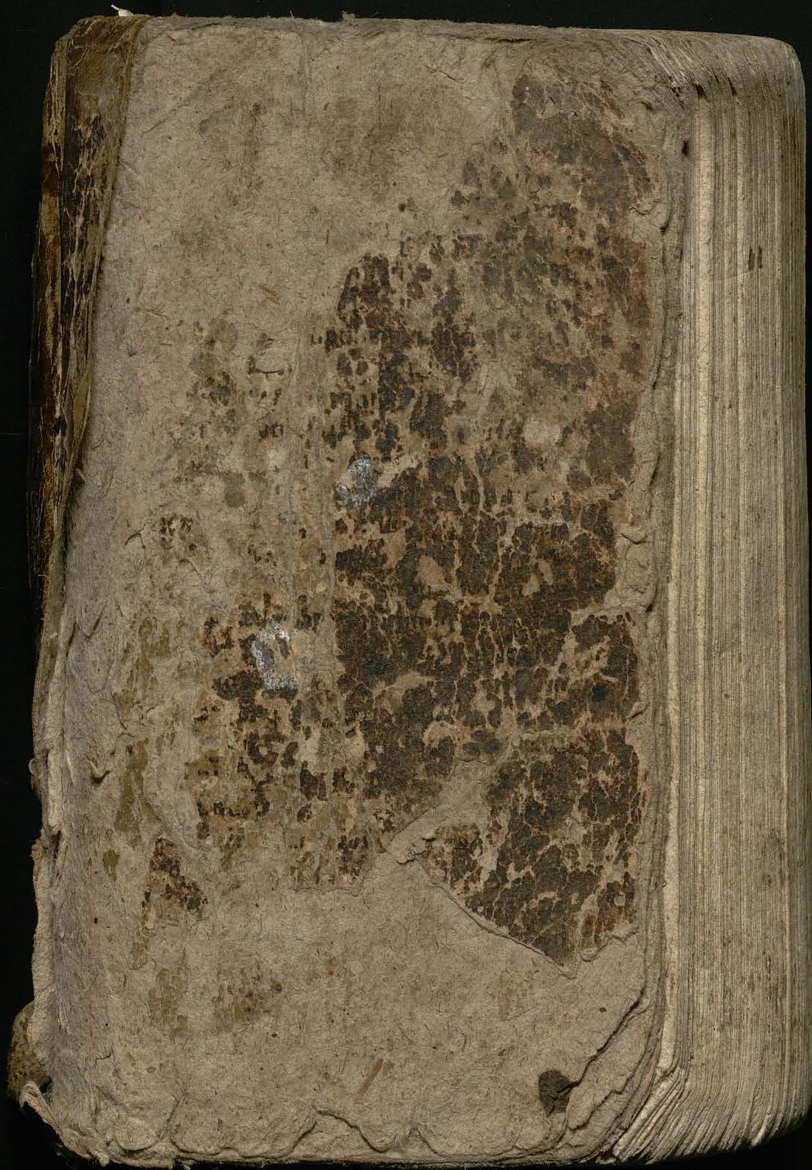

...Deus meus. ℟. Adorábo ad templum sanctum tuum, & confitébor nómini tuo.

Oratio. Deus, qui ineffábili. ut suprà. 625.

In Laudibus pro commemor. Vigiliæ, Aña & ℣. de Feria occurrente, ut in Psalterio. Oratio.

Domine Jesu Chri-

...ite, qui, frigescente mundo, ad inflammándum corda nostra tui amóris igne, in carne beatissimi Patris nostri Francísci passiónis tuæ sacra Stígmata renovásti: concéde propítius, ut ejus méritis & précibus Crucem júgiter ferámus, & dignos fructus pœniténtiæ faciámus. Qui vivis & re-

Sexta die infra Octavam S.P.N. Francisci fit de festo SS. martyr. Dionysii, Rustici, & Eleutherii. Semidupl.

Oratio.

Deus, qui hodiérna die beátum Dionysium mártyrem tuum atque Pontíficem, ... in virtute constantiæ in passióne roborásti: quique illi ad prædicándum Géntibus glóriam tuam, Rústicum, & Eleuthérium sociáre dignátus es: tribue nobis, quæsumus, eórum imitatióne, pro amóre tuo próspera mundi despícere, & nulla ejus advérsa formidáre. Per Dóminum.

Deinde fit commem...

...Oct. S. Francisci. Aña. Sancte Francisce. ut suprà. 634.

In secundis Vesperis à Capitulo de sequenti, commemoratio præcedentis & Octavæ.

DIE X. OCTOBRIS.

Septima die infra Oct. S.P.N. Francisci fit de S. Francisco Borgia Confessore. Semidupl. Omnia ut in Communi Confess. non Pontif. præter Orationem.

In Hymno. Iste Confessor. mutatur tertius versus. Oratio.

Domine Jesu Christe, veræ humilitatis & exemplar, & præmium: quæsumus, ut sicut beatum Franciscum in terreni honoris contemptu imi...

EXAMEN TRINUM
ORDINANDORUM, APPROBANDORUM, & INSTITUENDORUM;
AUCTUM.

Quæstionibus scitu summè necessariis
Tum MORALIBUS tum DOGMATICIS,
Utpote
Casus fere ex Universa Theologia
MORALI, DOGMATICA ac RUBRO
Selectissimos
In omni Examine
Tum Clericis Ordinandis, tum Sacerdotibus
Approbandis, tum ad Beneficia
Instituendis.
Plerumquè ad resolvendum proponi solitos, 1791.
Brevi, clarâ, ac facili resolutione
explanatos
CONTINENS
Adjectâ explicatione nonnullorum Terminorũ,
qui in Theologia Morali occurrere solent,
Additisq; nonnullis novissimis Sum: Pontificum
& S. Congr: Card: Decretis.
Denuo
Per FRANCISCUM ERASMUM PREISS,
Ecclesiæ Collegiatæ Kielcensis Canonicum, in
Zagnansko Curat: Examinatorem Prosynodalẽ
EDITUM.
Ejusdemquè impensis Typis impressum.

SANDOMIRIÆ Annô Domini 1776.

PERILLUSTRI
AC
REVERENDISSIMO
DOMINO DOMINO
JOSEPHO
OLECHOWSKI,
U. J. D.
Ecclesiæ Cathedr: Cracov:
ARCHIDIACONO,
Insignis Ecclesiæ Collegiatæ
Sandomiriensis
CUSTODI.
Curiæ suæ Illustrissimæ Celsitudinis Episcopi Cracoviensis,
Ducis Severiæ
AUDITORI GENERALI.
DOMINO OBSERVANDISSIMO.
PROTECTORI GRATIOSISSIMO.

PERILLUSTRIS REVERENDISSIME DOMINE.

CUm ad multorum vota exilem hanc operam publicæ luci dare ſtatuerim, quâ tum Novellis Spiritualibus, tum Curatoribus Animarum majori commodo eſſe volui, non diu ſuſpenſâ tenebar mente, ſub cujusnam Auſpiciis id laboris exequi debuiſſem, protinus etenim obveneras votis, cui pro voto præſto ſemper eſt amor literarum PERILLUSTRIS REVERENDISSIME

ME DOMINE, PROTECTOR GRATIOSISSIME. Quamvis ea, quæ in hocce opusculum congessi, ex gravissimis ac probatissiimis Authoribus deprompserim, nihilominus, si in quo deficit, ex NOMINE TUO accrescat, Cujus honori opus hoc ideo sacratum esse optabam, ut lubentiùs manibus legentium tractaretur. Norunt etenim cuncti perbelle, materiam hujusmodi Muneri Tuo Archidiaconatûs Cathedralis non incongruè dicatam esse, quo Præside Ordinandorum, Approbandorum, Beneficiandorumq; qualitates, & animi ad trutinam revocantur.

Neque hæc una propositi mei ratio est, accedunt enim plurima, in hac Alma Diœcesi Merita Tua, quam tot Annis injurio tempore, velut famelicam alter JOSEPH, eximiâ vitæ innocentiâ, rarâ prudentiâ, ac provido consilio rexisti Ægyptum. Scivit Cui credidit Ovile suum sollicitus Pastor, CELSISSIMUS PRINCEPS

CEPS, *ILLUSTRISSIMUS ANTISTES NOSTER*, *utinam diutissime nobis superstes! constituens Te LOCUM TENENTEM cum plenitudine potestatis; Quam dignitatem seu verius quod Altissimum onus afflictissimis temporibus, summâ omnium approbatione, & encomio totus nimirum infatigabili sollicitudini intentus, quatenus laudabilis in hac Diœcesi Ecclesiasticæ disciplinæ vigor floreret constans semper, ac immutabilis; omnia innatâ Tuâ gravitate, leni affabilitate, vere Paternè egisti. Et dum Cœlo propitio viduatum tandem gregem depressâ iniquâ sorte, redux ab exteris salutaret PASTOR ILLUSTRISSIMUS, inter festivas, queis excipiebatur exultationes, illud sibi Magni Patriarchæ ingeminare visus sit:* sufficit mihi, si vivit JOSEPH.

Utq; perennius bono Ecclesiæ prodesse queas, probatissima Virtus Tua, summa in rebus gerendis dexteritas Tua, illaq; sublimis, Juris Utriusq; notitia effece-

effecerunt, ut ad dirimendas negotiorum difficultates, ac ad enodanda variarum difficultatum arcana, prosperumq; florentissimæ hujus Diæcesis successum JUDEX, AUDITORq; GENERALIS *Causarum Curiæ Suæ* ILLUSTRISSIMÆ CELSITUDINIS *esse merearis, omnibus hisce ornatus dotibus, quæ magnis innatæ esse solent animis. Habent etenim in Te cuncti vitæ ac probitatis Exemplar: gravitatis, affabilitatis, justitiæ aliarumq; speculum virtutum, quas multi in Te admirantur, venerantur universi. Has excelsas animi Tui dotes* PRINCEPS CELSISSIMUS *specialibus gratiis ac favoribus cumulare non desinebat. usq; dum eas ad altissimum, in quo emines,* ARCHIDIACONALIS DIGNITATIS *erexerit fastigium.*

Mitto alia, quibus recensendis prolixus, & innatæ modestiæ Tuæ forem molestus. Cæterum non possum non meminisse bene affecti, beneficiquè erga me Animi Tui, cui ad respondendum cum

imparem me experiar, admittes PERILLUSTRIS REVERENDISSIME DOMINE in monumentum perennis, ac obligatissimæ gratitudinis humile hocce laboris obsequium ab eo, qui Te semper majoribus in Ecclesia Honoribus auctum, ac ad omnium vota, communequè solatium diu superstitem exoptat

Nomini & Honori

PERILLUSTRIS REVERENDISSIMÆ DOMINATIONIS VESTRÆ

devinctissimus servus
Franciscus Erasmus Preiss.
mpp.

Ad BENEVOLUM LECTOREM.

ANni sunt 15. ex quo Typis mandaveram: *Examen Trinum &c.* distractis plusquam 500. Exemplaribus, plura in multis locis jam ab aliquot annis desiderabantur. Hinc ex cōsilio multorū admovi manum labori ad denuò Typis imprimendum hocce Opusculum, quod à variis mendis, quæ primis Typis irrepserant expurgavi, atq; plurimas tum ex Theologia Morali tum Dogmatica ac Rubro quæstiones superaddidi scitu summe necessarias præcipue in his Septemtrionalibus partibus variis hæresibus infectis (attentâ insuper præsentis nimis corrupti sæculi indies crescente ingeniorū perversorū improbitate) quatenus S. Ordinibus initiatus, sublimiori doctrinâ instructus, dū occasio tulerit, intrepide inimicis Orthodoxæ Religionis imo & malis, solo nomine Catholicis, sæpe autē evidentē, in suis scandalosis discursibus, hæresim spirantibus, pectus opponere audeat, valeatq; prudenter ac intrepide respondere. Cæterum ex hoc exiguo opusculo, quod excipere hilari vultu, cōstanti percurrere studio, tuoq; probari fructu summopere cupio & exopto, si quid boni, si quid fructuosi obvenerit, uni DEO bonorū omniū Largitori acceptū referri, reliquum tenuïtati ingenii mei adscribe. Fateor autem candidè, nullam responsionē me hic inseruisse, quæ Authoritati tum Totius Ecclæ Cath; tū graviū ac probatissimorū DD. nō inniteretur.

Quæ omnia Judicio & Censuræ S. Matris Ecclesiæ Romano-Catholicæ omni qua par est humilitate ac reverentiâ submitto. F. E. P.

CENSURA THEOLOGICA.

EX Commiſſione Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini JOSEPHI OLECHOWSKI, Diœceſis Cracovien: Adminiſtratoris Gnalis, legi Librum ſub Titulo: *Examen Trinum*, qui quidem jam ante annos aliquot multo labore Perilluſtris Admodum Reverendi Franciſci Preiſs, Canonici Kielcen: conſcriptus, ac luci publicæ datus, nunc utilioribus usq; ſelectioribus materiis Theologicis, opera ejuſdẽ Authoris cumulatus, cùm nihil contrarium Catholicæ Fidei, moribusq; bonis contineat, quinimo eis, in quorum gratiam eſt elaboratus, v â planâ ac mediâ ad conſequendum notitiam Eccleſiaſticis Viris omnio neceſſariam ducem agat, dignum proinde cenſeo, ut ad utilitatem publicam Typo mandetur. Dabam Kielciis 11. 8bris. 1772.

Laurentius Auguſtowſki, Can: Kielc: min: Pro-Synod: Semin: Vice-Regens. mpp.

IMPRIMATUR:
Dat: Varſav: 27. 8br: 1772.
Joſephus Olechowſki, Can: Cath: Cracov: Adminiſtr: in Spiritualibus Generalis.
mpp.

(L. S.)

EXamen Trinum Ordinandorum, Approbandorum, & Instituendorum: olim editum, nunc longè amplissima ubertate locupletatum, atquè ex Mandato Illustrissimi & Reverendissimi Domini JOSEPHI OLECHOWSKI, Diœcesis Cracoviensis Administratoris Generalis scrutinio Theologico commissum; cùm nihil in se contineat, quod Sapientiæ Divinæ Augustissimam Sedem vel in minimo lædere possit, imò tantâ doctrinæ excellentissimæ Dignitate sit præditum operâ atquè studiô Perillustris Admodum Reverendi Domini Francisci Erasmi Preiss, Canonici Kielcensis, ùt & Clericis Ordinandis, & Sacerdotibus jam approbandis, jam ad Curata Beneficia Instituendis facillimam aperiat viam: proinde æquum censemus, ut tam proficuum Sacræ Scientiæ Cultoribus Opus in lucem publicam prodeat.

Kielciis 16. Januarii 1772.

Joannes Stephanus Funk,
S. Theolog: Speculativo-Dogmaticæ Actualis Professor.
mpp.

Nicolaus Czapiżyński.
Theologiæ Dogmatico-Moralis Professor.
mpp.

ERRORES

Sic corrigendi.

Pag:	Verſ:		
2.	23.	am	autem
5.	2.	aquali	æquali
21.	9.	ſit ſit	ſi ſit
-	18.	cæpitalia	capitalia
31.	8.	An eogo	An ergo
-	26.	Dianiſſæ	Diaconiſſæ
24.	5.	eſt *deleatur.*	
36.	14.	meridiam	meridiem
40.	17.	odinandi	ordinandi
41.	8.	Ordinis	Originis
71.	24.	haberet	daret
81.	4.	in	ad
-	5.	ad	in
85.	12.	regitur	regimur
96.	3.	denutiati	denuntiati
91.	12.	intia	initia
158.	3.	Obſerva: Veſperæ Feſta.	Obſerva
208.	11.	Una: cultûs cultûs	Una ratione
216.	16.	peterit	poterit
-	20.	dicerrt	diceret
241.	10.	juta	juxta
249.	10.	NB. *poſt verbum:* putarunt, *addatur:* licitum eſſe.	
258.	12.	uotabili	notabili

261.

Pag:	Verſ:		R.
261.	18.	*addere*	Non
263.	29.	omnis	omnibus
277.	11.	ex	eſt
337.	12.	prærer	præter
-	28.	toſeacea	roſeacea
342.	25.	de	debet
352.	19.	tradictio	traditio
363.	15.	liberata	liberat à
399.	2.	e	eſt
191.	19.	recdere	recedere
402.	14.	quæ	quia
411.	11.	deminuti	diminuti
414.	20.	Mioiſter	Miniſter
450.	10.	Annæ	Evæ
464.	16.	univerſam obem	univerſum orbem
472.	14.	prompto	promptos
564.	23.	pt	poteſt
574.	5.	indicria	indicia

INDEX

INDEX
CAPITUM & §.
EXAMEN Pro ORDINIBUS.

CAPUT 1mum.

CAPUT 2dum.

CAPUT 3tium.

De

Per,

CAPUT 7mum.

Pro Diaconatu.

CAPUT 8vum.
De Præceptis Ecclesiæ.

CAPUT 9num.

CAPUT 10mum.

Pro Presbyteratu.

Loco

CAPUT IImum.

EXAMEN 2dum.

Solli-

CAPUT 2dum.

EXAMEN 3tium.

EXPLI.

EXPLICATIO

Nonnullorum Terminorum, qui passim in Theologia Morali occurrere solent.

ABsolute idem significat: quod *universim* & sine exceptione restrictione, comparatione. *Comparatè*, seu *Respectivè* significat rem, vel materiam aliquam hoc vel isto modo acceptam, aut cum alio comparatam; sic furtum acûs, est *absolute* in se materia levis, *comparatè* autem seu *respectivè* ad pauperem Opificem, qui eâ acu, & se, & familiam sustentabat? erit gravis.

Adæquatè idem est, quod totaliter. *Inadæquatè*: idem quod partialiter.

Abstractivè cognoscere, id est per species alienas, vel per similitudinem alterius vg. nos in præsenti vita cognoscimus DEUM *abstractive* per creaturas. *Intuitivè* verò cognoscere, id est per speciem propriam, prout res est in se vg. Beati in Cœlo vident DEUM *intuitivè*.

Actus varie sumitur. *Actus imus* est ipsa potentia ad aliquid operandum vg. *in actu primo* operari, est idem: ac posse operari, *Actus secundus* est ipsa actualis operatio sive bona sive mala.

In

In actu exercito, seu *implicite* dicitur, quando sine reflexa intentione opus exercetur, deliberate tamen ac humano modo: Sic qui audit devote Missam die Festo, habet *in actu exercito* intentionem satisfaciendi præcepto Ecclesiæ, quamvis de ea reflexe non cogitet. *In actu signato & reflexe fit*, quando expressa intentio antecedit opus, ut dum quis ante, vel in auditione Missæ, reflexe cogitat: Volo satisfacere præcepto Ecclesiæ.

A parte rei, quando res aliqua actu existit nemine cogitante. *Intentionaliter*, quando res solum habet esse in intentione, seu intellectu.

Active se habere, est agere aliquam rem. *Passive se habere*, est pati, seu recipere aliquid. Sic benedicitur: *Scandalum activum* in eo, qui scandalizat alium, seu qui dat scandalum: *Scandalum Passivum* dicitur in illo, qui scandalizatur, seu qui patitur scandalum.

Bonum Morale est aliquod opus bonum, & laudabile in genere moris. *Malum Morale* est actio peccaminosa, seu est ipsum peccatum. *Bonum Physicum*, quod habet perfectionem, & integritatem suorum prædicatorum. *Sciendum* potest esse aliquid *malum Physicum*, & *bonum Morale*, sic Martyrium, Jejunium est *malum Physicum*, sed *bonum Morale*.

Causa

Causa Physica, quæ producit efectum per se ipsum, seu per realem influxum in efectum. *Causa Moralis*, quæ influit in efectum imperativè, directivè vg. Dominus imperans servo, ut aliquem occidat; Dominus erit *causa Moralis* occisionis; servus verò *causa Physica*, si occiderit.

Causa principalis, quæ propriâ virtute agit. *Causa Instrumentalis* est, quæ virtute alienâ facit, ut patet in exemplo immediate dicto.

Certitudo alia est *Methaphysica*, quæ nequè divinitùs potest se aliter habere. *Physica*, quæ non potest aliter fieri naturalitèr, potest tamen divinitùs seu miraculose. *Moralis*, quæ potest aliter fieri, sed difficulter, secundum æstimationem moralem vg. certum est moraliter comittendam esse Ebrietatem ab illo, qui contraxit habitum ebrietatis.

Certitudo Fidei Divinæ, quæ habetur ex Revelatione Divina vg. certitudo Sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis &c.

Concomitantèr seu *Simultaneè*, quæ simul evenit cum aliqua re nequè ante, nequè post vg. DEUS concurrit ad omnes actiones nostras per concursum simultaneum. *Antecedentèr*, quod evenit anteriùs. *Consequentèr*, quod evenit consecutivè.

Directè,

Directè, quod ratione sui intenditur. *Indirectè*, quod ratione alterius intenditur, vg. qui in ebrietate scandalizat alios, si talis inebrietur? ebrietatem intendit *directè*, scandalum verò *indirectè*, seu *in causa*.

Ens aliud est *Physicum* estquè res, quæ datur à parte rei, & actu existit. Aliud *Ens Logicum*, quod fit per operationem intellectûs. *Ens Possibile*, quod potest esse. *Ens Chymericum*, est Ens rationis fictum, seu impossibile. *Ens Morale*, quod habet esse secundum prudens hominum judicium, vg. actus bonus vel malus.

Essentialitèr dicit prædicata talia, sine quibus res nequit esse nec concipi. *Accidentalitèr* significat prædicata, quæ possunt abesse. Sic peccatum essentialiter est malum; jam verò vg. recreatio accidentaliter potest esse mala, si fiat cum aliquo excessu.

Extensive, quando res extenditur eadem in sua qualitate ad plura, vel tempora, vel loca, vel objecta. *Intensive*, quando intra se habet plures gradus vel perfectiones: Sic damnati omnes habent pœnam æqualem *extensive* æternam; *intensive* verò unus præ alio majorem prout quis meruit.

Exclu,

Exclusive & *inclusive* dicitur, id est *includendo* vel *excludendo*. Sic Consangvinitas naturalis dirimit Matrimonium *inclusive* ad quartum gradum, quia hic gradus includitur in lege prohibente adhuc in eo nubere; Ad quintum autem gradum dirimit *exclusive*, quia quintus gradus excluditur ab eadem lege, adeoquè in eo valide contrahitur Matrimonium.

Formaliter varie sumitur *imo* idem significat quod propriè. Opponitur ei *Analogicè*, id est improprie translate. *2do* Significat rem accipi secundum suam qualitatem; opponitur *Æquivalenter*, id est secundum æquivalentiam vg. dum fur eandem rem ablatam reddit, dicitur: reddere eandem rem *formaliter*. Sic reddit pretium? *æquivalenter*; si verò plus dat, quàm accepit? reddit *eminenter*.

Geometrice, quando aliqua tantum est proportio, non omnimoda. *Arithmetice*, quando omnis æqualitas servatur. Sic inter gravitatem peccati, & quantitatem injungendæ Pœnitentiæ, debet esse proportio aliqua, id est: *Geometrica* sufficit.

Integrum est, idem significat quod liberum, seu licitum est. vg. integrum est Sponso de futuro resilire à Sponsalibus, si Sponsa cum alio rem habuerit.

In fieri, dum est aliquid in exercitio.

In facto,

In facto, quando jam actu aliquid factum eſt.

Mediate id eſt mediante aliquo inter rem & rem. *Immediate*, id eſt absquè medio interveniente.

Naturalitèr ſumitur 1. pro eo quod fit absquè induſtria humana. Opponitur *Artificialiter*. 2. Idem ſonat quod viribus naturæ, ordinario rerum curſu; opponitur *Supernaturaliter*, quod eſt ſupra vires naturæ, ſeu cauſarum 2darum, id eſt miraculoſe.

Ordinariè Extraordinariè idem ſignificant prout immediate dictum.

Par ſolvendo, *impar ſolvendo*, idem eſt ac potens, vel impotens ſolvere.

Secundùm ſe, id eſt ex natura ſua. *Quo ad nos*, id eſt ſecundùm noſtrum modum concipiendi.

Motivè, quod movet potentiam ad actum, ſic dum quis laudat peccatum, laus erit motivum ad peccandum.

Plures termini ſuis in locis explicantur.

CA-

CAPUT Imum
De ſciendis ad 1mā Tonſuram.

§. 1mus.
De Rudimentis Fidei.

Q. QUid deſiderat? R. Examinari pro 1. Tonſura & Minoribus Ordinibus.

Q. *Quid ſcire debeat ſuſcipere volens primam Tonſuram?* R. Rudimenta fidei. Legere & ſcribere.

Q. *Quotuplicia ſunt Rudimenta fidei?* R. duplicia: Alia *neceſſaria neceſſitate medii*, quæ ſi homo ignorat, etiamſi invincibilitèr, & inculpabiliter, ſalvari non poteſt, & talia ſunt: *1mo* quòd DEUS ſit unus in Tribus Perſonis, Creator omnium, Remunerator bonorum, & Vindex malorum. *2do* quòd Filius DEI ſit Incarnatus. *3tio* quòd ani-

ma hominis sit immortalis. Alia sunt *necessaria necessitate præcepti*, & illa sunt: quæ quidem tenemur scire sub obligatione gravi. Interim, si quis invincibilitèr ignoret & explicitè non crederet, posset tamen salvari, & talia sunt, Pater noster. Ave MARIA. Symbolum Apostolorum. Decem præcepta Decalogi, Præcepta Ecclesiæ, & septem Sacramenta.

§. 2dus

De Oratione Dominica.

Q. *Quid est Oratio?* R. est petitio decentium à DEO.

Q. *Oratio qualem efficaciam habet?* R. si omni ex parte talis sit, qualis esse debeat, habet efficaciam merendi, satisfaciendi, & impetrandi.

Q. *Solusne DEUS orari debeat?* R. solus, ut principalis causa bonorum omniū, gratiæ præsertim & gloriæ, quæ in oratione petuntur. Illi ergo soli ea impendi debet oratio, quæ cultum Latriæ continet, Sanctos am oramus ut DEI amicos.

Q. *Quæ est perfectissima ac excellentissima oratio?* R. Oratio Dominica sic dicta, quia eam Christus Dominus primùm Apostolos docuit, & est: Pater noster &c.

Q. *Quot ea oratio partes seu petitiones continet?* R. septem, quarū tres concernunt DEUM & gloriam ejus: Reliquæ quatuor concer-

concernunt nos, & noſtrum commodum.

Q. *Quæ conditiones requiruntur ad bonam orationem?* R. Quatuor: Puritas conſcientiæ, fiducia in DEUM, Reſignatio in DEI voluntatem, & perſeverantia.

Q. *Quale regnum petitur adveniri?* R. imprimis Regnum gratiæ, quo DEUS in via regnat in nobis; Deinde regnum æternæ gloriæ, quod nobis ſervatur tanquā filiis.

Q. *Qualis panis petitur?* R. non ſolum cibus, & alia corporalia, ſed etiam panis ſpiritualis, uti ſunt Verbum DEI, Oratio, inſpirationes divinæ gratiæ, & principaliter panis Euchariſticus.

Q. *Cur petitur hodie?* R. Ne de craſtino ſolliciti ſimus, & ut quotidie ad DEUM confugiamus.

Q. *Qualia debita petimus dimitti?* R. peccata tam mortalia quam venialia.

Q. *Quid eſt non induci in tentationem?* R. non eſt, non tentari, quia tentatio eſt vita hominis ſuper terram, & Chriſtus ipſe tentatus fuit, ſed eſt: non ſuccumbere tentationi.

Q. *Quid eſt liberari à malo?* R. Imprimis à Dæmone, deinde à malis animæ, demùm à malis corporis.

§ 3tius

De Salutatione Angelica.

Q. *Qualis eſt hæc Salutatio?* R. Ave MARIA gratia plena, &c.

Q. *Unde consvetudo Beatam Virginem salutandi emanavit?* R. ab exemplo partim Angeli Gabrielis, qui eam nomine Ssmæ Trinitatis salutaverat, partim S. Elisabethæ, partim pio & antiquissimo à tempore Apostolorum Ecclæ usu.

Q. *Quid inde infertur?* R. Si Angelus Domini B. V. DEI Genitricem salutavit, quomodo igitur esca vermium, id est homo miser idem facere dedignabitur?

Q. *Quâ de causa recitamus salutationem Angelicam?* R. *imo* ut illis generationibus annumerari mereamur, de quibus ipsa in suo Cantico prophetizaverat: *Ecce enim ex hoc Beatam &c.* Luc: 1. 48. *2do* ut efficacius, quæ petimus impetrare à Christo valeamus.

Q. *Credimusne in Beatam MARIAM V?* R. Minimè, in solum enim DEUM credimus: Ast de B. Virgine credimus, & profitemur, quod sit Mater DEI, adeoq; singulari honore digna super omnes alias creaturas; quod sit gratia plena, ab omni peccato ex meritis Christi præservata, ante & post partũ semper Virgo immaculata.

Q. *Adoramusne B. Virginem uti Deam?* R. non; hæc est impudens Dissidentium calumnia, solùm enim colimus eam veluti Matrem DEI Salvatoris, ac invocamus, ut intercedat pro nobis apud Divinum suum Filium,

Q. *Dissidentes detrahunt nobis Catholicis quasi æquali cultu B. Virginem ac ipsum DEUM etiã prosequamur?* R. Multorum Pastorum Dissidentium consvetudo est, ut, cùm Scriptura & argumentis non valeant, convitiis & mendaciis saltim conantur proficere.

Q. *Sæpe similibus videmur uti verbis aut actionibus externis, ac etiam dum ipsum Christum invocamus?* R. his tamen nunquam intendimus cultum Divinum exhibere B. Virgini. Porro actiones externæ, & voces juxta internam hominis intentionem pensandæ sunt, quam præterea intentionem toties omnibus manifestamus.

§ 4tus.

De Symbolo.

Q. *Quid est Symbolum?* R. Est Compendium Articulorum Fidei Catholicæ.

Q. *Quid est Articulus Fidei?* R. est veritas aliqua antiqua infallibilis à DEO revelata, vel per Ecclesiam definita, quam credere omnino tenemur.

Q. *Quot sunt Symbola?* R. tria, *1mum* Apostolorum. *2dum* Concilii Nicenistium S. Athanasii.

Q. *Quot continet Articulos Symbolum Apostolorum?* R. duodecim.

Q. *Cur vocatur Symbolum Apostolorum?* R. quia est compositum ab Apostolis.

Q. *Ad quos inferos descendit Christus?* R.

non

non ad locum damnatorum sed ad Limbū, in quo animæ Sanctæ Salvatorem suspirabant.

Q. *Cur dicitur in plurali descendit ad inferos?* R. quia etiam ad Purgatorium descendit, indeq; multas animas liberavit.

Q. *Descenditnè cum anima & corpore?* R. Corpus reliquit in sepulchro, illudq; postea tertio die gloriosum reassumpsit.

Q. *Quales vivos & mortuos judicaturus est?* R. per vivos intelliguntur electi, per mortuos vero reprobi.

Q. *Quid est cōmunio Sanctorum?* R. quod Sancti & justi communicationem specialem habent tanquam membra unius corporis. Item quod sit in Ecclesia DEI communio rerum sanctarum.

Q. *Quæ sunt illæ res sanctæ in quibus communicamus?* R. Sangvis Redemptionis Sacramenta, Dona gratiæ, Verbum DEI. Item opera bona, cum enim simus membra ejusdem Corporis, dum quis orat, aut jejunat, non solùm sibi, sed omnibus orat, jejunat.

Q. *Habentne etiam mali fructum in hac Communione Sanctorum?* R. habent, tum quia boni suis precibus sæpe illis impetrant gratiam. Tum quia propter societatem cum bonis, sæpe evadunt afflictiones, & vindictam DEI.

Q. *An*

Q. *An aliquem fructum etiam animæ Purgatorii percipiant?* R. Omnino, quia cum sint membra viva nobis conjuncta, per eandé fidem, spem, charitatem juvantur satisfactionibus nostris.

§. 5tus

Christianus quis.

Q. *Quid est esse Christianum?* R. Est per Sacramentum Baptismi, Unctionis, Christi participem, ejusq; membrum effici.

Q. *Estne omnis Christianus Catholicus?* R. Non.

Q. *Quis ergo dicitur vere Catholicus?* R. Qui Baptismi Sacramento initiatus in Ecclesia DEI veram Christi doctrinam profitetur.

Q. *Hæretici suntne Christiani & Catholici?* R. sunt Christiani, si sint legitimè baptizati: Non sunt Catholici, quia adhærent Sectis & opinionibus ab Ecclesia Catholica seu universali, alienis.

Q. *An Hæreticus est capax primæ tonsuræ?* R. validè, sed illicitè susciperet.

Q. *Quod est signum Christiani?* R. Est signum Sanctæ Crucis.

Q. *Cur ad formandam Crucem manus dextra adhibetur?* R. quia est dignior. Congruum autem est, ut ad obsequium DEI digniora membra corporis nostri adhibeamus.

Q.

Q. *Quare nominatur Pater, quando tangitur frons?* R. Datur intelligi, quod ſicut ex capite in ſummo corporis noſtri locato vita ad reliquum corpus derivatur, ita Patrem Originem rerum omnium, ac principium eſſe agnoſcimus.

Q. *Cur Filius nominatur, dum tangitur pectus?* R. Significatur Filium non ſolum ab æterno à Patre genitum, ſed etiam in tempore pro ſalute noſtra in utero Virginis conceptum, & tandem in viſceribus terræ ſepultum eſſe.

Q. *Cur nominatur Spiritus S. dum uterque humerus tangitur?* R. denotatur tanquam amor Divinus à Patre Filioq; tanquam uno principio procedere, ejuſdem cum utroq; naturæ.

Q. *Dicat aliam rationem?* R. ad inſinuandum videlicet, quòd Spiritus S. per Incarnationem Filii nos, qui à ſiniſtris filii iræ eramus per gratiæ infuſionem ad dextram transferendo fecerit hæredes Regni DEI.

Q. *Formaturne ſignum Crucis alio etiam modo?* R. Formatur pollice & indice manus dexteræ conjunctis ſignando ſe ſigno Crucis in fronte, ore, pectore.

Q. *Cur duo digiti conjuncti in hoc ſigno formando adhibentur?* R. id ſignificat duas naturas in Chriſto Divinam & humanam.

Q. Cur

Q. *Cur ad signum frontis* Pater, *ad signum oris* Filius, *ad signum pectoris* Spiritus S. *nominatur?* R. quia in fronte Patrem rerum omnium principium, in ore Filium, Verbum ab ore Patris procedens, in corde amoris sede Spiritum S. amorem Divinum confitemur.

Q. *Cur signo hoc frontem, os, pectus seu cor signamus?* R. significatur promptitudo animi ad confitendum semper Crucis mysterium. *Cogitatione*, quæ in fronte residet, *Verbo*, quod ab ore procedit; *& Opere*, quod à cordis seu amoris imperio gubernatur.

Q. *Cur autem dicitur in Nomine Patris &c. & non in nominibus?* R. quia per Nomen in singulari denotatur Patris & Filii & Spiritus S. trium Personarum Divinarum una natura.

Q. *Quæ mysteria contineantur in hoc signo Crucis?* R. continetur summa Fidei Christianæ, quatenus per verba, DEUm trinū & unum, per signum Crucis verò passionem, & mortem Christi, & per eam Redemptionem nostram profitemur.

§ 6tus

De Sanctissima Trinitate.

Q. *Siquidem credit Ssmam Trinitatem, dicat, quid sit illa?* R. Est unus DEUS in tribus Personis Patre, Filio, & Spiritu S.

Q. *In quo conveniunt & differunt hæ Personæ?*

næ? R. Conveniunt in una natura seu essentia, in omnibus absolutis attributis, & in omni actione *ad extra*. Differunt autem in Prædicatis relativis Paternitatis, Filiationis, Spirationis.

Q. *An & à quo producantur hæ tres Personæ?* R. Pater est ingenitus & improductꝰ, Filius à solo Patre producitur per generationem: Spiritus S. procedit ab utroque tanquam uno principio per amorem.

Q. *Cur sola tertia Persona vocatur Spiritus S. cum & Pater, & Filius sint Spiritus & sint Sancti?* R. Spiritus S. non ideo vocatur sic, quia est Substantia Spiritualis & Sancta; hoc etiam & reliquæ Personæ habent, sed quòd speciali modo procedat per spirationem seu amorem.

§. 7mus

De Incarnatione.

Q. *Quid est Incarnatio?* R. Est unio Filii DEI, seu Verbi Divini, aut secundæ Personæ Ssmæ Trinitatis cum humanitate. *Vel est:* Assumptio humanitatis propria personalitate destitutæ ad unionem cum Persona Verbi.

Q. *An Christus solum Corpus humanum assumpsit, an vero totum hominem?* R. Totum hominem, id est corpus & animam unitam corpori, aliàs non assumpsisset naturā humanam, si solum corpus assumpsisset. *Fusius hoc in Symbolo S. Athanasii.*

Q. *Cum Christus Dominus conceptus sit de Spiritu S., an Spiritus S. sit Pater Christi?* R. quòd dicatur conceptus de Spiritu S., intelligi debet, quòd ex opere Spiritus S, non verò ex natura ejus, & hinc non potest dici Pater ejus, quamvis de ipso conceptus dicatur. Ille enim est pater, qui de substantia sua Filium generat, qui autem opus aliquod, non de sua substantia, sed aliunde producit, non est Pater.

Q. *Cur non 1ma Persona, nec tertia est incarnata, sed secunda?* R. quia convenientius erat secundæ Personæ incarnari quàm 1mæ & 3tiæ.

Q. *Quæ convenientiæ à SS. Patribus assignantur?* R. Hæ, quia major est affinitas hominis cum Verbo, quàm cum Patre & Spiritu S. sicut enim Verbum est Imago Patris, ita homo est Imago DEI, adeoque convenientius erat similem simili uniri. *2da.* quia sicut homo creatus per verbum DEI, ita decebat eum redimi per idem Verbum, quia per eandē Ideam opus lapsum artifex reparat, per quam illud produxit. *3tia* ut idem sit Filius Hominis, qui fuit DEI Filius ab æterno. *4ta* ut Filius DEI adoptivus, id est Homo redimeretur per Filium DEI natum. *5ta* ut mediator inter DEUM & hominem non sit alia Persona, nisi media.

Q.

Q. *Quot naturæ, & Personæ sunt in Christo?* R. Naturæ duæ sunt humana, & Divina: Persona unica Verbi Divini, nam licet DEUS assumpsit hominem, non tamen Personalitatem hominis, quia Personalitas juxta Metaphysicam, est complementum naturæ, consequenter quid distinctum à natura, quod complementum hominis supplevit Personalitas Divina.

Q. *Quot sunt intellectus & voluntates in Christo?* R. duo sunt, creatus & increat9 seu Divinus. Voluntates etiam duæ, creata & increata sive Divina, quia sunt duæ naturæ, consequenter duo quoq; intellectus, & duæ voluntates à Conciliis & SS. PP. assignantur in Christo.

Q *Habuitne Christus animam rationalem? vel Verbum Divinum fuit illi loco animæ?* R. Nisi animam rationalem habuisset, non fuisset verus & perfectus homo.

Q. *Redemitne Christus omnes homines?* R. Redemit omnes liberando ab impotentia salutis consequendæ, non autem in actu 2do omnes justificando, vel salvando.

Q. *Cur non omnes redemit in actu secundo justificando, & salvando?* R. Ex malitia ipsorum, nolentium præceptis DEI obtemperare, & adhibere media ad salutem necessaria.

Q. *In quo consistebat mors Christi?* R. In separatione Animæ à Corpore.

Q. *Ubi fuit tunc Anima, Corpus, & Divinitas Christi?* R. Anima descendit ad Inferos, Corpus mansit in Sepulchro, Divinitas fuit unita utriq; *quod enim assumpsit, nunquam dimisit.*

Q. *Quomodo autem facta est Resurrectio Christi?* R. Per reunionem Animæ ad Corpus cum exitu de Sepulchro.

Q. *Christus estne ubiq;?* R. Christus duo significat DEUM & Hominem, ideoque Christus ut est DEUS, est ubiq;, ut vero Homo, non est ubiq;, sed tantum in Cœlo, & in Eucharistia per replicationem. *Replicatio* est existentia unius Corporis simul in duobus vel pluribus locis supernaturaliter.

Q. *Quales vivos & mortuos judicaturus est?* R. Scilicet, Electos, & reprobos.

Q. *Quomodo Christus invocandus, & colendus est orationibus nostris?* R. Summo cultu tanquam DEUS Redemptor, atq; unicus talis inter DEUM & homines Mediator, qui pretioso Sangvine suo pro peccatis totius mundi condigne satisfecit, omnibusq; gratiam & gloriam (modo meritorum ejus per veram fidem ac Præceptorum observationem participes fieri velimus) promeruit.

§. 8vus
De Veneratione Sanctorum.

Q. *Poteſtne aliquis Sanctus pro peccatis noſtris ſatisfacere?* R. Non, imo licet omnes Sancti merita, & Paſſiones ſuas pro delictis ſuis DEO offerrent, non tamen vel pro unico peccato mortali valerent condignè ſatisfacere.

Q. *Poſſuntne Sancti promereri nobis gratiam DEI?* R. quamvis Orationibus ſuis impetrare nobis ſoleant gratias, non tamen mereri: Solus Chriſtus illas nobis promeruit.

Q. *Quomodo orationibus noſtris colendi & invocandi ſunt Sancti?* R. Velut fideles ſervi & amici Chriſti.

Q. *Sed qua de cauſa honorandi ſunt Sancti?* R. quia honorat eos ipſe DEUS Pater: *Qui mihi miniſtrat, honorificabit eum Pater meus.* Joa: 12. 26. Honorat eos ipſe DEI Filius: *Vos, qui ſecuti eſtis me &c.* Mat: 19. 28. Honorat eos Spiritus S. Eccl: 44. Ergone homo peccator Sanctos colere tergiverſabitur.

Q. *Daturne in Eccleſia Catholica præceptum invocandi Sanctos?* R. Salutare conſilium eſt ſolum.

Q. *Sacrificamusne, aut Templa extruimus Sanctis?* R. Non, Sacrificium enim Miſſæ litatur, & Eccleſiæ eriguntur ſoli DEO, quantumvis ſub titulo alicujus Sancti.

Q. *Fitne mentio intercessionis, & invocationis Sanctorum in Scriptura?* R. Omnino. Zach: 1. v. 12. Iterū 2. Petri p. 15. Gen: 48. 16.

Q. *Utiq; Dominus ait: Invoca me in die tribulationis* Ps: 46 v. 16. R. Idem quoq; Dominus dicit: *Ite ad servum meum Job, ipse orabit pro vobis, faciem ejus aspiciam &c.* Job 42. 8.

Q. *Quomodo igitur hi textus combinandi?* R. Sic: solus quidem DEUS principaliter invocandus est, tanquam Dominus ille, qui propriâ nobis potestate potest, & solet benefacere, sed præterea etiam Sancti veluti servi DEI, qui præcise orent pro nobis DEUM.

Q. *Quare tempus hoc, quod alias invocationi Sanctorum, non potius laudibus Christi impendimus?* R. quia invocando Sanctos magis glorificamus Christum juxta illud: *Laudate DEUM in Sanctis Ejus.* Psal: 150.

Q. *Quare?* R. Invocare enim Sanctos est in re convocare illos, ut una nobiscū coram Majestate Domini nostri JESU Christi procidant, eumq; nobiscum laudent, glorificent, orent & adorent.

Q. *Possuntne Sancti in Cœlo nostras in terris scire necessitates?* R. Omnino, si enim Angeli in Cœlo sciunt & delectantur pœnitentiâ peccatorum. Luc: 15. Igitur & Animæ Sanctæ cum de iis dicatur. Math: 22. 30. *Sunt sicut Angeli DEI.*

Q. *An invocari possunt infantes è vivis statim post Baptismum sublati?* R. Privatim possunt, cum & DEI in æternum amici sint, & tenerâ in nos, quos in agone certantes vident, charitate pleni.

Q. *Quam ob causam credimus DEUM per Sanctorum reliquias multa nobis beneficia præstare?* R. Constat id ex continua tot sæculorum experientia.

Q. *Num de hac re aliquid sit in Scriptura?* R. Omnino. 4. Reg: 13. ad contactum ossium Elisei Prophetæ revixit mortuus. Et Act: 19. 12. per attactum sudariorum & semicinctorium S. Pauli morbi curabantur, & maligni spiritus expellebantur.

§ 9nus

De Veneratione Imaginum Christi & Sanctorum.

Q. *Quare in veneratione habemus Imagines Sacras?* R. quoniam exprimunt, & memoriæ suggerunt Christum, ejusq; beneficia. Item præclara Sanctorum opera, quibus ad similia excitemur.

Q. *Quid hac de re est in Scriptura?* R. Exod: 25. 18. Præceperat DEUS supra Arcam Fæderis duos locari Cherubinos, quibus certe unà cum arca cultus aliquis deferebatur. Deinde Ps: 98. Adorate scabellum pedum ejus, quia sanctum est.

Q. *Utiq; præcepit DEUS* Deuter: 4. Nō facies

faciesti bi ſculptile? R. Sed additur ibidem: *ut adores illud.* Porro nos nullam Imaginem velut Idolum adoramus.

Q. S. Joan: Ep: 1. c. 3. ait: *Filioli cuſtodite vos à ſimulacris?* R. Hic monet converſos à ſe Ethnicos, ne redeant ad Idololatriam.

Q. *Num requiritur, ut Imagines colantur cultu abſoluto propter ſeipſas, quaſi credatur ipſis ineſſe aliqua divinitas, vel virtus propter quam ſunt colendæ?* R. Non; ſed ſolum poſſunt coli cultu reſpectivo propter reſpectum nempe ad ſua Prothotypa.

Q. *Ut quid genuflexiones coram Crucifixo vel Altari?* R. Coram illo genuflectimus, quem Imago denotat, nimirum Chriſto ad dexteram DEI ſedente.

Q. *Quomodo id fieri poteſt, quod Imagines aliquæ miracula operentur, cum ſint res inanimatæ?* R. Non Imagines, ſed ipſe DEUS ex abyſſali Clementia ad glorificandum Nomen S. ſuum, ubi, & in quo loco vult, miracula operatur per interceſſionem Sancti, cujus Imago vel Reliquia veneratur.

Q. *DEUS in omni loco exaudire poteſt, & miracula operari ut quid ergo certo loco aut certæ Imagini talis operatio adſcribitur?* R. DEUS, poſtquam præcepta Decalogi dederat Moyſi, potuit in quocunq; loco & ſub quacunq; ſpecie rei creatæ apparere,

& cuicunq; hominum, id tamen non præstitit, sed tantum in Monte Horeb, in ardenti rubo; non alteri, quam Moysi.

Item Potuit DEUS per quamcunque rem creatam operari miracula, id tamen non fecit nisi per baculum Moysis, nec alibi nisi in Ægypto operatus est. Incomprehensibilia sunt Judicia DEI!

CAPUT 2dum.

§ 1mus

De Peccatis in genere.

Q. *Quid est peccatum?* R. Est transgressio legis Divinæ, naturalis & scriptæ.

Q. *Qui legem humanam Ecclesiæ transgreditur, sitne Divinæ Legis transgressor?* R. Omnino, cum DEUS ipse præceperit obedire Ecclesiæ & potestatibus.

Q. *Quotuplex est peccatum?* R. 2plex, carnale & spirituale. *1mum* est, quod tendit ad inordinatas delectationes corporis, ut luxuria, ebrietas. *2dum* est illud, quod immediatè ad animam pertinet; ut superbia, odium. Aliud est *Philosophicum* id est dictum vel factum, aut concupitum contra legem naturalem, seu dictamen naturæ rationalis. Aliud est *Theologicum* est dictũ, vel factum, aut concupitum contra legem DEI. Peccatum aliud est *Commissionis*, est

trans-

transgressio præcepti negativi. Aliud est *omissionis* & est transgressio præcepti positivi. Item peccatum aliud est *contra DEUM* scilicet immediate, ut blasphemia. Aliud contra *Proximum*, ut diffamatio. Aliud contra *seipsum* ut est vg. ebrietas.

Q. *Quotuplex adhuc est peccatum?* R. Aliud est *Cordis*, ut prava desideria. Aliud *oris*, ut infamationes. Aliud *operis*, ut omne opus factum externum contra legem DEI. *Peccatum* aliud est *originale*, quod est carentia justitiæ originalis transfusa ab Adamo per virtutem seminalem in posteros. Aliud *Personale* quod est prævaricatio legis à propria persona facta.

Peccatum *Personale*, aliud est *actuale*, quod est actualis prævaricatio legis Divinæ. Aliud *habituale*, quod est macula quædam relicta ex peccato actuali moraliter in anima permanens. Utrumq; aliud est *mortale*, quod adfert mortem animæ, *aliud veniale*, quod non adfert mortem animæ.

Q. *Quæ requiruntur ad peccatum mortale?* R. Hæc tria: plena advertentia & deliberatio ex parte intellectûs. *2do* Perfectus consensus ex parte voluntatis. *3tio* Gravitas materiæ, ex quibus si unum desit, fiet veniale, quod aliàs ex se esset mortale.

Q. *Quotuplex est peccatum mortale?* R. Duplex. Unum est tale *ex genere suo*, quod

scilicet est contra legem graviter obligantem, & aliud est mortale *per accidens* solū, nempe ex circumstantiis adjunctis.

Q. *Quotupliciter peccatum mortale ex genere suo potest transire in veniale?* R. 3pliciter. *1mo* ex parte intellectûs, si non habeatur perfecta deliberatio seu advertentia malitiæ peccati. *2do* ex parte voluntatis, si non sit perfectus consensus. *3tio* ex parte materiæ, si hæc sit parvi momenti.

Q. *Quot modis peccatum veniale ex genere suo potest transire in mortale?* R. 5q; modis. *1mo* ratione conscientiæ erroneæ aut scrupulosæ, si videlicet ille actus, qui ex natura sua est levis, judicetur esse gravis. *2do* ratione contemptûs aut inobedientiæ formalis. *3tio* ratiene nimii affectus in rem aliquam, si hæc itá appretiativè æstimetur, ut peccator sit paratus potiùs præceptum DEI sub mortali obligans transgredi, quàm illam omittere. *4to* ratione Ruinæ & periculi proximi imminentis per talem actum, qui ex natura sua est levis. Sic vg. ablatio acûs, ex se est levis, eritq; peccatum veniale; si tamen illam quis auferat Sartori pauperi unicam habenti, qui prædictâ acu sibi ac suæ familiæ victum merebatur? erit mortale. *5to* ratione periculi incidendi in mortale, quando nimirum aliquis absq; sufficienti

cautela

cautela facit id, per quod facile labitur in mortale.

Q. *Plura peccata venialia possuntne efficere unum mortale?* R. Negant: Com: DD. Disponunt tamen ad illud faciliùs perpetrandum.

Q. *Quot sunt effectus peccati?* R. Peccatum inducit pœnam temporalem si sit veniale; vel æternam, si sit mortale. *2do.* Minuit plurima auxilia, gratiæ DEI quæ ad bene agendum conferri solent. *3tio* relinquit in anima maculam, & deformitatem, quæ est peccatum habituale. *4to.* Tandem peccatum ponit impedimentum ab bene operandum.

§ 2dus

De peccatis in specie.

Q. *Quot sunt peccata capitalia?* R. 7. Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Ira, Gula, & Acedia.

Q. *Quare dicuntur capitalia?* R. Ideo quia dicuntur capita, & radices aliorum peccatorum.

Q. *Quid est superbia?* R. Est inordinatus appetitus propriæ excellentiæ.

Q. *Quid est avaritia?* R. Est inordinatus bonorum temporalium appetitus. Filiæ ejus sunt, obduratio cordis, inquietudo mentis, & fraus, sive dolus in facto.

Q. *Quale est peccatum avaritia?* R. Per se

est

est veniale, nisi ita sit intentus divitiarum appetitus, ut causâ ejus vilescat observatio Præceptorum DEI & Ecclesiæ.

Q. *Quid est luxuria?* R. Est inordinatus appetitus venereorum, & est ex genere suo mortale.

Q. *Quot sunt filiæ luxuriæ?* R. Ex parte intellectûs sunt quatuor, scilicet: cæcitas mentis, quæ habetur tunc, quando ita est addictus intellectus alicui turpitudini ut de Cœlestibus amplius non permittatur cogitare. *2da* Præcipitantia. *3tia* Inconsideratio. *4ta* Inconstantia.

Ex parte voluntatis sunt etiam quatuor. *1ma* Amor sui, 2. Odium DEI, 3. affectus præsentis sæculi, 4. horror futuræ vitæ.

Q. *Quid est invidia?* R. Est inordinata tristitia de alterius bono prout illud est diminutivum propriæ excellentiæ, est ex genere suo mortale.

Q. *Quot sunt filiæ invidiæ?* R. *1ma* Odiũ proximi, *2da* Detractio, *3tia* Gaudium de malis proximi. *4ta* Susurratio, quæ est oblocutio mala de proximo ad tollendam amicitiam ipsius cum aliis, quam susurro restituere tenetur, non minùs, quàm detractor famam.

Q. *Quid est gula?* R. Est inordinatus appetitus cibi & potûs, & est ex genere suo veniale.

Q.

Q. *Quot modis fit gula?* R. 5q; *1mo* Si quis edat ante tempus. *2do* Si nimis exquisita. *3tio* Si nimis exquisitè præparata, si plus justô commedat aut bibat. *5to* Si voraciter.

Q. *Quid est Ira?* R. Est inordinatus vindicandi appetitus.

Q. *Quare dicitur inordinatus?* R. quia non omnis appetitus vindictæ est peccatū Iræ juxta illud Psalm: 40. *Irascimini & nolite peccare*; sæpiùs enim superiores irascuntur puniendo culpam subditorum, & tamen non peccant, si ordinatè id faciunt.

Q. *Quid est acedia?* R. Est fastidium rerum spiritualium.

Q. *Quæ excusant aliquem à peccato?* R. Hæc tria, Defectus liberi consensûs. *2do* Inadvertentia ad malitiam peccati. *3tio* Ignorantia.

Q. *Quæ sunt peccata contra Spiritum Sanctum?* R. 6. scilicet: Desperatio propriæ salutis æternæ. Præsumere salvari sine meritis, Cognitam veritatem impugnare: Invidere gratiæ, & aliis beneficiis spiritualibus proximo à DEO concessis: Obstinatio in peccatis. Impænitentia finalis.

Q. *Quare dicuntur contra Spiritum Sanctum?* R. Quia cùm Theologi approprient potentiam Patri; sapientiam Filio; & bonitatem S. Spiritui; hinc qui peccant ex fragilita-

te,

te, dicuntur peccare contra Patrem, qui potens est; qui peccat ex ignorantia dicitur, peccare contra Filium, qui sapiens est; qui vero ex malitia peccat, dicitur peccare contra Spiritum est, qui bonus est.

Q. *Quare hæc peccata dicuntur irremissibilia?* R. Omnia hæc peccata remitti possunt per Sacramentum Pœnitentiæ, si quis bene dispositus, illa confiteatur, nihilominùs hæc dicuntur irremissibilia, quia malitiosè peccans rarò, & difficile convertitur, proinde veniam peccatorum non obtinet.

Q. *Quænam sunt peccata in Cœlum clamantia?* R. 4tuor. Homicidium voluntarium, crimen nefandum, seu sodomia, oppressio pauperum, orphanorum, & viduarum, defraudare operarios mercede, propriis laboribus debita, hæc enim adeo gravia sunt, ut vindictam in Sacra Scriptura dicantur petere à DEO.

§ 3tius
De Scandalo.

Q. *Quid est scandalum?* R. Est peccatum occasionatum. Dicitur verò tale, quia dat occasionem alteri ad peccandum.

Q. *Quotuplex est scandalum?* R. Duplex. *Activum* est dictum vel factum minùs rectum, præbens alteri occasionem ruinæ spiritualis. Et *Passivum* est ipsa ruina seu peccatum ex alterius dicto vel facto secutum.

Q. *Quotuplex est scandalum activum?* R. Est duplex: Unum *per se* tale, & aliud per *accidens*. Primum habetur tunc, quando directè intenditur alterius ruina, si nimirum ideo aliquid fiat; ut proximus ad peccatum inducatur.

Per accidens verò scandalum dicitur, quando indirectè & interpretative tantũ causatur alterius peccatum, ut si vg. spiritualis verbum jocosum proferat coram sæcularibus, quos inde occasionem peccati sumpturos cognoscit, & à talibus verbis non abstinet.

Q. *Ad hoc ut scandalum activum sit peccatum requiriturne, ut de facto ex illo sequatur ruina spiritualis proximi seu scandalum passivum?* R. Non. Sufficit enim quod per illud data sit occasio, ex qua sequi possit ruina spiritualis proximi, ut si vg. vellem aliquem inducere in ebrietatem, quamvis ipse non consentiat.

Q *Qualiter ille peccat, qui scandalizat alterum?* R. Mortaliter, si dat occasionem ruinæ mortalis [nisi indeliberatio excusset] venialiter autem, si dat occasionem ruinæ venialis, etiamsi hoc directe intendat.

Q. *Quot peccata committit scandalizans?* R. Præter peccatum scandali, committit peccatum ejusdem speciei, ad quod alte-

rum

rum induxit, & ideo confiteri debet speciem peccati, per quod, & ad quod dedit occasionem cum numero scandalizatorum, etiamsi illos non induxerit directe ad peccandum, sed per accidens.

§ 4tus

De Virtutibus.

Q. *Quid est virtus?* R. Secundũ S. Aug. est qualitas mentis, quâ rectè vivitur.

Q. *Quotuplex est virtus?* R. Juxta Aristotelem. Alia est *Intellectualis*, quæ ad intellectum spectat, ut prudentia. Alia est *Moralis* quæ ad voluntatem pertinet.

Q. *Quotuplex est adhuc virtus?* R. 2plex: *Theologica* quæ habet pro objecto immediate DEUM. *Alia moralis*, quæ habet pro objecto immediato actiones humanas.

Q. *Quotuplex adhuc est virtus?* R. Duplex: Alia est *actualis*, estq; actus alicujus virtutis. Alia *habitualis*, quæ est qualitas inclinans potentiam ad actus virtuosos.

Q. *Quotuplex est virtus habitualis?* R. 2plex. *Infusa*, quæ infunditur immediatè à DEO, hujusmodi sũnt habitus Fidei, Spei, & Charitatis. Alia *acquisita* quæ est facilitas quædam generata ex frequentatis actibus virtuosis inclinans hominem ad eliciendos promptè similes actus virtuosos illis, ex quibus fuit generata. *1ma* ergo datur ad simpliciter, *2da* verò ad faciliter operandum.

Q. *Quot sunt virtutes cardinales?* R. 4. Prudentia, Justitia, Temperantia, & Fortitudo.

Q. *Quare dicuntur Cardinales?* R. quia in illis tanquam in Cardinibus universa boni operis structura nititur.

Q. *Quot sunt dona Spiritûs S.?* R. 7. juxta Isaiam 11. Sapientia, Intellectus, Consilium, Fortitudo, Scientia, Pietas & Timor DEI.

Q. *Quot sunt beatitudines?* R. Juxta Matth: 5. Sunt octo: Beati pauperes, Beati mites, Beati qui lugent, Beati qui esuriunt, Beati misericordes, Beati mundo corde, Beati pacifici, & Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam.

Q. *Quot sunt virtutes Theologicæ?* R. 3. Fides, Spes, Charitas.

CAPUT 3tium.

§ 1mus

De Requisitis ad 1mã Tonsuram.

Q. *Quæ dispositio principalis sit necessaria volenti suscipere Tonsuram?* R. Vocatio Divina.

Q. *Quid est vocatio Divina?* R. Est electio, quam DEUS facit inter homines ad aliquem specialem statum, quem solet indicare aliquibus signis.

Q.

Q. *Quare hæc vocatio est necessaria ad statum Ecclesiasticum?* R. DEUS siquidem, cū illum instituerit, & ordinaverit, ad illum spectat vocare hos, quos voluerit.

Q. *Quid de illo sentiendum est, qui ingreditur statum Ecclesiasticum sine vocatione?* R. Talis intrat contra DEI voluntatem, facit se indignum gratiâ ejus, mereturq; justè ab eo derelinqui, & exponit periculo salutem suam.

Q. *Cui tales assimilantur?* R. Christus Dominus illos comparat latronibus & lupis, qui intrant in ovile propter jugulandas oves vitâ sua scandalosâ.

Q. *Quomodo DEUS punivit præsumptionem, & temeritatem talium, qui aspiraverunt ad Ministerium Altaris sine vocatione?* R. Præcipitavit aliquos in abyssum terræ, projecitq; illos viventes in Infernum. Alii igne absumpti sunt, ut Scriptura docet in Libr: Numer.

Q. *Unde cognosci potest, utrum sit ex DEO vocatio ad statum Ecclesiasticum?* R. Ex sequentibus signis: *1mo* Si vocatur per Episcopum pro necessitate & utilitate Ecclesiæ. *2do* Si hoc genus vitæ suscipitur cum pura intentione DEO serviendi in castitate, & curandi pro viribus suam, & proximorum salutem. *3tio* Si acceptum est consilium à Confessario, vel alio homine docto,

docto, prudente, qui non sit ductus studio sui commodi habente zelum pro statu Ecclesiastico. *4to* Si habentur dotes requisitæ, ut satisfiat dignè obligationib9 hujus statûs, quæ sunt: Sanctitas, scientia, amor summus castitatis, & sobrietatis, zelus, contemptus divitiarum, honoris, &c. *5to* Si quis assumit spiritualem statum sine præcipitantia, sine intuitu rerum temporalium præparatione factâ per exercitia spiritualia aliquot diebûs.

Q. *Estne necessarium habere spiritum Ecclesiasticum?* R. Omnino ita. DEUS enim nullum vocat ad hunc statum, ut illi statim non suggerat spiritum necessarium & auxilia opportuna ad sanctè in eodem statu vivendum.

Q. *In quo hic consistit spiritus?* R. In ubertate gratiæ, quâ mediante peraguntur cum svavitate facile, & libenter ministeria Ecclesiæ.

Q. *Unde cognosci potest, quòd quis habeat hunc spritum?* R. Si æstimat suum statum super omnes dignitates hujus mundi. *2do* Si gestat externè signa sui statûs, talia sunt: Tunica talaris, corona, capilli breves &c. *3tio* Si peragit libenter functiones Ecclesiasticas etiam minimas. Si magnum zelum habeat, & fortiter laboret in ordine ad restituendam disciplinam Ecclesiasticam,

Q. *Quomodo conservari potest hic Spiritus Ecclesiasticus?* R. Per constantem & devotam orationem. *2do* Per lectionem spiritualium librorum. *3tio* Per frequens exercitium muniorum Clerici. *4to* Per conversationem cum bonis Spiritualibus.

Q. *Qui est spiritus oppositus huic Divino Spiritui?* R. Est spiritus mundi, qui consistit in amore inordinato Divitiarum, voluptatum, honorum; hic spiritus est fons omnium malorum in Clero, & evidens funestissimorum scandalorum scaturigo in populo.

Q. *Quæ sunt signa malæ vocationis?* R. Quando aspirans ad statum Ecclesiasticum assumit eundem compulsus per spiritum propriæ utilitatis, suorum Parentum, consanguineorum, ut minuatur numerus Personarum in Familia, aut propter successionem consangvineo Beneficiato, aut propter alium aliquem finem temporalem.

2do Quando fit ingressus ad hunc statum propter vitam ducendam otiosam, ignavam sine cura, sine sollicitudine, ac si hic status esset locus quietis.

3tio Quando fit ingressus propter se subducendum Jurisdictioni sæculari, Tributis &c. aut habeatur unde commodè vivere, aut propter ditandos consangvineos, vel propter aucupandas Ecclesiasticas dignitates,

§ 2dus

De Requisitis ex parte subjecti.

Q. *Quæ prærequiruntur ex parte subjecti ad validè recipiendam 1mam Tonsuram?* R. Ut sit mas, ut sit baptizatus, ut habeat usum rationis, ut voluntariè & non purè coactè initietur.

Q. *An ergo mas infidelis potèst admitti ad 1mam Tonsuram & Ordines?* R. Non, quia per Baptismum non est aggregatus numero Christianorum.

Q. *Et cur Baptismus prærequitur?* R. quia est tanquam janua ad reliqua Sacramenta.

Q. *Cùm Baptismus dicatur janua esse ad reliqua Sacramenta, an ergo omnia reliqua Sacramenta invalidè suscipiantur ante illum?* R. Invalidè præter Eucharistiam.

Q. *Quæ ratio?* R. Eucharistiæ enim sumptio cùm à suscipientis intentione nō dependeat, ea non invalidè, sed solum infructuosè, & materialiter sumetur.

Q. *Poteſtne Fœmina validè accipere 1mam Tonsuram?* R. Nullomodo, quia sicut Ordines ipsi, ita & 1ma Tonsura, tanquam dispositio ad Ordines non pro fœminis, sed pro maribus instituta sunt.

Q. *Utiq; leguntur fuisse Presbyterissæ Diaconissæ?* R. Harum aliæ deputatæ sunt cum aliqua forte benedictione ad Homilias in Officio Monialium recitandas, aliæ uxo-

res

res virorum in Diaconos, Presbyteros, Episcopos Ordinatorum, quæ ab illis separatæ Cœlibem vitam ducebant.

Q. *An quando Monialibus præciduntur Capilli ipsa præcisio possit vocari Tonsura directa ad ordines suscipiendos?* R. Non, quia non fit ab Episcopo, & cum ipsius benedictione, sed fit ab Abbatissa, vel ab aliquo alio in signum contemptûs rerum sæcularium & perfectæ humilitatis Christianæ.

Q. *Quæ ad licitam Tonsuræ susceptionem prærequiruntur?* R. Confirmationis Sacramentum, legitima ætas, ut non sit irregularis, vel similî aliquô impedimentô affectus, sufficiens literatura, intentio serviendi DEO, ut testimonium probitatis habeat.

Q. *Peccatne, si quis non cofirmatus reciperet Tonsuram?* R. Probabilius est, quod tantum venialiter peccaret, quia *Trid.* non videtur id sub gravi præcipere.

Q. *Si quis esset irregularis, possetne accipere Tonsuram?* R. Non posset licitè, quia sicut est incapax Ordinis, ita etiam dispositionis ad ordines.

Q. *Fieretne aliquis irregularis, qui Tonsuram reciperet in Censura?* R. Non; cùm Tonsura non sit Ordo.

Q. *Tonsura debetne præcedere Ordines?* R. Debet necessitate præcepti, non Sacramenti; un-

ti; unde qui reciperet Ordines omissâ Tonsurâ, validè esset ordinatus.

Q. *An prærequiritur ad Tonsuram status gratiæ?* R. Non prærequiritur saltim sub mortali, quia cum Tonsura non sit Sacramentum, non ponitur obex gratiæ per peccatum in ejus susceptione.

Q. *An Tonsurandus obligetur communicare eo die, quô initiatur?* R. Non; quia de nullo tali præcepto constat, & si quæ sit Rubrica, erit tantùm consultiva.

§ 3tius

De Essentialibus 1mæ Tonsuræ.

Q. *Quid est Tonsura?* R. Est assumptio Personæ in Clericum, *sive* deputatio ad canendum in Ecclesia, & ad ejus obsequiũ, sine tamen ullius ministerii potestate.

Q. *Cur vocatur 1ma Tonsura?* R. Quia ante omnes ordines primò confertur. Dicitur Tonsura, quia in ea tonduntur capilli.

Q. *Quid significat illa amputatio capillorum?* R. Significat rerum temporalium contemptum, quia temporalia tanquam capilli vanitas sunt, à spiritualibus contemnenda.

Q. *Cur in summitate capitis formatur ejusmodi Tonsura?* R. Ad ostendendam mentis eminentiam illius, qui decoratur tali signo.

Q. *Quam ob causam raditur Corona Clericis?* R. Tribus de causis: *1mo* In memoriam

coronæ, quæ contexta ex ſpinis Salvatoris noſtri Capiti impoſita fuit. *2do* Ad declarandam Regiam dignitatem, qua præfulgent ii, qui deputantur ad cultum DEI, cui ſervire, regnare eſt. *3tio* Ad ſignificandam perfectionem vitæ, à Clericis ſuſceptam, figura enim orbicularis eſt omnium perfectiſſima.

Q. *Quis inſtituit primam Tonſuram?* R. Apoſtolorum Princeps S. Petrus, primus omnium hunc morem induxit.

Q. *Quantæ latitudinis debet eſſe corona?* R. In minoribus ordinibus exiſtentibus ſufficit ſi ſit tanta, quanta eſt particula cōmunicantibus diſtribui ſolita, in aliis verò major, ſimilis hoſtiæ magnæ, quæ ad Miſſæ Sacrificium ſervit.

Q. *Tonſura eſtne ordo?* R. Non.

Q. *Eſtne ſaltim Sacramentum?* R. Cùm ſub Sacramento ordinis nō comprehendatur, nec ſub ullo alio ex Sacramentis, nō poteſt eſſe Sacramentum, ſed ſolùm eſt diſpoſitio ad ordines.

Q. *Et cur non ſit Ordo?* R. quia per illā non imprimitur Character, nec ulla ſpiritualis poteſtas quidquam agendi circa Euchariſtiam tribuitur, ſed ſit ſola ſegregatio à ſtatu ſæculari deputatioq; ad ſtatum Eccleſiaſticum Clericalem, ut eam ſuſcipiens fiat capax ordinum propriè dicto-

rum,

rum, Jurisdictionis Ecclesiæ, Beneficiorum & Privilegiorum.

Q. *Quomodo ergo judicat Tonsuratum se habere respectu ordinatorum?* R. Eo ferè modo, quo Novitius respectu cæterorum Religiosorum.

Q. *Tonsura fuitne figurata in Lege veteri?* R. Fuit figurata in Nazaræis, qui crine præcisi Divino cultui consecrabantur.

Q. *Habetne certam materiam & formam?* R. Cum non sit Ordo & Sacramentum, vera materia & forma non indiget: habet tamen materiam impropriè talem: abscissionem capillorum, & loco formæ verba ab Episcopo pronuntiata: *Dominus pars hæreditatis &c.*

Q. *An qui in capite totaliter calvus est, possit imam Tonsuram suscipere, cum nequeat tonderi ab ordinante?* R. Potest, quia cum ima Tonsura non habeat veram materiam & formam, sufficiet eandem ceremoniam adhibere quantum fieri potest, quæ adhibetur cum capillatis.

Q. *Quid significat cereus accensus, quem Tonsuratus portat in manu?* R. Significat, quod Tonsuratus debet esse lumen Ecclesiæ per suam doctrinam, & exemplum; & quod debet incendere quemlibet amore in DEUM per fervorem sui zeli.

Q. *Cur induitur Tonsuratus superpelliceô?*

R. Ad demonstrandum novum vitæ genꝰ, quod suscipit. *2do* Candor hujus vestis denotat puritatem cordis & corporis, quā habere debet accedens ad Tonsuram.

Q. *Quis est Minister Tonsuræ?* R. Ordinariè, & per se solus est Episcopus, ex privilegio possunt esse & Abbates.

Q. *An autē à quocunq; Episcopo potest conferri Tonsura?* R. Per se solum à proprio, seu ab ordinario initiandi, est enim actus Jurisdictionis, quam ordinariam non habet, nisi ordinarius.

Q. *Quo tempore conferri potest Tonsura?* R. Quâcunq; hora, etiam post meridiem, etiam extra Missam.

§ 4tus.

De Clericatu & illi annexis.

Q. *Initiati 1mâ Tonsurâ, quo nomine nuncupantur?* R. Vocantur Clerici, quod nomen illis tunc primum imponitur, ita ut Tonsurati non sint amplius in statu sæculari sed Clericali.

Q. *Unde desumitur hoc nomen: Clericus, & quid significat?* R. Desumitur à voce Græca *Cleros*, quæ traslata ad Idioma Latinū, idem est, ac sors, vel hæreditas. Tonsuratus dicitur Clericus, quia deputatus ad inserviendum Ecclesiæ ex Officio est ad sortem, & hæreditatem Domini vocatus.

Q. *Quod est officium tonsurati?* R. Est

Eccle-

Ecclesiæ inservire, & canere in ea Psalmos, & ideo Psalmista vocari solet.

Q. *Quæ sunt obligationes Tonsurati?* R. Incedere in habitu scilicet in veste talari, seu decenter longa. & Tonsura.

Q. *Quid venit nomine Tonsuræ?* R. Primariò venit corona, quæ est signum distinctivum Clerici à Laico.

Q. *Quis est effectus ima Tonsuræ?* R. Tonsurati quatuor gaudent Privilegiis: *imo Privilegio Fori:* quod subdantur soli Judici Ecclesiastico, ideo exempti sunt à Foro sæculari, quare in manibus Laici non possunt jurare, nisi ab Episcopo licentiam habeant. *2do* Eximuntur à solutione Gabellarum, aliorumq; onerum, quæ subditis à sæculari Magistratu imponuntur. Quod privilegium dicitur Privilegium Fori. *3tio* Gandent Privilegio *Canonis,* quod est distincta prohibitio percutiendi Clericum sub pœna Excommunicationis Papæ reservata. *4to* Redduntur capaces Beneficii possidendi tam curati, quàm non curati, & pensionum Ecclesiasticarum.

Q. *Gaudentne Clerici simpliciter his Privilegiis?* R. Non, nisi beneficium habeant, aut habitum Clericalem & Tonsuram deferant, alicui Ecclesiæ serviant, vel in Seminario Clericorum, vel in studiis de licentia Episcopi versentur.

Q.

Q. *Quod si Clerici sint conjugati?* R. Hi Privilegio Fori non gaudent, nisi præter supra dicta observent etiam *Constit:* Bonifacii *8vi*, ut non sint Bigami, & tunc tantum gaudent in Criminalibus. *Plura vid: inferius Cap: 6. § 7.*

Q. *Quo jure spirituales sint exempti à judicibus Laicis?* R. Jure Divino, Gen: 47. Esdr: 8. Exod: 21. 3. Reg: 9. Zach: 2. Psal: 71. Math: 12. 17. & 27. Ita Bellet & innumeri alii, d. § 1.

Q. *Estne effectus 1mæ Tonsuræ etiam gratia sanctificans?* R. Non, hic enim effectus est ordinis, non dispositionis ad ordines.

Q. *Recipiens Tonsuram tantum ex intentione fugiendi Forum sæculare vel ob accipiendum Beneficium peccatne?* R. Ad 1mum peccaret venialiter, quia habet inordinatam intentionem contrariam intentioni Ecclesiæ. R. ad *2dum* Peccaret mortaliter, gravem enim facit injuriam statui Clericali, & pervertit in re gravi Intentionem Ecclesiæ.

Q. *Tonsuratus Censura aliqua innodatus, si exerceat aliquod officium incurreretne Irregularitatem?* R. Non, quia Tonsura nullum habet sibi annexum Officium Ecclesiasticũ solenniter exercendum.

Q. *Quæ seriò prohibentur per Canones Spiritualibus Personis?* R. Ne mercaturam exerceant: ne cohabitent mulieribus: ne cra-

pulæ

pulæ & ebrietati vacent; neq; clamorosis venationibus: ne saltent, neq; choreis intersint. Choreas seu saltus à Personis Spiritualibus sine gravi peccato agi non posse pleriq; DD. & SS. Viri asserunt, firmat Bened: XIV. *Inst: Eccl:* 76. § 5. 7. Notent id, & considerent dissoluti, dignitatis suæ Sacerdotalis obliti!

Q. *Peccatne Clericus nutriendo Comam, non ferendo Coronam, & portando prolixos capillos?* R. Card: de Lau: in Epist: *Verbo Clerici*, tum & alii gravissimi DD. *Bonacine* T. 10. *de Sacris Ord:* Lay: l. 5. *Tract:* 9. affirmant talem mortalitèr peccare, cùm SS. Canones feriunt excōmunicatione Clericos comā relaxantes ut in Cap: *Si quis* 23. *de vita & honestate Cleric:* quæ pœna non infligitur, nisi ubi datur culpa gravis.

Q. *An non suffragari potest consvetudo particularium personarum vel locorum?* R. Non, quia hæc tanquam abusus, & corruptela ubiq; terrarum declarata est, ac damnata infinitis propemodùm *Constitutionibus*, quas collegit Caston *in Trid: de Tons: & hab: Cler.*

§ 5tus

De Requisitis ad Ordines.

Q. *Quid sint requisita ad ordines?* R. Sunt quædam qualitates, tam in ordinando, quàm etiam in ordinante requisitæ

ad hoc,

ad hoc, ut validè & licitè ministretur Sacramentum Ordinis.

Q. *Quotuplicia sunt hæc requisita?* R. Alia ex parte ordinantis seu Episcopi. Alia ex parte ordinandi. Et alia ex parte Sacramenti.

Q. *Quid requiritur ad validè administrandũ ordinem ex parte Ordinantis?* R. Ut sit validè consecratus. Ut habeat intentionem. Ad hoc autem ut licitè conferat ordines, debet esse in statu gratiæ, non excommunicatus, suspensus, aut alio Canonis impedimento innodatus.

Q. *Quid ex parte Sacramenti requiritur?* R. Materia & forma, utpote partes essentiales ejusdem.

Q. *Quid ex parte odinandi requiritur ad validè suscipiendum Ordinem?* R. 1. ut ordinandus sit homo viator, id est vivens, 2. ut sit Mas, 3. ut sit baptizatus, 4. ut habeat intentionem.

Q. *Quæ, & quot sunt requisita ad licitè recipiendum Ordinem ex parte ejusdem ordinandi?* R. *1mo* Ut sit in gratia. *2do* ut habeat cõfirmationem, & 1mam Tonsuram. *3tio* ut habeat Dimissoriales, si sit ex alia Diecæsi. *4to* ut sit examinatus. *5to* non innodatus aliquâ censurâ. *6to* ut per saltum non ordinetur, sed gradatim, id est 1mò Ostiariatum &c. *7mo* ut habeat annos requisitos.

sitos. *svo* ut sit ex legitimo matrimonio.

Q. *Qui anni requiruntur in ordinando?* R. Pro 1ma Tonsura & tribus minoribus ordinibus septimus annus completus. Pro *Acolytatu* 12. annus completus. Pro *Subdiaconatu* 21. completus. Pro *Diaconatu* 22. completus. Pro *Presbyteratu* 24. completum.

Q. *An qui dubitat de completa legitima ætate ordinari possit?* R. Non, quia præceptum est in possessione.

Q. *Quando ætas computanda est, & tempus Nativitatis ignoratur, quamdiu expectandum, ut secure procedatur in susceptione ordinum?* R. Si nativitatis hora ignoratur? integer dies expectandus est, si ignoratur dies, & sciatur Mensis? totus Mensis expectandus, si Mensis ignoretur, & anni notitia habeatur? expectetur integer annus.

Q. *Descendentes ex Judæis possuntnè ordinari, & an sint capaces Beneficiorum?* R. Si ante usum rationis sint baptizati, possunt ordinari, & sunt capaces Officiorum & Beneficiorum.

Q. *Utiq; Neophitæ sunt irregulares?* R. Id verum est de his, qui nuper ad fidem conversi sunt, cujusmodi non sunt baptizati à nativitate. Sanct: *lib:* 2. *cap:* 28. Sed etiamsi non ante usum rationis sint baptizati, possunt admitti ad ordines, & benefi-

beneficia, si Episcopi judicio probantur.

Q. *Quæ scientia requiritur ad Ordines suscipiendos?* R. Ad 1mam Tonsuram sufficit scientia Articulorum Fidei, Ultra quam, ad 4. minores ordines debet uniuscujusq; Ordinis notum esse officium, materia, forma, & intentio. *Ad Subdiaconatum & Diaconatum* requiritur scientia Censurarum, & aliarum pœnarum Ecclesiæ, notitia Rubricarum Ceremoniarum &c. ut suo quisq; Ordini satisfaciat ex officio. *Ad Presbyteratum* requiritur ut habeat illam scientiam, quâ posset docere populum, & administrare Sacramenta.

§ 6tus

De Illegitimis.

Q. *Quid est legitimatio?* R. Est quædam dispositio, decor, & honor incapaces faciens capaces ad successionem & honores.

Q. *Qui prohibentur à Jure ordinari?* R. Illegitimi.

Q. *Quinam sunt illegitimi?* R. Sicut non omnes nati ex junctis Matrimonio valido, & legitimo sunt legitimi: ita non omnes sunt illegitimi, qui ex non junctis Matrimonio nascuntur. Si conjugatus fiat Sacerdos vivente uxore, de ejus consensu, etiam ipsâ faciente votum continentiæ, si postea Maritus accedat ad eam, proles censetur illegitima, & irregularis, quamvis

validum

validum fuit Matrimonium, quia ex sacrilego concubitu nata.

Econtrà quando aliqui in facie Ecclesiæ contraxerunt bonâ fide, & postea lis orta est super validitate matrimonii, etiamsi per sententiam declaratum sit invalidum Matrimonium, filii tamen ante sententiam nati, aut si concepti sunt, censentur legitimi.

Q. *Si quis vivente uxore malâ fide contrahit cum altera ignorante: an Filii censentur legitimi nati ex illa 2da illegitima conjuge.* R. Affirmativè. Secùs si cum sciente de altera uxore, nam tunc etsi postea mortuâ primâ uxore contrahat obtentâ dispensatione ob impedimentum criminis cum illa 2da, seu si ratificet Matrimonium, filii non legitimantur.

Q. *An omnis, qui ex simplici fornicatione natus, est illegitimus?* R. Non; nam natus ex soluta & soluto, qui fornicariè se cognoverunt, postea subsecuto illorum Matrimonio, habetur talis pro legitimo, nec est irregularis.

Q. *Qui ergo sunt illegitimi?* R. Qui ex illicito Concubitu sive publico, sive occulto tali orti sunt, nec per subsequens Matrimonium legitimati. Non omnes tamen vocantur *Spurii*, nec omnes *Naturales*. *Naturales* filii vocantur illi, qui sunt geniti

niti à Parentibus, qui tempore conceptionis aut nativitatis Matrimonio jungi poterant. *Spurii* vero econtra, qui geniti ſunt à Parentibus, inter quos Matrimoniũ dicto tempore eſſe non poterat. Unde.

Si uterq; conjunx, vel alter ſolum poſt Matrimonium ratum rite contractum ante conſumationem illius ad religionem tranſeat, & in ea profiteatur, ſi poſtea ſe cognoſcant, & Filium generent, talis filius eſt Spurius, quia per profeſſionem Matrimonium nondum conſummatum eſt diſſolutum, & amplius inter eos eſſe non poteſt, ſecùs ſi hoc contingeret tempore Novitiatûs, nam natus filius ex tali copula eſſet legitimus, cùm adhuc Matrimonium perſeveret validum ante Profeſſionem.

Si naſceretur autem ex Patre habente impedimentum aliquod ſolum impediens, vel ex conſtituto in minoribus Ordinibus cum ſoluta, talis eſſet filius naturalis, quia hi contrahere potuerunt.

Q. *Quis dicitur filius ex inceſtuoſo, & ſacrilego côitu natus?* R. Ille qui naſcitur ex filia & Patre, vel in gradu prohibito, vel ex Monacho, & Moniali, vel Sacerdote, quia iſti committunt Sacrilegium.

Hi omnes illegitimi, quicunq; illi ſunt, & quantumvis occulti, irregulares ſunt. Unde illegitimus ſine diſpenſatione ſuſci-

piens

piens ordinem, peccat mortalitèr, & suspensus est ab executione ejus, non tamen novam incurrit irregularitatem, nisi exerceret Ordinem susceptum.

Q. *An illegitimi à Regibus legitimati possunt suscipere ordines?* R. Non possunt, quia tales solùm legitimantur ad hæreditates, dignitates sæculares &c.

Q. *An illegitimus occultus indiget dispensatione?* R. Indiget, quam tamen dare potest Episcopus.

Q. *An infantes expositi censentur legitimi?* *R.* Alii affirmant, alii probabilius negant: præsumptio enim sumitur ex his, quæ frequenter contingunt.

Q. *Quis potest dispensare cum Spuriis cæterisq; illegitime natis?* *R.* Episcopus solum potest ut ad minores Ordines, & ad Beneficia simplicia promoveri queant, ad Curata autem & dignitates solus Pontifex dispensat.

Q. *An Hermaphroditus ordinari potest?* R. Hermaphroditus est ille, in quo sexus uterq; reperitur, tale monstrum ordinari non potest; si in tali prævaleret sexus fœmineus, ordinaretur invalidè. Si verò prævaleret Sexus virilis, validè quidem, sed illicitè ordinaretur. Si post susceptos ordines fieret mutatio, in eo quod fœmineus prævaleret sexus, non posset validè

conse-

consecrare nec absolvere, licet in anima character Ordinis remaneret.

Q. *Qui adhuc prihibentur ordinari?* R. 1. Ignoti. 2. Bis baptizati, cum sint irregulares, & si scienter sunt bis baptizati, indigent dispensatione Papali, si verò ignoranter, Episcopali. 3. Bigami; Bigamia: est iteratio Matrimonii consummati, seu divisio carnis in duas successivè uxores, inducit irregularitatem ex defectu significationis Sacramenti, quo Christus cum unica sponsa Ecclesia conjungitur.

Q. *Quotuplex est Bigamia?* R. 3plex. 1. *vera*, si re ipsa cum duabus uxoribus consummavit Matrimonium, sive ante sive post susceptum Baptismum. 2. *Interpretativa*, ut si quis in uxorem ducat, & cognoscat, viduam, à priori viro cognitam, aut etiam non viduam, sed prius cognitā seu corruptam ab alio. 3. *Similitudinaria*, si Clericus in Sacris constitutus vel religionem professus cum virgine invalidè contrahat Matrimonium eamq; cognoscat. Omnes hi Bigami sunt irregulares, & prohibentur suscipere Tonsuram & Ordines, & in susceptis ministrare.

Q. *Qui adhuc prohibentur ordinari?* R. Neophyti, corpore vitiati, homicidæ; per homicidam intelligitur omnis voluntariè occidens alium vel se mutilans, item Judex,

dex, Lictor, mandans, consulens; infirmos ut citiùs moriantur, vertens; non verò faciens id bonâ fide. Prohibentur aleæ, ebrietati, gulæ, & impudicitiæ deditì, *c. ut Cler: crapula.* Item Usurarii, Simoniaci, Sacrilegì &c. *c. Cleric: de vita & hon.* Et Infames.

Q. *An privatio membri occulti inducit Irregularitatem?* R. 1. qui à Medicis propter aliquem langvorem desectus est, àut à barbaris excisus, si aliàs dignus sit, potest ordinari.

R. 2. Irregularis est, qui sibi virilia amputavit causâ castitatis. Cap: 5. d. 55. Et ille qui abscidit, vel voluntariè permisit abscindi ad conservandam vocem.

Q. *Cujus sit judicare: an Ordinandus ex defectu corporis sit irregularis?* R. Standum est judicio Eppi ejus, qui vult ordinari, etsi sit Religiosus. Cap: 3. de corp: vit.

§ 7mus
De Ordinibus in Communi.

Q. *Quid est Ordo?* R. Est signaculum quoddam Ecclesiæ, quo Spiritualis potestas, & Officium confertur.

Q. *Differtne Ordo ab Ordinatione?* R. Differt, quia ordinatio est signum sensibile sacrum, quod consistit in porrectione certæ materiæ cum quadam verborum forma,

confe-

conferens gratiam, & potestatem circa Corpus Christi verum, seu physicum, & in Ordine ad Corpus Christi Mysticum: Ordini verò convenit dicta definitio immediatè.

Q. *Quid est Corpus Christi verum, & quid, Mysticum?* R. *Primum* est Ssma Eucharistia, *secundum* est: Ecclesia, id est congregatio Fidelium.

Q. *Quisnam instituit Ordines?* R. Christus Dominus, qui etiam determinavit materiam, & formam Ordinum, Cæremonias tamen & alia servanda in decenti illorum collatione, Ecclesia præscripsit.

Q. *Quomodo Christus Dominus materiam & formam Ordinum instituit, cùm alia sit apud Græcos, alia apud Latinos?* R. Christus Dominus instituit pro Ordinum materia rem significantem potestatem, quam ordinatus accipit in ordinatione, & pro forma, verba quæ exprimant collationem potestatis ei cõmunicatæ ab Episcopo, & hæc immutabilia sunt, modus autem exprimendi talem potestatem potuit ab Ecclesia variari. Variatio enim illa est accidentalis non substantialis.

Q. *Quot sunt Ordines?* R. 7. Ostiariat9, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyterat9.

Q. *Quotuplices sunt Ordines?* R. 2plices:

Minores, seu non sacri, & tales sunt 1mi 4. Alii verò *Majores*, seu sacri, & tales sunt reliqui tres.

Q. *Quare 1mi quatuor vocantur minores, seu non sacri?* Quia versantur circa minora, ac inferiora Ministeria, & non habent annexum votum castitatis. Reliqui verò tres dicuntur majores & sacri, quia versantur circa majora officia, & habent annexum votum castitatis.

Q. *Episcopatus an non etiam est ordo?* R. Non est distinctus ordo, sed complementũ majoris perfectionis Sacerdotii; Eo modo quo in Sacerdotio potestas absolvendi à peccatis complet potestatem conficiendi Corpus Christi.

Q. *Cur tam multi ordines in Ecclesia sunt constituti?* R. Id institutum est propter dignitatem Sacerdotii, & Consecrationis Eucharistiæ, quæ cum sit excellentissima actio in Ecclesia, requirebat plures Ministros, qui illi inservirent, nec decebat, ut homines è statu Laicorum statim ad Sacerdotii culmen evolarent, sed congruum erat, ut primum segregati per Tonsuram Clericalẽ, gradatim per ordines ascenderent, sicq; ex officio Sacerdoti inservirent.

Q. *Suntne singuli Ordines Sacramentum?* R. Sunt, & quamvis sint 7. ordines, & singuli sint Sacramenta, non tamen plura, sed

unum sunt. Sacramentum unitate finis, & perfectionis, quia omnes referuntur ad Sacerdotium, & in eo perficiuntur. *S. Th. in 4. dist. Bellar.*

Q. *In tota S. Scriptura non legitur, quod Xstus Dnus instituerit has ordinationes?* R. Licet in S. Scriptura non habeantur omnes 7. gradus ordinum, ex qua clarè ostendi possit eos à Christo fuisse institutos, nihilominùs hæc institutio probatur à Christo facta ex Apostolica Traditione, ex hac edocti sunt fideles, gradus omnes ordinum fuisse institutos à Christo.

Q. 1. Petr. 2. *Omnes fideles vocantur ab Apostolo: Genus electum. Regale Sacerdotium, omnes itaq; fideles sunt Sacerdotes?* R. Vocantur Reges & Sacerdotes non verè, & propriè, sed mysticè, & methaphoricè, quia scilicet satagunt regere suas passiones, & offerre DEO sacrificium laudum, & virtutum.

Q. *Debetne pro minoribus Ordinibus exhiberi Testimonum de moribus & vita?* R. Debet à Parocho, & à Magistro Scholæ, in qua ordinandus educatur. *Conc. Trid. Ss. 23.*

Q. *Habentne minores Ordines aliquam annexam obligationem?* R. Non, nisi ad recitandos certos Psalmos sibi ab Episcopo in ordinatione impositos. *2do* Horas Canonicas tenentur absolvere si Beneficium habeant,

beant, vel si sint Regulares choro addicti.

Q. *Ordinatus in minoribus, si in Excommunicatione exerceat solenniter actum sui ordinis, incurritne irregularitatem?* R. Non, quia jam usu receptum est, ut actus minorum ordinum exerceantur etiam à Laicis.

§. 8vus.

De Materia & Forma Ordinum.

Q. *Quæ sunt essentialia Sacramenti Ordinis?* R. Materia, forma, & intentio tàm in ordinante, quàm in ordinando.

Q. *Quid intelligit per Materiam, & quid per formam?* R. Materia est res sensibilis, quæ datur ordinato ad tangendum, denotans aliquam potestatem in Ecclesia. Forma sunt Verba Episcopi, quæ pronuntiantur in traditione hujus rei.

Q. *Quotuplex est materia?* R. 2plex, *Remota* scilicet res, quæ porrigitur ab Episcopo, & *proxima*, scilicet ipsa porrectio rei.

Q. *Quomodo quis debet tangere materiam?* R. Tactu Physico, vero, & reali; sufficiet autem unico etiam digito tangere, quia hoc ipso verificatur verus contactus Physicus, imo juxta nonnullos sufficit tangere unguibus, cùm & hi sint pars manûs.

Q. *Quando sunt plures materiæ remotæ, estne necesse singulas tangere?* R. In praxi tutiùs est singulas tangere.

Q. *Requiriturne contactus immediatus?* R.

Certum est non requiri contactum immediatum omnium omnino materiarum necessariarum, siquidem vinum in calice existens pertinet ad materiam necessariā Presbyteratûs, neq; tamen vinum tangendum est, *Ratio*, cum una materia in alia continetur, non est necesse eam tangere, qui enim tangit continens, etiam contentum tangere censetur. Imo *Bonacin.* docet verè etiam tangi materiam manu obvolutâ Chirothecâ.

Q. *Requiriturne ut materia, & forma sint simul, ut validè conferatur Ordo?* R. Requiritur in omnibus Sacramentis, ut pro aliquo instanti physico simul sint; sufficit etiam existentia moralis, nimirum ut adhibitâ materiâ, statim proferatur & forma, & vicissim.

§. 9nus.

De Intentione.

Q. *Quid est intentio?* R. Est voluntas aliquid faciendi.

Q. *Quotuplex est intentio?* R. Quadruplex: Actualis, Virtualis, Habitualis, & Interpretativa.

Actualis est illa, per quam quis actu intendit aliquid facere.

Virtualis est, per quam ipsa intentio actualis præterita, non retractata, virtualitèr permanet in aliquo, quod influit in opus.

Habitualis est facilitas quædam generata ex frequentatis intentionibus actualibus inclinans hominem ad faciliter eliciendas intentiones.

Interpretativa est, per quam quis vult aliquid non in se, sed in causa. Ut si quis sciret se in ebrietate aliquod crimen consveviſſe facere, talis dum vult inebriationem, vult etiam consecutivè & crimen.

Q. *Quotuplex est adhuc intentio?* R. 2plex *Directa*, quâ aliquid in se ipso volumus. Et *Indirecta*, quâ volumus causam, aut aliquid cum re connexum; vel non impedimus existentiam rei, quam possumus & debemus.

Q. *Qualis intentio requiritur ad validè ministrandum Ordinem, ac etiam alia Sacramenta?* R. Licet est optima intentio *actualis*, sufficit tamen *virtualis* Comm. DD. Ad validè autem suscipiendum Sacramentum Ordinis, & Matrimonii licet requiratur Intentio actualis, aut virtualis, non tamen ad alia Sacramenta, ad quæ suscipienda sufficit habitualis aut intepretativa. *Ratio est*, quia cùm Ordo & Matrimonium faciunt immutationē totius status, afferantq; gravia onera suscipienti illa, & aliunde non sint simpliciter necessaria ad salutem, ideo requiritur ad illa recipienda perfecta intentio. Cæterum autem alia Sacramenta talia

ta talia suscipientibus non imponunt onera, sed si imponant vg. pœnitentia, sunt tamen necessaria simpliciter ad salutem. Ex quo patet, quod major intentio requiritur in Ministro Sacramentorum, quàm in suscipiente illa, plus enim semper requiritur ad agere, quàm ad pati.

Q. *Quotuplex est adhuc intentio?* R. 2plex *Absoluta*, per quam intenditur aliquid fieri absq; ulla conditione. Et *Conditionata*, per quam quis intendit aliquid facere cum conditione.

Q. *Ad hoc ut validè administret, aut suscipiat quis Ordinem, qualem debet habere intentioē?* R. *Absolutam*, quia Sacramentum Ordinis est signum efficax gratiæ, non esset autem tale, si adesset intentio conditionata, nam talis intentio vel esset de futuro? & sic suspenderet collationem Ordinis, quia dependeret à conditione futura; vel esset de præterito? & tunc fieret absoluta & efficax, si adesset conditio, inefficax si deesset.

Q. *Ordinans Episcopus qualem Intentionem habere debeat in ordinatione?* R. Semper debet habere absolutam, nam licet ante ordinationem protestetur se nolle ordinare eos, qui aliquo impedimento Canonico sunt innodati, format tamen aliam intentionem absolutam, per quam vult ordinare omnes præsen-

præsentatos. Unde etiamsi Irregularis accedat, validè licet illicitè ordinabitur. Quod verum est; nisi constet de contraria Episcopi voluntate persistente in ea negativa intentione. *San. Lay. Sa. &c.*

In administratione omnium Sacramentorum Intentio consistit in voluntate faciendi id, quod intendit Sancta Mater RomanoCatholica Ecclesia, sive illa voluntas exprimatur verbo, sive etiam per actum internum.

§. 10mus.

De effectu Sacramenti Ordinis.

Q. *Qui sunt effectus Sacramenti Ordinis?* R. Spiritualis potestas ministrandi in certo gradu, & jus faciendi aliquid circa Eucharistiam. *2do* Character. *3tio* Collatio gratiæ sanctificantis. *4to* Collatio certorum auxiliorũ ad congruè & debitè officium cujusvis ordinis exequendum.

Q. *Quid est Character?* R. Est signum indelebile in anima impressum in receptione Sacramentorum non iterabilium scil. Baptismi, Confirmationis, & Ordinis.

Q. *Quando confertur Character?* R. In ipsa applicatione materiæ & pronunciatione formæ.

Q. *Conferturne à singulis Ordinibus Character?* R. Affir: & ab habentibus duplicem partialem materiam & formam, duplex

partialis character non confertur, sed unicus in contactu materiæ dignioris, quia singuli ordines diversa sunt Sacramenta collativa diversæ potestatis, quam Character significat, ubi ergò diversæ potestates significandæ sunt, diversa etiam dantur signa.

Q. *Sacramentum Ordinis potestne conferre characterem non conferendo gratiam sanctificantē?* R. Affir: quia ordo licet non possit suscipi licitè, & cum fructu, quando quis est in peccato mortali, potest tamen suscipi validè & eo ipso character imprimitur.

Q. *Cur character potest stare cum peccato, secùs gratia sanctificans?* R. Character non habet sibi contrarium, per quod tollatur; gratia verò cùm sit formalis sanctitas, & amicitiâ cum DEO, non potest stare cum mortali peccato sibi contrario, remoto autem obice id est peccato, gratia tunc confertur.

Q. *Cur Sacramentum Ordinis validè susceptum causat characterem semper, non verò semper causat gratiam sanctificantem?* R. Quia ad infusionem gratiæ in homine peccatore requiritur sufficiens peccati retractatio tanquam dispositio necessaria, quæ cùm possit abesse stante valore hujus Sacramenti, poterit eodem valore stante, non conferri gratia.

§ IImus.

§. IImus.

De Miniſtro Ordinis.

Q. *Quis eſt ordinarius Miniſter Ordinis, quantum ad valorem?* R. Epiſcopus conſecratus.

Q. *An Epiſcopus depoſitus, degradatus, irregularis, excommunicatus, ſuſpenſus, intedictus, Hæreticus, Schiſmaticus, & Simoniacus; qui Epiſcopatui renuntiaverit, poſſit ordinare?* R. Poteſt validè, ſed non licitè. Ordinati ab Epiſcopo Schiſmatico, ſunt ipſo facto ſuſpenſi.

Q. *An poſſit alicui non Epiſcopo delegaari collatio Ordinum?* R. Poteſt à ſolo Summo Pontifice ſimplici Sacerdoti delegari collatio minorum ordinum; imo juxta alios DD. etiam Subdiaconatûs & Diaconatûs.

Q. *Quis eſt ordinarius Miniſter Ordinum quo ad licitam collationem?* R. Eſt proprius cujusvis ordinandi Epiſcopus; oppoſitum enim eſt (Tiberio teſte cap. 7.) & Jure Divino vetitum, & ab Eccleſia ſub pœna Annuæ ſuſpenſionis ab Exercitio ordinandi prohibitum, ita ut ſic ordinatus maneat ſuſpenſus ad ſui Epiſcopi placitum ab Executione ordinum ſic ſuſceptorum.

Q. *Quis eſt proprius Epiſcopus, qui ordinare poteſt ſubditum?* R. Eſt Epiſcopus Loci, vel Originis, vel Domicilii, vel Beneficii.

Q. *Quis eſt Epiſcopus Loci Originis?* R.

Quo

Quò ad Ordines est is, in cujus Diecæsi Parentes ordinandi, dum iste natus est, domicilium habebant. CC. DD. quia ibi censetur fictione Juris natus Filius, quamvis alibi natus. Alii autem judicant, quòd locus originis dici possit, in quo quis natus est etiam per transennam.

Q. *An non etiam Locus Originis ordinandi censeri potest, in quo ejus Pater fuit ex ejusdem avo illic domicilium habente natus?* R. Affi: quia Domicilium Originis Paternæ est etiã Domicilium originis Filii, quamvis Filius natus sit in alio domicilio, ad quod Pater se transtulit. Congr: Card: A. 1599. & 1628. & 1629.

Q. *Nunquid non sufficiet etiam Locus Originis Avi, Ordines suscipere volenti?* R. Non, quia non ex Avi, sed ex Patris origine dicitur quis originarius.

Q. *Sufficitne Locus Originis Matris?* R. Non, quia Filius sequitur originem Patris non Matris, *ex l. 3. cod. de Munic. & Orig.* Nisi fortè Filius esset illegitimus, quia talis quo ad hoc, sequitur ventrem. Cæterum si Patria Patris ignoratur, tunc etiam legitimi Filii Patria desumetur à Matris Patria.

Q. *Quis est Episcopus Domicilii?* R. Est Episcopus Diecæsis, in qua ordinandus sedem fixit cum animo ibi perpetuo habitandi,

tandi, nisi eam deserere cogatur, vel aliud meliùs occurrat.

Q. *Quot modis acquiritur domicilium quò ad hunc effectum ordinationis?* R. 3bus, *1mo* Origine prout dictum est, *2do* Lege, *3tio* habitatione.

Q. *Quomodo acquiritur Domicilium Lege?* R. Per Principis Privilegium, statutum, adeptionem Dignitatis aut Prælaturæ in loco, per Monachatum; Clericatum, Lecturam, aut Professuram Publicam, per Matrimonium &c.

Q. *Ut Domicilium habitatione acquiratur à pubere, quæ conditiones requiruntur?* R. Duæ, *1mo* ut quis re ipsa versetur in eo loco. *2do* ut versetur cum animo manendi ibi perpetuò. Censetur autem quis manere velle perpetuò, si velit illic manere, donec aliquid inde eum avocet.

Q. *Poteſtne quis 2plex Domicilium habitationis habere?* R. Potest, quando constantèr ita jam in hoc, jam in illo loco moratur, ut cogitet totam vitam partim in hoc, partim in illo loco transigere.

Q. *Quid si non habitet æqualitèr in utroq;?* R. Ibi ejus censetur esse Domicilium, ubi est major pars ejus bonorum juxta Glossam in Cap. *cum nullus.* Imò juxta *Jord.* quando quis parat domum, & cum effectu habitet in ea, & in plurimis locis conversatur,

tur, præſumi velle conſtituere plura domicilia, & poſſe à quolibet talium domiciliorum Epiſcopo ordinari, ſecùs ſi absque habitatione poſſideret bona in diverſis locis, aut ſine Bonis aliquando alicubi verſaretur. Cæterum *ex Diana* nec requiritur, ùt habens duo domicilia habitet in utroq; æqualiter Mathematicè, ſed ſufficit, ſi habitet propè æqualiter, ſivè moraliter.

Q. *In dubio quomodo probatur animus perpetuo manendi in aliquo loco?* R. *imo* Si per 10. annos ibi habitavit, niſi moraliter conſtet defuiſſe animum ibi perpetuo habitandi, ut ſi ibi fuit cauſa ſtudiorum, præfecturæ non perpetuæ &c. *2do* cùm omnia alienavit, quæ in primo loco domicilii habebat, & emit in alio, ubi habitat. *3tio* Si quis à principio ſe declaravit, quod ibi velit habitare. *4to* Ex aliis circumſtantiis prudentis arbitrio.

Q. *Cujus Domicilii cenſentur eſſe Filii impuberes?* R. Idem habent domicilium illi, quod Pater, quia ii non poſſunt ſibi ullũ eligere.

Q. *Quid de Officialibus alicujus Loci?* R. Si officia habeant perpetua, quamvis non efficiantur Cives loci, acquirunt tamen domicilium pro ſe, & Filiis. *Barb. n. 34.* Aliud eſt, ſi officia ſint temporalia, hoc eſt, ſi non ſolent relinqui ad vitam, ita *Gob. Tract. 8.*

Q. *Si Pater in alieno loco, ubi ejus filius natus est, tamdiu ac eo animo permanserit, ut ini-bi vere domiciliũ de jure contraxerit?* R. Tunc non origo Patris, sed domicilium per Patrē legitime, ut profertur, contractum, pro ordinatione ejusdem filii attendi debet. Constit. *Speculatores.*

Q. *Ubi censentur Regulares habere domiciliũ?* R. Ubi Prælaturam habent, vel ubi permanentèr habitant.

Q. *Quis est Episcopus Beneficii?* R. Est Episcopus Diecæsis, in qua quis habet Ecclesiasticum Beneficium sibi collatum & possessum, licèt collatio illius ad alium Episcopum spectat.

Q. *Sufficitne Prabenda temporalis ratione Lecturæ, vel Capellania non collativa licet perpetua, vel Pensio?* R. Non sufficit, quia hæc non sunt Beneficia Ecclesiastica.

Q. *Requiriturne Beneficium cum Residentia?* R. Non, *quia in cap. 3. de temp. Ord.* contradistinguitur subjectio ratione Beneficii, à subjectione ratione domicilii.

Q. *Si quis habeat Patrimonium in una Diœcæsi, & in alia Domicilium, vel originem à quo Episcopo possit ordinari?* R. Ab Episcopo Originis, vel Domicilii, quia ratione Patrimonii non efficitur quis subditus.

§. 12mus.

§. 12mus.

De Dimissoriis.

Q. *Quænam sunt literæ Dimissoriæ?* R. Illæ quibus datur alicui potestas suscipiendi ordines ab alio Episcopo.

Q. *Quis potest dare Dimissorias?* R. Summus Pontifex omnibus Christianis tanquam generalis Episcopus totius mundi. 2. Proprius Episcopus, sive sit Episcopus Ordinis, sive Domicilii, seu Beneficii. 3. Vicarii Generales Episcopo specialitèr id concedente, aut in remotis agente. 4. Capitulum sede vocante.

Q. *An qui à proprio Episcopo accepit Dimissorias, ut à certo Episcopo nominatim expresso ordinetur, possit licitè ab alio Episcopo ordinari?* R. Aliqui negant, plures affirmant si non adfuerit specialis causa, cur ordinandus ad hunc potiùs Episcopum, quàm ad alium destinetur, cùm veras dimissorias habere supponatur, & possit aliquando præsumi destinantis consensus, & hoc posito nec suspensionem incurreret.

Q. *An Dimissoriæ re integrâ expirent per Excommunicationem, mortem, cessationem officii concedentis?* R. Non, quia gratiæ factæ nō expirant morte concedentis.

Q. *Possuntne tamen revocari à Successore?* R. Possunt; quia omnes Licentiæ à quocunq; Successore æqualem potestatem habente revocari

vocari possunt. Idem dicendum de Dimissoriis à Capitulo datis sede vacante, quæ, sede factâ plena à novo Episcopo revocari possunt.

Q. *An possit Episcopus extra suam Diacesim saltim unam Tonsuram dare suo subdito?* R. Aliqui DD. concedunt, alii probabiliùs negant. Quia collatio Tonsuræ spectat ad Exercitium Pontificalium, quod in aliena Diæcesi prohibitum est.

§. 13tius.

De Pœnis malæ Ordinationis.

Q. *Requiriturne ad valorem ut quis gradatim recipiat Ordines, primo inferiores, deinde superiores?* R. Non, sed ordinatus per saltũ esset validè ordinatus, requiritur tamen, ut recipiat ordinem, quem antea non receperat. Hinc si quis susciperet Presbyteratum ante Diaconatum susceptum, validè consecraret hostiam.

Q. *Ordinatus per saltum ad Majores, validène ministraret in minori, quem nondum susceperat?* R. Affir: quia constitutus in gradu superiori, potest ea omnia, quæ potest constitutus in gradu inferiori.

Q. *Quam nam pœnam incurrit ordinatus per saltum?* R. Suspensionem, si susceptum ordinem per saltum non exercuit? potest cum eo Episcopus dispensare, ut omissum suppleat, & ad altiores promoveatur. Si

exercu-

exercuit? debet pro dispensatione ad Pontificem recurri.

Q. *Quando, & quali pœnâ obnoxii sunt malè conferentes & suscipientes Ordines?* R. *1mo* Ordinatus per Simoniam, manet suspensus ab ordinibus susceptis & ordinans suspenditur à collatione ordinum, à Pontificalbus & ab ingressu Ecclesiæ, Cap. *ex multis 14.* Et cùm scientèr committente Simoniam? dispensat solus Pontifex; cùm ignorantèr incurrente? etiam Episcopus potest.

2do Qui ordines recipit ab Episcopo quamvis proprio exercente Pontificalia in aliena Diæcesi absq; licentia Episcopi Loci, suspenditur, donec suo Prælato visum fuerit. Triden. Ses. 6. Cap. 2.

3tio Qui ordinatur per saltum, suspenditur ab Ordine sic suscepto, donec susceperit ordinem sic prætermissum, & accedente Episcopi dispensatione. Trid: Ses. 23. Cap: 1.

4to Qui ordines culpabilitèr recipit ab alieno Episcopo sine licentia, sive Dimissoriis suspenditur ab ordine, quamdiu proprio Episcopo judicabitur expedire, & si ministret? fit irregularis. Ipse verò Episcopus scientèr, vel malâ fide ordinans suspenditur à collatione ordinum per annum. Trid: Ses: 23. Cap: 8.

3to Qui ordinatur furtivè, suspenditur arbitrio Episcopi, datâ delinquenti pœnitentiâ pro mensura delicti, si ejusmodi ordinatus non fuit ad id prohibitus sub Excommunicatione. *Cap. de eo qui furtivè.*

CAPUT 4tum
De Minoribus Ordinibus in particulari.

§. 1mus.
De Ostiariatu.

Q. *Quid est Ostiariatus?* R. Est potestas per quam ordinatus in Ostiarium potest recipere dignos, & excludere indignos ab Ecclesia DEI, & eam custodire.

Q. *Quæ est materia Ostiariatûs?* R. 2plex, una *remota*, quæ sunt Claves Ecclesiæ. Et alia *proxima*, quæ est traditio, & receptio talium clavium.

Forma verò sunt verba ab Episcopo prolata in traditione Clavium.

Q. *Si ordinando traderentur claves Celarii, foretne validus Ordo?* R. Videtur esse materia dubia, quamvis enim eadem clavis, quæ est Celarii facilè possit pro Ecclesia adhiberi, tamen ex forma hujus ordinis colligi videtur debere esse actu Clavim

Ecclesiæ, cùm dicantur traditu: æ ordinâdi, ea, *quæ his clavibus clauduntur* in præsenti.

Q. *Quid autem significat, quod Ostiarius pulsare debeat campanulam?* R. Significat quòd etiam vocandi populum ad Ecclesiam potestatem habeat, vel pulsando ad Elevationem monendi populum ad specialem attentionem, & devotionem erga Mysterium.

Q. *Quinam est effectus ejusdem Ordinis?* R. 1. grat a ordinata ad finem Sacramenti. 2. Character &c.

Q. *Quod est officium Ostiarii?* R. Est Tēplū clau ere & aperire, illudq; custodire, admittere dignos, excludere indignos: sunt autem indigni Infideles, Apostatæ, Hæretici, Excommunicati, interdicti.

Q. *Etiam Laici exercent ejusdem officia, ergò non sunt propriè Ostiarii?* R. Exercent quidē, sed non ex officio. Ostiarii verò exercent ex proprio officio.

Q. *Quâ animi dispositione ordinandus in Ostiarium?* R. Præter summam animi pietatem, & religionem, confiteri debet, & se ad Sacram Communionem præparare.

Q. *A quo & quando institutus fuit hic Ordo?* R. à Christo Domino inchoativè & denotativè, cùm Matth: 21. Ejecit ementes, & vendentes de Templo.

Q. *Ubi præfiguratus est Ostiariatûs Ordo?* R. In veteri Testamento per electos ad Tem-

pli

pli custodiam, ut mundos reciperent, immundosq; repellerent. 2. *Reg.* 5. *& Is.* 43.

§. 2dus.

De Lectoratu.

Q. *Quid est Lectoratus?* R. Est potestas per quam ordinatus in Lectorem potest legere Lectiones & Prophetias.

Q. *A quo & quando institutus?* R. à Xsto Domino stante in medio Doctorū Luc: 4. & aperiente Librum, ac illa verba Isaiæ 16. *Spiritus Domini super me &c.* legente.

Q. *Ubi præsignatus est hic Ordo?* R. In illis verbis Isa: 58. *Clama ne cesses, &c.*

Q. *Quæ est materia Lectoratûs?* R. *Remota* est Liber, S. Lectiones continens. *Proxima* est ejusdem Libri traditio & acceptio. *Forma* sunt verba Episcopi in traditione Libri.

Q. *Si ordinando Lectori pro materia traderetur Breviarium, foretne validè ordinatus?* R. Affirma; quia in eo omnia dicta continētur.

Q. *Quod est officium seu munus Lectoris?* R. Est legere prædictas Prophetias & Sacras Scripturas, etiam Evangelium, sed extra Missam. Item Catechumenis baptizandis Fidei rudimenta tradere. Olim panes & fructus Lector benedicebat, hodie tamen jam id abrogatum est.

§. 3tius

§. 3tius.

De Exorcistatu.

Q. *Quid est Exorcistatus?* R. Est potestas per quam ordinatus potest expellere diabolum, ne impediat aliquem à sumptione Eucharistiæ.

Q. *Quæ est materia hujus ordinis?* R. *Remota* est Exorcismorum liber, *Proxima* verò ejus ab Episcopo porrectio. *Forma* verba Episcopi ex Pontificali in traditione dicta.

Q. *A quo & quando institutus est hic Ordo?* R. à Christo Domino inchoativè & denotativè, cùm è Magdalena, aliisq; à diabolo obsessis 7. dæmonia ejecit. Mar: 16.

Q. *Quando præsignatus fuit hic Ordo?* R. Cùm David Cithara psallebat, Saulumq; à dæmonii vi alleviabat. Unde Exorcista idem est, ac increpans, & expellens dæmones.

Q. *Si Episcopus loco Libri Exorcismorum traderet Missale, vel Pontificale Romanum essetne quis validè ordinatus?* R. Affir: quia in Pontificali Romano monetur Episcopus se posse indifferenter unum ex istis Libris tradere tangendum.

Q. *Potestne Exorcista statim, ut recipit suum ordinem exercere?* R. Non, quia recipit solùm potestatem Ordinis, non autem Jurisdictionis, antequam ergo illum exerceat, debet approbari ab Episcopo,

Q. *Quid faciet Exorcista, cùm post manuum impositionem, & lectionem omnium adjurationum, quæ in libro Exorcismorum reperiuntur, deprahendit adhuc Energumenum à dæmone vexari?* R. Ex officio ad nihil aliud tenetur, debet ergò humiliter venerari judicia occulta DEI, sic disponentis, poterit tamen ex charitate renovare exorcismos, & insuper supra addere jejunia & orationes, ut probet juxta Evangelium, an sit illud genus dæmoniorum, quod non ejicitur, nisi in oratione, & jejunio.

Q. *Habetne Exorcista potestatem adjurandi omnes Energumenos?* R. Habet tantum super baptizatos, vel Catechumenos, non autem super Infideles aut Hebræos, si adhuc Catechumeni non sunt.

Q. *Qui sunt Energumeni, & qui Catechumeni?* R. *Energumeni* sunt, qui à dæmone obsidentur, ac vexantur. *Catechumeni* verò, qui nondum baptizati in fide ac Religione Christiana erudiuntur, & postea baptizantur.

Q. *Quod est munus seu officium Exorcistæ?* R. Est: manus imponere super Energumenos, & super illos legere Exorcismos. Itẽ parare locum Communicaturis. Olim aquam, quâ in Baptismo usurus erat baptizans, infundebat, sed hodie ex non usu, abrogatum est.

Q.

Q. *Quotuplex est potestas exorcizandi?* R. 2plex, *1ma Generalis*, illa jure Divino competit omnibus Christi fidelibus, eâ potestate utuntur fideles aspergendo se aquâ benedictâ cum verbis: *Ecce Crucem Dni &c.* hâc potestate legimus expulsa esse dæmonia non tantum à Viris, sed etiam à Sanctis Fæminis. *2da Specialis*, quæ solis Ministris Ecclesiæ vi Ordinis sui Exorcistatûs convenit.

Q. *Potestas specialis quotuplex Ministerium habeat?* R. 2plex, *Solenne*, quod exercetur cum certo apparatu in publico loco v. g. in Ecclesia coram populo, & cum certis cæremoniis ab Ecclesia institutis. Non *Solenne* fit per simplicem invocationem Nominis DEI, ac per formam à Christo institutam, & ab Apostolis traditam sine ulla alia solemnitate.

§. 4tus.

De Acolythatu.

Q. *Quid est Acolythatus?* R. Est potestas, per quam ordinatus in Acolythum potest accendere lumina, & portare Urceolos cũ vino & aqua.

Q. *Quænam materia & forma hujus Ordinis?* R. *Remota* sunt Urceoli vacui & candelabrum cum cereo extincto. *Proxima* est traditio dictorum. Forma sunt verba ab Episcopo prolata, cùm tradit materiam ei qui ordinatur.

Q. *A quo, & quando est institutus hic Ordo?* R. à Christo Domino inchoativè & denotativè, cùm Joan: 8. dixit: *Ego sum lux &c.*

Q. *Ubi fuit præsignatus hujusmodi Ordo?* R. In candelabris ante propitiatorium stantibus Exod: 25. Vasisq; Templi Salomonis. Unde *Rabanus* hunc ordinem comparat iis, qui in Salomonis Templo & tabernaculo lucernas quotidie accendebant.

Q. *Quare traduntur urceoli vacui, & candelabrum extinctum?* R. Ad significandum ejus officium; quod est, accendere cereos, & implere urceolos.

Q. *Si duæ sunt materiæ, erunt etiam duo ordines?* R. Est unus ordo tantum, quia istæ sunt duæ materiæ partiales, quæ constituunt unam totalem. Præcipua & nobilior ex his materiis sunt urceoli, quia proximiùs inserviunt Missæ Sacrificio.

Q. *Si Episcopus traderet solum Acolytho tangendum candelabrum non vero urceolos, essetne validè ordinatus?* R. Est partialiter validè ordinatus, & ideo deberet solum suppleri defectus commissus tradendo in alia ordinatione urceolos.

Q. *Si Episcopus traderet solum urceolos non candelabrum, essetne validè ordinatus?* R. Similiter prout immediatè.

Q. *In Sacerdotio si Episcopus traderet potestatem absolvendi, & non consecrandi, debet hic sup-*

pleri

pleri defectus tradendo denuo utramq; potestatē, quare ergò hic idem ritus non servatur in Acolytho tradendo denuo utramq; potestatem? R. Quia in Sacerdotio illæ duæ potestates sunt ab invicem dependentes, ita ut potestas consecrandi sit fundamentum potestatis absolvendi, at verò in Acolythatu utraque hæc potestas est disparata, neq; una est fundamentum alterius.

Q. *Requiriturne contactus Physicus utriusq; urceoli?* R. Sufficit, si unus tangatur.

Q. *Acolythus si in peccato mortali exercet suū ministerium, cōmittitne peccatum mortale?* R. Non, Tum quia ejus ministratio (idem dicendum de aliis minoribus Ordinibus,) non est meritorum Christi dispensatio. Tum quia valdè remotè ministrat in solenni Sacrificio Missæ. *Suarez* tamen & *Lugo* irreverentiam saltim venialem agnoscunt, ob naturale præceptum res sacras sacrè tractandi.

CAPUT 5tum.
De Subdiaconatu.

§. 1mus.
De Fide.

Q. *Majores Ordines suscipere volens, debetne scire*

scire ea, quæ concernunt Fidem Catholicam? R. Omnino. Bened: XIV. Const: 42. *Et si minime &c.* §. 10. Imo & docere debet se operam dedisse instruendis fidelibus in doctrina Christiana. Idem ibi: § 6.

Q. *Quid est Fides?* R. Est donum DEI, quo homo illustratus firmiter assentitur omnibus, quæ DEUS revelavit, & per Ecclesiam suam credenda proposuit.

Q. *Quotuplex est Fides?* R. Alia est *Actualis*, quæ est assensus alicui propositioni propter testimonium DEI. Alia *habitualis*, quæ est qualitas quædam nobis in baptismate infusa, per quam possumus credere articulis Fidei. Alia est *viva*, quæ est cũ bonis operibus. Alia *mortua*, quæ est sine iisdem. Alia est *infusa*, quam nobis in susceptione Baptismi infundit DEUS cum aliis virtutibus Theologicis. Alia *Acquisita*, quam ex frequentatis actibus acquirimus.

Q. *Estne Fides Divina necessaria ad salutẽ?* R. In adultis est necessaria necessitate tàm medii, quàm præcepti.

Q. *Estne aliud: credere in Deum; Credere Deum, & credere Deo?* R. *Credere Deo*, est assentiri verum esse, quod DEUS dixit. *Credere Deum*, est credere DEUM esse. *Credere in Deum*, est amando credere in ipsum.

Q. *Unicane est Fides Christiana, an verò*

multæ

multiplex? R. Fides vera unica tantum eſt, dicente S. Paulo Eph: 5. 4. *Una Fides, unum Baptiſma, unus DEUS.*

Q. *Nunquid inter Chriſtianos non reperiantur multi, qui diverſam Fidem & Religionem profitentur?* R. Reperiuntur, verumtamen non omnes hi Fidem veram profitentur.

Q. *Igitur non poterit quivis baptizatus in ſua fide ſalvari?* R. Non poteſt; cùm enim homines iſti in multis fidei Articulis inter ſe diſcrepent, ſequitur hos vel illos circa multas à DEO revelatas veritates errare, DEOq; revelanti non credere. Nullam veram Fidem ille cenſendus eſt habere, qui vel in aliquibus DEO credere reluctatur.

Q. *Nonne ſatis eſſet ad ſalutem conſequendam convenire cum Eccleſia Catholica in Articulis ſubſtantialibus, quamvis non in accidentalibus?* R. Non, Nulli enim in Fide Chriſtiana dantur Articuli hoc ſenſu accidentales, quaſi verò liceat eos credere, vel non; cùm in nulla materia poſſit DEO dicenti abſq; graviſſima injuria ejus negari Fides, & quidquid Deus dicat, omne ſit æqué verũ, utpote eidem Authoritati, & infallibili teſtimonio innixum.

Q. *Ubi igitur hæc unica Fides inveniatur?* R. Apud ſolos Romano-Catholicos.

Q. *Quare?* R. Hi enim ſoli omnia firmitèr

mitèr credunt, quæ DEUS credenda revelavit sive per Scripturam, sive per os Prophetarum, & Apostolorum eorúq; successorum, id est Ecclesiæ.

Q. *Habeturne aliquid de Romano-Catholica Fide in Scriptura?* R. In Epist: ad Rom: 1. 8. *Gratias ago DEO pro omnibus vobis,* (scribit S. Paulus) *quia fides vestra annuntiatur in universo mundo.* Ego Fides Romana annuntiata est in universo mundo, seu est universalis Catholica.

Q. *Cujus Fidei fuerat S. Paulus?* R. Romano Catholicæ, sic enim *Rom: Cap: 1. 11.* alloquitur: *Desidero simul consolari in vobis per eam, quæ invicem est, fidem vestram atque meam.*

Q. *Eademne est hucúsq; doctrina ac Fides Christiana in Ecclesia Romano-Catholica, quæ fuit in primitiva Ecclesia?* R. Omnino eadẽ, quo ad omnes Articulos Fidei, exceptis nonnullis cæremoniis.

Q. *Quomodo id probabit?* R. Patet id ex Verbo DEI scripto, & tradito per Apostolos suis Discipulis, & per successionem reliquis posteris Christianis. Omnes Libri Scriptorum ac Doctorum primitivæ Ecclesiæ sunt occulatissimi, ac testes omni exceptione majores, clarè enim ac evidenter continent eandem doctrinam, quam hucusq; profitetur, & annuntiat in universo

mundo

mundo S. Universalis Romano-Catholica, Ecclesia.

Q. *Cur doctrina Lutheri, & Calvini nō continet veram Fidem?* R. Quia non proponit suis hæc, & omnia illa credenda, quæ DEUS revelavit, & per Ecclesiam Catholicam seu Universalem à Christo inchoatā, & per continuam successionem fidelium hucusq; durantem, semper visibilem, infallibilem credenda proposuit, verùm solummodò talia, quæ olim quorundā privato judicio, & arbitrio visa sunt magis arridere.

Q. *Utiq; Dissidentium Pastores protestantur se docere & credere, quidquid habetur in Scriptura?* R. Sic protestari consveverunt omnes illi Hæretici, qui etiam oppositissima sibi dogmata tradunt. Igitur credendum? Verbo id quidem dicunt, sed nō faciunt.

Q. *Quare?* R. Alios enim Sacræ Scripturæ libros rejiciunt, alios acceptant pro placito suo, eosq; quomodo volunt, non secundum antiquum Ecclesiæ (cui in ordine ad id appromissa Spiritûs S. assistentia,) sensum, sed secundum spiritum suum privatum interpretantur, hocne est S. Scripturam docere?

§. 2dus.

De Motivo Fidei.

Q. *Quod motivum credendi habet Fides Christiana?*

stiana? R. Verbum DEI infallibiliter nobis propositum, & explanatum, ideo enim hoc vel illud credimus, quia DEUS id dixit & revelavit, qui sicut nequit falli, ita nec fallere potest.

Q. *Quid inde infert?* R. Infero Fidem Christianam debere esse firmissimam, ita ut paratus quivis sit potiùs vitam & sangvinem fundere, quàm vel de minimo Articulo dubitare.

Q. *Possuntne hujusmodi firmam habere fidē, qui extra Ecclesiam Catholicam versantur?* R. Nullatenus, sed formidare coguntur, modò se reflectant seriò, quia non nituntur Verbo DEI ut infallibiliter proposito & explicato.

Q. *Quare?* R. Ultimatum enim fidei suæ resolutorium, ob quod credunt, est privatum suum suorumq; Pastorum hos vel illos libros veluti Canonicos acceptantium, eosq; sic vel ita interpretantium fallibile judicium.

Q. *Quid colligitur inde?* R. Quod ille, qui judicium suum universali Ecclesiæ Catholicæ submittere renuit, tandem debet pro ultima Fidei & Salutis suæ regula eorum Ministrorum seu Pastorum Acatholicorum, qui nunquam inter se convenire valent, sed mordicitus sese oppugnant, arbitrium admittere.

§ 3tius.

§. 3tius.

De Sacra Scriptura.

Q. *Quid est Sacra Scriptura?* R. Est Verbum DEI, quod Prophetæ & Apostoli nobis in Scripto reliquerunt.

Q. *Quotuplex est Scriptura?* R. 2plex, Novi & Veteris Testamenti contenta in Libris 72. ex quibus Veteris Testamenti sunt Libri 45. novi verò Testamenti sunt libri 27. qui omnes pro Divinis sunt judicati à Triden: Ses: 4. rejectis aliis tanquam Apocryphis.

Q. *Quid nomine Canonis Ecclesiastici intelligitur?* R. Cathalogus Ecclesiæ, quem adhibuit S. Synodus in Conc: Trid: Ses: 4.

Q. *Quotupliciter Canon Ecclesiæ sumitur?* R. 2pliciter, *1mo* Pro Regula & sic Canon in Missa sumitur & alibi. *2do* Pro Cathalogo, & sic Liber Canonizatorum, aut Librorum S. Scripturæ, Canon Ecclesiæ dicitur.

Q. *Quinam sunt hi Libri, qui relati sunt in Canonem tanquam Divini?* R. Hic digesti, ac divisi Libri Veteris Testamenti: *Legales* V. Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium.

Historici XIX, Josue, Judicum, Ruth, Regum IV. Paralipomenon II. Esdræ IV. Tobias, Judith, Ester, Job, Machabæorũ II.

Sapientiales VI. Psalterium, Proverbia, Ecclesiastes, Cantica, Sapientia, Ecclesiasticus.

Prophetici XVII. Isaias, Jeremias, Baruch, Ezechiel, Daniel, Oseas, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Nahum, Habacuch, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias.

Q. *Qui Libri Novi Testamenti?* R. Eodem modo divisi: *Legales* IV. Evangelium S. Mathæi, S. Marci, S. Lucæ, S. Joannis.

Historici Acta Apostolorum congesta à S. Luca.

Sapientiales XXI. Epistolæ S. Pauli XIV. Ad Rom: Ad Cor: II. Ad Gal: Ad Ephes, Ad Philip: Ad Colos: Ad Tessa: II. Ad Tim: II. Ad Tit: Ad Phile: Ad Hæb: Epistolæ S. Joan: III. S. Petri II. S, Jacobi I. S. Judæ I.

Prophetici Apocalypsis S. Joan: Apost. Hi omnes Libri ab Ecclesia Cath. habentur tanquam Canonici, & à DEO inspirati.

Q. *Quotuplex est sensus Sacræ Scripturæ?* R. Quadruplex scilicet: Literalis, Allegoricus, Moralis, & Anagogicus.

Q. *Quid intelligit per sensum, seu per significationem literalem?* R. *Literalis* est illa, quam verba immediate important. *Moralis* seu *Tropologica* refertur ad formationē vitæ & morum. *Allegorica* exprimit aliquod Mysterium sub Figura, vel Metaphora rei significatæ per verba. *Anagogica* refertur ad ea, quæ sunt æternæ felicitatis, quæ omnes his versibus explicantur.

Litera

Litera gesta docet; quid credas, *Allegoria*; *Moralis* quid agas; quo tendas, *Anagogia*.

Q. *Estne clara S. Scriptura?* R. Quamvis in multis locis satis dilucidè proponat credenda, in plurimis tamen multum difficilis & obscura est, adeoq; indiget explicatione.

Q. *Quomodo igitur Scriptura Lucerna est?* R. Scriptura prout rectè & legitimè per Ecclesiam, & non per proprium privatum judicium explanatur, est lucerna.

Q. *Dissidentes dicunt unum textum minus clarum explicandum esse per clariorem?* R. Non valet id, restabit enim semper controversia, quinam textus dicendi sint clariores, cum quivis Scripturam, quam pro se citat arbitretur esse clarissimam.

Q. *Det exemplum?* R. *Ariani* existimabant Textum hunc: *Pater major me est*, (quo errorem suum illiniunt) esse clarissimum.

Anabaptistæ, censent Scripturam: *qui crediderit & baptizatus fuerit, hic salvus erit*, (quam contra Baptismum parvulorum detorquent) esse omnino perspicuam.

Calviniani arbitrantur textu illo: *Caro non prodest quidquam* (quem adversus realem Corporis Christi in Eucharistia præsentiam adducere consveverunt) nihil dari clariꝰ.

Q. *Quare DEUS non totam S. Scripturam voluerat*

voluerat clarè & evidenter exarari? R. Statuerat enim rectum in sua Ecclesia ordinem observandum esse, ac proinde ut fideles in vero Scripturæ sensu indagando in eos recurrerent, quibus Spiritum S. ad ordine ad alios docendos & regendos appromiserat.

2do Quoniam præviderat hujusmodi fore homines, qui etiam clarissimos textus perversè interpretaturi essent, statuit multa potius obscurè conscribenda esse, ut vel exinde colligerent, necessariũ sibi esse ad Rectores Ecclesiæ, quibus Spiritum S. ad erudiendum alios concesserat, recurrere.

3tio Ut veri Christiani in humilitate obedirent Rectorum Ecclesiæ definitionib9, sicut præceperat, *si non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Math: 18.

Q. *Licetne omnibus Biblia legere?* R. Latinè licèt omnibus.

Q. *Et cur in alio idiomate legere non liceat?* R. Editio Bibliorum lingvâ vernaculâ vg. Polonicâ, non est approbata & examinata à Sede Apostolica, an concordat cum originali suo, ex altera parte plures Idiotæ legentes Cantica Canticorum, & non intelligentes Mysteria in verbis contenta, scandalizarentur, aut ad lascivos sermones adhiberent Verbum DEI; sed & vernaculâ lingvâ conscripta Biblia permittuntur le-

gi illis, quos capaces judicaverit Ordinarius Loci.

Q. *Christus monet* Joan: 5. 39. *Scrutamini Scripturas, &c. &c?* R. Evidens est Christũ Dominum citato capite Pharisæos & legis peritos (postquam illis exprobrasset incredulitatem etiam post tot à se patrata miracula) monuisse, ut vaticinia Prophetarum evolverent, ibiq; expressa de se testimonia adverterent: hocne est Præceptũ dare legendi, Sacram Scripturam omnibus Christianis? Quid igitur facient, qui legere nesciunt?

Q. *Quæ est Vulgata Editio Scripturæ, & Divi Hieronymi, seu unde dicuntur:* Biblia Vulgatæ editionis? R. *Vulgata editio* fuit ante tempora D. Hieron: edita Latine ab incognito Authore, quæ *Itala* dicebatur, à D. Hieron: *Communis*; à Gregorio, *Vetus*: ab Orosio *Vulgata*, quia illam vulgariter admittebat S. Romana Ecclesia; Cùm aliæ versiones fuerunt ab Hæreticis factæ in Latinum suæ Hæresis parte.

S. Hieronymus bis vetus Testamentum in Latinum transtulit, ut scribit *Bellar*: de Verbo DEI, 1*mo* ex versione 72. Interpretum; 2*do* ex Hebræo textu. Novum verò Testamentum de Græco in Latinum nõ convertit, sed tantum multos errores, qui in ipso erant emendavit. Quæ ejus versio

incepit

incepit vocari nova editio, ad differentiam antiquæ.

Hoc facto, cæpit esse controversia in Ecclesia, quænam ex his duabus editionibus Latinis esset præstantior? S. Aug: magnificavit antiquam *Italam*, S. Isodorus novam D. Hieron:, quæ controversia per longum tempus duravit in Ecclesia, nihilominus utraq; ad arbitrium Episcoporum legi solebat fidelibus.

Post tempora S. Gregorii facta est tertia editio Latina, quæ neq; antiqua neq; nova dicebatur, sed *Vulgata & Communis*, & hanc, oblatrantibus Hæreticis, S. Trid: Synodus Ses: 4. pro Authentica in Ecclesia haberi decrevit, quæ adusq; vocatur *Vulgata editio*, seu: Biblia vulgatæ editionis.

§. 4tus.

De Verbo DEI non scripto.

Q. *Quotuplex est Verbum DEI?* R. 2plx, aliud *Scriptum*, aliud *non scriptum*, sed ore Apostolorum suorumq; Successorum nobis propositum, quod aliter vocatur Traditio.

Q. *Quid est Traditio?* R. Est doctrina ab uno alteri communicata in posteros, & sic sumpta traditio convenit tam Divinæ quàm humanæ, tam Civili quàm profanæ, & Theologicæ traditioni. Hic sermo erit de Theologica traditione.

Q. *Quid est traditio Theologica?* R. Est Fidei vel morum doctrina non scripta, sed viva voce quasi de aure in aurem successive tradita & talis vg. doctrina est, quod B. Virgo etiam post partum sit Virgo, vel quod parvuli ante usum rationis sint baptizandi &c. de his enim in Sacra Scriptura non habemus doctrinam expressam, sed ex sola traditione.

Q. *Quotuplex est traditio sacra sive Theologica?* R. Multiplex, Ratione Authoris est 3plex. *1mo Divina* traditio est illa doctrina, quæ est à DEO vel Christo tradita & nobis communicata, & talis est de materia & forma Sacramentorum. *2do Apostolica* ab Apostolis tradita fidelibus, & ab his successive aliis communicata. *3tio Ecclesiastica* & est consvetudo quædam aut Ritus antiqui in Ecclesia introducti, qui postea vim legis obtinuerunt, & tale est jejunium Sabbathinum, recitatio Breviarii.

Q. *Ratione materiæ quotuplex est Traditio?* R. 2plex, *Doctrinalis*, quæ ad Fidem & dogmata credenda spectat vg. quòd sint quatuor Evangelia. *Moralis*, quæ ad mores pertinet, & ad actiones faciendas vg. quòd signum Crucis formandum sit in fronte. Alia traditio est *perpetua*, quæ perpetuò usq; ad finem mundi observari debet. Alia *temporalis*, quæ solùm ad tempus

Alia

Alia *universalis*, quæ toti Ecclesiæ servanda traditur, alia *particularis*, quæ particulari alicui Ecclesiæ in Diæcesi, Regno, aut Provincia traditur esse observanda.

Alia *necessaria*, quæ traditur in forma Præcepti, alia *libera*, quæ traditur in forma *consilii*, ut est traditio de aspersione Aquæ benedictæ.

Q. *An admittenda sit traditio Divina?* R. Affirmativè, quia plura spectantia ad fidē non sunt expressa in Scriptura. Unde in his solâ regitur traditione Divinâ. Tum quia aliâ viâ neq; ipsi Dissidentes possunt cognoscere, quinam libri Scripturæ sunt Canonici, & qui contineant Verbum DEI, nisi ex antiqua traditione.

Q. *Qualem authoritatem habeat Traditio Divina?* R. Tantam habet authoritatem, quantam habet ipsa Sacra Scriptura, quia æqualis infallibilitatis est Verbum DEI nō scriptum seu traditum, sicut Scriptura Sacra, cùm Scriptura non addat majorem fidelitatem Verbo Divino, nisi quo ad nos. Porro traditio Divina est Verbum DEI non scriptum.

Q. *An Traditiones Ecclesia mutare, aut abrogare potest?* R. 1. Traditiones *Divinæ*, aut à Christo profectæ, non possunt mutari, aut abrogari, quia inferior non habet potestatem in legem superioris. Porro Ec-

ro Ecclesia est inferior ipso DEO & Christo Domino.

R. 2. *Apostolicas* verò & *Ecclesiasticas* pro diversitate temporis potest mutare, & abrogare, quia has mutando non excedit potestatis suæ limites.

Cæterum Ecclesia sicut propter assistentiam Spiritûs S. est optimus Interpres mentis Divinæ, ita Traditiones Divinas in dubiis explicare potest, utpote post DEUM supremus controversiarum Fidei Judex.

Q. *Forte sufficeret ad salutem illa solùm credere, quæ expressè habentur in Scriptura?* R. Nequaquam: Sic enim Paulus diserte Nomine DEI præcipit: *Itaq; fratres state, & tenete traditiones* &c. 1. Thes: 2 v. 15. Et Joan: 21. 24. *Multa alia esse, quæ non sunt scripta, &c.*

Q. *Quæ sunt traditiones, quas credunt, & observant Catholici?* R. *1mo* Omnia quæ continentur in Scriptura Sacra esse revera à Prophetis & Apostolis atq; cum assistentia Spiritûs S. conscripta. *2do* Symbolum Apostolorum in 12. articulos Fidei dispositum. *3tio* Præclarus ordo circa Communionem Sacram, de quo S. Paulus 1. Cor: 11. 34. *Cætera autem cùm venero, disponam.* *4to* Pulcherrima circa ordinationē Presbyterorum dispositio, de qua Paulus *ad Titum* 1. 5. *Hujus rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea,*

quæ

quæ desunt, corrigas, & constituas per civitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi. 5to, Varia Apostolorum decreta, ordinationes, Præcepta circa Sacrificium Missæ, ritus 7. Sacramentorum, Jejunia, dies Festos, & alia de quibus legitur in 1mo Concilio Nicæ: habeturq; in Actibus Apostolorum, c. 16. 14. de Paulo & Timotheo: *Cum autem pertransirent Civitates, tradebant eis, custodire dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis & Senioribus.*

Q. *Obligamurne credere non solum illa, quæ expresse habentur in Scriptura, sed etiam quæ per Traditionem Apostolorum?* R. Omnino, quia Apostoli non minus veritatem prædicarunt ore, quàm scripserunt calamo; & DEUS æquè Fide dignus in iis, quæ locutus est per os Apostolorum, ac etiā quæ per calamum eorum.

Q. *Quid respondendum illis, qui arbitrantur etiam cujusvis privati Scriptoris narrata apud nos Catholicos pro traditione Ecclesiæ haberi?* R. Tales nolunt intelligere, quid revera nomine Traditionum intelligatur, & ideo, *quæ ignorant, blasphæmant.* Jud: 10.

Q. *Creduntne ipsi Dissidentes aliqua, quæ non habentur in Sacra Scriptura, sed solummodo ab Ecclesia Catholica tradita sunt?* R. Credunt dari quatuor Evangelia, & 14. S. Pauli Epistolas, easq; verum DEI Verbum esse: infantes esse baptizandos, diem Dominicū

non

non verò eum cum Judæis diem Sabbati esse celebrandum &c.

Q. *Cur igitur reliquas quoq; traditiones admittere reluctantur?* R. Contumacia, sensusq; proprius in causa est.

Q. *Christus increpat Judæos, quod traditiones observarent?* Mat: 7. 8. R. *imo* Christus instituendo novam Ecclesiam, novas quoq; instituit traditiones, ac proinde antiquas Judæorum abrogavit. *2do* Increpabat Judæos, quòd propter traditiones suas præcepta DEI transgrederentur, at traditiones Apostolorum & Romano-Catholicæ Ecclesiæ nequaquam præceptis DEI adversantur.

Q. *Possuntne articuli Catholici, de quibus oppositi controversantur per Sacram Scripturam defendi?* R. Omnino possunt, innumeros enim textus, etiam clarissimos pro veritate suæ fidei citant Catholici.

Traditiones nihilominùs præterea admittendæ sunt, quoniam idipsum etiam in Scriptura præcipitur, ut immediatè dictum. *2do* Ut ubi difficilior est Scripturæ locus, explanetur per antiquissimam Ecclesiæ traditionem, cui proculdubio etiam Dissidentes securius confidere poterint, quàm nuper exortis suorum Pastorum interpretationibus.

§. 5tus.

§. 5tus.

De Ecclesia.

Q. *Quid est Ecclesia in communi?* R. Est cætus convocatorum sivè fidelium. Nam Ecclesia est nomen Græcum idem significans ac latine convocatio.

Q. *Quotuplex fuit Ecclesia?* R. Juxta triplicem statum: Legis naturæ, scriptæ & gratiæ est 3plex: in omni enim statu DEUS habuit suos Fideles convocatos per gratiam in cognitionem sui Creatoris.

Q. *Quomodo & quamdiu durarunt hi status?* R. *1mus* Serviebat DEO per præcepta legis natutalis ab Adam usq; ad Moysen per spatium circiter 2000. annorum.

2dus Legis scriptæ per præcepta Legis Mosaicæ usq; ad Christum per spatium 2000. annorum.

3tius à Christo conditus, Ecclesiam in statu perfectiori fundando, à quo cæpit illa congregatio, quæ simpliciter Ecclesia vocatur.

Q. *Ecclesia quo differt à Synagoga?* R. I. Synagoga habuit umbram, & figuram; Ecclesia ipsam lucem, & veritatem. II. Ecclesia hoc habet & possidet, quod Synagoga tantum expectabat.

Q. *Quotuplex est Ecclesia Christi sive Legis gratiæ?* R. Triplex. *Triumphans*, & est cætus Beatorum in Cœlis. *Patiens*, & est

cætus

cætus Fidelium Justorum defunctorum in Purgatorio degentium & aliter hæc vocatur, *Purgans*. Et *militans* estq; fidelium in terris sub Christi vexillo ac obedientia ejus Vicarii militantium.

Q. *Quotuplex est Ecclesia Christi militans?* R. 2plex: *Universalis*, quæ complectitur omnes omnino fideles totius mundi. Et *particularis*, quæ complectitur Fideles unius duntaxat Regni & Provinciæ. Sic dicitur Ecclesia orientalis, Gallicana &c.

Q. *Quid fecit Christus ad fundandam hanc Ecclesiam in meliori statu?* R. *1mo* Præcepta Judicialia veteris Legis abrogavit. *2do* Similiter præcepta ceremonialia tanquam figuras tantum vitæ & passionis suæ. *3tio* Præcepta fidei aliquomodo auxit, quatenus plura distinctè & expressè credi voluit, quæ à Judæis implicitè & obscurè credebantur: uti Mysterium Ss. Trinitatis, Incarnationis &c. Præcepta etiam moralia Decalogi explicavit, & perfecit additione consiliorum. *4to* Præcepta Sacramentalia de novo instituit.

Q. *Quæ ergo inter tot Sectas sit vera Christi Ecclesia?* R. Sola Romano-Catholica. Hæc enim sola habet evidentia signa veræ Xsti Ecclesiæ scil: quod sit una, Sancta Catholica & Apostolica.

Q. *Quid sunt Notæ, seu signa veræ Ecclesiæ?*

ſiæ? R. Sunt quidam Characteres, ſeu proprietates Morales, ex quibus evidentiâ morali clarè patet aliquem cœtum credentem in Chtiſtum veram conſtituere Eccleſiam.

Q. *Quæ ſunt Privilegia, ſeu proprietates veræ Chriſti Eccleſiæ?* R. Viſibilitas, & infallibilitas. Vera Chriſti Eccleſia omnino ſemper fuit viſibilis à tempore Apoſtolorum, nulla autem modernorum Diſſidentium Secta fuerat viſibilis ad An. 1517. quô Anno intia ſua ſumpſerant.

Q. *Quomodo Eccleſia eſt una?* R. Eſt una unitate fidei & doctrinæ.

Q. *Quare dicitur Sancta, cùm multi in ea inveniantur improbi?* R. Quia in ea non niſi Sancta docentur quo ad fidem & mores. *Item* in ea ſunt ſanctificationis media uti: Baptiſmus & alia Sacramenta, & quia extra eam non poteſt Sanctitas reperiri nec ſalus, in ea autem multi ſunt Sancti.

Q. *Cur dicitur Catholica?* R. Quia extendit ſe ad omnes mundi partes, & ad omne tempus à temporibus Chriſti proindeq; eſt univerſalis.

Q. *Cur autem vocatur Apoſtolica?* R. Quia ab Apoſtolis fundata & doctrinâ & Sangvine.

Q. *Cur dicitur Romana?* R. Quia Eccleſia Romana eſt Mater omnium Eccleſiarũ, cui

cui Christus primatum dedit.

Q. *Soletne Ecclesia Romano-Catholica aliquid contra Scripturam docere?* R. Nequaquam, hoc quorundam Pastorum Dissidentium figmentum est, solet quidem Ecclesia aliqua docere, quæ non explicitè in Scriptura apparent, (cum sui muneris sit explicare, quænam implicitè in S. Literis reperiantur) sed hoc non est contra Scripturam agere.

Q. *Danturne præterea adhuc alia vera Ecclesiæ signa apud Romano-Catholicos?* R. Dantur uti Congregatio Fidelium ex omnibus gentibus ex omni populo, sicut Christus prædixerat Mar: 16. *Coversio Gentium*, hæc enim Ecclesia mittit Evangelii præcones ad ultimos fines terræ. SS. *Martyrum multitudo*, qui à temporibus Christi ad præsentē usq; diem inter Barbaros vitam & Sangvinem pro Christi Nomine in Romano-Catholica Fide liberaliter profundunt. In hac sola Ecclesia innumera fiunt signa & miracula, quibus hujus Fidei veritas continuò comprobatur, sicut Christus pollicit9 est Marci 16. 17.

Q. *Sed dantur hodie homines tales, qui miracula, quæ non vident, fieri negant, quæ verò vident, infascinationi Dæmonis adscribunt?* R. Idem olim contigerat ipsius Christi Domini miraculis à Pharisæis, qui ideo dicuntur

tur contra Spiritum S. peccâsse.

Q. *Homo baptizatus, qui non ex ignorantiâ quidem invincibili, sed ex pervicacia Ecclesiæ Romano-Catholicæ recalcitrat, potestne salvari?* R. Non. *imo* S. Paulus disertè monet Rom: 13. 2. *Qui resistit potestati, DEI ordinationi resistit, qui autem resistunt, ipsi sibi damnationē acquirunt,* & Christus ait Matt: 18. 17. *Si non audierit Ecclesiam &c: 2do* Quia talis utpote extra Ecclesiam constitutus non est de Corpore Christi: porro *qui non est mecum, contra me est*, inquit Dominus Mat: 12. 30.

Q. *Revelatne DEUS per se immediate cuicunq; Homini Christiano, quæ ab omnibus credenda sunt?* R. Non, sed illis tantum, quib9 aut commiserat scribere verbum suū, aut regendum tradidit in Spiritualibus Gregem suum nimirum Apostolis, eorumq; successoribus legitimis, seu Ecclesiæ; aliis autem proponit DEUS credenda per Ecclesiam.

Q. *Quod est hujus dicti fundamentum?* R. *1mo* Ex Scriptura Sacra, ubi hac in parte Apostolis & Rectoribus Ecclesiæ Spiritus S. appromittitur Luc: 8. 10. Item. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam DEI,* Act: 20. 28. Item Joan: 14. 17.

2do Experientia. Ideo enim tot, tamq; Dissidentes in rebus Fidei dantur opiniones, quòd homines reperiantur hujusmo-

di,

di, qui ita credere, sacrasq; literas intelligere præsumunt, sicut spiritui suo privato videtur.

Q. *Quid per Ecclesiam (quæ Nomine DEI infallibiliter nobis proponit, quæ credenda sunt) intelligitur?* R. Caput, & ejus præcipua membra, videlicet Romanus Pontifex, & Concilium generale Episcoporum.

Q. *Poteſtne Ecclesia Xſti, dum aliquid proponit credendum, errare?* R. Hoc æquè impossibile est, ac impossibile Xtum in promissis suis falli, aut fallere.

Q. *Quare?* R. Promiserat enim Joan: 14. 16. *Rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum: Spiritum veritatis, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia &c.* Et Matth: 16. 18. *Tu es Petrus, & super hanc Petram &c.* Ideo S. Paulus Ecclesiam appellat: *Columnam & firmamentum veritatis.* 1. Timot: 3. 15.

Q. *Estne æquè nunc credendum Ecclesiæ, dū aliquid definit, ac tempore Apostolorum?* R. Omninò. Ecclesiæ enim pro semper Spiritûs S. assistentia appromissa est, ut dictum est. Certè æquè nunc hæc assistentia necessaria est, ac tempore Apostolorum, cùm etiam modo oves pascendæ, fratres confirmandi, errores refutandi sint.

Q. *Quare credendum, quidquid Ecclesia proponit?* R. Ideo, quoniam in hunc finem

decre-

decreverat Xtus Joan: 14. relinquere Spiritum S, Spiritum veritatis Ecclesiæ Rectoribus, qui illis continuò usq; ad consummationem sæculi suggeret omnia.

R. 2do Quia severè præcepit Christus audire Ecclesiam Matt: 18. 17. *Si non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.*

Q. *Utiq; nonnulli è dissidentibus docent sufficere ad salutem, modò Symbolum Apostolorum credamus?* R. Hi graviter errant, ut colligitur ex immediatè dictis. Certè si id sufficeret, omnes sectæ, etiam in primitiva Ecclesia anathematizatæ salutem consequi potuissent, cùm Symbolum Apostolorum admiserint.

Q. *Quinam sunt intra veram Ecclesiam?* R. Omnes Fideles non tantùm prædestinati, sed etiam reprobi. Non tantùm perfecti, sed etiam imperfecti, etiam peccatores tā occulti quàm manifesti sunt membra Ecclesiæ Christi.

2do: Etiam infideles occulti, qui carent fide internâ, si Fidem Christianam exteriùs profitentur, & in Communione Sacramentorum veris Fidelibus commiscentur cum exteriori subjectione Pastoribus Ecclesiæ, sunt de Ecclesia tanquam ejus mēbra, licet mortua & arida. Com: DD.

Q. *Qui sunt extra veram Ecclesiam Xsti?*

R. In-

R. Infideles, non baptizati, Catechumeni, Hæretici publici, Schismatici, Excommunicati non tolerati, sive nominatim denutiati. Com: DD. apud Bellarm.

Q. *Utiq; etiam illi, qui duobûs, & ampliùs sæculîs ab Ecclesia Romano-Catholica dissentiunt cætus cogere, eosq; Ecclesiam appellare consueverunt?* R. Cætus hujusmodi non esse Ecclesiam illam, cui Christus infallibilem Spiritûs S. assistentiam appromiserat, quamq; Matth: 18. audiendam esse præceperat.

Q. *Quare?* R. Cùm enim Christus promiserit Ecclesiam suam continuò à temporibus Apostolorum usq; ad consummationem sæculi à Spiritu S. dirigendam: cùm voluerit esse continuò audiendam, cùm statuerit continuò conservandam, & ne quidem à Portis Inferi debellandam, manifestum est nomine Ecclesiæ Christi non posse, alium cætum intelligi, præterquam illum, qui à temporibus Apostolorum continuâ Episcoporum aliorumq; fidelium successione hucusq; sine interruptione perseverat. Qualem solam Romano-Catholicam Ecclesiam esse quivis sanam rationem habens fateri cogitur.

§. 6tus.

De Capite Ecclesiæ.

Q. *Quod est Caput Ecclesiæ Christi?* R. Supremum invisibile Caput est ipse Xtus,

Q. *Ha-*

Q. *Habetne Ecclesia Xti Caput in terris visibile, cui omnium fidelium regimen & Spiritûs S. assistentia à Christo appromissa sit?* R. Omninò, Christus enim ipse Petro, ejusq; successoribus Authoritatem hanc concesserat.

Q. *Poteſtne id idpſum Scripturâ comprobari?* R. Plurimîs textibûs adeo claris, ut oppositâ explicatione eludi nequeant. Uti Mat: 16. 18. & sequ: *Ego dico tibi, quia tu es Petrus &c. Et quodcunq; ligaveris super terram &c.* Et Joan: 21. 15. & sequ: ter repetitis vicibus: *Pasce agnos meos, pasce oves meas &c.* Luc: 22. 23. *Ego autem rogavi pro te &c.* Porro hanc Capitis potestatem præfatis verbis concessam exercuit Petrus tum in electione Matthiæ *Act: 1.* tum in electione primorum Diaconorum *Act: 6.* tum in definitione controversiæ de Legalibus. *Act: 15.* quatenus cæteros Apostolos suâ Authoritate convocavit, & in Concilio primus sententiam dixit, &c.

Q. *Sed Pastores Dissidentium citatas Scripturas omninò aliter interpretantur, asserentes nullũ hic primatum concessum fuisse Petro?* R. Ante omnia hic relegendum est, quod scribit ipse S. Petrus: *2. Epist. 3. 16.* Et deinde advertendum, nullum dari Scripturæ textum etiam circa prima Fidei Christianæ Mysteria, quem homo obstinatus, & astutus non possit pro libitu explicare, & di-

verſimodè interpretari, nec ullum argumentum etiam validiſſimum, contra quod tenuis aliqua reſponſio haberi nequeat; ſed ideone hujuſmodi aſſerto ſecurâ conſcientia acquieſcendum?

Q. *Utiq; à Christo Domino oves paſcendæ commiſſæ ſunt & aliis Apoſtolis?* R. Verum eſt, ſed principaliter Petro, cùm nulli Apoſtolorum ſic in particulari poteſtas in omnes Chriſti fideles tradita ſit, prout Petro. Et quamvis etiam reliquis Apoſtolis conceſſum ligare, & ſolvere à peccatis, ſoli tamen Petro collatæ ſunt claves, per quod univerſaliſſima poteſtas denotatur; ſic dictante tam recta ratione, quàm Scripturâ Iſaiæ 22. *Dabo clavem Domûs David ſuper humerum ejus.*

Q. *Quare S. Paulus reprehenderat S. Petrum. Gal. 2. ratione diſſimulatæ ad tempus circumciſionis, quod utiq; non feciſſet, ſi Petrus Superior ejus fuiſſet?* R. Nihil eſt novi Superiorem interdum à ſuo inferiore ſive ex confidentia, ſive zelo, ſive ſpeciali DEI mandato commoneri, modò id fiat prudenter, & circumſpectè. Sic monuerat & quidē zelosè Getro Moyſen *Exod. 18.* Juvenis Samuel Summum Sacerdotem Heli, Nathan Davidem &c. Sic faciunt & nunc Concionatores, Confeſſarii Regum, Epiſcoporum, ipſiusq; Summi Pontificis.

Q.

Q. *Quid de primatu Papæ Sancti Patres, qui in primitiva Ecclesia floruerant, scripserunt?* R. Omnes unanimi voce testantur Romanũ Pontificem esse universæ Ecclesiæ Christi visibile Caput, & Rectorem, supremumq; in controversiis Fidei Judicem.

Q. *Quid si diceretur: hos omnes homines fuisse?* R. Etiam Apostoli fuerunt homines, igitur nec illis credendum? Homines quidem fuerant tam Apostoli, quàm eorum legitimi Successores, sed sicut illi, ita isti speciali in docendo Spiritûs S. assistentiâ præditi, cùm Christus Ecclesiæ suæ appromiserit: *Dabo vobis Spiritum veritatis, &c.* Joan. 14.

R. *2do:* Saltem quivis Dissidentium fateri cogitur ex innumeris testimoniis SS. Patrum evidenter colligi hanc semper fuisse etiam in primitiva Ecclesia Scripuræ interpretationem, quod scilicet Romanus Episcopus sit universæ Ecclesiæ Superior, & Judex controversiarum, cui interpretationi procul dubio securiori conscientia inniti potuerit, quàm recenter inventæ.

Q. *Estne ad salutem necessaria communio cum Sede Apostolica?* R. Omninò. Ratio patet ex verbis Christi dicentis: *Qui non est mecũ, contra me est.*

Q. *Quando Papa censeatur ex Cathedra loqui, & definire?* R. Cùm definit tanquam

Supremus totius Ecclesiæ Pastor & Doctor, docens universam Ecclesiam, ei proponens quid credendum, quidvè sequendum sit; intendens omnes obligare ad observantiã, ut credant, & operentur juxta suam definitionem. *Mattheu: pag 414.*

Q. *An Papa loquens ex Cathedra errare possit?* R. Non; quia sic loquens in dogmatibus Fidei repræsentat Personam Christi, cujus in hac militanti Ecclesia vices gerit, adeoq; singulari providentiâ habet Spiritûs S. specialem assistentiam. Com. DD.

§. 7mus.

De Infidelitate & Hæresi.

Q. *Quod vitium opponitur Fidei?* R. Infidelitas, quæ est error intellectûs pertinax in eo, qui nondum Fidem suscepit.

Q. *Quotuplex est infidelitas Fidei opposita?* R. 2plex. *Positiva*, quæ reperitur in illis, qui fidei notitiam habent, sed illam contemnunt, vel ei contradicunt, uti est in Judæis, Turcis, & Hæreticis. Et *Negativa*, quæ datur in illis, qui nihil audierunt de Fide & talis fuit in gentibus. Hæc infidelitas per se non est peccatum, qui enim nunquam de Fidei doctrina audivit, non potest ejus notitiam aliquâ ratione acquirere juxta illud: *Quomodo credent ei, quem non audierunt?* Rom: 10.

Q. *Infidelitas positiva estne peccatum?* R.

Est ex

Eſt ex genere ſuo graviſſimum ut docetur Joan: 15. *Si eis non dixiſſem, peccatum non haberent.*

Q. *Quotuplex eſt infidelitas poſitiva?* R. 3plex: *Paganiſmus* tunc eſt, quando nullius Myſterii revelati Fides habetur. *Judaiſmus* eſt quando creditur veteri teſtamento, non tamen Novo. *Hæreſis* eſt, quando alicui veritati ex novo, vel ex veteri teſtamento fides negatur. Si autem fides ſuſcepta in totum abjiciatur, vocabitur Apoſtaſia.

Q. *Quotuplex eſt Hæreſis?* R. Duplex. *Formalis*, quæ eſt error voluntarius, quem homo baptizatus pertinaciter tuetur contra aliquam Fidei Catholicæ veritatem. Et *Materialis*, quæ eſt error contra fidem Catholicam non ex pertinacia voluntatis, ſed ex ſimplicitate, vel defectu informationis debitæ, aut ſiniſtrâ inſtructione proveniens. Et hæc præſertim Hæreſis reperitur in vulgo Hæreticorum, ubi Catholici non tolerantur.

Q. *Quæ requiruntur ad hæreſim formalem neceſſaria?* R. Error in intellectu, & pertinacia in voluntate.

Q. *Hæreſis formalis eſtne peccatum?* R. Eſt de genere ſuo grave, & quidem gravius, quàm Paganiſmus juxta illud: 2. Pet: 2. *Melius erat illis non cognoſcere viam juſtitiæ &c.*

Q. An

Q. *An hæresis materialis inducit pœnas Juris pro foro conscientiæ & coram DEO?* R. Non, quia pœnæ in hæreticos latæ non incurruntur nisi propter culpam conjunctam cũ pertinacia, sed in hæresi materiali nulla est pertinacia. Ergo. Tum quia ignorantia invincibilis excusat à peccato.

Q. *Quæ sunt pœnæ spirituales contra hæresim formalem statutæ?* R. Excommunicatio major. *2do* Inhabilitas ad dignitates officia & Beneficia Ecclesiastica. *3tio* Privatio dignitatum, officiorum, & beneficiorum prius obtentorum. *4to* Irregularitas. *5to* Privatio Ecclesiasticæ sepulturæ. *6to* Non gaudet immunitate Ecclesiæ propter hæresim capiendus.

Q. *An pœnæ inflictæ extendunt se ad alias personas?* R. Affir: nempe *in credentes*, qui assentiuntur hæreticorum erroribus, quãvis nesciant dictos errores in particulari. *In receptores*, qui hæreticum causa hæresis fugientem recipiunt. *In defensores*, qui hæreticum laudibus, auxiliis, ope, quamvis mortuum defendunt. *In fautores*, qui cùm possunt hæreticum punire, vel capere, id facere nolunt, si eis id ex officio incumbat, & hoc agant, non ut faveant hæretico, tanquam amico, sed ut hæretico.

Q. *Quæ sunt pœnæ temporales in hæreticos?* R. *1ma* Infamia. *2da* Confiscatio bonorũ.

3tia

3tia Amissio Patriæ potestatis in liberos. 4ta Exemptio subditorum ab omni debito obedientiæ. 5ta Intestabilitas tam *activa*, vi cujus testamentum condere nequeunt hæretici; quàm *passiva*, vi cujus ex testamento legato nihil possunt accipere.

Q. *Quotuplices dantur hæretici?* R. Alii dantur *Interni*, qui errorem suum cũ pertinacia conjunctum sola mente retinent; Et hi nullis pœnis subjacent, quia Ecclesia de internis non judicat. Alii *Externi*, qui illum errorem quem mente tenent, exteriùs manifestant verbô aut factô.

§. 8vus.

De Schismate & Apostasia.

Q. *Quid est Schisma?* R. Est divisio & pertinax segregatio Hominis baptizati ab unitate Ecclesiæ Catholicæ, prout hæc est Corpus Mysticum ex universis fidelibus tanquam membris, & Romano Pontifice tanquam Capite constans.

Q. *Quid est Apostasia?* R. Est temerario recessus à prioris vitæ instituto, quod publicâ & solemni Professione susceptũ est.

Q. *Quotuplex est Apostasia?* R. 3plex, à Fide, à Religione, & Sacro Ordine.

Q. *Quid est Apostasia à Fide?* R. Est omnimoda defectio à Fide Catholica, quam quis in Baptismate suscepit: Differt ab Hæresi, quia hæc non deserit fidem totaliter.

Q. *Quid est Apostasia à Religione?* R. Est omnimoda defectio seu recessus à Religioso statu per Professionem solemnem inito, sive abjiciatur habitus, sive non. Excipiuntur tamen illi, qui à Superiore justè gravati altiorem sedem appellant, hi enim non debent dici Apostatæ, cùm non abjiciant Religionem, sed solum id faciunt, quod est de jure naturali.

Q. *Quid est Apostasia ab Ordine Sacro?* R. Est temerarius transitus à statu Clericali ad conversationem laicalem dimissô habitu, & Tonsurâ Clericali.

Q. *Quas pœnas incurrunt Apostatæ à Fide?* R. Easdem quas Hæretici, cùm re vera sint hæretici cum quodam excessu.

Q. *Quæ sunt pœnæ Apostatarum à Religione?* R. *1ma* incurrunt excōmunicationem majorem latæ sententiæ, qui dimiserunt habitum, qui verò illum retinent, ferendæ sententiæ. Can: 2. *ut periculosè.* *2da* Suspenduntur ipsô factô ab usu & exercitio Ordinum Sacrorum, (non tamen minorum) *3tia* Amittunt omnia privilegia suæ religionis; non tamen illi, qui habitum retinent, ut notat P. Kloz l. 5. T. 9. fiunt inhabiles ad omnia Officia, & Beneficia.

Q. *Quibus arcentur pœnis Apostatæ ab Ordine Sacro?* R. Excommunicatione majore feren-

ferendæ sententiæ. *2do* Infamiâ: hæc tamen tolli potest per pœnitentiam. *3tio* Irregularitate. Si verò contraxisset Apostata Matrimonium, esset irregularis ob Bigamiam spiritualem. *4to* Amissione privilegii non solùm *fori*, sed etiam *canonis*, ita ut si dimiserit habitum percutiens eundē non incurreret Excōmunicationem. Colligitur ex Can: 23. de *Senten. Excom.*

§. 9nus.

De Libris Hæreticorum.

Q. *Quos libros legendo incurritur Excommunicatio?* R. *1mo* Legentes, retinentes domi, imprimentes libros hæreticorum tractantiū de Religione, aut hæresim continentes incurrunt Excommunicationem Papæ reservatam.

R. *2do* Legentes, retinentes, vel imprimentes libros Hæreticorum, qui non tractant de Religione neq; continent hæresim incurrunt Excommunicationem *Indicis*, quæ nulli est reservata. Notandum si sint libri damnati ob suspicionem falsi dogmatis, secus autem si sint Medici aut Pòétici.

R. *3tio* Legentes, retinentes, imprimentes librum Authoris Catholici, sed damnatum ob aliquod dogma, incurrunt Excommunicationem *Indicis* nulli reservatam.

R. *4to* Legentes libros prohibitos eo,

quia

quia tractant de rebus venereis & obscænis, nullam incurrunt excommunicationẽ, sed tantum peccant mortaliter.

Q. *An libri Paganorum vel Hebræorum tractantes de Religione sint comprehensi sub Excommunicatione lata in Bulla Cænæ?* R. Non, quia non sunt propriè libri Hæreticorum. Secus dicendum de legentibus libros Græcorum, Armenorum non unitorum tractantes de suis ritibus, quia ipsi tanquam Schismatici, sunt hæretici.

Q. *An brevis Scriptura vg. Epistola seu Oratio Hæretici de Fide tractans, vel hæresim continens, comprehendatur sub prohibitione Bullæ Cænæ?* R. Affirm: *Suarez. Tamb.*

Q. *An manuscriptum hæretici continetur etiã sub eadem prohibitione?* R. Affirm.

Q. *Parvitas materiæ excusatne legentem libros prohibitos à culpa, & pœna? Et quæ dicatur parvitas materiæ?* R. *1mo* Affirm: nisi voluntariè legeret locum hæresis.

R. *2do* Parvitas autem dicitur juxta laxiorem opinionem lectio unius paginæ.

Q. *An retinere librum prohibitum domi per aliquem diem tantùm excuset à culpa & pœna?* R. Excusat brevitas temporis. *Tamb.* ac etiam ignorántia.

Q. *Quid faciendum est Confessario cum legentibus & conservantibus libros hæreticorum?* R. Injungat pænitenti, ut deferat librum Eppo: & in

& in casu impossibilitatis ipsi saltem Confessario.

2do Non absolvatur, nisi talem librum reddiderit. *3tio* Si Pœnitens sciat etiam alios complices retinentes libros hæreticorum, præcipiat ei, ut quantociùs denuntiet Eppo: *4to* Inquirat, quoties legit illos libros? quoties aliis accōmodabat? an dogmata falsa promulgaverat? *5to* Peccati gravitatem ostendat, egit enim contra grave præceptum Ecclesiæ. Excitet illum ad eliciendos actus Fidei, &c. &c.

§. 10mus.

De Judæis.

Q. *Quæ scienda sunt de communicatione cum Judæis?* R. Non licet sub peccato mortali cum Judæis habitare, eorum azymis vesci, Medicis vel Chirurgis uti, nisi in necessitate, si alius non fuerit: ad eorum convivia accedere, cum illis saltare; Obstetrices vel nutrices eorum esse, nisi in extrema necessitate, in eorum Synagogis servitia exercere. Ita Edictum Andreæ Załuski Eppisc: Cracov: An: 1751.

Q. *Qui casus sunt Episcopo reservati in hacce materia?* R. In Diæcesi Cracov: Qui famulantur continuò Judæis conducti pro anno toto: imo & operarii diurni, si dies festos violant dum iisdem operas locant; Commiscentes se carnaliter Judæis maribus, vel

fœminis,

fœminis, tradentes ad necem infantes iisdẽ Judæis, auxilium ad hoc præstantes, scientes traditionem, & non manifestantes iis, ad quos spectat, emptores superstitiosè certis diebùs cum retroemptione apud Judæos domorum, propinationis, ac aliarum rerum, & supellectilis Judaicæ.

Q. *Si Judæi contraxerunt Matrimonium in gradibus à lege humana prohibitis, si baptizarentur possentne vivere in Matrimonio sine ulla dispensatione?* R. Affirm: Tales enim neque contrahunt cognationem spritualem, nec legalem, nec publicam honestatem.

Q. *An Judæi confugientes propter patratum delictum ad Ecclesiam gaudeant Immunitate?* R. Alii negant, quia non videtur Juri consonum, ut Ecclesia prosit iis, qui sub ejus lege vivere recusant. Alii probabiliùs affirmant, dicentes: immunitatem concedi non respectu personarum delinquentium, sed propter honorem & reverentiam, quæ locis sacris & divino cultui debetur.

§. IImus.
De Spe Christianâ.

Q. *Quid, & qualis est spes Christiana?* R. Est virtus supernaturalis, per quam cum fiducia salutis æternæ vitæ bona expectam9.

Q. *In quo spes nostra collocanda?* R. In DEO, & Domino nostro JESU Christo, ejusq; pretiosis meritis.

Q. *Quomodo ſpes noſtra in Chriſto ſita eſſe debet?* R. Quatenus omnes gratias ex ejꝰ meritis ſperare debemus, quibus adjuti mandata ejus, prout oportet ad ſalutem, implere valeamus. *2do* Quatenus propter Chriſti merita omnibus ritè credentibus, & bene operantibus vita æterna promiſſa eſt.

Q. *Debetne ſpem Chriſtianam comitari timor DEI?* R. Omninò. Et ideo Chriſtus ipſe monuerat Apoſtolos: *Timete eum, qui poſtquam occiderit, habet poteſtatem mittere in gehennam. Luc: 12. 5.*

Q. *Sperans in Domino poteſtne certò ſcire ſe eſſe in gratia DEI?* R. Quamvis homo fidelis & pius, qui operatur juſtitiam, multum poſſit eſſe ſecurus de Divina gratia, citra tamen ſpecialem DEI revelationem nequit habere illam ſummam certitudinem nimirum Fidei.

Q. *Quare non?* R. Licet enim in communi revelatum ſit omnes fideles mandata DEI cuſtodientes, gratiam ejus poſſidere, non tamen mihi in particulari revelatum eſt, num reverà ita, prout oportet, mandata obſervaverim: *Neſcit homomo utrũ amore an odiô dignus ſit.* inquit Eccl: 9. 1. Idq; ideo, ut cum majori ſollicitudine, cũ metu & tremore ſalutem noſtram operemur. ad Phil: 2. 12.

Q. *An*

Q. *An sit peccatum ponere spem in homine?* R. Affirm: si ponatur principaliter: secùs verò si secundariò & tanquam in instrumento gratiæ Cœlestis.

Q. *An in peccatis contra spem datur parvitas materiæ?* R. Non; quia ubi deliberatè quis peccat vel præsumendo, vel desperando, semper committit gravem offensam DEI.

Q. *Quid est tentatio DEI?* R. Est quædam præsumptio, quâ quis vult experiri de DEO per media incongrua, & aliena ab ejus Providentia.

Q. *Quotuplex est?* R. 2plex, *Explicita*, cùm quis vult aliquid agere, vel expectare per miraculum. Et *Implicita*, cùm non vult adhibere media ordinaria absq; peculiari S. Spiritûs instinctu ad aliquem obtinendum effectum, ut si quis nollet in infirmitate adhibere medicinam, vel monita salubria audire, dicens se in DEO sperare.

Q. *Quæ vitia spei Christianæ opponuntur?* R. Duo: *Desperatio*, dum quis de misericordia DEI, remissione peccatorum, & vitâ æternâ obtinendâ desperat. Et *Præsumptio*, dum quis existimat se fore salvandū propter Christum, quamvis præcepta ejus non observaret. Et hæc dicuntur peccata contra Spiritum S.

§. 12mus.

De Charitate DEI.

Q. *Quid est charitas?* R. Est virtus supernaturalis, quâ DEUS propter se diligitur, proximus verò propter DEUM.

Q. *Quot sunt præcepta charitatis?* R. 2. Universalia: Diliges Dominum DEUM tuũ ex toto corde tuo, ex tota mente tua, hoc est primum & maximum mandatum, secundum verò simile huic: Diliges proximum sicut te ipsum.

Q. *Quotuplex est amor DEI?* R. *Appretiativus*, qui consistit in æstimatione infinitæ bonitatis DEI, sicut quando homo æstimat omnia respectu DEI esse nihil, & paratus est perdere omnia pro amore DEI, si id DEUS exigeret. Et *Intensivus*, qui consistit in vehementi affectu, ut si quis videtur ardere, & ferri in DEUM amore tali, sicut Filius in Parentes.

Q. *Quo amore tenemur amare DEUM?* R. Saltim amore appretiativô. Dixi *saltim* quia licet convenientissimum esset amare DEUM etiam amore intensivô, ut multi amârunt in hac vita Sancti; interim non est præceptum de hoc eliciendo amore; nam spectatâ fragilitate humanâ, & spectatô statu modernæ vitæ, in quo majore affectu ferimur in sensibilia, quàm spiritualia, ideo impletur præceptum Divinum,

quando

quando amamus DEUM amore appretiativô.

Q. *Quotuplex est præceptum amoris DEI?* R. 2plex *Negativum*, quod obligat semper pro semper, ita ut nunquam liceat bonū creatum magis appretiare, quàm DEUM. Et *Affirmativum*, quod obligat 1. dum adepti sumus rationis usum. 2. Cùm ex tentatione periculum imminet, ne in odium DEI aliquis labatur, nisi actum amoris eliciat. 3. Quoties quis vult elicere cōtritionem. 4. Quoties nobis occurrunt Beneficia Divina. 5. Sæpiùs in vita, maximè in articulo mortis.

Q. *Quæ vitia sunt opposita Charitati Divinæ?* R. Omne quidem peccatum est contra charitatem DEI; Interim directè & formaliter opponitur odium, & contemptus DEI.

Q. *Quotuplex est DEI contemptus, qui opponitur amori DEI?* R. 2plex: *Formalis* est, qui directè contemnit honorem, amorem DEI & dignitatem ejus. Et *interpretativus* est, quando quis non contemnit quidē DEUM, sed tantùm talem actionem facit, quæ in se DEI contemptum continet. Talis contemptus est omne peccatum mortale, quia omnis, qui peccat, eô ipsô videtur contemnere præcepta DEI, consequenter ipsum DEUM.

§. 13tius.

§. 13tius.

De Charitate Proximi.

Q. *Post DEUM in terris quem diligere debemus?* R. Nosmetipsos, & nostrum proximum.

Q. *Quis est noster proximus?* R. Omnis homo beatitudinis capax sive fidelis, sive infidelis, sive amicus, sive inimicus, sive Christianus, sive Judæus. Possumus in Judæo infidelitatem odio habere, non tamen ipsum Judæum.

Q. *Quomodò peccatur contra charitatem in nosmetipsos?* R. 1. Per excessum quando nos nimis amamus, quod tunc fit, quando DEO nos præferimus. 2. Per defectum, quando nos non satis diligimus, quod fit, quando salutem nostram, sive temporalem, sive spiritualem negligimus.

Q. *Quomodò peccatur contra charitatem in proximum?* R. 1. Inordinatè eum diligendo. 2. Malum ipsi optando, vel desiderando. 3. In necessitate præsertim extrema non subveniendo. 4. In corpore vel anima, honore, fama, vel aliis rebus temporalibus eidem nocendo.

Q. *Quando sub mortali tenemur succurrere proximo?* R. In gravi & extrema necessitate.

Q. *Quotuplex est necessitas proximi?* R. 3plex: *Communis* est, quâ laborant hospi-

tales, pauperes communes. *Gravis*, quam patiuntur qui sunt in periculo gravis mali v.g. Captivitatis, quibus si non succuratur, infallibiliter pati deberent captivitatem, jacturam honoris, & status. *Extrema* est, ex qua imminet periculum vitæ aut diuturni morbi. In gravi verò & extrema necessitate tenetur quisq; sub mortali peccato proximo succurrere, si potest.

Q. *Ex quibus bonis tenemur Eleemosynā dare?* R. Ex propriis bonis superfluis. Interim 3plex est Eleemosyna. *Bona*, quæ datur ex bonis superfluis. *Melior*, quæ ex necessariis. *Optima*, & maximè placens DEO, quæ datur à paupere.

Q. *Quis ordo in dilectione servandus est?* R. Si extra extremam necessitatem succurrendum sit. 1. Uxori quia una est caro cū viro. 2. Filiis & Parentibus & Patri præ Matre. 3. Fratribus, Sororibus, deinde propinquis & familiaribus. In extrema autem necessitate Parentes, eo quod vitā dederint, sint præferendi filiis. In rebus pertinentibus ad civilem communicationē, præferendi sunt concives: in Bellicis, Cōmilitones. In spiritualibus Patres & Fratres spirituales. Imò etiam Parentes in spiritualibus præferendi sunt: quia ima conjunctio carnalis est funamentum aliarū conjunctionum.

Q.

Q. *Quomodo tenetur homo ad ſuccurrendum proximo in extrema neceſſitate ſpirituali exiſtenti?* R. Si ſit ſpes certa juvandi & non poſſit alia via juvari, neq; ſit damnum proprii boni Spiritualis, tenetur cum periculo vitæ ſuæ, quia damnum Spirituale prævalet omni damno temporali: Unde tenetur quisq; infantem baptizare, abſolvere pœnitentem, quem ſcit certè moriturum, cum proprio vitæ periculo.

Q. *Ad quid obligat charitas erga inimicum?* R. Ex præcepto obligat, ut homo communia ſigna & beneficia exhibeat inimico: Specialia vero ſolum ex conſilio, niſi obligatio aliunde oriatur *vg.* ratione ſcandali. Unde ſi mihi occurreret amicus & inimicꝰ mihi æquales, & unum ſalutarem non ſalutato alterô, peccarem, quia oſtenderem manifeſtum ſignum odii.

Q. *An teneatur quis inimicum ſuum ſalutare, ſi prævidet, quòd inimicus non ſit reſalutaturus?* R. Si ſit moraliter certus, quia jam vg. illum ſemel ſalutavit, ad nihil tenetur, quia ſic poſſet dare incendium majoris inimicitiæ. Peccaret tamen graviter, ſi inimicum ſe ſalutantem non reſalutet, ſic enim monſtraret manifeſtè odii ſignum.

Q. *Quid de ſuperioribus in hac materia dicendum?* R. Illi excuſantur à peccato, ſi imperfecto, indiſciplinato ſubdito nõ tantùm

tùm ſigna ſpecialia, ſed etiam communia denegent, imò vultum aſperum oſtendant: quia iſta ſigna non ſunt odii, ſed medicinalia. Hoc ipſum dicendum de Patre & Matre reſpectù Filiorum. Si tamèn deſinat eſſe ſuperior, & talia ſigna averſionis demonſtret, erit ſignum privati odii.

Q. *Quomodò offenſus poterit ſine peccato offenſorem accuſare, & pœnam velle apud Superiorem?* R. Si id non fiat animo vindictæ, ſed animo ſatisfactionis ſuæ offenſæ, & ut mala impunita ulteriùs non creſcant, ac alii ſimilia vitent.

§. 14tùs.

De Fraterna Correptione.

Q. *An extat præceptum correptionis Fraternæ?* R. Affirm: Eccl: 19. & 2. Theſs: 3. Et Matt: 18.

Q. *Quomodò hoc præceptum obligat?* R. Sub mortali ad corripiendum proximum de quavis culpa mortali non emendata, quia ſub mortali tenemur ſuccurrere proximo extreme, & graviter corporaliter indigenti, multò magis ſpiritualiter indigenti. Com. DD.

Q. *Quos obligat hoc præceptum?* R. 1. Omnes & ſingulos etiam æquales, inferiores laicos, peccatores, quando utiliter corripere poſſunt ſine ſuo gravi damno.

R. 2. Prælati & Superiores magis obli-

gantur,

gantur, quia omnis superior duplicem Personam agit. *Unam* ut est particularis, *Alteram* ut est Persona communis & sic pollet 3plici correctione, *Fraterna* ut Frater; *Judiciali*, ut Judex & sic iterum vindex quo ad forum externum: Et correctione *Paterna*, ut Pater quo ad forum internum. 3. Inferior potest, & tenetur Frater corrigere superiorem seu Prælatum secretò modestè, & reverenter. Ita defin: Cap: *sicut* 2. 7. 9.

Q. *Ut hoc præceptum obliget quæ requiruntur?* R. Sequentia. 1. Ut proximus prudenter judicetur peccâsse, vel esse in proximo periculo peccandi. 2. Ut sit periculum ne relabatur, vel permaneat in peccato, & ut putetur non aliter facilè emendandus. 3. Ut sit probabilis spes emendationis. Ut non sit alter magis idoneus, vel dignitate, aut ætate superior, qui cōmodiùs possit, & velit corrigere. 4. Ut opportunô tempore fiat, quando scilicet fructus probabiliter sperari possit.

Q. *Si quis de fructu dubitet, vel certò sciat obfuturum nō esse, teneturne corrigere?* R. Affirm: quia sicut in morbo corporali, ita & in spirituali remedium, quod non est obfuturum adhiberi debet in dubio an sit profuturum, si nullum certiùs adsit.

Q. *Si verò quis dubitet; non modo sitne profutura*

futura correctio, sed etiam num sit nocitura? R. Eam tunc omittere potest, quia cùm correctio ad emendationem ordinetur, fieri non debet, cùm æquè imminet peccatum proximi ac ejus emendatio.

Q. *Quid est invidentia fraternæ charitatis?* R. Quando quis non solum invidet Personæ Fratris, sed etiam invidet gratiæ DEI crescenti per Fratrem in mundo.

§. 15tus.

De Purgatorio.

Q. *Quid in hoc nomine Purgatorii intelligitur?* R. Locus tertius præter Cœlum & infernum, ubi animæ in DEI gratia de corpore solutæ, adeoq; in æterna gloria locandæ, ad tempus continentur, donec pœnam temporalem, quam in hoc mundo promeruerunt, exsolvant, aut per orationes nostras, aliaq; pietatis officia seu opera liberentur.

Q. *Constatne ex Scriptura defacto dari talem tertium locum?* R. Constat vg. Matt: 5. 25. *Esto consentiens adversario tuo citò, dum es in via, ne forte in carcerem mittaris: Amen dico tibi non exibis inde, donec reddas novissimum quadrantem.* Hoc Christus Dominus certè non de inferno dixerat, inde enim nullus exibit, inde nulla redemptio, nulla solutio, igitur de Purgatorio.

Q. *Utiq; hic non invenitur ista vox Purgatorium?*

torium? R. Minus est de voce, modò res ipsa habeatur

Q. *Quid prætere̜a?* R. Cor: 3. 15. inquit S. Paulus: *Ipse autem salvus erit sic tamen quasi per ignem.* Quem textum SS. PP. in primitiva Ecclesia interpretati sunt de Purgatorio, uti S. Aug: l. 20. hom: 16. S. Hieron: in Cap: Amos. S. Ambr: in Ps: 18.

Q. *Credibilene Ministros Hæreticorum præfatam Scripturam meliùs intelligere?* R. Nunquā: cùm præfati SS. Doctores interpretationem Sacræ Scripturæ, & doctrinam suam etiā sanctissimâ vitâ, & innumeris iisq; apertis miraculis confirmaverint.

Q. *Quomodo adhuc ex Scriptura Purgatorii veritas declaranda?* R. 1. Tam in Novo, quàm in Veteri Testamento consvetudo fuerat orare, aliaq; pietatis opera facere pro mortuis. Et sic 1. Cor: 15. 29. inquit S. Paulus: *Alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si mortui non resurgunt? Ut quid baptizantur pro illis?* quod autem per *baptizari* intelligatur in præsenti aliquid pati, evidenter colligitur ex verbis sequētibus: *Ut quid & nos periclitamur omni horâ &c.*

R. 2. 2. Reg: 1. 12. Jejunavit David mortuô Saul & Jonathâ, nec solùm in signum mæroris, verùm etiam devotionis intendēdo opitulari animabus eorum. Sicut quoq;

2. Reg:

2. Reg: 12. 16. impetrandi gratia jejunium instituerat; *Deprecatus est David Dominum pro parvulo & jejunavit jejunio.* 2. Mach: 12. 46. *Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare: &c.* asseverat Scriptura dari Purgatorium.

Q. *Pastores Dissidentium contradicentes, libros Mach bæorum non accipiunt pro Canonicis?* R. Consvetudo, illos libros, unde evidétissimi textus adversum se citari possunt eliminandi ex Scriptura, non est argumétum, quod rectè sentientes convincere valeat. Insuper nemo prudens negare potest Historicos esse fide dignissimos; ex quibus patet evidentissimè inter fideles veteris Testamenti consvetudinem fuisse; orare pro defunctis.

Q. *Quid ex citatis S. Scriptura textibus infertur?* R. Quòd omninò detur 3tius loc9 post hanc vitam, ubi existentibus animab9, oratio nostra utilis sit atq; salutaris. Et sufficit; de nomine nulla lis.

Q. *Qualis fuerat consvetudo apud Xtianos in primitiva Ecclesia?* R. Orare, offerre Sacrificia, aliaq; bona opera pro defunctis. Teste S. Aug: Hier: &c.

Q. *Quid de iis Pastoribus Dissidentium sentiendum, qui veritatem hanc non solùm oppugnare, (prout & cæteri) verùm etiam jocos & ludibria de purgatorio struere consveuerunt?* R.

Ejusmodi

Ejusmodi hominum consvetudo est, ut illas fidei veritates, quas argumentis non valent, saltim contemptu, & ludibriô populo exosas reddant.

Q. *S. Scriptura duplicis solum post obitum nostrum loci claram mentionem facit?* R. 2plicis loci æterni; præterea tamen 3tium ad tempus solum duraturum esse admittendũ, nemo ambigere potest.

Q. *Eccl. 11. 3. habetur: Si ceciderit lignum ad austrum aut aquilonem, ibi erit?* R. Hic textus ineptè contra nos adducitur, præsertim cùm etiam animæ illæ, quæ Purgatorio ad tempus addicuntur, non ad aquilonem æternæ damnationis, sed potius ad meridiem infallibilitèr æternæ beatitudinis cadant; Quemadmodum etiam animæ SS. PP. veteris Testamenti, quæ in limbo Xti adventum præstolabantur.

De Inferno.

Q. *Quid est Infernus?* R. Est carcer terribilis subterraneus iis destinatus, qui lethalis peccati obnoxii impœnitentes vitâ decedunt, ubi æternis pœnis cruciantur. CC. DD.

Q. *Quotuplex est pœna Infernalis?* R. 2plx. Pœna *damni*, per quam damnati carebunt beatificâ visione DEI. Alia pœna *sensûs*, per quam propter conversionem ad creaturas ab iisdem tormenta sensibilia patientur.

Q. *Damnati torquenturne ab igne materiali, verè & proprie Physice seu corporeo?* R. Affir: Qui ignis virtute Omnipotentis DEI ita intenditur, & elevatur, ut spiritualem attingat, & urat substantiam, perpetuò durans nulloq; indigens pabulo, idest Lignis, &c.

Q. *Estne damnatorum omnium æqualis cruciatus?* R. Non; sed qui plura perpetrârunt peccata, magis torquendi sunt. Math: 16. 27.

§. 16tus.

De Requisitis ad Subdiaconatum.

Quæ superius dicta sunt de Requisitis ad Ordines: *Intentione*, *Materia*, & *Forma*: hæc nunc revocentur & videantur. Cap: 3. §. 9.

Q. *Requiriturne certa ætas ad validè suscipiendos Ordines SS?* R. Non, sed tantùm ad licitè suscipiendos.

Q. *Episcopus poteftne dispensare in ætate tam ad Ordines, quàm ad beneficii assecutionem?* R. De licentia Papæ potest.

Q. *Materia Ordinum majorum à quo debeant necessariò tradi ordinando?* R. Juxta communem sensum, & praxim sub nullitate debent tradi ab ipso Eppo: Ordinante.

Q. *An majores Ordines validè conferantur per saltum?* R. Validè præter Presbyteratū quo ad potestatem absolvendi, sine pote-

state

ſtate conſecrandi, & præter Epiſcopatum ſine Sacerdotio.

Q. *Poſſuntne eadem die conferri duo Ordines?* R. Omnes 4. minores Ordines poſſunt; etiam ex rationabili cauſa cum Subdiaconatu conferri. *Vasq;. Hur. Palao.* apud *Burgra.*

Q. *An duo majores Ordines poſſint conferri eadē die?* R. Non, Triden: Seſ: 23. caſſat quò ad hoc omnia privilegia in contrarium conceſſa.

Q. *Quæ dicuntur interſtitia?* R. Tempus, quod debet intercedere à ſuſceptione unius Ordinis ad alterius ſuſceptionem.

Q. *Quantum tempus requiritur à ſuſceptione unius Ordinis ad alterius ſuſceptionem?* R. Annus integer.

Q. *In ſervandis interſtitiis attendendusne annus Mathematicus, id eſt integer quò ad diem?* R. Non attenditur annus Mathematicus, ſed ſecundùm morem Eccleſiæ vg. à 4. temporibus præcedentis æſtatis ad 4. ſequentis æſtatis.

Q. *Qui non ſervat interſtitia ab Eccleſia ſtatuta, quam pœnam incurrit?* R. Suſpenditur ab executione poſterioris Sacri Ordinis, ſi malâ fide, & ſine diſpenſatione Epiſcopi ſuſcepit. Qui deinde ſi miniſtret in Ordine, fit irregularis à ſolo Papa diſpenſandus, ſi delictum ſit publicum; ſi occultū Eppus diſpenſare poteſt. *Nav.*

Q. *Quisnam potest dispensare in Interstitiis?* R. Eppus quò ad suos subditos existente rationabili causa.

Q. *Quibus temporibus Ordines SS. conferri possunt?* R. Ordinariè conferri possunt his temporibus scil: Sabbathis 4 temporum, Sabbatho ante Dominicam Passionis, & Sabbathô Sancto, nisi Eppus habeat gratias à Sede Apostolica.

§. 17mus.

De Ordine Subdiaconatûs.

Q. *Quid sibi vult nomen Subdiaconi?* R. Idem ac Subminister, cùm Sacerdotis Ministro, id est Diacono, administat.

Q. *Quid est Sub-Diaconatus?* R. Est Ordo Sacer, per quem datur ordinato 2plex potestas altera primaria scil: inserviendi Diacono in Missa Solemni, quò ad præparationem Vasorum Sacrorum: Altera legendi solemnitèr Epistolam in Missa Solemni.

Q. *A quo? & quando institutus est hic Ordo?* R. à Christo in ultima Cæna, quando præparavit materiam Eucharistiæ.

Q. *Fuitne hic Ordo præfiguratus?* R. Affir: 1. Exod: 2, & l. 2. c. 6. ubi Levitarum Ministri ponuntur: nam Hypodiaconi Ordo ex Rabano & Isid: in Novo Testamento respondet Nathinæis in Templo humiliter servientibus. Ex L. Esdr: c. 8. & à Davide dati dicuntur ad Levitarum ministeria.

ſteria. Ex Iſid: l. 7. & ex horum Ordine cenſent fuiſſe Nathanaëlem.

Q. *Quotuplex eſt materia hujus Ordinis?* R. *Remota* eſt 2plex. Calix vacuus, cum Patena vacua, & Liber Epiſtolarum. *Proxima* autem eſt harum traditio ab Epiſcopo. Sufficit calix non conſecratus. *Sotus & 4. alii.* Forma verò Subdiaconatûs, ſunt verba ab Epiſcopo prolata in traditione materiæ.

Q. *In quo actu imprimitur Character Subdiaconatûs?* R. In traditione Calicis vacui & Patenæ, tanquam principalioris materiæ.

Q. *Cur Subdiacono non confertur Character porrectione libri Epiſtolarum, ſicut confertur Diacono in traditione libri Evangeliorũ?* R. Quia Evangeliorum traditio eſt multò excellentior, eò quod Diaconus nõ ſolùm canere, ſed etiam Evangelium prædicare poteſt, ſi attendamus tantùm ad jus Divinum.

Q. *In ultima Cœna non erat liber Epiſtolarũ, quomodò potuit Chriſtus inſtituere hunc Ordinem deficiente ejus materia?* R. Chriſtus pro materia Ordinis ſtatuit in genere inſtrumẽtum aptum ſignificare poteſtatem Spiritualem, quæ per Ordines confertur: Eccleſia verò determinavit ſpeciem Sacramenti, quod pro temporum & locorum varietate magis exprimere poſſit hujuſmodi ſpiritualem poteſtatem.

Q. S

Q. *Si loco libri Epistolarum aut Evangelii tangendus alius liber traderetur, essetne validè ordinatus?* R. Affirm: quò ad 1mam potestatem: Quò ad 2dam distingvo, si contineat Epistolas uti Biblia, Missale, Breviarium validè esset ordinatus etiam quò ad 2dam potestatem; si tradatur liber Epistolas non continens? non esset ordinatus.

Q. *Si traderetur ordinando solus Calix, vel sola Patina, essetne validè ordinatus?* R. Probabilius quod non; quia traditio illa refertur ad utramq; partem Sacrificii scil: Corporis & Sangvinis, ideoq; utriusque vasa dari debent. Si ordinando daretur Calix cum Vino, & Patena cum Hostia? validè ordinaretur, quia materia per præsentiam Vini & Hostiæ non vitiaretur.

Q. *Subdiaconus majori excommunicatione irretitus, si exerceat solemniter actum sui Ordinis an incurreret Irregularitatem?* R. Affirm: secus si tantum minori excommunicatione innodatus existat, vel si laboret ignorantia crassa. Subdiaconum autem sui Ordinis actum exercentem in peccato mortali peccare mortaliter alii affirmant, alii probabiliùs negant, cùm nullum conficiat Sacramentum.

Q. *Quanam vestis est propria Subdiacono?* R. Vestis propria distinctiva à cæteris Ordinibus est manipulus in brachio sinistro, qui

qui significat fructum bonorum operum.

Q. *Quid significant aliæ vestes, quibus induitur Subdiaconus?* R. Amictus seu humerale significat fortitudinem ad exequenda Officia Divina, quibus mancipatur; Alba significat puritatem vitæ; Cingulus repressionem carnis; tunicella tunicam justitiæ.

Q. *An possunt Clerici legere Epistolam, qui non sunt Subdiaconi?* R. Non possunt solemniter, hoc est cum manipulo & ex officio.

Q. *Quod est Officium Subdiaconi?* R. Epistolam in Missa canere: Diacono Panem & Vinum porrigere: Pallas, Corporalia, &c. abluere.

Q. *An omissio alicujus Ceremoniæ in Ordinatione sit supplenda?* R. Si sit essentialis, & dependens à forma substantiali ordinationis? non solùm ipsa est supplenda, sed repetenda tota Ordinatio saltim sub conditione. Si verò accidentalis? Sifficit illā solam supplere, & quidem privatim, si omissio fuit oculta, aliàs in publico, si fuit publicus defectus.

§. 18vus.

De Titulo.

Q. *Quæ requiruntur in Ordinando in Subdiaconum?* R. Præter dicta ubi de minoribus Ordinibus requiritur insuper Titulus.

Q. *Quid est Titulus?* R. Est quædam provisio perpetua ad honestè sustentandam

vitam

vitam Clericalem, quò ad victum & amictum.

Q. *Cur Ecclesia statuit ut habeatur Titulo?* R. Ne ordinatus cogatur mendicare cũ Ordinis dedecore, aut inconvenientem artem exercere.

Q. *Quam pœnam incurrit suscipiens per fraudem Ordinem Sacrum sine Titulo?* R. Fit suspensus ipsô factô ab Ordine sic suscepto, & superiori suscipiendo, cujus dispensatio Pontifici reservata est, neq; eum ignorantia juris excusat. *Syl. Bon.*

Q. *Quotuplex est Titulus?* R. Triplex: Beneficii, Patrimonii, & Paupertatis, id est, ordinari potest, qui Beneficium aliquod obtinuit; vel qui honestè de suo Patrimonio vivere potest; vel qui professus est in aliqua Religione.

Q. *Titulus Seminarii estne sufficiens Titulus?* R. Si est permanens, vel saltem durans donec Ordinandus aliunde sit provisus? sufficit.

§. 19nus.

De Obligationibus Subdiaconi.

Q. *Quæ sunt obligationes Subdiaconi?* R. Principales sunt tres: 1. Servandi castitatem. 2. Recitandi horas Canonicas. 3. Deferendi Habitum, & Tonsuram.

Q. *Estne gravis obligatio Clericis beneficiatis deferendi Habitum & Tonsuram?* R. Sub mortali obli-

ras obligantur, quia id sub gravibus pœnis præcipitur in Canonibus quò ad utrumquè.

Q. *Nonne hi aliquando excusantur?* R. Affirm: vg. ad tuendam vitam, honorem, divitias, &c. *Item* Si quis ita pauper sit, ut careat decenti habitu. Ratione infirmitatis Tonsuram relinquens, pariter excusatur.

Q. *Unde oritur obligatio servandi castitatem?* R. Ex voto solemni castitatis, quod à Subdiacono juxta Constitutionem Ecclesiæ emitti debet in sui ordinatione.

Q. *Debetne hoc votum explicitè emitti?* R. Sufficit, quod emittatur implicitè, nempe hoc ipso, quod quis vult Sacrum Ordinem, implicitè vult obligationes annexas; Tale est votum Castitatis.

Q. *Hæc obligatio viguitne semper in Ecclesia?* R. Initio nascentis Ecclesiæ non fuit observata in Ecclesia orientali, quia ob paucitatē Fidelium & Ministrorum Domini, Sacris initiabantur etiam Uxorati, at in Ecclesia occidentali à tempore Apostolorum semper observata fuit. *Bellarm.*

Q. *Suscipiens S. Ordines, ignorat obligationem perpetuæ continentiæ esse annexam, an esset immunis ab ea?* R. Non; quia votum est accessorium Ordini S. tanquam principali, qui autem vult principale, vult etiam accessorium, nisi contrariam intentionem habuerit. *Sanc. Regi.*

Q. *Quale peccatum committeret Subdiaconus*

 violans

violans castitatem? R. Unico actu committeret duo peccata, contra votum, & esset sacrilegium; & contra virtutem castitatis, & esset fornicatio, vel adulterium.

Q. *Subdiaconus teneturne ab Episcopo assignatum Nocturnum sub mortali absolvere?* R. Affirmant *Dia Bon.* sed tam severa obligatio non agnoscitur adesse nec ex jure, nec ex Pontificali. *San. Tamb.*

§. 2omus.

De Voto.

Q. *Quid est Votum?* R. Est promissio facta DEO deliberatè de bono possibili, & meliore.

Q. *Quo differt Votum à proposito?* R. Per hoc 1. Quia votum obligat voventem sub peccato, non sic autem propositum. 2. Quia votū est semper de meliori bono, Propositum autem potest esse aliquando de minori bono, ut dum quis proponit non servare virginitatem, & nubere.

Q. *Quotuplex est Votum?* R. Est 2plex: *Solemne*, quod fit per Professionem Religiosam, vel per receptionem Subdiaconatûs. Et simplex, quod fit sine dictis solemnitatibus spontanea voluntate, & privatim.

Q. *Quæ est differentia inter dicta vota?* R. *1mum* versatur ordinariè solum circa castitatē, paupertatem, & obedientiam. *2dum* autem extendit se ad omnem materiam bonā. *1mum* est indispensabile, & potest tantùm declarari

in ali-

in aliquibus circumstantiis non tenere, *adum* verò potest dispensari.

Q. *Quomodo adhuc dividitur votum?* R. Aliud est *expressum*, quod verbis discretis exprimitur. Aliud *tacitum*, quod eo ipso fieri censetur, quo voluntariè aliquid agitur, ut assumptio Ordinis S. tacitè complectitur votum castitatis. Aliud est *absolutum*, aliud *conditionatum*, quod patet ex terminis.

Aliud *personale*, quô promittitur aliquid, quod personam voventis attinet, ut peregrinatio, jejunium, *Reale*, quô res aliqua DEO promittitur ut Eleemosyna, census. Aliud *mixtum*, quô utrumq; promittitur. Aliud *pœnale*, quod fit in pœnam alicujus delicti, ut si quis dicat si non abstinuero ab hoc vitio, distribuam 5. vel 10. aureos pauperibus.

Q. *Qui licitè potest vovere?* R. Homo viator qui est sui juris, & habet usum rationis. Vovere non possunt licitè impuberes, conjuges, servi perpetui, Filii sub tutela Parentū existentes, si materia voti sit in præjudicium conjugis, Superioris vel Parentum, ad pubertatem requiruntur, in Masculis anni 14. in Fœminis 12.

Q. *Quæ requiruntur ad votum?* R. Intentio, deliberatio, & libertas perfecta.

Q. *Quæ sunt conditiones necessariæ ad votum?* R. Possibilis, non vana, bona, meliori non contraria.

Nota: Votum contrahendi Matrimonium non semper erit validum, quia votum est promissio melioris boni, Cælibatus autem est dignior Matrimonio, nisi *per accidens* vg. si speretur maxima utilitas Reipublicæ. 2. Si sequeretur notabilis conversio infidelium. 3. Si Matrimonium sit in præcepto ut si quis corrupta Virgine, & fide illi datâ de Matrimonio contrahendo, voveat.

Q. *Qualiter obligat votum?* R. Juxta quantitatem materiæ quæ promittitur, & juxta intentionem voventis, si est materia gravis? graviter obligat; si levis? leviter. Si quis se obligat sub mortali peccato? tenetur implere sub mortali; si sub veniali? tenetur sub veniali; si in perpetuum? in perpetuum tenetur.

Q. *Qui nõ implevit tempore præfixo, obligaturne post adimplere votum illud?* R. Peccat, sed probabiliùs est, quòd non obligetur, nam obligatio annexa tempori & diei finita est cum tempore, & die. *Sua. Bon. &c.*

Q. *Si quis metu mortis vel gravis mali ab alio sibi incussi vovet, valetne?* R. Non, quia vovit coactus, non liberè *Tolet.*

Q. *An potest esse voti obligatio levis, quamvis materia sit gravis?* R. Affirm.

Q. *An validum votum illius, qui malum vovet vg. voveo te occidere?* R. Non, & quidẽ qui mortale vovet? peccat mortaliter, qui autem veniale?

veniale? eum venialiter peccare dicit à Sua Syl.

Q. *An votum personale possit impleri per alium?* R. Non, unde qui vovit peregrinationem vg. Romam, non satisfacit si alium mittat, neq; ad id tenetur, si ipse non possit, *Suar: &c.* Reale autem votum potest impleri per alium.

Q. *An ad valorē voti requiritur ut omnes omninò difficultates expendat, quas postea vovens experitur in executione voti, quas si antea perspectas habuisset non vovisset?* R. Non; aliàs vix daretur votū validum, cùm vix inveniatur vovens, qui non experiatur in executione voti aliquas difficultates. Nec etiam requiritur, ut vovens sit liber ab omni omninò iracundiæ vel concupiscentiæ motu, vel etiam levitate, quando passio non est tanta, vel levitas, ut rationis usum ad peccatum mortale sufficientem tollat. *Fernand.*

Q. *An votum alienum obligat aliquem tertium?* R. Non, hinc vg. Filius à Patre Religioni devotus, non tenetur vi voti Paterni ingredi Religionem, nisi idem votum ipsemet filius ratificet.

Q. *Quid notandum venit circa errorem in fine voti?* R. Finis voti 3plex est: *1mo Communis* omnibus votis: Est Divinus cultus & honor, qui si deficiat? votum est irritum.

2do Specialis, qui est intrinsecus materiæ

promissæ,

promissæ, & si hic deficiet? mutatur objectū promissum, & consequenter cessat promissio, si vg. videns aliquem in lacera veste, voverem dare Eleemosynam, sed quia rescivi eundem non esse pauperem, non teneor, quia finis intrinsecus Eleemosynæ, est sublevatio alienæ miseriæ, quæ hic non erat.

3tio *Extrinsecus est finis*, qui per votum intenditur obtineri, ideoq; si per votum obtineri nequit? votum cessat.

Q. *Pro resolvendis dubiis circa vota, quæ servire possunt regulæ?* R. 1. Indubio melior est conditio possidentis, & probabilius etiamsi propendeat in votum factum? 2. Obligationes gratuitæ sunt potius restringendæ quàm ampliandæ. 3. Dubitans an plus? an minus? tenetur tantùm ad minus.

4. Si post breve tempus postquam vovissé, dubito, an voverim vel non, possum me judicare non vovisse, quia non tam facile & cito obliviscimur magnæ alicujus promissionis.

5. Si verba quibus usus sum non significent ex se votum? non præsumor vovisse, quod si significent? tenebor ad votum. Item cessante causâ finali, ac principali voti, cessat quoq; obligatio ejus vg. si voveret quis peregrinationem pro impetranda sanitate filii, & ipse moriatur, utiq; Parens ad nihil obligabitur, quia jam cessabit finis propter quem emisit votum.

Q. *Quæ*

Q. *Quot modis tollitur obligatio voti?* R. 1. Materiæ mutatione, ut si materia antea honesta, fiat turpis, vel impeditiva majoris boni gatione novæ circumstantiæ, vel prohibitionis, vel si fiat impossibilis absolutè, vel moraliter, vel desitione conditionis, à qua pendebat. 2. Interventu authoritatis humanæ, idque 3pliciter *Irritatione*, *Commutatione*, vel *Dispensatione*.

Q. *An valeat votum cujus materia partim possibilis partim impossibilis est?* R. Votum obligat quò ad partem possibilem, si talis hujusce voti materia est, ut dividi possit & soleat. Sic si quis vovit 100. aureos, & non habet? tenetur dare 10, si possit dare. 2. Si verò partes materiæ non divisim sed collectivè promissæ sunt, nulla remanet obligatio, si earum pars altera fiat impossibilis, quia vovens non intendit ad unam se obligare sine altera: Sic qui vovet ædificare Ecclesiam, si sola fundamenta Ecclesiæ possit jacere? ad nihil tenetur; quia censetur ædificium totum vovisse per modum unius. Seu potius in tali casu, nisi aliud ferat intentio illius specialis, qui vovit, sequenda est pars tutior vel recurrendum est ad Episcopi judicium.

Q. *Si quis voti prioris immemor aliud emiserit cum priore incompatibile, ut votum serviendi infirmis eâ die, quâ peregrinationem voverat, quid faciendũ?* R. Votum quod est de re meliori servandum

est,

est, quod est validum, cùm liceat ipsi voventi votum in melius commutare. Si verò posterius votum est de æquali bono? adhærendum est priori, quia votum prius in aliud æquale mutari nequit. Si verò dubitetur an posterius votum sit de bono meliori? idem est dicendum, quia possessio stat pro voto prius emisso. *Collet.*

Q. *An votum de vitando omni prorsus peccato mortali sit de materia, quæ homini sine speciali privilegio possibilis est?* R. Affirm: Hæc tamen vota non facile consulenda sunt.

Q. *An votum omnia venialia peccata vitandi sit validum?* R. Videtur non esse validum, non enim valet votum, nisi acceptetur à DEO, non acceptatur autem votum inutile, & nocivum.

Q. *Votum emissum sub turpi conditione de futuro valetne?* R. Non, nisi conditio intelligatur in sensu pœnali. Sic non valeret hoc votũ; voveo Eleemosynam, si vindictam sumpsero, vel si furatus fuero feliciter bovem. Valeret autem: voveo Eleemosynam si forte eo usq; miser sim ut furto, vel fornicationi consentiam.

Q. *An qui prævidet fore ut præfixâ die votum implere nequeat, debeat tempus prævenire?* R. Si Votum certæ diei est affixum in honoré ej9ꝰ necesse non est prævenire, quia tunc erit

votum

votum de re prout tali tempore facienda.

§. 21mus.

De Irritatione & Commutatione Voti.

Q. *Quid sit Irritatio Voti?* R. Est annullatio quædam facta à Superiore inferiori personæ, quæ facit ut Votum non sit obligatorium.

Q. *Per quid differt Irritatio à Dispensatione?* R. Irritatio est ablatio obligationis facta nomine proprio per potestatem dominativam in Personam voventem, aut in rem de qua fit votum. Dispensatio verò est ablatio obligationis facta nomine alieno, scilicet DEI, qui potestatem jurisdictionis dat quibusdam in Ecclesia ad tollendam, ubi causa est, voti obligationem.

Q. *In irritatione requiriturne aliqua causa?* R. Non, sufficit enim sola voluntas irritantis ad sublationem voti, & si juxta nonnullos peccat, qui sine causa irritat.

Q. *Qui potest irritare vota?* R. Pater filiorum, Superior suorum Religiosorum, Marito Uxoris vel è contra, si vota sint cum præjudicio dictorum, nam talia vota ex juris dispositione hanc tacitam habent annexam conditionem, *nisi Superior contradixerit*, vel *cujus interest.*

Q. *Quid est commutatio?* R. Est materiæ voti authoritate propriâ in id quod manifestè

melius,

melius, & DEO gratius est, conversio.

Q. *Quis potest commutare vota?* R. Ipse vovens potest propriâ authoritate mutare votũ tantùm in manifestè melius vg. votum Matrimonii in votum Religionis. Episcopus autem potest commutare in materias æquales.

Q. *Quid debet Confessarius attendere habens facultatem commutandi votum?* R. Quòd res, in quam votum permutat, aliquomodò sit similis rei voto promissæ, non potest fieri commutatio in opera, ad quæ quis ex præcepto tenetur. *Les.*

Q. *An omnia vota suorum subditorum Episcopus commutare potest?* R. Existente causâ potest; Exceptîs 5. votis, quæ soli Papæ reservantur, scilicet: Votum intrandæ religionis, castitatis perpetuæ, peregrinationis Compestellam, Hierosolymam, & Romam.

Q. *Ad votum castitatis, ut sit reservatum Pontifici, quæ requiruntur?* R. 1. Votum tale debet esse perpetuum, perfectum, & absolutum omnimodæ castitatis. Hinc reservatum non est votum castitatis conditionatum, vg. voveo castitatem, si Pater morietur; vel ad certum tempus emissum, nisi esset vg. ad 100. annos, quia haberetur pro perpetuo. 2. Non est reservatum votum, non fornicandi, non nubendi, non petendi, nec reddendi debitum, non tangendi mulierem lascivè: Votũ suscipiendi SS. Ordines, seu Sacerdotii. *Sa, Sot.*

Int. In dictis ergo votis potest vel commutare, vel dispensare Episcopus.

§. 22dus.

De Dispensatione Voti.

Q. *Quid est Dispensatio?* R. Est obligationis voti, Nomine DEI, per Superiorem cũ justa causa facta condonatio.

Q. *Quis potest dispensare in votis?* R. Papa in quocunq; voto etiam solemni Religionis. Episcopus potest in votis simplicibus Papæ non reservatis.

Q. *Ergo sq; illa vota Pontifici reservata non possunt ab alio commutari vel dispensari?* R. Non. Possunt tamen ab illis irritari, qui habent potestatem dominativam in voluntatem voventis. Possunt commutare Episcopi, quando adest gravis causa, & nequit sine periculo animæ expectari dispensatio Papæ. Solet etiam dari in Jubilæo Confessariis facultas circa quædam vota.

Q. *Quæ est forma dispensationis?* R. Si commutationes seu dispensationes fiant à Pontifice vel Episcopo, possunt pro libitu fieri intra vel extra Confessionem, quibûscunq; verbis exprimentibûs commutationem vel dispensationem. Si autem à Confessario tantum privilegiato debet semper esse in Confessione vg. *Ego dispenso tecum in voto N. vel cõmuto &c.*

Q. *An qui vovit non petere dispensationem à voto, possit petere irritationem commutationẽ vel contra?* R. Po-

R. Potest, quia hæc requirunt diversam potestatem. Si tamen ejus fuerit mens nullam petere deobligationem? Si petat, peccat, deobligatio tamen erit valida.

Q. *Quis potest absolvere transgressorem voti?* R. Quilibet Sacerdos approbatus, sed voti obligatio manet. Ut si quis contra votum continentiæ fornicetur, absolvi potest à quolibet Confessario, sed votô continentiæ manet obligatus.

§ 23tius.

De Horis Canonicis.

Q. *Quid sint Horæ Canonicæ?* R. Sunt preces quædam certîs horîs juxta Canones Ecclesiæ DEO persolvendæ.

Q. *Quot sunt Horæ Canonicæ?* R. 7. Matutinum cum Laudibus, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ, Completorium. Totidem Mysteria Passionis Dominicæ denotantes.

Q. *Quando sunt institutæ Horæ Canonicæ?* R. Si spectentur secundùm substantiam, nempe pro precibus, quæ quotidie statutîs horîs à fidelibus persolvebantur? credibile est, eas ab Apostolis emanâsse. *Act.* 2.

Q. *Unde Horæ Canonicæ dicuntur Officium Divinum?* R. Quia per illas præstamus obsequium DEO, vel quia componuntur ex Divinis Literis.

Q. *Horæ Canonicæ unde vocantur Breviarium?*

R. Quia

R. Quia ſunt breve & admirabile S. Scripturæ compendium.

Q. *Quo jure Sacris initiatus obligatur ad recitationem horarum?* R. Ex legis Eccleſiaſticæ diſpoſitione, ſeu ex antiquiſſima conſvetudine vim legis obtinente.

Q. *A quo tempore incipit hæc obligatio?* R. à puncto ſuſcepti Subdiaconatûs, & quidẽ ad horas reſpondentes horæ, quâ ordinatur, vel ad horam, quæ in Choro tunc dicenda eſſet. Quod ſi horas recitaverit ante ſuſceptionem Ordinis, probabiliùs tenetur repetere. In Beneficiatis incipit obligatio à die poſſeſſionis ſui Beneficii.

Q. *Qui obligantur recitare Horas Canonicas?* R. 1. Clerici majorum Ordinum, etiam ſi eſſent ob aliquod delictum ſuſpenſi, excõmunicati, degradati, etiam qui cum diſpenſatione Papæ duxit uxorem. 2. Obligantur etiã Clerici minorum Ordinum, ſi ſint beneficiati, nam beneficium datur propter Officium. 3. Tenentur omnes Religioſi profeſſi ad chorum deſtinati utriusq; ſexûs.

Q. *Qui habet duplex Beneficium num tenetur propter hoc dupliciter recitare Officium?* R. Non, ſufficit, ſi faciat tot commemorationes, quot ſunt beneficia ſeu SS. Patroni Beneficiorum.

Q. *An peccent prædicti ſi omittant aliquam horam?* R. Si id ex negligentia faciant, peccant mortaliter. Venialiter autem ſi unum Pſal-

ſum

mum vel Hymnum negligant propter parvitatem materiæ, nisi id sæpiùs contingat.

Beneficiati ultra peccatum mortale tenentur in conscientia ante quamcunq; sententiā restituere fructûs correspondentes tali negligentiæ, ut si vg. omiserunt integrum diei Officium, totius diei privantur fructibûs, juxta multos tamen possunt tales aliquam partem fructuum ejus diei sibi reservare correspondentem aliis Parochi muniis.

Q. *An illi tenentur ad restitutionem, qui Divinum Officium recitant voluntariè absq; ulla attentione?* R. Affirmativè. Talis enim recitatio est nulla, nonnulli probabiliter oppositū tenent.

Q. *Cui debet fieri restitutio?* R. Ecclesiæ vel pauperibus.

Q. *An omittens integrum Officium unius diei, plura numerô peccata committat?* R. Quia transgreditur unum præceptum habens pro objecto totum Officium, unum peccatum committit. CC. DD. *Matheu pag. 124.*

Q. *An sub peccato est obligatio recitandi tempore Adventûs vel Quadragesimæ Psalmos graduales, Pœnitentiales. Item Noctur. Defunct: cùm annotatur in directorio?* R. Non. Qui tamen orant, lucrantur Indulgentias. Bull: Pii V.

Excipiuntur: Officium Defunctorum in Commemoratione OO. Fidelium, Litaniæ in Festo S. Marci, & diebûs Rogationum, quæ expressè præcipiuntur.

§. 24.

§. 24tus.

Quomodo recitandæ ſint Horæ Canonicæ.

Q. *Quomodo in praxi dicendum eſt Officium?* R. Juxta Rubrum Breviarii competentis, & juxta ſtatuta cujusvis Diœceſis.

Q. *Ad quale Officium tenetur Beneficiatus?* R. Tenetur ad Officium ſecundùm ritum beneficii loci, ubi reſidet, tum ut ſe conformet, tum ut ei Eccleſiæ ſerviat de cujus Altari vivit.

Q. *Quid ſi duplex habeat beneficium?* R. Vel reſidet in altero? & debet illius ritum ſequi. Vel in neutro, & debet recitare Officium illius Eccleſiæ in qua majorem habet gradum, & ſi utrobiq; ſit æqualis: Officium Eccleſiæ dignioris. Et ſi hæ ſint æquales? illius unde majores habet proventus, quòd ſi & hi ſint æquales? eligat quod vult.

Q. *Quale Officium tenetur orare ordinatus v. g. Scholas frequentans, vel in Seminario exiſtens?* R. Poteſt eligere ritum loci, in quo degit, vel etiam Eccleſiæ ad quam proviſus fuerit.

Q. *Obligatus ad Breviarium Romanum, ſi hoc non habet, an poteſt aliô uti?* R. Alii affirmant. Alii probabiliter negant, tum quia diverſitas Breviariorum inducere poteſt in perturbationem, tum quia Pius V. in ſua Bulla dicit: Non ſatisfieri obligationi, non utendo formulâ à ſe præſcripta, quas tamen Horas ſcit memoriter tenetur recitare.

Q. Qui

Q. *Qui mutat Officium vg. qui dicit de Sancto cùm recitandum est de Dominica quod peccatum cōmittit?* R. Qui inadvertenter? neq; delinquit, neq; repetere tenetur. *Less. Sylv. &c.* Si verò datâ operâ, & si frequenter Officium in brevius mutet, peccare eum mortaliter docet *Tamb. Suar. Leg.*

Q. *Quòd si quis per errorem heri recitavit Officium de Sancto, cujus festum est hodie?* R. Tenetur iterum de eo hodie recitare, quia error ejus non dat jus invertendi Rubricas. Contrarium tamen est probabile.

Q. *An qui pridie recitavit Matutinum & Laudes sequentis diei vg. feriales, resciens postea sequenti die celebrari aliquem Sanctum, debet reliquas horas dicere de Sancto vel de feria?* R. Valde probabile est, quòd debeat dicere de Sancto, quāvis non repetat Matutinum. Probabile etiā est posse continuare Officium feriale inchoatū.

Q. *Quâ voce recitari debet Officium Divinum?* R. Privatim recitans ita orare debet, ut seipsum audire possit.

Q. *Quid si orat cum socio?* R. Debet illum audire aliàs non satisfacit.

Q. *An qui non potest dicere, tenetur audire horas?* R. Non, quia de tali obligatione nullibi constat.

Q. *Quo in loco recitandum?* R. Qui Choro sunt adstricti ratione beneficii vel stipendii obligantur ex justitia cantare in Choro, qui

verò

verò privatim in quocunq; loco honesto possunt recitare.

Q. *An potest dici Matutinum diei crastinæ & Laudes differri in crastinum?* R. Affirmativè, sed in fine Matutini debet dici Oratio Festi, & Pater noster.

Q. *An inversio Horarum potest fieri licitè aliquando?* R. Affir: Nam si quis Vesperas ante Nonam recitaret animadverso errore deberet recitare Nonam absq; repetitione Vesperarũ; & sic de cæteris.

Imò aliquando scienter id fieri potest absq; ulla culpa etiam veniali, ut si quis vg. cum ægroto recitasset *Sextam* vel *Nonam* non recitatâ *Primâ* & *Tertiâ*, poterit post *Nonam* recitare *Primam* & *Tertiam*, non repetendo *Sextam* & *Nonam*.

Similiter veniens tardè ad Chorum potest; imò debet prosequi Officium cum Choro animô postea partem omissam supplendi, ut si vg. veniret ad Matutinum post Hymnum vel Psalmum, aut etiam tardiùs debet cum Choro continuare reliqua, & postea partem omissam supplere.

Q. *Debetne ante Missam necessariò recitari Matutinum?* R. Debet ex communi praxi Ecclesiæ. Si tamen necessitas celebrandi immineat, nulla apparet obligatio, sed sufficit, si postea recitetur. *Tamb. Ley. Gav. Burgra.*

Q. *Possuntne Horæ interrumpi?* R. Inter Ma-

tutinum, & Laudes, & horas potest quælibet fieri interruptio, sed inter partes horæ fieri non potest, si fiat sine causa? erit veniale; cum causa? nullum erit peccatum.

Ordinariè loquendo: Matutinum, Laudes cum reliquis Horis debent dici ante prandiū. Vesperæ cum Completorio post prandium.

§. 25tus.

De Attentione in Recitatione Divini Officii.

Q. *Quomodo recitari debet Officium Divinum?* R. Attentè, clarè, & devotè.

Q. *Quid est Attentio?* R. Est applicatio animi ad opus quod peragitur.

Q. *Quotuplex est Attentio?* R. 2plex: *Interna*, quæ consistit in advertentia ad illud quod fit. *Externa*, quæ consistit in exclusione actionis externæ incompossibilis cum attentione interna. Ad recitandum ergo Divinum Officium requiritur attentio interna, & non sufficit externa.

Q. *Quotuplex est attentio interna?* R. 3plex. Ad *verba* materialiter sumpta, ad *sensum* per verba significatum. Et ad *DEUM*, quatenus illum colere intendimus.

Q. *In recitatione Divini Officii, quæ ex his est necessaria?* R. Est necessaria simpliciter ad DEUM & verba materialia, non autem ad sensum, aliàs rudes & Moniales nō satisfacerēt.

Q. *Quo affectu recitari debeat Officium Divinum?* R. S. Aug: in Psal: 30. nos docet: *Cùm oratis DEUM,*

DEUM, hoc verſetur in corde, quod profertis ore. Si orat Pſalmus? orate; ſi gemit? gemite; ſi gratulatur? gratulamini; ſi ſperat? ſperate; ſi timet? timete; omnia, quæ hic ſcripta ſunt ſpeculum noſtrum ſunt.

Q. *Quid de eo, qui absq; ulla attentione recitat Officium Divinum?* R. Si per notabilem partẽ diſtrahitur voluntariè, vel exercet actionem incompoſſibilem cum oratione, alii eum peccare mortaliter negant, alii probabiliùs affirmant, quia agit contra Eccleſiæ præceptum in re gravi. *Leſs. Leg.* Nec facit tunc fructus ſuos, quia non facit opus præceptum, ſcilicet devotè orare.

Q. *Qui dubitat ob evagationem mentis an aliquid omiſerit, habens probabilem conjecturam ſe dixiſſe, vel quia propoſuit initiô attendere, num poteſt præſumere ſe dixiſſe?* R. Poteſt, ſi ex libro, vel memoria cæteroq; errare non ſolita recitavit. Imò meliùs erit, ſi non repetat ob vitandas anxias conſvetudines & ſcrpulos, & ut Officium ſine perturbatione percurratur.

Q. *Quale ſit peccatum cum recitatione Officii Divini conjungere ea, quæ notabiliter non impediunt vg. induendi, abluendi?* R. Veniale ſi ſine cauſa, aliàs nullum. *Eſcob. c. 7.*

Q. *Qui advertenter ſe occupat aliquâ re incompoſſibili cum attentione interna vg. in ſcriptione, lectione?* R. Talis graviter peccat, & præcepto non ſatisfacit, & tenetur repetere.

Q. *In quibus casibus Sacerdos excusatur à recitatione Divini Officii?* R. 1. Si à Summo Pontifice dispensetur. 2. Si oblivione vel inadvertentiâ inculpabili laboret. 3. In infirmitate. 4. In occupatione necessaria vg. in excipiendis per totam diem Confessionibus, si tamen potest, tenetur prævenire. 5. Si careat Breviariô & aliunde habere non potest. 6. Si per vim ab extrinseco illatam impediatur. 7. Si metu mortis cogatur omittere pensum Officii Divini.

Q. *Si quis non potest recitare Brevìarium, an tenetur ad alias preces privatas?* R. Non; quia illud nulla lex jubet.

Q. *An, qui prævidet se cras non habiturum tempus, tenetur pridie orare?* R. Cum Gobat: non, nisi Matutinum potest, si vult.

Q. *Quid præterea notandum est circa Divinum Officium?* R. 1. Quotiescunq; sive in Officio, sive etiam extra illud non sequitur post orationem versus *Dominus vobiscum. Benedicamus &c.* toties brevi clausulâ terminari debet eadem oratio, scilicet *Per Christum Dominum nostrum*, vel *Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum.* Secus verò concludi debet nempe longiori conclusione, si post finem orationis sequuntur prædicti versus, vel alii. 2. Quando particulariter dicitur tantùm ab uno Matutinum vel Completorium tunc dici debet: *Jube Domine*

mine benedicere, quia tunc non ab homine, sed à DEO postulatur benedictio.

§. 26tus.

De Ritu Officii Divini.

Q. *Quot sunt genera Festorum duplicium?* R. 4. *Prima Classis*, quæ Festa nullam de simplici admittunt commemorationem. *Secunda Classis*, quæ eam admittunt saltem in Laudibus. *Duplex Majus*, Et *Duplex Minus* sive per Annũ.

Festa ima & 2dæ Class: Duplicia Majora sunt annotata à principio Breviarii ante Tabulam occurrentiæ. His superaddi solent alia in propriis Regnis, seu Parochiis.

Q. *Ergo in Duplicibus ima Class: nulla fit commemoratio?* R. Nulla, nisi de Octava Nativit: Dni, Epiphaniæ, Corporis Xsti, de die Octava, de Dominica, & Feria Majore occurrente, & concurrentibus, item de Duplicibus 1. Class: minùs dignis, & de Duplicibus. 2. Class: concurrentibus in primis & 2dis Vesperis; De Duplicibus verò aliis, & semiduplicibus in 2dis Vesp: tantùm.

In Festis Duplicibus 2dæ Class: præterea fit & commemoratio Vigiliæ, & simplicis, si occurrant, in Laudibus; De Duplici quocunq; ac Dominica 1. & 2. Class: in primis Vesp: De Festo quocunq; minùs digno in 2dis Vesperis concurrentibus. Item de die infra Octavam, si sequente die de ea fieri debeat Officium.

Dupli-

Duplicia Majora admittunt omnis generis commemorationes; differunt tamen à Duplicibus minoribus, quod his præferantur, & in primo Noctur: Lectiones non habeant de Scriptura occurrente, sed vel proprias, vel de Communi.

§. 27mus.

De Festis Dupl: Semid: Simpl.

Q. *Per quid Duplicia distingvuntur à Semiduplicibus?* R. In duplicibus Antiphonæ duplicantur. 2. Suffragia in Laudibus & Vesperis, & Preces in Prima & Completorio omittuntur, quæ in Semiduplicibus semper dicuntur, nisi Festum Semiduplex celebretur infra Octavam alicujus Festi.

Excipiuntur etiam Vigilia Epiphaniæ: Feria 6ta & Sabbathum post Octavam Ascensionis, ubi & Suffragia & Preces omittuntur: Suffragia non dicuntur per totum Adventû. & à Dominica Passionis usq; post Octavam Pentecost:. Post Octavam tamen Paschæ in Semiduplicibus fit commemoratio Crucis.

Q. *Semiduplicia per quid differunt à simplici?* R. Quia Semiduplicia habent 9. Lectiones, 3. Nocturnos, primas, & 2das Vesperas exigunt. Simplicia habent tantùm unum Nocturnum, tres Lectiones, & primas Vesperas solùm à Capitulo, terminantur in Nona hora Officii, si sint Festa SS. Vel habent 2das Vesperas tantùm, & non primas, ut Feriæ, si se-

si sequenti die nullum Officium occurrat.

Q. *Quomodo ordinatur Officium in Festo simplici?* R. Si Officium currentis diei fuit de feria? incipit Festum sequentis diei simplex à Capitulo; Si verò concurrat Festum 9. Lectionũ? fit de simplici tantùm commemoratio.

Invitatorium in Matutino, uti etiam Hymnus accipitur de Communi talis Sancti; deinde dicuntur Antiphonæ & Psalmi feriæ occurrentis, Versus de Sancto, Lectiones de Scriptura, una vel duæ, 3tia de Sācto, propria, vel Communis. Laudes & Horæ dicuntur uti in Semiduplici usq; ad 2das Vesperas exclusive.

Officium simplex cedit Officio feriali in Quadragesima, sed de eo fit solùm commemoratio.

Feriale Officium assignat Breviarium pro quavis feria.

Q. *Quando dicuntur preces majores flexis genibus in Laudibus, Horis, Vesperis?* R. In solis feriis majoribus scil: Adventûs, Quadragesimæ, 4. Temporum; Vigiliis Sanctorum, quæ jejunantur (exceptâ Vigilia Nativ: Dni,) si tunc Officium fit de feria.

§. 28vus.

De Dominicis.

Q. *Quæ sunt observanda de Officio Dominicæ?* R. Sequentia: 1. Dominicæ aliæ sunt 1mæ Class:, aliæ 2dæ Class:. Aliæ Communes, seu per Annum.

Domi-

Dominicæ 1. Claſ: quæ & majores, aut etiam privilegiatæ dicuntur, ſunt 8, quæ ſunt ita privilegiatæ, ut nulli alteri Feſto etiam Patroni Titularis cedant.

Dominicæ 2. Claſs: ſunt 9. (*videantur omnes in Rubr: Breviarii*) iſtarum Officium nunquam omittitur, niſi occurrente Patrono ſeu Titulari Eccleſiæ, aut ejuſdem Dedicatione, quô caſu fieret tantùm 9na Lectio, & commemoratio Dominicæ in utriſq; Veſp: & Laudib9. Sic vg. ſi Feſtum S. Nicolai incidat in Domin: 2dam Adventûs, quæ eſt 2dæ Claſ:? tunc in Eccleſia S. Nicolai deberet dici Officium de S. Nicol: cum comm: Dominicæ.

In reliquis Dominicis per Annum occurrente Feſtô duplici fit tantùm commemoratio Dominicæ; exceptis Dominicis Reſurrectionis, Pentecoſtes, SS. Trinitatis, in Albis, quæ ritu dupl: celebrantur.

§. 29nus.

De Octava.

Q. *Quid intelligitur per Octavam?* R. 7. dies ſubſequentes aliquod Feſtum principale ab Eccleſia hoc ſpeciali honore condecoratum.

Aliud eſt: *Octava*, aliud eſt: *dies infra Octavam.* Per *Octavam* intelligitur dies una nempe, quæ eſt numero 8va, & ſemper eſt duplex; *Dies autem infra Octavam* ſunt ſemiduplices, & ſunt ſex: 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Q. *Octavæ in quot ſunt Claſſibus?* R. In 4.

In

In 1ma Classe est Octava Paschalis & Petecostes, infra quam non fit Officium de ullo Sancto.

In 2da Classe: Octava Epiphaniæ, quæ admittit tantùm Festum Patroni Titularis, & Dedicationis: non tamen in Octava die, in qua celebratur Baptismus Xsti.

In 3tia: Octava Corporis Xsti, quæ admittit duplicia tantùm cadentia, & non translata, nisi sint altioris Ordinis.

In 4ta: Sunt reliquæ Octavæ, quæ admittunt quæcunq; Festa etiam semiduplicia, cũ hac tamen distinctione, quod infra Octavam hujus ultimæ speciei: duplicia translata fiant quocunq; die; Semiduplicia verò non transferantur ultra proximè sequentem diem (si occurrant vg. in Dominica infra Octavam,) quæ si fuerit impedita Festo 9. Lectionum: transferuntur post Octavam; sed semiduplicia occurrentia ante Octavam: transferuntur post Octavam.

§. 3omus.

De Translatione Festorum.

Quod Festum dignius sit alterô? desumitur partim à ritu Festorum; sic duplex dignius est semiduplici; partim à dignitate personæ, sic Festa Dni digniora sunt B. V. MARIÆ; & hæc Festis Angelorũ, Festa Angelorũ digniora sunt Festis Apostolorum, & hæc aliis omnibûs. Si Festum vg. Apostoli concurrat cum Festo vg. Martyris duplici: habet utrasq;

Vespe-

Vesperas integras, nisi Martyr vel Confessor vel Virgo solemniùs celebretur in aliqua Ecclesia aut Regno.

Dixi: *à ritu Festorum*, quia Festum etiam Virginis si sit 1mæ Clas: vg. S. Cunegundis, digniùs est Festo Dni minoris ritûs vg. Transfigurationis, unde si secum occurrant, deberet Transfiguratio transferri.

Q. *Dies Octava cui cedit?* R. Ordinariè tantùm Festis 1. & 2dæ Clas. & de ea fit solùm commemoratio in utrisq; Vesperis, Laudibus, & Missa.

Q. *Octava dies num aliquando transfertur?* R. Nunquam; nisi sit speciale ad hoc privilegiũ, uti in Polonia pro S. Adalberto, cujus Festũ si contingat transferri, transfertur cum tota Octava. Ideoq; si Festum habens Octavam transferatur post Octavam? hoc Anno carebit Octava; Si verò transferatur infra Octavam? tot dies habebit 8væ, quot sunt residui.

Q. *Quid circa translationem Festorum sit observandum?* R. 1. Transferri possunt, & debent sola Festa duplicia & semiduplicia. Interdũ etiam Dominica anticipanda; sicut & Vigilia in Dominicam, vel Festum 1. Clas: incidens. Festum simplex nunquam transfertur, sed si non potest ob ritum altiorem habere commemorationem? hoc Anno planè omittitur.

R. 2. Quando duo Festa 9. Lectionum occur-

occurrunt, unum transfertur in diem nō impeditam; Est autem *dies non impedita*, in qua nullum aliud Festum 9. Lectionum occurrit.

Dies infra Octavam non est dies impedita respectu duplicium translatorum, nisi sint Octavæ privilegiatæ; ut dictum est §. 29. Semiduplicia infra Octavam talem occurrentia solùm in diem immediatè sequentē transferri possunt; quæ si impedita fuerit aliô Festô 9. Lectionum? ultra Octavam transferri debent, vg. si ob Dominicam semiduplex transferatur, si feria 2da sit impedita? ultra Octavam transfertur. Sic & de nullo semiduplici Festo, quod ultra unam Octavā translatum est, fieri potest infra aliam Octavam.

Q. *Quo ordine & tempore Festa translata celebrari debeant?* R. 1. Inter translata diversæ Clas: semper digniùs in ritu prius celebrandum est. Sic duplex licet posteriùs cadat, semiduplici præfertur.

R. 2. Inter Festa ejusdem Clas: id prius celebrandum est, quod prius tempore translatum fuit; sic inter duo duplicia non est differentia in translatione, licet alias deberet esse in commemoratione.

Cæterùm Festa translata eô ritu celebranda sunt, quô fuissent celebrata, si non fuissent translata.

Q. *Quod si occurrant Festa duo eodem die sub una ratione Festi in Calendario Romano, quorum*

alterum

alterum est Patroni vg. si in aliqua Ecclesia Patronus sit S. Philippus? R. Fiet Officium de Patrono ritu dupl: 1. Clas: De S. Jacobo Officium transfertur, & celebratur die non impeditâ, ritu dupl: 2dæ Clas: quia hoc ritu Festa Apostolorum celebrantur.

Sed hoc notetur in Officio: Oratio, Lectiones, Evangelium cum Homilia congruant Festo ut pro uno, non pro pluribus fiat Officium, & deficientibus propriis, erit ad Commune recurrendum.

Q. *Si autem Patronus in Calendario ritu simplici celebratur?* R. Tunc in ea Ecclesia nihil fit de Sociis omissis, sic vg. in Ecclesia S. Erasmi (2dâ Junii) SS. Marcellinus & Petrus nec commemorationem habent.

§. 31mus.

De Tabula Con- & Occurrentiæ.

Q. Quid sit: *occurrere duo Festa?* R. Occurrere duo Festa dicuntur, quando eodem die de se Officium dici cupiunt, vg. si Festum S. Joannis Bapt: eodem sit die, quo Corporis Christi.

Concurrere dicuntur, quando duo Festa 9. Lectionum, quorum alterum hodie, alterum cras celebrabitur, hodiernas Vesperas exigunt. Cùm duo Festa eodem die ab Ecclesia celebrari non soleant, ex illis necessariò unum in aliam diem transferri debet. Ex quo.

Q. *Quodnam ex illis duobus transferri debeat?*

Item

Item cùm de utroq; non celebrentur Vesperæ integræ, quæritur in concurrentia, de quo celebrandæ? R. Hæ quæstiones decidendæ erunt secundùm Tabulas Con- & Occurrentiæ in Breviario præmitti solitas.

Q: *Circa modo dictas Tabulas, quæ sunt observandæ Regulæ?* R. 4. sequentes; *ima*: Quandocunq; in proprio de tempore, aut Sanctorū reperitur aliqua particularis dispositio? cessant regulæ generales in illis Tabulis vel Rubricis positæ; sicut fit in Festo S. Joannis Evang: & S. Stephani Prothomart.

2da: Quandocunq; dies non privilegiata cum privilegiata occurrit? cessat dispositio generalium Rubricarum de Con- aut occurrentia. Hinc quia dies infra Octavam Paschæ & Pentec: Feria 4ta Cinerū & Hebdomada Magna, Vigiliæ Nativ: Dni, & Pentec: omne Festum excludunt, frustra in eorum Occurrentia ad generales Regulas & Tabulas recurritur.

3tia: Quandocunq; duo Festa quò ad dignitatem inæqualia occurrunt, debet minùs dignum cedere digniori juxta exigentiam illius, ita ut si transferri possit? omninò transferatur; si verò loco affixum sit? commemorationem tantùm habeat, vel si Festi dignitas sic postulet? omninò eo Anno omittitur.

4ta: Quandocūq; duo æqualia concurrunt & dividere inter se Vesperas debent, de priori

Psalmi,

Psalmi, de posteriore Capitulum cum commemoratione præcedentis.

Observa ~~Vesperæ~~ Festa 1. & 2. Class:: Duplicia majora non dividunt Vesperas, sed integræ Vesperæ fiunt de digniore, commemoratio de minùs digno.

Q. *Quid circa Tabulas Con- & Occurrentiæ meliùs intelligendas ulterius observandum?* R. Sequentia; *1mo*: Quod in iis ordo superior Festorum, aut feriarum ex parte sinistra linea rectâ positus, & alter ex parte dextra obliqua linea positus significet Festa, aut ferias, quæ occurrere, aut concurrere possunt.

2do: Quod in Tabula *Occurrentium* perinde sit, sive Festum aliquod aut feria in superiori linea rectâ, sive in inferiori obliqua quæratur ut brevi monstrabitur. In Tabula verò *Concurrentium* semper Festum aut feria præcedens in superiori recta; subsequens verò in inferiore obliqua quærendum sit.

3tio: Quòd numerus ille ex parte dextra signatus in quo conveniunt, significet, eundē numerum in partis dexteræ linea inferiore per numeros distincta quærendum esse: is enim notificabit, de quo Officium dicendum, vel commemoratio facienda, vel translatio suscipienda sit?

4to: Quod in eadem linea per numeros distincta: si vg. dicitur: *Officium de primo, commemoratio de 2do.* Per *primum* intelligitur Fe-

stum

ftum in linea recta notatum; per 2dum verò Festum in linea obliqua indicatum.

5to: Quodsi interdum in concursu loco numeri littera O. inveniatur? ea significat nunquam inter duo talia Festa, aut ferias occursum aut concursum fieri posse, cum uno posito, hoc ipso alterum non habeat jus ullum exigendi, ut eo die de se Officium aut commemoratio fiat.

Reliqua Rubrum Breviarii docebit.

CAPUT 6tum.

§. 1mus.

De Censuris in genere.

Q. *Quid est Censura?* R. Est pœna Ecclesiastica spiritualis, & medicinalis fori exterioris privans hominem baptizatum delinquentem, ac contumacem usu aliquorum bonorū spiritualium, donec à contumacia recedat.

Q. *Cur dicitur pœna Ecclesiastica?* R. Quia est juris Ecclesiastici, & per Ecclesiasticam potestatem infligitur.

Q. *Cur apponitur Ly spiritualis & medicinalis?* R. Quia est medicina delicti, & quia directè & per se primariò privat aliquibûs bonîs spiritualibûs.

Q. *Quotuplicia sunt bona spiritualia?* R. Alia nume-

numerantur bona spiritualia *interna propria* ac *privata* à quibus vita spiritualis pendet, ut gratia habitualis, virtutes supernaturales infusæ, ad hæc spectat etiam character &c. & his non privat Ecclesia per censuram, cùm non subsint illius dispositioni.

Ast bonis spiritualibus publicis & externis (ut sunt jurisdictio, Sacramentorum administratio, & perceptio. Item publica suffragia Ecclesiæ, Indulgentiæ, exterior conversatio) quæ in mutuo colloquio, & cōvictu fidelium consistit) privare potest, & etiam privat invitos.

Q. *Quare in definitione additur fori exterioris?* R. Quia licèt in foro interno conscientiæ pœna interdum esset spiritualis (ut si vg. Confessarius suspenderet Sacerdotem pœnitentem à celebranda Missa,) tamen quia spectaret ad ejusmodi forum, non requireret jurisdictioné Ecclesiasticam fori externi, idcirco non veniret intelligenda nomine Censuræ.

Q. *Quotuplex potest esse Censura?* R. 2plex, *à jure*, quæ per Sacros Canones infligitur. Alia *ab homine*, quæ à Judice per modum sententiæ fertur.

Q. *Iterùm quotuplex est Censura?* R. 2plex. Una *latæ sententiæ*, quæ crimine commissô statim incurritur. Alia *ferendæ sententiæ*, quæ nó incurritur nisi post Judicis sententiam. Item alia est *Generalis*, quæ fertur contra totam

Provin-

Provinciam, aut Sectam. Alia *particularis*, quæ imponitur determinatis personis. Alia est *non reservata*, à qua quilibet Sacerdos approbatus absolvere potest. Alia est *reservata*, cujus absolutionem reservat sibi superior Censurā ferens.

Q. *Estne de fide, quòd sit in Ecclesia potestas ferendi Censuras?* R. Est, patet ex *Math: 18.*

Q. *Degradatio vel depositio estne Censura?* R. Non, quia etsi pœna sit spiritualis, non tamen medicinalis, sed perpetua, & ob peccatum præteritum etiam emendatum potest infligi, estq; pœna vindicativa.

Q. *An cessatio à Divinis?* R. Nec illa dici potest censura, quia non imponitur per modum medicinæ ad tollendam contumaciam, sed ad propulsandam injuriam Ecclesiæ factam.

Q. *An irregularitas?* R. Neq; illa dici potest censura, quia hæc non est medicinalis, sed tantùm impedimentum Canonicum. Unde nec tollitur per absolutionem sicut Censura, sed per dispensationem.

Q. *Quando in Jubilæis vel Privilegiis datur potestas absolvendi à Censuris, num comprehenditur Irregularitas?* R. Non, nisi expresse addatur.

Q. *Per quid differt absolutio à dispensatione?* R. Absolutio est sententia remittens delictum vel pœnam. Dispensatio autem est exemptio ab obligatione alicujus legis, quâ vg. prohibetur accipere Ordines, qui aliquem occidit.

Q. *Quid significat Ly Anathema?* R. Penultimâ syllabâ productâ? significat aliquod oblatum vel appensum velut monumentum ad memoriam.

Penultimâ verò abbreviatâ? significat separationem, & differt tantùm accidentaliter ab Excommunicatione per hoc, quòd *Anathema* fiat cum quibusdam ceremoniis ad majorē terrorem. Episcopus enim solemniter aliquē excommunicaturus per *Anathema* indu tur amictu, stolâ, pluviali. 12. Presbyteri Episcopum circumstant tenentes cereos accensos, tandem humi projiciunt, pedibûs calcant extra Ecclesiam ejiciunt &c.

§. 2dus.

Qui possunt ferre Censuras & in quos.

Q. *Qui habent potestatem ordinariam ferendi Censuras?* R. De Jure Summus Pontifex Legati à latere Nuncii, in tota Provincia suæ legationis, Archi-Episcopi, Episcopi, & eorū Vicarii, Capitulum Sede vacante, Superiores in Religionibus suis.

Q. *Quibus competit potestas delegata ferendi Censuras?* R. omnibus & solis illis, quibus delegata fuerit & cōmissa ab habentibus potestatem ordinariam. Hæc potestas dari non potest Laicis neq; fœminis.

Q. *Qui ligari possunt Censurîs?* R. Omnes & soli subditi alicui superiori Ecclesiastico v.g. Episco-

Episcopo. Hæretici possunt ligari, quia per Baptismum subjecti sunt Ecclesiæ.

Q. *Qui non possunt ligari?* R. Non baptizati, nec Cathechumeni, nec mortui. Papa non potest incurrere Censuram, quia nulli est subjectus.

Q. *Quæ requiruntur ad Censuram incurrendam?* R. 1. Peccatum mortale actu externo consummato proprium. Potest etiam Censura ferri ob alienum peccatum, quod aliquomodò fit proprium. 2. Contumacia, cùm quis sciens aliquam rem esse prohibitam ab Ecclesia sub aliqua Censura, nihilominus eam cõmittit, vel præceptam omittit.

Q. *Quæ excusant ab incurrenda Censura?* R. 1. Ignorantia juris, vel facti, dummodò non sit crassa & affectata. 2. Parvitas materiæ, impotentia sive Physica, sive Moralis. 3. Indeliberatio rationis. 4. Imperfectus consensus. 5. Appellatio legitimè interposita ad Superiorem post comminationem Censuræ ab inferiori facta, antequã incurratur. 6. Prorogatio termini facta ab eo, qui Censuram tulit. 7. Item voluntas ejus, in cujus favorem lata est Censura.

Dictæ autem conditiones si deerunt? Censuræ latæ in foro Conscientiæ non ligant, verùm talitèr excommunicati in foro externo ad vitandum scandalum, saltim in publico se gerere ita debent, acsi essent excommunica-

ti, donec nullitas Censuræ judiciô sapientū cognoscatur, & hoc vulgo manifestetur. Quod si antequam nullitas publicetur, se ingerant Divinis publicè, peccabunt, irregularitatem tamen non incurrent, cùm hic actus inobedientiæ non sit perfectus in sua specie.

Q. *Quid est ignorantia juris? & quid facti?*
R. Ignorantia *juris* est: quâ ignoratur jus, sive lex, sive sententia Judicis aliquid sub Censura imperantis, vel prohibentis: sic vg. percutit quis Clericum, quia ignorat prohibitum esse. *Facti* ignorantia est, dum ignoratur ipsum opus, aut circumstantia vg. scit percutiens esse prohibitum percutere Clericū, sed hunc ignorat esse Clericum.

Ignorantia alia est *Vincibilis*, quæ vinci facilè potest adhibitâ diligentiâ. Alia *Invincibilis*, quæ vinci non potest, etsi adhibeatur omnis diligentia, vg. quis nec dubium habet, nec ratio de opposito occurrit, talis ignorantia non est culpabilis.

Alia dicitur vincibilis *Affectata*, quâ quis affectat non scire præceptum ut liberiùs nō observet, idcirco non adhibet sufficientem diligentiam ad resciendum. Alia *Crassa*, quæ oritur ex pura sive nimia negligentia sciendi ea, quæ quis scire tenetur. *Supina* provenit ex nimia sollicitudine ad alia negotia impedientia debitum studium ea sciendi, quæ oportet.

Q. *Quo-*

Q. *Quomodò adhuc ignorantia exdividitur?* R. In *antecedentem*, quæ si non esset, actus non poneretur, sic si Titius scivisset Petrum esse Clericum, eum non percussisset. *2dò* In *concomitantem*, quæ si non esset, actus positus esset, vg. Petrus sagittam jecit in Cajum putans esse feram, quod tamen, si scivisset, fecisset, cùm eum occidere intendebat. *3tiò.* In *subsequentem*, quæ quovis modô sumpta est voluntaria.

Q. *Quæ ignorantia ex dictis excusat à Censura?* R. Ignorantia invincibilis juris particularis, & *facti* ut & antecedens excusat ab incurrenda Censura.

Ignorantia invincibilis *Crassa* & *Supina* juris & facti non excusat à censura nisi addatur in Decreto, si *præsumpserint*, *scienter fecerint*. Ignorantia *culpabilis*, *vincibilis*, quæ nec est crassa, nec supina, nec affectata probabiliùs est, quod excuset; quia Cap: dicto: *Ut animarum*, generaliter asseritur ignorantiam, quæ non est crassa, nec supina excusare ab omnibus sententiis Ordinariorum.

Q. *Censura, quæ fertur contra facientes, committentes aliquod delictum, num cadit supra mandantes vel consulentes?* R. Non, nisi exprimatur in lege.

Q. *An ligat Censura, dum est injûsta extrinsecè, id est, quando fertur ab eo quidem, qui habet jurisdictio-*

dictionem, sed fertur ex mala intentione, vel ex odio, vel ex malo modo &c? R. Ligat.

Q. *An aliquis possit sæpiùs incurrere eandem censuram?* R. Potest, si plures ponat causas, propter quas ligatur quis tali Censurâ, etiamsi causæ essent peccata solô numerô distincta, vg. qui tribûs vicibûs distinctîs percutit Clericum, ter incurrit excommunicationem, & indiget tribûs absolutionibûs, vel una generali quia singulis causis respondet suus moraliter distinctus effectus, & indiget tolli per plures actiones distinctivas illius.

Q. *Quando quis dubitat an sit ligatus Censurâ, vel nescit an in eum sit lata Censura, an comprehēdat hunc casum &c? nec illud dubium solvere potest?* R. Judicare debet se non esse ligatum, quia materia est odiosa, ergo extendi non debet.

Q. *Quando dubitat Petrus, an Paulus ligatus sit Censurâ?* R. Debet illum habere pro non ligato, quia ipse est in possessione.

Q. *Si quis sciat in se esse latam Censuram, sed dubitat an Superior seriò & ex animo tulerit, vel an legitimè ab ea appellaverit, vel an sit absolutus?* R. Debet judicare se esse ligatum, quia possessiô est pro Censura.

§. 3tius.

De Absolutione à Censura.

Q. *Quis à Censuris absolvere potest?* R. à Censuris *à jure* sive *ab homine* si sint non reservatæ absolvere potest quilibet Confessarius, in

foro

foro conſcientiæ. In foro autem externo Superior cenſurati, hoc eſt Epiſcopus vel ejꝰ Vicarius &c. Si verò ſunt reſervatæ? ab eo abſolvi debet, tam in foro interno, quàm externo, cui ſunt reſervatæ.

A Cenſuris *ab homine* abſolvere poteſt is, qui eas tulit, exceptô mortis articulô, in quo quivis Sacerdos etiam degradatus à quibuſvis Cenſuris abſolvere poteſt. Quando autem aliquis abſolvitur extra eam neceſſitatem à non habente abſolvendi poteſtatem exigi debet juramentum ab eo, qui abſolvitur, quòd comparere velit, quando poterit coram habente poteſtatem, & ſimul exequatur id, quod ſibi ab illo aſſignatum fuit, quòd ſi poſtmodū non comparuerit incidit in ſimilem excommunicationem.

Q. *Poſſuntne Epiſcopi abſolvere in foro conſcientiæ per ſe vel delegatum ab omnibus Cenſuris occultis Papæ reſervatis etiam in Bulla Cœnæ contentis?* R. Poſſunt.

Q. *Quæ dicitur Cenſura occulta?* R. Quæ cō-tracta eſt ob delictum non publicum, nec ad forum contentioſum deductum, vel ſi deductum fuit, à quo reus ob defectum probationis fuit abſolutus; Poſſunt etiam abſolvere quando propter morbum, ſenium, ſexum, pauperiem Pontifex adiri non poteſt.

Q. *Si duo idem delictum cōmiſerint, & unus tantùm vocetur ad judicium, num delictum reſpectu alterius*

terius censetur esse deductum ad forum contentiosum? R. Non. Hinc talis potest absolvi ab Episcopo.

Q. *Ad tollendam Censuram estne satis, quòd causa ipsius sit ablata, vel desierit contumacia?* R. Non, sed præterea requiritur absolutio. Cōtraria propositio damnata est ab Alex: VII.

Q. *Absolutus in foro interno à Censura si non fuerit nominatim excommunicatus, teneturne se gerere tanquam censuratum?* R. Non, præsertim si constet ita esse absolutum, quia illa absolutio valet ad omnia, præterquam in judicio, ubi lis movetur

Q. *Potestne dari absolutio sub conditione de futuro contingenti?* R. Potest quidem cùm sit actꝰ jurisdictionis externæ, qui conditionatus esse potest. Communiter tamen non expedit sic absolvi, sed si reus meretur, absolutè absolvatur, si non meretur, non debet absolvi.

Q. *Petrus dum versabatur in alieno Episcopatu, contraxit quandam excommunicationem ibidem per statutum impositam, potestne absolvi dum redit in Patriam à proprio Episcopo?* R. Non potest, quia ratione delicti est subditus illius Episcopi, ubi delictum commisit, & ab illo solo potest absolvi, ita decernitur in jure, ut nonnisi ille Episcopus absolvere possit, in cujus Diæcesi deliquit *Octav. Dia. ex Fabr.*

Q. *Si excommunicatus publicè & nominatim dederit signa doloris in articulo mortis, & absolutus sit*

à simpli-

à ſimplici Sacerdote, num mortuus poſſit ſepeliri in Loco Sacro? R. Habitâ facultate ab Epiſcopo pro foro externo deberet priùs abſolvi ab excommunicatione. Vide: Rituale.

Q. *Qui non potuit in mortis articulo abſolvi ab Excommunicatione, & ſigna contritionis oſtendit unô tantùm teſtante, an poteſt abſolvi poſt mortem in ordine ad obtinendam ſepulturam in Loco Sacro?* R. Poteſt, non quidem à peccatis, ſed ab Excõmunicatione, non quidem tunc à quolibet Sacerdote, ut potuit ante mortem, ſed ab eo, cui reſervata fuit Excommunicatio.

Q. *Confeſſarius comperiens malè abſolviſſe Pœnitentem à Cenſuris, num poterit poſt obtentam licentiam abſolvendi, abſolvere ab illis abſentem?* R. Poterit, ſiquidem abſolutio à Cenſuris non ſolùm ferri poteſt in abſentem, ſed etiam ignorantem & exiſtentem in peccato mortali, præterea niſi ipſum abſolveret, eſſet in cauſa, ut pœnitens privaretur Eccleſiæ ſuffragiîs. *Bon. Sua. Nav. Fil. &c.*

Q. *Nonne interdum præmitti ſolet abſolutio à Cenſuris etiamſi nulla adſit ſuſpicio Cenſuræ contractæ?* R Solet ſub his terminis: *Abſolvo te à vinculo Excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti inquantùm poſſum & tu indiges,* & hoc ad vitandam irreverentiam, ſi fortè pœnitens in occulta eſſet Cenſura, vel ad vitandam irregularitatem, in eadem ſuppoſitione ſi pœnitens ordinandus eſſet, vel ad vitandam in-

validi-

validitatem, si pœnitenti conferendum esset Beneficium Ecclesiasticum.

Q. *Impetrans absolutionem ex falsa causa ab Excommunicatione, an valebit absolutio?* R. Non; quia tunc eum Judex non censetur velle absolvere.

§. 4tus.

De Censuris in particulari.

Q. *Quot sunt species Censurarum?* R. 3. Excommunicatio, Suspensio, & Interdictum.

Q. *Quid est Excommunicatio?* R. Est Censura, per quam quis privatur cōmunione Ecclesiæ, id est communibus Ecclesiæ bonis vel omnibus vel aliquibus.

Q. *Potestne Sacerdos ex privata intentione orare pro Excommunicato?* R. Potest.

Q. *Quomodò dividitur Excommunicatio?* R. In Majorem & Minorem.

Q. *Cur vocatur Major?* R. Quia respectivè ad alteram majorem requirit causam & quia majoribus privat bonis. Uti Activa & Passiva Sacramentorum participatione. Item suffragiis Ecclesiæ, Electione tam activa quàm passiva, ad beneficia, liberat subditos ab obedientia, quòd non obligentur Dominis tunc inservire, possunt tamen, ut inferiùs patebit: Eosdem à testimonio perhibendo & actoratu repellit, Ecclesiastica sepultura spoliat &c.

Q. *Excommunicatus Excommunicatione majori quotuplex datur?* R. 2plex. *Toleratus*, quem fideles

deles non tenentur vitare, & tales tolerati sunt omnes, qui non excommunicantur publicè ac nominatim, sed in genere, uti Hæretici. Et *non toleratus*, quem tenetur vitare. Et quidem post *Concilium Constan:* Non tolerati sunt hi tantùm, *imò* Notorius Clerici percussor. *2do* Quivis nominatim excõmunicatus.

§. 5tus.

De Excommunicatione Minori.

Q. *Quid est Excommunicatio Minor?* R. Est Censura Ecclesiastica privans aliquem passiva Sacramentorum participatione, & electione passiva ad dignitates & beneficia Ecclesiastica. Hi duo solùm effectus sunt Excommunicationis minoris, à qua omnis Sacerdos approbatus absolvere potest.

Q. *Quare dicitur minor?* R. Quia est pars Majoris, & quia minores effectus habet, quàm Excommunicatio major, vel quia ob minus peccatum incurritur.

Q. *Ob quam causam incurritur minor Excommunicatio?* R. Cùm quis communicat cum Excommunicato Excommunicatione majori denuntiato, vel publico percussore Clerici.

Q. *Poteſtne per communicationem cum excommunicato majori Excommunicatione, incurri etiam ipsa major Excommunicatio?* R. Potest, si quis communicaret cum contemptu clavium, vel in ipso crimine, ob quod aliquis est excommunicatus;

nicatus; vel cum excommunicato à Papa.

Q. *Gravatus minori Excommunicatione an licitè aliis potest conferre Sacramentum?* R. Potest, quia tantùm à passivo Sacramentorum usu remotus est. Idem potest alios absolvere ab Excommunicatione minori. Hinc si susciperet aliquod Sacramentum, peccaret quidem, non tamen fieret irregularis.

Q. *In Jure nomine Excommunicationis simpliciter, quæ venit intelligenda?* R. Excommunicatio Major.

§. 6tus.

De effectibus Excommunicationis majoris.

Q. *Quotuplices sunt effectus Excommunicationis majoris?* R. Duplices, mediati seu remoti, uti irregularitas, quam excommunicatus incurrit exercendo actum alicujus ordinis. *2dò* Si totô Annô in excommunicatione contumaciter perfistat, sive intumescat, fit suspectus de Hæresi, & contrà eum, ut talem procedi potest. Triden: Ses: 25. Cap: 3.

Immediati effectus sunt: *imò* Privat susceptione Sacramentorum, unde excommunicatus sive *Toleratus*, sive non toleratus non potest licitè recipere Sacramenta sub mortali, nisi excuset ignorantia invincibilis, metus mortis, infamiæ, jactura bonorum &c. quia censura non obligat sub tanto rigore.

2dò: Privat communibus Ecclesiæ suffragiis, publicis

publicis orationibus & fructu Indulgentiarũ, non tamen privatis.

3tiò Privat tam participatione *activa* Sacramentorum, id est administratione, quàm *passiva* id est receptione eorundem.

4tò Privatio usûs, Officiorum Divinorum, ita ut non tantùm eorum careat fructu, sed etiam sub mortali iis nequeat interesse, nisi excuset ignorantia, vel necessitas vitandi scandali, aliavè justa causa.

5tò Collatio beneficii facta excommunicato nulla est, scilicet Præsentatio vel Electio, Institutio, & Confirmatio, sicut etiam Collatio, Præsentatio &c. facta ab excommunicato est invalida.

6tò Privat Communicatione Forensi. Unde excommunicatus nequit esse Judex, Advocatus, Procurator, licèt pro se ipso respondere possit: Actor, Tabellio, testis.

7mò Non *Toleratus* privatur Ecclesiastica sepultura, & si sepeliretur in Loco Sacro, & Corpora discerni possint? debet exhumari, nec in eo loco Divina peragi possunt, ante reconciliationem.

Q. *Cur dicitur non toleratus?* R. Quia Ecclesia non polluitur & si Hæreticus, non specialtim denuntiatus in ea sepeliatur, ut docet *Suar. La. &c.*

8vò Privatur omni alia civili Communicatione fidelium, ita ut ipse non possit cum aliis,

aliis, et si sit *non toleratus*, etiam alii cum ipso non possunt communicare, idq; in casibus hoc versu comprehensis.

Os, orare, vale, Communio, Mensa negatur.

Q. *Quid intelligitur per dicta?* R. Per *Os*, intelligitur omne colloquium amicabile, etiam privatum per nutus, literas &c. *Orare*, hoc est communicatio in Divinis. *Vale*, quod comprehendit omnem salutationem verbô vel signô, vel amplexu &c. *Communio*, quæ cõprehendit contractum (qui tamen validus esset, si fiat,) cohabitationem, societatem, nec iter cum eo facere licet. *Mensa*, per quam intelligitur omnis convictus, & convivia per modum societatis & commercii.

Q. *In quibus casibus licet cum non tolerato conversari seu communicare?* R. In his: *Utile, lex humilis, res ignorata, necesse.*

Q. *Quid intelligitur per ista?* R. *Utile* in casu utilitatis sive spiritualis ipsius excommunicati, ut convertatur, sive alterius ut ab Excommunicato consilium petat, quod ab alio habere non potest, sive etiam utilitatis temporalis, vg. ut ab eo debitum restituatur. *Lex* in casu legis Matrimonialis: Uxor cum Excommunicato Marito communicare potest. *Humilis* in casu subjectionis servitii, sic filii Parentibus, servi Dominis Excommunicatis communicare possunt, si ante Excommunicationem fuerint in servitio. *Res ignorata* in

casu

casu ignorantiæ juris vel facti. *Necesse*, in casu necessitatis sive animæ sive corporis.

Q. *Excommunicatus vitandus, seu non toleratus si monitus nolit exire de Ecclesia tempore Missæ num incurreret aliquam aliam pœnam?* R. Incurrit Excommunicationem Papæ reservatam. *Cap. Eos. Sent. Excom. & Clem II. eod. tit.*

Q. *Excommunicatus profugit ad Ecclesiam, & ibi hæret ne capiatur non attendens ad Divina poteſtne ibi Missa celebrari, & ab aliis audiri?* R. Poteſt, quia non censetur communicare illis in Divinis. *Dicast: n. 694.*

§. 7mus.

De percussione Clericorum.

Q. *Quomodo intelligenda est Excommunicatio percussionis Clericorū?* R. Ea sic sonat: *Si quis svadente diabolô in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat, & nullus Episcoporum præsumat illum absolvere.*

Dicitur *imò: Si quis*, intelligitur cujusvis sexûs, Persona rationis & doli compos. Extenditur autem ad efficaciter mandantes, consulentes, consentientes, non impedientes, si ex Officio aut justitia teneantur, ut Reges, Judices; item Patres, Tutores, Heri, Pædagogi, Parochi &c. quibus aliorum cura demandata est.

Dicitur *2dò: Clericum* intelligitur omnis primâ saltim Tonsurâ initiatus, etiamsi conjugatus (dummodò cum unica Virgine) & deferat

deferat habitum ſerviatq; alicui Eccleſiæ, etiamſi eſſet excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus.

Dicitur 3tiò: *Monachum*, intelligitur quivis Religioſus, etiam Laicus, Converſus, Novitius utriusq; ſexûs. Item Tertiarius S. Dominici & S. Franciſci ſi geſtent habitum, & vivant in Communitate. Item Eremitæ ſubjecti alicui Regulæ vel Superiori.

Dicitur 4tò: *Manus injecerit*, per quod intelligitur quævis contumelioſa actio exterior mortalis, contra honorem & reverentiam Statui Spirituali debitam.

Nota: Injuria factîs, non verbîs irrogata, Cenſuram concludit. Ita *Matheu*. pag: 38.

Q. *An ad incurrendam Cenſuram Canonis excuſat parvitas materiæ?* R. Affir: ut ergo Cenſura incurratur, percuſſio non leviſſima eſſe debet; ſed *levis mediocris*, aut *gravis* ſeu *enormis*.

Levis percuſſio ſecundùm *Extravag*, ea declaratur quæ facta manu, pede, lapide nullam relinquit cicatricem, nec dentes effringit, nec multos evellit crines, nec ſangvinis copiam facit, licet parùm fluat; ita percutientes poſſunt ab Epiſcopo abſolvi.

Gravis ſeu *Enormis* percuſſio erit, ſi Clericum graviter vulneret, mutilet, enormiter percutiat ad copioſam ſangvinis effuſionem: ſi aſpergat lutô, copiam capillorum evellat, veſtem ei laceret, pallium, pileum de capite

rapiat,

rapiat, violenter in carcere detineat: manus violentas injiciat in Equum, cui insidet, quæ actio licet sit levis respectu corporis, non tamen respectu honoris; si occidat. Et talis à Summo Pontifice debet absolvi.

Q. *An percussio, quæ aliàs secundùm substantiã esset levis, fieri possit gravis?* R. Affir: 1. vg. ratione *loci* uti si percutiatur Clericus ministeriô Altaris occupatus, sive in Choro, in Processione, aut alio publico loco.

2. Ratione Personæ, vg. si sit Episcopus, Prælatus, aut aliàs in dignitate Ecclesiastica constitutus. Cæterum judicium relinquitur Episcopo, quæ sit? aut nõ sit enormis injuria.

Q. *In quibus casibus ob percussionem Clerici Censura non incurritur?* R. *1mò*: Dum trudit Mulier Clericum volentem eripere pudicitiam, si nõ potest eundem verbîs repellere.

2dò: Dum quis vestes aliasvè res non inductas lacerat, quia non infert violentiam Personæ Clerici.

3tiò: Dum quis percussit Clericum ad defendendum se, vel vitam suam, Uxoris, Parentum, Filiorum, vel res suas, cum moderamine inculpatæ tutelæ.

4tò: Dum fortuito casu, & non ex deliberatione, vel dum non agnoscitur, vel solùm per jocum, vel ad ludum percutitur Clericus, quia non fit violentèr, nec suadente Diabolo.

3tiò: Cùm ex Officio, Magister vel Prælatus corripit, nam tunc fit svadente justitiâ & charitate.

Q. *Si quis percutiat vg. Studiosum habentē Clericalem habitum, putans se percutere Clericum, estne Excommunicatus?* R. Non, quia non excommunicatur quis propter intentionē, sed propter factum. Hinc percussus debet omninò saltim primâ Tonsurâ esse initiatus.

Q. *Si quis percutiat Clericum putans esse Laicū, an hic incidit in Canonem?* R. Non, quia excusat eum ignorantia facti, neq; tunc censetur esse contumax, nam si sciret desisteret, unde in foro conscientiæ manet liber à Censura.

Q. *Incurritne Excommunicationem, qui percutit Petrum Clericum, putans illum non esse Petrum, sed Paulum similiter Clericum?* R. Affir: Tum quia nulla ignorantia excusat in tali casu, cùm habeat intentionem percutiendi Clericum, & revera percutit, licet credat esse alium Clericum. *Bon. San. Dia. &c.*

Q. *Percutiens plures Clericos, in petenda absolutione debetne numerum ipsorum exprimere?* R. Debet, aliàs petitio esset subreptitia. Pluribûs enim Excommunicationibûs numerô distinctis ligatur. *Glos.* in Cap: *cum pro causa.*

§. 8vus.

De Suspensione.

Q. *Quid est Suspensio?* R. Est Censura Ecclesiastica, quâ prohibetur vel arcetur Clericus

cus ab aliquo actu Ecclesiastico aliàs sibi cō-venience.

Ex qua definitione patet, quòd subjectum suspensionis est solus Clericus, quia solus ipse est capax actûs Ecclesiastici.

Q. *Qui possunt suspendere?* R. Ii, qui possunt ferre Censuras.

Q. *Quotuplex est suspensio?* R. 3plex. *1ma* ab Officio tantùm, quâ privatur Clericus usu Ordinis & potestatis Spiritualis. *2da* A Beneficio tantùm, quâ Clericus privatur administratione, & fructibûs sui Beneficii. *3tia* Ab utroq; simul, quâ privatur & potestate Spirituali, & fructibûs temporalibûs.

Alia suspensio est *Totalis*, quæ privat omni actu Ordinis, & perceptione omnium fructuum. Alia *Partialis*, quæ privat aliquô tantùm actu Ordinis, ut est suspensio à Confessionibus.

Q. *Quotuplex adhuc est Suspensio?* R. 2plex. *Determinata*, quæ ad certum tempus privat Clericum Officiô aut Beneficiô, quô elapsô statim cessat absq; ulla absolutione. Altera *Indeterminata*, quæ privat sine temporis præscriptione, ac proinde durat donec per absolutionem tollatur. Alia Suspensio est à *Jure*, alia ab *Homine*, alia *Latæ*, alia Ferendæ sententiæ, ut dictum est de Censuris.

Q. *Quot modis contrahitur Suspensio?* R. 5q; 1. In Ordinatione indebita. 2. Propter E-

 xerci-

exercitium illicitum Ordinis. 3. Propter defectus aliquos commissos circa munera ad Clericum spectantia. 4. Propter peccata à Clerico commissa.

Q. *Quot sunt Suspensiones quæ contrahuntur à Clericis in ipsa ordinatione peccantibus?* R. 12. Suspenduntur recipientes Ordines ab Episcopo qui renuntiavit Episcopatui. *2do* Recipientes ab alieno sine licentia proprii. *3tio* Recipientes à proprio Episcopo in aliena Diæcesi sine licentia Ordinarii. *4to* Recipientes ab Excommunicato vel suspenso. *5to* Recipientes Ordines ante legitimam ætatem. *6to* Extra tempora sine dispensatione. *7mo* Non servatis interstitiis. *8vo* Ordinati cum ficto Titulo. *9no* Promoti per saltum. *10mo* Ordinati post Matrimonium ratum. *11mo* Si sint excommunicati, vel suspensi, aut interdicti. *12mo* Si quis vacante Episcopatu non habens beneficium saltim infra annum cum Literis Dimissoriis à Capitulo receptis ordinetur in Sacris.

Q. *Quot sunt Suspensiones, quæ incurruntur propter Exercitium Ordinis?* R. 4. Suspenduntur, qui utuntur Ordine aliquo in loco interdicto. *2do* Celebrantes coram excommunicato, vel interdicto, vel eundem admittentes ad Divina, aut ad sepulturam Ecclesiasticam. *3tio* Admittentes ad sepulturam usurarios publicos. *4to* Parochi jungentes vel benedicentes

tes sponsos alterius Parochiæ sine licentia Parochi sponsorum.

Q. *Quot sunt Suspensiones, quæ incurruntur propter defectus circa munera ad Clerum spectantia?* R. 5qs. Suspenduntur abutentes vestibûs à jure statutis & præceptis. *2do* Gravantes Ecclesiã sibi commissam debitîs alienîs. *3tio.* Rapientes bona Prælati defuncti non habitô jure. *4to.* Eligentes indignos ad curam animarum. *5to.* Non servantes Constitut. Innoc: IV. in visitatione Ecclesiarum.

Q. *Quot sunt sunt Suspensiones, quæ incurruntur à Clericicis propter peccata ab iiscommissa?* R. 6. Suspenduntur Clerici *1mo* Recipientes Ordines simoniacè. *2do* Recipientes Ordines à Simoniaco licèt non simoniacè, nisi ipsos excuset ignorantia. *3tio.* Spontè jurantes de tenendo Schismate. *4to* Provocantes ad duellum vel acceptantes ab alio oblatum, aut pugnantes. *5to* Raptores, aut præstantes auxilium, aut consilium raptui, ipsô factô incurrunt suspensionem.

Q. *Qui, & quot sunt casus, propter quos Regulares Clerici incurrunt Suspensionem à jure latam?* R. 7. In Apostasia recipientes S. Ordines. *2do* Non professi recipientes Ordines. *3tio.* Non utentes habitu Religionis suæ. *4to.* Admittentes ad Professionem Novitios ante annum probationis. *5to* Introducentes fœminas intra claustra Monasterii. *6to* Usurpantes Decimas

cimas

cimas sibi non convenientes. *7mo* Qui non monent pœnitentes de solvendis Decimis.

Q. *Quomodo peccant illi, qui violant Suspensionem?* R. Peccant mortaliter, nisi levitas materiæ excuset. Insuper violantes Suspensionē per exercitium solemne Ordinis S. incurrunt Irregularitatem.

§. 9nus.

Casus particulares de Suspensione.

Q. *Suspensus à Beneficio poteſtne eligere, præsentare, conferre beneficium?* R. Potest, quia etsi hæc jura competant illi ratione Beneficii, actus tamen illi non sunt Beneficii præcisè ut sic, sed potiùs Officii, seu jurisdictionis. Suspensus absolutè intelligi debet ab Officio & Beneficio.

Q. *Suspenso vg. Capitulô vel Conventu num censentur suspensi singuli?* R. Non, nisi sint in culpa.

Q. *Enumeret nonnullos casus in quibus violans Censuram incurrit Irregularitatem, vel ne?* R. *1mo* Exercens actum alicujus Ordinis Minoris, vel etiam Majoris non solemniter nec ex Officio administrando non fit Irregularis CC. DD. *2do* Neq; exercens actus solius jurisdictionis, qui non sunt conjuncti cum actibus Ordinis. *3tio* Suspensus ab Ordine fit irregularis benedicendo aquam, cereos, fructus, nuptias, aut Mulierem post partum. Non tamen benedicendo Mensam. *4to* Suspensus ab

ingressu

ingressu Ecclesiæ fit Irregularis celebrando in ea, vel in Cæmeterio, secùs si alibi celebraret.

5to. Suspensus ab administratione Sacramētorum non fit irregularis illa suscipiendo.

6to. Suspensus à susceptione Sacramentorū, si suscipit, peccat mortaliter, non tamen fit irregularis, quia suscipere non est actus Ordinis. *Sylv.*

7mo. Suspensus ab Officio prædicandi, si prædicet, non fit irregularis, sed peccat, & puniendus est, secùs si prædicet solemniter. Et ex suo Officio, sicut tenentur prædicare Episcopi & Parochi. *Nav.*

8vo. Suspensus à Beneficio non fit irregularis recipiendo fructus Beneficii, quamvis peccet contra justitiam usurpando illos, ad quos non habet jus ob Censuram Suspensionis. *Bon.*

Q. *Suspensus à proprio Episcopo an incurrit irregularitatem si vg. celebret in alio Episcopatu?* R. Affirm; quia Suspensio in qua celebrat afficit personam non respicit locum, imò nec poterit tolli, nisi cum authoritate sui Episcopi. Com: DD.

Q. *Si quis excommunicatus ante sententiam bonâ fide appellavit, & Judex nihilominus pergat, an si talis celebret fiat irregularis?* R. Non, attamen tenetur se ita publicè gerere ut censuratus.

§. 10mus.

De Depositione & Degradatione.

Q. *Quid est Depositio?* R. Est pœna Ecclesiastica ex se perpetua, & vindicativa privans Personam Ecclesiasticam ob crimen, omni Officio & Beneficio, retentô solô Canonis & Fori Privilegiô.

Q. *Quid est Degradatio?* R. Est privatio Officii & Beneficii simpliciter, & in toto sine spe restitutionis facta cum solemnitate certa, & privatione Privilegii Clericalis Fori & Canonis, ut sæculari foro tradatur, & talis Degradatio dicitur realis Depositio.

Q. *Degradatio & Depositio suntne Censuræ?* R. Non, quia sunt pœnæ perpetuæ, Censuræ autem sunt pœnæ ad tempus. Subjectum harum pœnarum est idem, quod & Suspensionis, scilicet Clericus tum Minorum, tum Majorum Ordinum.

Q. *Ob quas causas feruntur hæ pœnæ?* R. Depositio imponi solet ob Adulterium, Stuprum, Incestum, Furtum, Perjurium, Homicidium etiam solô consiliô perpetratum &c.

Scelera verò ob quæ Degradatio imponi solet sunt? Hæresis manifesta, sollicitatio ad turpia in Confessione, Sodomia, Homicidium Regis aut Episcopi.

Q. *An Degradatus & Depositus teneatur ad Horas Canonicas & ad votum castitatis?* R. Affir: quia Ordo ab illis non tollitur, sed solùm executio

xecutio Ordinis, nisi ad tales pœnas darentur, in quibus illis foret impossibilis recitatio, vg. si darentur ad Triremes, vel in tenebroso carcere detineantur.

Q. *Si Degradatus celebraret?* R. Gravissimè peccaret, sed validè consecraret. S. Tho; &c.

§. 11mus.
De Interdicto.

Q. *Quid est Interdictum?* R. Est Censura Ecclesiastica Sacramentorum quorundam usum, Divina Officia, & Sepulturam Ecclesiasticam prohibens.

Q. *Quotuplex est Interdictum?* R. *Locale*, quô locus solus interdicitur, ne in eo Officia Divina fiant. Aliud *Personale*, quô prohibetur populus vel aliqua Persona particularis audire Divina Officia ubicunq; sit. Et *Mixtum*, quô interdicitur locus, & Persona.

Locale subdividitur in *Generale*, quo interdicitur locus universalis, ut Regnum, Provincia, Parochia. Et in *Particulare*, quô interdicitur aliqua Ecclesia certa, cum qua semper comprehenditur Sacellum & Cœmeterium contiguum, quia accessorium sequitur naturam sui principalis. Aliud est Interdictũ *Partiale*, aliud à *Jure*, aliud ab *Homine* prout dictum est superiùs de aliis Censuris.

Q. *Per quod differt ab Excommunicatione Interdictum?* R. Quia illa ultra plura quibûs privat

vat

vat etiam humana & politica communicatione, hoc autem non sic. Insuper illa contra nocentes fertur. Hoc autem & innocentes afficit, etsi indirectè & per accidens, quatenus inter eos, qui directè interdicti sunt, morantur.

Differt à *Suspensione*, quia hujus Censuræ subjectum est solus Clericus. *Interdictum* verò ferri potest etiam in Laicos. Quando interdicitur Clerus, non eo ipso interdicitur & Plebs communis, quia sunt distinctæ Cōmunitates.

Q. *Ad hoc ut Interdictum justè feratur, quale delictum requiritur?* R. Mortale, & maximè dū est Interdictum *Locale*, aut *Personale Generale*, cùm enim per hoc etiam innocentes puniuntur requiritur gravissima culpa cum contumacia commissa ab omnibus, vel etiam à Capite aut à præcipuis membris.

Q. *Quot sunt effectus Interdicti?* R. 3. Prohibitio activi & passivi usûs aliquorum Sacramentorum. Dixi *aliquorum*, nā interdicti possunt baptizari, confirmari, pœnitentiam agere, imò in articulo mortis & Eucharistiā sumere, non tamen ordinari, aut Extremam Unctionem suscipere. 2dus Prohibitio Divinorum Officiorum, nempe Sacrificii Missæ, Horarum Canonicarum, ne publicè cantentur. item prohibentur benedictiones solemnes, & alia Officia à Ministris Ecclesiæ fieri

solita.

solita. 3tius Privatio Ecclesiasticæ sepulturæ.

Q. *Quomodo peccant, qui violant Interdictum?* R. Si sint Laici? peccant mortaliter violando Interdictum Personale. Si autem violaverint Interdictum Locale? peccant venialiter, dũmodo ipsi personaliter non sint interdicti. Clerici verò ultra peccatum incurrunt irregularitatem, maximè si illud violent per actũ Ordinis vg. celebrando in Ecclesia interdicta. Bened: XIV. de Sacrif: C. 3.

§. 12mus.

De Cessatione à Divinis.

Q. *Quid est Cessatio à Divinis?* R. Est Ecclesiastica Prohibitio, ob quam Clerici cessare debent in certo loco à Divinis Officiis, & Sacramentorum administratione, nisi quatenùs eam necessitas postulat. Differt ab *Interdicto Locali*, quia Cessatio non est Censura, neq; propriè dicta pœna, sed simplex prohibitio Divinorum, in signum gravissimi mæroris ab Ecclesia recepti ob gravissimam injuriam sibi, vel honori Divino illatam, vg. ob notabiliter violatam immunitatem Ecclesiasticam. Eã is ferre potest, qui & Censuras.

Q. *Violans Cessationem sive Particularem sive Generalem, quam pœnam incurrit?* R. Peccat mortaliter, non fit tamen irregularis cùm nõ sit Censura.

Q. *Tempore Cessationis quæ sunt licita?* R. Possunt sepeliri corpora Clericorum, imò secundùm

eundùm nonnullos etiam Laicorum; Pulsari potest campana ter de die pro Salutatione Angelica, & ad audiendam Concionem. Potest administrari Baptismus, Confirmatio & Pœnitentia. Eucharistia potest portari ad Infirmū cum campanula. Singulis Hebdomadis potest fieri Missa ad renovandam SS. Eucharistiam.

§. 13tius.

De Irregularitate.

Q. *Quid est Irregularitas?* R. Est impedimentum Canonicum susceptionem Ordinum, ac susceptorum usum impediens.

Q. *Cur dicitur Impedimentum Canonicum?* R. Quia irregularitas est inducta jure Canonicô. Unde Fœmina aut non baptizatus, non sunt propriè irregulares in Ordine ad suscipiendos Ordines, quia non sunt impediti jure Ecclesiasticô, sed Divinô.

Q. *Irregularitas estne Censura?* R. Non, quia Censura cùm sit pœna, necessariò præsupponit culpam, Irregularitas verò est, purū impedimentum, non necessariò præsupponens culpam, nam si aliquândo requirit culpam, ut est Irregularitas ex *delicto* non fertur tamen ut pœna, sed tanquam impedimentum proveniens ex delicto.

Q. *Quotuplex est Irregularitas?* R. Duplex. *Totalis*, quæ privat omnis Ordinis susceptione, & suscepti exercitiô. Et *Partialis*, quæ impedit

impedit alicujus tantùm susceptionem, aut susscepti exercitium ut vg. carens oculô sinistrô, est quidem inhabilis ad Sacerdotium, non tamen ad alios Ordines.

Q. *Quotuplex est adhuc Irregularitas?* R. 2plx. Una ex *delicto*, quæ incurritur propter aliquod delictum in jure expressum. Alia ex *defectu*, quæ est à jure imposita ob indecentiam, quā talis & talis defectus affert Sacro Altari & Ministerio.

Q. *Quot sunt delicta, ex quibus contrahitur Irregularitas?* R. Sunt 7. Iteratio Baptismi voluntaria & absoluta. *2do* Violatio Censuræ in susceptione vel Exercitio Ordinum. *3tio* Indebita susceptio Ordinis (*puta*, furtivè aut per saltum. *4to* Exercitium illius Ordinis, quem non habet, vg. Si Diaconus Missam celebraret. *5to* Hæresis vel Apostasia quæcunq; à fide. *6to* Incurritur irregularitas ex delictis infamibus, seu infamiam inducentib9, sive illa infamia sit imposita à jure Canonico, sive à jure Civili. *7mo* Etiam contrahitur ex homicidio injusto & mutilatione alterius, vel etiam sui ipsius.

Q. *Quid requiritur ad hoc, ut irregularitas ex delicto incurratur?* R. Requiritur actus extern9 consummatus & mortalis.

Q. *Quot sunt defectus ob quos incurritur irregularitas?* R. Defectus animæ. *2do* Corporis. *3tio* Natalium, *4to* Ætatis, *5to* Sacramenti,

6to Libertatis. *7mo* Bonæ famæ. *8vo* Lenitatis.

Q. *Qui sunt Irregulares ex defectu animæ?* R. *1mo* Illiterati, qui scientiâ ad talem Ordinem carent requisita. *2do* Usu rationis carentes, ut sunt perpetuò amentes, lunatici, Arreptitii, Epileptici, qui si antea ordinati sunt, & per annum eò morbô non laborârunt, permittitur illis Exercitium Ordinum, quia præsumuntur liberati. *3tio* Neophyti, hoc est recenter ad fidem conversi.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu corporis?* R. Cæci, surdi, & similes ad Exercitium Ordinis inepti. *2do* Carentes pollice, indice, aut oculo sinistro. *3tio* Enormiter mutilati, aut aliô quocunq; modo defectuosi, monstrosi. *4to* Hermaphroditi, qui de utroq; sexu participant.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu Natalium?* R. Illegitimè nati, de quo jam superiùs dictum est.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu ætatis?* R. Omnes illi, qui non habent ætatem ab Ecclesia præscriptam in ordine ad suscipiendos Ordines, quæ irregularitas cessat adveniente termino ætatis, aut dispensatione Papæ. Quæ autem ætas ad singulos Ordines requiritur, dictum est ubi de Ordine

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu Sacramenti?* R. *Bigami*, qui inito pluriès Sacramento Ma-

trimonij

trimonii carnem suam dividunt in plures Uxores propter quod non repræsentant perfectè unionem Christi cum Ecclesia.

Q. *Quid est Bigamia?* R. Est Matrimonii multiplicatio.

Q. *Quotuplex est Bigamia?* R. 3plex: *Vera, Interpretativa,* & *Similitudinaria.*

Vera est tunc, quando quis plura Matrimonia successivè contraxit, & consummavit.

Interpretativa habetur, quando quis Matrimonium validum contraxit cum una quidē sed Vidua, vel corrupta ab alio, talis enim, ac si cum pluribus contraxisset.

Similitudinaria habetur, quando quis constitutus in Sacris, aut in Religione professus contraxit Matrimonium, & consummavit sivè cum Virgine, sive non; Talis enim per votū contraxit solemne Matrimonium cum Christo, unde Matrimonium contrahens evadit similis ei, qui carnem suam in plures divisit.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu bonæ famæ?* R. Illi, qui exercent aliquam artem, cui annexa est ex jure infamia, uti Histriones, Circulatores, Mimi, Comædi, Filii publicæ meretricis, damnati ad Triremes &c.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu libertatis?* R. Mancipia, Conjugati, Curiales, & alii reddendæ rationi Bonorum alicujus obnoxii.

Q. *Ergo Conjugatus utpote irregularis non potest licitè ordinari?* R. Potest, & quidem sine ulla

dispensa-

dispensatione, sed cũ consensu uxoris. Ipsa autem tenetur emittere votum castitatis, vel Religionem ingredi. Viro autem sic ordinato mortuo? Uxor superstes non posset validè, nec licitè contrahere cum alio, sic enim Ecclesia statuit propter reverentiam Ordinis S.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu lenitatis?* R. Judices sententiam mutilationis, aut mortis ferentes (excepto Summô Pontifice) Notarii, Accusatores, Testes, Advocati, Ministri justitiæ, & omnes, qui ad mortem vel mutilationem activè, efficaciter, & proximè per actionem ex natura sua ad illam ordinatam cooperantur, morte, aut mutilatione secutâ. Unde Judex ferens mortis aut mutilationis sententiam, si non sequatur effectus talis sententiæ, non est irregularis. *Bon. &c.*

§. 14tus.

Reliqua de Irregularitate.

Q. *Quis est effectus Irregularitatis?* R. *1mò.* Inhabilitas ad Ordines suscipiendos, & primam Tonsuram, & impeditio exercitii susceptorum Ordinum. Hinc Sacerdos irregularis validè absolveret, sed non licitè. *2dò* Collatio Beneficii facta irregulari invalida est.

Q. *Quot modis tollitur Irregularitas?* R. 4. modis. *1mò* Per susceptionem Baptismi. *2dò* Per cessationem defectûs, cessante enim vg. infirmitate oculi Canonici, cessat irregularitas. *3tiò* Irregularitas *ex defectu natalium* proveniens

cessat

ceſſat per Profeſſionem Religioſam. 4to Per Diſpenſationem.

Q. *Qui poteſt diſpenſare in Irregularitate?* R. Jure ordinario ſolus Papa, quia Irregularitates jure Eccleſiaſtico univerſali ſunt conſtitutæ, in quo nemo inferior Pontifice poteſt diſpenſare.

Dixi: *jure ordinario*, quia ex privilegio *Trid: Conc: Seſ: 24.* Epiſcopi etiam poſſunt diſpenſare ſuper omni irregularitate provenie nte ex delicto occulto; excepto homicidio voluntario, & Bigamiâ. Occultum autem cenſetur delictum, quod non eſt deductum ad forum contentioſum; non poteſt autem diſpenſare Epiſcopus in Irregularitatibus provenientibus ex *defectu* juxta Com: DD.

Q. *An Confeſſarii in aliquibus Irregularitatibus diſpenſare poſſunt?* R. In nullis, niſi ſpeciale privilegium habeant.

Q. *Quid eſt Diſpenſatio?* R. Eſt juris cõmunis relaxatio facta cum cauſa juſta & rationabili ab eo, qui jus habet diſpenſandi.

Q. *Ad quid inventa eſt diſpenſatio?* R. Ut eſſet pars juſtitiæ diſtributivæ, cùm omnis legislator facit legem communem omnes comprehendentem, eveniunt multæ cauſæ, propter quas naturalis ratio pretunc non conſiderata ſvadet factum illud non debere comprehendi ſub illa generali determinatione.

Q. *Per quid differt abſolutio à diſpenſatione?* R.

Absolutio est sententia remittens delictum, vel pœnam. Dispensatio autem est exemptio ab obligatione alicujus legis, quâ vg. prohibetur accipere Ordines, qui aliquem occidit.

Q. *Quæ sunt causæ moventes ad dispensationē?* R. Plurimæ: uti Personæ necessitatis, loci, temporis, utilitatis Ecclesiæ, ætatis, scandali, majoris boni futuri, boni eventûs Rei, discretionis, pietatis, misericordiæ & religionis &c.

Q. *Sacerdos infirmo dat cibum, vel potum, vel movet, de lecto in lectum transfert, aut aliud bonâ fide operatur, ex quo mors sequatur, vel ejus accelératio, an sit talis irregularis?* R. Non, nisi intervenerit culpa lata.

Q. *An irregularitas per actum purè mentalem incurri potest?* R. Non, sed debet esse exterior, consumatus, perfectus.

Q. *In dubio an debet quis censeri irregularis?* R. Non, sive sit dubium juris sive facti, itaq; dubitans an sit legitimus? censeri debet legitimus in utroq; foro. In dubio tamen injusti homicidii debet censeri irregularis, sic enim in jure determinatur; hoc tamen non debet extendi ad mutilationem nec ad homicidium justum in defensionem factum.

Q. *Petrus detulit aliqua judici officiosè in causâ criminali contra Paulum, pro quibus Paulus morti punitus; an propterea Petrus sit irregularis?* R. Si fecit protestationem, etsi fictam, dummodo per externum actum expressam, etiamsi immediatè

mediatè ante prolationem sententiæ, irregularitatem non incurrit; sin secus, incurrit.

Q. *Quomodo debet fieri protestatio coram Judice?* R. Non est necesse quod fiat in scripto, sed potest fieri solâ voce dicendo sic vel similibus verbis: *Satisfactionem vel restitutionem posco, protestorq; me nullâ ratione intendere mortẽ, pœnam sangvinis vel mutilationem illius Rei.*

Q. *An sit irregularis Sacerdos, vel quicunq; alius adhortans furem, ut scalam ascendat, caput supponat?*

2do Qui carnifici dicit ut aliquid aptet, quo citius extingvatur Reus?

3tio Vel qui dum reus ducitur ad mortẽ breviorem suggerit viam?

4to Vel ille, qui ut rem suam vel alienam magni momenti à fure sublatam recuperet, clamat adesse furem, qui capitur & suspenditur?

5to Vel ille, qui svadet pœnitenti ad fatendum peccatum [si judicialiter interrogabitur] morte plectendum? R. Hi omnes non sunt irregulares, ita Com: DD.

Q. *Si quis plures etiam ejusdem generis irregularitates incurrerit vg. ob homicidium sæpius patratum debetne dispensari in singulis?* R. Debet saltem in genere & in communi.

Q. *Irregularis in loco A. publicus, transiens ad locum B. ubi occulta sit irregularitas ejus, num potest dispensationem petere super irregularitate occulta*

 respectu

respectu loci B.? R. Potest; sed tenetur in petitione exprimere omnem hanc circumstantiã, alias esset invalida dispensatio.

Q. *Irregularis an validè ordinaretur?* R. Affirmativè. Ecclesia enim tantum reddit talem inhabilem ad Ordines ritè suscipiendos vel exercendos, non autem reddit absolutè incapacem.

Q. *Suspensus à suo Episcopo extra judicialiter sine scriptis si celebrat, an sit irregularis?* R. Non, *S. Cong: Con: 18. Aug: 1703.* Secùs autem si fuerit suspensus juridicè. *Monaceb*

Q. *Qui dat operam rei licitæ & omnem adhibet diligentiam ne sequatur homicidium, si deinde casu fortuito sequatur, incurritne irregularitatem?* R. Non; S. Cong: Con: 1. Octobris 1588.

Q. *Fitne irregularis ministrans in Ordine suscepto, postquam legitime appellavit à sententia Excommunicationis contra ipsum lata?* R. Non; S. Cong: Con: 15. 7bris 1625.

Q. *Nuper exortâ rixâ percusserunt se Studiosi, unus graviter vulneratus obiit, alter leviter, sed ex incuria neglecti vulneris etiam obiit.* Nunc

Q. *1mo: Quando in dubio quis judicandus est irregularis?*

Q. *2do: An, quando plures quâ graviter quâ leviter alterum vulnerant, sint omnes irregulares?*

Q. *3tio: An irregularis censendus est qui alterum leviter vulnerat, sed ex incuria neglecti vulneris paulo post moritur?*

R. *ad*

R. *ad 1mum:* Dubium *practicum* est, quando quis in singulari dubitat an hic & nunc quis sit irregularis, an hic & nunc sit licitum vel illicitum.

Aliud dubium *speculativum*, quando in communi dubitatur. Aliud dubium *juris*, aliud dubium *facti*. In dubio juris non censetur esse irregularis. In dubio facti vg. an patravi hoc homicidium? teneor me censeri esse irregularem, ita in jure determinatum.

R. *ad 2dum:* Vel plures ex condicto & cōsilio alterum graviter vulnerant? vel absque conspiratione & consilio? si ex condicto? etsi unus tantum vulneravit omnes sunt irregulares, quia omnes proximè cooperati sunt; si absq; conspiratione, & unus tantum lethale vulnus inflixit? tunc si nullus cognoscatur, omnes qui de homicidio dubii sunt, irregulares sunt, ita in jure statutum pro casu homicidii.

R. *ad 3tium:* Negativè; quia tale vulnus non censetur proxime cooperari, nisi febris, vel alius morbus ex vulnere accresceret.

CAPUT 7mum.

§. 1mus.

De Diaconatu.

Q. *Quid est Diaconatus?* R. Est potestas per quam

quam ordinatus in Diaconum potest proximè Sacerdoti in Ministerio Altaris assistere, & Evangelium solemniter cantare.

Q. *A quo? & quando fuit institutus Diaconatus?* R. à Christo, dum post Cœnam Corpus & Sangvinem suum Apostolis ministravit.

Q. *Ubi fuit præfiguratus hic Ordo?* R. In Veteri Lege per levitas Sacerdotibus inservientes. *Num:* 8. Unde ex levitis Sacerdotes & Pontifices eligebantur, ætas ad Diaconatum requiritur annorum 22. completorum.

Q. *Quotuplex est materia hujus Ordinis?* R. 2plex. *Remota* est liber Evangeliorum & manus Episcopi. *Proxima* verò est ejusdem libri traditio & acceptio ac manuum Episcopi impositio.

Q. *Quotuplex est forma Diaconatûs?* R. 2plx. Una correspondens primæ materiæ & sunt verba: *Accipe potestatem &c.* Altera correspõdens secundæ materiæ, suntq; hæc verba: *Accipe Spiritum Sanctum &c.*

Q. *Materia hujus Ordinis cùm sit duplex, quæ est dignior?* R. Traditio libri Evangeliorum, in qua imprimitur character & confertur gratia.

Q. *Initio nascentis Ecclesiæ non extabat liber Evangeliorum, ergo non videtur esse materia hujus Ordinis?* R. Initio Ecclesiæ porrigebatur pagina, in qua scripta erant Mysteria fidei Christianæ, quæ deserviebat pro libro Evangeliorum. *Palaus.*

Q.

Q. *Quid significat manuum impositio?* R. Unionem ordinati cum ordinante in spiritu & gratia, quapropter per manûs contactum Episcopus eum sibi unit sub ista verborum forma: *Accipe &c.*

Q. *An valida esset Ordinatio Diaconi, si alius liber continens Evangelia, (& non Missale uti solet) vel si tota daretur Sacra Scriptura?* R. Affirmativè. Dubia verò foret & sub conditione repetenda; si daretur solum vetus Testamentũ, vel si traderetur liber Exorcismorum, vel cõtinens sola Acta Apostolorum seu Apocalypsim.

Q. *Quid significat hoc nomen Evangelium?* R. Significat bonum nuncium Divinæ gratiæ per Christum Dominum humano generi collatæ.

Q. *Quid significat: Dominus vobiscum?* R. Dominus in vobis maneat cum largitione suæ gratiæ.

Q. *Diaconus (quia vg. malâ fide ante legitimã ætatem ordinatus) suspensus, si exerceat ministerium inferioris Ordinis vg. Subdiaconatûs fieretne irregularis?* R. Non, quia Suspensio à Superiore Ordine, non comprehendit inferiorem, benè tamen viceversa.

Q. *Si quis Subdiaconatu invalidè suscepto fiat Diaconus, obligaturne voto castitatis?* R. Affirm: quia illud est annexum singulis S. Ordinib9.

Q. *Quæ est propria vestis Diaconi?* R. Stola decussatim posita super humerum sinistrum pendens sub latere dextro, & Dalmatica.

Q. *Quid*

Q. *Quid hæc Stola denotat?* R. Cùm Diaconus ad labores suscipiendos in via Domini ordinetur, ne ei accidat in illis unquam succumbere, Stolâ quasi sacrâ fasciâ super humerum ligatur, humerus enim est pars corporis ad onera ferenda maximè aptus.

Q. *Si quis Titulum quem pro Subdiaconatu habuit perdidisset, deberetne alium procurare pro Diaconatu?* R. Affirm: quia aliàs ordinaretur in Sacris sine titulo contra *Trid:* decretum.

§. 2dus.

De Officio Diaconi.

Q. *Quid est Officium Diaconi?* R. *1mo* Presbytero sacrificanti proximè assistere. *2do* Evangelium solemniter cantare videlicet cum Stola. *3tio* In defectu Presbyteri, vel de ejus licentia Eucharistiam populo distribuere. *4to* Populo prædicare.

Q. *An Diaconus ex cōmissione Parochi possit administrare Extremam Unctionem?* R. Non, quia id nullo jure ipsi conceditur.

Q. *Quid est solemniter cantare Evangelium in Missa?* R. Est cantare cum propria veste Diaconi.

Q. *An potest Diaconus solemniter baptizare?* R. Ex commissione Parochi vel Episcopi potest, si sine illa baptizaret? peccaret mortaliter, & fieret irregularis. *Cap. 1. de Cler. non Ord. mi.*

Nec in extrema necessitate licet Diacono solemnitèr baptizare sine commissione dicta, quia

quia etsi necessitas licitam reddit actionem baptizandi, non tamen baptismi solemnitaté.

Q. *An potest SS. Eucharistiam administrare?* R. Potest ex commissione Parochi: Hoc tamen tempore ob copiam Sacerdotum non est in usu; nisi aliqua foret necessitas, vg. si ad agonizantem non posset ferre Sacerdos SS. Eucharistiam.

Q. *An possit Diaconus manu propriâ porrigere Ss. Eucharistiam Sacerdoti infirmo?* R. Si potest Sacerdos ipse sibi porrigere? ipse porrigat, sin secùs? porrigat Diaconus.

Q. *Potestne assistere Matrimonio?* R. Ordinariè non potest, quia *Trid:* hoc munus solum Parocho committit, vel alteri Sacerdoti de ipsius Parochi vel Episcopi licentia. Potest autem assistere, si fuerit Parochus, sed non benedicere illud.

Q. *Potestne saltim cum licentia Episcopi benedicere aquam lustralem?* R. Non, quia benedicere dona DEI officium est Presbyterorum, seu actus Sacerdotalis Ordinis, ideo si id faceret? fieret irregularis. Diaconus (multo magis Clericus Min: Ord:) abstinere debet à danda solemni aspersione populo in die Dominico; quia etiam hic actus videtur esse proprius Sacerdoti, ut patet ex antiqua Ecclæ praxi.

Q. *Peccatne Diaconus mortaliter, si exerceat suum munus in statu peccati mortalis?* R. Non; Com: DD.

Q. *Quid habet plus potestatis Diaconus, quàm Subdiaconus?* R. Hoc: quod in recitatione Breviarii ante orationes dicat *Dominus vobiscũ*, quem versum præsente Sacerdote dicere non potest, nisi de ejus licentia. Obligationes Diaconi eædem sunt, quæ & Subdiaconi.

§. 3tius.

De Præceptis Decalogi.

Q. *Quid nomine Decalogi intelligitur?* R. Significatur lex Divina positiva 10. Præcepta complectens; quorum tria priora DEUM spectent; 7ptem verò posteriora proximum respiciunt.

Q. *An Præcepta DEI observari possunt?* R. Omnino, adjuvante DEI gratia, omnia enim possumus in eo, qui nos confortat. *Phil: 4.*

Q. *S. Paulus Act: 15. Præcepta DEI vocat: jugum?* R. Loquitur de Præcepto Circumcisionis, non verò de Præceptis Divinis, de quibus Christus dixerat: *Jugum meum est suave &c.* Math: 11.

Q. *Quæ ulterior ratio?* R. Aliàs enim DEUS nec esset bonus, præcipiens nobis, quæ servare non valemus, nec esset justus, puniens æternâ pœnâ, Præceptorum suorum transgressores, si hæc servatu essent impossibilia.

Q. *Quotuplicia sunt præcepta Decalogi?* R. 2plicia: *Affirmativa*, quæ bonum præcipiunt, quæ obligant semper sed non pro semper.

Sic

Sic obedire Parentibus tenemur in bono, nō in malo.

Et *Negativa*, quæ malum prohibent; & ista obligant semper & pro semper, nam nullus est casus, in quo liceret plures Deos colere, propriâ authoritate occidere.

Q. *Quis Author Præceptorum Decalogi?* R. DEUS ut Supremus Dominus statim post Creationem primi hominis naturæ humanæ ea indidit, & cordibus impressit, quæ postquam pravis moribus, & diuturnâ perversitate obscurata, & non servata fuerunt, per Moysen in Monte Sinai, in duabus Tabulis lapideis scripto tradidit. Quæ omnia sunt juris naturalis, præter tertium præceptum.

§. 4tus.

De legibus & Canonibus.

Q. *Quid est lex?* R. Est voluntas ejus, qui præest populo, debite promulgata cum intentione obligandi subditos.

Q. *Estne idem lex quod præceptum?* R. Sæpe pro eodem sumitur, hæc tamen est differentia: quod lex toti communitati, Præcepta verò particularibus Personis dantur. Lex non exspirat morti legislatoris, secus præceptum.

Q. *Quotuplex est lex?* R. 2plex; Divina, & Humana.

Lex *Divina* alia est *naturalis*, & est naturale dictamen rationis, quo per lumen rationis

nis nobis impressum naturaliter cognoscimus evidentèr recta, & facienda; turpia autem vitanda.

Alia est *positiva*, & est decretum DEI hominibus præscribens modum necessarium ut apte pervenire possint ad beatitudinem supernaturalem.

Lex *Humana*, est rectum rationis decretū ab habente publicam Authoritatem latum, præscribens aliquid à subditis servandum, legiq; naturali conveniens.

Humana alia est *Ecclesiastica*, quæ fertur à Summis Pontificibus & Conciliis, quæ etiā vocatur Canon seu jus Canonicum.

Alia *Civilis*, quæ fertur à Regibus, & Imperatoribus.

Q. *Unde dignosci possit, quod lex graviter, vel leviter obligat?* R. Ex ipsis terminis legis. Nā tunc lex dicitur graviter obligare, quando transgressoribus minatur exclusionem à Regno Cœlorum, vel pœnas inferni, aut inimicitiam DEI &c. Porro omnia præcepta Decalogi sunt sub mortali obligantia, nisi parvitas materiæ, aut defectus deliberationis, seu advertentiæ plenæ excuset.

Quod si ex Sciptura dignosci non possit, utrum lex graviter, vel leviter obliget? tunc ex communi sensu Ecclesiæ aut DD. cognosci poterit. Si autem hi inter se discordent? pars tutior sequenda est Confessario.

Q. *Quid*

Q. *Quid est: jus Canonicum?* R. Est corpus quoddam ex variis legibus & constitutionibus Summorum Pontificum integratum, seu est volumen continens varias Constitutiones Conciliorum & Summorum Pontificum.

Q. *Quid est Canon, & quotupliciter sumatur?* R. 2pliciter sumitur *largè*, pro omni constitutione Ecclesiastica. Et *strictè* sumitur pro illa constitutione Ecclesiastica, quæ in Concilio Generali editur.

Q. *Quid est: Constitutio?* R. Est lex Ecclesiastica dirigens & obligans fideles ad aliqua servanda præcepta concernentia bonum spirituale.

Q. *Quid intelligitur per illud: Extravagantes?* R. Sunt illæ Constitutiones, quæ post obitum Joannis XXII. à diversis Pontificibus exierunt; Quæ ideo dicuntur *Extravagantes*, quia aliquamdiu extra Corpus Juris Canonici, quâ sede certâ vagantes extiterunt. Nunc autem sunt de Corpore Juris.

Q. *Quid est: Sanctio?* R. Est Constitutio Ecclesiastica, in qua transgredientibus illam pœna statuitur.

Q. *Quid sit: Breve Apostolicum?* R. Sunt literæ Pontificiæ in membranis subtilibus & candidis, charactere latino descriptæ, ac à tergo cerâ rubrâ chordulis lineis inclusâ illitæ, annuloq; Piscatoris signatæ, ac manu

Secretarii

Secretarii ſubſcriptæ. Quæ alio nomine vocantur: *Literæ in forma Brevis.*

Q. *Quid eſt: Bulla?* R. Sunt literæ Apoſtolicæ, quæ expediuntur per Cancellariam ſub plumbo, ſeu ſigillo plumbeo pendente in Chordula.

Q. *Ut lex aliquem obliget, quæ conditiones requiruntur?* R. *1mo* Ut ſit à Superiore lata. *2do* Juſta, ob bonum publicum. *3tio* Debitè promulgata.

Q. *An Clerici teneantur ſervare leges Civiles?* R. Tenentur eas ſervare, quæ non ſunt contrariæ Juri Canonico; Nam jus Canonicum eſt correctivum juris Civilis, in quo adverſatur.

Q. *Quomodo lex Canonica intelligi poteſt utrum obliget, ſub gravi, vel ſub levi culpa?* R. His 4. modis: *1mo* Ex gravitate materiæ præceptæ. *2do* Ex intentione legislatoris. *3tio* Ex verbis, quibus mens legislatoris exprimitur. *4to* Ex pœna, quæ ſolet legi apponi.

Q. *Quâ ratione eximitur aliquis à lege?* R. *1mo* Per abrogationem aut Diſpenſationem factam à legislatore, vel ejus ſucceſſore. Inferior enim non poteſt abrogare legem Superioris, nec diſpenſare, niſi delegatione Superioris. *2do* Per privilegium, ſi quis ex intentione Legislatoris in lege non fuerit incluſus. *3tio* Per conſvetudinem contrariam. *4to* Si ceſſet finis adæquatus legis, minimè autem ſi partialis.

vialis. *5to* Per Epikiiam seu interpretationem Legis.

Q. *Quid est Epikiia?* R. Est actus prudentiæ, quo ex æquo, & bono judicatur, quod verba legis, quamvis clara sint, tamen hic & nunc in casu non sunt servanda.

Q. *An Epikija habet locum in lege Divina & naturali?* R. Non; nisi tantum impropriè, & quò ad nos, quia licet sæpe verba clara legis Divinæ, videantur comprehendere etiam hunc casum, tamen aliunde rescimus DEUM ab initio non voluisse illum comprehendere. *Bard: Schilo.* de confer: T. 2. n. 59. 61. DEUM quandoq; sub lege sua noluisse comprehendere casus valde arduos, vg. licet posuerit claram legem de confitendis mortalibus, tamen per quandam Epikiiam judicamus posse, nos aliqua omittere ad evitandum grave damnum spirituale, aut temporale nostrum vel proximi.

Q. *In lege Humana habetne locum Epiksja?* R. Habet; nō tamen si legislator interrogari possit.

Q. *Quomodo lex cessat per consvetudinem?* R. Si habeantur sequentia. *1mo* Si à tota Communitate aut à majori parte actus contrarii Regi fiant, per 40. annos Legi *Canonica*, & per 10. Legi Civili. *2do* Si lex hæc tempore contrariæ consvetudini non resistat.

Nota: Quidquid hic dixi de lege *Canonica*, id ipsum dici potest de lege & jure *Civili*.

§. 5tus.

§. 5tus.

De 1mo Præcepto Decalogi.

Q. *Quid nobis præcipitur 1mo præcepto?* R. Verus ergà DEUM honor & amor, quod adimpletur maximè per actus virtutum Theologicarum, & per virtutem Religionis.

Q. *Quid verò prohibetur?* R. Omnis Idololatria, Superstitio, Divinatio &c.

Q. *Quid est Superstitio?* R. Est falsa Religio, seu cultus vitiosus veri vel falsi Numinis.

Q. *Quotuplex est?* R. 2plex: *Una* cultûs indebiti seu incongrui, quo verus quidem DEUS colitur, sed modo indebito, qui scilicet esset præter vel contra consvetudinem Ecclesiæ ac præscriptum. *Altera* est ratione rei cultæ, quando nempe cultus DEO debitus falso Deo, vel creaturæ exhibetur. Hæc Superstitio dividitur in Idololatriam Divinationem &c.

Q. *Qui superstitionem cultus falsi committit?* R. Ille, qui agit hæc: *1mo* Qui offert DEO cultum per Cæremonias antiquæ Legis, vg. per Circumcisionem &c, quia hæc significant Christum adhuc venturum & nondum venisse.

2do Laicus, qui DEUM colit tanquam publicus Minister vg. sacrificando, absolvendo &c, quod est mortale.

3tio Qui suâ authoritate proponit aliqua facienda, tanquam ordinata ab Ecclesia ad DEI cultum,

4to Qui

4to Qui falsas reliquias proponit venerandas.

5to Qui fingit aliquod factum miraculū per Imaginem, sive causa lucri, sive etiam ad devotionem augendam.

6to Qui fingit se aliquas Revelationes Divinas habuisse.

Q. *Quot modis potest fieri superstitio?* R. 1mo *Per sola Sacra*, ut si adhibeam verba sacra, vel orationes certas cum certis circumstantiis ad obtinendam vg. sanitatem, vel aliquid mihi utile.

2do *Per sola non sacra*, Quando adhibeo nō sacra cum certa tamen omnino circumstantia, vel tempore vg. iter agere die Jovis, vel omittere die Mercurii.

3tio *Per sacra simul & non sacra*, ut si cum rebus sacris adhibeam res naturales, inutiles, irreverentes, verba profana, & èrcontra.

Q. *Quid est Divinatio?* R. Est inordinata rerum occultarum vel futurarum, quæ naturaliter sciri nequeunt inquisitio vel prædictio per media à Divina Providentia non constituta. In Divinatione semper intervenit pactum cum dæmone expressum, vel implicitū.

Q. *Quæ universaliter continent Divinationem?* R. Illa omnia, quorum attentâ naturâ nullā habent connexionem cū effectu ut vg. dum Mulieres divinant, & prædicant futura aut præterita ex cognitione herbarum, etsi cum

invocatione Nominis DEI, aut Sanctorum; quia tam herbæ quàm preces Mulierum nullam habent connexionē cum præscientia rerum. Unde cautus in his sit Confessarius, neq; de facili credat, quod ordinate invocentur SSma Nomina JESU & MARIÆ ab istis Vetulis, quia ista solet permittere dæmon, ut sic ejus latens occultaretur fraus & astutia.

Et hæ Vetulæ solent esse superstitiosæ, quæ vg. Carbones immergunt in aquam pro doloribus hominum mitigandis cum certo precum numero: quæ metiuntur caput, vel inspirant in faciem &c. hæc enim & similia, quæ nullam habent connexionem cum effectu secuturo, sunt superstitiones.

Quod si autem Confessarius dubitet de occulta virtute rerum applicatarum? Attendat ad modum, an non sit superstitiosus, ex quo poterit devenire in cognitionem rei factæ.

Q. *Quot sunt species Divinationis?* R. Plurimæ: ut *Necromantia* est Divinatio facta per fictas mortuorum suscitationes vel locutiones.

2. *Geomantia* fit per signa & puncta in corpore terrestri ut in lapide, ligno, charta &c.

3. *Hydromantia* fit per signa apparentia in àëre

4. *Pyromantia* fit per signa apparentia in igne.

5. *Chiromantia* lineas manus considerat.

6. *Augu-*

6. *Augurium* est Divinatio ex vocibus & garritu avium, animalium desumpta.

7. *Astrologia* est Divinatio, quæ fit ex situ motu, ac positione astrorum & planetarum. Non prohibetur Astrologia judicans temporũ mutationem, ubertatem, sterilitatem, &c. Et ex Astrorum influxu in nativitate hominis ejusdem inclinationes naturales, temperamentum, ea quæ ad sanitatẽ pertinent, judicans, & actiones in genere, quia hæc naturaliter ex astris cognosci possunt.

Prohibetur solum Astrologia judicans actiones in particulari à libero arbitrio pendẽtes.

8. *Sortilegium* est Divinatio facta per jactionem sortium. Multiplices autem sunt: *1mo Consultoriæ*, quando projiciuntur taxilli inquirendo quid in hac re agendum. In necessitate aliqua possunt esse licitæ.

2do Divisoriæ sunt, quado ad determinandã partitionem alicujus rei projiciuntur. Hæ sunt licitæ dummodo, *1mo* non fiant contra bonum publicum, *2do* ut non fiant contra justitiam, *3tio* ut non fiant de Bonis Ecclesiasticis.

3tio Divinatoriæ, quando mittuntur ad futurum aliquid agendum. Hæ semper sunt illicitæ, quia videntur includere pactum cũ dæmone, saltim implicitum, nullam enim habent connexionem sortes cum re occulta futura,

Q. *Quid est vana observantia?* R. Est, quando medio aliquo improportionato & à DEO non instituto procuratur aliquis effectus vg. sanitas, scientia, &c.

Dupliciter autem potest fieri, cum pacto implicito, vel explicito dæmonis. Differt autem à Divinatione, quia hæc ordinatur ad occultorum cognitionem, illa verò ad externum effectum.

Q. *Unde præsumi potest tacitam esse dæmonis invocationem?* R. Quando adsunt verba non significativa. *2do* Figuræ inutiles. *3tio* Nomina ignota Angelorum. *4to* Falsitates sive Physicæ sive Morales. *5to* Conditiones vanæ. *6to* Promissio effectûs infallibilis supra vires mediorum.

Q. *Unde cognosci possit vana observantia?* R. Ex insufficientia causæ adhibitæ ad effectum, si nimirum nec habeat naturalem virtutem, nec de supernaturali constat.

2do Ex adjunctione falsæ vel vanæ circũstantiæ, ut vg. si fieri debeat lotio certa horâ, certo loco, vel die. Si adhibeantur ignota, falsa, & apocrypha verba, characteres peregrini. *3tio* Si effectus statim evanescat.

Q. *Quid est maleficium?* R. Est vis nocendi alicui ex pacto & cooperatione dæmonis. Differt à Magia, quod hæc intendat facere mira, illud autem dirigatur ad nocendum.

Q. *An liceat petere à malefico, etiam parato, ut maleficium*

maleficium per aliud maleficium tollat? R. Non, quia maleficium per aliud desti ui benè & licitè nequit; eo quod posterius maleficium includat expressam vel tacitam dæmonis invocationem, quæ est semper illicita.

Q. *An liceat petere à malefico ut tollat maleficiū modo licito?* R. Licet; quia licet ab eo petere ut injuste nocere desinat cùm ad id teneatur.

Q. *Quid est Idololatria?* R. Est Superstitio, quâ cultus soli DEO debitus creaturæ exhibetur.

Q. *Quotuplex est?* R. *Materialis*, dum alicui creaturæ tribuitur cultus Divinus cum inculpabili ignorantia. Et *formalis*, quæ tunc habetur, quando redditur alicui creaturæ cultus soli DEO debitus, cum vincibili ignorantia.

§. 6tus.

De Religione seu de Cultu Religionis.

Q. *Quid adhuc præcipitur imo Præcepto?* R. Cultus Religionis.

Q. *Quid est Religio?* R. Est virtus per quā homines debitum DEO reddunt cultum.

Q. *Quid est cultus seu adoratio?* R. Adoratio latissimè sumpta est quæcunq; veneratio alteri exhibita in signū excellentiæ ejus, quæcunq; ea sit. Sic Gen: 23. *Abraham adoravit Filios Heth.* Hæc adoratio mere est politica & Civilis.

Adoratio latè sumpta est veneratio alteri

exhibita

exhibita propter excellentiam ejus' supernaturalem. Sic ibidem Cap: 5. Josue cecidit pronus in terram, adorans Angelum.

Q. *Adoratio stricte sumpta seu cultus quotuplex est?* R. 3plex: *Dulia* est cultus, qui Sanctis exhibetur ob Sanctitatis excellentiam, quam habent. *Hyperdulia* est cultus, qui exhibetur Beatissimæ Virgini MARIÆ, ob particularem ejus excellentiam, quam habet præ cæteris Sanctis propter dignitatem Maternitatis Filii DEI. *Latria* est cultus, qui DEO exhibetur ob infinitam ejus excellentiam.

Q. *Quotuplex adhuc est adoratio seu cultus?* R. *Interior*, scilicet cordis & mentis, humilis ac sincera alteri submissio. *Exterior* est reverentia signo externo alteri exhibita, ut vg. genuflexio &c.

Item alius est *Absolutus*, quo adoratur aliquis propter propriam excellentiam, quam habet. Alius *Respectivus*, quo adoratur aliquid propter excellentiam alterius, quod repræsentat vel ad quod respectum habet. Ut vg. Crucis &c. Sic etiam Sancti honorantur cultu absoluto propter suam dignitatem. Imagines verò cultu respectivo.

Q. *Per quid dignoscendi sunt prædicti cultus?* R. Per solam intentionem, seu per actum internum. Omnis enim adoratio externa est indifferens ut DEO fiat, vel homini. Unde genuflexio, totius corporis prostratio, non

sunt

sunt signa cultus latriæ.

Tales enim adorationes per intentionem fiunt. Unde si adoratione externâ intendit quis adorare DEUM, recognoscendo ejus supremum Dominium, erit cultus *Latriæ*, si B. V. M.? erit *Hyperduliæ*.

Q. *Rectène agimus publicè genuflectendo coram Venerabili Sacramento?* R. Absq; dubio: *Si enim in Nomine JESU omne genu flectendum est &c.* multo magis coram ipso Domino JESU realiter præsente.

Q. *Sed num revera Christus est præsens in Eucharistia ante usum?* R. Infallibiliter est; aliàs enim Æterna Veritas Omnipotenti Verbo suo non dixisset verum.

Q. *Quare?* R. Dixerat enim: *Hoc est Corpus meum*, ante sumptionem priusquam omnes & singuli Apostoli de consecrato illo Pane participassent; igitur si Verbum ejus Divinū verum erat, necessario sub speciebus Panis Corpus Christi adesse debuerat, ante sumptionem.

Q. *Quid de hoc primitiva Ecclesia?* R. In Antiquissimis Patribus & Scriptoribus Sacramentum hoc in primitiva Ecclesia, cum speciali reverentia per multos post consecrationem dies asservatum fuisse. S. Cyril: Epist: ad Gallosyniam ait: *Insaniunt, quicunq; asserunt Eucharistiam si in alterum diem asservetur vim suam amittere.*

Q.

Q. *Quid ex dictis infertur?* R. Negantes præsentiam Christi in Eucharistia, extra usũ, evidenti Scripturæ refragari; non enim dicit Scriptura: *Hoc est enim Corpus meum in vestro ore*, sed: *Hoc est Corpus meum.*

Q. *Rectene Processiones, quibus SSmum Sacramentum publicè colitur, & circumfertur, instituuntur?* R. Recte: Si enim laudabiliter olim ab Apostolis instituta fuerat Processio, dum Christus sedens in Asino, publico applaudente concentu, Hierosolymam ingrederetur. Si recte egerat David similem instituendo Processionem cum Arca fœderis, in qua Manna illud admirabilis nostri Sacramenti figura (ut ipse Dominus Joan: 6. testatur.) observabatur; quis igitur ambigere poterit, num etiam à nobis solemnitates hujusmodi rectè instituantur?

Q. *Si quis dicat Xstum adesse in Sacramento ut sumatur non verò ut adoretur?* R. Id non recte diceret; Si enim adest Christus? jam universale DEI & juris naturæ præceptum: *Dominum DEUM tuum adorabis*, omnes obligat.

Q. *Quid ex præfato asserto sequeretur?* R. Tale inconveniens: Christus non ideo jacuit in præsepio ut adoraretur, ergo tres Reges adorantes eum non recte egerunt? Christus non ideo visum restituit cæco ut se adoraret, igitur cæcus erravit, quod coram Domino in genu procideri?

§. 7mus.

§. 7mus.

De Vitiis Oppositis Religioni.

Q. *Quid est blasphemia?* R. Est locutio facta per modum convitii, aut contumeliæ & maledictionis in DEUM vel Sanctos. *Ratio*, quia sicut laus Sanctorum redundat in DEUM, sic etiam & blasphemia.

Q. *Quotuplex est?* R. 2plex: *Hæreticalis*, quæ articulis fidei directè opponitur, ut si quis diceret: *Deus est crudelis*, crederetq; pertinaciter his à se iniquissimè dictis. Alia *simplex*, quæ articulis fidei directè non opponitur, sed aliquid vituperabile per modum detestationis & quasi imprecationis in DEUM profert sine contumacia; à prima, non quilibet Confessarius simplex approbatus absolvere potest, secus ab altera. In blasphemia erga DEUM non datur parvitas materiæ.

De Sacrilegio.

Q. *Quid est Sacrilegium?* R. Est violatio rei Sacræ seu dicatæ cultui Divino. Ex genere suo est peccatum mortale.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: *Personale*, est violatio Personæ Sacræ. *Reale*, quando res violatur ut profanatio vasorum sacrorum vg. si quis ex calice consecrato biberet in convivio. *Locale*, quando locus violatur.

Q. *Quomodo locus vg. Ecclesia potest violari?* R. 1mo Per strepitum forensem ut si quis negotiationes, stabulationem equorum, aut similia

facit

facit in Locis Sacris. *2do* Per furtum, quod fieri potest 3bus modis. *1mo* Si quis furatur Sacrum de Sacro, hoc est vg. calicem in loco Sacro.

2do Sacrum de non Sacro, vg. rem sacrã extra Ecclesiam.

3tio Non sacrum de Sacro, vg. pecuniam aut aliam rem, quæ fuit deposita in Ecclesia, vel ejus custodiæ tradita, aut ei accomodata.

3tio Violari Ecclesia potest per actus repugnantes ejus immunitati.

4to Violatur: per Pollutionem, pollnitur Ecclesia (vel Cæmeterium) per injuriosam exustionem.

2do Per sepulturam excommunicati vitandi id est non tolerati, seu publice denunciati, aut Notorii percussoris Clerici, Infidelis, etiã infantis, minime autẽ, si sit filius Parentis fidelis, licet decesserit sine Baptismo, quia est pars hominis Christiani, consvetudo tamen est, ut non sepeliatur in loco S.

3tio Per homicidium injuriosum, aut mutilationem etiam injuriosam, suffocationem, & si fiat sine sangvinis effusione.

Polluitur, si quis alium in subita rixa in Ecclesia occidit, quia ex hoc, quod occisio fuerit subita, & casualis non sequitur, quin fuerit voluntaria, & inde injuriosa. Etiam dum quis seipsum occidit.

Polluitur per Martyris alicujus occisionem, non

non quidē ob ſangvinem Martyris, qui Sanctus & innocens eſt, ſed ob injuſtam & ſacrilegam occiſionem. Et licet Eccleſia eſſet reconcilianda, tamen locus ſangvinis non eſſet lavandus, ſed ſangvis ſacer colligendus, & obſervandus.

Non polluitur per homicidium ex joco vel ludo ſecutum, quando non poterat prævideri homicidium: Nec, ſi fiat ab amente, ebrio, puero uſum rationis non habente.

4to Polluitur Eccleſia vel Cæmeterium per effuſionem ſangvinis publicam, & mortaliter illicitam, & in magna quantitate. Secus verò per effuſionem ſangvinis in propriam defenſionem, aut purè caſualem.

Imo ut docet *Samuel de Lub.* Non polluitur dum quis alterius nares percutit, & ſi multus ſangvis profluit, niſi præcedat gravis percuſſio, & factum ſit cum culpa gravi.

Ut Eccleſia ſeu Cæmeterium polluatur, non eſt neceſſe ut ſangvis cadat in terram, imo etſi vulneratus ſtatim exiverit de Eccleſia ſeu Cæmeterio.

Polluitur ſi percuſſor exiſtens extra Eccleſiam percutit ſeu vulnerat exiſtentem in Eccleſia ſeu Cæmeterio. Non polluitur, dum aliquis foris graviter vulneratus ſit, & poſtea ad Eccleſiam confugiat, ibiq; moriatur. *Barb.*

5to Polluitur per copulam illicitam, aut humani ſeminis effuſionem, quæ ſit peccatū

mortale,

mortale, licet non cadat in terram, dummodo sit externa & notoria.

Q. *Si pollutio Ecclesiæ sit occulta, an indiget reconciliatione?* R. Non. Hinc Sacerdos sciens ex Confessione, vel etiam extra eam; sed in secreto, quod sit Ecclesia polluta, potest celebrare, nec curare reconciliationem, nisi successu temporis publicum fuerit.

Q. *Quis Ecclesiam pollutam reconciliare potest?* R. Si sit tantum benedicta? simplex Sacerdos aqua à se benedicta utendo formula Ritualis.

Si autem sit consecrata? tu c ab Episcopo reconcilianda, *Cap. Aqua 9. de Consecr. Eccl.* Si autem hic habeat gratias à Sede Apostol. poterit cõmittere simplici Sacerdoti.

Q. *Qui celebrat in Ecclesia polluta, quam pœnam incurrit?* R. Præter peccatum mortale nullam aliam. Si quis autem celebraret in Ecclesia interdicta? præter pec: morta incurreret irregularitatem. Bened: XIV. de Sacrif. l. 3.

Q. *Pollutâ Ecclesiâ polluiturne Cœmeterium?* R. Affir: sed non econtrà, quia magis principale trahit ad se minus principale.

Q. *Si Ecclesia sit polluta per sepulturam excommunicati quid agendum?* R. Exhumandum est corpus & alibi sepeliendum in loco profano; si autem discerni non possit? relinquendum, sed locus reconciliandus est.

Q. *Quam pœnam incurrit scienter & temerè excommu-*

communicatum sepeliens in loco S.? R. Excommunicationem Papæ reservatam ipso facto.

Q. *Quis effectus sit pollutionis seu violationis Ecclesiæ?* R. Sacramenta non administrentur, officia Divina non persolvantur sepultura mortuorum non fiat.

Q. *An possint tunc Sacramenta aliqua administrari?* R. Potest Sacramentum Baptismi, tam parvulis, quàm adultis, etiam solemniter. Cap: *Quoniam* Passer. *2do* Confirmationis. *3tio* Pœnitentiæ. *4to* Matrimonii.

Eucharistia solum infirmis per modū Viatici & extrema Unctio potest dari. Missa solùm una in hebdomada ad renovandas Particulas consecratas pro infirmis potest celebrari. *Passer. Disp. 9.*

Q. *An campanæ possunt tunc pulsari?* R. Non possunt pulsari in his, quæ concernunt officia Divina; secus in aliis. *Passer ibid.*

Cæterum servatur in praxi, ut sileant omnino campanæ etiam ad salutationem Angelicam, ad majorem terrorem delicti polluti-vi Ecclesiæ. Cleric. *Errotem.* Cap: 31. n. 21.

Q. *Quot modis fiat Sacrilegium Personale?* R. 4. Homicidio Personæ Sacræ vg. Clerici, Religiosi, seu Monialis. *2do* Percussione dictarum Personarum. *3tio* Tractione Personarum Ecclesiasticarum ad Tribunal sæculares Incarceratione &c. *4to* Fornicatione cùm Persona DEO dicata, seu voto castitatis &si simplici obstricta,

Q. *Quibus actibus committitur sacrilegium?* R. Non tantum cōmittitur actu & opere consummato, sed etiam actu interno seu voluntate consentiente; quia cogitationes deliberatæ cum consensu ejusdem speciei habent malitiam, sicuti & externa opera consūmata; ut patet in omnibus peccatorum malitiis.

Q. *Quotuplicem continet malitiam actus venereus in Religiosis, Monialibus, & Clericis?* R. Sive sit actus exterior, sive interior ut sunt delectationes morosæ, aut pollutiones voluntariæ duplicem continent malitiam; contra virtutem castitatis, alteram contra voti obligationem.

§. 8vus.

De Sacrilegio ex violata Immunitate Loci S.

Q. *Quid est Immunitas Ecclesiastica?* R. Est exemptio sive jus, quo res Ecclesiæ & Personæ Ecclesiasticæ à publicis oneribus sæcularibus liberæ sunt.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: *Localis*, quæ Ecclesiis & aliis locis Ecclesiasticis competit. *Realis*, quæ rebus seu Bonis ad Ecclesiam aut Clericos pertinentibus. Et *Personalis*, quæ ipsis Personis Ecclesiasticis competit.

Q. *Quo jure immunitas his rebus debetur?* R. Civili, Canonico, ac etiam Divino, ut communiter tenent DD. Nam etiam in antiqua lege instituta legitur.

Q. *In quo consistit Immunitas?* R. In his 2bo

1mo Ut actus sæculares seu profani ab Ecclesiis arceantur. *2do* Ut malefactores fugientes ad Ecclesiam ibidem in vita & membris protegantur, neq; ex inde violenter extrahi possunt. Et dicitur privilegium Asyli.

Unde in Ecclesiis & eorum Cæmeteriis nō est licitum aliquid vendere, aut negotiationes exercere, exceptis candelis, si id fiat ad fidelium devotionem promovendam, ut tenet Azor p. 2. l. 9.

Q. *In quo consistit Immunitas realis & Personalis?* R. In hoc quod res & Personæ Ecclesiasticæ à Jurisdictione Sæcularium Magistratuum, eorumq; exactionibus & oneribus immunes sint.

Q. *Quæ loca gaudent privilegio Asyli?* R. Omnes Ecclesiæ sive consecratæ sive nō consecratæ, dummodo sint ab Episcopis benedictæ. Etiamsi sint pollutæ, interdictæ, infortunio aliquo dirutæ (nisi sint Authoritate Superioris destructæ sine spe reædificationis.) Cæmeteria, Monasteria, & horum campanilia, Horti, infirmaria, Portæ, & similia locis sacris contigua. Palatia Cardinalium, Episcoporum: Oratoria publica Authoritate Episcopi erecta, non verò privata in domibus Nobilium. Gaudent & Seminaria Clericorum. *Felix Potes.*

De Jure Ecclesia Matrix per 40. passus in circuitu, & aliæ Ecclesiæ per 30. gaudebant

Immuni-

Immunitate, sed jam huic consvetudine derogatum est. *Item*: Si non esset circa Ecclesiã Cæmeterium, & fugiens tangeret januam Ecclesiæ clausam, aut parietem gauderet privilegio Asyli; Sicut etiam & ille, qui confugit ad Sacerdotem portantem ad infirmum Ss. Eucharistiam. Quia Corpus Christi est longe dignius, quàm Ecclesia materialis. Plurima Decr: S. Congr.

Q. *Qui gaudent vel non gaudent Immunitate, etiamsi confugiant ad loca Sacra?* R. Gaudent omnes fideles, imo probabilius etiam Pagani, Judæi, Excommunicati, imo & hæreticus, nisi propter hæresim sit capiendus.

Non gaudent publici Latrones, viarumq; Grassatores: Depopulatores Agrorum, seu Incendiarii segetum: Homicidæ & Mutilatores in Ecclesia aut Cæmeterio; requiritur autem effectus, puta mors, vel abscissio membri. Non gaudet, qui existeret extra Ecclesiam, & occideret vg. Sclopeto existentem in Ecclesia & econtra: Nec qui proditorie proximum etiam infidelem occidunt. Proditor proprie est, qui alium occidit simulatâ amicitiâ per insidias, nullo præcedente rancore, aut inimicitia, quam occisus præcavere poterat.

Nec Assasinus, qui aliquem pecunia aut pretio æstimabili conducit ad alium occidendum, & qui sic conductus alium incautè occidit,

cidit. Unde ambo dicuntur Assassini.

Nec Reus læsæ Majestatis, Nomine Majestatis veniunt Reges & Principes.

Nec Mater occidens filium infantem, neq; qui alium occidit veneno. S. Cong: 1632. 3. Dec: Nec procurantes abortum medicamentis, S. R. C. 3. Dec. 1632.

Nec illi, qui falsificant Literas Apostolicas Bul: Ben: XIII. *Ex qua Divina.*

Nec gaudent conflantes, adulterantes, aut condentes quascunq; monetas, vel tales expendere & erogare præsumentes.

Nec illi, qui confugientes in Ecclesiam violenter extrahunt.

Omnes illi non gaudent Immunitate, qui qui proximum suum occidunt *Animo præmeditato*, sive inimicitia præcesserit? sive non. Homicidium *præmeditatum* est: quod non provenit subito in rixa vel ex calore iracundiæ, sed illud est, quod post excitatam iram aliquo intervallo cum deliberatione cõmittitur Bened: XIII. *Consti: Ex quo Divina &c.*

Dicti delinquentes solent ad Asylum Ecclesiæ confugere, quibus utpote indigis repulsus est dandus, & ad Ecclesiam non sunt admittendi. Si tamen jam sint in Ecclesia, non possunt violenter extrahi sine Episcopi scitu, & facultate. Greg: XIV. A. 1591.

Q. *Quæ sunt commoda fugientium ad Asylum Ecclesiæ?* R. Qui in Ecclesiam confugit, non

P potest

poteſt extrahi ex ea vi, dolo, aut mala arte. Et ſic extractus reſtitui debet Eccleſiæ. *2do* Reus dum eſt in Eccleſia, non poteſt vinculis conſtringi, aut alia violentia affligi. *3tio* Dũ eſt in Eccleſia, non poteſt contra eum ferri ſententia mortis, aut alterius pœnæ corporalis: uti exilii &c. *4to* Reo in Eccleſia exiſtenti non poteſt negari neceſſarius victus, & veſtitus, aut impediri, ne ad illum deferatur. *5to* Non poteſt ſpoliari rebus propriis, & bonis ſuis, quæ ſecum ad Eccleſiam tulit. Niſi attuliſſet res alienas, quæ Domino rerũ harum allatarum reſtituenda erunt.

Arma à lege prohibita poſſunt ab eo auferri: Vel ſi verbis doloſis aut ficta Judicis promiſſione impunitatem promittentis deceptus fuiſſet, ut libere de Eccleſia exiiſſet, Judex tenetur ei ſervare fidem, aut Eccleſiæ reſtituere. *Barb. n. 54.*

Si Reus ſit pauper, tenetur ei Eccleſia ſubvenire de victu, ille verò tenetur in Eccleſiæ commodum laborare. Extra Locum S. poteſt poni cuſtodia à curia Sæculari, quia per eam nulla vis infertur. *Suar. Pir. &c.*

Q. *Quam pœnam incurrunt vi & dolo Reum extrahentes ex Eccleſia?* R. Ultra culpam Sacrilegii incurrunt ipſo facto Excommunicationẽ Papæ reſervatam. *Far Barb. &c.* ad quam incurrendam ſufficit attentatio etiam effectu non ſecuto. *Theſa:* apud Cleric: Erro: Cap: 32. n.

32. n. 45. 46. Insuper pecunia mulctari debent, & publica pœnitentia afligi, nec absolvi, donec restituatur Reus Ecclesiæ. Eandē pœnam incurrunt: capientes, vincientes Reū in loco Asyli; Complices extractionis: Fautores, Cooperatores, mandantes, cogentes, svadentes ut exeat, tentantes. S. Congr: 2. Dec: 1692. 2. Dec: 1693. 5. Jun: 1694.

Reus, qui necessitatis naturæ causâ egreditur è Loco S. propter ei debitam, & aliunde non salvabilem reverentiam nequit capi à Curia Sæculari. *Reyffen. &c.*

Q. *Quæ sunt observanda Rectoribus Ecclesiæ in susceptione Reorum fugientium ad Asylum?* R. *1mo* Examinandus est Reus, ob quam causam fugit; quod si delictum non esset grave, sed solum indigeret correctione morum? dicat ei, nullam habere Immunitatem.

2do Si crimen sit grave, & foret in jure exceptum? persvadeat Reo, ut caute exeat, quia alias Curiæ Sæculari tradendus erit.

3tio Quodsi Rector Ecclesiæ à Judice sæculari fuerit requisitus de dimissione Rei; dicat ei, prompte id faciet, sed prius scribendum est ad Episcopum loci.

4to Si verò intra hoc tempus addatur custodia intra ad cubiculū, ubi permanet Reus, licet posset hoc renuere Parochus per resistentiam, ad sedandas tamen rixas, protestetur, &. ad Episcopum de re acta scribat.

§. 9nus.

De Simonia.

Q. *Quid est Simonia?* R. Est studiosa voluntas emendi, vel vendendi pretio temporali aliquid spirituale, vel spirituali annexú.

Dicitur *Simonia* à Simone Mago, cui S. Petrus Apost: maledixit pro eo, quod ab Apostolis gratiam Spiritûs S. pecuniâ emere voluisset. Est igitur species *Sacrilegii*. Ex genere suo peccatum mortalé.

Q. *Quotuplex potest esse pretium in Simonia?* R. 3plex: *Pretium muneris à manu*, ut pecunia &c. *Pretium muneris à lingva*, ut laus intercessio &c. Et *Pretium muneris obsequii*, ut servitium, obsequium aliquod &c.

Dicitur: *Studiosa voluntas*, quibus verbis intelligitur quivis contractus onerosus sive venditionis, sive locationis, sive permutationis, quia Simonia non consistit sine pactione aliqua tacita, vel expressa, & obligatione ex pacto.

Unde patet malitiam Simoniæ consistere in irreverentia, quæ cōmittitur, dum res spirituales instar temporalium pretio æstimantur, & contractibus subjiciuntur.

Q. *Quotuplex est Simonia?* R. 3plex: *Mentalis*, quæ sola voluntate cōmittitur, nec in actum prodit externum.

2da Conventionalis, quando extrinsecè convenitur, & pacilcitur de pecunia, & venditione,

ctione, sed adhuc non est secutus ab utraq; parte. Atq; huc reducitur Simonia *Confidentia*, cùm quis alteri dat Beneficium, ut illud sibi, vel alteri resignet, vel cum onere dandi certam partem fructuum.

3tia Realis; est actualis traditio rei temporalis pro re spirituali juxta promissionem, & conventionem factam.

Q. *Quotuplex est materia, circa quam cōmitti potest Simonia?* R. 3plex: *Pure Spiritualis*, v.g. Dona Spiritûs S. & gratiæ supernaturales &c. 2. Pure corporalis, vg. Sepultura &c. 3. Mixta ex corporali & spirituali: ut Sacramenta, Sacramentalia, ornamēta benedicta &c.

Q. *Pro administratione Sacramentorum scilt. Baptismi, Matrimonii datur peccunia Parochis?* R. Talis peccunia non exigitur neq; accipitur tanquam pretium temporale pro Sacramento, quod est inæstimabilis valoris, sed tanquam stipendium necessarium pro sustentatione Ministrorum Ecclesiæ.

Q. *Simonia quomodo dividitur?* R. I. In eam, quæ est *Juris divini*, eaq; prohibita propter malitiam suam, vg. Hostiam consecratam vendere.

II. Et in eam, quæ est *Juris humani*, estq; mala tantum propter prohibitionem. Et sic ab Ecclesia prohibetur.

1. Venditio Beneficiorum secundum id quod in ipso est temporale, scil: quo ad jus præcisum percipiendi fructus.

2. Venditio Officiorum extrinſece tantum ordinatorum ad res ſacras, vg. Sacriſtæ, Advocati, Æconomi.

3. Oblatio pecuniæ alicui facta ut ſvadeat alteri, ut det Beneficium.

4. Pactio de reſignando Beneficio vel ſolvenda penſione, ſi alter Beneficium mihi impetret.

5. Permutatio, & reſignatio Beneficiorum &c. ſi fiant ſine permiſſione Papæ vel Eppi; quæ ſi accedat licita erunt.

6. Acceptio muneris etiam ſponte oblati pro examine ad Parochiam.

Q. *Eſtne Simonia dare vel accipere pretium pro abſolutione à peccatis vel Cenſuris, pro diſpenſatione in voto, in impedimento Matrimonii, Irregularitate?* R. Affir: Etiam erit Simonia concionari, Miſſas celebrare pro pretio; niſi excuſetur quis ratione laboris extrinſeci, nõ annexi rei ſpirituali vg. pro labore itineris, cantûs, ſcripturæ &c.

Q. *Num Simoniacum quivis Sacerdos abſolvere poteſt?* R. Poteſt: Exceptâ ſola Simoniâ *Confidentia* & *Reali*, in ſuſceptione ordinum vel 1mæ Tonſuræ: in ſuſceptione ad Religioné: & in Beneficio, propter annexam Excommunicationem Papæ reſervatam dictis hiſce caſibus.

Ob Simoniam *Realem* in Beneficio irrita eſt electio, præſentatio, inſtitutio; Unde talis nõ

facit

fecit fructus suos, debet dimittere Beneficiũ ante omnem sententiam Judicis, quia sine justo titulo est possessio talis. Efficitur inhabilis ad idem Beneficium, aliis tamen Beneficiis jure ipso non privatur, nec ad alia Beneficia obtinenda fit inhabilis ante sentententiam Judicis. Idem dicendum est de Simonia *Confidentiæ*.

Q. *An, quæ sunt accepta per Simoniam, restui debent?* R. Affi : idq; vel Ecclesiæ vel danti.

Q. *In quibus casibus non cõmittitur Simonia?* R. I. Redimendo vexam injustam ratione Beneficii possessi. II. Emendo pensionem mere temporalem, vg. Decimam. III. Dando aliquid resignanti in vim reparationis factæ. Dando certum quantum pro institutione. IIII. Dari potest per modum sustentationis Ministrorum rerum spiritualium, per modum Elemosynæ, vel per modum laudabilis consvetudinis.

Q. Petrus inservivit Eppo hâc intentione ut pro mercede conferatur ipsi Beneficium, sine ulla tamen conventione seu pacto externo, an inccurrit pœnas juris? R. Non, nec tenetur dimittere illud Beneficium. Nam Simonia *Mentalis* non obligat ad restitutioné. *S. Tho. Sa. &c.*

§. 10mus.

De 2do Præcepto Decalogi.

Q. *Quæ prohibentur hoc 2do præcepto?* R. Ne

Nomen

Nomen DEI vane & irreverenter assumatur. 2do Ne falsò juretur. 3tio Ne in levissimis rebus Nomen DEI in testimonium adducatur. 4to Vota vovendo & non reddendo, & his similia.

Q. *Quid est juramentum?* R. Est invocatio Divini testimonii in confirmationem alicujus dicti vel facti, aut promissionis.

Q. *Quotuplex est Juramentum?* R. *Vocale* Juramentum (cùm *Mentale* solum inter DEUM & Hominem versari potest, & cum interiori voto conjungitur, ad materiam de voto pertineat Suar:) dividitur in *Assertorium*, quo confirmamus id quod asserimus vel negamus. Et in *Promissorium*, quo confirmamus id, quod promittimus.

2do Aliud est *Deliberatum*, quo quis cum attentione & intentione jurat; Et *Indeliberatum*, quod fit econtra.

3tio Aliud *Materiale* tantum, quo quis sine intentione utitur verbis, quæ vim juramenti habent. Aliud *Formale* tantum, quo quis profert verba, quæ ex se nullam habent formam juramenti, assumit tamen ea animo & intentione jurandi. Aliud est *Mixtum*, quo quis profert verba, quæ formam habent juramenti, idque cum animo & intentione jurandi.

4to Aliud est *Expressum*, quo DEUS expresse, aliud *Tacitum*, quo DEUS tacite & implicite in Testem vocatur.

5to Aliud est *Simplex*, quo DEUS tantum vocatur in Testem. Aliud *Execratorium* seu *Imprecatorium*, quo DEUS non tantum vocatur in Testem, sed etiam in Judicem & Vindicé. Talia sunt: *Moriar, à terra absorbear, fulmine percutiar, &c. si non ita est.*

6to Aliud est *Solemne*. Aliud *Dolosum*, quod fit cum animo decipiendi. Aliud *Judiciale*, quod præstatur in Judicio. Aliud *Absolutum*. Aliud *Conditionatum*. Aliud *Liberum*. Aliud *Coactum*. Aliud fit verbis, aliud signis. Aliud *Licitum*, aliud non licitum, quod patet ex ipsis terminis.

Q. *Quæ requiruntur ad Juramentum licitum Conditiones?* R. Veritas, Justitia, & Necessitas. Hinc Juramentum est Actus Religionis, si fiat cum dictis conditionibus.

Q. *Quomodo pecant ex levitate vel consvetudine in familiari discursu jurantes?* R. Si verè jurant his aut similibus verbis: *DEUM testor*, vel *DEUS mihi testis*, vel *Juro per DEUM*, (hæc verò: *Ut sum Sacerdos*, vel, *Ut sum Catholicus*, non esse formulas juramenti docet *Engel. Less.*) & sine necessitate, peccant venialiter, non enim in vanum debet Nomen DEI assumi.

Si verò falsa jurant? mortaliter; Quia simul mendacium committunt, & maxime si in tali perjurio aliquam deliberationem habent.

Q. *An licet jurare cum restrictione mentis?* R.

Hæc

Hæc difficult s pendet ab ill : an licet uti restrict one mentali.

Restrictio *Mentalis* 2plex est, *Purè Mentalis*, quæ tunc habetu , dum aliud omnimode verba sonant, & aliud est in mente loquentis; ita ut adhibita omni diligentia non possit audiens devenire in alium sensum, præter illũ quem verba sonant.

Et *non purè mentalis* est, quando illud quod retinetur in mente ex signo aliquo externo, æquivocis verbis, vel ex circumstantiis aliquibus cognosci debet, ut si Confessarius interrogaretur de peccatis pœnitentis, responderet, quod nullam haberet scientiam de peccatis, in mente retinendo propter te.

Porro Restrictio purè mentalis mendacium est, & si fiat cum juramento est perjurium. Imo etiam in materia jocosa & leviori non est licita Restrictio purè mentalis æquivoca.

Nunc R. Quando se aliquis sponte offert ad juramentum vel à Judice legitime requisitus, peccat mortaliter, si æquivocè juret. Quia sic omne judicium facile perverti potest.

Q. *An teneatur juramento, qui juravit per hæc Evangelia, credens esse librum Evangeliorum, & fuit liber profanus?* R. Tenetur, quia l cet erravit in materia, non erravit in proposito.

Q. *An promissio jurata de re contra justitiam, contra bonos mores vel contra consilia Evangelica obliget ad Executionem?* R. Non, quia juramen-

tum

tum non debet esse vinculum iniquitatis.

Q. *An qui contraxit Sponsalia cum una absque juramento deinde contrahit Sponsalia jurata cum alia teneatur adimplere juramentum?* R. Non, quia juramentum est invalidum tanquam factum de re injusta.

Imo nec tenetur ducere secundam & si prima voluntarie remitteret sua Sponsalia, quia quod ab initio non valuit, tractu temporis non convalescit, nisi post dictam remissionem renovetur promissio cum illa 2da.

Q. *An Juramentum vel per errorem vel per dolum extortum obligat jurantem?* R. Non, si error vel dolus versetur in substantia, quæ dedit causam juramento, quia ubi est error, nullus est consensus, secus si sit in accidentalibus tantum, vel quando Viator coactus à Prædonibus juravit se illis daturum pecuniam quamvis in hoc casu possit peti relaxatio.

Q. *Quomodo peccat qui jurat se facturũ rem malam?* R. Si mortaliter malam? mortaliter, si venialiter malam? venialiter peccat, nec tenetur id perficere.

Q. *Quid est Perjurium?* R. Est quando quis invocat DEUM in Testem suæ falsitatis. Hinc ille censetur esse perjurus, qui falso jurat, vel qui non servat, vel non satisfacit juramento, & ideo peccat mortalitèr in re gravi, venialiter in re levi.

Q. *Quâ pœna punitur Perjurus?* R. Jure

Ponti-

Pontificio fit infamis, & si est Clericus? deponitur à Benefieio & Ordine, & si Beneficium perjuro conferatur? Collatio ipso facto est nulla &c.

Q. *An in perjurio datur parvitas materiæ?* R. Quotiescunq; quis de præsenti falso jurat rem ita se habere, vel promittere, non datur parvitas, si rem parvam promissam juramento non præstas? datur juxta nonnullos.

§. IImus.

Reliqua de Juramento.

Q. *Quot & quibus modis cessat obligatio Juramenti?* R. 4. modis Irritatione, Remissione, Dispensatione, sive Relaxatione & commutatione.

Q. *Quis potest irritare Juramenta?* R. Superior ipsius jurantis nempe Pater, Prælatus, Vir, Dominus, respectu suorum subditorum.

Q. *Quis potest remittere obligationem Juramenti?* R. Ille in cujus utilitatem vel favorem facta fuit promissio jurata.

Q. *An qui habet privilegium relaxandi vota pro foro interno, possit etiam relaxare juramenta?* R. Potest. *Pont. Sua. Tam.*

Q. *Qui possunt Juramenta relaxare?* R. Papa pro tota Ecclesia, deinde omnes Prælati habentes jurisdictionem Spiritualem respectu suorum subditorum.

Q. *An Judex Laicus potest relaxare juramenta?* R. Nô; quia est quid spirituale, nisi essent in

sui

sui favorem facta, quia tunc posset ea remittere.

Q. *Quæ excusant ab impletione juramenti?* R. 1. Si quod bonum erat tempore juramenti, propter circumstantias postea fit illicitum, vel vanum, impeditivum majoris boni. 2. Si juramentum mutetur in opus apertè melius, & DEO gratius, nisi esset factum in gratiā hominis. 3. Si status rei notabiliter mutetur. 4. Si res jurata facta sit inutilis ad finem intentum. 5. Si ita ferant conditiones, quæ in quovis juramento promissorio tacite includũtur, vg. *Si potero, salvo jure Superioris, vel nisi obligatio tollatur &c.*

§. 12dus.

De Adjuratione.

Q. *Quid est Adjuratio?* R. Est cùm inducitur aliqua Persona ad aliquid faciendum, vel omittendum aliquid in vocatione DEI, vel alicujus rei Sacræ.

Q. *Quot modis potest fieri adjuratio?* R. 1mo Per petitionem, orationem, & obsecrationẽ. 2do Per imperium & coactionem, si fiat cum debitis requisitis, est actus religionis, ut autem fit licita? requiruntur: veritas, judicium & justitia.

Q. *Quomodo adjurare liceat?* R. Cum debita humilitate possum orando, & deprecando adjurare DEUM ipsum per JESUM Christum, per Sacra Mysteria Passionis,

Q. *Num creaturæ irrationales, ut animalia nociva, grandines, tempestates &c. possunt adjurari?* R. Secundum se directè & propriè non possunt, quia non sunt capaces rationis, ut possint per adjurationem moveri ad aliquid; Quatenus verò moventur sive à DEO in pœnam peccatorum, sive à dæmone ad nocendum? possunt indirectè adjurari, sive adjuratione deprecativâ, in ordine ad DEUM: sive imperativâ in ordine ad dæmonem. Et ad hoc serviunt Exorcismi.

Q. *An licitè possunt adjurari dæmones, ut pellantur à corporibus obsessis?* R. Possunt adjuratione imperativa & coactivâ in Nomine DEI & Sanctorum. Nullo autem modo adjuratione deprecativâ, nam regulariter esset mortale.

§. 13tius.

De 3tio Præcepto Decalogi.

Q. *Quid hoc Præcepto præcipitur?* R. Observatio Festorum, in quibus cessandum est ab omni opere servili, & vacandum devotioni sub gravi peccato.

Q. *Quis diē Dominicam loco diei Sabbathi sanctificandum assignavit?* R. SS. Apostoli ut patet ex Apoc: 1. dicente S. Joanne: *Fui in Spiritu in die Dominica.*

Q. *Quæ hujus ratio?* R. 1. In memoriam Resurrectionis Christi. 2. Ne videremur convenire cum Judæis. Ut sciat. Sacerdos rationem Judæis reddere, ex S. Scriptura, datur,

tur. 3tia ratio ex illo Isa: 66. Ubi Propheta postquam v. 11. de tempore Adventûs Messiæ disseruerit in Persona DEI, de creatione novorum Sacerdotũm, subdit v. 23. *Et erit mensis ex mense, & Sabbathum ex Sabbatho.* Quid clariùs his verbis contra Judæos.

Q. *Quæ opera sunt prohibita fieri die Dominico?* R. Artes Mechanicæ, omnia opera servilia, & quæ versantur circa materiam externam, vg. ligna secare &c. sive illa fiunt ex lucro, sive ex recreatione, minus excusant à peccato.

Possunt autem exerceri artes liberales, quia hæ principaliter occupant liberam mentẽ hominis, licet aliquando sint etiam cum defatigatione corporis, sed hoc per accidens est.

Q. *Quæ sunt artes liberales, & quæ Mechanicæ sive Factivæ?* R. Artes liberales communitèr numerantur 7. hoc versu expressæ.

Lingva, Tropus, Ratio, Numerus, Sonus, Angulus, Astra.

Ex quo deducitur Artem Grammaticam, Pòëticam, Oratoriam, Discursivam, Arithmeticam, Musicam, Geometricam, Astronomicã, Mathematicam, &c. esse licitam quo ad exercitium Die Festo.

Q. *Quæ sunt artes Mechanicæ?* R. Sunt cõmuniter hoc versu expressæ.

Rus, Nemus, Arma, Faber, Vulnerà, Lana, Rates.

Ex quo deducitur illicitam esse die Festo Agricul-

Agriculturam, Venationem, Artem militarem, Fabrilem, Chirurgicam, Textoriam, & Nauticam; ac præsertim quo ad illas partes, quæ sunt opera servilia.

Q. *In quibus casibus potest quis exercere servilia diebus Festivis absq; peccato mortali?* R. 1. In servitium DEI, ut pulsare campanas, mundare Ecclesiam, &c. 2. In servitium quotidianum & necessarium hominibus, ut curare infirmos, mundare domos, coquere cibos &c. 3. In necessitatem corporalem, ut si quis ita sit pauper, ut non possit præbere sibi vel suæ familiæ cibum, nisi die Festo laboret. 4. Propter communem necessitatem. 5. Ad evitanda majora damna, ut tempore Belli, Tempestatis, incendii &c.

6. Ratione pietatis ut sepelire mortuos &c. in Beneficium publicum Reipublicæ.

Q. *Cui imputandum peccatum, si subditi violent Festa?* R. Si inviti id faciunt, sed ex mandato Domini præcipientis? Soli Domini præcipientes peccant, si verò ex suo arbitrio laborant publice? peccant principaliter, sed & Parochus, & ipse Dominus minime excusatur à peccato, Quia sunt Superiores, adeoq; si possunt corrigere, & negligunt participes sunt illius mali.

Q. *Si quis Hæbreo aut alteri non baptizato opus servile pro integro Festo committeret, num peccaret?* R. Affirmat Tab: §. 1. n. 16. Nam tametsi

non

non baptizatus ex se sine peccato diebus Festis laborare possit, quia non est legibus Ecclesiasticis subditus, fidelis tamen non poterit sine culpa laborem injungere, quia altero homine laborante ipse moraliter laborat, opera servilia non modo immediatè per nos ipsos exercenda, sed etiam mediatè & per alios homines prohibentur. *Matheu. pag. 354. &c.*

Q. *Quo tempore dies Festus incipit?* R. Ordinariè loquendo juxta morem à media nocte vg. Sabbathi, & terminatur nocte mediâ sequenti.

Q. *Quid judicandum de secatione lignorum ad culinam die Festo?* R. In hoc verè servili opere non mihi videtur famulari consvetudo. Unde si nulla adest necessitas & potuissent commodè hæc præparari ante diem Festum, peccant mortaliter Domini sic disponentes, nisi sit modicus labor, quia si hoc licitum foret, nullum Festum rite posset celebrari.

Q. *Qui sunt actus forenses, à quibus abstinendū est diebus Festis?* R. Citationes, formationes processuum, Expeditiones, ac sententiæ, quæ non solum sunt illicitæ, sed nullæ, & invalidæ, si fiant in die Festo, nisi agatur de Religione, vel de Personis miserabilibus sublevandis. Testes tamen examinari possunt.

Q. *An Regulares possunt annuntiare Festa, & Vigilias populo?* R. Non, quia hoc spectat ad Parochos, ut notat *Nico. in Flo, verbo* Festum n. 8.

§. 14tus.

De 4to Præcepto Decalogi.

Q. *Quid hoc Præcepto præcipitur?* R. Honor Parentibus debitus, imo & omnibus Superioribus.

Q. *Qualis honor his debetur?* R. Amoris, Obedientiæ, & Reverentiæ.

Q. *In quo consistit hic honor Parentum?* R. In Reverentia interiori & exteriori: eos adjuvando in necessitatibus corporalibus, sustentando illos propriis bonis.

Q. *Quomodo & quando filius censetur peccare contra amorem Parentum?* R. Si signa odii ostédat erga Parentes, si consulto & ex malitia contrarium mandatis eorum faciat, si torvo oculo eos aspiciat, & durè eos alloquatur, si non subveniat eorum necessitatibus, si mortem illis exoptet, si non impleat eorum testamenta, &c. In his omnibus pro gravitate delicti peccat mortaliter.

Q. *Quomodo obligamur ad sustentandos Parentes?* R. Jure naturali. Et ideo si sint in extrema necessitate Parentes, & filius jam sit ingress9 aliquam Religionem ac professus? tenetur egredi petitâ prius, licet non obtentâ licentiâ à suis Superioribus.

Q. *An filius potest aliquando privari hæreditate à Patre?* R. Potest ex justa causa, vg. Si fuerit ingratus Patri, afficiendo illum gravi injuriâ. Si vitæ Patris insidiatus fuerit. Si

malefi-

maleficis se immiscuit. Si Novercam idest Patris secundam Uxorem carnaliter cognoverit. Si Patri in carcere detento succurrere noluerit. Si bona dilapidaverit.

Hæ causæ pro tunc valent, quando filio provisum est aliunde, unde vivat, nam alimentis ad vitam necessariis privari non potest per jus Civile, cùm debeantur jure naturali.

Q. *An obligantur Domini dare mercedem servis infirmis ad obsequium inutilibus?* R. Si non ex occasione ipsorum infirmitas acciderit? non tenentur quidem ex justitia, nisi ex charitate, si sint in magna necessitate. Imo sumptus pro ejus curatione poterit Dominus ex salario debito repetere. *Escob. t. 3. C. 9.*

Q. *Utrum Dominus expellens servum domo nondum completo tempore constituto, teneatur ei solvere integrum anni salarium?* R. Bona: &c. DD. affirmant, nisi pulsus esset ob suam culpam.

§. 15tus.

De 5to Præcepto.

Q. *Quid est homicidium?* R. Est injusta hominis occisio. Dicitur *injusta occisio*, ut sciamus non esse homicidia: necare homines improbos ex publica authoritate. Dicitur *hominis* tam alterius quàm sui ipsius, quia nullus est Dominus vitæ suæ, aut membrorum, & sic nemo potest se ipsum occidere.

Q. *Quotuplex est homicidium?* R. 2plex: *Voluntarium* & *Casuale*, quod patet ex terminis.

Aliud *Simplex*, quod solet communiter fieri. Aliud *Qualificatum*, quod ratione alicujus qualitatis Personæ occidentis, aut occisæ, vel aliarum Circumstantiarum habet sibi specialē annexam malitiam, & pœnam.

Et tale est Homicidium: Occisio Parentum, Consangvineorum, quod vulgo *Parricidium* appellatur, vel occisio Clerici, aut alterius Personæ Sacræ, & erit Homicidium Sacrilegū.

Q. *Quot modis committi potest homicidium?* R. 6. Facto, consilio, mandato, defensione, permissione, & auxilio.

Q. *An licitum est aliquando homicidium?* R. Licitum, *1mo* Quando malefactores publica authoritate necantur. *2do* In defensionē sui, ac bonorum necessariorum pro sustentatione vitæ, dummodo fiat defensio cum moderamine inculpatæ tutelæ.

Q. *Quæ requirit moderamen inculpatæ tutelæ?* R. Tria, *1mo* Ut sit æqualitas armorum, quia non licet pugione ferire illum, à quo quis impetitur pugnis. *2do* Ut repercussio fiat incontinenti, si enim intercedat aliquod temporis spatium, erit vindicta, non necessaria defensio. *3tio* Ut aggressus non possit aliter salvare suam vitam, nisi percutiendo aggressorem, si enim potest se custodire in loco tuto, vel fugere, & occidat aggressorem, reus erit homicidii.

Q. *An licitum cuivis suum aggressorem occidere*

cum

cum moderamine inculpatæ tutelæ? R. Licitum tam Sæcularibus, quàm Spiritualibus.

Q. *An licet procurare abortum fœtus inanimati ne puella gravida infametur, aut occidatur à suis Parentibus?* R. Non licet Sententia contraria dam: est ab *Innoc: XI:*

Q. *Quando in procurationе abortûs incurritur Irregularitas?* R. Juxta communem sententiam solum pro tunc, quando est fætus animatus, quia pro tunc duntaxat committitur verum homicidium, cùm sit hominis viventis.

Q. *Quo tempore solet fœtus animari?* R. Omissis variis opinionibus, communior sententia. *Glossa Clem:* Est, quæ docet animationẽ Masculi 40, Fœminæ autem 80, à conceptione die, fieri.

Sed omissâ hâc doctrinâ adhuc nulli poterit esse omnino certum, an jam sint tot dies, vel non, à conceptione siquidem multiplicatis copulis, & ipsa Fœmina ignorare potest, in quo concepit.

Q. *Quomodo judicandum Confessario in dubio fœtûs animati?* R. Si nullum habeat judiciũ neq; pro hac, neq; pro altera parte, quod scilicet fætus fuerit jam vivens, vel necdum, quando procuratio abortûs intercessit? Censendum est: non fuisse animatum, quia sicut in aliis dubiis semper judicium in favorem Rei, ita & in hoc casu.

Q. *An soli sint obnoxii peccato & pœnis contra*

promo-

procurantes abortum, qui procurant? R. Etiam comprehenduntur: Consulentes Consentientes, & mandantes juxta Bullam Sixti V. & Gregorii XIV.

Q. *Quibus pœnis subjacent abortum procurantes?* R. Excommunicationi, tamen non reservatæ, & omnibus aliis pœnis, in utroq; jure tam Civili, quàm Canonico contra humicidas latis.

2do Si procurantes sunt Clerici cujuscunq; statûs, & dignitatis? privantur beneficio Ecclesiastico, & sunt inhabiles in posterum obtinendi illud pro foro externo.

3tio Item injuncta est talibus Degradatio, & Traditio Curiæ Sæculari.

Has pœnas non tantum incurrunt procurantes abortum fætûs animati, sed etiam inanimati, (ut patet legenti Bullam Sixti V. quæ incipit *Effrenatam*) imo & Consulentes, aut præbentes venena sterilitatis mulieri; exceptâ Irregularitate, quam incurrunt, illi solum, qui procurant abortum fætûs animati.

Q. *An Irregularitas incurritur, etiamsi delictum procurationis abortûs sit occultum?* R. Affirm: Ideo taliter delinquens Missam celebrare, & actus Ordinis exercere non posset, donec à Sede Apostolica dispensetur. Nisi timeretur suspicio, seu propalatio aliqua, vg. Si unicus Sacerdos esset in Pago? etenim tunc celebrare posset, sed quamprimum poterit, tenetur procurare Dispensationem.

Q. *Si*

Q. *Si fætûs sit animatus, liceine dare medicamenta tendentia ad expulsione fætûs mulieri prægnanti graviter infirmæ, ex quo cum salute Matris sequeretur indirectè fætûs mors?* R. Non licet, nã ordo charitatis Christianæ exigit, ut vita Spiritualis animati fætûs præferatur vitæ corporali ipsius Matris *Mathem*, pag: 255.

Q. *An liceat calumniatorem occidere, qui verbo aut alapa ignominiam intulit honorato Viro, & aliter hæc ignominia recuperari non potest?* R. Nõ licet, ob damnatam propos. ab *Innoc:* XI. ordine 30.

Q. *Utiq; licet occidere aggressorem in fortunæ bonis, quare non etiam in bonis famæ?* R. Quia si id permitteretur, tenderet in maximam perniciem Reipublicæ, sic enim multiplicarentur duella & homicidia infinita.

2do. Quia per occisionem furis possunt recuperari bona fortunæ, non verò famæ, quinimo per occisionem diffamatoris, magis diminueretur bona æstimatio occidentis, cùm & jus Civile id prohibeat.

3tio. Quia contra diffamatorem offensus potest jure, & judicio procedere, ac sic suam famam repetere, Non verò contra furem, qui subito cum furto evanescit.

Q. *An liceat prævenire occidendo illum, à quo quis occidendus est?* R. Probabilius licet, quando quis aliter vitam propriam, vel bona fortunæ ad sustentandam vitam omnino neces-

saria

saria & magni pretii defendere non potest ab aggressore seu fure armis contra se irruente.

Q. *Petrus infecit vinum venenô pro suo inimico, hinc supervenit Paulus amicus Petri, & ebibit hocce vinum, brevi post mortuus est. An sit Petrus homicida & irregularis?* R. Non. *Card. de Lugo Tamb.* Si Paulum monere non potuit sine suæ vitæ propriæ periculo, quia mors Pauli Petro fuit involuntaria.

Q. *An incurrit irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario mandans in personam unius si factum sit in personam alterius?* R. Non S. Cong: apud *Nic. Gar.*

Q. *Qui casu, seu præter intentionem alium occidit vel mutilavit, sitne homicida, & irregularis?* R. Affirm: Si fuit in culpa gravi sufficientē diligentiam non adhibendo, quia homicidium est voluntarium in causa. Si verò non fuit in culpa, quatenus nullo pacto periculum advertit, vel si advertit sufficientemq; diligentiam adhibuit, & præcavit seu transeuntes monuit, plures DD. tenent eum Irregularitatem non incurrere, si dedit operam rei licitæ. Incurrere verò: si dederit operam rei illicitæ, ex qua secuta est mors. vg. Si Clericus arma gerens, aut ad venationem pergens casu occidat alium? fieret irregularis. Cap: de Homic.

Q. *Quam pœnitentiam Confessarius debeat injun-*

gere

gere homicida? R. Ut à propinquis veniam petat, si est notum, ut iisdem damna resarciat, ut Missas, Communiones, Eleemosynas, Jejunia, Orationes crebrius peragat, vel peragi curet, vel peregrinationem illi aliquam assignet, si id commodè fieri potest.

Q. *Licetne sibi inferre mortem?* R. Non licet, Etsi legantur aliquæ S. Virgines id fecisse, id vel per ignorantiam inculpabilem, quia id in quibusdam casibus putarunt, vel ex speciali DEI inspiratione, fecerunt.

Q. *An licitum est se periculo mortis exponere?* R. Ex justa causa est licitum in avertendam injuriam DEO, ut fecerunt plures Martyres, vel damnum Reipublicæ, ut solent facere milites in custodiis, & bello constituti.

Item licitum est se objicere telo, vel ictui ad servandam vitam Principis, vel amici injustè occidendi; *Item* Servire peste infectis. Etiam ad servandam Virginitatem licet se mortis periculo exponere, non tamen directè occidere. Etiam ad fugiendum certum incendium ex alto præcipitem se dare.

Q. *Petrus meo nomine homicidium fecit, quod mihi significatum ratum habui, nunc scrupulis angor: sumne irregularis, vel an teneor ad resarcienda damna?* R. Non; quia ratum habere, non est mandare, neq; consulere, *Tamb.* &c. ubi tamen advertit, quod qui ratam habet occisionem Clerici suo nomine factam, incurrit Ex-

communicationem, quia hoc specialiter ita statutum est in jure per Tex. *in Cap. Cū quis de sent. Excom.*

§. 16tus.

De Bello.

Q. *Quid est Bellum?* R. Est conflictus armorum authoritate Superiorem non cognoscentis indictus.

Q. *An bellum ex natura sua sit licitum?* R. Sive defensivum sive offensivum, dummodo sit justum, & habeat omnes conditiones justitiæ? est licitum, quia jure naturæ licitum est vim vi repellere.

Q. *Quot & quæ conditiones requiruntur ad bellum justum?* R. 3. Authoritas legitima Principis Superiorem non cognoscentis. 2. Justa causa. 3. Recta intentio. Si adsit defectꝰ conditionis primæ vel 2dæ? erit bellum injustum cum onere restituendi damna illata. Si desit tertia conditio? erit contra charitatem.

§. 17mus.

De Duello.

Q. *Quid est Duellum?* R. Est pugna singularis duorum vel plurium ex privato motivo, & ex mutuo condicto ad certum tempus, ac locum designata & facta. Ex genere suo est mortale, tam jure naturæ quàm Canonico, & Civili sub gravissimis pœnis prohibetur.

Q. *An licitum sit Duellum?* R. In omnibus privatis inimicitiis, damnis, offensionibus illicitum

licitum est suscipere duellum; quia nullus homo privatus potest esse Judex in propria causa ad vindicandam injuriam. Neq; juvat ratio statûs militaris, ut acceptetur Duellum, ne alias incurrat timiditatis notã, ob damnatam contrariam ab Alex: VII. propositioné.

R. *2do* In duobus ad summum casibus licitum est duellum, *1mo* quando tempore belli, hostis exercitui duellum offert, agitur enim protunc in favorem communis boni, sicut fecit David. *2do* Quando provocatus ad duellum, videt se injuste occidendum à provocante, neq; alius modus suppetat se à morte liberandi, nisi acceptet duellum: In tali enim casu potius est defensio vitæ, quàm duellatio. *Mastr.*

Q. *Quæ sunt pœnæ duellantium?* R. Omissis illis, quæ à jure Civili statutæ: incurrunt tales: Excommunicationem Papæ reservatam; Infamiam perpetuam &c.

Incurrunt insuper hanc Excommunicationem duellantes privatè sine Patrinis, seu secundantibus: Principes concedentes locum ad duellum, faventes & non prohibentes: Spectatores ex proposito: Portantes chartam duelli, affigentes, publicantes, imprimentes, vel etiam solo verbo denunciantes: consiliũ, favorem præbentes. Ab hac excommunicatione possunt absolvi in foro interno ab habente facultatem absolvendi à Reservatis.

Q. *Mortuus in duello estne sepeliendus in Ecclesia?* R. Si quis moriatur in acie duelli, vel eodē die etiam in alium locum translatus exspiret, privatur sepultura Ecclesiastica, etiamsi ante obitum susceperit Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis, quæ ipsi possunt, & debent administrari. Non verò si elapsis tribus vel quatuor diebus moriatur post duellum, quia hæc pœna à *Triden.* lata est pro illis, qui moriuntur in ipso duello.

Q. *In quibus casibus duelli non incurritur censura?* R. 1. Si in invitatione præfiniatur locus, sed non tempus. 2. Si præfiniatur tempus sed non locus. 3. Si præfiniatur locus & tempus non tamen ad pugnandum armis sed pugnis. 4. Si dicta præfiniantur, sed provocatus non accessit. *Leza. Salma.* &c.

§. 18vus.

De 6to Præcepto.

Q. *Quæ prohibentur hoc Præcepto?* R. Non solum Adulterium, sed etiam omnis actus illicitus venereus internus & externus.

Q. *Quid est luxuria?* R. Vide superius pag: 22.

Q. *Quotuplex est luxuria?* R. 2plex. *Perfecta*, quando ordinatur ad habendos actus venereos. Et *Imperfecta*, quando ultimus finis non est executio rei venereæ, sed se continet in morosa delectatione sensitiva, seu sensuum.

Q. *Quot-*

Q. *Quot sunt species luxuriæ?* R. Sequentes: Simplex fornicatio, adulterium, incestus, stuprum, & hæc dicuntur vitia secundùm naturam: Mollities verò, sodomia & bestialitas dicuntur contra naturam.

Q. *Quid est fornicatio?* R. Est inordinatus concubitus soluti cùm soluta. Ex genere suo est mortale, & ex se intrinsecè mala. Nam ex vago concubitu incerta redditur proles ex parte Patris, quod est contra rationalis naturæ institutum.

Q. *Quid est adulterium?* R. Est inordinatus concubitus Personarum, quarũ ambæ vel una ex illis est ligata vinculo Matrimonii.

Unde conjugatus conjugatam cognoscens, duo adulteria cõmittit in Confessione exprimenda ob duas injurias & injustitias, unam suo proprio, alteram alterius conjugi illatã.

Q. *Quid est stuprum?* R. Est defloratio Virginis ipsâ invitâ. Tunc dicitur *invitâ*, quando vi aut dolo, timore, aut fictâ promissione Matrimonii inducitur ad copulam.

Gravius hoc est adulteriô, cùm per illud gravis infertur injuria Virginitati puellæ, quæ maximè æstimari debet Unde tenetur in foro conscientiæ illam ducere in uxorem, aut juxta sui possibilitatem, & prudentis arbitriũ dotare, acsi esset Virgo.

Q. *In quibus casibꝰ stuprator nõ tenetur dotare?* R. R. Si Virgo non vivebat honestè servato vere-

secun-

secundiæ pudore. 2. Si puella post stuprum patiatur se ab aliis carnalitèr cognosci.

Q. *Quid est Incestus?* R. Est inordinatus concubitus cum consangvinea vel affine usq; ad quartum gradum. Et est ex genere suo mortale: additq; specialem malitiam in Confessione exprimendam.

§. 19nus.

De Peccatis contra naturam.

Q. *Quæ sunt peccata contra naturam?* R. Mollities seu Pollutio, Bestialitas, Sodomia, & indebitus concumbendi modus.

Q. *Quid est Mollities?* R. Est voluntaria ejectio seminis absq; carnali copula illud foras effudendo, ut in Masculis, vel intus in matricem diffundendo, ut in Fœminis, quod est mortale.

Q. *Estne in Confessione aperienda intentio seu objectum, quod sibi repræsentabat pollutionē procurans?* R. Affirm: quia peccatum sumit qualitatem speciei, quam haberet, si verè cum eo objecto copulam habuisset.

Q. *An licet ad tuendam sanitatem, vel etiam justam causam procurare pollutionem?* R. In nullo casu licitum est, quia est res intrinsecè mala.

Q. *An sit peccatum non impedire pollutionem jam cœptam in somnis?* R. Non, dummodo nō consentiat in ipsam, quia tunc pollutio in somnis est mortale, si ante somnum prævidebatur

debatur & desiderata fuit, vel quando post somnum eidem consensus datur. *Tamb. lib. 7. Cap. 7.* Alias enim est pura exoneratio naturæ.

Q. *Danturne aliquæ causæ excusantes à peccaminosa pollutione?* R. Sequentes: 1. licitũ est tangere se ex necessitate, aut tangi à medico. 2. sumere medicinam calidam, ex qua per accidens sequatur pollutio. 3. equitare. 4. alloqui fœminam. 5. studere casibus. 6. audire Confessiones; Et alia opera ex se honesta, ex quibus, si per accidens sequatur pollutio non officit, dummodo hæc nec ante desideretur per dictas causas, neq; post in illam libidinosè consentiatur. *San Less Bon.*

Q. *Quid de illis judicandum, qui ex levi aspectu mulieris habent pollutiones valdè frequentes?* R. 1. Si fiat sine ulla delectatione aut valde modica commotione, non est de illa curandum: Quia talis est potius distillatio quædam humoris, qui potest vocari salivalis vel sputalis juxta *Gerson. p. 2. de Poll.* Et hunc solent habere aliqui sine ullo aspectu in fœminam, ut *idem* docet.

R. 2. Si fiat cum magna carnis commotione? est illicitus. quia sic præsumitur vera pollutio, maximè si sentitur venerea delectatio, si tamen aspectus sint improvisi, vel necessarii, ut in colloquiis honestis. & ex illis non intenditur pollutio, si sequatur, non est

peccami-

peccaminosa, vel ut plurimùm non mortalis; modo illi delectationi voluntas non consentiat, sitq; aliena ab omni periculo proximo.

Q. *Quid est bestialitas?* R. Est, quando homo concumbit cum bestia aliqua, seu cum re animata diversæ speciei ab homine. Est gravissimum peccatū, quod in foro Sæculari pœnâ combustionis punitur.

Q. *An hujus facinoris sit alia specialis iniquitas?* R. Est illa: quâ vir vel mulier coit cum dæmone seu succubo, seu incubo. Huic peccato superadditur malitia contra religionem; & præterea etiam Sodomiæ, Adulterii vel Incestûs juxta affectum Viri vel mulieris còëuntis cum dæmone.

Q. *Quid est Sodomia?* R. Est concubitus Personarum ejusdem sexûs. Et vocatur sodomia perfecta. Vel diversi sexûs, sed extra vas naturale, & vocatur *Imperfecta.*

Quotiescunq; reservatur Sodomia? debet intelligi *Perfecta* masculi cum masculo, non verò cum fœmina, licet sit utrumq; grave.

Q. *An copula sodomitica parit affinitatem?* R. Non, quia affinitas oritur solùm ex copula naturali.

Q. *Quando peccant conjuges, si à tergo more brutorum còëunt?* R. Si consultè id faciunt, ut impediant generationem? peccant mortaliter. Nec venialiter autem peccare docet *Mast. Fil. Bon.* Si habent justā causam vg. quia mulier est

lier est prægnans, vel quia corporis dispositio propter molem aliter fieri non permittit, meliùs enim sic coire, quàm pollutionem pati.

Q. *An teneatur Vir debitum reddere uxori & è contra?* R. Tenetur, quia unusquisq; illorũ non habet jus in suum corpus, sed translatũ est per contractum matrimonialem in alterius potestatem. Si verò sine justa causa Mulier denegat Viro debitum, etsi eâ ratione ut se liberet à doloribus partûs? peccat, maximè si sit periculum incontinentiæ aut pollutionis secuturæ.

Q. *Quæ sunt justæ causæ denegandi debitum Conjugale?* R. 1. Si Mulier timeat damnum mortis, infirmitatis, aut suffocationis prolis, si sit gravida; aut Vir morbo contagioso sit infectus, vg. gallico, aut leprâ &c. 2. Si modo illicito petat debitum.

Q. *An peccat mulier, si ex aliquo odio privato sine consensu Viri abscedit, aut alibi dormit, ut sit libera à debito conjugali?* R. Peccat, & quidem pro qualitate incontinentis Viri, & periculo pollutionis ejus, mortaliter. Tales pertinaces conjuges non sunt facile absolvendæ, nisi promittant regressum.

§. 10mus.

Reliqua de peccato contra Castitatem.

Q. *Quid est delectatio morosa?* R. Illa taliter non dicitur à longa temporis mora, sed inde quod voluntas habitâ notitiâ malitiæ, immo-

ratur illi, quod potest in instanti fieri.

Q. *An peccant Pictores personas nudas pingentes?* R. Peccant mortaliter, cùm incitent homines ad luxuriam.

Q. *An peccat mulier ornans se, ut virorum aspectibus offeratur?* R. 1. Si se ornat cum recta intentione juxta qualitatem & statum suum ac communem usum, non peccat, quia facit id, quod est juris sui. Quod si ornatus est superfluus peccaret venialiter. *Bon. Cajet. &c.*

R. 2. Si ornatus esset rarus cum excessu notabili vg. pectus nudum, peccaret mortaliter. Ideo omnino deterrendæ sunt mulieres à Confessariis & Concionatoribus, ne sua nudent pectora, cùm ista sit pessima consvetudo, ideo eliminanda est omnino.

Huic obviando publicavit Innoc: XI. *Edict.* ad Universam Ecclesiam: *Serio monemus omnes Sacerdotes tam Saculares quàm Regulares, ne dent absolutionem Sacramentalem, neq; admittant ad S. Synaxim Mulieres Virgines cujuscunq; statûs & dignitatis immodestè imo scandalosè incedentes, nempe monstrantes sua nuda pectora, ut à tali scandaloso incedendi modo quàm ocyus aliena possint esse, meminerint moniti Christi Domini: Væ per quem scandalum venit, quod prabent taliter incedentes.*

Q. *An tenetur adultera revelare suum crimen marito aut filiis legitimis, ut cedant injuriis suis?* R. Non tenetur. Com: DD. ne quidem in mortis articulo, quia id sine sui infamia facere non posset.

De-

Debet autem diligentiam adhibere in gubernatione domûs, ut ex labore & industria suâ bona possit augere in compensationem illius avulsæ partis, quam illegitima proles sit acceptura.

2. Debet solitos sumptus diminuere, quantum status ejus permittit, maximè si sit Vidua. *Comm. DD.*

Q. *Quale peccatum sunt tactus impudici, oscula, verba obscæna inter personas Matrimonio non ligatas?* R. Si fiant: non ex levitate, joco, sed ex affectu impuro, sunt ex genere suo mortale.

Idem dicendum, si quis se ipsum tangat ob delectationem veneream.

Q. *An solus osculans, aut tangens peccat?* R. Non solus, etiam illa persona, quæ sponte permittit se tangi, aut impudice osculari, aut cum risu audit verba obscæna, quia in illa præsumitur affectus malus, & consensus ad hæc. Plura vid: inferius §. 31.

§. 21mus.

De Septimo Præcepto.

Q. *Quid hoc Præcepto prohibetur?* R. Omne damnum, quod causatur proximo in bonis temporalibus. Comprehenditur sub hoc Præcepto: Jus, justitia, furtum &c.

Q. *Quot modis damnificatur proximus in bonis temporalibus?* R. 3pliciter: Bona auferendo. Damna illata non reparando, & contractus iniquos perficiendo.

Q. *Quid est furtum?* R. Est occulta & injusta rei alienæ ablatio, vel detentio, invitô rationabiliter Domino.

Q. *Quot sunt species furti?* R. Si clam res aufertur? dicitur *furtum*, si per vim *Rapina*, si res Sacra vel in locum Sacrum ad depositū data? erit *Sacrilegium*, si possessio spectans ad Rempublicam? *Peculatus*, si grex dispersus? *Abigeatus*, si homo, ut venumdetur? *Plagium*, &c.

Q. *Furtum quale est peccatum?* R. Ex genere suo est mortale, nisi parvitas materiæ excuset.

Q. *Quæ quantitas requiritur in furto ut culpa sit mortalis?* R. Ea non est metienda Mathematicè sed moraliter, & ex circumstantiis personæ, cui fit ablatio. Ideo tunc erit mortale, si grave damnum inferatur proximo, vel charitas Christiana graviter lædatur, ut si quis furaretur rem etsi nō magni valoris, sed valde charam, aut necessariam Domino, ita ut gravem molestiam pateretur ex ejus ablatione, vel ei summè necessariam ad se sustentandum.

Q. *An liceat aliquando furari?* R. Nō licet, nisi in extrema necessitate, quia hæc sola facit rem alterius communem. In gravi necessitate non licet furari, ex Decreto Innoc: XI. A. 1679. 2. Mart.

Q. *Qualia sunt peccata: Furta minuta Domesticorum?* R. Si non perveniant ad graviorem

quanti-

quantitatem collectivè sumpta? sunt tantum venialia, & ad restitutionem illorum tantum sub veniali tenetur fur; quia per illa non læditur graviter proximus: Id autem intelligendum de illis, quæ ad magnam quantitatem non ascendunt.

Notet Confessarius quòd dum talia confitentur pœnitentes, interrogandi sunt, an nō habuerint animum plura surripiendi, si adesset occasio? quod si adfuerit talis voluntas? jam sufficiet apud DEUM pro peccato mortali.

2do Iterrogandi sunt, an per talia modica furta non intendebant ditescere, & cumulare notabilem pecuniæ quantitatem, si ita evenit? peccârunt mortaliter pravâ voluntate deliberatè factâ. Com. DD.

Q. *Quænam quantitas requiritur ad grave peccatum in minutis furtis?* R. potest quidem certa assignari quantitas; Hæc tamen Confessario attendenda erunt. *1mo.* Quantitas materiæ ablatæ. *2do* Persona damnificata per talia furta cum suo statu & situatione ac tempore. *3tio* Malitia furis, an hæc furta fortuito, ac potius ex malitia fecerit. *4to* Damnum illatum proximo. *5to* Prava voluntas furis, puta si plene advertit hæc minuta furta, jam in magnum pretium excrevisse, vel quia habuit voluntatem ex illis ditior fieri, aut plura furari, si occasio adesset.

Interrogandus est etiam pœnitens: An in præce-

præcedenti Confessione similia furta minuta nō commiserit? Nam poterit esse, quod præsens materia in minutis furtis sit levis, conjuncta tamen cum antiquioribus erit gravis, consequenter mortalis.

Idem dicendum erit de furtis minutis Sartorum, Textorum, aliorumq; Opificum. Si enim reliquiæ sunt parvi momenti, de quib9 Domini parum curare solent? erunt venialia. Si majoris ponderis sint? erunt mortalia.

Q. *Quid faciendum est Confessario in praxi cum servis defraudantibus Dominos suos?* R. Confessarius tales suaviter arguere debet, ne ullo prætextu id faciant, sunt enim custodes bonorum Domini sui. Hinc si præter esculenta aliquid aliud auferant, turpius videntur peccare, quàm alii, qui ad hanc fidelitatem non obligantur. Non attentâ quacunq; ex prædictis excusatione, imponatur eis restitutio. Siquidem in illorum potestate fuit, juxta exiguum salarium servire. Imo etiamsi illis aliquando non solvatur de integro, non per hoc debent vi & furtim sibi solvere. Quodsi non habeant, unde restituant? saltim servitio vel oratione compensent damnum.

Q. *An famulus occultè surripiens Domino ad compensandam operam suam, quam majorem judicat salario, quod recipit, excusetur à furto?* R. Non. Contraria est damnata ab Innoc: XI.

Q. *Utrum in aliquo saltim casu licebit famulo sibi compen-*

compensare? R. Affirmat Felix Got. 1. Si invitus fuerit à Domino coactus dolo, minis &c. ad serviendum pretio minori infimo. 2. Si Dominus minus pretiũ solvat, quam fuerit in pacto conventum. 3. Si Dominus salarium solvat; non in peccunia, sed in aliis rebus, quibus non eget, & quas cogitur vendere viliori pretio. 4. Si Dominus ultra famulatum, super quo facta est conventio, aliũ extraordinarium imponat, qui distincto salario solet conduci, & à distincta persona peragi.

§. 22dus.

De Cooperatoribus ad Furtum.

Q. *Quotupliciter potest fieri injusta damnificatio proximi?* R. 1. *Immediate*, ac per se ipsum; ut dum quis per se ipsum furatur. 2. *Mediate*, ac per alium, sive illi mandando sive consulendo, ad inferendum damnum proximo suo. Et hoc potest fieri novem modis his versibus expressis.

Jussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus, Participans, mutus, non obstans, non manifestans.

Sex priores modi sunt positivè cooperantes ad furtum vel damnum proximi; Alii verò tres sunt negativè cooperantes, scilicet omittendo id, quod ex Officio atq; justitia facere tenebantur.

Q. *An omnes his 9. modis cooperantes ad furtum alterius, non tantùm peccant graviter juxta gravita-*

tem

tem damni, sed etiam tenentur ad restitutionem? R. Affir: Hoc tamen servatô ordine quòd, si ille, qui per se ipsum fecit damnum alteri, potest facere restitutionem, ipse solus obligatur restituere; In defectu autem illius, tenebitur: *Jubens, Consulens*, & cæteri omnes.

Q. *An hoc totum intelligi etiam debet de Cooperatoribus ad damnum proximo inferendum in bonis famæ?* R. Affirmativè. Utrobiq; enim par ratio habetur.

Jubens ille est: qui ita jubet, ut animum alterius ad furtum vel damnum moveat inferendum. At retractatâ jussione suâ, ad damna resarcienda minimè tenetur. Nam actio illius cessat penitus.

Consilium, qui pravo consilio, adhortationibus alterum movet ad furtum. Hic etiamsi retractet suum consilium, ad restitutionem obligatur, quia adhuc influit in effectum. Ex quo patet longè diversa ratio inter jubentem atq; consulentem.

Consensus, sine cujus consensu non sequeretur actus.

Palpo, Quando ex laudatione vel adulatione tanquam ex causa, vel concausa, sequitur effectus damni.

Recursus, Est receptor furti; est enim causa damnificationis præbendo securitatem, & custodiam prædæ. Unde fures securius & animosius furantur.

Partici-

Participans ille eſt, qui vel aliquid participat de furto, vel adjuvat damnificantem in actione damni vg. ſcalas tenendo, excubias faciendo, prædam aſportando &c.

Mutus, Qui non clamat, cùm poſſit. *Non obſtans*, ideſt non impediens damnum. *Non manifeſtans*, qui non revelat furtum.

His tribus modis negativis concurrentes, non tenentur ad reſtitutionem, niſi aliunde obligationem haberent, vg. quia ſunt ſervi, vel cuſtodes. Si autem ex charitate tantùm obligabantur ad impediendũ, peccârunt quidem juxta gravitatem damni, ſed reſtituere non tenebuntur.

§. 23tius.

De Reſtitutione.

Q. *Quo jure eſt debita rei alienæ Reſtitutio?* R. Jure naturali: *Quod tibi non vis &c.* Et Divino: *Non furtum facies, &c.*

Q. *Quid ſit obligatio in ſolidum Reſtitutionis?* R. Intelligitur illa obligatio, qua quis efficaciter ad furtum vel damnum alterius cooperans obligatur ad reſtituendum totum id, reſpectu cujus erat cauſa efficax. Ly *in ſolidum*, idem ſonat ac: totum.

Q. *Quo ordine tenentur ad Reſtitutionem cooperantes ad damnum proximi?* R. 1. Tenetur *Jubens* tandem *Conſulens*. Quod ſi autem fur habuit intentionem auferendi vg. 10. aureos, & Petrus conſuluit ei, ut acciperet 20.

tunc

tunc Petrus consulens tenebitur ad restitutionem tantum 10. aureorum, quia solum fuit causa efficax respectu horum 10. Hac Regula facilè judicabit Confessarius, de aliis similibus. Deinde *Consentiens*, & sic deinceps omnes positivè influentes, postremò autem negativè, scilicet *mutus &c.*

Q. *Quid, si res ablata pereat apud furem?* R. Adhuc talis tenetur ad restitutionem, quia restitutio generaliter oritur, vel ex parte rei alienæ, vel injustæ acceptionis, sive damnificationis, quod in causa haberetur.

Q. *Quid si res ablata peritura foret pariter apud suum Dominum, sicuti apud furem, teneturne fur ad restitutionem?* R. Si res furtiva, vel aliô modô injustè accepta certò fuisset peritura apud Dominum vg. inundatione aquarum, incendiô, aut incursione hostium &c, tunc fur peccavit quidem juxta qualitatem materiæ, sed ad restitutionem non tenetur. *Less. Sylv. Covar. &c.* Quia in tali casu nullū notabile damnū Domino illius rei accidit, eo quod perierit apud Raptorem, & non apud ipsum.

Secus dicendum, si dubium sit, an fuerit peritura, nam in dubiis standum est pro parte, & certitudine proprii Domini.

Q. *Quæ Regulæ observandæ sunt in restitutione?* R. *1ma Regula*, Restitutio imprimis facienda est ipsi Domino, sive damnificato, si possibile est. *2da* Si sit impossibile restituere ipsi damnificato,

mnificato, quia vg. mortuus eſt, reſtituendũ erit Hæredibus, vel Propinquis.

Hæc Regula bene adnotanda eſt Confeſſariis; nam ſæpius pænitentes mortuo damnificato, putant ſe eſſe liberos à reſtitutione. Vel ſi ſint prompti ad reſtituendum? ſæpius Confeſſarii omiſſis Propinquis, & Hæredibus ſolent aſſignare reſtitutionem ad pias cauſas, vg. in Sacrificia Miſſæ & alias, quod non eſt faciendum, quia jus naturæ, prævalet piis cauſis.

3tia. Quod ſi Hæres ſit mortuus, aut ignotus, vel longè diſtans, ad quem impoſſibile fuerit devenire reſtitutionem, tunc ultimò erogandum eſt in cauſas pias, vel pauperes. Poteſt Confeſſarius ipſi damnificanti, ſi eſt verè pauper, hanc reſtitutionem applicare cũ injunctione precum, ſicut pro eleemoſyna ſolent facere alii pauperes.

Q. *Quid obſervandum eſt, in Reſtitutione illius rei, quam Poſſeſſor bona fide apud ſe retinuit?* R. *1mo* Si bonæ fidei Poſſeſſor rem alienam retinet in ſpecie, poſtquam devenerit in cognitionem, quod ſit res aliena, tenetur ad reſtitutionem illius proprio Domino. Si verò illam rem bonâ fide alienavit, vel conſumpſit? neq; ex hac alienatione factus ſit ditior, non tenebitur ex conſcientia. *Reiffenſt &c.*

R. *2do* Quod ſi ex re aliena apud ſe retenta ditior factus ſit, non tantùm tenetur reſti-

tuere

tuere rem illam Domino proprio, sed etiam lucrum illud ex eadem emergens, & præsertim illud, quod sine industria & labore talis Possessoris evenit.

R. *3tio* Quotiecunq; aliquis possidet bona aliena cum dubia conscientia an sint propria vel aliena? post cognitionem certam & evidentem, quod sint aliena, non tantùm tenetur reddere bona illa Domino proprio, sed etiam lucrum ex illis proveniens, retenta sibi parte, quæ evenit ex industria & labore ej9. Quod maximè certum est, quando tale dubiū non curavit deponere, & consultò omittebat ad notitiam evidentiorem rei devenire.

Q. *An pro omnibus bonis injuriatis tenemur ad Restitutionem?* R. *1mo* Bona Hominis propria 3plicia numerantur. 1. Ex parte *Animæ*. 2. Ex parte *Corporis*. 3. Ex parte *Famæ*. Bona *Animæ* possunt iterum dici 2plicia. *Physica* sunt intellectus, voluntas & memoria. *Item* Sensus interni & externi. Et *Moralia* sunt: habitus recti, virtutes, conscientia recta seu pura. His præmissis.

R. *2do* Qui aliquem injuriavit in Bonis *Physicis* Animæ vg. si privavit aliquem usu rationis per veneficia vel mutilationem? peccat tantùm, sed ad restitutionem non tenetur, quia hæc bona non sunt pretiô æstimabilia, tenetur tamen ad restitutionem bonorum tēporalium, quæ ex privatione alicujus sensûs, aut potentiæ amittuntur. R.

R. 3tio Qui nocuit in bonis *Moralibus*, vg. inducendo ad peccatum, tenetur ad pœnitentiam, & bonos mores inducere.

Q. *An ille tenetur ad restitutionem, qui proximum impedivit in bonis consequendis?* R. 1. Si bona, quæ consequenda erant ex liberalitate (ut si quidam moriens ex liberalitate testamento assignaturus est vg. Petro 100. flor. & Paulus persvasione impedit) impediuntur ab aliquo? hic tenetur quidem ad restitutionem damni, sed non in solidum, seu non obligatur restituere ei totum illud bonũ, sed aliquam duntaxat portionem.

R. 2do Si verò bona consequenda vg. Petro titulo justitiæ debebantur? Paulus impediens directè tenetur in conscientia ad restitutionem in solidum boni illius habendi.

R. 3tio Si autem vg. Petro aliquis collaturus fuit bonum aliquod titulo liberalitatis? Paulus impediens, non animo nocendi, sed idem bonum sibi, aut suis consangvineis procurandi, ad nullam tenetur restitutionẽ. Ita *Sco. Mastr.* Quia quilibet habet jus naturale procurandi sibi magis bonum, quam alteri extraneo.

Q. *Quæ nam causa sunt excusantes aliquem à restitutione?* R. Varii varias assignant juxta Communiorem: *1ma est Impotentia*: quia ad impossibila nemo obligatur. Quod si autem fur seu debitor ad pinguiorem fortunam per-

venerit,

venerit, tenebitur ad restitutionem. Excipitur tamen ille, qui rem ablatam consumpsit tempore extremæ necessitatis suæ, quia in tali casu sunt omnia communia jure naturali. *2da* Periculum infamiæ, vitæ, vel membrorū. Quæ causa pariter sicut & prima excusat solū ad tempus, nam cessante periculô, cessabit & causa.

3tia Si injuriatus suam condonavit injuriā.

4ta Si res restituenda sit nocitura Creditori.

5ta Religionis ingressus vg. si negotiando vel laborando non possit restituere debita, seu damna, potest tunc relictis omnibûs Creditori, ingredi Religionem.

6ta Compensatio: Si quis vg. abstulit tanti pretii rem ab altero, quantum sibi debebatur ab illo.

Ut talis autem compensatio sit licita in foro conscientiæ requiruntur hæ conditiones: 1. Ut debitum sit certum, & ex justitia reddendum. 2. Ut res propria alio modo non possit recuperari, aut cum summa molestia, nisi per talem compensationem. 3. Ut cōpensatio fiat in re propria ipsius Debitoris. 4. Ut non plus accipiatur in compesatione, quā debetur. 5. Ut taliter sibi compensans attēdat ne illius compensatio, alteri tanquam furtum imputetur, quod sæpissimè evenit; Alias teneretur ad compensandam injuriam innocenti illatam.

7ma Causa excusans à restitutione est *Præscriptio* seu *Usucapio*, quæ est: Acquisitio dominii in rem alienam per possessionem ejus certo temporis spatio legibus definito continuatam.

Q. *Quæ conditiones requiruntur ad Præscriptionē?* R. 1. Bona fides. 2. Titulus ad illam rem saltim probabiliter præsumptus successionis, donationis, vel emptionis, legati vel adjudicationis. 3. Possessio continuata per tempus à jure statutum.

Q. *Quid circa bonam fidem notandum venit?* R. Bona fides hic est idem, quod conscientia bona, vel judicium practicum, saltem probabile, quod res quam incipio possidere, sit mea, seu quod hic, & nunc alteri non facio injuriam rem talem tenendo.

Q. *Quid circa continuationem temporis ad præscribendum requisiti notandum venit?* R. Tempus hoc aliud dicitur *breve* in Jure, quod infra 10. Aliud *longum* 20. annorum. Aliud *longissimū*, quod est saltem 30. annorum.

Notandum: Dantur res aliquæ, quæ non sunt aptæ præscribi, vel ex natura sua, vel ex dispositione Juris, sic enim non possunt præscribi res ad cultum DEI consecratæ vg. Calices, Templa &c. cùm sint DEI, qui censetur semper possidere per suos Ministros. Item res publicæ, quales sunt viæ, plateæ, pontes, &c. quia nemo seorsim potest eorum esse Dominus, quæ sunt omnium.

§. 24tus.

De Contractibus.

Q. *Quid est Contractus?* R. Est pactum duorum, quo scienter, libere, & legitime se uterq; vicissim, vel saltem una pars, alteri acceptanti obligat aliquo signo externo.

Q. *Quotuplices sunt Contractus?* R. Alii sunt absoluti, alii conditionati, expliciti, impliciti, quorum explicatio patet ex terminis.

Contractus alius est *strictè talis*, Estq; conventio facta volutate propriâ eorum, qui postea obligantur & dicitur: Pactum obligans ex justitia commutativa.

Et *quasi Contractus* estq; conventio facta voluntate alterius, qui supplet pro voluntate illius, qui postea obligabitur, ut si Tutor contrahat pro Pupillo.

Alius *Onerosus*, per quem utriq; contrahenti imponitur onus, diciturq; Mutuus, Reciprocus. Alius dicitur: *Nudus*, qui consistit in nudo pacto, uti promissio, emptio, &c. Alius *Vestitus*, qui præter pactum, habet aliquid, quo firmatur vg. Juramentum, vel subscriptionem.

Q. *Quæ sunt species contractuum nominatorum?* R. Variæ, uti Promissio, Donatio, Emptio, Venditio. Explicatio, patet ex terminis.

Q. *Donatio non solum acceptata, sed etiam tradita quando revocari potest?* R. 1. Ob enormem

ingrati-

ingratitudinem Donatarii; etiamsi fuerit jurata. 2. Causa mortis facta, ante mortem potest revocari, uti Testamentum, Legatum &c. quia includit implicitam conditionem: nisi revocetur. 3. Prole carens, si magnam donationem fecit, revocare poterit adveniente Prole.

Q. *Quid est mutuum?* R. Est traditio rei, numero, pondere vel mensurâ constantis, facta eo animo, ut statim fiat accipientis, cum obligatione restituendi rem similem in bonitate & specie.

Dicitur mutuum: quasi ex *meo tuum*, ita enim à me tibi datur, ut ex meo tuum fiat.

Dicitur *cum obligatione restituendi &c.* quia si esset restituenda res alterius speciei, non esset mutuum, sed permutatio.

Mutuans est, qui dat rem mutuo, *Mutuatarius*, qui accipit rem mutuo sibi concessam, in quam habet plenum dominium, ac si foret propria. Unde si aliquo casu res *Mutuo* tradita auferetur Mutuatario, ejus erit damnum, non mutuantis, quia quælibet res Domino suo perit, mutuum est sæpè in rebus consumptibilibus.

Q. *An licet aliquid exigere lucri pro mutuatione rei?* R. Non, quia alias foret usura, quæ est prohibita in lege veteri *Levit: 25.* & in lege nova *Lucæ 6. Bene facite, & mutuum date nihil inde sperantes.*

Q. *Quid est*: Commodatum? R. Est quo usus alicujus rei mobilis gratis alicui conceditur sine translatione dominii.

Depositum est, quo aliquid alteri custodiendum traditur, sine usu rei, sive cum pretio, sive sine pretio.

Locatum est, quo alicui tradirur usus alicujus rei immobilis sine translatione dominii, ad tempus, sed adhibito aliquo pretio annuatim solvendo vg. domus incolenda, ille autem, qui eam sic incolit, dicitur Conductor.

Emphiteusis est contractus rei immobilis, cujꝰ tantum dominium utile transfertur in accipientem, retento directo apud concedentem, cum pacto certæ pensionis proprietario annuatim solvendæ in recognitionem dominii directi. Qui accipit, dicitur Emphiteuta, qui concedit, Proprietarius

Feudum, est contractus, quo res immobilis alicui conceditur, quo ad dominium utile cum onere exhibendi fidelitatem, & obsequium personale Domino directo. Feudatarius seu feudi acceptor vocatur Vasallus, qui, si non præstat obsequium & fidelitatem promissam, amittit Feudum.

Pignus est contractus, quo rem debitor dat suo Creditori aliquã, præcipuè mobilem hucusq; quousq; non reddet debitum.

Hypotheca est similis pignori, solùm differt per hoc, quod per Hypothecam dantur res

semper

semper immobiles. & sic in jure dicuntur sæpe: Bona hypotheca.

Cambium significat permutationem pecuniæ, & est contractus, quo unus campsor, alteri scilicet campsario cambit, seu permutat pecuniam, quam refundit. vg. Romæ, scribendo ad suos Factores, vocaturq; cambium per literas. Quidquid supra sortem ex cambio accipitur, non est usura, si fiat ex consuetudine Patriæ vel loci, & alio justo titulo.

Monopolium est, quo unus vel plures Mercatores inter se propriâ authoritate conveniunt, ut coëmendo merces certi generis, eas cariùs divendant, efficiendo, ut vix alibi inveniri possint. Est autem injustum.

Negotiatio est, quando quis rem comparat eo sibi animo, ut eam vendat cariùs, aut permutet cum aliquo lucro.

Sponsio est contractus duorum vel plurium, qui de eventu rei certant, & de veritate rei, invicem promittentes aliquid, ita, ut qui vicerit, res promissa illius sit.

Q. *Quæ requiruntur conditiones ut fiat licita sponsio?* R. 1. Ut fiat super re dubia, & eventu dubio. Si verò unus sponsionem fecit de re & eventu tali, quem scit infallibiliter, peccat, quia alium decipit, & sponsio nulla est, nisi pars altera acceptet.

2. Ut sit æqualitas in re, quæ spondetur. 3. Ut uterq; eodem sensu accipiat.

Contractus societatis est, cùm multi aliqui ineunt societatem, & contribuunt pecuniam pro comparandis mercibus, & tandem damnum vel lucrum proveniens ex negotiatione juxta proportionem damni vel lucri inter se dividunt.

Assecuratio seu Fidejussio est contractus, quando quis rei alienæ periculum in se suscipit, obligando se, quod, in casu rei perditæ, aut non exhibitæ solicitudinis, ipsemet Fidejussor pro principali solvet, aut rem reddet.

Q. *Contractus validus quomodo obligat?* R. Obligat in conscientia, & si læditur, etiam ad restitutionem.

Contractus initi cum metu gravi injustè incusso, sunt jure naturæ invalidi, quia si contractus cum metu initus esset validus, tunc ex injustitia oriretur justitia, quod implicat.

Q. *Petrus invenit annulum cum lucido lapillo, quem vitreum esse putans vendidit vili pretio Paulo, qui pariter lapillum vitreum esse putabat; certior postea factus Paulus, quod sit adamas, an teneatur contractum rescindere?* R. Affir.; quia mutuo contrahentium consensui ad valorem cujuscunq; contractûs requisito nihil ex communi axiomate est tam contrarium, quàm error. Ità D. Tho: p. 2. q. 6. Gırib: &c.

§. 25tus.

De Usura & Censu.

Q. *Quid est Usura?* R. Est lucrum immediatè

diatè ex mutuo provenientis. Ita CC. DD. dicitur autem *immediatè*, qui si mutuatarius propria sponte in vim gratitudinis aliquid tribuat, non erit usura, dummodo illud non exigatur à Creditore per modum debiti, nam hoc damnatum est ab Innoc: XI Prop: 24.

Q. *Quale peccatum est usura?* R. Est quidem ex genere suo mortale, potest tamen à mortali excusare parvitas materiæ, seu lucri ex mutuo provenientis.

Q. *Quotuplex est?* R. *Expressa*, quando expressè aliquid exigitur pretium pro mutuo, Et *Palliata*, quando ob solam dilationem solutionis mutui exigitur plus aliquid justô.

Q. *An licitum est dare mutuo frumentum, ut post messem majori mensura, aut meliori reddatur grano, vel pro mutuo ut aliquot diebus tempore messis laboret mutuatarius?* R. Omnia istà onera ex vi mutui imposita sunt illicita & peccaminosa, quia sunt usuraria. Secus erunt licita, si non exigantur, sed titulo gratitudinis sponte offerantur à mutuatario.

Q. *An licitum est in aliquo casu accipere aliquid ex vi mutui?* R. Licitum. 1. Ratione *Lucri cessantis*.

2do Ratione *damni emergentis*, quia hoc non est lucrum ex vi mutui, quod est usura, sed compensatio damni, sibi ex mutuatione illati, quod compensandum jus naturæ non prohibet.

3tio.

3tio. Ratione periculi sortis principalis seu capitalis amittendæ, quia vg. difficulter & cum expensa, summa mutuo data recuperari metuitur. Quia tam periculum, quàm difficultas recuperandæ suæ pecuniæ æquivalent damno sibi ex mutuo illato.

Q. *An licitum est mutuo danti suam pecuniam obligare mutuatarium, ut si statuto tempore non solverit, ultra sortem principalem teneatur pro mora & culpa aliquid solvere?* R. Affir: quia id non exigitur per modum usuræ ex vi mutui, sed in pœnam retardationis reddendæ sibi pecuniæ opportuno tempore.

Q. *An pro sola carentia pecuniæ possit in mutuo quid plus exigi?* R. Non potest; contraria est damnata ab Alex: VII. n. 92.

Q. *Quid est Census?* R. Est jus contractu aliquo institutum percipiendi annuam pensionem ex re, vel persona alterius. Census dicitur aliter provisio, pensio, seu potius jus ad pensionem.

Q. *Quæ est differentia inter censum & mutuum?* R. 1. Quia in mutuo debet reddi res similis in specie & bonitate; in censu verò non tenetur censuarista reddere sortem sive capitalem summam, sed tantum annuam pensionem. Quia in censu emitur jus percipiendi certos fructus, in mutuo verò nullum tale jus emitur.

Q. *An licitum est accipere provisionem seu censum pro futuro tempore anni statim dum datur summa capitalis?*

pitalis? R. Illicitum est, quia Censuarius haberet injuriam, siquidem per annum hac provisionis pecunia potuisset aliquid lucrari.

Q. *An licitum est ex provisionibus retentis apud censuarium iterum alias provisiones recipere adjungendo illas capitali summæ?* R. Loquendo de provisionibus justis, videtur licitum esse, quia si vg. Petrus debitor solvisset per annum taxatam provisionem Paulo, potuisset hic iterum sibi hac pecunia aliquid lucrari, vel alteri dare ad provisionem justo titulo percipiendā, adeoq; resarciendo damnum suum & lucrum cessans, poterit hancce retentam pecuniam adjungere capitali summæ.

Q. *Quo jure usura est prohibita?* R. Divino. Levit: 25. & Exod: 18. Naturali, multò magis humanô.

Q. *Quæ sunt pœnæ usurariorum?* R. 3. sunt præcipuè ex Jure. 1. *Notorius* usurarius est ipso jure infamis Cap: *infames.* 2. Non est admittendus ad S. Eucharistiam, imo neq; mortuus gaudet Ecclesiasticâ sepultura. 3. Testamentum usurarii ipso jure irritum est, nisi ante mortem restituerit, quæ per usuras acquisivit. Hæ pœnæ intelligi debent de usurariis manifestis, non verò occultis.

§. 20tus.

De Testamento.

Q. *Quid est Testamentum?* R. Est nostræ voluntatis justa sententia de eo, quod de bonis

suis

suis quis vult fieri post mortem suam cum institutione Hæredis.

Q. *Quotuplex est?* R. Unum est *Scriptum*, quod fit scripto cum obsignatione Testium. Aliud *Nuncupativum*, quod fit sine scriptura coram Testibus.

Q. *Ad quid teneantur Executores?* R. 1. Non debent sibi aliquid appropriare de bonis Testatoris, quia hoc officium est voluntarium pietatis & amicitiæ. Nisi inde à propriis negotiis impedirentur cum suo damno.

2do. Tenentur Hæredem admonere, imo & jure compellere ad executionem ultimæ voluntatis Testatoris.

3tio. Si habeant pecuniam à Testatore acceptam distribuendam pauperibus, poterunt illam applicare Consangvineis & amicis suis, si sunt verè pauperes, imo & sibi, (verum tamen caveatur avaritia, & non adeo justa commiseratio) quia per assumptum Executoris officium non evadunt deterioris conditionis, quam illi pauperes.

Q. *Ad quid teneatur Hæres Testatoris?* R. Tenetur non solum bona Testatoris possidere, sed etiam omnia ejus onera ac debita solvere. Qui enim succedit in bona, succedit & in onera.

2do. Quod si hæres sit naturalis, prius poterit suam partem legitimam ex testamento detrahere. Vide apud Juristas & Theologos,

& de

& de reliquo proportionate omnibus legatis satisfacere.

3tio. Hoc ordine satisfaciet oneri Testatoris. 1. Æs alienum solvet. 2. Expensas funeris. 3. Partem aliis Successoribus. 4. Vota realia defuncti. 5. Tandem pia legata.

§. 27 mus.

De Judicio.

Q. *Quid est Judicium?* R. Est actus legitimus, in quo discutiuntur & judicantur publicè litigantium & reorum causæ.

Q. *Quis potest dare jurisdictionem ordinariam?* R. Lex, vel Canon, Papa; Consuetudo, & Communitas approbata.

Q. *Judex debetne auferre appellationes & defensiones partibus?* R. Non, nec debet facere alias vexationes appellantibus, quia appellatio est jure naturali & propria defensio rei.

Q. *Dum Judex scit aliquem esse innocentem, num tenetur eum liberare?* R. Omnibus modis debet curare, ut liberetur, vel dextre examinando Testes, vel remittendo ad Superiorem, vel protrahendo judicium, vel aperiendo carcerem, si sine scandalo possit, vel deponendo Personam Judicis & assumendo Personam Testis.

Q. *Quæ sunt obligationes Judicis?* R. Servare Processum Juridicum. 2. Sententiam non differre in damnum vel fraudem litigantium. 3. Personas non respicere, nec munera, sed justitiam.

Q. *Quæ*

Q. *Quæ sunt obligationes Notarii?* R. 1. Debet omnia pertinentia ad acta fideliter sub peccato connotare. 2. Debet fideliter extradere decreta. 3. Non debet detinere causarum expeditiones, nec aliquid supra jura Cancellariæ extorquere. 4. Juris solemnitates servare debet.

Q. *Quæ requiruntur in Advocato, seu Patrono, Procuratore?* R. Scientia, Fidelitas, timorata conscientia.

Q. *Quæ sunt ejusdem obligationes?* R. 1. Ut non suscipiat causam ad defendendum, quam scit esse injustam. 2. Non debet diffugia adinvenire in damnum adversæ partis, nec sui principalis. 3. Non plus justo à suo principali extorquere.

Q. *Quæ sunt obligationes Rei?* R. Tenetur fateri crimen suum si legitime, & à legitimo Judice interrogetur. 2. Tenetur latam contra se sententiam acceptare, si est justa, si injusta? potest ab illa appellare.

§. 28vus.

De 8vo Præcepto.

Q. *Estne grave peccatum dare falsum testimoniū?* R. Est sane, & unum inter ea, quæ DEUS maximè detestatur.

Q. *Quid præterea hoc præcepto prohibetur?* R. *Detractio*, quæ est famæ alienæ occulta & injusta diminutio vel denigratio. Differt à *Contumelia*, quæ est honoris alieni injusta vio-

latio

latio adinstar rapinæ aperte contra præsentem. Detractio ut plurimum est contra absentem adinstar furti.

Q. *Quot modis solet fieri detractio?* R. 2bus; *Directè*, vg. imponendo crimen falsum. 2. Amplificando seu exagerando crimen verum. 3. Revelando crimen occultum. 4. Sinistre interpretando opus bonum, aut saltim indifferens alterius.

Et *indirectè*. vg. negando rectefacta, ut dotes alterius. 2. Illa extenuando sive minuendo. 3. Tacendo bona alterius eo loco & tempore, quo silentium tale alii interpretantur tacitam vituperationem illius, de quo est sermo. 4. Simulate & frigide laudando alterum, ita, ut simulet se quidem laudare eum, nihil tamen adfert laude dignum. Omnes isti octo modi his versibus exprimuntur:

Imponens, Augens, Manifestans, in Mala vertens,
Qui negat, aut minuit, reticet, laudatq; remisse.

Q. *Quale est peccatum Detractio?* R. Ex genere suo est mortale, sive facta sit viventi, sive mortuo. *Dixi ex genere suo*, quia detractio sæpiùs solet esse veniale, vel ob levitatem materiæ, vel ob imperfectionem actûs.

Universaliter loquendo exinde Confessarius poterit devenire an detractio fuerit gravis vel levis, si considerabit conditionem, Personam, dignitatem, & statum ipsius læsi, an scilicet ex tali detractione graviter vel levi-

ter contristaretur, si ei ad oculum similia verba proponerentur.

Q. *Quotuplex est detractio?* R. 2plex: *Materialis*, quando quis non intendit famam lædere proximi, sed ex quadam loquacitate narrat peccata, vel defectus ipsius unde læderetur bona fama ejus.

Et *Formalis*, quæ fit ex intentione & proposito alienam famam denigrandi. Utraque detractio toties est mortale, quoties detrahens graviter denigrat famam proximi, etiamsi talis denigratio non sequatur propter aliquam circumstantiam, vg. quia detrahens non est fide dignus.

Q. *An licitum sit aliquando revelare crimen occultum proximi?* R. Licitum præsertim in his casibus: 1. Si quis post fraternam correctionem patefaceret Testibus vel Superiori crimen Fratris sui in bonum ipsius, ut scilicet emendetur.

2. Ad impediendum notabile damnum proximo vel toti alicui Communitati.

3. Quando agitur de officio conferendo, aut matrimonio contrahendo, vel de Religione suscipienda, possunt imo quandoq; debent justa impedimenta etiam occulta manifestari, si ex illis notabile incommodum prævideatur secuturum.

Q. *An qui detractionem audit peccat mortaliter, & ad restitutionem famæ teneatur?* R. 1. Qui detracto-

tractorem audit cum complacentia non resistendo ei, peccat eodem peccato; quo & ipse detrahens, si tamen non cooperatur ad illam, non tenetur ad restitutionem.

R. *2do* Qui in detractione sibi non complacet, sed ex timore vel negligentia aut verecundia omitteret corrigere detrahentem peccat quidem, sed multominus, quam ipse detrahens, & plerumq; venialiter.

R. *3tio.* Qui detractorem audiens non potest illum corrigere absq: suo incommodo, non tenetur detractionem impedire, neque talis peccat, quia charitas proximi cum gravi suo incommodo non obligat. Com: DD.

Q. *Quis modus potest a Confessario dari pœnitenti resistendi detractori?* R. Svadeat: ut redarguat detractorem modestis verbis subjungendo id non licere loqui de fama proximi sui: vel interrumpendo sermonem: vel surgendo de loco, vel displicentiam ostendendo.

Q. *An peccat graviter, si revelet occultum crimen coram aliis Personæ illis incognitæ?* R. Non videtur peccare, si Personam non nominet, & ita discursum accomodet, ut ex illo audientes non veniant in cognitionem illius, cui detrahitur.

Q. *Quomodo practicè interrogandus est pœnitens in Confessione detrahens alteri proximo?* R. 1. Interrogandus est, an fuerit detractio in levi vel gravi materia. 2. Si in gravi: an asser-

tivè dixerit, vel ſolum relativè nihil addendo, ſed prout ab aliis audivit? 3. *Quod ſi aſſertivè dixerit?* An illa res detrahens famæ proximi ſit vera, vel falſa? an occulta vel publica? Quoties deliberatè id fuit. Tandem reflexione factâ injungat ei reſtitutionem famæ proximi, ſi nulla aderit cauſa excuſans à reſtitutione.

§. 29nus.

De Reſtitutione Famæ & Honoris.

Q. *Quomodo reſtitutio fieri debeat ab eo, qui falſum crimen alteri impoſuit coram aliis?* R. Talis tenetur retrahere verbum ſuum coram illis, quibus dixit, non obſtante quod talis reſtitutio ſit cum graviori incommodo ipſius detrahentis. *D. Thom: Sco:* Quia id exigit juſtitia in reddendo proximo, quod ſuum eſt, quæ alias non ſervaretur.

R. *2do.* Si poteſt fama proximi læſa ſufficienter caveri, ſatis erit, ſi infamator dicat (coram illis, coram quibus falſum crimen proximo impoſuit) ſe fuiſſe deceptum, vel aliter rem intellexiſſe &c.

Q. *Ad quid teneatur alterum diffamans cum damno non tantum famæ, ſed etiam fortunæ?* R. Si deliberatè & ex proviſo fiat talis diffamatio? tùnc diffamans non tantùm tenetur famam bonam reſtituere diffamato, ſed etiam damni illati compenſationem facere. *Leſs: l. 2.*

Q. *Qui autem inconſideratè ex ſola loquacitate alterum diffamavit cum damno?* R. Tenetur illud

reſarcire

resarcire si non est justitia, saltem ex charitate. *La: Cro: l. 2.*

Q. *Si quis coram iis, quibus fuit occultum, manifestat crimen alicujus notum publicum & verum, teneturne ad restitutionem?* R. Non tenetur, sed tantum peccat contra charitatem. Idem dicendum est de audiente detrahentem.

Q. *Quæ conditiones requirantur ad hoc, ut fama per detractionem læsa sit restituenda?* R. 1. Ut fama proximo sit reipsâ ablata. 2. Ut sit injuste ablata. 3. Ut eadem fama possit denuo obtineri, & non fuerit jam aliunde recuperata. Quod si ex his conditionibus aliqua deficiat, cessat obligatio restitutionis. *Reiffenst: Tr: 9.*

Q. *Quæ sunt causæ excusantes à restitutione famæ & honoris?* R. Si ex oblocutione detrahentis nulla secuta fuit infamia, vel quia nullius erat fidei, vel quia audientes jam aliunde sciverunt.

2da. Si id, quod contra bonam famam alterius aliquis locutus fuerat, jam in oblivionem prudenter abiisse existimatur, quia in tali casu, si teneretur ad restitutionem detrahens, in memoriam iterum revocaret crimen.

3tia. Si crimen occultum, quod aliquis illicito modo aliis revelavit, fiat aliunde publicū.

4ta. Si famæ restitutio fiat impossibilis, vel quia amplius non credent ei, qui attentaret restitutionem, vel ex alio capite.

5ta. Si

5ta. Si non possit fieri restitutio sine amissione famæ suæ, quæ sit longe majoris momenti.

6ta. Quando is, qui alterum infamavit, fecit id propter bonum ejus spirituale, vg. dum Superiori detulit aliquod peccatum, sed neq; hic potest dici proprie diffamâsse.

7ma. Quando quis solum narravit audita, & dixit se audivisse talia, nihil addendo, ex quo faceret credulitatem, quia talibus dictis raro creditur.

8va. Si is, cui detraxi, mihi pariter detraxerit, nec restituere velit, &c.

§. 30mus.

De Judicio temerario, Mendacio, & aliis.

Q. *Quid est Judicium temerarium?* R. Cùm quis ex malitia absq; sufficienti fundamento judicat malum de proximo.

Q. *Quæ conditiones requiruntur ad illud, ut sit mortale?* R. 1. Ut sit materia gravis. 2. Ut judicium formetur tanquam mortaliter certū. 3. Ut judicium sit ex levibus conjecturis. 4. Ut sit plene deliberatum. Non obligat ad restitutionem cùm sit actus internus, nisi manifestetur exterius. In scrupulosis raro judicium temerarium excedit veniale, quia vix aliquando habent vera judicia, quamvis se habere putant.

Q. *Quid sit suspicio?* R. Est assensus debilis de vitio proximi junctus cum dubitatione de opposito. Per se est peccatum veniale.

Q. *Quid est susurratio?* R. Est peccatum lingvæ, dum quis occultè de proximo male loquendo odium ac dissensionem animorum molitur. Hæc est gravior detractione, quia includit odium fraternæ charitatis, si cætera sint paria.

Q. *Quid est libellus famosus?* R. Est Scriptura, quæ infamiam alterius continet nondum publicatam, ut edatur, & publica fiat. Et est mortale.

Q. *Quid est mendacium?* R. Est enunciatio falsa cum conicientia oppositi, & cum voluntate fallendi.

Dixi cum conscientia oppositi, quia si quis falsum dicit eò, quia taliter ab aliis audivit, vel sic esse supposuit, pro tunc non erit mendacium, sed error, quod bene notandū est.

Q. *Quotuplex est mendacium?* R. 3plex: *Perniciosum*, quod fit in damnum alterius, & est ex genere suo mortale, & mendax tenetur ad restitutionem damni ex tali mendacio emergentis proximo. 2. *Jocosum* ob recreationē animi. 3. *Officiosum* ob utilitatem sui, vel aliorum. Hæc mendacia regulariter sunt venialia, nisi aliam habeant annexam circumstantiam.

Q. *Quotuplex est falsum testimonium?* R. 1. *Affirmativum*, per quod affirmatur id quod negari deberet. Alterū *Negativum*, per quod negatur id, quod affirmari deberet.

§. 31mus.

De 9no & 10mo Præcepto Decalogi.

Q. *Quæ nam his 2bus Præceptis prohibentur?* R. Specialiter peccata cordis, & prava desideria. In illis enim octo Præceptis prohibentur peccata externa, & operis, sive facti. His verò 2bus ultimis tanquam complemento aliorum præceptorum prohibentur etiam peccata voluntatis desiderio elicita.

Q. *Quandonam motus concupiscentiæ sunt in nobis peccatum?* R. Cum Com. *Catholicorum*, protunc quando accedit consensus voluntatis, quia nō est peccatum, nisi voluntarium.

Q. *Quandonam concupiscentia est peccatum mortale, & quando veniale?* R. Est mortale, quando consensus voluntarius erit perfectus, & deliberatus, & materia circa quam versetur, erit gravis; sinsecus, erit veniale, ut dum quis vellet furari alteri unum solidum.

Q. *Quinam peccant contra 10. Præceptum?* R. 1. Illi, qui nimiâ avid tate divitias expetunt, & modis pravis ac artibus illicitis augere concupiscunt. 2. Milites, qui bellum desiderant, ut habeant facultatem furandi. 3. Principaliter omnes illi peccant, qui rem alienam pretio æstimabilem concupiscunt.

Q. *In delectatione* venerea deliberata daturne parvitas materiæ, ut excusetur à mortali? R. Non datur. Opposita sententia est damnata à Clemente VIII.

Q. *Quid*

Q. *Quid est delectatio venerea?* R. Est simplex amor & complacentia in re venerea absque tamen desiderio executionis; per quod differt à desiderio. Quia hoc: est ille actus, quo voluntas vult & desiderat actum peccaminosum externum ipso opere perpetrare, si adesset facultas.

Q. *Quomodo cognoscendum est Confessario an pœnitens in cogitationibus venereis consensum præbuerit? vel non? qui positive non restitit, neq; scit determinate se consensisse vel non?* R. 1. Consideranda est personæ qualitas, an sit timoratæ, vel laxæ conscientiæ. 2. Qualitas delectationis venereæ. An fuerit gravis vel levis, brevis vel diuturna? 3. Causa & occasio talis delectationis an deliberata, vel non? An aliquam displicentiam habuerit, vel nullam.

CAPUT 8vum.

De Præceptis Ecclesiæ.

§. 1mus.

De 1mo Præcepto.

Ubi agebatur de 3tio Præcepto Decalogi dictum est de observatione Festorum, hic reliqua adduntur de eadem materia.

Q. *An liceat die Festo molere frumentum, quando molendinum agitatur aquâ vel vento?* R. Si nulla est necessitas urgens molendi die Festo,

& molitores multum tempor s in hoc negotio consumant, non excusantur à mortali ob scandalum, & servilem laborem intervenientē.

Porro necessitas esse potest, & hæc excusans à mortali, si nimirū diebus feriatis non possit in molendino satisfieri popul concursui. Melius tamen ut Parochi saltem de mane usq; ad meridiem abstinere Christianos jubeant, ut satisfaciant Molitores præcepto Ecclesiæ de audienda Missa.

Q. *Quid considerandum sit Confessario in praxi, quo a l pœnitentes passim laborantes diebus festivis?* R. Interrogandi sunt, an similes labores soleant fieri passim ab aliis viris communiter etiam conscientiosis, quòd si sic? non erunt arguendi alicujus gravis peccati. Hoc tamen non obstante arguendi sunt à Confessario & adducendi in emendationem, ne in posterum majores licentias sibi concedant.

Nota: Laborans die Festo per 2. horas, peccat mortaliter jux; *Syl. Caje.* Laborare minus unâ horâ, non erit nisi veniale ratione parvitatis materiæ. *Idem.*

Q. *Poteſtne quis tuta conscientiâ ex loco, ubi est Festum ire ad locum alium, ubi non est Festum causâ laborandi?* R. Affirmat *Nav. &c.* dummodo Missam audiat in loco, ubi est Festum. Verum si hoc faciat non ex aliqua justa causa, sed solum ad fugiendum præceptum? peccat; quia fraus & dolus ei non patrocinatur.

§. 2dus.

§. 2dus.

De 2do Præcepto Ecclesiæ.

Q. *Quomodo hoc Præceptum obligat ad audiendã Missam diebus Festivis?* R. Sub mortali, nisi adsit justa causa dispensans & excusans.

Q. *Quinam obligantur ad audiendam Missam?* R. Omnes fideles non tantum Laici, sed & Clerici, & Sacerdotes, si illo die Missam non celebrent. Celebrantes autem hoc ipso eminenter audiunt.

Pueri ante completum septennium non obligantur, etiamsi jam habeant usum rationis. *Gobat.*

Q. *Quomodo audienda est Missa ad satisfaciendũ Præcepto?* R. Missam audire non consistit in hoc ut verba intelligantur, aut audiantur à Sacerdote prolata, aliàs surdi & rudes nunquam satisfacerent; Neq; ipsum celebrantem videre, quia cæci & in magno concursu pusillæ staturæ nunquam aut raró audirent, ut oportet. Sed consistit in devota præsentia corporis, & attentione mentis ad Sacrificium. Com. DD.

Aliqui Doctores volunt non peccare mortaliter eum, qui venit finitâ Epistolâ ad Evangelium, *Laym. Gob. Suar. &c.* Imo excusant eum à mortali, qui venit ad Offertorium dũmodo in fine adsit Evangelio ultimo Missæ.

Q. *An satisfacit Præcepto, qui duas partes Missæ imo quatuor simul à diversis celebrantibus audit?* R.

Non,

Non, contraria est damnata ab Innoc: XI.

Q. *Qui audit dimidiam Missam ab uno Sacerdote, & aliam dimidiam ab alio successive satisfacitne Præcepto?* R. Alii affirmant, alii probabilius negant, cùm sint duæ partes Missarum non una Missa. Sententia tamen affirmans potest servire pro casu illi, qui nimis est occupatus, ut unam integram unius celebrantis non possit audire.

Q. *Quænam sunt causæ excusantes fideles ab obligatione audiendi Missam die festo?* R. Impotentia *physica* & *moralis*: Sic excusantur: Incarcerati, Infirmi, Itinerantes.

Excusantur ob impotentiam *moralem*: qui timent adire Ecclesiam, ne incidant in periculum peccandi, ut vg. tempore persecutionis ne comprehendantur ab infidelibus, à quibus impellerentur ad negandam fidem Catholicā: Vel si virgo prævideat periculum stupri, sibi in via inferendi.

Qui timent in via Sicarios vel reincidentiam in morbum. item qui non habent vestē decentem, ita ut nequeant absq; dedecore & gravi irrisione, ac notabili pudore in publico comparere. Et illi excusantur, quibus imminet damnum fortunæ, si audirent Missam, ut custodes domûs.

Item excusantur ratione *Pietatis*, qui inserviunt ægroto, quorum præsentia est necessaria, quia major est obligatio charitatis proximi,

mi, quàm audiendæ Missæ, utpote illud est præceptum naturæ, hoc autem de jure Ecclesiastico.

Item ratione *Officii* excusantur Excubitores ad Portas, Valla, & Turres &c. *Item* Pecorum custodes, & hortorum &c. Qui tamen tenentur mutare vices, & adesse Sacris, si plura in Ecclesia absolvantur Sacrificia. Quæ obligatio manet circa Dominos, ut talem dispositionem faciant.

Q. *An distantia loci excuset ab audienda Missa?* R. Affirm: quia sæpius involvit impotentiam *moralem*. Non potest autem absolutè determinari, quæ distantia excusat? sed hæc res prudentum judicio relinquenda est attentis omnibus circumstantiis loci nimirum distantis, tẽporis, auræ, & Personæ. Nonnulli dicunt DD. sufficere pro excusatione peditis distantiam itineris unius bonæ horæ vel 5q; quadrantum. Alii majorem requirunt distantiā.

Q. *Ad quid tenentur illi, qui die festo non possunt adesse Sacrificio Missæ?* R. Ut domi vacent orationi, lectioni spirituali &c. Talis autem domi devotio est solùm consilii non præcepti.

§. 3tius.

De 3tio Præcepto Ecclesiæ.

Q. *Quid est Jejunium?* R. Est abstinentia ciborum ad carnis vitia comprimenda, peccatorumq; pœnas expiandas.

Q. *Jejunium videtur non rectè institutum esse ab*

Ecclesia;

Ecclesia; *Christus enim Luc. 10 dixit Discipulis*: Manducate, quæ apponuntur vobis. *Item Math. 15. ait*: Non, quod intrat in os coinquinat hominem? R. *ad 1mum* Christus ibi voluit suos Discipulos esse contentos appositis cibis, & si viliores sint, sectari frugalitatem, non lautitias in cibis.

R. *ad 2dum* Christus loquitur de cibis secundùm se spectatis, non ut prohibitis à legitima potestate. Cibi secundùm se & ex natura sua sunt boni, & non coinquinant corpus; si tamen prohibeantur, & tamen sumantur, coinquinant animam, hoc est peccatricem faciunt.

Sciendum: Res alia est ex se & naturâ suâ mala: alia est ideo mala, quia prohibita; sic esus pomi in Paradiso, ideo fuit malus, quia prohibitus, quod pomum nisi fuisset prohibitũ à DEO, nec Adamo, nec nobis nocuisset.

Q. *Quotuplex est jejunium?* R. 2plex· *Naturale*, quod frangitur cujuscunq; rei sumptione. Tale jejunium requiritur ad summendã Eucharistiam, vel celebrandam Missam. Incipitq; à media nocte.

Aliud *Ecclesiasticum* estq; vetitorum ciborũ certis diebus abstinentia, & est institutum ab Ecclesia.

Q. *A quo ætatis anno incipit obligatio jejunandi?* R. A 22. inchoato.

Q. *Qui autem dubitat an expleverit 21. annum* vel an

vel an non hodie sit jejunium? R. Non tenetur jejunare, tenetur autem interrogare.

Q. *In quo consistit jejunium Ecclesiasticum?* R. 1. In *quantitate*, hoc est semel tantum de die comedere ad satietatem, vespere potest sumi modica refectio. Unde si quis bis die ad satietatem comederet, peccaret mortaliter.

2. Consistit in *qualitate* hoc est abstinere se ab esu carnium, & lacticiniorum.

3. Consistit in certa hora comestionis, quæ est circa meridiem, nisi aliud consvetudo loci ferat.

Q. *Potestne anticipari hora refectionis?* R. 1. Si sine rationabili causa? foret veniale, perverteret enim ordinem ab Ecclesia præscriptum. *Tol.*

Si esset causa rationabilis, vg. quia iter eundum urget, vel quia horâ certâ in tali, aut tali consessu comparere: vel quia alicui societati, quæ horâ 9. aut 10. prandet, se tenetur accomodare? nullum esset peccatum. *Lay.*

Q. *Quantum unusquisq; tempore jejunii ad collationem manducare debeat?* R. Sumenda est regula comedendæ collationis ex consvetudine in singulis regionibus recepta. Quia ista refectiuncula per consvetudinem est introducta, adeoq; & mensurari debet juxta limites ejusdem consvetudinis.

Hac responsione solvuntur plures difficul-

tates.

tates, quæ obvenire possunt Confessario legenti varios Authores de jejunio scribentes. Ratio hujus diversitatis est, consvetudo diversa in diversis partibus recepta. Cùm ergo in Regno Poloniæ est illa consvetudo, ut pro collatione cibi cocti apponantur tempore jejunii, hinc Confessarius non statim debet judicare pœnitentes obnoxios esse peccati mortalis. Excusat nos aliquomodo frigidior aura, quæ majorem famem provocat propter subtilitatem suam. Specialiter cum pauperibꝰ & plebejis non scrupulizet Confessarius, quia excusantur tum propter continuum laborem, tumquia olera in majore parte habent pro cibo, quæ modicum nutriunt, tumquia sæpius in prandio non satiant appetitum, quæ omnia & singula attendi debent.

Q. *Quæ jejunia sub hoc Præcepto continentur?* R. Post promulgatum Breve Pii VI. in Regnis Poloniæ A. 1775.: Vigilia Nativitatis Dni: Assumptionis B. V. M; Sanctorum Petri & Pauli; Omnium SS.; Item tota Quadragesima; 4. Temporum; In Adventu. Feria 4ta, & 6ta.

Nota 1. In pervigiliis aliorum Festorum B. V. M. est jejunium ex pia consvetudine tantum, vim legis habente.

Nota 2. In Quadragesima: Dies Dominicæ excipiuntur à quantitate, ideo licitum est bis comedere ad satietatem; idem dicendum est

de

de Feriis 6. per Annum. V. *Barthold.*

Feria 4. & die Sabbathi ante Dominicam SS. Trinitatis licet vesci lacticiniis, ex consvetudine, &si sit jejunium 4. Temporum.

Q. *Quid de Caffe judicandum venit?* R. Probabilius venialiter peccant, qui bibunt cum lacte absq; ulla necessitate ob solum gustum. Secus verò judicandum est de illis, quibus solum caffe nocet, neq; possunt de amygdalis lac bibere. *Pi.* par. 2. S. 4.

Q. *Petrus abest à Patria sua, teneturne jejunare illâ die, in qua nullum est praeceptum jejunandi in loco, ubi est, nisi in Patria sua?* R. Statuta Diaecesana, seu localia extra Diaecesim & Patriam non obligant, nam hujusmodi statuta & consvetudines locales affixae sunt loco, & solum obligant existentes in eo. *Les. Fil.* Dum modo à Patria sua non absit in fraudē jejunii.

Q. *Quomodo obligat Praeceptum Ecclesiae de servando jejunio?* R. Sub mortali sine justa causa. Obligatio autem jejunii est personalis quia finis hujus Praecepti est moderate affligere corpus proprium.

Q. *An satisfacit Praecepto huic, qui sine justa causa frangit jejunium die ab Ecclesia determinato, & alio jejunet?* R. Non satisfacit, quia haec obligatio est determinata huic diei, & non alteri. Sicut recitatio Divini Officii, aut auditio Missae die Festo.

Q. *Quot peccata cōmittit, qui violat jejuniū ex*

duplici

duplici præcepto obligans vg. Vigilia & 4. Temporum? R. Unum peccatum committit, quia licet sit 2plex præceptum, ex eadem tamen motivo temperantiæ utrumq; obligat. Com. DD.

Q. *Quot peccata comittit, qui deliberate statuerat per totam Quadragesimam non jejunare?* R. Tot peccata comittit, quot diebus non jejunat, quia jejunium est onus singulis diebus annexum. *Matheu. Sylv. &c.*

Q. *An qui sæpius comedit in die jejunii toties peccat, quoties comedit?* R. 1. Si comedit cibos vetitos, puta carnes, toties peccabit, quoties distinctis comestionibus manducat tales cibos.

R. 2. Si verò sæpius comedit in die cibos quadragesimales? solum per 2dam comestioné violat jejunium, & peccat. *Mastr.* Quia per 3tiam vel 4tam comestionem amplius non violatur jejunium, cùm jam sit violatum; quāvis peccet contra virtutem temperantiæ.

Q. *An, & quomodo peccent inducentes alium ad frangendum jejunium?* R. Mortaliter. CC. DD.

Q. *An sæpius in die bibendo violatur jejunium?* R. Non, quia hoc Præcepto tantum comestio prohibetur.

Si autem ita biberet, ut fiat ebrius? peccaret mortaliter contra temperantiam. Ad hoc autem, ut sit quis ebrius mortaliter, opus est, ut saltem unâ horâ privetur usu rationis. *Laco. n. 327.*

Q. *Quanam sunt causæ excusantes à quantitate jejunii?*

jejunii? R. Ordinariè sunt 3. 1. *Impotentia* tam physica quàm moralis, ratione cujus excusantur illi, qui sine gravi aliquo incommodo vel notabili damno jejunare non possunt. 2. Infirmi convalescentes, prægnantes, vel Nutrices lactantes. Senes, quia senectus ipsa est morbus, vg. 60. annorum.

2. Causa est *pietas*, ratione cujus excusantur universaliter illi, qui præstantioribus operibus incumbunt, quæ cum jejunio absq; gravi incōmodo perficere non possunt vg. docere, cantare, concionari, Sacramentum Pœnitentiæ administrare, &c.

3. Causa est *necessitas*, ratione hujus universaliter excusantur omnes illi, qui gravi suo labore victitant, cum quo jejunium stare non potest: Tales sunt omnes Mechanici, qui cum gravi sui corporis defatigatione suas exercent artes vg. Agricolæ, Ferrifabri Itinerantes dummodo non sit iter unius diei tantū.

Q. *Quinam possunt dispensare à jejunio?* R. Episcopus, Prælatus, Religiosus cum suis Religiosis. Imo & Parochus ex rationabili causa cum suis particularibus Parochianis. *Mastr.*

Q. *Quandonam recurrendum est pro dispensatione de jejunio ad Superiores?* R. Protunc quando causa excusans videtur quidem sufficiens, sed de ejus sufficientia adhuc dubitatur, & ideo ad superiorem recursus fieri debet, ut ipsius authoritate suppleatur causa. In aliis verò

causis

causis licet sit laudabile recurrere pro dispensatione, non est tamen omnino necessarium.

Q. *An peccent, qui sine rationabili causa dispensant in jejunio?* R. Peccant, & quidem graviter, imò & dispensatio illorum est non tantū illicita, sed etiam invalida, ita ut dispensatꝰ non possit tuta conscientia manducare, si dispensationem agnoverit fundari in frivola ratione. Hinc sciendum est: peccare graviter illos Medicos, qui adulando magnatibus judicant & persuadent carnes necesse manducari ab illis tempore jejunii absq; justa causa. Com. DD.

Q. *Ad quid teneantur licentiati in jejunio vesci carnibus?* R. Ex Rescripto Bened: XIV. Constit: *Non ābigimus* Bullar: T. 1. obligantur ad duas conditiones. 1. Ut unicam commestionem de die servent. 2. Ut non permisceant epulas, id est non manducent pisces, hoc enim denotat frivolam causam dispensationis: ideo enim supponuntur esse dispensati, quia illis nocent pisces. Nisi sint tantum dispensati ad lacticinia.

Q. *An potest Catholicus comedere carnes die vetito ne cognoscatur ab Hæreticis?* R. Non, si dictus cibus paretur ad confitendam vel negandam fidem.

§. 4tus.

De 4to & 5to Præcepto Ecclesiæ.

Q. *Quid præcipitur 4to & 5to præcepto Ecclesiæ?*

R. Qui-

R. Quilibet fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, sub mortali tenetur semel saltim in anno specialiter tempore Paschali confiteri & communicare.

Quod si d.cto tempore sive per negligentiã, sive per malitiam id non fecerit, debet omnino alio tempore quàmprimum id poterit peragere. Siquidem lex Ecclesiæ Cap: *Utriusq; Sexûs*, involuit duo Præcepta, *alterum:* communicandi saltem semel in Anno, quod concernit substantiam Præcepti; *alterum:* communicandi in Paschate, quod pertinet ad congruam temporis determinationem.

Q. *An & quando tenemur precepto Divino confiteri?* R. 1. In articulo mortis aut periculo probabili mortis. 2. Si prævideat postea nõ habiturum copiam Confessarii. 3. Si quis sit in mortali, & velit cõmunicare aut celebrare.

Q. *An satisfit precepto annuæ Confessionis per sacrilegam Confessionem seu Communionem?* R. Non, quia eo ipso nullum recipit Sacramentum Pœnitentiæ. Opposita est damnata ab Alex: VII. n. 14. Et Innoc: XI. n. 55.

Q *Quâ pœnâ puniuntur non confitentes neq; cõmunicantes tempore Paschali?* R. Viventes arcentur ab Ecclesia, mortui verò privantur Ecclesiasticâ sepulturâ. Verum hæc sunt ferendæ tantum sententiæ.

Q. *Cui facienda est Confessio Paschalis seu annua?* R. Parocho proprio ut patet ex Conc: Later:

Later: *Omnis utriusq;* &c. vel coram Sacerdote regulari idq; ex mēdicantibus, ut constat ex Bull: Clem: X. *Superna.* Item Leon: X. Pii V. Pauli V. Clem: VIII. ex quibus patet eosdem regulares Mendicantes posse excipere Confessionem Paschalem & infirmorum, dummodo sint approbati à loci Ordinario, & de Confessionibus sibi factis certiorem reddant Parochũ, extra hos, si quis velit facere Confessionem Paschalem coram alio Sacerdote Sæculari vel Regulari debet petere licentiam à Parocho suo, quæ omnia intelligenda sunt de sola Confessione, Communio enim Paschalis & Viaticum omnino sumenda sunt à proprio Parocho, nisi is alteri dederit licentiam.

Q. *Quanam conditiones requirantur, ut fractum censeatur jejunium naturale in ordine ad celebrandũ, vel communicandum?* R. Hæ 4tuor. *1ma* Ut illud, quod sumitur habeat rationem cibi, potûs, vel medicinæ. 2. Debet sumi ore ab extra. 3. Ante S. Species. 4. Alitèr debet sumi, quàm per modum salivæ.

Ex his multi quietari possũnt scrupuli, ac scrupulosi excusari à fractione jejunii. 1. Illi, qui deglutiunt frustum metalli ligni, Papyri &c. 2. Sumentes reliquias cibi inter dentes residuas. 3. Sugentes humores ex pustulis dentium, vel sangvinem ex gingivis. 4. Subito attrahentes per nares guttulam aquæ odoriferæ, vel tabaci pulverizati. 5. Masticantes

cantes aromata, si parum quid inseparabiliter salivæ adhæreret. 6. Lavando os, si una vel altera gutta aquæ, aut musca cum respiratione trahatur.

§. 5tus.

De Consiliis Evangelicis.

Q. *Quæ sunt præcipua consilia Evangelica?* R. Hæc tria: Voluntaria & Religiosa Paupertas, Castitas & Obedientia.

Q. *Reperiunturne ista in Scriptura S.?* R. Omnino: De paupertate *Math*: 19. v. 21. Et v. 29. De Castitate *Math*: 19. v. 10 11. 12. Cor. 7. v. 25. De Obedientia: *Hebr*: 13. v. 17. 1. Petri 5. v. 1.

Q. *Tenemurne hæc consilia observare?* R. Non, cùm non sint præcepta. Qui tamen talia DEO libere voverunt, hi ad observationem eorũ gravissimè Præcepto Divino obligantur.

Q. *Ad quid nobis prosunt hæc consilia?* R. Ut vitam æternam securiùs, & abundantiùs habere valeamus.

Q. *Estne acceptabile DEO id vovere, quod est bonum, & perfectius?* R. Procul dubio. Proph: ait *Psal*: 76. *Vovete, & reddite Domino DEO vestro &c.*

Q. *Dissidentes objiciunt: quod Catholici nimium extollunt statum religiosum in præjudicium Sacramentorum?* R. Inter Baptismum & Professionem Religiosam faciunt quidem Catholici aliquã similitudinem, quatenus homo in utroq; re-

nunciat explicite diabolo. & novæ fit inchoatio vitæ Spiritualis, non tamen omnino æquant, sed pè tantum putant per Professioné Religiosam etiam omnem pœnam peccatis debitam aboleri, quod fieri per Baptismum fide Divinâ, & certò credunt.

Nota Opera *Supererogatoria*, & opera *consilii* sumi pro eodem, & nihil esse aliud, quam opera quæ nullibi præcipiuntur, sed solum svadentur, vel sponte suscipiuntur, quia creduntur placere DEO.

CAPUT 9num.

§. 1mus.

De Sacramentis in genere.

Q. *Quid est Sacramentum?* R. Est invisibilis gratiæ signum visibile ad nostram justificationem Divinitùs institutum. Hæc definitio cōvenit etiam Sacramentis veteris legis.

Q. *Det definitionem Sacramentorum novæ legis?* R. Est res sensibilis ex institutione Christi habens vim sanctitatis, sive gratiæ justificantis efficiendæ & significandæ.

Q. *Quænam fuerant Sacramenta in veteri lege?* R. Ab Adam usq; ad Abraham tam pro Masculis, quàm pro Fœminis fuit deletiva culpæ originalis: *Protestatio* fidei à Parentibus signo sensibili facta DEO in venturum Messiam.

Ab

Ab Abraham vero usq; ad Adventum Christi pro masculis fuit *Circumcisio*. Pro Fœminis autem fuit eadem protestatio fidei &c. Item esus Agni Paschalis, oblationes &c.

Q. *Per quid differunt Sacramenta antiquæ legis à nostris Sacramentis?* R. Per hoc, quia illa non causabant gratiam ex opere operato, sicuti novæ Legis. Vel si causabant gratiam ex meritis venturi Messiæ, ut volunt aliqui, nō tamen ita uberem sicut causant Sacramenta legis gratiæ. 2. Vetera Sacramenta erant tantùm signa seu figuræ nostrorum Sacramentorum.

Q. *Suntne omnia Sacramenta permanentia?* R. Non, sed omnia sunt successiva præter solam Eucharistiam, quæ est *Permanens*. Cætera enim post dictam formam desinunt esse in re & solum manent in effectu. Eucharistia verò post verba consecrationis manet.

Q. *Suntne omnia æque digna?* R. Sunt in ratione Instituentis, omnia enim sunt ab eodem Christo instituta. Non sunt tamen æqualia in ratione continentis ut docet *Triden:* Sess: 7. nam alia continent solum gratiam Christi. Eucharistia verò & gratiam & Christum realiter in se continet.

Q. *Quâ necessitate necessaria sunt Sacramenta?* R. Duo sunt necessaria necessitate *medii*, scilicet *Baptismus* respectu infantium. Et *Pœnitentia*, vel in re vel in voto respectu adulto-

rum in peccato mortali existentium.

Q. *Quare dictum est respectu Infantium, cùm Baptismus necessarius sit etiam adultis?* R. quia adulti, qui non possunt pervenire ad Sacramentum Baptismi seu *fluminis*, salvari possunt per Baptismum *flaminis*, seu desiderii cum contritione.

Alia sunt necessaria necessitate *præcepti:* ut Eucharistia, Extrema Unctio, & Confirmatio. Duo verò sunt consilii: Ordo & Matrimoniū.

Q. *Nonne potest DEUS salvare hominem sine Sacramentis?* R. De potentia *absoluta* potest; de potentia verò *ordinaria* non potest sine aliquibus Sacramentis saltem in voto, hoc est ut habeat saltem desiderium & voluntatem ea suscipiendi.

Q. Quid est potentia DEI *absoluta*, & quid *ordinaria?* R. *1ma* Est quâ DEUS potest facere, quidquid nō implicat contradictionē. *2da* Verò est, qua potest efficere, quod ab æterno decrevit facere.

Q. *Sacramentum qualium rerum est signum?* R. *Trium*, Est scilicet rememorativum Passionis Christi: Demonstrativum gratiæ & prognosticon seu prænunciativum vitæ æternæ.

Q. *Potestne Papa aut Ecclesia instituere aliquod Sacramentum?* R. Non potest, quia per Sacramentum confertur gratia DEI, quam nullus purus homo propria authoritate aliis conferre valet.

Q.

Q. *Quis est Author Sacramentorum?* R. Christus DEI Filius. Ex ejus enim Passione & morte omnia Sacramenta suam vim & efficaciam habent. Hic ergo instituit omnia Sacramenta per potestatem sive per potentiam *excellentiæ*, quam habet ratione *Unionis Hypostaticæ*.

Q. *Quid est Unio Hypostatica?* R. Est illa unio, quæ unit naturam humanam cum Verbo Divino, & hæc unio est supernaturalis, quo ad substantiam.

§. 2dus.

De Divisione Sacramentorum.

Q. *Cur Sacramenta tantum sunt 7. & non plura?* R. Ob similitudinem vitæ corporalis, nam homo 1. nascitur. 2. augetur. 3. nutritur. 4. si in morbum incidit, sanatur. 5. Imbecilitas virium refocillatur. 6. Magistratûs authoritate regitur. 7. Per legitimam sobolem propagatur.

Ita spiritualitèr homo per Baptismum renascitur, per Confirmationem augetur, per Eucharistiam alitur, ab infirmitatibus animæ per pœnitentiam sanatur, robur animi per Extremam Unctionem acquirit, per Ordinem regitur, tandē per Matrimonium propagatur.

Q. *Quotuplicia sunt Sacramenta?* R. Alia sunt necessaria necessitate medii ut dictum superius. Alia sunt *iterabilia*, quæ multoties iterari, aut suscipi possunt, uti Eucharistia, Ex-

trema Unctio, Pœnitentia, & Matrimoniũ. Alia *initerabilia*, quæ non possunt iterari, ideo imprimunt characterem, uti Baptismus, Confirmatio, & Ordo.

Alia sunt *vivorum*, quæ suscipi debent ab homine in gratia DEI existente, & talia sunt Confirmatio, Eucharistia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium. Hæc Sacramenta instituta sunt ad secundam gratiam producendam, seu ad augmentum gratiæ.

Alia *mortuorum*, quæ in suscipientibus supponunt peccatum, (tanquam animæ morte) sive originale ut Baptismus, sive personale mortale, ut Pœnitentia. Quæ sunt instituta ad conferendam primam gratiam.

Alia vocantur *formata*, quæ in suscipiente habent suum effectum, & causant gratiam. Alia *informia*, quæ quidem validè suscipiuntur, effectum tamen suum non habent ob peccatũ in suscipiente existens, vel ob indebitam dispositionem seu præparationem.

Alia sunt *Priora*, Ordine, *Necessitatis*. Alia ordine dignitatis, sic ordine necessitatis Baptismus & Pœnitentia prius est Sacramentũ, quàm Eucharistia. Ordine autem dignitatis est Eucharistia quàm Baptismus.

Aliud vocatur Sacramentum *transiens*, aliud permanens, sed hoc jam dictum superius.

Q. *Quando Christus instituit Sacramenta?* R. *Baptismum*: Math: 22. dum dixit: *Euntes prædicate &c.* *Confir-*

Confirmationem: dum dixit Luc: 24. Sedete in Civitate.

Eucharistiam: Math: 26. *Accipite & manducate.*

Pœnitentiam: dum dixit Joan: 20. *Accipite Spiritum S.*

Extremam Unctionem: cùm Apostoli missi sunt à Domino, ungebant oleo multos ægrotos. Matth: 6.

Ordinem: cùm dixit: *Sicut me misit vivens Pater.* Joan: 20

Matrimonium instituit vel potius ad rationem Sacramenti elevavit, cùm dixit: *Quod DEUS conjunxit &c.* Math: 19.

§. 3tius.

De Essentialibus Sacramenti.

Q. *Quæ requiruntur ad valorem Sacramenti?* R. Materia, Forma, & Intentio. *Materia* sunt res quædam sensibiles ex institutione Christi efficaciter significantes gratiam. *Forma* sunt verba à Ministro prolata in applicatione materiæ.

Q. *Quotuplex est materia Sacramentorum?* R. 2plex: *Remota*, ut vg. in *Baptismo* aqua, in *Confirmatione* Chrisma, in *Eucharistia* Panis & Vinum; In *Pœnitentia* peccata, in *Extrema Unctione* Oleum benedictum, in *Ordine* res quæ traduntur ordinandis, in *Matrimonio* Personæ contrahentes.

Et materia *Proxima* in *Baptismo:* ablutio, in *Confirmatione* & *Extrema Unctione:* unctio, In *Eucharistia:* positio specierum Panis & vini,

In *Pœ-*

In *Pœnitentia*: actus pœnitentis ſcilicet: dolor, & Confeſſio, In *Ordine*: tradito materiæ remotæ, In *Matrimonio*: corporum traditio.

Q. *An, & quomodo materiæ & formæ Sacramentorum à Chriſto Domino ſunt determinatæ?* R. Materiæ aliquorum ſunt determinatæ in ſpecie, ut Baptiſmi: aqua, *Euchariſtiæ* Panis triticeus, & Vinum de vite. *Extremæ Unctionis* Oleum olivarum, ut conſtat Marci 6. & Jacob: 5. Matrimonii contractus, quo ſignificatur traditio corporum inter ſponſos.

Aliquorum Sacramentorum tantum in genere ut *Confirmationis* Chriſma, quod confici poteſt ex Oleo & Balſamo: *Pœnitentiæ*: dolor, ſive ſit contritio ſive attritio: *Ordinis* aliquod inſtrumentum ſignificativum poteſtatis quæ confertur, relictâ Eccleſiæ poteſtate determinandi illud in ſpecie.

Quo ad *formam*: hæc etiam in quibuſdam Sacramentis eſt determinata à Chriſto Domino in ſpecie, In *Baptiſmo baptizantes eos in Nomine Patris &c.* In *Euchariſtia: Hoc eſt enim &c. Hic eſt enim Calix &c.* Idem videtur poſſe dici in *Matrimonio* ſcilicet acceptationem traditionis corporum. In aliis determinata eſt tantum in genere; Horum ratio: eſt voluntas Chriſti Domini. quæ patet nobis partim ex Scriptura, partim ex Conciliis, Patribus, & Praxi totius Eccleſiæ.

Q. *An Eccleſia poteſt mutare Materiam vel Formam*

nam Sacramentorum? R. Secundum quod determinatæ sunt à Christo, non possunt mutari ab Ecclesia proximè & formaliter, idest directè tollendo, seu non retinendo prædicatũ illud in Materia, vel illam significationem in forma, quam Christus in illis esse voluit.

Potest Ecclesia mutare remotè, & materialiter substantias Sacramentorum, dummodo, illa quæ ab Ecclesia substituuntur, retineant prædicatum illud in Materia, & illam significationem, quam Christus voluit. Sic Ecclesia apposuit aliquas conditiones certas Sacramentis, uti Contractui *Matrimonii* (ne sit clandestinus) præsentiam Parochi, & duorũ saltim testium. *Pœnitentiæ*: approbationem; per hoc tamen non mutavit materiam & formam propriè, & formaliter, nisi impropriè, & remotè, inquantum materia vg. *Matrimonii* consensus, qui fuit antea validus, sine hac conditione nunc fit invalidus. Interim materia nunc est eadem, quæ fuit antea.

Q. *An materia mutata redderet Sacramentum invalidum?* R. *imo*; 2plex potest esse mutatio materiæ *Substantialis*, quando secundum communem usum, & æstimationem differt nomine & re ab ea, quam Christus instituit, & quâ Romanâ Ecclesia utitur, ut si quis baptizaret aquâ artificiali ex floribus & herbis expressa, esset materia substantialitèr mutata, ab aqua pura Elementari. *Accidentalis verò*

mutatio

mutatio dicitur: quando manet eadem materia secundum speciem Physicam, mutatur tamen quò ad aliqua accidentia, ut si ad Baptismum assumatur aqua calida, vel non benedicta.

R. *2do* Mutatio *Substantialis* materiæ reddit Sacramentum invalidum, secùs *Accidentalis*.

Q. *An validè quis baptizaretur glacie aut nive?* R. Non, quia etsi nix & glacies sint materia mutata solum accidentaliter *Physicè*; sed *Theologicè* est mutata substantialiter, nequit enim abluere corpus, nisi liquefiat.

Q. *An possunt Sacramenta administrari sub conditione?* R. Si conditio sit de præterito, vel de præsenti possunt, cùm talis conditio Sacramenti effectum non suspendit.

Non possunt autem administrari sub conditione de futuro, nam Sacramentum sub tali conditione dum administraretur, non esset validum, cùm Minister tunc non intenderet ipsum conficere: Nec etiam validum esset conditione adimpletâ, quia materia & forma tunc jam non existeret.

Q. *Materia quomodo debet esse Ministro præsens?* R. Moraliter, ita ut oculis cerni, manibus tractari possit, non est tamen necessaria actualis visio, vel tractatio.

§. 4tus.

De Forma Sacramentorum.

Q. *Quotuplex est Forma Sacramentorum?* R. 2plex: *Absoluta*, quæ sine ulla conditione profertur,

fertur, & *Conditionata* quæ ſub conditione pronuntiatur, vg. *Abſolvo te, ſi es capax, vel, ſi non es baptizatus, ego te baptizo, &c.*

Q. *Quotuplex poteſt eſſe mutatio Formæ?* R. 2plex: *Subſtantialis*, quando non manet idem ſenſus verborum formæ, à Chriſto inſtitutæ, ut ſi in forma Euchariſtiæ locò verborum: *Hoc eſt Corpus meum* dicat quis: *Hoc ſignificat corpus meum.*

Accidentalis, quando manet idem ſenſus, ſed verba duntaxat mutantur, ut ſi dicat quis: *Hæc res eſt corpus meum.* Prima mutatio formæ reddit Sacramentum invalidū, ſecùs ſecunda.

Q. *Quot modis poteſt contigere formam variari?* R. 1mo *Additione* ut cùm dicitur: *ego baptizo in Nomine Patris, qui te creavit &c.* 2do *Diminutione*: vg. *baptizo te* omittendo ly *ego.* 3tio *Trāſpoſitione* vg. ego te baptizo in Nomine Filii, Patris, &c. 4to *Interpolatione* vg. *Ego te baptizo* & caſu interponendo: *amove manū &c.* 5to *Corruptione* vg. ego te baptizo in Nomine Patris &c. 6to per verba æquivoca. 7mo per verba Synonyma. 8vo per idiomatis mutationem, ut ſi locò Latinæ lingvæ utaris Gallica, vel Polonica.

Q. *An & quale eſt peccatum, mutare formam?* R. Peccatum ex quacunq; mutatione admiſſum, eſt Sacrilegium, & ex genere ſuo mortale, ſi veritatem formæ, aut Sacramentum dubium reddit.

In

In nullo Sacramento loco verborum, possunt adhiberi Scriptura, nutus, vel signa, cũ hæc non sunt à Christo instituta; Excepto Matrimonio, quod cùm sit quidam contract9, potest celebrari nutibus.

De Intentione vid. dicta Cap: 3. §. 9.

§. 5tus.

De Ministro.

Q. *Quis est Minister Sacramentorum?* R. De lege ordinaria solus homo Viator, quia sunt instituta ad salutem hominis Viatoris, Angelus non valet conficere, quia ad hoc non est deputatus à Christo ut Minister, idē dici potest de anima, quia etsi retineat characterem, re vera tamen non est homo Viator, quia non est in via merendi, vel demerendi, quod proprium est Viatoris.

Q. *Quotuplex potest esse Minister Sacramentorũ?* R. 2plex: *1mo Solemnitatis* sive ex officio, ille est, qui conficit aut administrat, specialiter ad hoc deputatus & consecratus. *2do necessitatis*, qui sine deputatione speciali Sacramenta conficit. Sic Minister Baptismi potest esse Fœmina, Judæus &c.

Q. *Probitas seu status gratiæ requiriturne in Ministro?* R. Affirm: in Ministro solemnitatis (non tamen de valore Sacrrmenti) sed ad dignam administrationem, quia Sancta sanctè sunt tractanda, nisi adsit necessitas vg. absolvendi moribundum, tunc enim nullum fore

peccatum

peccatum docet *S. Thomas*, præcipuè si nec minimum eliciendi contritionem sufficeret tempus.

Q. *Quotuplex est servandus ritus à Ministro in administrandis Sacramentis?* R. 2plex: *Unus* præscriptus à Christo, nimirum Materia, Forma. & Intentio. *Alter* præscriptus ab Ecclesia, ut sunt Cæremoniæ externæ.

Q. *Estne uterq; ritus necessariò servandus?* R: Affirmat: cum hac tamen distinctione, quod primus servandus est ex necessitate Sacramenti, posterior verò ex necessitate præcepti, ob Majorem rei sacræ significationem, vel Ministerii ornatum.

Q. *An & quomodo peccat Minister, si in administrandis Sacramentis, contemnat, vel omittat, vel mutet ritus ab Ecclesia præscriptos?* R. Si contemnat? semper delinquit mortaliter; si tantũ est negligens circa observationem Cæremoniarum? delinquit graviter, vel leviter juxta advertentiam ad culpam gravem, vel levem, aut quantitatem materiæ.

Q. *An duo Ministri possunt conficere unum & idem Sacramentum?* R. *imo* In *Matrimonio* duo Ministri sunt necessarii, ad administrationem unius Sacramenti, quia natura talis contractꝰ ita exigit ut scilicet unus tradat, alter accipiat.

R. *2do* In *Ordinatione* ad Presbyteratum, si duo vel plures cum Episcopo proferant, & simul finiant formam, omnes simul conficiunt unum Sacramentum Eucharistiæ.

R. 3tio *Extrema Unctio*, quia plures habet formas partiales validè poteſt conferri à pluribus Miniſtris, & licitè in caſu neceſſitatis. In *Eucharistia* quoq; ſaltim validè poteſt unus Sacerdos conſecrare Hoſtiam, & alter Calicē; ſecus dicendum de aliis Sacramentis.

Q. *An Miniſter licite poteſt uti materia, vel formâ dubiâ?* R. Per ſe loquendo, non licet, quando poteſt haberi certa, niſi in neceſſitate, & tunc adhibenda eſt illa, quæ videtur probabilior, & certior.

Q. *Quandonam Miniſter reiterare poteſt Sacramentum?* R. Quando prudens dubium eſt de valore, reiterare debet ſub conditione. Quando nulla eſt prudens cauſa dubitandi de valore Sacramenti, ſed oriuntur tantum leves ſcrupuli? ne quidem ſub conditione eſt iterandum.

Q. *In dubio an protulerit formam Miniſter, vg. an re ipſa conſecraverit, num debet repetere formā?* R. Si hoc dubium oriatur ex eo, quia cum jam proceſſerit longiùs, non recordatur ſe protuliſſe, non ideo poterit repetere, ſed debet pergere judicando ſe benè feciſſe omnia, ſi alias errare non ſolebat. *S. Thomas quæſt: 83. Suar: &c.*

Q. *An Miniſter ob metum gravem licitè ſimulare poteſt adminiſtrationem Sacramenti?* R. Non; contraria eſt damnata ab *Innoc. XI.* Non eſt Simulatio Sacramenti, quando Sacerdos loco

abſolu-

absolutionis indisposito dandæ, orationem solum dicit, & Crucem format, nam pœnitens tunc scit se non absolutum fore, consequenter non decipitur. *Simulatio* est positio signi, de se indifferentis ad plura, cum prævisione, quod aliquis per illud sit decipiendus, eò quod accepturus sit illud in sensu, qui non est verus.

§. 6tus.

De Subjecto seu Suscipiente.

Q. *Quis est capax recipere Sacramenta?* R. Solus homo Viator?

Q. *Animæ in Purgatorio suntne Viatores?* R. Non, quia non sunt in via merendi, vel demerendi, quod est proprium Viatoris, neque etiam sunt in termino, sed manent in statu medio inter Viam & Patriam.

Q. *Quæ dispositio requiritur in suscipiente?* R. Ad valorem Sacramenti requiritur intentio in Adultis, seu voluntas suscipiendi Sacramentũ. Hinc sequitur hominem omninò invitum invalidè Sacramentum recipere, exceptâ Sanctissimâ Eucharistiâ, quæ validè sine intentione susciperetur, sed sine fructu.

Q. *Sufficitnè dicta dispositio, idest intentio etiam ad fructum percipiendum ex Sacramentis?* R. Non; sed præterea ad fructum & effectum in Baptismo & Pœnitentia, requiruntur saltem attritio supernaturalis. Ad reliqua verò Sacramenta requiritur ut suscipiens sit in gratia.

Q.

Q. *Intentio ad valorem Sacramenti requisita, an debet esse in omnibus Sacramentis eadem, & uniformis?* R. Non; *imo* ad *Baptismum* sufficit *habitualis.* 2do ad *Confirmationem? Extremam Unctionem: Eucharistiam: Pœnitentiam:* etiam sufficit habitualis, imo sufficit & interpretativa seu implicita, dummodò dolorem aliquô signô externo expressisset, quod signum esset locò Confessionis.

Q. *Cur Intentio interpretativa sufficit potiùs ad 4. dicta Sacramenta, quam ad alia?* R. Quia dicta 4. Sacramenta minùs oneris afferunt secũ, ergo faciliùs præsumitur volitio generalis habendi talia bona, alioquin nõ facilè obtinibilia.

Ad *Ordinem* non sufficit interpretativa, cũ enim Ordo fit immutatio totius statûs, afferatq; gravia onera illi, qui illum adultus suscipit, ergo ex eo, quod aliquis volitione generali velit sibi media ad salutem, non ideo vult *Ordinem.*

Ad *Matrimonium* etiam non sufficit interpretativa ob rationem immediatè datã. Quandoq; tamen sufficit habitualis.

§. 7mus.

De effectu Sacramentorum scilicet Gratia.

Q. *Qui, & quot sunt effectus Sacramentorum?* R. 3. Gratia sanctificans ex opere operato, 2. Character, 3. auxilia quædam actualia ad obtinendum finem, in quem singula Sacramenta sunt à Christo Domino instituta. Primus

mus effectus idest *Gratia sanctificans* est cōmunis omnibus Sacramentis. *2dus* Character reperitur in *3bus* tantum scilicet in *Baptismo*, *Confirmatione*, & *Ordine*; *3tius* est proprius omnibus Sacramentis, tamen juxta diversitatem Sacramenti diversa dantur auxilia.

Q. *Quotuplex est Gratia?* R. 2plex: *Naturalis* estq; donum DEI naturale, quod DEUS potest non conferre creaturæ sinę illius injuria, & hujusmodi est vg. status nobilis, memoria, sanitas, & cætera talenta naturalia. Et Gratia *supernaturalis* estq; donum DEI gratuitum supernaturale creaturæ rationali conferibile ex meritis Christi, ordinatum ad cōsequendum finem supernaturalem.

Q. *Quotuplex est gratia supernaturalis?* R. Alia est supernaturalis quo ad *Substantiam*, quæ est indebita omni naturæ creatæ, uti est gratia sanctificans &c. Alia est supernaturalis *quò ad modum*, quæ solùm in aliquibus circūstantiis est debita, talis est vg. Sapientia, si illam DEUS alicui infanti infunderet.

Q. *Quotuplex est adhuc Gratia DEI?* R. Alia est *Interna*, quæ hominem interius afficit, sive per modum *permanentis*, ut est gratia habitualis, sive *transeuntis*, ut est gratia actualis. Alia est gratia *externa*, quæ hominem interius non afficit, sed tantum movet sensus, ut est Prædicatio, Miracula &c.

Gratia *Interna* alia est *gratis data*, quæ ali-

cui à DEO datur, principaliter propter salutem aliorum, ut est Gratia prædicandi &c. & hæc dividitur in præcipuas 9. species ut videre est ad *Eph.* 4.

Alia est *Gratum faciens*, quæ principaliter datur alicui propter ipsius salutem, ut est vg. jejunandi, meditandi &c.

Gratia gratum faciens, Alia est *actualis*, quæ est *auxilium* actu à DEO alicui collatum. Alia *habitualis*, quæ est qualitas Spiritualis infusa à DEO, permanenter inhærens animæ & sanctificans illam.

Q. *Quotuplex est Gratia Actualis?* R. Alia est *Excitans*, per quam ex peccato retrahimur, & quasi à somno mortis excitamur. Alia est *adjuvans*, per quam à DEO in nostris bonis operibus adjuvamur. *Prima* vocatur *antecedens*, quæ antecedit actum voluntatis nostræ. *Secunda* dicitur *concomitans*, quia adjuvando voluntatem, est quasi comes illius.

Gratia *Excitans*. Alia est *sufficiens* estq; illud auxilium DEI, à quo quidem excitamur, illi tamen non consentimus, & *efficax* est illud auxilium, cui consentimus, unde quia efficit hoc in nobis, ad quod nos excitat, ideo vocatur efficax.

Q. *Quotuplex est gratia habitualis?* R. 2plex: Alia vocatur *1ma*, quæ ante se aliam nõ supponit, alia *2da*, quæ ante se aliam supponit, estq; augmentum gratiæ primæ.

Q.

Q. *Gratiæ habitualis qui sunt effectus?* R. Inter alios præcipuè sunt sequentes. I. Reddit & efficit nos Filios DEI adoptivos.

II. Reddit nos DEO gratos & dilectos amicos, qui in peccato mortali existentes eramus ingrati, & inimici odibiles DEO.

III. Per gratiam *Sanctificantem* fit remissio peccatorum, quia ut primum hæc gratia animæ infunditur, statim peccata desinunt esse, & penitus delentur.

IV. Gratia *Sanctificans* dat jus ad gloriam æternam, quia est semen vitæ æternæ & est causa nostræ salutis.

V. Addit valorem, & dignificat opera nostra bona supernaturalia, reddit illa salutaria, & condignè meritoria vitæ æternæ.

Gratia alia dicitur *ex opere operato*, ex eo, quia confertur independenter à meritis operantis, sed ex meritis Christi Domini, ex vi solius Sacramenti.

Gratia *ex opere operantis*, causatur tunc, quando confertur intuitu meritorum & bonorum operum ipsius operantis, idest secundum mensuram dispositionis, & meriti suscipientis, vel ministrantis.

Q. *Gratiæ Sacramentalis quæ sunt causæ?* R. *Solus DEUS* est causa Physica principalis. *Christus Dominus* est causa meritoria principalis. *Sacramenta* sunt causæ instrumentales morales.

Q. *Qualem gratiam causant Sacramenta?* R. Omnia causant, *Habitualem & quidem ex opere operato*, Non tamen omnia *primam* Gratiam, sed solùm *Baptismus* & *Pœnitentia*. Reliqua verò Sacramenta causant per se, & ex institutione sua Gratiam *habitualem secundam*.

Q. *Sacramenta quæ ex institutione sua, causant Gratiam secundam possuntne per accidens causare gratiam primam & delere peccatum mortale?* R. Possunt vg. si quis accederet ad Eucharistiam cum peccato mortali inculpabiliter oblito, & non confesso, in tali casu per Eucharistiam & deleretur illud peccatū, & causaretur gratia prima, si tamen cum attritione accedit; licet postea teneretur confiteri illud post reminiscentiam, ut satisfaciat præcepto Divino.

Q. *An Sacramenta omnibus æqualem gratiam conferant?* R. Affir: si æqualiter dispositi sunt; secùs si inæqualiter. Nam secundum bonam suscipientis, præsertim actualem dispositioné, devotionemq; gratia uberior confertur.

Q. *Quæ sunt illa specialia auxilia ad finem Sacramenti ordinata?* R. In *Bapt:* confertur peculiaris qualificatio, ad reliqua Sacramenta dignè suscipienda. In *Confir:* ad Fidem publicè confitendam, & contra inimicos Ecclesiæ defendendam, In *Euch:* Spiritualis delectationis, & devotionis augmentum, seu auxilium ad vincendas tentationes. In *Pœnit:* dantur auxilia ad persistendum in gratia. In *Extr: Unct:*

robur

robur contra tentationes dæmonum, qui in extremis nos in desperationem ducere conantur. In *Ordine* dantur auxilia ad bene fungendum suo officio. In *Matrim:* deniq; cōfertur peculiare auxilium, ad mutuum conjugum amorem fovendum, ad fidem conjugalem servandam, & ad proles rectè educandas.

Q. *An gratia habitualis potest stare cum peccato mortali in eodem subjecto?* R. Certum est, quod secundum potentiam ordinariam non possunt secum stare, quia secundùm præsentia DEI decreta, quandocunq; gratia infunditur, DEUS condonat, & delet peccata; de possibili verò disputant TT.

§. 8vus.

De Merito.

Q. *An homo potest aliquid à DEO mereri?* R. Potest verè, & propriè.

Q. *Quid est meritum?* R. Est obsequium DEO factum ex se potens movere DEUM, ad dandum præmium supernaturale.

Q. *Quotuplex est meritum?* R. 2plex: de *Condigno*, per quod intelligitur meritum illud, quod mercede ac præmio ex se dignum est, cui ex quadam justitia debetur merces. Et Meritum de *Congruo*, per quod intelligitur quod, quamvis mercede non sit ex justitia dignum, illi tamen ex decentia quadam, & congruitate debetur.

Q. *Quanam conditiones requiruntur ad meritū?*

R.

R. 1mo ex parte *operantis* ut sit *actus positivus*, scili: opus aliquod bonum, nam actus negativus vg. *omissio peccatorum*, non potest dici meritum. 2*do* ut sit *actus supernaturalis*, *liber*, sive ex motivo supernaturali elicitus; ut sit *actus dignificatus*, à gratia sanctificante. 3*tiò* Ut fiat cum aliqua difficultate superanda.

Q. *Per quid differt meritum ab impetratione & satisfactione?* R. Quia impetratio movet ad aliquid obtinendum, per modum submissæ petitionis; Satisfactio est quædã redditio æquivalens injuriæ.

Q. *An homo potest mereri primam gratiam actualem?* R. Nõ, neq; *de condigno*, neq; *de congruo*. DEUS enim in nobis nullis præcedentibus meritis, & fidem & amorem inspirat. *Conc:* Ara: 26.

Neq; gratiam habitualem primam mereri potest *de condigno*, potest tamen *de congruo*. CC. TT.

Q. *Beati in Cœlo an merentur?* R. Non, quamvis intensissimè eliciant actus bonos vg. amoris &c. Quia ad meritum requiritur status viæ, jam verò SS. in Cœlo non sunt Viatores, sed comprehensores.

Obtinent quidem nobis gratiam, *viâ impetrationis*, orando DEUM, qui eorum preces exaudiens, concedit gratiam, & alia bona nobis viatoribus. Viâ tamen *meriti* nihil obtinent, quia sunt *extra statum meritorum*.

Q.

Q. *Quid est prædestinatio ad gloriam?* R. Est decretum DEI, quô DEUS prævisis creaturæ meritis, & salutaribus operibus, decrevit dare gloriam æternam.

Q. *Quid est Reprobatio?* R. Est decretũ DEI, quo DEUS post prævisa absolute creaturæ demerita, decrevit illam ad pœnam æternam.

§. 9nus.

De Justificatione peccatoris.

Q. *Quid est Justificatio seu Sanctificatio?* R. Est supernaturalis emundatio peccatoris à peccatis per infusionem gratiæ sanctificantis, vel est transitus à statu peccati ad statum gratiæ.

Q. *Justificatio quotupliciter sumi potest?* R. 2pliciter: 1. *Activè & efficienter*, & sic est ipsa actio DEI, per quam nos DEUS justificat, & emundat à peccato per infusionem gratiæ habitualis. 2. *Passivè seu subjectivè* & est ipsa emundatio peccatoris, & receptio ejusdem gratiæ sanctificantis.

Q. *Quomodo fit justificatio?* R. Secundum præsentia DEI decreta fit per infusionẽ gratiæ sanctificantis inhærentis animæ. *Est de Fide defin: in Triden: Sess. 6.* Quia in justificatione nominamur & efficimur Filii DEI participes naturæ Divinæ, jam verò participatio hæc naturæ Divinæ, non potest aliter explicari, nisi per gratiam sanctificantem intrinsecam, & inhærentem animæ.

Q. *Ad justificationem hominis an requiritur ali-*

qua dispositio? R. Ad justificationem adultorũ: requiruntur quædam dispositiones, idq; supernaturales, Fidei, Spei, Charitatis, dolor, & propositum amplius non peccandi, Baptismus in re, vel in voto, timor DEI.

Dixi: Adultorum, quia in infantibus nulla requiritur dispositio, defacto enim in Baptismo justificantur, absq; ulla dispositione, nullum enim possunt habere actum liberum.

Q. Sanctus Paulus ait Rom: 3. 28. *Arbitramur justificari hominem per Fidem sine operibus legis?* R. 1. S. verò Jacobus ait Cap: 3. 20. *Hominem ex operibus justificari.*

R. 2. Sanctus Paulus voluit à Justificatione peccatoris præcisè excludere opera cæremonialia legis Mosaicæ, non autem pœnitentiam, quam toties in Epistolis suis rigorosissimè exigit.

Q. *An potest quis certus esse de sua justificatione?* R. Non potest sine speciali DEI relatione, *Nescit homo, utrum amore vel odio dignus sit.* *Eccl:* 9.

§. 10mus.

De Necessitate bonorum operum.

Q. *An sola fides sufficit ad salutem consequendã?* R. Non, sed insuper requiruntur bona opera *Math.* 19. dicitur: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Item 1. *Corint.* 13. Ubi per charitatem observatio mandatorum intelligitur, innumerisq; sacræ Sripturæ locis vita æterna,

&

& quidem veluti merces, & præmium bonis operibus promittitur. Uti *Math.* 5. 1. *Corint.* 3. Salvantur ergo aliqui ex solis meritis Xsti Domini, ut sunt: infantes baptizati. *Adulti verò habentes usum rationis*, similiter salvantur, ex meritis Christi Domini, ita tamen, ut etiã requirantur merita propria, & bona opera. Quia secundùm præsentia DEI Decreta requiritur, ut homo libertate præditus, per propria bona, auxiliante & cooperante gratiâ supernaturali, se disponat ad Cœlestem Gloriam, illamq; mereatur.

Q. *Quid ad hæc diffidentium Pastores?* R. Ex his complures, doctrinam illam Lutheri (*Nisi Fides absq; omnibus, etiã minimis bonis operibus fuerit, non justificat. Tom.* 1. *Lat. Vitember. fol.* 371. *par.* 2. *prop.* 3. rigorose usq; ad hunc diem sequuntur.

Q. *Utq; in nonnullis libellis suis observationem Præceptorum ferè instar Catholicorum commendare solent?* R. Hæc solum ad speciem dicunt, re vera sic intelligenda esse volunt: *Præcepta DEI sunt quidem observanda, nihilominus etiam ille qui id non faceret, modo firmiter credat, se omninò salvatum iri per Christum, infallibiliter salvabitur.* Imò expresse docent Præcepta DEI servatu esse impossibilia, testantur id libri eorumdẽ.

Q. *Quid ex hac tota doctrina sequitur?* R. Aperitur via lata: quis enim tali insistendo persvasioni, Præcepta DEI observaret, si absq;

tot

tot impensis, æquè benè per solam Fidem salvari possit?

Q. *Nunquid non Fidei toties in S. Scriptura vita æterna appromittitur?* R. Sed non soli fidei, verùm in aliis locis, etiam operibus.

Q. *Utiq; Christus ait Luc. 17. Cùm omnia feceritis, dicite servi inutiles sumus, igitur non debemus exigere gloriam à DEO?* R. Cùm enim ex nobis, nostrisq; operibus, nullum jus ad gloriā Cœlestem habeamus, sine gratia DEI eam exigere non valemus.

Item: Quoniam gloria æterna, ex sola DEI misericordia nostris operibus appromissa est, hæcq; opera, non ex naturæ viribus, sed per Christi gratiam redduntur digna promissionibus Divinis, ideò, meritò etiam postquam omnia bene fecerimus, dicere debemus: *Servi (quantum ex nobis) inutiles sumus*, nec gloriari possumus, nisi fortè ita prout S. Paulus 1. Cor. 15. *Non ego, sed gratia DEI mecum.*

Q. *Opera hominum bona quotupliciter possunt considerari?* R. 3pliciter: I. *Opera viva* sunt illa, quæ fiunt in statu gratiæ, neq; sunt per peccatum mortale subsequens mortificata, seu impedita ad effectum vitæ æternæ.

II. *Opera mortua:* quæ fiunt in statu peccati mortalis, peccatum enim mortale est mors animæ.

III. *Opera mortificata* sunt illa: quæ prius facta sunt in statu gratiæ, postea per peccatū

mortale

mortale mortificantur, ideſt impediuntur, ne habeant valorem vitæ æternæ.

Q. *Merita ſeu opera bona mortificata an reviviſcunt?* R. Remoto obice per pœnitentiam reviviſcunt, ideſt recuperant ſuum priſtinum valorem promerendi vitam æternam, tunc quando peccator per veram pœnitentiam juſtificatur. Com: TT.

Q. *Reviviſcuntne opera mortua?* R. Nunquā reviviſcunt in ordine ad meritum vitæ æternæ. Quia nihil poteſt reviviſcere, quod antea nunquam vixit; ſiquidem non ſunt facta in ſtatu gratiæ, quæ ſola eſt vita ſpiritualis.

Notandum tamen: Opera bona naturalia mortua id eſt: in ſtatu peccati mortalis facta, (quamvis non ſint actus meritorii vitæ æternæ) tamen non ſunt penitùs inutilia, neq; idcirco ab homine ſunt intermittenda. Ita omnes *DD. Cath.* Quia homo per opera talia ex miſericordia DEI præſervatur à gravioribus peccatis. Tum quia talis homo ſenſim aſveſcit exercitio bonorum operum, & facilius de peccatis commiſſis agit pœnitentiam.

§. IImus.

De libero Arbitrio Hominis.

Q. *Habetne homo liberum Arbitrium, vi cujus poſſit malum fugere? aut bonū eligere, ſi? & quando vult?* R. Omninò, conſtat ex quotidiana experientia, tum ex innumeris Sacræ Scripturæ locis uti *Eccl. 15. 4. 14. 18. &c.*

Q.

Q. *Igitur DEUS neminem necessitat ad peccatū?* R. Certè non; Eccl: 15. 4. 11. &c. Neque etiam DEUS necessitat gratiâ sua ad bonum, inquit enim Christus Math: 23. 37. *Quoties volui congregare filios &c.*

Q. *Satisfactio pro peccatis nostris an fuit condigna?* R. Non solum fuit condigna, hoc est æqualis, sed etiam superabundans.

Q. *Si fuit condigna & superabundans, quare non omnes homines salvantur?* R. Quia plurimi reddunt se indignos satisfactione Christi, non applicando sibi eadem merita, per Sacramenta, & pœnitentiam, sed potius abutendo; Jā verò satisfactio Christi ut in actu 2do suum effectum sortiatur, requiritur nostra applicatio, & cooperatio per bona opera salutaria. *Est de Fide.*

Q. *Desideratne DEUS sincere quantum de se omnium hominum salutem?* R. Affir: testante S. Paulo 1. *Tim.* 2. 4. DEUS enim dat omnibus gratias sufficientes, & media necessaria, tam ad servanda mandata sua, quàm ad consequendam salutem, modò ipsi velint.

Q. *Sed forte aliquid saltim ex parte DEI necessario requisitum deest peccatoribus, dum non convertuntur?* R. Non, protestatur enim Isaiæ 5. 4. *Quid est, quod debui ultra facere &c.*

Q. *Igitur possunt homines resistere gratiæ DEI? eiq; non cooperari?* R. Possunt, & frequentissimè solent. Patet ex Act: 7. 51. *Durâ cervice & incircumcisis cordibus &c.*

Q. *Quomodò appellari solent hujusmodi gratiæ?* R. Dum homo gratiæ Divinæ resistit, seu nō cooperatur dicitur *Gratia pure sufficiens*, dùm autem cooperatur: *Gratia efficax.*

Q. *Quid in re sunt gratiæ actuales, quibus nos DEUS ad bonum excitare & adjuvare solet?* R. Sunt illuminationes supernæ intellectûs, & piæ inspirationes voluntatis. De quibus Scriptura Eph: 5. *Surge, qui dormis &c.* & Joan: 6. 45. *Omnis qui audivit &c.*

Q. *Præter has gratias transeuntes soletne quoq; dari ex meritis Christi gratia permanens, & inhærens animæ hominis?* R. Datur defacto in omnibus justis, diciturq; justitia & Filiatio DEI adoptiva, & gratia sanctificans. Hanc per peccatum mortale amittimus, per pœnitentiam recuperamus, per bona opera augemus.

Q. *An potest homo velle, aut facere bonum, sine gratia (intellige) actuali?* R. Non potest sine speciali auxilio velle, aut perficere opus bonum, quod ad salutem æternam consequendam conferat, hoc autem auxilium est ipsa gratia actualis.

§. 12mus.

De Sacramentalibus & Benedictionibus &c.

Q. *Quid sunt Sacramentalia?* R. Sunt res quædam ab Ecclesia institutæ in eum finem, ut per eorum usum venialium peccatorum remissio obtineatur, idq; virtute doloris, quē exercet is, qui eis utitur, qui dolor concipi-

tur

tur virtute gratiarum excitantium, quas sæpe sæpius concedit DEUS in devoto Sacramentalium usu, propter Ecclesiæ preces, & merita quam sæpè exaudivit, sunt autem 6, sequenti versu expressa:

imo Orans, 2. *Tinctus*, 3. *Edens*, 4. *Confessio*, 5. *Dans*, 6. *Benedicens*.

1. *Oratio Dominica*, vel illa quæ fit in Ecclesia consecrata. 2. *Aqua benedicta*. 3. Intelligitur *esus Eulogiorum* olim in usu, vel Panis aut Vini benedictio. 4. Confessio generalis vg. *Confiteor DEO &c.* 5. *Eleemosyna*, aut etiā alia opera misericordiæ. 6. Benedictio Episcopi. Hìc revocantur multæ actiones sacræ uti; Exorcismi, Insufflationes: *ima* Tonsura &c.

Q. *Quomodo differunt Sacramentalia à Sacramentis?* R. *Sacramenta* sunt instituta à Christo; *Sacramentalia* ab Ecclesia. 2. Illa conferunt gratiam *ex opere operato*, ex seipsis; hæc non ex seipsis sed tantum virtute doloris, quando is exercetur, id est ex opere operantis. 3. Illa instituta sunt etiam ad remissionem mortalium; hæc ad remissionem venialium. 4. Illa infallibilem consequuntur effectū in non ponentibus obicem, secus hæc.

Q. *Quomodo peccat, qui in Sacramentalibus falsam materiam supponit, vg. pro Benedicta Aqua, non benedictam?* R. Mortaliter. CC. DD. Neq; tunc obtinetur ulla venialium remissio, dum

quis

quis utitur aquâ non benedictâ putans esse benedictam.

Q. *Cæremoniæ in quolibet cultu Divino rectene, & utiliter adhibentur?* R. Affir: I. *Ut omnia honeste, & secundum ordinem fiant.* 1. Cor: 14.

II. *Ab exemplo Christi*, qui quamvis potuisset sine ulla cæremonia conferre gratiam, sanare tam corpus, quàm animam, tamen adhibuit cæremonias; scil: insuflavit in Apostolos, *Joa.* 20. homines à dæmone obsessos exorcizavit. *Ma.* 5. ex sputo lutum fecit, *Joa.* 9. elevatis manibus benedixit. *Luc.* 24.

III. *Ex perpetua praxi*, & antiquissima Traditione Ecclæ, ut constat ex SS. PP. *Dion. Cyp.* &c.

IV. *Ex utilitate multiplici*, & fine honesto, quia per cæremonias defertur DEO cultus externus, nutritur devotio, augetur reverentia in suscipientibus Sacramenta, dum quædã Majestas cultûs Divini Oculis objicitur, instruuntur fideles, discernũtur ab hæreticis &c. &c.

Q. *Quare benedicimus creaturas vg. aquam, cereum &c. cùm hæ bonæ sunt?* R. 1. Ut usus earum sit nobis cum benedictione Divina proficuus, atq; à diaboli fraudibus immunis, scimus etenim diabolum sæpe abuti istis creaturis ad nocendum hominibus. *Omnis creatura bona est, sanctificatur enim per verbum DEI, & orationem.* Ait S. Paul: 1. Tim: 4.

2. Ad significanda certa mysteria, & effecta

spiri-

ſpirituales: *Cereus Paſchalis* ſignificat Reſurre-ctionem Chriſti; *Oleum*, ejus miſericordiam, *Cineres* noſtram pœnitentiam, *Aqua* purgationem animæ &c. &c.

Q. *Chriſtus has omnes cæremonias non inſtituit?* R. Etſi non inſtituit per ſe immediate, ſed mediate omnes inſtituit, id eſt per ſuos Vicarios. Chriſtus Eccleſiæ dedit poteſtatem *ſolvendi & ligandi* etiam in conſcientia; ergo Eccleſia poteſt ſub præcepto fideles adſtringere ad aliquas cæremonias.

Interrogemus hic Diſſidentes ubi Chriſtus inſtituerit vel præceperit: ut Chriſtiani orationes ſuas in pileum immurmurent, (ſi tamen orent) eoq; faciem tegant? quo nihil eſt magis ridiculum.

§. 13tius.

De Baptiſmo.

Q. *Quid eſt Baptiſmus?* R. Eſt Sacramentũ conſiſtens in ablutione corporis exteriori ſub præſcripta verborum forma à Chriſto inſtitutũ ad regenerationem ſpiritualem. *Baptiſmus* eſt vox Græca, ſignificans immerſionem, tinctionem, ſeu ablutionem.

Q. *Quotuplex eſt Baptiſmus?* R. 3plex: I. *Fluminis*, qui immediate eſt definitus. II. *Flaminis*, qui eſt deſiderium ſuſcipiendi Baptiſmum *Fluminis*, quod deſiderium debet includere contritionem; & ſolùm adultis rationis uſu pollentibus competit. III. *Sangvinis* ſcil:

nis scil: Martyrium pro Fide Christi, aut pro vera virtute.

Solus Baptismus *Fluminis* est proprie Sacramentum, ac janua ad reliqua Sacramenta, ante cujus susceptionem, nullum Sacramentum susciperetur validè, exceptâ SS. Eucharistiâ, nā non baptizatus acciperet quidem verum Corpus Christi, sed infructuosè; Alii duo Baptismi sic solùm nominantur, ut primi Baptismi vices suppleant, poteftq; homo per ea salvari.

Q. *Cur vocatur Baptismus janua Sacramentorū?* R. Quia in susceptione Baptismi præter primam gratiam, quæ animam sanctificat, confertur character, quo homo redditur aptus ad recipienda alia Sacramenta.

Q. *In quo differunt hi 3. Baptismi?* R. 1. In eo quod Baptismus *Flaminis* & *Sangvinis* non imprimant characterem, & si resuscitaretur mortuus, cum Baptismo *Flaminis?* iterum baptizandus esset Baptismo *Fluminis*, ut satisfaciat legi Christi.

R. 2. In Baptismo *Fluminis* sufficit attritio, jam verò in *Flaminis:* Contritio.

§. 14tus.

De Materia Baptismi.

Quæ est Materia Baptismi? dictum est Cap: 9. §. 3.

Q. *Quæ est Materia Baptismi dubia?* R. Aqua soleacea, ex sale resoluta, liquores ex arboribus emanantes, vel per distillationem

ex herbis, floribus, &c. educti, item jusculū, cerevisia tenuis.

Materia verò invalida est Vinum, urina, sangvis, oleum &c. idem dicendum, de nive, glacie, grandine, nisi resolvantur.

Q. *Requiriturne trina infusio?* R. Etsi hodie sic exigitur, validè tamen baptizaretur unicâ infusione, immersione, vel notabili aspersione, saltim 5. vel 6. guttarum. Aspersione non licèt baptizare, nisi in necessitate vg. Peste &c.

Q. *Quoniam Baptismus fieri possit immersione, si ergo puella ad celandum partum, animo baptizandi infantem, vel alius quispiam jam agonizantem (in supposito quod nullum est remedium aliud, præter projiciendi eum) projiciat in puteum, utrum validus esset Baptismus talis?* R. Controvertunt DD. ideo dico Baptismum fore dubium. Actio enim talis non potest dici immersio, sed potius submersio vocanda. De illicitate conveniunt ferè omnes, quod talis mortaliter peccaret, etsi Vir projiceret? fieret Irregularis; eò quod saltim indirectè occideret innocentem.

§. 15tus.

De Forma Baptismi & Ministro.

Q. *Quæ est forma Baptismi?* R. Hæc (*Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus S.*) de valore Sacramenti.

Q. *Apostoli baptizabant in Nomine Christi?* R.

Id fuit ex speciali privilegio Redemptoris, ut ejus Nomen omnibus innotesceret. Vel juxta alios dicendum est: Apostolos eandem formã adhibuisse, quæ modò adhibetur, ut patet ex *Actis 19.* Ubi cùm Discipuli quidam respondissent Paulo: *sed neq; si Spiritus S. est audivimꝰ.* Dixit eis: *In quo ergo baptizati estis?* Ex quibꝰ verbis patet Apostolos, usurpasse in Baptismo Nomen Spiritus S, adeoq; & totius Ssmæ Trinitatis, quòd autem dicuntur baptizâsse: *in Nomine Christi*, intelligendum: vice & potestate Christi, seù à Christo acceptâ illis verbis: *Euntes in universum mundum, &c.* quæ sententia magis certa est.

Q. *Quæ forma adhibenda est, si plures vg. in naufragio forent baptizandi?* R. Ego vos baptizo in Nomine Patris &c.

Q. *Quis est Minister Baptismi?* R. 2plex est, unus *solemnitatis*, seu ex officio scil: Sacerdos. Alter *necessitatis* scil: omnis homo viator, Laicus, Fœmina, Judæus. Non debet autem infidelis baptizare, præsente fideli; nec mulier, si Vir est; nec Laicus, si Clericus adest.

Q. *Licitumne est Parocho infantem alterius Parochiæ solemniter baptizare absq; necessitate, vel sine licentia proprii Parochi, aut Episcopi?* R. Si nulla est necessitas, non licet, imò graviter peccaret, usurpando jus alterius, nullam tamen censuram, aut irregularitatem incurreret.

Q. *Potestne Sacerdos in pago unicus existens Mis-*

ſam celebrans recedere ab Altari ad baptizandum infantem in periculo mortis? R. Poteſt, ſi nemo tunc ſciret modum baptizandi, etiamſi poſt conſecrationem, peracto Baptiſmo, redire debet ad conficiendum Sacrificium.

Q. *An poteſt quis ſeipſum baptizare?* R. Non poteſt Baptiſmo *Fluminis*, niſi *Flaminis*, ſeu *deſiderii*. Quia Chriſtus requirit diſtinctam Perſonam, cùm ipſemet baptizatus ſit à Joanne.

Q. *An valet Baptiſmus collatus à Miniſtro qui omnem ritum externum formamq; baptizandi obſervat, intus verò in corde ſuo dicit, non intendo facere quod facit Eccleſia?* R. Non, contraria eſt damnata propoſitio ab Innoc: VIII.

Q. *An ſi Baptiſmus ſemel ſolemniter adminiſtratus, poſtea reperiatur nullus fuiſſe, cæremoniæ iterū ſunt repetendæ?* R. Sentiebant nonnulli DD., ſed nunc contrarium à pleriſq; docetur, eo quod finis quem Eccleſia per Cæremonias intendit, jam per primam earum adminiſtrationem ſit obtentus.

Q. *An peccat Sacerdos negligens ſeu omittens ſcienter ſcriptionem in Librum Metrices, poſtquam baptizavit infantem?* R. Mortaliter peccat CC. DD. Plura etenim inde ſequuntur damna, & incommoda, quando aliunde ſæpè ſciri nō poteſt ætas pro Ordinando, Profeſſione Religioſa, Matrimonio, Jejunii obligatione, *Item* cognatio ſpiritualis &c.

Q.

Q. *Quodsi infans sit spurius, & illegitimus quomodo inscribi debet?* R. *Baptizavi infantem illegitimi thori filium Matris N. N. &c.* Nulla est necessitas inscribi tunc nomen Patris, etenim contingere potest, quod malitiosæ Matres verum Patrem celarent, & crimen in alium conjicerent.

Q. *Quid Parocho servandum est circa Puerperas post partum?* R. Ante 14. saltim à partu diem egredi domô ad Ecclesiam non permittantur. 2. Non domi, non alibi, nisi in Ecclesia benedicantur, nisi Principum conjuges. 3. Quæ ex illicito concubitu pepererunt, & extra Matrimonium sunt? non benedicantur in pœnā peccati, sub pœna suspensionis ipso facto à Ministro incurrendæ. 4. Non substituatur alia mulier in locum puerperæ defunctæ purificanda. Purificatio enim non est præcepti in nova lege, sed solùm devotionis actus. 5. Nec ad cadaver defunctæ in partu, legantur preces purificationis. 6. Puerpera Acatholica ab ista benedictione excludenda est.

§. 16tus.

De Subjecto Baptismi.

Q. *Quod est subjectum Baptismi?* R. Est homo viator ab Adamo descendens, tā infans, quàm adultus, cum hoc tamen discrimine, quod in infantibus nulla requiritur dispositio. In adulto autem communiter debent præcedere hæ 3. dispositiones.

1ma Consensus, nullum enim DEUS omnino invitum vult Familiæ suæ adscribi.

2da Dispositio est Fides juxta illud Math: 25. *Docete omnes Gentes, qui crediderit &c.* tenetur ante Baptismum actum Fidei, Spei, Charitatis elicere.

3tia Requiritur aliqua pœnitentia, ac displicentia peccatorum personalium mortalium commissorum, seu attritio saltim, sine confessione Sacramentali.

Q. *Quodsi adultus habens peccata mortalia vellet serio baptizari, non tamen pœnitere?* R. Talis validè quidem, sed non fructuose, reciperet Sacramentum, haberet characterem, non tamen gratiam.

Unde consensus in adultis requiritur ad valide, Fides autem & Pœnitentia ad fructuose suscipiendum Baptismum.

Q. Scriptura dicit Mar: 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit &c. Cur ergo infantes qui nondũ credere valent, baptizantur?* R. Quia sic nobis oretenus traditum est, ab ipsis Apostolis, siquidem Christus Dominus *Joan. 3.* in re strictè monuerat: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* Textus Mar: 16. intelligi de de adultis.

Q. *An extra necessitatem liceat domi baptizare sine Cæremoniis. Et postea tempore Parentibus aut Patrinis oportuno in Ecclesia peragere Cæremonias?* R. Cum *Manig. Nav.* Multi per crassam ignorantiam id practicant, & maximè errant, quia

extat

extat *Clemen: de Baptismo* expresse prohibens baptizare extra Ecclesiam, nisi in necessitate, aut Principis Filium, vel ad evitandam Matris infamiam, aut aliquod aliud grave incommodum.

Q. *An infans ab obstetrice baptizatus debeat iterũ baptizari saltim sub conditione?* R. Cum communiori Affir: etenim experientia docet, in tali casu esse valde perplexas obstetrices, alias veneficas posse esse, ut adeo prudens dubium concipi possit de valore Baptismi.

Q. *Quamdiu differri potest Baptismus infantis?* R. Tempus indefinitũ est, latoq; edicto mandatum fuit Romæ A. 1723. ut intra triduũ infans lavetur ex Fonte, *Bened. XIV. Insti. Eccl. 98.*

Q. *Si nascatur ex Fœmina monstrum habens caput ferinum, cætera membra humana?* R. Non esset prius baptizandum, quàm constet esse hominem, dempto casu mortis, & tunc sub cõditione. Idem dicendum est, si dubium est an infans vivat, ne forte si vivus foret, permitteretur sine medio salutis mori.

Idem dicendum: Si infans schedulam Baptismi collo appensam habeat. Nam fieri potest, ut hæc schedula in fraudem ab infideli appendatur, ne infans postea baptizetur.

Q. *Si infans aliqua corporis sui parte non verò capite prodiret?* R. Baptizandus est, sub conditione in ea parte, quæcunq; illa fuerit, iterumq;

rumq; sub conditione in capite baptizandus est, si totus exierit, si verò caput unicè detectum fuerit absolute baptizandus est, Bened: XIV. *Syno*: Diæ: lib: 7. §. 7.

Q. *An fœtus licet imperfecte figuratus, si aliquod signum vitæ, per motum præbeat, baptizari possit?* R. Potest.

Q. *An officit validitati Baptismi error privatus vg. putans esse marem pro fœmina?* R. Nihil officit dummodo in materia & forma nihil innovetur, neq; adsit intentio contraria prævalens intentioni Ecclesiæ. Etenim quivis Minister habet intentionem præsentem, infantem baptizare.

Q. *Qui sacrilegè iteraret Baptismum, quam pœnam incurreret?* R. Tam baptizans, quàm taliter baptizatus fieret irregularis. Bened: XIV. Insti. Eccl: §. 18.

Q. *An infideles invitis Parentibus vel tutoribus licitè possunt baptizari?* R. Non, nisi infantes fuerint in mortis extremo, vel expositi tanquam à Parentibus derelicti. Si verò quis expositum assumpserit, potest illi salutare lavacrum imperti ri, etiam Synagogâ vel Parentibus reclamantibus. Idem Bull: T. 3. n. 54. Si verò aliquis infidelis baptizatus foret Parentibus invitis, baptizans peccaret mortaliter: sed baptizatus non debet restitui Parentibus, sed penes Christianos educari. *Idem ibidem*.

Q. *An baptizandus sit infans in utero Matris, si nulla*

nulla ejus pars quæ perfundi possit appareat? R. Non; cùm Baptismus sic collatus nihil prodesset. *Idem de Syno. Dia.*

Q. *Quænam pars corporis in baptismo ablui debet?* R. I. De capite, scapulis, & pectore, dubiũ non est. II. De pede autem tantum, manu, vel digitis abluendo? controversia est inter DD. Ideo in tali casu denuo sub conditione baptizandus esset infans. *Vas. Hen.*

§. 17mus.

De Effectu & Patrinis Baptismi.

Q. *Qui sunt effectus Baptismi?* R. Remissio peccati originalis & omnium actualiũ Baptismum præcedentium. *2do* Remissio plena pœnæ peccato debitæ absq; satisfactione. *3tio* Infusio gratiæ justificantis. *4to* Jus ad auxilia fini ejus proportionata, nempe ad sanctè, ac Xstiane vivendum. *5to* Unio moralis cũ Xsto, ut capite ad participanda ipsius merita. *6to* Character. Præter hos effectus, qui sunt ex institutione Xsti, est alius ex determinatione Ecclesiæ scilicet: Cognatio spiritualis, & Ablatio irregularitatis ex delicto provenientis, non verò ex Bigamia, seu ex defectu Natalium, ortæ. Unde spurius infidelis, deinde baptizatus nequit ad Ordines, dignitatesq; Ecclesiasticas promoveri sine dispensatione.

Q. *An Baptismus liberet à pœnis in foro externo debitis?* R. Non, sic Baptismus nõ tollit à fure

suspen-

ſuſpendium, cùm homines debent ædificari ex pœna, ſicut ſcandalizati ſunt ex culpa.

Q. *Quid eſt Patrinus?* R. Sic dicitur quaſi Spiritualis Pater, ſeu Pædagogus baptizandi, ſive ille, qui ſpondet ſe habiturum paternam ſpiritualem curam ejus, quis Baptiſmum ſuſcepit.

Q. *Quæ eſt obligatio Patrinorum?* R. In Fide inſtruere eos, quos levarunt ex fonte ſive per ſe, ſive per alios. Patrini non quidem de valore, ſed de præcepto neceſſarii ſunt ad Baptiſmum.

Q. *Quæ requiruntur, ut quis validè ſit Patrinus, contrahens cognationem ſpiritualem?* R. Ut ſit baptizatus. 2. Ut ſit compos rationis. 3. Ut intentionem agendi more Eccleſiæ Patrinum habeat. 4. Ut baptizatum per ſe, vel per Procuratorem tangat, ſeu teneat. 5. Ut deſignetur à parentibus baptizandi, vel à Parocho.

Q. *Quæ requiruntur, ut quis licitè Patrinũ agat?* R. 1. Ne ſit Hæreticus vel publice excommunicatus. 2. Ne ſit moribus depravatus, ne ſit ignarus myſteriorum Fidei. 3. Bulla Pii V. prohibet, ne Religioſi & Sanctimoniales fiant Patrini.

Q. *An Hæreticus poteſt aliquando admitti pro Patrino? Et an tunc contraheret cognationem ſpiritualem?* R. Affirmat utrumq; *Caſtrop.* ſi Sacerdos timeat Parentes baptizandi graviter eſſe offendendos ob repulſam talis Patrini. 2. Si

timeat

timeat delaturos esse infantem Ministro Hæretico baptizandum, quia eo casu Sacerdos minus malum permittit.

Q. *Utrum Catholicus rogatus à Lutherano obsequi possit?* R. Affirmant nonnulli ob praxim in partibus septemtrionalibus, maxime si protestetur se nolle administrationem Hæreticam approbare, neq; juxta illum ritum sponsionē facere, sed juxta Ecclesiæ Rom: morem.

Q. *An in privato Baptismo Patrinus adhiberi debeat?* R. Nega: cum *Com.* apud *Lay.* eò quod in tali casu necessitatis Parentes ferme non possint eligere idoneos ad munus Patrini, atq; adeo credibile non sit Ecclesiam illis talem obligationem imponere voluisse.

Q. *Quot Patrini requiruntur?* R. Vel unus tantum, sive Vir sive mulier, vel ad summū unus & una. Si autem plures à Parentibus designati se ingerant, ad tenendum? Sacerdos potest initio dissimulare, sed postea dicat satis esse si unus vel unus & una infantem tangat, aut si permittat omnes tangere designet cum aliquo signo externo unum tantū, vel unum & unam, quibus solis tradet infantem baptizatum, & illos solos annotet esse Patrinos, reliquos fuisse assistentes.

Q. *Pater in necessitate suum, vel suæ uxoris filiū baptizans contrahitne cognationem?* R. Non, nec privatur jure petendi debitum, quia æquum non est, ut qui obligationi suæ satisfacit, ideo pœnam subeat. CC. DD.

Nec uxor privaretur jure petendi, etsi Maritus ex malitia & fraude ideo baptizaret, vel levaret filium, quatenus non esset obligatus reddere debitum uxori, quia fraus nemini patrocinatur.

Sacerdos baptizans potest fieri Patrinus, si substituat sibi alium, qui nomine suo levet. Item duo conjuges etiam possunt simul levare eundem infantem. *March. Aver. &c.*

Q. *Quæ Personæ contrahunt cognationem spiritualem in Baptismo?* R. 1. Baptizans cum bazato, Patre ac Matre baptizati. 2. Levantes cum levato, ejusq; Patre ac Matre. Cognatio hæc inter has solas Personas dirimit Matrimonium non extendendo se ad alias.

Dicta cognatio contrahitur etiam in Baptismo sine solemnitatibus ob necessitatẽ domi peracto, S. Cong: 5. Mar: 1658.

Non contrahit autem, qui procuratorio nomine tantum tenet, tunc enim ejus principalis contrahit. Nec ille qui tunc tenet, dum Cæremoniæ solum peraguntur.

§. 18vus.
De Confirmatione.

Q. *Quid est Confirmatio?* R. Est Sacramentũ quo homo viator baptizatus ungitur in fronte ab Episcopo cum Chrismate sub præscripta forma verborum ad Fidei robur consequendũ.

Q. *Quando institutum est, & quæ ejus materia?* R. Dictum est ubi de Sacram: in genere.

Nota:

Nota: Quod Apostoli in primitiva Ecclesia per solam impositionem manuum hoc Sacramentum ministrâsse leguntur *Act*: 8. hoc autẽ faciebant ex speciali dispensatione Christi pro illo solum tempore, quo Spiritus S. supra fideles sub visibilibus signis descendebat, ac proinde tunc non erat necessaria visibilis materia Sacramentalis. Quando verò hujusmodi signa cessarunt, usi sunt Apostoli Chrismate in collatione Confirmationis. S. Tho: q. 62. Art: 2.

Q. *An ad valorem hujus Sacramenti requiritur ut Chrisma ab Episcopo sit benedictũ?* R. Omnino.

Q. *Quæ est Forma?* R. Sunt verba ab Episcopo prolata: *Signo te &c.*

Q. *Quis est Minister hujus Sacramenti?* R. Ordinarie Episcopus; potest autem ex commissione Papæ etiã simplex Sacerdos esse Minister.

Q. *Qui est effectus Confirmationis?* R. 1. Gratia habitualis. 2. Character. 3. Cognatio spiritualis sicuti in Baptismo. 4. Gratia Sacramentalis, quæ est speciale auxilium tempore opportuno conferendum ad Fidem Xsti fortiter, & intrepidè confitendam.

Q. *Quare infligitur alapa in Confirmatione?* R. Ut sciat confirmatus se ab hinc paratum fore ad ludibria, & alapas pro Christo subeundas; Tum ut Confirmationis sit memor.

Q. *An incurreret ille Irregularitatem, qui reiteraret Confirmationem, vel bis eandem Personam confirmaret*

firmaret prout de Baptismo statutum est? R. Multorum TT. opinio est *Negativa*, cum nullo expresso jure id caveatur. *Jord. &c.*

Q. *Quæ dispositio requiritur in suscipiente Confirmationem?* R. Intentio in adulto. 2. Fides, ut cum fructu recipiatur. 3. Confessio, si est in mortali, vel contritio perfecta.

Q. *Quomodo obligat hoc Sacramentum ad sui susceptionem?* R. Ad summum sub veniali (cũ enim non sit necessarium necessitate medii, nec stricte præcepti) nisi adsit contemptus.

Q. *Estne de necessitate præcepti assumere Patrinũ in Confirmatione?* R. Est; quod transgredi sub mortali non licet. Sufficit autem unus, vel ad summum unus & una, qui debent esse confirmati. Nec potest idem esse Patrinus Baptismi & Confirmationis, nisi urgente necessitate; Et tunc potest Mulier tenere Virũ, & e converso.

Q. *Ob quam causam adhibetur in Confirmatione Patrinus?* R. Sicut in Baptismo Patrinus debet instituere baptizatum in fide, ita Patrin9 confirmatum debet corroborare in fide, dum mors pro Xsto subeunda immineret.

Q. *Quid significat Oleum & Balsamum?* R. *1mum* Conscientiæ nitorem. *2dum* Significat bonæ famæ odorem.

Q. *Quis est capax hujus Sacramenti?* R. Omnis homo baptizatus, Viator, saltem 7. annos habens.

Q.

Q. *Episcopus in sua Diæcesi potestne alterius Diæcesis subditos confirmare?* R. Affirmative, quia præsumi potest Episcopum proprium id ratum habere. Non potest autem licitè in aliena Diæcesi etiam proprium subditum confirmare. *Tamb: &c.*

CAPUT 10mum.

§. 1mus.

De Presbyteratu.

Q. *Quid est Presbyteratus?* R. Est spiritualis potestas, quâ ordinatus in Presbyterum, seu Sacerdotem, potest consecrare Corpus & Sanguinem Xsti, & à peccatis fideles absolvere.

Q. *Ubi hic ordo præfiguratus fuit?* R. In Filiis Aaron Sacerdotibus.

Q. *Quæ est materia hujus Ordinis?* R. Est 2plex, nam duplex datur potestas Sacerdoti, scilicet in Corpus Xsti, *Physicum*, seu verum, & in Corpus Xsti *Mysticum*, id est Fideles.

Materia *Remota* primæ potestatis est Calix cum vino, aquâ mixto, & Patena cum Hostia. *Proxima* est eorundem traditio.

Secundæ potestatis *Materia Remota* Manus Episcopi. *Proxima* verò est impositio manuū *Forma* sunt verba in traditione dictarum materiarum prolata.

Q. *An valida esset ordinatio si ordinandus tan-*

gat Calicem & Patenam, non vero immediate Hostiam? R. Affir: satis namq; dicitur tangere, & acceptare Hostiam, dum tangit & acceptat Vas, in quo est Hostia.

Q. *Validane esset ordinatio si tradatur Hostia immediate, vel si tradatur Hostia & vinum simul immixta in Calice?* R. Affir: de essentia est ordinis illarum substantiarum traditio, & solù per congruentiam ex præcepto traduntur in Calice & Patena.

Q. *Si autem solus Calix tangatur, absq; eo quod immediate tangatur ipsa Patena?* R. Valida esset ordinatio, quia Calix & Patena ei superposita videntur facere unum, ex præcepto tamen tam Calix quàm Patena sunt tangenda,

Q. *An valide quis ordinaretur: si ei ex oblivione traderetur Calix sine vino?* R. Affirmant nonnulli; verum securior est negativa, nam materia ordinis Presbyteratûs est tradi tio Patenæ cum Hostia, & Calicis cum vino, proinde deesset materia necessaria.

Q. *An valida ordinatio esset, si traderetur vinū aquâ non mixtum?* R. Affir: quia aqua solum ex præcepto requiritur, non autem de valore.

Q. *An validè ordinaretur: si una manu solum tangat materiam?* R. Affir.

Q. *Si quis ordinaretur in Presbyterū omisso Diaconatu & Subdiaconatu, vel omnibus Ordinibus?* R. Validè esset ordinatus, sed illicitè & tamdiu esset suspensus, donec reciperet Ordines omissos;

ſos; Etſi interim exercuiſſet Ordinem ſuſceptum? incurriſſet irregularitatem, & opus eſſet diſpenſatione. *Fag. &c.*

Q. *Si Epiſcopus diceret; accipe poteſtatem offerendi Sacrificium pro vivis; & non diceret & pro defunctis; taliter ordinatus an poſſet celebrare pro defunctis?* R. Poteſt, quia haberet poteſtatem conſecrandi Panem & Vinum, & conficiendi Corpus & Sangvinem Xti, quod eſt de eſſentia. Jā verò hoc eſt per accidens, quod pro vivis aut defunctis offeratur.

Q. *An ordinatus acceptâ primâ poteſtate in Corpus Xsti verum, antequam accipiat ſecundam, validè conficeret Corpus & Sangvinem Chriſti?* R. Affir: quia jam tunc habet plenam poteſtatem in Corpus Xti & vere dici poteſt Sacerdos. An autem tunc poſſet abſolvere à peccatis? Certiùs quod non; quia ſunt diſtinctæ poteſtates, quæ non conferuntur niſi adhibitis debitis Materiâ & Formâ.

Q. *An, ſi quis per errorem acciperet ſecundā poteſtatem ſine prima validè abſolveret?* R. Nō, quia poteſtas in Corpus Xti myſticum eſſentialiter præ ſupponit poteſtatem in Corpus Xti verū, ſiquidem per hanc proprie fit quis Sacerdos, & ſecunda poteſtas dari nequit niſi Sacerdoti.

Q. *Quod eſt officium Presbyteri?* R. Præcipuū & principale eſt: Miſſam celebrare, & Fideles à peccatis abſolvere.

Q. *Quæ eſt obligatio?* R. Horas Canonicas

 reci-

recitare, & castitatem perpetuo servare.

Q. *Quot sunt effectus Presbyteratus?* R. 3. Gratia habitualis, Character, & Gratia Sacramentalis.

Q. *Quando fuit institutus Presbyteratus?* R. Quo ad *imam* potestatem in ultima Cæna. Quo ad *secundam?* dum dixit Xstus *Joan.* 20. *Quorum remiseritis &c.*

Q. *Quam scientiam debet habere ordinandus in Presbyterum?* R. Ex *Trid:* tanta scientia requiritur, quâ ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad administranda Sacramenta diligenti examine præcedente idonei comprobentur. Atq; ita pietate ac castis moribus conspicui, ut præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari.

Q. *Quomodo Sacerdotes novi se gerere debent in ordinatione quando celebrant cum Episcopo?* R. 1. Ut nullo modo præveniant Episcopum in prolatione verborum Consecrationis, sed curent cum eo simul dicere. 2. Intentionē faciant formam proferre eo meliori modo, quam intendit Ecclesia.

Q. *An teneantur inchoare cum celebrante omnino ab initio Missæ?* R. Non, sed sufficit, si incipiant ab oblatione panis, S. R. C. 20. Sept: 1749. Nec tenentur easdem benedictiones vel actiones peragere, quas facit Episcopus. Nec omnino tenentur de calice illo, quem in ordina-

ordinatione tetigerunt sumere S. R. C. ut supra statuit.

Nota: Missæ votivæ tres assignatæ ab Episcopo absolvendæ sunt, in diebus, in quibus legi possunt Votivæ ex præscripto Rubricarum.

§. 2dus.
De Eucharistia.

Q. *Quid est Eucharistia?* R. Est Sacramentū sub speciebus panis & vini consecratis, vel alterius eorum, verum Xsti Corpus & Sangvinem realiter continens ad spiritualis vitæ nutritionem institutum.

Q. *Propter quos fines institutum est?* R. 1. Ut in medio populi Christiani Xstus sit realiter, licet latenter præsens usq; ad consummationem sæculi *Math. 28.* 2. Ut fideles habeant refectionem spiritualem. 3. Ut detur Sacrificium in Ecclesia. 4. Ut detur signum infiniti amoris, quo Xtus dilexit nos. 5. Ut esset memoriale Passionis; tandem ut detur pignus æternæ beatitudinis.

Q. *Existitne cum Corpore Xsti panis?* R. Non nam tota substantia Panis per consecrationem omnipotentiâ DEI, & virtute verborum consecrationis convertitur in Corpus Xti, solæq; manent species panis, scilicet odor, color &c. idem censendum de speciebus vini, & inde orta est hæc vox: *Transubstantiatio.*

Q. *Quid est transubstantiatio?* R. Est transitus

seu conversio totius substantiæ panis & vini in substantiam Corporis & Sangvinis Christi sub speciebus panis & vini.

Sub his autem speciebus existit Xstus quo ad suum modum existendi non *circumscriptivè*, ita ut singulæ partes sint extra se invicem positæ, & occupant distinctum spatium; sed *definitive Sacramentaliter* in hoc sensu; quod totus Xstus sit in tota Hostia, & totus in qualibet parte Hostiæ sive divisæ sive conjunctæ. Dixi: *Definitivè Sacramentaliter* id est mirabiliori modo, quam aliæ ubicationes definitivè; quia ubicatio definitiva propriè tunc est, quando totum existit in toto loco, & totum in qualibet parte loci, ita, ut non existat alibi; Jam verò Xtus Dnus ita existit in Eucharistia, ut existat alibi; consequenter non definitur, seu non terminatur spatiô loci sicut anima & Angelus.

Q. *Quomodo accidentia panis maneant sine substantia ipsius panis?* R. Manent miraculosè, quia sustentantur à DEO separata à subjecto, & in genere causæ efficientis ab ipso DEO manutenentur in realitate, quam prius habebant, supplendo id, quod subjectum faciebat.

Q. *SS. Eucharistia dicitur panis?* R. Non qualiscunq; Panis dicitur, sed qui de Cœlo descendit, id est Filius DEI sub sola extrinseca Panis specie.

Q. *Daturne sub specie Panis non solum Corpus, sed &*

sed & Sangvis Christi? Item: *sub specie vini tam Sangvis quàm Corpus Xsti?* R. Omnino: Cum sub specie Panis idem numero Corpus sumitur, quod ad dextram DEI sedet: Porro hoc exsangve non est. Et nefas foret dicere Xsti Corpus post Resurrectionem saparari à Sangvine, & mori posse.

Q. *Quid inde colligitur?* R. Eos multum delinquere, qui nobis improperant dicentes: populum Catholicum non sumere Xsti Sangvinem; quasi verò sub specie panis: Corp9 Xsti exsangve, & mortuum dari posset.

Q. *Satisne ergo est Eucharistiam sub una tantum specie scilicet panis sumere?* R. Satis, *1mo* Ob rationem mediatè datam. *2do* Quia nullibi Xstus præcipit omnino sub utraq; specie cōmunicandum esse, sed liberum Ecclesiæ suæ reliquit Sacramentum hoc, sive sub una sive sub duplici specie prout pro circumstantia exigentia fore congruentiùs, & commodiùs videbitur dispensare.

3tio. Siquidem etiam tempore Apostolorū contenti fuerant homines unâ specie. *Act. 2.*

Q. *Sumere Xti Sangvinem sub specie panis, utiq; non est bibere?* R. 1. Imaginatio nimis profana est, existimare Sangvinem Xti non aliter bibi posse, nisi quemadmodum potum quemcunq; alium de calice, aut amphora haurire consvevimus.

R. 2. Christus ipse abunde declaravit Sangvinem

gvinem suum pretiosissimum sufficienter sub specie panis bibi posse: cùm Joan: 6. aliquot vicibus vg. v. 35. 48. 50. 51. soliûs speciei panis expresse mentionem fecerit, atq; sub hac specie communicantibus vitam æternam appromiserit. vg. *Qui manducat hunc Panem, vivet in æternum.*

Q. *Christus Math. 26. dixit: Bibite ex eo omnes?* R. Nullum hic denotatur præceptum sumendi calicem, & quidem omnibus hominibus datum; verum Ly: *omnes* solum protunc præsentes Apostoli moniti fuerant: *dividerent hunc unicum à Christo consecratum Calicem inter se,* ita ut nemo solus aut duo, vel tres calicem illum penitus ebiberent; sed omnes quotquot præsentes aderant de eodem participarent. Unde *Mar: 14. 29.* dicitur: *Et biberunt ex illo omnes.* Responsio hæc firmatur testimonio Luc: 22. v. 17. Mar: 14. 23. Item Act: 2. v. 42. & Cap: 20. Luc: 24. v. 30.

Q. *Utiq; Sacerdotes Catholici sub utraq; specie communicant?* R. Tunc solum, dum Missæ Sacrificium juxta Domini mandatum Apostolis, eorumq; Successoribus impositum. *Luc. 22. 19.* actu celebrant.

Extra tamen Sacrificium omnes Presbyteri, Episcopi, ipse etiam Papa lethali affixi strato sub sola specie Panis hoc Sacramentum percipiunt, stolâ tunc super humeros sibi impositâ ab omni infirmo Presbytero communicante.

Q.

Q. *Ergo Laici sub una specie non totum Sacramentum recipiunt?* R. Recipiunt totum *quo ad substantiam*, quia sub qualibet specie est totus Xstus, licet non recipiant totum *quo ad modū*.

Q. *Quomodo hoc debet intelligi, quod totus Xtus sit sub speciebus panis, & totus sub speciebus vini?* R. Debet intelligi hoc modo: quod Corpus Xsti Dni vi verborum ponatur *formaliter* sub speciebus panis; reliqua vero scilicet Sangvis, & Divinitas *concomitanter*.

Similiter quod Sangvis Xsti Dni: vi verborum ponatur *formaliter* sub speciebus vini, reliqua verò scilicet Corpus Xti & Divinitas *concomitanter*. Porro: Hæc *concomitantia* fundatur vel in unione Physica, vel in conexione naturali, quia unionis talis est natura, ut uniat extrema; ita ut illâ durante, ubi unū extremum ponatur, ibidem necessario ponatur etiam aliud extremum.

Q. *Quid de Patre & Spiritu S, suntne ista Personæ Divinæ in Eucharistia?* R. Persona Patris & Spiritûs S. neq; offertur, neq; sumitur in Eucharistia, quia non est unita humanitati hypostaticè, uti est Persona Verbi, tamen ob naturalem unionem, quam habent cum eadē Persona Verbi ratione Divinæ naturæ, quæ una & eadem est in omnibus Divinis Personis, & cum qua omnes identificantur, necessario sunt, ubi est illa. S. Thom: q. 78. *Card de Lugo* de *Eucha: &c.*

Q.

Q. *Eucharistia quot modis potest suscipi?* R. 4. modis: *Corporaliter* seu *Materialiter* tunc fit vg. si quis infidelis sumeret Eucharistiam nō credens ibi esse Corpus Christi verum.

2. *Spiritualiter* tunc vg. si fidelis audiendo Missam cum devotione excitaret in corde suo desiderium suscipiendi Eucharistiam.

3. *Sacramentaliter Corporaliter* tunc: quando Christiani sumunt Eucharistiam sacrilegè in peccato mortali existentes.

4. *Sacramentaliter Corporaliter* & *Spiritualiter* simul tunc: quando Christiani in gratia existentes cum devotione debita sumunt S. Eucharistiam, qui ex tali perceptione recipiunt augmentum gratiæ, ut æternam mercedem recipiant in Patria Cœlesti.

§. 3tius.

De Ministro Sacramenti Eucharistiæ.

Q. *Quotuplex est Minister Eucharistiæ?* R. 2plex: *Conficiens*, qui est solus Presbyter & *Distribuens*, qui est Presbyter, & de ejus licentia etiam Diaconus.

Q. *An mortaliter peccat Sacerdos Eucharistiam distribuens in mortali?* R. Cū probabiliori affir: An autem toties peccat, quot sunt Personæ, quibus dispensat uno eodemq; tempore? Probabilius negant TT. quia ministratio illa & Communio est unica actio moralis unicumq; convivium.

Q. *An licet dare Eucharistiam aliis digitis, si*

indice

indice & pollice dare nequeat? R. Si æger ſine Viatico moriturus eſſet? dari poteſt & debet. Citra Viaticum autem etiam dari poteſt, ſi neceſſitas aliqua foret, quia ratione digitorum tota manus videtur eſſe conſecrata.

Q. *Quid faciendum eſſet Hoſtiâ decidente in terram?* R. Locus tegendus eſt (ſi tempore diſtributionis Communionis accideret) pallâ, vel re aliquâ mundâ, & poſtea abluendus.

Q. *Quod ſi Hoſtia decidat in ſinum ſeu infra pectus mulieris?* R. Permitti poteſt, ut ipſamet vel alia mulier manu ſuâ extrahat, indecens enim foret, ſi Sacerdos ipſe eximeret. Abluendi tamen erunt digiti mulieris. Laudabiliter faciunt, qui tempore diſtributionis patenam ſupponunt ori communicantis.

Q. *Quid facere debet Sacerdos diſtribuens Communionem ſi vg. fœminam videat Sacram Hoſtiam ex ore in ſtrophium ſervare?* R. Tacitè illam obſervare debet, nec tenetur illam publice arguere, per hoc enim fors innocenter infamaretur; quia forte recordatur peccati, & putat meliùs ſic deponere, quàm deglutire, vel forte vomitum præſentit, ſed poſtea ſerio requirenda erit hæcce S. Hoſtia à Muliere.

Q. *Quid faciendum, ſi Sacramentum evomi contingat?* R. Si ab aliquo communicante, vel à Sacerdote ipſo ſine nauſea abſumi poteſt, ſeparetur à rejectamentis cæteris, & abſumatur, ſecus in loco ſeparato ſervetur, donec

nec species corrumpantur, dein comburatur, & cineres in Sacrarium mittantur.

Q. *An Sacerdos qui commodè celebrare non potest, seipsum communicare possit in absentia aliorum Sacerdotum?* R. Cessante scandalo, & urgente aliquâ rationabili causa (qualis est etiam simplex devotio) affirmant *Salma. Lay. Card. de Laur.*

Notandum: Quod Eucharistia nulli debet administrari Feria 6. Magna seu die Parasceves, nisi infirmis. S. R. C. 19. Febr: 1622.

§. 4tus.

De Suscipiente.

Q. *Quis est capax sumendæ S. Eucharistiæ?* R. Solus & omnis homo baptizatus. Non baptizatus reciperet validè sed solum *materialiter*, non verò *Sacramentaliter*.

Q. *Sumptio S. Eucharistiæ estne jure Divino præcepta?* R. Affir: *Joan. 6.* Obligat verò sub mortali in articulo mortis, sive naturalis, sive violentæ.* Deinde etiam in reliqua vita, quoties tali remedio opus est ad perseverandum in statu gratiæ.

Q. *Quæ dispositio requiritur ad digne suscipiendū hoc Sacramentum?* R. *Ex parte animæ?* Intentio actualis, vel virtualis communicandi, status gratiæ, & ne sit Excommunicatus.

Ex parte corporis? Jejunium naturale. Nihil nocet & si post cibum sumptum ante mediam noctem nullus captus sit somnus, neq; cibus

conco-

conceptus ante S. Communionem. Expedit quoq; ut in variis devotionis affectibus & virtutum actibus se exerceat.

Q. *Quales virtutum actus ante Communionem eliciendi?* R. Actus *Fidei*, de vera reali præsentia Domini Nostri JESU Christi sub speciebus Eucharisticis; *Spei* contritionis, adorationis, *Amoris*, humiliationis sui, desiderii & alii hujusmodi.

Q. *Quâ horâ sumenda est Communio?* R. Quâvis horâ dummodo sit jejunus homo; horâ tamen congruentior est matutina.

Q. *Qui sunt effectus hujus Sacramenti?* R. Augmentum gratiæ, Præservatio à mortalibꝰ, & liberatio à venialibus: Unio spiritualis cum Christo: auxilium ad sancte vivendum, & ad pellendas tentationes, potest conferre gratiā primam, ut si quis bonâ fide putans se esse in gratia, revera non est, accedat cum attritione ad hoc Sacramentum, recipit primam gratiam, & peccatorum remissionem.

Q. *An majorem gratiam Eucharistia sumpta sub utraq; specie conferat, quam sub una?* R. Major pars. TT. negat, quia utraq; species continet totum Christum. *Coto. Mum. 58.*

Q. *In dubio num quis fregerit jejunium?* R. Si nulla foret necessitas, præstaret potius abstinere à percipienda Cōmunione. Bened: XIV. De Missæ Sacrif. §. 7.

Q. *Peccatori occulto (id est indigno ritè non con-*

fesso)

fesso) *publice Eucharistiam petenti, estne denegandal?*
R.] Non, cùm jus naturale ad famam id expostulet. Bened: XIV. *De Syno.*

Occulte verò petenti, & noto sibi Sacerdoti aliunde quam ex Confessione? tuto potest negari. Si verò pariter aliunde, & simul etiam ex Confessione sciat? exprimere debet Sacerdos se habere ejus peccati scientiam ex certo loco, non tamen nominato eo, à quo scit, si sub arcani naturalis sigillo id acceperit.

Si verò noverit rem tantum ex Confessione, perinde se gerat, ac si nesciverit, cum id exigat arctissimũ Confessionis Sigillum. *Idem. Ibidem.*

Publicus peccator publicè petens repellendus est. *Publicus verò dicitur;* non ille tantũmodo, qui talis declaratus est à Judice, sed etiam, qui per evidentiam facti, quæ nulla possit tergiversatione celari, talis habeatur *Idem Instit.* Eccl: §. 8. Et de *Sacrificio Missæ.* L. 3. C. 20. §. 4.

§. 5tus.
De Viatico.

Q. *Quid Nomine Viatici intelligitur?* R. Eucharistia iis dari solita, qui vitâ discessuri brevi creduntur, ut medio hoc pro via in domũ æternitatis iis prospiciatur. Confert enim ex opere operato specialia auxilia in morte juvantia, *Com: DD.* Potest autem dari etiam non jejunis, & non tantum certè, sed etiam probabiliter morituris.

Q. *An graviter peccat infirmus adultus volens suscipere Viaticum?* R. Affir: Nisi eodem die communicâsset, quia materia est gravis conducens valde ad animæ bonum in articulo periculosissimo.

Q. *An qui hodie communicavit ex devotione, possit non jejunus denuo sumere SS. Eucharistiam per modum Viatici, si sit periculum mortis?* R. Affir: *Com: DD.* Imo in eodem morbo potest sæpiꝰ dari, si petatur ab infirmo.

Q. *Potestne Sacerdos non jejunus celebrare ad dandum ægroto Viaticum?* R. Non, nam præceptum Viatici obligat quando conferri potest juxta ritum Ecclesiæ. Bened: XIV. *de Missa Sacrif.* Lib: 3. Cap: 12.

Nec licet S. Particulam deferre ad eam venerandam, & deosculandam ægroto impotenti Viaticum sumere. *Idem Ibidem.* Cap: 19. §. 4.

Non licet Sacerdoti ad infirmum deferre Corpus Domini capite tecto. *Decr:* S. R. C. 21. Jan: 1696.

Q. *Morituro impotenti Eucharistiam sub specie Panis deglutire, an potest Sacramentum administrari sub specie Vini; vel sub specie Panis intinctum in Vino consecrato?* R. Non ob rationem superiꝰ jam dictam. *Idem ibidem* §. 6.

Licite autem administrari potest sub specie Panis consecrati vino vel aquâ non consecrata madefacti, ut facilius deglutiatur. *Idem Ibidem.*

Q.

Q. *Damnato ad mortem, si ejus supplicium differri non potest, an dandum est Viaticum non jejuno, licet post horam ducendus sit ad mortem?* R. Affir. Ordinariè tamen dari solet pridie mortis.

Q. *Quid faciet Sacerdos, si infirmus recepto Viatico statim moriatur?* R. Si nihil appareat in ore defuncti credendum illud deglutivisse. Si particula remansit in ore, extrahenda est, & corruptis speciebus ponenda in Sacrario, ut dictum superius de Ministro Euch: penult: casu.

Q. *Quomodo peste infectis administrari possit Viaticum?* R. Si neq; scandalum, neq; periculũ lapsûs in terram adest, virgulâ oblongâ, vel alio instrumento.

Quidam curant benedici particulas corporalium, in quibus S. Hostiam deponunt loco securo, ad quem ægro sit accessus, ut ipse sumere possit, quæ pars corporalis, seu involucrum illud igni postea traditur.

Alii capsulis, vel parvis vitris utuntur, è quibus æger S. Hostiam sumit. Practicatum id in Polonia tempore pestis, notum est.

Q. *Sub qua forma dari debeat Viaticum?* R. Sub hac: *Accipe* (Frater vel Soror) *Viaticum Corporis Dni N. J. C. qui te custodiat ab hoste maligno, & perducat te ad vitam æternam Amen.*

Q. *Quibus dari debet S. Viaticum?* R. 1. Omnibus usum rationis habentibus, etiam surdis & mutis, & si à nativitate sint tales. *Lay.* Etiam Energumenis, si absq; periculo irreverentiæ communicare possunt.

Q. *Celebrans immediatè ante suam Communionē rogatur pro dando Viatico?* R. Si nulla alia sit Hostia consecrata, potest dare partem de sua hostia. Bened: XIV. *de Sacrif. Miss.* Id antē per modum communionis administrandæ nequit facere, si nulla adsit rationabilis causa.

Q. *Si vero sumpto Corpore & Sagvine, non verò ablutione moneatur de Viatico administrando?* R. Tunc potest aliam Missam celebrare, secus vero non. *Idem. Ibidem.*

Q. *Celebrans Missam etiamsi in necessitate dandi Viatici infirmo absq; uno e Sacris majoris notæ indumentis, vel sine luminibus peccaretne mortaliter ex irreverentia?* R. Affirm: Non enim urget Viatici præceptum, si administrari non possit eo modo, quo debet. *Idem. Ibidem.* l. 3. c. 7. §. 2.

§. 6tus.

De Sacrificio Missæ.

Q. *Quotupliciter sumitur Sacrificium in cōmuni?* R. 1. Sumitur *impropriè* pro quolibet opere bono & meritorio. Qui facit misericordiam offert Sacrificium Eccl: 36. 2. *propriè* pro certo Religionis actu, quo supremum cultum soli DEO debitum exhibemus.

Q. *Quid est Sacrificium generice sumptum?* R. Est actus externus Religionis, per quem res aliqua, certo ritu & ceremonia DEO offertur immolatur & destruitur ad protestandum

supremum

supremum DEi dominium, & in recognitionem servitutis nostræ.

Q. *Sacrificium quomodo se habet respectu Missæ?* R. Sacrificium est genus respectu Missæ, Missa est species Sacrificii. Unde omnis Missa est Sacrificium, non tamen è contra.

Proinde: Missa est Sacrificium tantum unicum novæ legis omnibus Sacrificiis perfectiꝰ, continens in se perfectiones omnium Sacrificiorum veteris legis. Christus instituendo Sacrificium Missæ videtur abrogasse omnia alia Sacrificia.

Q. *Quid est Missa?* R. Est Sacrificium verū & proprium novæ legis, in quo sub specieb9 panis & vini, Corpus & Sangvis Dni N. J. C. Æterno Patri offertur in memoriam cruenti Sacrificii olim in Cruce peracti. *Trid. Sess. 22.*

Q. *Quis primus Missam celebravit?* R. Xtus ipse, dum eam in ultima Cæna instituit, suis Discipulis celebrandam præcepit illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem. Luc: 22.*

Q. *Quod fundamentum: Xtum in ultima Cæna non solum panem & vinum convertisse in Corpus & Sangvinem suum, verum etiam Corpus & Sangvinē sub speciebus panis & vini obtulisse Æterno Patri pro peccatis totius mundi, seu quod idem est, oblationem & Sacrificium protunc celebrasse?* R. 1. Dixerat enim cit. loc. *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Igitur hoc Corpus debebat obtulisse

liſſe Æterno Patri. 2. Quoniam Xtus ad Hæb: c. 7. 17. dicitur: *Sacerdos in æternum ſecũ ordinem Melchiſedech.* Porro Sacrificium Melchiſedech conſiſtebat in oblatione panis & vini, uti eſt Gen: 14. 18.

Q. *Celebrâruntne etiã Apoſtoli Sacrificium Miſſæ?* R. celebrârunt, colligitur tum ex illis verbis Act: 13. 2. *Miniſtrantibus* (ſeu prout in Græco paulo clarius habetur:) *Sacrificantibus illis Dno.* Tum ex antiquiſſimis Liturgiis S. Petri, S. Jacobi &c. ſeu formis celebrandi Miſſam.

Q. *Nunquid non legimus ad Hæb. 10. 12. Xtum ſemel tantum in Cruce oblatum eſſe?* R. Semel Xtus in Cruce fuit oblatus oblatione cruentâ, quæ ſufficientiſſima quidem erat; verum tamen, ut hanc cruentam oblationem continuo nobis in memoriam revocando applicaremus, inſtituit propterea oblationẽ incruentam pretioſi Corporis & Sangvinis ſui ſub ſpeciebus panis & vini, ſeu Miſſam.

Q. *Quæ eſt ſubſtantia Miſſæ?* R. Converſio panis & vini in Corpus & Sangvinem Xti, prout factum in ultima Cæna. Igitur ſubſtantia Miſſæ in re eſt celebratio Cænæ Dni.

Q. *An omnia quæ dicuntur, & fiunt in Miſſa ſint neceſſaria ad Sacrificium?* R. Non, quia aliqua ſpectant ad Sacrificii ſubſtantiam, alia ad ornatum, alia ad decentiam.

Q. *Quid prætereà reperitur in Miſſa?* R. Xſti Evangelium, Lectiones S. Scripturæ, Epiſto-

læ SS. Apostolorum, aliiq; varii S. Scripturæ textus, proportionate ad Festa per annum occurrentia, ac orationes devotæ ad DEUM.

Q. *Quoniam omnia in Missa piissima & Sanctissima sunt, cur eam nonnulli è Prædicantibus Dissidentium tam enormibus convitiis afficiunt?* R. Certe pudere eos hujus facti juste deberet; Quidam enim ex illis per ignorantiam culpabilẽ delinquunt juxta illud: *quæ ignorant blasphemant. Judæ Ep: 1. v. 10.* Quidam ex invidia, quoniã ipsi hoc Sacrificium (*utpote à solis rite & valide per Episcopos Catholicos potestatem legitimam ad id à Xto & Apostolis per continuam & non interruptam successionem habentes consecratis Presbyteris celebrabile*) non possunt valide peragere, nec administrare, cum sint puri Laici, nullam potestatem Sacerdotalem habentes.

Q. *Sacrificium Missæ estne idem cum Sacrificio Crucis?* R. *Quo ad substantiam rei oblatæ* est idẽ & quoad *principalem offerentem*, quia utrobiq; est idem Xtus.

Quo ad modum tamen, ritum, & alias circumitantias est diversum: quia in Cruce erat cruentum, & fiebat per actionem *Physicè* destructivam Xti; nunc autem est incruentũ, & fit per actionem moraliter tantum destructivam ejusdem.

Q. *Per quid differt Sacrificium Missæ à Sacramento Eucharistiæ?* R. Per ista: 1. Quia requirit consecrationem utriusq; speciei; Eucha-

ristia

ristia verò habetur in una specie. 2. Quia est quid transiens, cum in actionibus consistat transeuntibus; Eucharistia verò est permanens. 3. Quia primario ordinatur ad cultum Divinum; Eucharistia verò primario ordinatur ad sanctificandum hominem.

Q. *In quo essentialiter consistit Sacrificium Missæ?* R. Probabilius in Consecratione, & sumptione utriusq; speciei.

Igitur nemini unquam permitti potest Cōsecratio sub unica tantum specie, si hoc fieret à Sacerdote, Consecratio quidem valeret, sed graviter peccaret, & Sacramentum non verò Sacrificium conficeret, deesset tunc enim mystica victimæ mactatio. Bened: XIV. De Sacrif. §. 19.

Q. *Cui offerri debet Sacrificium?* R. Uni soli DEO Patri, Filio, & Spiritui S, est enim cultus Latriæ, qui soli DEO debetur.

Q. *Utiq; Missæ celebrantur in honorem Sanctorū?* R. Tunc solum intendit Ecclesia intercessionem eorum obtinere apud DEUM.

Q. *Cur Ecclesia Occidentalis utitur constanter unico idiomate Latino in Sacrificio?* R. 1. Quia S. Mysteriorum Majestas nō debet tantis subesse mutationibus, quales in vernaculis lingvis quotidie fieri experientia docemur. Unde singulis fere sæculis Liturgias immutari opporteret. 2. Quia in hujuscemodi translationes, & mutationes enormes errores irre-

pere possent maximo cum dispendio debitæ venerationis, ac Christianæ veritatis.

3. Quia unitas Lingvæ Liturgicæ unitatem & communionem fidelium in Ecclesia conservat, cùm aliàs plurima possuent exoriri Schismata, inconvenientiæ &c. neq; posset vg. Sacerdos Italus vel Hispanus in Polonia vel Germania, aut vicissim, sacris operari.

4. Si lingvæ liturgicæ servatæ non essent, inutiles nobis forent, imo dudum vel corrupti fuissent, vel omnino periissent SS. Patrum Canones cum Constitutionibus, Lucubrationibus omnibus Græco & Latino sermone exaratis. Sicut ergo S. Spiritus per diversitatem lingvarum multarum gentes in unitate fidei congregavit, ita unitatem fidei per diversas gentes unitas lingvæ Liturgicæ custodivit, & conservavit.

Q. *Quotuplex est Sacrificium?* R. Ob varios fines, varie dividitur. 1. Dicitur *Latreuticũ*, inquantum per illud supremus DEO redditur cultus *Latriæ*. 2. *Eucharisticum*, seu *Gratiarũ actionum*, per quod redduntur gratiarum actiones pro Beneficiis exhibitis. 3. *Propitiatoriũ*, quod offertur pro remissione peccatorũ; Aliter vocatur: *Expiatorium*, inquantum per illud expiantur peccata, non tamen eo modo, quo per Baptismum, & pœnitentiam remittuntur peccata per Gratiæ infusionem; sed DEUS intuitu hujus Sacrificii donum pœnitentiæ largitur,

gitur, seu peculiarem gratiam donat, quâ quis excitetur ad contritionem vel absolutionem in Sacramento Pœnitentiæ utiliter cõsequendam.

Quo ad remissionem pœnæ? culpâ jam abolitâ, immediatè illam remmittit, remittit inquam illi, pro quo offertur, eâ tamen mensurâ, quæ DEO placuerit. Bened: XIV. L. C. lib: 2. c. 13. §. 17. 5. Dicitur *Satisfactorium*, cum justitiæ Divinæ per Sacrificium satisfacere volumus. 6. *Impetratorium*, spiritualium & temporalium bonorum, hæc tamen omnia sunt in uno Sacrificio, quod unicum institutum est à Christo in Ecclesia, scilicet: *Missa.*

§. 7mus.

De partibus Sacrificii Missæ:

Q. *Quotuplices sunt partes Sacrificii Missæ?* R. 2plices; *Essentiales*, sine quibus valide fieri non potest; & hæ sunt: Consecratio & consumptio. Aliæ *Integrales*, quæ non sunt de essentia ejus, integrant tamen illud.

Q. *Quotuplices sunt partes integrales in Sacrificio?* R. *Principales*, seu ordinariæ & sunt illæ, quæ in omni Sacrificio habentur. Aliæ *minus principales*, seu non ordinariæ, quæ non habentur in omni Sacrificio, sed tantum aliquando, & tales sunt: *Gloria, Credo:* plures *Epistolæ &c.*

Q. *Quot sunt partes Principales integrales?* R. 4. *1ma* Incipit ab Introitu ad Offertorium. 2. Ab Offertorio ad Canonem: *Te igitur &c.*

3. à Canone ad sumptionem. 4. Ad finem continuatur.

Q. *Quotuplex est oblatio in Missa?* R. 2plex: *Una* panis & vini, quæ habetur in Offertorio per illa verba: *Suscipe S. Pater.* *Altera*: Est Oblatio Corporis & Sangvinis Christi, quæ fit post Consecrationem per illa verba: *Unde & memores &c.* Hæc *2da* oblatio est de essentia Missæ, nam res oblata in hoc Sacrificio est Corpus & Sangvis Xti, non verò panis & vinum.

§. 8vus.

De Materia Sacrificii Missæ.

Q. *Quæ Materia est Sacrificii Missæ?* R. Minus principalis & transiens est *panis triticeus* de valore; debet autem esse sub mortali azymus in Ecclesia Latina; in Græca verò fermentatus. Et *vinum de vite.*

Q. *An in defectu possit licitè consecrari hostia rubra ob admixtum cinebrium?* R. Neg: CC DD. An autem valide? disputant TT. verior sententia est negativa, cùm non sit panis usualis. Cot. Dia.

Q. *Quo jure necessaria est utraq; species?* R. Divino, ut neq; Papa dispensare in hoc possit.

Q. *Foretne materia apta, si magna esset permixtio farinæ ex aliis frugibus, vel permixtio aquæ vinum superaret?* R. Neg.

Q. *Quid si vinum sit congelatum?* R. Esset materia sufficiens, quia tale vinum per accidens

dens tantùm non esset potabile; si tamen esset totalitèr congelatum, illicite consecraretur 2dum aliquos DD. Non licet celebrare cum vino acido. Quod si vinum factum sit acetum, invalida foret Consecratio. *Quart. Dub. 11.*

Q. *Quo jure admiscetur aqua?* R. Jure Ecclesiastico, & quidem sub mortali. Etsi vino jam infusa sit aqua in dolio, vel alias, est tamen omnino miscenda in calice, quia significatio ab Ecclesia intenta tunc primo completur. Sufficiunt autem 2. vel 3. guttæ.

Q. *Quod Mysterium significat hæc mixtio aquæ?* R. Effusionem aquæ cum Sangvine ex latere Xti. 2. Unionem hominis cum DEO.

Q. *Quid agendum si advertatur aquam non fuisse mixtam vino?* R. Si ante consecrationem advertatur? miscenda est; secus si post consecrationem, quia jam erit mixtio inutilis.

Q. *An in calice loco aquæ naturalis potest infundi vg. Rosacea vel alia artificialis?* R. Non; Sacramentum quidem teneret; Minister tamen mortaliter peccaret, quia in re gravi mutaret ritum.

§. 9nus.

De Forma.

Q. *Quæ est forma Consecrationis Panis?* R. Hæc verba: *Hoc est enim Corpus meum.* Forma consecrationis vini hæc: *Hic est calix Sangvinis mei.* Reliquæ autem particulæ sunt de integritate

gritate formæ ex præcepto sub mortali non omittendæ.

Q. *Quis est sensus hujus formæ?* R. Ille: Hic potus contentus in calice est Sangvis meus.

Q. *In forma Consecrationis poteſtne aliquis defectus accidere?* R. Potest, qui vel *invalidam* reddet vg. si loco *Hoc* substituatur *illud* vel *hic* pro adverbio sumptum. Vel *illicitam* consecrationem redderet vg. si omittatur vox *enim*.

Q. *Quomodo verba consecrationis pronuntiari debent?* R. Recitative simul & significative, quia id debet Sacerdos recitare, quod Xstus in ultima Cæna dixit, & simul significare, quod fecit. 2do Debent proferri in Persona Xti, non verò ipsius Sacerdotis, quia aliàs falsò diceret celebrans: *Hoc est Corpus meum*, siquidem non ejus Corpus, sed Xti, vi verborum ponitur. 3tio Debent proferri voce depressâ, & non clarâ. Nam juxta *Gav. &c.* mortalitèr peccaret Sacerdos, si audiretur ad 10. passus verba consecrationis proferri. Ecclesia enim ideo prohibuit hæc verba alta voce proferri, ne populus illa audiens postea temerè, aut ad jocos utatur illis. 4to Proferri debet forma consecrationis modestè simul ac maturè, nō movendo caput, aut alios inutiles gestus faciendo, quia hæc Sacramento irreverentiam, & populo scandalum, ac admirationem pariunt.

Q. In Consecratione Calicis dicitur: *Qui*

pro

pro vobis, & pro multis &c. nonne Xstus pro omnibus Sangvinem effudit? R. Effudit pro omnibus sufficienter, nō efficienter, hoc est quantum ad effectum; quia multi non salvantur ob suum defectum, & indispositionē, eo quod ponant obicem Divinæ gratiæ per sua peccata. *Ad Rom. 8. 32.*

§. 10mus.

De Ministro Sacrificii Missæ.

Q. *Quis est Minister Sacrificii Missæ?* R. *Principalis:* est ipse Xtus, qui etiam est simul & res oblata. *Minus principalis:* est solus Sacerdos ritè per Episcopum ordinatus habens intentionem, ita ut si alius facere id attentet, is sane nihil efficiat.

Q. *Quotuplex est Minister Sacrificii Missæ?* R. 2plex: Conficiens & Offerens. *Conficiens* est Xtus, & in Persona ejus solus Sacerdos. *Offerens verò Minister* est etiam ipse Xtus, qui ut homo seipsum offert DEO Patri. Et Sacerdos consecrans. *2do* Tota Ecclesia offert Sacrificium Missæ mediante Sacerdote. Innoc: III. l. 3. c. 5. Celebrans enim dicit nomine Ecclesiæ: *Offerimus tibi Domine calicem &c.* 3tiò Specialiter offerunt Sacrificium Missæ dantes pro illo stipendium, vel ministrantes celebranti, aut assistentes.

Q. *Participantne omnes prædicti de fructu Sacrificii?* R. Affirm: si dispositi sint, non æqualiter tamen, sed illi magis participant, qui ma-

gis

gis vel propius concurrunt hoc ordine. 1. Sacerdos. 2. Pro quo Missa absolvitur. 3. Ministrantes. 4. Assistentes. Omnes specialiter offerentes non solum participant de fructu Sacrificii Missæ, sed etiam aliis eundem possunt applicare. *Sua. &c.*

Q. *Quæ dispositio requiritur in Sacerdote ad Sacrificium fructuosè peragendum?* R. 1. Ut sit jejunus. 2. Ut non sit censuris irrodatus, vel irregularis. 3. Ut intentionem, & conscientiam mundam habeat.

Q. *Licetne aliquando celebrare Sacrum non jejuno?* R. Licet in his casibus. 1. Si aquam loco vini ex errore consecraverit, & sumpserit, tunc enim tenetur aliud vinum in calicem infundere cum mixtione aquæ, & offerre incipiendo ab illis verbis: *Simili modo*, tandem consecrare & statim sumere, ut sit integrum Sacrificium. *2dò* Si post ablutionem sumptam reperiat aliquod fragmentum suæ hostiæ super Patenam seu corporale, nam horum fragmentorum sumptio spectat ad unum & idem Sacrificium. *3tio* Si post Consecrationem ægritudine correptus Celebrans non possit prosequi Sacrificium, vel è vivis excedat, potest, imo debet alius, etiam non jejunus, si jejunus non adsit perficere Sacrificiū (si verò id accidat ante Consecrationem, nō est opus Missam ab alio continuari) at si Missa ab altero non possit perfici ante meridiem?

diem? tunc Hostia & calix cum S. Sangvine recondendi sunt in Tabernaculo, ut ad alteram die reserventur, & suppleatur. *Pasq;*.

Non esset supplendus defectus, si celebrans deficeret inchoatâ consecratione panis; quia accidentalis solum defectus haberetur, cùm nõdum pars essentialis esset posita. Si una materiâ conse*r*atâ, aut consumptâ deficeret celebrans? hæc sola pars in qua deficeret esset supplenda per consecrationem aut sumptionem. *4to* Si inter celebrandum recordetur se non esse jejunum, & ab Altari sine scandalo recedere non possit vel si jam facta sit Consecratio. In utroq; casu debet celebrans progredi in Sacrificio. *S. Thom. Zua. &c.*

Q. *Parochus insperate deglutit guttam aquæ die festo & est unicus, videt populi concursum, angustiatur quid nam non jejuno faciendum?* R. Si prævidet populum omnino non posse, aut saltem vix posse sine Missa quietum dimitti? non peccabit, si celebret ad evitandum scandalum, quia lex Ecclesiastica minor debet cedere legi naturalis charitatis majori, quando utraq; simul servari non potest.

Q. *Si jejunium sit necessarium ad celebrationem Missæ, cur in natali Dni ter celebramus?* R. Quia Corpus & Sangvis Xti Dni non frangit jejunium. Si autem Sacerdos tunc in prima Missa per oblivionem sumpsisset Purificationem, non poterit reliquas duas Missas absolvere, quia

jam

jam non foret jejunus, nisi esset ratio imme- di.te dicta.

Q. *Sacerdos comedens in vigilia Nativitatis Dni ante 12. horam mediæ noctis potestne post eandem mediam noctem Missam noctis absolvere, & si non dormierit, neq; cibum digesserit?* R. Potest.

Q. *Extatne præceptum die Nativitatis Dni 3. Missas absolvendi vel audiendi?* R. Non; id enim solum fit ex antiquissima consvetudine. Unde sufficit, si eo die una scilicet 3tia celebretur cum oratio ejusdem concordat cum Officio diei. & una quæcunq; audiatur.

Q. *An? & quoties Sacerdotes tenentur Missam cebrare?* R. Saltem in præcipuis festis. Imo ex *Trid.* tenentur ex mandato Episcopi celebrare in Dominicis & Festis, nisi legitimo impedimento excusentur.

Q. *Si Sacerdos verba Consecrationis cum intentione quidem proferret super panem & vinum, sed extra Missam: consecraretne valide?* R. Affirm: sed illicitè, nam tota vis Consecrationis in verbis Xti consistit cum intentione consecrandi prolatis. Bened: XIV. *De Sacrif.* l. 3. c. 11. §. 11. Similiter tantum illicitè celebraret, si lethali crimine sit infectus, vel excommunicatus, hæreticus, degradatus.

Q. *Potestne aliquando licitè Sacerdos celebrare peccato mortali obnoxius, & desit Confessarius?* R. Si gravis necessitas urgeat, potest prævio actu contritionis; neq; tunc sufficit Attritio, nisi

sea,

ea, quam celebrans sine culpa contritionem existimaverit. *Idem ibidem* §. 9. sed quam primum poterit confiteri tenetur, ad summũ intra triduum.

Q. *Quæ est ista urgens necessitas?* R. 1. Si Sacerdos eo die non celebrans offensioni esset & scandalo. 2. Si tempore Sacrificii recordetur peccati mortalis non confessi, nec sine scandalo recedere potest.

Q. *Quando Missam Sacerdos applicare debet?* R. Optimè, si tunc, cum se ad eam præparat. *Idem Ibidem.*

Q. *Quid faciendum est Sacerdoti, si urgeat necessitas celebrandi, & solum adest parva hostia, quæ communicantibus dari solet?* R. Melius tunc faceret, si populum doceret, ne miraretur, si illam adhibet pro majori; potius quam utatur, sententiâ aliquorum, qui censent posse tunc extrahi è Tabernaculo hostiam majorem, quæ forte ibi adest, & adhibere illam ad elevationem. Bened: XIV. *Ibid.* §. 9.

Q. *Sacerdos si plures hostias consecrandas deferat ad Altare cum intentione eas consecrandi, sed in actu consecrationis solius hostiæ, quam præ manibus habet recordetur, eruntne omnes consecratæ?* R. Affirm: *Panor. Sco* quia intentio præcedens perseverat saltem virtualiter.

Q. *Sacerdos consecrans putat solum esse 6. Hostias & sunt vg 10. an consecrata censeantur esse omnes?* R. Affir: quia error speculativus, quo

Sacer-

Sacerdos existimat esse pauciores nihil obstat intentioni, quam ex praxi implicite habere censetur consecrandi omnes hostias præsentes quotquot sunt, secus dicendum, si contrariā intentionem haberet. *Sua. &c.*

Q. *Si hostiæ consecratæ misceantur non consecratis, quid faciendum est?* R. Totum hostiarum cumulum, dum Sacrum peragit, sibi apponere curabit, intentionemq; eliciat tantū eas consecrandi, quæ non sunt consecratæ.

Q. *Hostiæ parvæ consecrandæ quando adferri debent celebranti?* R. Ad Offertorium, alioquin erit consecratio illicita. Si autem in necessitate aliquæ adferrentur post Offertorium! Celebrans supplebit oblationem mente, & tandem una cum magna hostia consecrabit.

Q. *Si autem hostiæ cœpto Canone adferatur?* R. Non est consecranda neq; pro dando Viatico infirmo; Tunc enim sufficeret, si celebrans de sua hostia particulam separaret pro dando viatico. Bened: XIV. ibid: §. 6.

Q. *An, ubi plures consecrantur hostiæ unum sit Sacramentum vel plura Sacramenta?* R. Respectu rei, id est Xti in hostiis contenti, est Sacramentum unum numero in omnibus hostiis; respectu verò actionis, quâ ipsum Sacramentum producitur, nempe per modum spiritualis convivii, multiplicatur numero, prout ad varias ordinatur sumptiones.

Q. *Quale peccatum foret adhibere hostiam fractā* in

in Missa? R. Si adhuc sit apta ad servandos ritus præscriptos? Veniale.

Q. *Si hostia post consecrationem frangeretur totaliter in duas partes?* R. Tunc adhibenda esset major pars ad ritus peragendos. Hostia, si leviter esset maculata? veniale. Si graviter? mortale esset, quia gravis foret irreverentia.

Q. *Quid agere debet celebrans si post Consecrationem, sangvis effundatur?* R. Si aliquid remansit in Calice? illud sumatur, nec opus est novâ consecratione, quia talis sumptio sufficit ad perfectionem Sacrificii, cùm quælibet stilla sit totus Xtus. Si verò nihil prorsus remanserit? iteranda est Consecratio Calicis, facta prius oblatione saltem mentaliter.

R. 2do. Res super quam ceciderit Sangvis Xti debet prius à Sacerdote lambi, si commode fieri potest. 2. Abradi, lavari, abrasio comburi, cinis in Sacrarium mitti, locus bene ablui debet. Si ceciderit super linteamina Altaris, singula ad quæ pervenit stilla aliqua, ter ablui debent, & aqua ablutionis in Sacrarium effundi.

Q. *Quid agendum est, si musca ceciderit in Sangvinem?* R. Si hæc nauseam non fecerit, sumatur: si autem? extrahi debent, & comburi, cineres in Sacrarium ponendi sunt. Idem multo magis faciendum est, quando periculũ est veneni, vel si araneus decideret.

Q. *Quid agendum esset, si Hostia è manu decidat*

in

in Sangvinem Xti? R. Si tota Hostia madefiat, non debet extrahi, sed dici debent orationes de more, fieriq; omnes cæremoniæ super Calicem, & simul sumendæ sunt species dicendo: *Corpus & Sangvis Domini nostri JESU Christi &c.* Quod si verò possit? deberet extrahi pars Hostiæ non madefactæ, ad cæremonias reliquas peragendas.

Cavendum est, ne ita sugatur Sangvis, ut à circumstantibus audiri possit.

Caveat etiam celebrans ne os suum, ac labia calicis in parte, ex qua bibit, digitis abstergat, aut ipsos digitos lambat.

Q. *Potestne quis celebrare duas Missas eodem die?* R. Si Parochus regat Parœcias duas, nec populi unius, possunt in Templum alterius convenire, ac desit alius Sacerdos, potest eodem die duas Missas celebrare, sed cum licentia Episcopi, si in prima Missa non sumpserit ablutionem.

Hic verò unicus est casus, in quo bis celebrare liceat, neq; enim fas est Sacrificium repetere sive propter adventum hospitum etiā Principum, aut Episcopi, qui die Festo Missam non audierint, nec alius adsit Sacerdos, neq; enim hæc est tanta necessitas, quanta requiritur in *Cap: Consuluisti &c.* ita Benedictus XIV. *de Sacrif.* L. 3. C. 5. §. 3.

Q. *Prudenterne faceret ille, qui necessitate coactus ad celebrandum, simularet, seu fingeret se celebrare*

brare coram populo, & non consecraret, timendo ne sacrilegium committat in mortali existens? R. Talis gravissimè peccaret, & quidem gravius, quàm si in peccato consecraret, quia & Sacramento infert injuriam & populo fraudem.

Tum quia in tali casu deberet potius actû contritionis elicere cum proposito confitendi. (*Triden. Ses. 13.*) & sic celebrare.

§. 11mus.

De Requisitis ad Missam.

Q. *Quæ sunt requisita ad Missam?* R. Sunt illa, sine quibus illicitè, vel saltim indecenter absolveretur Sacrificium Missæ. Hæc autem sunt: Vasa Sacra, Altare, Lumina, Crux.

Q. *Quotuplices sunt vestes sacræ?* R. 2plices: *Majores* sunt Alba, Casula, Stola. Minores autem sunt cætera indumenta.

Q. *Quale est peccatum celebrare sine vestibus?* R. Mortale, si omittantur Vestes majores, vel aliqua illarum. *Merati* p. 2. tit. 1. Veniale autem, si ex minoribus desit aliquod. In casu necessitatis licet uti cingulo non benedicto, vel Stolâ pro Manipulo, aut è contra *Lay.* 1. 4. t. 5. c. 6.

Q. *A quo benedicendæ sunt vestes Sacræ?* R. Ab Episcopo, vel à Sacerdote habente facultatem, & quidem sub mortali: Exceptâ parvitate materiæ, vg. si cingulum non benedictum adhibeat.

Q. Ca-

Q. *Calix cum patena debetne esse ab Episcopo consecratus?* R. Omnino debet.

Q. *Quodsi aliquis bonâ fide in non consecrato celebraret?* R. Eo ipso jam consecraretur, & non indigeret Episcopi consecratione.

Q. *Si autem quis malâ fide celebraret id est sciènter in non consecrato calice?* R. Etiam tunc eo ipso calix esset consecratus, sed taliter celebrans peccaret mortaliter.

Q. *An calix pridem consecratus, dum denovo deauratur, novâ indigeat consecratione?* R. Negant probabiliùs *Lay. Lugo. Esco. &c.* cum sit communis doctrina, quod calix amittendo inaurationem, non amittat consecrationem, si denovo inauretur. Sic si Ecclesia consecrata de novo dealbetur, novâ non indiget consecratione. *Com: DD.* Oleum non consecratum, si immisceatur consecrato in minore parte, ex ipsa mixtione consecratur, sic superficies illa per conjunctionem ad calicem consecratum bene sit etiam Sacra, sicut & dealbatio Ecclesiæ. Sed datâ novâ deauratione abluatur calix aquâ benedictâ.

Q. *A quibus licitè possunt tangi Vasa Sacra?* R. Si actu non contineant Eucharistiam possunt licitè tangi à Clericis Tonsuratis. Peccant Laici Sæculares venialiter, si absq; rationabili causa, sed ex sola levitate tangant corporalia, vel calices. *Pasq;* q. 833.

Q. *Peccaretne Sacerdos, si celebraret absq; du-*

plici

plici lumine? R. Mortaliter, venialiter autem, si adhibeantur candelæ ex sevo, dum possunt haberi ex cera, vel si unam tantum adhiberet candelam. *La. Cro.* l. 6. p. 2. n. 392.

Q. *Crux estne necessaria in Altari?* R. Est sub veniali. Ubi autem adest magna Statua Crucifixi, non est necesse omnino aliam ponere Crucem dum Missa celebratur. S. R. C. 4. Aug: 1663.

Q. *An Sacerdotes Latini ritûs possunt celebrare in Ecclesiis Ruthenorum Græcounitorum, in eorum Altaribus, super Antimensiis, calicibus etiam stanneis, & in vestimentis illorum sacris?* R. Possunt, dūmodo ritu latino celebrent, scil. in Pane Azymo, & de licentia ipsorum Ruthenorum Parochorum.

Antimensia sunt lintei quidam Eppi benedictione consecrati, in quorum angulis Sanctorum Reliquiæ reconditæ sunt.

Q. *Et è contra possuntne Rutheni Sacerdotes uniti in Ecclesiis Latinorum celebrare in omnibus vestimentis ritûs Latini servato suo ritu Græco, quo ad panē fermentatum & alias ceremonias?* R. Possunt nō tantum in casu necessitatis, sed etiam solius devotionis. Bened: XIV. Const: *Imposito nobis.*

Ritus quo ad panem Azymum & fermentatum est semper, & omnino servandus, quāvis aliàs populus deberet diu Sacrificio privari, vel infirmus decedere sine Viatico, quia utilitas privata non debet pervertere consti-

tutiones Ecclesiæ. *Conc. Flor. Mastr. &c. apud Cleric. Dec. XI.*

§. 12mus.

De effectu Sacrificii Missæ.

Q. *Quotuplex est effectus Sacrificii Missæ?* R. 3plex: *Meritorius*, quia per Missæ Sacrificium tam offerens, quàm etiam ille, pro quo offertur, meretur augmentum gratiæ. *Impetratorius*, quia per Missam impetrantur bona, non solum spiritualia, sed etiam temporalia. *Satisfactorius*, quia per Sacrificium satisfacimus pro peccatis DEO. *Triden*: Ses: 22.

Q. *Quotuplex est fructus Sacrificii Missæ?* R. 3plex: I. Fructus *Generalis*, qui prodest & applicatur toti Ecclesiæ, quem Ecclesia omnibus Fidelibus secundùm eorum dispositionē applicat. II. Fructus *Specialis*, qui applicatur illi, pro quo offertur Sacrificium Missæ. III. *Specialissimus*, qui cedit ipsi Sacerdoti offerenti, nec potest in eadem Missa pro distincto stipendio alteri applicari, constat ex damnata Prop: 8. inter proscriptas ab Alex: VII.

Q. *Fructus ille estne infinitus?* R. Est ex parte rei oblatæ; finito tamen modo applicatur, ita ut si Missa offeratur pro pluribus? minus singulis prodest, quam si uni aplicata fuisset, ut patet ex praxi Ecclesiæ, quæ jubet ad multiplicationem stipendii multiplicari Sacrificia.

Q. *An ejusdem sit efficaciæ sive à bono sive ab im-*

probo

probo Sacerdote Missa celebretur? R. Fructus proveniens *ex opere operato* nunquam minuitur, & dum applicatur, semper operatur dummodo impedimentum nullum obstet.

Alius fructus, qui oritur ex universa Ecclesia offerente Sacerdotum suorum ministerio. Ecclesia verò est semper Sancta pulchra sine ulla ruga, aut macula. Tandem est *tertius fructus* ex ipso celebrante proveniens, dicitur *ex opere operantis*, atq; iste ex majori vel minori Sacerdotis Sanctimonia minuitur, augeturvè. Bened: XIV. l. 2. c. 13. § 10.

Q. *Pro quibus potest offerri Sacrificium?* R. Pro fidelibus vivis atq; defunctis, imo & pro infidelibus peccatoribus ut convertantur, pro hæreticis, non tamen vitandis. Sacrificium enim saltim ut est impetratorium prodest Acatholicis.

§. 3tius.

De defectibus in Missa commissis.

Q. *Quotuplices possunt contingere defectus in Missa?* R. 2plices: *Substantiales*, qui possunt committi circa essentiales partes, vel integrales notabiles Sacrificii, & tales debent omnino suppleri, aliàs nullum fieret Sacrificium, vel saltim imperfectum, & *accidentales*, qui sunt circa accidentales & minus principales, partes. Et tales non sunt supplendi, nisi pro tunc, quando suppleri possunt absq; eo, quod invertatur ordo Missæ. Si enim esset ordo

Missæ

Missæ invertendus, major difformitas oriretur ex suppletione, quàm ex ipso defectu.

Q. *Ex quibus defectibus potest oriri defectus substantialis?* R. Præsertim ex materia forma & intentione Ministri.

Q. *Si defectus substantialis ante consecrationem advertatur nec possit haberi materia apta?* R. Debet relinqui Missa in quacunq; parte reperiatur, ad evitandum sacrilegium per consecrationem materiæ ineptæ.

Q. *Quid agendum, si aliqua ex speciebus veneno infecta reperiretur?* R. Si id contingat ante sumptionem? debet alia species consecrari. Si verò post sumptionem? poterit quodcunquè remedium adhiberi etiam vomitus ex Com: DD. Si enim sacræ Species potuissent non sumi, si illarum infectio nota fuisset, poterunt etiam ejici tanquam malè sumptæ.

Q. *Quale sit peccatum captam Missam non cõplere?* R. Mortale, sive talis interruptio pòst, sive ante Consecrationem fiat. *Com: DD.*

Q. *An dentur aliqui casus in quibus Missa inchoata relinqui possit?* R. Dantur: si periculum mortis immineat, quia Sacerdos non solum se, sed etiam Eucharistiam temerè exponeret periculo. Quod si periculum immineat post Consecrationem unius speciei, si fieri potest, debet statim consecrari, & altera species, & utrâq; sumpta, potest statim abire Sacerdos omnibus omissis cæremoniis.

Si au-

Si autem propter imminens periculū mortis id fieri peremptoriè non possit, probabilitùs videtur jx. *Pasq.*. Eo casu posse abire Sacerdotem relicto Sacrificio imperfecto, quāvis enim præceptum sit Divinum complere Sacrificium, in tali tamen casu videtur non obligare.

2do Potest etiam relinqui Missā, si Interdictum supervenerit ante inchoatam Consecrationem; secus si post consecrationem, quia sumptio & consecratio sunt *Juris Divini*, quod plus ponderari deberet, quam *lex Ecclesiastica* de Interdicto.

3tio Si tempore Missæ superveniat excommunicatus vitandus, & monitus non velit recedere ante Consecrationem? debet relinqui Missā; si autem cæpta sit Consecratio? debet continuari tantum ad sumptionem inclusive, & tunc statim recedere, & Missam in Sacristia continuare. Excommunicatus autem ille, si monitus non exeat de Ecclesia, novam incurrit Excommunicationem Papæ reservatam. Habetur in *Clem: de sent: Excom.*

4ta Si contingat Ecclesiam pollui nondum Canone incæpto, cessandum est à Sacrificio, secus verò si jam sit incæptus Canon.

Q. *Licetne Missam interrumpere?* R. Sine causa non licet ob Sacrificii Majestatem.

Q. *Quæ sunt causæ justæ interrumpendæ Missæ?* R. 1. Propter infirmitatem celebrantis vg.

propter

propter alterationem Stomachi. 2. Spiritualis necessitatis proximi, sive ad remedium necessarium necessitate medii sive per se, sive per accidens pro moribundo, potest interrumpi Missa vg. ad absolvendum, vel baptizandum moribundum, si desit alius Sacerdos, qui juvet, quod etiam fieri potest post consecrationem, agitur enim de salute proximi, ac de vitando damno irreparabili.

Ad dandum tamen Viaticum solum interruptio licita est ante Consecrationem. Similiter & ad Extremam Unctionem ministrandam, cùm hæc Sacramenta non sint necessaria necessitate medii, nisi moribundus esset intra Ecclesiam, tunc enim esset solum modica interruptio, cùm in tali casu non exuerentur Sacræ vestes.

Q. *An posset interrumpi ob corporalem proximi necessitatem?* R. Si illa sit gravis tunc ex charitate tenebitur ad subveniendum.

Notæ: Quando Sacrificium interrumpitur post Consecrationem ex justa causa, constituendus est aliquis ad custodiam, vel si nullus adsit probatæ vitæ, reponendæ sunt species in Tabernaculum.

§. 14tus.

De Loco Sacrificii Missæ.

Q. *Quis locus conveniens Sacrificio Missæ?* R. Jure ordinario est Ecclesia, vel alius locus consecratus, aut saltim legitimâ Authoritate

bene-

benedictus ad Divinum cultum deputatus, sub mortali. *Trid. Sess. 22.*

Q. *Possuntne plures Missæ celebrari in Oratoriis privilegiatis?* R. Si in facultate data additur ly *ut una tantum celebretur?* non possunt sub mortali ob graves prohibitiones, *Trid. & Clem. XI.* Neq; à peccato excusat, si altera Missa clausis januis celebretur, quia est prohibitio propter locum, non personas.

Q. *Quid est Oratorium publicum, & quid privatum?* R. *imum* Est illud, quod extra privatas domos Episcopi Authoritate ad Divinum cultum est erectum. *Privatum*, quod in prvatis domibus, aut intra domesticos parietes sine Authoritate Episcopi est erectum.

Q. *In quibus Festis non licet celebrare in Oratoriis privatis?* R. Ordinarie prohibetur Festis Nativitatis Domini Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, Assumptionis B. V. M. Apostolorum Petri & Pauli, Sanctorum omnium, & aliis in Indulto expressis.

Q. *An omnes tres dies Nativitatis Paschatis & Pentecostes sunt excepti?* R. Non, sed sola prima dies. *Quarti.*

Nota: Quod si tale Oratorium conceditur alicui personæ propter infirmitatem ejus, nulla dies excipi solet, quia alias ille infirmus in maximis solemnitatibus solatio spirituali privaretur.

§. 15tus.

§. 15tus.

De Tempore Sacrificii.

Q. *Quod est tempus celebrandæ Missæ?* R. Jure communi tempus est ab initio auroræ, usq; ad meridiem inclusive.

Q. *Quid intelligitur per Auroram?* R. Primũ diei crepusculum, quo primùm apparet in Cœlo vestigium adventantis diei, *jx. Gob.* Aurora non est accipienda *Physicè*, sed *moraliter*, & *politicè*, pro illo tempore, quando solet terminari hominum quies, & inchoari labor, juxta locorum consvetudinem. S. R. C. 2. Nov: 1634. Ideoq; septemtrionalibus nõ est faciendus scrupulus, licet in hyeme multo ante Auroram sacrificent.

Q. *An licet anticipare Missam ante præfinitum tempus?* R. Licet vg. in casu necessitatis, ut infirmo detur Viaticum. 2. Ubi est consvetudo ut opifices & famuli summo mane possint audire Missam. 3. Si iter immineat Sacerdoti, vel populo.

Necessitas verò expectandi cum Missa post meridiem potest esse vg. prolongata devotio, eò quia Missa solemnis aut Concio diu durat. 2. Ratio Itineris. Nonnulli Religiosi habent Privilegium, vigore cujus possunt celebrare ad horam 3. post meridiẽ. *Janusz: l. 2.*

Q. *An potest Sacerdos absolvere omnes 3. Missas post mediam noctem in die Nativitatis Xti?* R. Nõ; S. R. C.

S. R. C. 20. April: 1664. Et 7. Dec: 1702. *Jussu Clem: XI.*

Q. *Quænam observari debent circa Missam in Festo Nativitatis Dni?* R. 1. Dum transit celebrans in prima vel 2da Missa post sumptionem Sacramenti non debet flectere, etiamsi species vini consecrati non sint exsiccatæ. *Decr: S. R. C.* 1698.

2do Si non omnes tres Missas absolvit simul? debet post primam vel alteram Missam calix semper habere suppositum corporale.

Q. *In quem finem tres Missæ celebrantur in die Nativitatis Domini?* R. Propter Mysterium trinæ Nativitatis Xti Domini, qui *1mo* Natus est ab æterno ex Patre. *2do* In tempore ex B. M. V. *3tio* Per gratiam nascitur in nobis quotidie. Institutio hæc facta est à S. Thelesphoro PP. A. 126.

Nota: Missæ nec ita breves esse debent ut saltem horæ tertiam partem non attingant, neq; ita longæ, ut horæ dimidium excedant. Bened: XIV. *de Sacrif.* l. 3. c. 24. *Instit: Eccl.* 34. §. 19.

§. 16tus.

De Ritu & Rubricis Missæ.

Q. *Quid nomine Rituum intelligitur?* R. Omnes circumstantiæ requisitæ ad Missæ celebrationem, & solemnitatem, sive sint verba, sive actiones, sive vestes, aut vasa.

Q. *Quotuplices sunt Ritus?* R. Alii sunt

Essen-

Essentiales, qui sunt de necessitate Sacrificii, & Sacramenti, uti Consecratio Communio, Ali *Accidentales*, qui solum pertinent ad ornatum, & hi possunt esse de necessitate praecepti non verò Sacrificii, consistunt verò in actionibus, precibus, inclinationibus, & aliis circumstantiis ab Ecclesia adjunctis, quæ dicuntur Sacramentalia, & Cæremoniæ.

Q. *Quid est Rubrica Missalis?* R. Est Regula communis continens ritus in celebratione Missarum observandos, vocatur *Rubrica*, quia plerumq; rubro colore scribi solet.

Q. *Quæ est causa formalis Rubricarum?* R. Est significatio verborum certos ritus præscribentium.

Q. *Quotuplex est hæc significatio?* R. Una *Literalis*, quam voces immediate significant, alia *Mystica*, quæ sub rebus significatis per verba quasi sub velamine, & figura conclusa est Dicitur *Mystica* i. e. Arcana & recondita vocatur etiam *Spiritualis*, eo quod lateat sub rebus quasi spiritus sub corpore.

Q. *Quotuplex est Mystica significatio?* R. 3plex 1ma *Tropologica*, seu moralis refertur ad informationem vitæ aut morum. 2. *Allegorica* exprimit aliquod Mysterium sub figura vel Metaphora rei significatæ per verba. 3. *Anagogica* refertur ad ea, quæ sunt æternæ felicitatis.

Pro majori intelligentia sit exemplum: Sacerdos

cerdos osculatur Altare, hæc rubrica in sensu *Literali* significat actum osculandi Altare, in quo fit Sacrificium: quod osculum in sensu *Mystico Tropologico* significat consensum animorum inter fideles: in *Allegorico* delectationem & gaudium futuræ gloriæ.

Q. *Quæ est causa efficiens Rubricarum Missalis?* R. Summus Pontifex, à quo tanquam ab habente potestatem in totam Ecclesiam talis debuit lex universalis fieri. Primus autem earum Author fuisse scribitur S. Petrus. S. Pius V. vel maxime solidavit edito Missali Romano, quo nunc utimur.

Potestas condendi Rubricas & Ritus Missarum Episcopis limitata est ob confusionem & dissonantiam à S. Pio V. in Bulla initio Missalis apposita.

Q. *Quæ est causa finalis Rubricarum Missalis?* R. Est DEI cultus & utilitas spiritualis fideliũ ac uniformitas condecorans Christi Ecclesiã.

Q. *Cujus sunt juris hæ Rubricæ?* R. Humani, ideo possunt mutari à Summo Pontifice, id tamen non fit, nisi causâ utilitatis vel necessitatis.

Q. *Quomodo in particulari discernenda levitas vel gravitas materiæ in Missa?* R. Hæc generalis Regula datur à DD. quod illa sit materia gravis, quæ considerato fine præcepti multum conducit ad finem legis talis, proinde præcepti transgressio gravis esse debebit. Dis-

cernere

cernere autem hoc ipsum in particulari requirit judicium prudens.

Q. *An leves transgressiones Rubricarum possunt fieri graves ex accidenti?* R. Possunt, 1. Per intentionem finis graviter peccaminosi, ut si ex fine turpiter placendi audientibus Missam, vel inducendi novum ritum breve Sacrum legatur. 2. Ratione contemptûs. 3. Ratione scandali.

Q. *Qui sunt Ritus majoris, & qui minoris momenti?* R. *Majoris* sunt mixtio aquæ cum vino, Elevatio utriusq; speciei, fractio Hostiæ, mixtio particulæ cum vino, purificatio Patenæ & Calicis. *Minoris* sunt Benedictiones, Cruces, inclinationes, osculationes, genuflexiones &c. Unde omittendo ritus *majoris momenti*, peccabit mortaliter; *minoris momenti*, venialiter; nisi ex contemptu fiat.

Q. *Quale erit peccatum addere Missæ novas preces?* R. Mortale, vel veniale, juxta gravitatem, vel levitatem materiæ. Ex Bulla Pii V. *Neq; in Missa celebratione alias cæremonias vel preces quam quæ in hoc Missali continentur addere, vel recitare præsumat.*

Q. *Sub quali peccato Rubrica obligat ad colores vestimentorum?* R. Ad summum sub veniali, hinc ex defectu potest Sacerdos uti stolâ alterius coloris ac manipulo, aut casulâ, nisi quis in Festo magnæ Solemnitatis vg. Nativitatis Christi uteretur nigro.

Q.

Q. *Quotuplex est inclinatio?* R. 3plex: *Profunda*, est capitis & humerorum profunda incurvatio. *Media* est capitis & humerorũ modica incurvatio. *Parva* est solius capitis demissio, quibus etiam adjungitur genuflexio.

Q. *Quando in Missa debet fieri profunda inclinatio?* R. Tunc dum celebrans accedit vel recedit ab Altari ubi non est Sanctissimum. Ad *Confiteor*, ad *Munda cor*: ad *Te igitur*, ad *Supplices*, & dum sumit S. *Hostiam*.

Nota: Celebrans dum dicit *munda cor meum &c.* debet dicere *Jube Domine benedicere*, quia petit benedictionem à DEO, non ab homine.

Quotiescunq; inclinatus dicit Orationẽ in medio Altaris junctis manibus debet illas ponere in Altari excepto *ad munda cor*, & ad *Sanctus*, quas tunc inclinatus tenet in àëre suspensas supra Altare. Dum autem extenduntur manus in Missa, non debent latitudinem corporis neq; altitudinem humerorum excedere.

Q. *Quando media?* R. Ad *DEUS tu conversus &c* cum dicit in spiritu *humilitatis* ad *Suscipe S. Trinitas*, ad *Sanctus*, ad *Agnus*, & Orationes sequentes ad *Domine non sum dignus*.

Q. *Quando parva?* R. Ad invocationem Nominis *JESU* & *MARIÆ* aut *Sancti* in Canone de quo celebratur Missa, vel fit Commemoratio ad *placeat tibi*, & quoties abit, vel redit ad medium Altaris à Missali.

Nota

Nota 1mo: Ad illa verba in fine Missæ & *Verbum Caro factum est*, genu flectendum est ad cornu Evangelii etiamsi sit expositum SSmū, nam tunc solum facies celebrantis debet converti aliquantulum ad SSmum. *Gav. Mera,* Tit: 14.

Nota 2do: In recessu, vel accessu ad mediū Altaris exposito SSmo quoties genu flectetur, non est jam facienda inclinatio nova Cruci, quia illa hanc excludit.

Nota 3tio: Quod si incensatio fiat ad Altare, ubi SSmum est inclusum in Tabernaculo, non Cruci debet fieri inclinatio, sed SSmo genuflexio ante & post incensationem, in quo casu etsi celebrans adorat SS. Sacramentum non tamen illud thurificat, sed Crucé. Quoties autem ibidem in thurificatione transit per medium Altaris, debet facere genuflexionem, tangens manu Altare, ut citiùs surgat. *Merati* T. 1. p. 2. Tit: 4. n. 28. 29.

Nota 4to: Quoties Celebrans benedicit aliquid, nunquam in àëre debet tenere sinistrā, sed si se ipsum vel populum signat, sinistrā ponat super pectus suum. Si Librum ad Evangelium? in Missali; Si verò Calicem, aut Oblata? in Altari illam ponat.

§. 17mus.

De Modo celebrandi Missam.

Q. *Quotuplici voce Missa recitari debet?* R. Triplici: Altâ, Mediâ, & Submissâ, seu Secreta.

Altâ

Altâ voce dicuntur illa omnia, quæ cantari solent à Celebrante.

Media id est nec omnino altâ, nec submissâ dicuntur omnia à principio Missæ, usquè ad Canonem Et in Canone eâdem voce dici debent illa verba: *Nobis quoq; peccatoribus.* Et hæc 4. verba: *Domine non sum dignus*, ut excitetur populus ad Devotionem.

Submissâ voce seu Secreta totus Canon dici debet. *Merati.*

Q. *Qualis devotio requiritur in celebrando Missæ Sacrificium?* R. Major quam in officio D. cum sit opus longè præstantius. Hinc graviter peccat, qui prætereuntes à latere consulto aspicit, vel dum se convertit ad populum, quia talis curiosus aspectus maxime distractionis fieri solet occasio, ratione cujus sibimet ipsi periculum erroris, vel inutilis cogitationis parit.

Q. *Licitumne est celebranti sub cantu longiori:* Gloria & Credo *in Solemni missa particulares orationes recitare?* R. Affir: melius est protunc orare, quam otiosis cogitationibus vagari. *Gob.* n. 763.

Q. *Quomodo peccat Sacerdos distractus in celebratione Missæ?* R. Si sit distractus extra Canonē, venialiter. Si tempore Canonis, mortaliter. *Tamb. Gob.* saltē ob periculum erroris. Quod si autem nullum adsit periculum? venialiter. *Quarti.*

Q. *An omnia quæ dicuntur & fiunt in Missa sint necessaria ad Sacrificium?* R. Non, quia aliqua spectant ad Sacrificii Substantiam, alia ad ornatum, alia ad decentiam.

Nota: Ablutio digitorum in Missa post Cõmunionem debet fieri in vino & aqua. *Gav. Mer.*

§. 18vus.
De Stipendio.

Q. *Quid stipendii nomine intelligitur?* R. Eleemosyna, quæ datur pro sustentatione Ministrorum Ecclesiæ. Sacerdotes enim non recipiunt stipendium, ut pretium applicationis Missæ, quia sic esset simonia, sed illud recipiunt titulo sustentationis.

Q. *Quot modis potest obligari ad Sacrificium pro aliquo offerendum?* R. Ex obedientia, charitate, voto, promissione simplici, aut ex justitia, & pacto.

Q. *An Sacerdos retentâ parte stipendii Missam alteri celebrandam potest cõmittere?* R. Non, etiamsi pars illa alteri Sacerdoti pro Missa tradita contineat consvetam Eleemosynam. Secus qui fecerit, si laicus fuerit? incidit ipso facto in Excommunicationem Pontifici reservatam; si Clericus vel Sacerdos, in suspensionem itidem reservatam, à quibus censuris nõ nisi à Rom: Pontifice pro tempore existente absolvi poterit. Const: Bened: XIV. *Quanta cura* A. 1741. 30. Jan: T. 1. n. 22. Et *Insti: Eccl:* 5. 6. §. 4.

Id valet, etiamsi id sine fraude fiat, hoc est, etsi sciat & consentiat Sacerdos minus stipendium accepturus. Hæc enim est mercatura pessima, in quam justo zelo insurgit Pontifex.

Q. *An Beneficiatus, qui in casu alicujus necessitatis committit alteri celebrandam Missam, tenetur huic dare stipendium ad rationem Beneficii, id est suæ Perceptæ?* R. Satis est si stipendium dat congruum secundum morem Regionis, si aliud in fundatione cautum non fuerit. *De Lugo Tamb.*

Q. *An Sacerdos qui hodie à nemine stipendium accepit, Missam quam hodie est celebraturus possit applicare illi, qui primus illi stipendium obtulerit?* R. Neg: contr: est damnata.

Nec potest plura stipendia pro uno eodemq; Sacro accipere ob Decr: Urb: VIII. editum. Duo autem aut plura stipendia accipere pro Missa cantata, non est duo, sed unum accipere justum pro tali Missa ratione majoris laboris.

Q. *Quamdiu obligationes differri possunt?* R. Ordinarie peccant mortaliter colligentes Missarum copiam, quas nisi post longum tempus absolvere possunt. Longum illud tempus communiter censentur duo Menses.

§. 19nus.

De Votivis.

Q. *Quid est Missa Votiva?* R. Quæ ex voto,

ſeu arbitrio Sacerdotis legitur præter directionem Rubricæ, & diſcrepanter ab Officio Divino.

Q. *Quotuplices ſunt Votivæ?* R. Triplices: *Primi Generis* ſunt illæ: quæ dicuntur de aliquo Sancto, vel Solemnitate, de qua juxta Rubricas per anni circulum celebratur dies Feſtus.

Secundi Generis ſunt illæ, quæ habentur in Miſſali Rom: poſt Commune SSrum ſcil: de SS. Trinitate, Angelis, &c.

Tertii Generis ſunt illæ quæ habentur in fine Miſſalis Rom:

Q. *Quibus diebus abſolvi poſſunt Votivæ?* R. R. Illis diebus, in quibus nõ occurrit aliquod Feſtum 2plex.

Ad legendam Votivam diebus permiſſis à Rubrica, ſufficit quicunq; finis honeſtus, uti devotio celebrantis, voluntas Fundatorum, quod præcipue intelligitur de Miſſis: *de Requiẽ* de aliis legatur Rubrica Miſſalis ante Votivã SS. Trinitatis.

Q. *Quando non licet celebrare Miſſas Votivas?* R. 1. In Feſto 2plici, Diebus Dominicis & Feriis, quæ excludunt Feſta 1. Claſſis, vg. Die Cinerum. 2. In Vigilia Epiph: Pentec: Corporis Xti, Nativitatis Domini. 3. Infra 8vas Epiph: Pentec: Corporis Xti, Nativit: Domini, Paſchatis, & Hebdomada S.

Q. *An Votiva Solemnis celebrari poteſt in dupli-*

cibus

cibus & Festis de Praecepto? R. Potest ex rationabili causa, quia Rubricae prohibentes his diebus Votivam non loquuntur de solemnibus, sed de privatis Votivis Missis.

Imo & in Festis 1. Classis potest cantari Votiva pro re aliqua gravi vg. pro causa publica, pro Principe terrae, pro Antistite, & pro publica victoria, & similibus, quae bonū alicujus Communitatis concernunt.

Q. *In quo colore celebrandae sunt Votivae?* R. Si sint Votivae 1mi Generis? Color adhibendus est, sicut in Festo eorundem SSrum. De reliquis videatur Rubrica Missalis N. XVIII.

Q. *In Missis Votivis debetne dici:* Gloria *&* Credo? R. Si sint solemnes debet. S. R. C. 13. Aug; 1667. Nisi sint in colore violaceo, tunc enim utrumq; omitti debet. S. R. C. 19. Mar: 1607.

In omnibus Votivis privatis debet omitti *Gloria* & *Credo* nisi sint de Angelis, aut de S. Michàele, Gabriele; tunc enim dicendum est *Gloria in excelsis* sine *Credo*.

In Votivis de B. V. M. solum tunc dicitur *Gloria*, si fiant in die Sabbathi, aliàs non. *Credo* autem nunquam dicitur, etiamsi in Missa de Festo occurrente illo die deberet cantari *Credo*. S R. C. 29. Jan. 1609.

Q. *Quot orationes dicendae sunt in Votivis?* R. Possunt prot ahi ad 7. non omnino tamen debent esse impares. S. R. C. 2. Dec: 1689.

Si

Si tamen Votivæ sint Solemnes pro gravi causa Ecclesiæ celebratæ, unica oratio tunc dicenda est, exceptâ Votiva de SS. Trinitate pro gratiarum actione, in qua duæ orationes sub unica conclusione cantari debent. *Merati de Votiv.* §. 8.

In privatis Votivis *2da* Oratio dici debet de illo, de quo fit Officium; *3tia* verò illa dicenda est, quæ in Missa correspondente Officio *2do* loco diceretur, puta simplicis, vel de Beata, aut pro Ecclesia, vel Papa.

In Votivis de Beata *2da* Oratio de Officio *3tia* de Spiritu S. quæ omittitur, si adest Cõmemoratio simplicis vel de die infra 8vam.

Q. *Qualis Præfatio dicenda est in Votivis?* R. In illis Votivis, quæ propriam non habent? dicenda est communis vel de Tempore vg. Quadragesimæ vel Passionis, Paschalis, vel si celebrabitur infra aliquam *8vam* habentẽ propriam Præfationem dicitur de illa S. R. C. 15. 7bris 1714.

Quæ verò habent propriam Præfationem ut Trinitatis? dicenda est hæc, & non *8va* etiamsi sit pro re gravi infra 8vam Nativit: Domini, aut Ascensionis, in quo casu dici debet Præfatio propria ipsius Votivæ; Communicantes verò de Octava S. R. C. 16. Jun: 1683.

In fine Missæ Votivæ semper dici debet *Benedicamus Dno* (quod semper dicitur facie

versus

versus ad Altare) nisi dictum sit: *Gloria in excelsis DEO*, tunc enim dici debet: *Ite Missa est*.

In omnibus Votivis tam solemnibus quàm privatis dici debet in fine Evangelium S. Joannis: *In principio*. Dum præter Missam conventualem cantatur Missa ex fundatione Votiva, in illa non debet fieri Commemoratio Festi. S. R. C. A. 1736. 23. Jan.

§. 20mus.

De Gloria & Credo.

Q. Quando dici debet in Missa: *Gloria in excelsis*? R. Tunc dum in Matutino dicitur *Te DEUM laudamus*, exceptis Feria 2. & 3. Rogationum, & Feria 5. in Cæna D. & Sabbatho S. in quibus canitur *Gloria* etiamsi prædictus Hymnus in Matutino non recitetur.

Item non dicitur in Missis quæ non concordant cum Officio diei, uti in Vigiliis, Votivis, de Requiem.

Q. Quando *Credo* dicitur? R. In omni Dominica qualecunq; sit Officium aut Festum in illa, aut Missa, dummodo non sit *de Requiem*.

Dicitur in Festis omnium Doctorum Ecclesiæ, in quorum Vesperis dicitur: *O Doctor optime*, Merati p. 1 T. 11. n. 7.

In Missis *de Beatis*, item in Festis SS. *Martyrum*, *Confessorum*, *Virginum*, quæ celebrantur sub ritu duplici ordinarie non dicitur: Credo. S. R. C. 10. Jun: 1700.

Octavæ

Octavæ totæ habent Credo, si earum Festa illud habent.

§. 21mus.
De Missis de Requiem.

Q. *Quando non licet privatas de Requiem celebrare?* R. In illis diebus, in quibus non possunt celebrari Votivæ.

Q. *Quid est Altare privilegiatum?* R. Est illud, in quo à Summo Pontifice concessa est indulgentia plenaria pro defunctis, quam potest concedere Pontifex animabus Purgatorii, non eas quidem directè, & immediatè liberando per modum absolutionis, & judicii, ut facit pro vivis, cum non sint illi subjectæ, sed per modum Suffragii, seu cujusdam auxilii, offerendo DEO de Thesauro Ecclesiæ satisfactiones per modum pretii condigni pro earum liberatione.

Q. *Indulgentia Altari Privilegiato concessa vg. ad Septennium quando incipit?* R. Probabilius quod à die electo pro cebratione Missæ, & non à concessionis, quia Septennium debet esse utile. *Gob.* & CC. DD.

Durante expositione SS. Sacramenti non licet celebrari Missas tam privatas quam Solemnes de Requiem, etiamsi sit Festum semiduplex. S. R. C. 19. Sep: A. 1654.

Sacerdotes habentes Festum semiduplex, vel simplex si celebrent in aliqua Ecclesia in qua

qua fiat de duplici non possunt dicere Missā de Requiem. S. R. C. 2. Jun: 1701.

Sacerdos tam Sæcularis quàm Regularis habens Officium dupl: quin & 1. vel 2. classis celebrans in aliena Ecclesia ex obligatione in sepultura solemni, vel exequiis solemnibus debet se conformare illi Ecclesiæ celebrando Missam de Requiem. S. R. C. 29. Jun: 1752. apud Ferar. T. ult.

Missæ Solemnes & Cantatæ pro Defunctis, quâ die à Testatore præscriptæ sunt, si illa sit vera Annua illius obitûs? celebrari possunt, etiamsi Officium sit de dupl: majori vel minori. Bened: XIV. de *Sacrif.* l. 3. c. 23. §. 5. dummodo Festum non sit de præcepto seu ad populum.

Dies 3. 7. & 30, quæ habent Missam cū Oratione propria in Missali, nulla habent privilegia supra reliquas privatas. *Idem ibid.*

Potest Missa Solemnis de Requiem cantari etiam in dup: cùm primò habetur certa notitia de alicujus obitu. S. R. C. 4. Maj. 1686. In quo casu Missa dicenda est ut in die obitûs. *Merati. Gav.*

Anniversaria vera, & aliæ Missæ cantatæ de Requiem relictæ ex dispositione Testatorū possunt celebrari etiam in dupl: majori ex Decr: S. R. C. 22. Nov: 1664. approbante Alex: VII. non tamèn privatæ.

Q. *Si autem Anniversarium incidat in Dominicam?*

cam? R. Debet tunc anticipari, aut transferri in diem proximè sequentem. *Gav. Merat. Tit.* 5. In quo casu illa verba in Oratione: *cujus Anniversarium depositionis diem commemoramus*, non sunt omittenda. S. R. C, 4. Maji 1688.

Q. *In Commemoratione OO. Fidelium cui Missam applicare debet Sacerdos?* R. Cui placet sive pro uno, sive pro omnibus Defunctis. S. R. C. 4. Augusti 1663. Si moriatur hac die aliquis? Missa ut in die obitûs pro illo dici potest.

Missæ in Altari privilegiato celebrandæ pro Defunctis semper debent esse *de Requiem*, nisi Festum dupl: vel Dies Dominica occurrerit; tunc enim acquiritur indulgentia, etiamsi Missæ de Festo agantur. Si igitur Testator jusserit celebrari sibi Missas in certis hebdomadæ diebus ad Altare privilegiatum, & in dies istos incidat aliquod Festum dupl:? Satisfit Testatori cum Missa de Festo. Idem dicendum de diebus in quibus duplex quidem non currit, sed Missæ pro Defunctis vetantur. Hæc omnia ex variis Decr: Pontif. collegit Bened: XIV. de Sacrif. l. 3. c. 23. §. 8.

§. 22dus.

De Reductione Missarum.

Q. *Quæ sunt scienda circa hanc materiam?* R. Certum est inter DD. quod quando fundus, sive

sive Capitale, sive aliud quodcunq; pro celebratione Missarum legatum datum sine culpa Sacerdotis, vel alicujus communitatis, seu Monasterii absolute deperit, obligati non tenentur ad Missas celebrandas, quia beneficiũ datur propter Officium; cessante autem &c. Additur: *sine culpa*, nam eâ positâ, remanet obligatio ad celebrandas tales Missas, quia gravis injustitia foret fundatori.

Si verò prædicti fructus usu temporis etiã sine culpa obligatorum valde sint diminuti, nec est spes restaurationis in totum, nec modus, non propterea licitum est obligatis propriâ authoritate numerum Sacrorum diminuere, sed recurrendum pro reductione ad Episcopum tanquam Sedis Apostolicæ Delegatũ Bened: XIV. *De Synod. Dic.* §. 35.

§. 23tius.

De Extrema Unctione.

Q. *Quid est Extrema Unctio?* R. Est Sacramentum in quo Presbyter ungit Oleo infirmorum consecrato certas corporis partes hominis infirmi, certa verba cum intentione proferendo.

Dicitur *Extrema*, quia datur post alias unctiones, quæ fiunt in Baptismo, Confirmatione, & Ordine, vel quia datur in extremis.

Q. *Quis hoc Sacramentum instituit?* R. Xtus Dominus, quod per S. Jacobum Apost: promulgatum est.

Q.

Q. *Quæ est materia, & quæ forma?* R. Materia *Remota* Oleum Olivarum ab Episcopo in die Cœnæ Domini solemniter consecratū *Proxima* est ipsa Unctio Forma, verba hæc; *Per istam S. Unctionem.*

Q. *Quis est Minister hujus Sacramenti?* R. Solus Presbyter (qui saltem per contritionem debet esse in statu gratiæ) nec quidem ex dispositione Papæ (quod probat saltem praxis Ecclesiæ, quæ nunquam dispensat) ab alio ministrari potest. Potest hoc Sacramentum Parochus administrare etiamsi esset excōmunicatus, vel suspensus, si alius non esset Sacerdos. *Fil. Syl.*

Q. *An Religiosi possunt licitè administrare hoc Sacramentum?* R. Nisi cum licentia Parochi, vel intra-Septa Claustralia manentibus, secꝰ facientes incurrerent Excommu: Papæ reservatam.

Q. *Quibus dari debet hoc Sacramentum?* R. Adultis morti propinquis ex morbo, vulnere, partu, vel senectute, Reo, qui sumpto veneno expectat mortem. Dari potest rotæ affixo, si petat; non verò suspendendo, vel decapitando.

Q. *Quæ dispositio requiritur ad hoc Sacramentū cum fructu recipiendum?* R. Ex parte *Animæ*, ut sit Baptizatus, non excommunicatus ut expresse vel tacite infirmus petat, & inten-

dat

dat illud suscipere, & peccati obicem per pœnitentiam abstulerit.

Ex parte *Corporis*, ut sit in probabili mortis periculo constitutus; ordinarie in eadem infirmitate reiterari non debet. Si autem infirmitas longa sit, & mutet statum, propter novum periculum potest reiterari.

Q. *Quis effectus hujus Sacramenti?* R. *Primarius* est augmentum gratiæ sublativæ venialiū, atq; corroborativæ animæ contra tentationes Dæmonum, in ultima lucta, & sic est salus spiritualis. *Secundarius* est salus corporis, seu morbi alleviatio.

Q. *In dubio an vivat ægrotus quomodo administrari debeat?* R. Sub conditione, *Si vivis per istam S. Unctionem &c. Sa. Lay.*

Q. *An Confessio & Communio præmitti debeat?* R. Per se loquendo Confessio non necessario præmittitur, cùm ungendus disponi possit per contritionem, Per accidens tamen prærequiri potest vg. Si post Viaticum peccâsset mortaliter, & timeretur post unctionem non futurum tempus Confessioni.

Q. *Hoc Sacramentum potestne omitti absq; peccato?* R. Si omittatur ex negligentia veniale est; Si verò ex contemptu, mortale.

Q. *An si æger sensu aliquo careat, debeat pars proxima inungi?* R. Cum Com: DD. Affir.

Q. *An secluso periculo animæ proximi teneatur Parochus ministrare Extremam Unctionem cum pe*

riculo

riculo propriæ vitæ vg. tempore pestis? R. Affirmat Syl: Nug. sed plures alii negant. *Maj.*&c.

Et hanc sententiam utpote communiorem potest Parochus sequi excepto casu, quo infirmus absq; ullo alio Sacramento moreretur. Potest tunc virgæ argenteæ seu alterius usq interservire ad ungendum infirmum è loco remotiori. *Lay* &c.

Q. *An si Parochus Oleum benedictum non habeat, possit non benedictum adhibere?* R. Cum Com: DD. neg: contrariam vocat *Sua:* temerariā, ideo id tute suaderi non potest; miscere tamen potest in defectu aliquantulum Olei nō benedicti vg. 3tiam partem cum duabus benedicti, similiter faciendum in defectu aquæ benedictæ, in quo debent præmoneri rudiores, qui simplicem pro benedicta substituunt, præcipuè in benedictionibus Paschæ.

Q. *An Sacerdos infirmus possit sibi ipsi administrare Extremam Unct:?* R. Non, quia Minister hujus Sacramenti debet esse persona distincta, sicut ad Baptismum.

Q. *An Parochus, si Oleum S. domum deferat, credens se noctu ad ægrum vocandum, peccet mortaliter?* R. Negat *Dia.* &c. Imo potest per diē & noctem retineri sine omni peccato, quod intelligendum est si alias foret periculum, ne forte serò veniret.

Nota: Sacerdos ægrotus inungi debet ut alii infirmi, excepto quod non palma ungi debeat,

debeat, cùm jam ſit in ſuſceptione Sacerdotii uncta, ſed pars ſuperior manûs ungenda eſt.

Q. *An peccat, qui omittit recitationem Litaniarum Pſalmorum?* R. Non, quia prædictæ praæces ſunt tantum Conſilii.

Laudabile erit, ſi dum hoc Sacramentum adminiſtratur plures aſſiſtant Sacerdotes, vel ſaltem probi viri, ut Oratio totius Eccleſiæ ad effectum hujus Sacramenti côadjuvet Bened: XIV. *De Syno. Diæ.* l. 7. c. 19. §. 1.

Q. *Quidam infirmum unxit per errorem nō Oleo S. ſed Chriſmate, num cognito errore repetenda eſt unctio?* R. Cum *Lay.* nihil eſſe repetendum ſed rem DEO eſſe committendam tum quia ſine ſcandalo reiterari non poteſt. Tum quia *Lug. Lean. Ami.* docet, quod ſit probabile hoc Sacramentum valide conferri in materia S. Chriſmatis.

Amicus addit in curſu Theo: T. 8. Diſp: 19. Sec: 3. quod in caſu in quo non poſſit haberi S. Oleum, poſſet uti Chriſmate.

CAPUT IImum.

De Sacramento Matrimonii.

§. 1mus.

De Sponſalibus.

Q. *Quid ſunt Sponſalia?* R. Promiſſio vera volun-

voluntaria, deliberata, ac mutua, signo sensibili expressa, futuri matrimonii inter personas jure, & naturâ habiles.

Q. *Quæ requiruntur ad valorem Sponsaliũ?* R. 1. Ut sit promissio vera, & nõ ficta. 2. Ut sit voluntaria. 3. Ut sit mutua, & acceptata. 4. Ut sit verbis, aut nutibus, seu signo aliquo externo expressa. 5. Requiritur tàm in Masculo, quàm in Fœmina annus septimus completus, nisi prudentia præveniat ætatem, quia tunc potest haberi rationalis consensus, ut patet ex Cap: *Juvenis.*

Q. *Quare Sponsalia præmittuntur Matrimonio?* R. Quia ardua res est Matrimonii, utpote in quo vir & mulier, ita colligantur, ut nulla de causa, nec per ullam dispensationem eorundem vinculum post consummationem solvi, & priore vivente uxore, alia nulla super induci possit. Recte ergo sponsalia illi ut dispositio præmittuntur, tum ut maturâ deliberatione contrahatur, tum ut impedimenta, si quæ subsint, in apertum proferantur.

Q. *An sponsalia omninò præcedere debent Matrimonium?* R. Licet ordinarie præcedant, non sunt tamen de necessitate Matrimonii.

Q. *Sponsaliorum contractorum quis est effectus?* R. I. Obligantur Sponsi sub *mortali* contrahere secum Matrimonium. Nolens potest cogi ab Eppo censuris, dummodo hac ratione spontaneus contractus speretur; sin minus satius

ſatius eſt minus malum violatæ promiſſionis permittere, ut majus malum contracti Matrimonii vitetur. Tenetur autem reſiliens ad damni reparationem, quod ex fidei violatione alteri eſt illatum.

II. Contrahitur impedimentum publicæ honeſtatis, de quo vid: inferius §. 6. Tit: *Honeſtas.*

III. Contrahitur inhabilitas ad contrahendum alia ſponſalia. Siquidem illa *2da* ſponſalia, ideſt cum alia fœmina, & ſi eſſent jurata, imo etſi copula acceſſerit cum iſta 2da, quoniam contra fidem priorum ſponſaliorum ſunt inita, invalida ſunt. Com: DD.

Q. *Anna ſponſa ſciens ſe defloratam nihilominus tanquam virginem adhuc ſe præſentat, ubiq; locum virginum occupat, in ornatu capitis more virginum incedit, tandem tanquam virgo nubit, num peccat mortaliter?* R. *Die. Per. &c.* negant. Si vir non putetur defectum illum deprehenſurus, aut deprehenſum ægrè ſenſurus. Cùm nimis durum, & intolerabile onus foret fœminis vel detegere virginitatis ſuæ jacturam; vel innuptas perpetuò manere, non videntur ullâ lege ad eam manifeſtationem obligari; ſiquidem nec vir ſolet, aut debet ſuos proprios defectus propalare, & par utriusque merito cenſetur conditio.

Eô caſu non fingeret ſe virginem, ſed ſolum tegeret ſuum defectum. *Burg. Cent. 2.*

Q. *Sponsis an licent tactus impudici?* R. Non; cùm proxime disponant ad copulam, & pollutionem; etsi liceant oscula & amplexus in signum amoris. *San. &c.*

Q. *Ob quas causas dissolvi possunt sponsalia?* R. 1. Cùm unus illorum ingreditur Religionem, alter manet liber, nec tenetur expectare professionem. An verò non admissus ad professionem, & rediens ad sæculum liber sit obligatione Sponsalium? Alii negant, alii probabilius affirmant. *Villa*, Cognoscens autem sponsus sponsam sub spe Matrimonii nō potest ingredi Religionem.

2. Sponsalia etsi jurata solvuntur per votum simplex castitatis factum tam ante, quàm post ipsa Sponsalia, quia in sponsalibus subintelligitur ista tacita conditio: nisi perfectior vitæ status eligatur. Idem dic de voto Ordinis Com: DD.

3. Dissolvuntur per susceptionem Sacri Ordinis, quia per susceptionem Ordinis censetur eligi perfectior status.

4. Si in contractu Sponsáliorum tempus determinetur, eoq; completo unus illorum non velit contrahere, alter manet liber.

5. Sponsalia etsi jurata sint per discessū alterius sponsi in terras longinquas absque licentia alterius, dissolvi possunt.

6. Irritantur per subsequens Matrimoniū validè, licet injustè celebratum cum alia persona.

7.

7. Dissolvuntur etiam per interveniens impedimentum dirimens Matrimonium vg. *Affinitatem*. Item per alterius sponsi fornicationem, quamvis fœmina sit vi oppressa.

8. Solvuntur si notabilis mutatio accedat, seu aliquid superveniat, quod si à principio extitisset, merito à sponsaliis abstinuisset vg. si unus illorum haberet lepram, vel morbum gallicum &c.

9. Possunt dissolvi mutuo consensu, & mutua remissione ipsorum sponsorum, etiamsi fuerunt jurata.

10. Si non adimplentur conditiones, sub quibus celebratæ fuerant.

Nota: Si causa solvendi Matrimonii moraliter est certa, nulla judicis Ecclesi: authoritate opus ad solvenda sponsalia, nisi ratione vitandi scandali.

§. 2dus.

De Bannis seu denuntiationibus.

Q. *Quid sunt Banna seu denuntiatio?* R. Est publica proclamatio in facie Ecclesiæ de Matrimonio, duorum inter se contrahendo facta ad eum finem, ut si aliquod impedimentum subsit, à fidelibus detegatur.

Q. *In quo loco fieri debeant?* R. Ordinariè in Ecclesia; posse autem fieri etiam vg. in Cæmeterio affirmat *Pon. Lay.* cùm etiam in tali casu concursus populi haberi possit. *Tan.* d, 8. n. 126.

Q. *Quandonam debent fieri?* R. Tribus diebꝰ Festivis cōtinuis, per quos intelliguntur dies, quibus convenire solet in Ecclesiam multitudo populi. Continui autem dies sunt, inter quos non interponuntur multi dies festivi.

Q. *An possunt fieri tribus diebus festivis continuis id est immediate succedentibus?* R. Affirm: *Kug. Tamb. Dicas.* Nisi speciale sit alicujus loci præceptum, & nisi suspicio sit de aliquo impedimento. Si necessitas foret aliqua, & adesset concursus populi, possunt etiam esse die feriali. Affirm: *Lay.*

Q. *An Parochus omittens proclamationem incurrit suspensionem?* R. Hanc pœnam nō ipso facto incurreret, nisi per sententiam Judicis; peccaret tamen mort: quia Matrimonium secundum quid esset Clandestinum, esset tamen validum. *Engel.*

Q. *Si contracturi sunt diversæ Parochiæ, an in utraq; debent fieri Bannæ?* R. Affir: nisi consvetudo aliqua obtineat, ut in ejus solùm Parochia fiant, ubi nuptiæ sunt celebrandæ.

Q. *Quis potest dispensare in Bannis, ne absolutè fiant, vel una tantum?* R. Episcopus, vel ex ejus delegatione alius Superior. Sine gravi causa non debet dispensare, monet Bened: XIV. Const: *Satis vobis* Bull: T. 1. n. 55. Peccant illi, qui sine ulla necessitate procurant dispensationem. *Ibidem. idem.*

Q. *An Parochus propriâ authoritate dispensare*

posset

posset in Bannis? R. Non. Nisi urgeat necessitas instantis mortis pro accipienda in conjugē concubina ad satisfaciendum famæ, aut filios legitimos relinquendum. *Com. DD.*

Q. *An si post factas Bannas longo tempore vg. intra 2. vel 3. Menses non contractum est Matrimonium iterum præmitti debeant Matrimonio?* R. Affir: eò quod intra tale tempus facilè iterum novum impedimentum oriri queat.

§. 3tius.

De Matrimonio quo ad substantiam.

Q. *Quid est Matrimonium?* R. Est Sacramentum inter baptizatos, quo vir & mulier sibi mutuo legitimè corpora sua tradunt ad perpetuam vitæ societatem, usum prolis suscipiendæ, & remedium concupiscentiæ.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: *Legitimum*, quod est contractus legibus conformis non tamen Sacramentalis, uti est inter Judæos. *Ratum* est contractus fidelium Sacramentalis ab Ecclesia approbatus, non tamen adhuc copulâ carnali completus. Et *Consummatum*, quod est contractus Sacramentalis fidelium copulâ carnali completus.

Q. *Quotuplex est adhuc?* R. 2plx: *Solenne*; quod fit cum assistentia Parochi & duorum testium saltim. Et *Clandestinum*, quod fit sine dictis solennitatibus, & ibi solum valet, ubi Triden: non est promulgatum.

Q. *Quotuplices sunt solennitates Matrimonii?* R.

2plices:

aplices: *Substantiales*, sine quibus invalidum redditur Matrimonium. Talis è Jure *Trid.* est præsentia Parochi & duorũ testium omnino. Aliæ *accidentales*, sine quibus validum, sed illicitum est Matrimonium, tales sunt Bannæ, benedictio &c.

Q. *Quæ est materia, & quæ forma?* R. *Remota* materia sunt corpora contrahentium ut actu tradita vel tradenda. *Proxima* verò est corporum mutua traditio. *Forma* sunt verba vel nutus contrahentium mutuum consensum exprimentes.

Q. *Quis est Minister?* R. Ipsi contrahentes faciunt unum Ministrum totalem. Parochus enim est tantùm assistens. Qui cùm dicit: *Ego vos conjungo*: sensus est: juxta *Scot.* hic: Ego vestram conjunctionem approbo.

Q. *Ad quid est institutum Matrimonium?* R. Propter educandam prolem & mutuum obsequium viri & mulieris, ac remedium concupiscentiæ.

Q. *Qui sunt effectus Matrimonii?* R. Præter gratiam habitualem & Sacramentalem sunt alia dona gratiæ ad perficiendum amorẽ conjugalem, & indissolubilem unitatem inter conjuges, ad frænandam indecentem concupiscentiam, & ad rectam prolis educationẽ.

Q. *Quo in loco celebrari debeat Matrimonium?* R. Ordinariè in loco sacro, ex causa tamen posset etiam in loco non sacro, vg. si malitiose

tiose impediendum esset Matrimonium. Vel cùm sine periculo non est accessus ad Ecclesiam. In Ecclesia tamen debet fieri benedictio. *March.*

Sciendum I. Debitum conjugale *reddere quidem licet, sed petere non licet illi, qui* Matrimonio contracto sciens, & voluntarie consangvineā vg. uxoris in *1mo* vel *2do* gradu cognovit, nisi dispensatione obtentâ ad efectum petendi debitum: *Idem dicendum* si vg. uxor peccaret cum consangvineo sui viri in dictis gradibus.

Nec *illi, qui* bonâ fide contraxit Matrimonium, sed postea prudenter dubitat de valore ejus.

Nec *illi, qui* Matrimonium contraxit post emissum votum simplex perpetuæ castitatis, nisi dispensationem obtineat.

Sciendum II. Debitum conjugale nec petere, nec reddere licitum est, si uterq; conjunx sciat Matrimonium esse nullum. *Item* Si uterq; conjugum communi consensu continentiam voverit, & in eo etiam juri petendi renuntiaverit.

§. 4tus.

De Cœlibatu.

Q. *Verumne id est: quod Ecclesia Catholica reprobet Matrimonium?* R. 1. Falsum est, quinimo adeo æstimat, ut Sacramentum esse profiteamur.

R. 2.

R. 2. Eccla Cath: reprobat Matrimonium *Sacrilegum invalidum*, Divinæq; legi è diametro *oppositum*, dum quis contra votum castitatis, & juramentum DEO voluntarie factum, uxorem ducit; Dicit enim Scrip: Psalm: 75. *Vovete & reddite Dno DEO &c.*

Q. *Quæ lex obligat, ut qui perpetuam DEO voverunt castitatem à Matrimonio abstineant?* R. Lex DEI, & naturæ rationalis, hæc enim præcipit sicut in omni alia materia, sic & in præsenti: *Juramentis & promissis voluntariè DEO præstitis, omnino standum esse.*

Q. *Objiciunt Dissidentes: S. Paulus vocat doctrinam dæmoniorum, quæ prohibet nubere* 1. Tim: 4. *sed hoc facit Rom: Ecclesia obligans ad Cælibatum?* R. Recte vocatur doctrina dæmoniorũ, quæ *absolutè & non libere* volentes obligat ad Cælibatum, & nubere prohibet, hoc autem Eccl: Rom: non facit; sed solùm adstringit ad Cælibatum illos *jure positivo Apostolico*, qui libere voverunt DEO castitatem, seu qui suscipiunt benevole S. Ordines, quibus ex dispositione Ecclesiæ anexum est votum & obligatio perpetuæ castitatis. Cælibatus enim secundum se est status perfectior Matrimonio. 1. *Cor.* 7. 39. *Math:* 19. &c.

Q. *Cælibatus est res difficillima, plerisq; impossibilis, multa parit flagitia, & scandala?* R. 1. Status Clericalis & Cælebs nulli impossibilis est, quia tamen aliquibus difficilis accidit?

non

non facilè à talibus suscipiatur sine prævia consultatione, & virium suarum disquisitione. Si autem susceptus jam est? etiam observari potest à quolibet cum DEI gratia, (*sine qua nemo potest esse continens*) quam DEUS nulli denegat, dummodo adhibeantur media, quæ ex parte hominis requiruntur, uti sunt orationes, sobrietas, fuga otii, & occasionum, custodia oculorum, mortificatio corporis, memoria Novissimorum, amor suæ bonæ famæ.

Hæc media adhiberi debent etiam à conjugatis, quando alter conjunx est absens, vel ægrotat, vel quando tentatur ad alienam concupiscendam. *De Reliquo*: tentari, sentire motus contra castitatem absq; consensu voluntatis, peccatum non est; cohibere autem consensum voluntatis in nostra libertate est.

R. 2. Flagitia non parit Cælibatus, sed abusus illius; sicut inter nuptos: adulteria nõ parit Matrimonium, sed abusus Matrimonii. *Et sane*, vix minora & pauciora fors peccata contra castitatem reperientur in conjugatis, quam Cælibatum profitentibus; An ergo lex obligans uxoratum (ut sit contentus una uxore, & alienam neq; concupiscat, neq; tangat) vituperari, & solvi debet, si uxorati multoties eam violent, & gravissimam difficultatẽ propter vitæ suæ licentiam experiantur in ea observanda? utiq; nemo id afirmabit?

Cur ergo legem Cælibatus reprehendunt,

&

& ſolvi cupiunt Diſſidentes, ſi forte à qui-buſdam perverſis violetur, vel aliqui omnia ſenſualitati ſuæ indulgentes contra caſtitatem tententur?

Q. I. *Utiq;* *Scrip. dicit* Gen: 1. Creſcite & multiplicamini. II. Oportet Epiſcopum eſſe unius uxoris virum. 1. Tim: 3. III. Honorabile Connubium in omnibus, *ergo etiam in Clericis?* R. Ad I. Id eſſe benedictionem, quia etiam ad piſces & aves dixit idem pariter DEUS. *Vel* ſi fuit præceptum? fuit tantum pro illo tempore, quo erat terra adhuc vacua; alias Elias Hiere: uterq; S. Joan: &c. violaſſent hoc præceptum, quod dici nequit.

R. Ad II. Hic textus non vult poſitive ut Epiſcopus habeat unam uxorem, ſed ut non eligatur uxoratus, (ut initio Eccleſiæ fiebat propter penuriam aptorum hominum) niſi tantum talis, qui nec ſucceſſive, nec ſimul habuerit plures uxores, quàm unam; à qua tamen quo ad thorum fieri debebat ſeparatio ſuſceptis SS. Ordinibus. *S. Chriſo. in 1. Tim. & in c. 1. ad Tit.*

R. Ad III. Ly: *in omnibus* non denotat perſonas *omnes* indiſcriminatim, ſed eas tantū, in quibus nullum reperitur impedimentum. *Vel* ſolum denotat Matrimonium *omni ex parte* eſſe honorabile, ſive ratio Sacramenti, ſive proles, ſive alii fines illius ſpectentur.

Alia

Alia praxis fuit in Eccleſia Græca, quæ adhuc toleratur, ubi quamvis Eppi ab omni Matrimonio abſtinere debeant tam contracto, quàm contrahendo; Sacerdotes tamen, qui ante ſuſceptos SS. Ordines illud contraxerunt, Matrimonio uti poſſunt; ſed poſt ſemel ſuſceptos SS. Ordines id contrahere amplius nec licuit, nec licet.

§. 5tus.

De Parocho contrahentium Matrimonium.

Q. *Quinam cenſetur proprius Parochus contrahere volentium Matrimonium?* R. 1. Valide aſſiſtere poteſt tam Parochus ſponſi, quàm ſponſæ; Imo &ſi eſſet excommunicatus non toleratꝰ: interdictus, ſuſpenſus, & irregularis, quia hujuſmodi aſſiſtentia non eſt actus juriſdictionis. Imo etſi eſſet vi, aut dolo adactus.

R. 2. Nõ ſolum Parochus Urbis, aut Pagi, in quo contrahentes habent domicilium, ſed etiam proprius Parochus cenſetur: Papa in toto orbe: Epiſcopus in ſua Diæceſi: Vicarius Generalis, Capitulum ſede vacante. Dicti Prælati poſſunt loco ſui delegare jus aſſiſtendi alicui Sacerdoti, quamvis Parochus loci eſſet invitus, & inſcius

Q. *Quotuplex eſt proprius Parochus?* R. 2plx. *Originis* & *Domicilii.* Si quis tamen in uno loco natus ſit, in alio autem Domiciliũ contraxit, non Parochus *Originis*, ſed Domicilii

aſſiſtere

aſſiſtere debet, quia Parochianum conſtituit non tam origo, quam Domicilium.

Q. *Quantum temporis requiritur ut in aliqua aliena Parochia Parochianus quis efficiatur?* R. Habitatio quæcunq; etiam breviſſima, & ſi per horam ſolum incepit habitare, ſufficit in eo, qui domicilii figendi animo ad locum vg. Parochiæ N. advenit.

Q. *Qui Parochus Matrimoniis Vagorum aſſiſtere poteſt?* R. 1. *Vagus* dicitur, qui nullibi domicilium habens verſatur in loco N. ſine animo manendi. *Peregrinus* autem, qui alibi domilium habens in loco N. moratur animo non permanendi.

R. 2. Matrimoniis vagorum (non autem Peregrinorum) quilibet Parochus validè & licitè poteſt aſſiſtere, conſulto tamen prius Officio.

Idem dicendum eſt de eo: qui etſi quidē teſtimonium liberi ſtatûs habeat, ſed incertū, & ſuſpicione obnoxium, talis ad Officium remittatur, ibi juramentum ſuper liberum ſtatū præſtet, Parocho præſtiti juramenti teſtimonium afferat ex Officio, quod circa Librum Metrices Copulatorum conſervabitur.

Q. *An Parochus ſuis Parochianis etiam extra ſuam Parochiam validè aſſiſtere poteſt?* R. Affir: quia ſic non deſinunt eſſe Parochiani.

Q. *Quam pœnam incurrit Parochus aſſiſtens Matrimonio alienorum Parochianorum?* R. Ipſo jure tamdiu

tamdiu ſuſpenſus manet, quamdiu Epiſcopo videbitur. *Trid.*

Q. *An Sacerdos habens delegationem à Parocho ad aſſiſtendum poſſit ſubdelegare alteri?* R. Non. CC. DD. Facultas autem, quam Parochus alteri dat Sacerdoti, omnino debet eſſe expreſſa, tacita non ſufficit.

Q. *An valeret Matrimonium, ſi ei aſſiſteret Parochus, cui Eppus interdixerat, ne aſſiſteret?* R. Affir: quia per hanc inhibitionem Parochus non deſinit eſſe Parochus; Tum quia generaliter Matrimonium contra interdictum Eccleſiæ celebratum valet. Niſi aliquod aliud impedimentum dirimens interveniat. Bened: XIV. *De Sgno* c. 7.

Q. *An filii vel filiæ peccant, ſi contrahant Matrimonium invitis vel inſciis Parentibus?* R. Nō; ſi contrahant cum dignis, & paris conditionis abſq; ullo contēptu Parentum, & incō modo Familiæ, ſecus? peccarent mortaliter. *Sanch:* Ordinarie tamen conſenſus Parentum requiritur, & benedictio eorum petenda eſt.

Nota 1. Jungendi Matrimonio non ſunt, qui ignorant neceſſaria ad ſalutem. Bened: XIV. *Ency.* n. 42.

Nota 2. Parochus tenetur à ſponſo & ſponſa privatim & ad aurem explorare liberam voluntatem ante contractum. Bened: XIV. Conſt: *Nimiam Licentiam.*

Q. *Quo ritu Matrimonium? & ubi contrahi debet*

debet inter maritum latinum, & mulierem græcounitam? R. Latino ritu coram Parocho latino; Inter maritum verò græcounitum, & mulierem latini ritûs potest contrahi vel coram Parocho græcounito præsentibus duobus vel 3bus testibus; Vel coram Parocho latino ubicunq; Maritus græcounitus voluerit.

Ejus autem loci ac ritus Parochus assistere debet, ubi, & quo ritu Matrimonium contrahitur. *Idem Const: Et si Pastoralis.*

Q. *Licitumne sit Matrimonium inter Catholicũ & Dissidentem?* R. Non; nisi in gravi causa, quia hoc agendo fit communicatio in Divinis. *Idem de Syno.*

Potest tamen contrahi cum consensu Eppi 1. Si absit periculum aversionis, & persona Catholica permittatur libere vivere in sua Religione. 2. Ut non impediatur ritu Catholicò prolem educare. 3. Ut non sit facile Catholicæ Personæ in sua Religione invenire conjugem sibi parem, vel è contra. 4. Ut hæreticus non sit denunciatus, nec notorius percussor Clerici. 5. Ut eo loco passim sit consvetudo sic contrahendi absque scandalo.

Q. *Quando benedictio dari debet sponsis?* R. Vel in Missa de sponsis celebranda ante contractum Matrimonii. Vel immediate post ipsum contractum, uti habetur in Rituali.

Benedictio hæc dari debet omnino à Pa-

rocho

rocho sponsi vel sponsæ, vel etiam ab alio Sacerdote, sed cum expressa licentia Parochi sponsi vel sponsæ: Nam sine dicta facultate, si benediceret alius Sacerdos, ipsô factô incurreret suspensionem ab Officio, donec ab Episcopo Parochi absolutionem habuerit. *Triden: Sess.* 24.

Notandum. Etsi fœmina aliqua sciatur esse imprægnata, tamen, si sint primæ nuptiæ ex parte ejus, benedictio danda erit. Etiam dum post nuptias ad Ecclesiam venerit, introducenda est more solito, post partum veniens ad Ecclesiam introducenda seu benedicenda est, dummodo actu sit in legitimo Matrimonio. *D. Abreu. Mosmill.*

Nuptiæ inter Catholicum & Dissidentem multò rectius non sunt benedicendæ, neq; Missa in præsentia hæretici celebranda. Bened: XIV. de Syno: Diæc: l. 6. c. 5. §. 5.

Q. *Si per oblivionem aliquam benedictio tam in Missa, quàm tempore contractûs Matrimonialis omitteretur?* R. Non esset mortale; nisi sequeretur contemptus, aut scandalum.

§. 6tus.

De impedimentis Matrimonii.

Q. *Quid est impedimentum Matrimonii?* R. Est obstaculum quoddam impediens ne licitū, aut validum fiat Matrimonium.

Q. *Quotuplicia sunt impedimenta?* R. Duplicia: *Impedientia* & *Dirimentia*.

Q.

Q. *Quæ est differentia inter illa impedimenta?* R. Hæc, quod Matrimonium cũ impedimento *dirimente* ſit illicitum & invalidum. Contractum verò cum *impediente* licet ſit validũ, tamen eſt illicitum.

Q. *Quæ ſunt impedimenta impedientia Matrimonium?* R. Præter peccatum mortale, & excommunicationem, in quibus illicitum eſt omnino contrahere Matrimonium, ſunt ſequentia, quæ ſola ſunt ex ordinatione Ecclesiæ hodie in uſu.

1. Votum ſimplex caſtitatis perpetuæ.

2. Votum Religionis ingrediendæ.

3. Sponſalia. Et 4. Eccleſiæ vetitum. Impedimentum verò *Catechiſmus* per *Triden.* Impedimentum *Criminis* uti: *raptus* ſpõſæ alienæ: *Presbytericidium &c.* per contrariam conſvetudinem ſublatum eſt.

Q. *Quid intelligitur per votum ſimplex caſtitatis?* R. Illud: quod, qui fecit votum caſtitatis privatè, *vel* votum non cognoſcendi fœminã, *vel* votum recipiendi S. Ordines, *vel* votum cælibatûs non poteſt licitè contrahere Matrimonium ſine diſpenſatione.

Votum verò non fornicandi, aut nõ peccandi contra caſtitatem non eſt impedimentũ.

Q. *Petrus obſtrictus votô ſimplici caſtitatis ſcienter contraxit Matrimonium, an validè?* R. Validè, ſed illicitè, & toties peccabit, quoties debitũ petet (donec ipſi diſpenſatio procurabitur) reddere

reddere tamen potest, quin tenetur, si petatur à conjuge. Idem dicendum, si fœmina simile votum fecisset.

Q. *Quis potest dispensare, ut Petrus debitum petere valeat?* R. Episcopus. Si autem ante initum Matrimonium rescivisset Confessarius de voto hoc Petri, tunc foret procuranda ipsi Dispensatio à S. Pœnitentiaria in ordine ad licitè contrahendum Matrimonium.

Q. *Vi hujus dispensationis, quam haberet Petrus ab Episcopo, possetne, mortuâ illâ uxore, aliam ducere?* R. Non, quia hæc dispesatio conceditur solùm ad hoc, ut possit debitum petere ab uxore, quam nunc habet, sed mortuâ illâ revivíscit votum, adeoq; ad licitè contrahendum aliud Matrimonium requiritur Dispensatio Papalis.

Q. *An non etiam Episcopus valeat dispensare super voto castitatis perpetuæ & Religionis in ordine ad licitè contrahendum Matrimonium?* R. Non quidem jure ordinario, sed per accidens potest, quando sequentia occurrunt. 1. Magnum incontinentiæ periculum. 2. Grave scandalum. 3. Difficilis recursus ad Papam, vel Nunciaturam ob distantiam loci, vel paupertatem voto adstricti. 4. Si vota non fuerunt absoluta, perfecta, sed solum conditionata.

Q. *Paulus fecit votum Religionis ingrediendæ, eo non attento contraxit Matrimonium sine dispensatione,*

tione, an peccavit? R. Peccavit mort: sed consummato Matrimonio poterit licitè & reddere, & petere debitum absq; ulla dispensatione. Quia tale votum non est formale votū castitatis, *Palaus* cum CC. idem dicendum de eo, qui vovit cælibatum, sive non ducere uxorem.

Q. *Quid intelligitur per impedimentum Ecclesiæ vetitum?* R. 1. Prohibitio, quæ fit ab Eppo, vel Parocho ob dubium impedimenti alicujꝰ, vel inhabilitatis inter copulandos.

R. 2. Quod vetitis ab Ecclesia diebus nō liceat solemniter celebrare nuptias scil: tempore Adventûs usq; ad Epiphaniam, & à feria 4ta Cinerum 'ad Dominicam 1mam post Pascha inclusivè.

§. 7mus.

De impedimentis dirimentibus.

Q. *Quotuplicia sunt impedimenta dirimentia?* R. Duplicia: Alia quæ invalidant Matrimonium jure naturali seu Divino, & talia sunt: Error, impotentia perpetua, consangvinitas in 1. gradu, Vis, Ligamen.

Et alia, quæ invalidant solum jure Ecclesiastico, & hujusmodi sunt reliqua. In his Papa dispensare potest, quia in cujus potestate est legem ponere, in ejus potestate est dispensare in illa, sed Papa est Conditor juris Ecclesiastici. Ergo etiam & dispensator.

In illis tamen, quæ dirimunt jure Divino

dispen-

dispensare non potest, quia dispensatio est juris relaxatio, Papa autem non habet potestatem in jus naturale & Divinum, cùm hæc sint ordinis superioris. Habet tamen potestatem declarandi & interpretandi, quando præcepta naturæ obligant, quando non, in quibusdam gravissimis casibus.

Q. *Si impedimentum aliquod dirimens supervenerit post validè contractum Matrimonium?* R. Tunc illud jam nō dirimeret, sed solùm tolleret jus petendi, vel & petendi, & reddendi, prout casus tulerit; ut si vg. uterq; conjunx conscius esset impedimenti vg. affinitatis de novo per peccatum contractæ.

Q. *Quæ sunt illa impedimenta dirimentia?* R. Sequentibus versibus expressa:

Error, Conditio, Votum, Cognatio Crimen.
Cultûs, Disparitas, Vis, ordo, ligamen, honestas.
Ætas, affinis, si Clandestinus, & impos.
Raptaq; sit mulier, nec parti reddita tutæ:
Hæc socianda vetant connubia, facta retractant.

ERROR.

Q. *Quotupliciter potest error contingere in Matrimonio?* R. Dupliciter: Unus circa substantiā personæ, ut si quis ducat Annam, putans esse Evam. 2. Circa qualitatem Personæ, ut si quis ducat Annam putans illam esse nobilem, divitem, virginem, quam postea talem non invenit.

Error circa substantiam Personæ semper inva-

invalidat Matrimonium, quia taliter errantis nullus est consensus, *nihil enim est volitum, nisi præcognitum.*

Error autem circa qualitatem Personæ per se non dirimit Matrimonium, quia in tali casu contractus quo ad essentiam est voluntarius, nam intentio nubendi vg. cum Anna non respicit qualitatem illam in Anna (vg. nobilitatem) per se & tanquam objectum, sed tanquam aliquid accidentale objecto per se.

Si tamen contrahens cum Anna diceret sive expresse, sive intra se: duco te in uxorem, si virgo es, tunc utiq; dirimeret Matrimonium, etiam qualitatis error, nam si nō reperiret virginem, nullus esset illius consensus.

CONDITIO.

Q. *Quid intelligitur nomine Conditionis?* R. Intelligitur status servilis alicujus ex contrahentibus & quidem non qualiscunq; servitus, sed illa quæ mancipium reddit, ita subditum Domino, ut ab illo possit vendi pro suo libitu.

Q. *Quando error conditionis invalidat Matrimonium?* R. Tunc quando conditio errantis fit deterior, ut dum libera contrahit cum servo, quem credebat esse liberum. Siquidem Ecclesia hoc impedimentum apposuit, ut non fiat injuria liberis Personis, magna autem esset

set injuria illius liberæ, quæ mancipio traderet corpus suum, & sic ratione vinculi cum ipso fieret aliquo modo mancipium.

Quado autem Matrimonium contractum fuisset cum errore conditionis, ita ut persona cum qua contrahitur. esset æqualis aut melioris conditionis, quàm ille, qui sic erraret, non esset invalidum ut si vg. servus contraheret cum serva, quam putabat esse liberam, aut cum libera, quam judicabat esse servam; Quia in utroq; casu conditio contrahentis nō est deterior, sed in 1. casu est æqualis, in 2. melior est, & sic nulla est injuria erranti.

V O T U M.

Q. *Quale votum dirimit Matrimonium?* R. Non simplex ut dictum est superius. (dempto unico, si uxor in sæculo continentiam vovens cum consensu Episcopi, marito licentiam daret, aut Ordines suscipiendi, aut S. Religionem profitendi, eô mortuô, si contraheret cum alio, Matrimonium esset nullū. *Cap. Quia* 10.) sed votum solemne tam Religiosæ Professionis, quàm Ordinis S., si antecedat contractum Matrimonii.

C O G N A T I O.

Q. *Quid est Cognatio?* R. Est quædam conjunctio inter certas Personas.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: Legalis, Spiritualis, & Naturalis. *1ma Legalis* est propinqui-

pinquitas Personarum ex adoptione proveniens.

Q. *Quid est adoptio?* R. Est Personæ extraneæ in Filium aut filiam legitima assumptio; quæ fieri debet Authoritate Publicâ, seu Magistratûs.

Alia est *perfecta* adoptio: per quam Persona extranea transit in potestatem adoptantis, & fit hæres illius necessarius, acsi esset filius naturalis. Hæc adoptio fit authoritate supremi Principis Regionis.

Alia *imperfecta*, per quam adoptatus non transit in potestatem adoptantis, (quia est sub potestate Patris sui naturalis) & non est hæres necessarius in testamento, sed tantum ab intestato.

Q. *Qualis ex his dirimit Matrimonium?* R. De *perfecta* omnes DD. affirmant. De *imperfecta* alii negant, alii cum *Scoto in 4. d. 40. q. uni.* affirmant.

Cognatio legalis dirimit Matrimonium in linea recta inter ipsum adoptantem & adoptatum, hujusq; solos filios carnales descendentes usq; ad 4. gradum.

2. In linea collaterali inter ipsum adoptatum, & solos filios carnales adoptantis & non ultra.

3. Inter adoptatum & uxorem adoptantis & è contra.

Q. *Quid est cognatio spiritualis?* R. Est pro

pinqui-

pinquitas inter aliquas personas ex generatione spirituali procedens scil: *Baptismi* vel *Confirmationis*. Inter quas autem personas contrahitur dicta cognatio, videatur ubi de *Baptismo*.

Hæc cognatio est ex solo jure Ecclesiastico statuta. Trid: Sess: 24. c. 2. Cur autem Ecclesia hanc cognationem spiritualem constituerit potius ex susceptione *Baptismi* & *Confirmationis*, non verò aliorum Sacramentorum? quia sicuti per generationem naturalem contrahitur naturalis cognatio, ita etiam per spiritualem generationem, quæ fit per hæc Sacramenta, constituitur cognatio spiritualis, & sicuti cognatio naturalis dirimit Matrimonium, ita & spiritualis.

Q. *Quid est cognatio naturalis?* R. Est vinculum Personarum, quæ ab eodem proximo stipite per carnalem propagationem descendunt. Et hæc cognatio vocatur etiam consangvinitas, quæ distingvitur per lineas & gradus.

Q. *Quid intelligitur per stipitem: lineam, gradū?* R. Stipes est persona illa, à qua aliæ personæ de quarum cognatione tractatur descendunt vel ascendunt.

Per *lineam* intelligitur collectio personarū tam ascendentium quàm descendentium ab uno eodemq; stipite.

Per *gradum* intelligitur major vel minor

distantia

distantia unius Personæ ab alia secundùm lineam consangvinitatis.

Q. *Quotuplex est linea?* R. 2plex: 1. *Recta* est illa secundùm quam multæ personæ descendunt ab uno stipite, ita ut una sit genita ab alia vg. Filius à Patre, Nepos à Filio. Et hæc *alia* est *descendens*, quæ est à Persona generante ad genitas. ut Pater, Filius, Nepos &c. Et alia *ascendens*, quæ est à Persona genita ad generantem ut Pater, Avus, Proavus, &c.

2. Collateralis linea est, secundùm quam multæ Personæ ab uno stipite procedunt, ipsæ tamen Personæ à se invicem non descendunt, ut est Frater & Soror.

Hæc linea *Collateralis* dividitur in *æqualem* & *inæqualem*. In *prima* continentur gradus consangvineorum, æqualiter à stipite distantium uti sunt: duo Fratres aut Sorores, *vel* eorum filii aut filiæ &c.

Si autem unus ab altero distet uno vel altero gradu remotius à communi stipite? dicuntur esse in linea *inæquali*. Sic frater à suæ sororis aut sui fratris filia distat inæqualiter, quia frater à communi stipite distat 1. gradu. Fratris autem aut sororis filia 2. gradu distat.

Q. *Ad quem gradum extenditur hoc impedimentū dirimens Matrimonium?* R. Ad 4. gradum inclusive. Consangvinei enim in 1mo & 5to gradu. Vel in 4to & 5to gradu licite possunt contrahere secum matrimonium.

Q. *Infideles conjuncti in gradu prohibito debetne separari post Baptismum, si fiant Christiani?* R. Non, si gradus prohibitus est illius generis, in quo solet Ecclesia dispensare. CC. DD.

C R I M E N.

Q. *Quid intelligitur nomine Criminis?* R. Intelligitur, non quodcunq; crimen etiam atrocissimum, sed necesse est intervenire, vel *Adulterium*, vel *Conjugicidium*, vel utrumq; cum certis tamen adjunctis. Jure Ecclesiastico hoc impedimentum introductum est, ut vitentur cædes & Adulteria.

Q. *Quotuplex est crimen dirimens Matrimonium?* R. 4plex: *1mum Conjugicidium* seu *Machinatio*: idest conventio uxoris cum tertio in mortem mariti, vel è contra; non aliter, quàm sub intentione contrahendi Matrimonium effectu secuto scil: morte.

Q. *Quæ requiruntur ad id conditiones, ut quis incurrat hoc impedimentum?* R. *1ma* Ut uxor vel è contra occidat Maritum sive per se & immediate, sive per alium jubendo, consulendo. Non sufficit ratihabitio post factam cædem secuta absq; conspiratione facta. *Lay. Les. 2da.* Ut vir & fœmina, qui Matrimonium intendunt, contrahere ambo in mortem conspirent. *3tia* Ut ex fine contrahendi secum Matrimonium machinentur in mortem. *4ta* Ut ipsa mors sequatur realiter ex eorum actione, & non alia de causa. *5ta* Ut intentio nubendi

à ne-

à nemine ſit revocata; Eaq; ut ſit expreſſa determinata, cum hac perſona, & non cum alia nubendi poſt mortem prioris conjugis. 6ta Ut unus machinantium ſit vero matrimonio ligatus, & non putativo tantùm.

Q. *Quod eſt crimen ſecundum?* R. Adulteriũ cum conjugicio ſcil: quando adultera, vel è contra occidit virum ſuum, ut contrahat cũ adultero, quamvis adulter non ſit conſors, ſeu conſcius occiſionis, non poteſt contrahere valide cum eodem adultero poſt mortem ſui occiſi mariti.

Q. *Quæ conditiones ad incurrendum immediatè dictum impedimentum requiruntur?* R. Ut adulterium ſit formale, ut utriq; conſtet, quod unus illorum ſit ligatus vero Matrimonio, & aliæ dictæ immediatè conditiones requiruntur.

Q. *Quid eſt crimen tertium?* R. Adulterium ſolum ſine conjugicidio ſed cõmiſſum ſub promiſſione, & fide datâ de Matrimonio contrahendo poſt alterius conjugis mortem.

Q. *Quæ conditiones requiruntur?* R. 1. Ut uterq; ſciat ſuum peccatum eſſe adulterium ſeu ſuperſtitem eſſe conjugem alterius, nam ſi unus ignoret, poterunt contrahere Matrimonium poſt mortem conjugis innocentis. 2. Ut perfectum adulterium & promiſſio fiat vivente legitimo conjuge adulteri. 3. Ut promiſſio ſit vera non ficta, nec ante adulterium revocata, ut ſit aliquo ſigno externo

mani-

manifestata; non requiritur ut sit mutua repromissio. *San. Sot. Pir. &c.*

Q. *Petrus conjugatus solitus rem habere cum Anna libera, quâdam die sic dicit Annæ: si moreretur uxor mea, ducerem te in uxorem, cui illa respondit: & ego ducerem te in Maritum, moritur uxor Petri, an posset ducere Annam?* R. Affir: Quia etsi habetur adulterium formale, non tamen promissio formalis Matrimonii, sed solum est velleitas Matrimonii. Non posset verò ducere, si dixissent: *ducam te in uxorem, ducam te in Maritum.* Com; DD. apud *Rosign.*

Q. *Quod est 4tum Crimen?* R. Adulterium cum contracto matrimonio invalido vivente conjuge legitimo; quando vg. quis ritè celebrato Matrimonio vivente unâ, contrahit cũ 2da; etiam post mortem primæ, crimen hoc dirimit Matrimonium cum illa 2da. Stantibus tamen his conditionibus: quod hæc 2da sciebat esse conjugatum vel è contra, & ab eo est cognita, aliter enim inter eos non contraheretur impedimentum.

Dixi *ritè?* quia si cum prima matrimonium esset nullum, tunc cum 2da foret validum.

CULTUS DISPARITAS.

Q. *Quando hoc impedimentum incurritur?* R. Quando fidelis scienter contrahit cum infideli, tunc & peccat graviter, & Matrimonium est nullum. Infidelis autem hic intelligitur non baptizatus, ut est vg. Judæus, gentilis &c.

&c. & etiam Catechumenus, qui esto jam habeat fidem, quia tamen nondum ingressus est per januam Sacramentorum scil: Baptismũ non potest accedere ad Sacramentum Matrimonii.

Q. *Quando ex conjugibus infidelibus unus convertitur ad fidem, & alter non, an conversus possit deserere conjugem infidelem, & nubere fideli?* R. Affirm: Etiamsi infidelis cohabitare vellet cũ converso ad fidem pacificè & absq; injuria Creatoris jx. Epist: 1. ad Cor: 7. Eo ipso enim quòd alter velit in infidelitate perseverare censent Theologi plures satis esse periculi in Neophito. Bened: XIV. *de Synod: Diæc.* l. 13. c. 21. Novæ Edit.

Si ergo conjunx infidelis convertitur, tenetur monere alterum conjugem num converti velit, dandiq; sunt illi ad deliberandũ aliquot dies, si converti renuat? poterit tunc cotrahere cum alio.

Q. *An Parochus posset assistere Matrimonio inter Hebræum & Hæreticum?* R. Non; quia esset invalidum ratione: Disparitatis cultus. Bened: XIV. Ep: ad Ducem Ebo: A. 1749. 9. Febr:

VIS seu METUS.

Q. *Quid per vim intelligitur?* R. Gravis metus, injuste incussus, quando nimirum aliquis per vim ad contrahendum inducitur Matrimonium, quod nullo modo contraxisset, nisi ad illud per vim compulsus fuisset.

Taliter

Taliter enim contractum Matrimonium est nullum, non solùm jure Ecclesiastico, sed etiam jure naturali & Divino propter defectum libertatis ad contractum Matrimonium requisitæ.

Dixi *Metus gravis*: quando timetur grave malum inferendum aut ipsi metuenti, aut personæ valde conjunctæ ut Patri, Fratri &c. Hujusmodi est metus mortis, mutilationis, carceris diuturni, gravis infamiæ, amissionis officii ad sustentationem necessarii, majoris partis bonorum exhæreditationis, qui *metus*, dicitur *cadens in virum constantem*, & talis metus reddit Matrimonium nullum in utroque foro.

Secus dicendum de *metu levi*, quando timetur leve malum vg. incussio colaphi, levis verberatio; Et de metu *reverentiali*, quo nimirum juvenis vel puella tantum ideo contenit in Matrimonium, quia timet, ne contradicendo agat contra reverentiam debitam Patri. Verum de hoc metu fusius consulantur Authores, quia quandoq; metus respectu unius levis erit, gravis respectu alterius.

O R D O.

Q. *Quid intelligitur per impedimentum Ordinis?*
R. Tres SS. Ordines, qui non solùm ratione voti solemnis castitatis, quod habent annexũ sed etiam ratione Ordinis dirimunt Matrimonium, ita ut si Clericus his SS. Ordinibus,

aut

aut uno illorum initiatus contraheret Matrimonium? nullum esset. Trid: Ses: 24. c. 9.

Si autem post initum prius Matrimonium (& si sit tantum ratum) suscipiantur SS. Ordines non dirimunt illud. Si verò talis Professionem in Religione aliqua fecisset, tunc dirimeretur illud matrimonium ratum, quia pro hac habentur jura, non pro illis.

Q. *An validè susciperetur S. Ordo à conjugato?* R. Affirm: sed illicitè, nihil enim deesset ad valorem cum uxoris consensus non sit de essentia Sacramenti Ordinis. *San. Lay.* Juxta quos uxor sic ordinatum ad consortium conjugale revocare potest, qui debitum conjugale reddere posset uxori petenti, sed ille petere non posset propter castitatem annexam Sacris Ordinibus.

LIGAMEN.

Q. *Quid nomine Ligaminis intelligitur?* R. Vinculum viri cum uxore post contractum legitime Matrimonium sive consummatum, sive tantummodo ratum. Quamdiu enim hoc vinculum durat, Matrimonium cum quovis aliud contrahendum impedit ac dirimit, non tantum jure Ecclesiastico, sed etiam Divino.

Polygamia seu pluralitas uxorum olim à DEO permissa viris nunc à Christo sublata ut pateat ex verbis Christi *Math. 19.* ut nec Papa dispensare possit. CC. TT.

Q. *Si impedimentum ligaminis vel aliud quod-*

cunq;

cunq; impedimentum Confessarius agnovit in Confessione & nullo modo dissvadere potest num debet copulare si venerint in Ecclesiam? R. Affirm: nam sicut debet communicare publice petentem Communionem, etiamsi sciat ex Confessione esse indignum, ita etiam & in hoc casu, idque propter sigillum Confessionis.

HONESTAS.

Q. *Quid est publica honestas?* R. Est quasi quædam affinitas jure Ecclesiastico introducta ob publicam justitiam honestatis; oritur hoc impedimentum duplici modo.

1mo Ex sponsalibus id est, qui sibi desponsavit Annam, non potest validè sine dispensatione Pontificia contrahere Matrimonium cũ ejus consangvinea intra 1. gradum vg. cum Matre aut sorore germana Annæ, in 2do gradu autem contrahere potest.

2do Oritur hoc impedimentum ex Matrimonio solùm rato vg. Petrus contrahit Matrimonium cum Rosa, eâ mortuâ ante Matrimonii consummationem, non potest consangvineam Rosæ inconjugem accipere usq; ad 4tum gradum inclusive. Vel è contra: Mortuo marito ante consummationem matrimonii uxor superstes non potest nubere ulli ex consagvineis defuncti mariti ad 4tum gradum.

Q. *Ex quibus spõsalibus oritur hoc impedimentũ?* R. Ex solis sponsalibus validis & absolutis, non verò ex conditionatis vel quacunq; ratione

tione nō validis: Neq; ex sponsalibus contractis à Parentibus nomine filiorum vel filiarum sine eorum consensu.

Q. *Ex sponsalibus ab initio validis, & postea vel mutuo consensu, vel morte alterius sponsi dissolutis, num permanet hocce impedimentum?* R. Affirm: Ita ex S. Cong: firmat Fag: in Cap: *ad audientiam de Spon.* Octa: à S. Josep.

Q. *Ex sponsalibus fictis, & matrimonio invalido oriturne impedimentum publicæ honestatis?* R. Ad primam partem negativè. Ad 2dam Affirm. Nam sic jure novo *Trid:* sancitum est. *Fag. Octav. &c.* nisi sit invalidum ob defectum consensûs.

Q. *Quid si aliquis cum duabus sororibus germanis successivè contrahat sponsalia, quam nam in uxorē ducere debeat?* R. Eam, cum qua primò sponsalia contraxit; secunda verò sponsalia invalida sunt propter hocce impedimentum.

Aliud autem dicendum, si quis cum duabus sororibus successivè contraheret sponsalia, & secundam insuper carnaliter cognosceret, tunc enim neutram habere posset. Non primam, quia ex copula habita cum illa 2da, nata fuisset vera affinitas. Neq; secundam propter impedimentum publicæ honestatis ex primis sponsalibus ortum. C. ex Litteris 8. *de eo, qui cognovit. Engel.*

ÆTAS.

Q. *Quæ ætas requiritur ad validè contrahendum Matrimo.*

Matrimonium? R. In Mare 14. in Fœmina 12. Annus physicè completus, ita ut contractus reddatur irritus, si vel unus dies desit. Imo etiam dies ultimus debet esse completus Mathematicè, ut probabiliùs tenent DD. apud *Kugl.* nisi malitia superet ætatem, sed & tunc adhuc requiritur licentia Episcopi.

AFFINITAS.

Q. *Quid est affinitas?* R. Est propinquitas Personarum ex copula carnali proveniens.

Q. *Unde oritur hæc affinitas?* R. Non solũ ex copula conjugali, sed etiam fornicaria extra Matrimonium habita, vel adultera.

Oritur atem hæc affinitas, sive hæc carnalis copula exerceatur cum volente, sive invita, metuvè, aut vi coacta, sive cum dormiente, aut ebria, vel insana, sive deniq; illa copula sit occulta, sive publica.

Q. *Inter quos affinitatis impedimentum contrahitur?* R. Inter consangvineos viri cognscentis fœminam, & ipsam fœminam cognitam: Et è contra inter consangvineos fœminæ cognitæ, & inter ipsum virum cognoscentem, ut si vg. Petrus habeat copulam cum Anna, fit ipse tantum solus & unicus affinis cum consangvineis Annæ, & quidem in eo gradu, in quo sunt ipsi consangvinei Annæ cum ipsa Anna.

Q. *Ad quem gradum affinitas contracta dirimit Matrimonium?* R. Affinitas orta ex copula li-

cita seu matrimoniali dirimit usq; ad *4tum* gradum inclusive; ita, ut si Petro uxor moreretur, Petrus nullam ex consangvineis primæ uxoris suæ usq; ad *4tum* gradum ducere possit, & è contra.

Affinitas verò orta ex copula illicita seu fornicaria vel adultera ad *2dum* solùm gradũ dirimit inlusivè. Hinc Paulus fornicans cum Eva, potest contrahere cum consangvineis ejus in 3. vel 4. gradu & è contra.

Idem vg. Paulus maritus, si cõmittat adulterium cum consangvineis suæ conjugis in 2. gradu, (vel vicissim) ideoq; factus affinis conjugi suæ intra gradum 2, non dirimitur jam tunc contractum legitimè Matrimonium, sed solùm Paulus amittit jus petendi debitũ, quamvis innocenti parti petenti reddère possit, quin & teneatur.

Affinitas hæc durat etiam post mortem ejus, qui affinitatis contractæ causâ fuit, sicut & consangvinitas. Requiritur autem, ut sit copula perfecta, consummata.

Q. *An incurrit hanc pœnam ille, qui ignorat illam, cum qua coibat esse consangvineam, aut putavit esse in remotiori gradu conjunctam?* R. Non, nam textus dicit: *si scientèr.*

Q. *Quod si sciverit se peccare in 2. gradu, sed non scivit hanc pœnam esse annexam an tunc incurreret dictam pœnam?* R. Probabilius Affirm. *Henr. Pont. &c.* Sicut enim mulier occidens virum,

virum, ut cum adultero contrahat, incurrit pœnam criminis, quamvis non sciverit esse annexam (uti cum Com. *Hurt. Con. Les. Gob. &c.*) ex eo quia impedimentum criminis nō est mera pœna, sed simul inhabilitatio, ita & hic incurritur inhabilitas ad petendum debitum ob cōtractum impedimentum novæ affinitatis.

Dicta pœna non incurritur ab eo, qui peccavit cum consangvinea suæ conjugis in 3. vel 4. gradu *Kulg.* Neq; qui cum sua propria consangvinea peccavit, quia pœna non est afferenda absq; jure.

Neq; uxor, si fuerit invitè cognita à cōsangvineo mariti sui, quia suo jure sine culpa non debet privari.

Nota: Ad dignoscendam affinitatem directam & propriè dictam ab indirecta & impropria, advertendum est diligenter, quod ille, qui cognoscit carnaliter aliquam, solꝰ & unicus contrahit affinitatem cum consangvineis cognitæ.

Et viceversa, quòd illa sola tantùm, quæ cognoscitur à viro aliquo cum ejusdem viri consangvineis affinis efficiatur. Unde licet consangvinei utriusq; partis carnaliter copulatæ Communiter vocare se soleant affines, revera tamen non sunt, modus enim hic loquendi est popularis tantum & impropriùs. Rem declaro exemplis.

1. Possunt duo vel tres & plures Fratres germani ducere duas, vel tres vel plures sorores germanas sibi.

2. Potest Pater ducere viduam, & duo filii & plures ejusdem Patris duas filias & plures ejusdem viduæ.

3. Petrus potest successive ducere duas Viduas, quarum Mariti germani fratres erant.

4. Potest Paulus viduus accipere viduam relictam post mortem Fratris germani suæ primæ uxoris, quia Paulus nullam contraxit affinitatem cum affinibus primæ suæ uxoris.

5. Vitricus potest accipere uxorem demortui sui Privigni.

6. Potest filius viduæ unius ducere alteram viduam, cujus item filius duceret Matrem Vitrici sui, seu Mariti suæ Matris. Quo facto, nato alicui ex dictis filio, dicere posset alterutra vel utraq;: hic est filius filii mei, & simul frater Mariti mei.

CLANDESTINITAS.

Q. *Quid nomine Clandestinitatis intelligitur?* R. Matrimonium absente Parocho, vel alio Sacerdote de Parochi licentia, & sine duobus saltim testibus contractum.

Ad valorem Matrimonii sufficit assistentia proprii Parochi etiam si sit per errorem illegitimè constitutus, dummodo habeatur pro Parocho.

Item sufficit etiamsi Parochus non sit actu

Sacer-

Sacerdos. In eo autem, cui daret facultatem assistendi requiritur omnino Sacerdotium. *Ratio 1. partis*, quia *Triden:* tantum requirit Parochum sine addito, quod sit Sacerdos. *Ratio 2. partis* est ipsa declaratio *Triden:* ubi in delegato omnino vult Sacerdotium ut notat *Bess.* Benedicere tamen Matrimonium non posset Parochus, qui adhuc est Clericus; alias fieret irregularis, quia exerceret actum Ordinis, quem nondum habet.

Sciendum: Valida esse Matrimonia Catholicorum sine præsentia Parochi, duobus saltem testibus adhibitis in locis hæreticorum, ubi ob metum, vel potentiam hæreticorum, nullus adest Episcopus vel Parochus, aut alius Sacerdos ab illis licentiam assistendi habens. *Kloz;* l. 4. t. 3. *Lay. Gob.* Quia *Trid:* talem casum non supponitur comprehendere. Ita Bened: XIV. de Synod; l. 12. Contractum verò Matrimonium coram Parocho, & uno teste nunquam valet, etiamsi sit bona fide contractum. *Idem.* Præter infantes, amentes, & ebrios, quos jus naturæ arcet; omnes alii possunt esse testes Matrimonii: Viri, fœminæ, Pater, Mater, Neo sponsorum, Christiani, infideles, infames, excommunicati. *Led:* ex *Trid:* Tutiùs tamen erit idoneos testes adhibere ad tollendas dissensiones varias.

I M P O S.

Q. *Quid est impotentia de qua hic sermo?* R.

Est

Est vitium naturale vel accidentale impediens coitum, sive est defectus corporis, qui impedit copulam conjugalem.

Sterilitas seu impotentia solùm ad generationem, valori Matrimonii non obstat.

Q. *Quomodo dividitur impotentia?* R. Una est *naturalis*, & ab intrinseco, quæ procedit ex debilitate vel frigiditate personæ. Alia est *Præternaturalis*, & ab extrinseco, vel per maleficium, quæ arte dæmonis vel veneficii supervenit, utraq; est vel perpetua vel temporalis.

Perpetua est, quæ viribus naturæ sine miraculo, vel sine offensa DEI tolli nequit.

Temporalis est illa, quæ sine peccato & sine notabili periculo vitæ vel salutis per remedia naturalia & humana removeri potest.

Alia est *respectiva*, quando subjectum est inhabile ad cognoscendam certam in individuo mulierem, non verò alias. Alia *absoluta*, quando subjectum respectu omnium est inhabile. Alia est *antecedens*, alia *subsequens* Matrimonium.

Q. *Quæ ex illis impotentia dirimit Matrimoniũ?* R. Sola perpetua & antecedens Matrimoniũ. Temporalis verò & subsequens non dirimit contractum.

Impotentia *respectiva*, *perpetua*, & *antecedens* Matrimonium solum dirimit respectu illius personæ, ad quam se extendit illa impotentia,

tia, non verò respectu aliarum, ad quas se non extendit. Impotentia verò *absoluta*, cùm sit perpetua & antecedens matrimonium dirimit cum omnibus personis, sive sit impedimentum naturale, sive proveniens ex maleficio.

Q. *Impotentia proveniens ex maleficio, quo medio tolli potest?* R. Exorcismis, aliisq; piis operib9, uti: devota oratione, Confessione, S. Communione, ut DEUS per talia media destruat omnem diabolicam facturam, quæ fini Sacramenti Matrimonii obstet.

RAPTUS.

Q. *Quid est Raptus?* R. Est abductio violenta mulieris invitæ de domo Parentis, aut Tutoris causâ Matrimonii ineundi, vel libidinis.

Raptus inter raptorem & raptam sub potestate raptoris existentem dirimit Matrimonium, etiamsi illa consentiat sub ea potestate existens.

Dicitur: *mulieris invitæ*: quia si illa rapi velit, aut precibus, donis, blanditiis convicta in raptum consensit, tunc non erit propriè raptus, sed fuga voluntaria, consequenter non incurretur impedimentum. Ita Com: *DD. extra Regnum Galliæ.*

Dicitur: *de domo Parentis*: nam si solum de hypocausto ad hypocaustum, talis raptus nō dirimit Matrimonium.

Dici-

Dicitur: *sub potestate raptoris*: nam si rapta à raptore separata, & in loco tuto & libero constituta illum in Maritum habere consenserit, validus erit contractus. *Trid*: sess. 24. c. 6.

De DIVORTIO.

Q. *Quid est divortium?* R. Est viri ab uxore, aut uxoris à viro legitima separatio.

Q. *Quot modis potest fieri divortium?* R. 3bg: 1. Quo ad vinculum Matrimonii. 2. Quo ad solum thorum. 3. Quo ad thorum & habitationem. *Bon. Nav.*

Matrimonium Catholicorum validè contractum & consummatum, est ita indissolubile quo ad vinculum, ut ex natura sua inter contrahentes nexum requirat perpetuum non solùm jure Ecclesiastico, sed etiam Divino.

Matrimonium autem solùm *Ratum*, & nōdum consummatum solvi potest etiam quo ad vinculum per Professionem Religiosam. Permittitur enim ab Ecclesia cuilibet conjugum post contractum Matrimonium duorum mensium tempus ad deliberandum, utrum velit consummare matrimonium, vel potius Religionem ingredi. Trid: Ses: 24.

Posset autem ingredi tunc Religionem conjunx invito altero conjuge, qui sic relictus in sæculo posset cum alio contrahere Matrimonium secutâ alterius Professione.

Q

Q. *An potest fieri divortium perpetuum quo ad thorum & habitationem propter commissum Adulteriū etiam propriâ authoritate innocentis, non expectata Judicis sententia?* R. Non potest, sed opus est authoritate Judicis spiritualis. *Com. DD.*

Q. *Præter adulterium suntne etiam aliæ causæ divortii quo ad thorum & habitationem?* R. Sunt, non quidem in perpetuum, sed quamdiu ipsæ causæ durant, & tales sunt:

1ma Causa: Fornicatio spiritualis, seu lapsus in Hæresim.

2da Causa: Sævitia, si nimirum tanta est, ut grave malum inde inferatur, vel inferri timeatur, & facile vitari nequit, nisi facto divortio, ut est vg. verberatio crudelis, aut mors per venenum inferenda.

3tia, Grave periculum corporis ex morbo contagioso alterius conjugis, ut est pestis, lepra, morbus Gallicus &c.

§. 8vus.

De Dispensatione in Impedimentis.

Q. *Quomodo procuranda est dispensatio super impedimentis Matrimonii à Sede Apostolica?* R. Duplex datur Romæ Tribunal, ad quod pro impetrandis dispensationibus recurri potest.

1mo pro foro interno, & vocatur: *Sacra Pœnitentiaria*, solet autem hæc dispensare ex justa causa super impedimento occulto, quod est juris Ecclesiastici: etiam pro contrahendis Matrimoniis exceptâ solâ consangvinitate, nā

quo

quo ad hanc diſpenſat ſolùm in contractis, & quidem extra 1. & 2. gradum. Unde diſpenſat etiam in 1. gradu affinitatis etiam ex copula licita, etiam pro contrahendis, neq; hic opus eſt ullis ſumptibus. *Spengler &c.*

Alterum Tribunal vocatur *Dataria*, & eſt pro foro externo, adeoq; ſi impedimentum ſit notum & publicum neceſſe eſt ab ea diſpenſationem poſtulare, ſed non abſq; expenſis.

Q. *Parochus deprehendit inter Neoſponſos in Confeſſione impedimentum dirimens, cujus detectio gravē infamiam produceret, quid ei faciendum eſt?* R. 1. Parocho laborandum eſt, ut Neoſponſi deponant voluntatem contrahendi; ſi utriq; notū eſt hocce impedimentum? Si autem ob ſcandalum & infamiam id facere nequeunt? poſſent contrahere ſub conditione: ſi Papa diſpēſaverit, & interea temporis more fratris, & ſororis cohabitent, ſtatimq; curabit Parochus diſpenſationem ab Eppo, qui diſpenſare poteſt ſuper impedimentis occultis, etiam nondum inito Matrimonio.

R. 2. Si unus tantum Conjugū ſciat hocce Impedimentum vg. Affinitatis contractæ ex copula illicita? Parochus dicere poteſt: contrahe Matrimonium, ſed ſine animo conſūmandi, vel debilitatem ſimules ad tempus, ego interim procurabo diſpenſationem. *Beſſus &c.*

In

In hoc cafu conjux fciens impedimentum, poffet reddere debitum conjugale non verò petere.

Q. *Factis 3. proclamationibus Matrimonii ineundi Annam inter ac Paulum, Agnes Annæ foror germana exponit in Confeffione fe olim cum Paulo peccaffe, num Confeffarius fvadere debet, ut manifeftet hocce impedimentum?* R. Nullo modo ob gravé infamiam, fed fvadere debet Confeffarius, quatenus Agnes feclufo periculo relapfûs, & cujufvis alterius mali moneret fecreto Paulum de impedimento, ut difpenfationem procuret, vel à Matrimonio defiftat.

Q. *An Epifcopus difpenfare poteft fuper impedimento dirimente in Matrimonio jam contracto?* R. Ex benigna interpretatione legis & mentis Pontificiæ poteft pro foro interno tantùm; fi adfit gravis neceffitas, fi ea fic urgeat. *2do* Si non fit tempus adeundi Pontificem, vel ejus Nuntium. *3tio* Si impedimentum fit occultum. *4to* Si adfit bona fides, quando contractum eft Matrimonium, fi adfuit inculpata ignorantia impedimenti.

Q. *Utrum Matrimonium cum impedimento dirimente occulto contractum utriq; conjugi noto celebratum, debeat rurfus coram Parocho & teftibus celebrari poft obtentam difpenfationem, ut revalidetur?* R. 1. Affirm: Si Matrimonium fuerat invalidum ex defectu ipfius folemnitatis, quia fcil:

clande-

clandestine sine Parocho, & testibus cotractû in loco, ubi Triden: receptum.

Idem dicendum, quando impedimentum fuit publicum, & ad Forum contentiosum deductum.

R. 2. Si autem Matrimonium contractum fuit cum debita solennitate, sed invalide ob defectum consensûs, vel ob aliud impedimentum dirimens quodcunq;, impetratâ dispensatione non est necesse Parochum & testes iterum adhibere, sed sufficit, ut ipsi conjuges secreto inter se consensum renovent.

§. 9nus.

Variæ formulæ pro dispensationibus.

Obtenta pro foro interno Dispensatione sive Apostolica, sive Episcopali pœnitens prius Confessionem absolvet, tandem Confessarius post datam ordinariam à censuris & peccatis absolutionem immediatè subnectet formulam ex infra hic positis pro exigentia casûs.

Formula Commutationis Voti Religionis intrandæ in alia pia opera. Item Authoritate Apostolica mihi specialiter delegata tibi Votum Religionis, quod emisisti in opera pietatis, quæ tibi præscripsi dispensando ad effectum licitè contrahendi Matrimonium, seu ad effectum remanendi in sæculo in vita cælibe, commuto: In Nomine Patris, & Filii, &c.

NB. *Pro commutatione votorum Castitatis, aut peregrinationis eadem formula inservit, mutatis mutandis.* *For-*

Formula dispensationis super impedimento occulto affinitatis, proveniente ex copula illicita ad contrahendum Matrimonium.

Insuper Authoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento primi seu secundi. *Vel* 1mi & 2di gradus Affinitatis ex copula illicita à te habita cum Matre, aut Sorore, aut Consobrina, aut &c. Mulieris cum qua contrahere intendis, proveniente, ita ut præfato impedimento non obstante Matrimonium cũ dicta muliere publicâ servatâ formâ. *Trid: Concilii* cõtrahere, consummare, ac in eo remanere licite possis, & valeas. In &c.

Insuper eadem Authoritate Apostolicâ prolem, quam ex Matrimonio susceperis legitimam fore decerno & declaro: In Nomine Patris, &c.

Formula dispensationis super impedimento occulto Affinitatis ex copula illicita proveniente ad remanẽdum in Matrimonio contracto.

Insuper Authoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento 1mi vel 2di gradûs affinitatis ex copula illicita, quam cum Sorore vel Matre vel &c. tuæ putatæ conjugis antea habuisti, ita ut illo non obstante renovato consensu cum præfata conjuge Matrimonium cum illa contrahere, consummare, & in eo remanere valeas & possis. In Nmne Patris &c.

Item

Item eâdem Apoſtolica Authoritate prolē, ſi quam ſuſcepiſti, & ſuſceperis legitimam fore decerno & declaro. In Nomine Patris, & Filii, &c.

Formula pro iis, qui Matrimonium contrahere deſiderant cum impedimento occulto criminis.

Inſuper Authoritate Apoſtolica mihi ſpecialiter delegata diſpenſo tecum ſuper impedimento criminis ex Adulterio & fide data, proveniente (*vel ſi aliud ſit crimen, illud exprimatur*) ut illo non obſtante cum muliere Matrimonium publicâ ſervatâ formâ Concilii Trident: contrahere & conſummare, debitum conjugale exigere licitè poſſis & valeas.

Pariter eadem Authoritate Apoſtolica prolem ſuſceptā (nō tamen in Adulterio) & ſuſcipiendam legitimam eſſe, & fore declaro. In Nomine Patris, &c.

Formula concedendi jus exigendi debitum conjugale poſtquam hoc amiſſum fuerit ob peccatum Inceſtûs cum conſagvinea conjugis vel è contra.

Inſuper Authoritate Apoſtolica mihi commiſſa diſpenſo tecum, ut non obſtante Affinitate, quam contraxiſti cum tua uxore ex illicita copula per te habita cum ejus Sorore (vel &c.) cum eadem remanere in Matrimonio poſſis debitumq; conjugale ab eadem exigere & reddere licitè valeas. In Nomine Patris, & Filii, &c.

Nota: Poſt diſpenſationem peractam debet

alter

alter conjux ignarus hujusce impedimenti informari cautissime de nullitate Matrimonii, quatenus novum consensum faceret; Si autē id nullo excogitabili modo fieri potest? sufficiet copula maritali affectu habita. Quia, ut inquit *Sanch*: licet ignorans impedimentū non intendat formaliter novum inire Matrimonium, intendit tamen virtualiter.

E X A M E N 2dum
Pro Approbatione ad excipiendas Confessiones.
§. 1mus.
De Approbatione & Jurisdictione Confessarii.

Q. *Quid est Approbatio?* R. Est Authētica declaratio, seu testificatio de idoneitate Sacerdotis in ordine ad excipiendas Confessiones. Juxta *Trid*: est de valore Sacramenti Pœnitentiæ. Non requiritur, ut sit omnino in Scripto, nam potest dari etiam verbaliter.

Q. *Utiq; absq; approbatione Sacerdos rite ordinatus habet potestatem absolvendi fideles à peccatis?* R. Habet potestatem, sed quasi ligatam; seu habet potestatem, Ordinis, non verò Jurisdictionis.

Nota: Ad excipiendas Monialium Confessiones requiritur alia specialis, & distincta Approbatio Eppi.

Q. *Approbatus ab Eppo an jam validè potest excipere Confessiones in omnibus Locis illius Diœcesis?* R. Non potest extra necessitatem. Nam ad

validam

validam administrationem Pœnitentiæ præter Approbationem, debet habere insuper Jurisdictionem vel Eppi, vel Parochi loci, in quo audire vellet. *Trid: Sess: 23.*

Q. *Quid est Jurisdictio?* R. Est potestas, seu authoritas ad certas personas, in foro conscientiæ dijudicandas concessa.

Q. *Quandonam conceditur dicta potestas?* R. Obtento Beneficio, cui animarum cura est annexa, *vel* dum quis Pastoris munere fungitur. Istis enim verè & proprie subjici dicuntur animæ.

Q. *Quotuplex est Jurisdictio?* R. Duplex: *Ordinaria*, quæ convenit Pastoribus ordinariis titulo Beneficii vel Prælaturæ Religiosæ, quales sunt: Papa per universum orbem: Episcopus per suam Diœcesim, Parochus per Parochiam propriam, Superiores Regularium in suis Religionibus.

Alia *Delegata*, quæ habetur per commissionem illius, qui ordinariam jurisdictionem habet.

Q. *Quisnam Confessariis Jurisdictionem dare potest?* R. *Ordinariam: Papa*, cùm sit *Ordinarius universalis* in toto mundo: *Episcopus* in sua Diœcesi. *Parochus* in sua Parochia, nam & is jurisdictionem ordinariam habere censetur; quam proinde delegare potest pro sua Parochia, præsuppositâ Eppi Approbatione in illo, qui

qui vellet habere Jurisdictionem vg. à Parocho.

Q. *Parochus dans alicui Jurisdictionem num potest dare & Approbationem?* R. Nullo modo id potest post *Triden:* Vid: Sess: 23.

Q. *An approbatus ab uno Episcopo potest in alia Diœcesi sine nova approbatione recipere jurisdictionem & audire Confessiones?* R. Poterat olim, sed nunc non amplius (& si sit Parochus) post *Decret:* Urb: VIII. & post *Const:* Innoc: X. *Stoz: Spo: &c.* quia respectu illarum personarum caret approbatione, consequenter & jurisdictione, quam Parochus Loci dare non potest non approbato ab Episcopo Loci.

Q. *In casu, quo Parochus (cui expiravit Approbatio) exciperet alicujus Confessionem, num valida esset Confessio?* R. Si Parochus scienter id faceret? peccaret mortaliter; Confessio autem foret valida, si pœnitens ex communi errore putabat eum habere omnia requisita ad excipiendas Confessiones; Ecclesia enim suppleret defectum. *Barthold.*

Q. *Quando amittitur utraq; Jurisdictio?* R. 1. Si Sacerdos privatur Officio, cui annexa est per se Jurisdictio? 2. Dum expirat tempus Jurisdictionis concessæ. 3. Dum Sacerdos suspenditur ab Officio, aut excommunicatur, nisi sit talis censura occulta. 4. Quando peccatum prius non reservatum à Superiore, postea reservatur.

Q. *In quo casu potest simplex Sacerdos sine approbatione absolvere?* R. In probabili mortis periculo potest ab omnibus peccatis, censuris, & casibus reservatis, si alius non esset approbatus.

Q. *An Regulares ex Privilegio audire possunt Confessiones Sæcularium vel etiam Parochorum sine approbatione Episcopi Diæcesani?* R. Urb: VIII. omnia revocavit & abrogavit Privilegia, quibusvis Religionibus, Societatibus à Sede Apost: concessa audiendi Confessiones absque RR. ordinariorum Diæcesanorũ approbatione.

Imo nec Episcopus extra suam Diæcesim potest sibi eligere Confessarium non subditũ & coram eo confiteri, qui non sit ab ordinario loci approbatus. *Sa. Fag. &c.*

Q. *An Regulares, qui in aliqua Diæcesi approbati fuerint per examen, indigent alia approbatione non expirato approbationis tempore, dũ ex alia Diæcesi revertuntur iterum ad mansionem ejusdem Diæcesis, in qua prius approbati fuerant?* R. Non indigent. *Reyffenst.*

§. 2dus.

De Officio Confessarii.

Q. *An quilibet Sacerdos est Confessarius?* R. Non, sed qui habet potestatem jurisdictionis ultra potestatem Ordinis: nisi pœnitens sit in periculo mortis, & alius non habeatur Sacerdos.

Q. *Quam Personam gerere debet Confessarius?*

R.

R. *Judicis, Medici, & Doctoris.* Ut *Doctor* debet ignorantem edocere, ut *Medicus* debet conſcientiæ & animæ pœnitentis mederi, dando illi ſalubria remedia contra vulnera peccatorum. Ut *Judex* tenetur diſcernere gravitatem delicti, ac pro ejus ſatisfactione congruam aſſignare pœnitentiam.

Q. *Quot Perſonæ in hoc Sacro Tribunali concurrunt?* R. Quaſi tres. *1ma* Confeſſarius: per modum Judicis ſententiantis. *2da* & *3tia* Perſona eſt ipſe pœnitens, qui repræſentat Perſonam Rei & Teſtis, imo & Actoris, quia ſe ipſum accuſat, teſtimonium præbet ſuæ conſcientiæ, & pœnam aſſignatam ſubire non recuſat.

Q. *Quæ requiruntur ut validè adminiſtretur Sacramentum Pœnitentiæ?* R. 1. Ut ſit Sacerdos rite ordinatus, & ab Epiſcopo approbatus. 2. Ut habeat intentionem abſolvendi benè diſpoſitos. 3. Ut habeat materiam & formã debitam. 4. Ut juriſdictionem habeat.

Q. *Quæ requiruntur ad licitè adminiſtrandũ Sacramentum Pœnitentiæ?* R. 1. Ut Confeſſarius non ſit in peccato mortali, debet ergo prius confiteri, vel in abſentia alterius Sacerdotis debet contritionem ſaltem elicere. 2. Ut habeat ſcientiam ac prudentiam ſufficientem. 3. Ut ſciat omnes ſuas obligationes, & ſecretum ſigilli arctiſſime ſervare.

Q. *Quomodo peccat Confeſſarius audiens confeſſio-*

nes in peccato mortali? R. Mortaliter, quia gravem Sacramentali Ministerio infert injuriam.

Q. *Si autem in pec. mort. plurium audit Confessiones sine interruptione, num plura peccata cōmittit?* R. Alii affirmant; negant multi TT. docentes, quod tantum unum peccatum cōmittat.

Q. *Si duo Sacerdotes in pec. mort. existentes vellent sibi confiteri?* R. Ille, qui primo loco alterius excipit Confessionem, tenetur prius præmittere contritionem perfectam.

Q. *Quibus motivis se quivis Confessarius excitare possit ad Confessiones cum magna alacritate ac constantia audiendas?* R. Plurimis: 1. Confessiones audire est actus hæroicus, qui valde placet DEO Patri, cujus Imago devastata renovatur, & filius prodigus ad gratiam reducitur; DEO Filio, cujus oves tanto pretio emptæ perditæq; reducuntur. Nihil Spiritui S. gratiùs: cujus templa diruta & polluta reparantur, & conciliantur.

2. Quia in hoc Officio se Sacerdos vincit, & multas repugnantias carnis, & est cū minori applausu, quàm concionari, sed cum magno suo merito, & summo animarū lucro.

3. Quia in hoc Ministerio satisfacimus Officio nobis à DEO commendato. Sacerdotis enim Officium est: *Conficere Corpus Xti Dmni, absolvere & condonare peccata.* Qui ergo habet licentiam & sufficientiam, quando hoc facit, facit suum officium; Et qui animarum gerit

curant? facit id ex obligatione sua strictissima.

4. Quia ibi exercet summe DEO grata misericordiæ opera spiritualia, & spiritualitèr corporalia. Ibi docet ignorantes, corrigit errantes, condonat injurias DEO illatas, solatur tristes, orat pro vivis, dat bona consilia; ibi redimit captivos, vestit nudos veste gratiæ, &c. Et ita puto Confessarium inventurum DEI misericordiā: *Beati misericordes &c.* quia non est eleemosyna, quæ hanc adæquet. Etenim quid utiliùs pœnitentibus præstare potest, quam si periculosissimo morbo animæ depulso, sanitatem integram restituat, ex captivo diaboli, amicum DEI constituat? ex inferno ereptum, Cœlo transcribere laboret.

O! quantum solatium capturus est aliquando sedulus Confessarius, si se promptum in hoc obsequio præbeat! Sicq; de ipso quoq;, ut olim de Xsto dici posset: *Et omnis turba quærebat eum tangere*, & ei confiteri, *quia virtus de illo exibat & sanabat omnes. Luc. 6.* Verum ah! quam durissimum judicium his, qui nimium sunt desides in hocce sanctissimo negotio, à quo dependet salus & æternitas multorum; Cogitet tunc Confessarius, dum respuit audire, utrum ejusdem Pœnitentis salus non dependeat ab hac Confessione, quam vult hic & nunc peragere?

Notent id Parochi, ac alii omnes Confessarii! & caveant maximopere impetuosâ & mor-

mordaci objurgatione (quod ſæpiùs accidit, ah! quàm dolendum) quæ verè non decet manſvetiſſimi Magiſtri noſtri Xſti Dmni Miniſtrum, ſuas oves abſterrere à tam ſummè neceſſario ad ſalutem Sacramento! Quod ſi temporis anguſtia, aut alia legitima negotia non permiſerint excipere Confeſſionem omnium confiteri volentium? manſvetè paternè in ſpiritûs lenitate ſeſe excuſent, & afflictis propter vincula peccatorum, majorem afflictionem aſperâ ac ſcandaloſa objurgatione non ſuperaddant!

Q. *Quæ potiſſimũ impedimenta abſterrere ſoleant à Confeſſionibus alacriter, prompteq; audiendis, & quomodo ea removere, vincereq; debeat Confeſſarius?* R. *imum* eſt: *Timor duplex*, quo vel varios errores admittere ob caſuum difficiliorum occurrentium ſolutionem timent; aut caſtitatis ob varia peccata luxuriæ audita violandæ periculum incurrerere verentur. Sed neuter ex ex his timoribus Confeſſarium abſterrere debet, quo minus Confeſſiones libenter, & alacriter audiat.

Non *primus*? quia Xſtus hoc tribunal nõ per modum carnificinæ, ſed pro ſolatio & remedio peccatorum inſtituit, atq; adeo ad Sacramenti hujus inſtitutionem non ſummam, ſed mediocrem duntaxat ſcientiam requirit, quam cum facile habere poſſit Confeſſarius, merito ſperare poteſt, quod facienti ſibi,

quan-

quantum est in se, DEUS suam gratiam tanto minus sit denegaturus, quanto majus habet desiderium, ut hoc Sacramentum alacriter & fructuose administretur.

Neq; *2dus timor* absterrere debet: quia securitas in agendo cum proximo, cùm ex vocatione, vel ex charitate fit, est valde magna, adeo, ut si quis ex obediētia causa cōversionis infames Fœminas accederet, ut Cœlo lucraretur, cùm eis agens mundissimas haberet cogitationes, quasi esset Angelus DEI; & si ex propria voluntate in cubiculo maneret, fœdis ibi cogitationibus ureretur. Confidat ergo DEO, experietur, quod tres Pueri in fornace Babylonica sunt experti, & à flammis luxuriæ illæsus manebit. Sed & certo sibi persvadeat, plus longe DEO placiturum, si cū sincera intentione solius DEI gloriæ, & salutis animarum procurandæ, & firma fiducia in Divino auxilio Confessionale accedat, quā si ob inutiles scrupulos, & vanum timorem se à Confessionibus excipiendis absterreri sinat.

2dum Impedimentum est: *horror molestiæ*, quæ in excipiendis confessionibus crebra sanè, ac non levis accidere solet. Sed cùm amor onus non sentiat, & labores non reputet, facile has omnes molestias supportabit, si cor suum ardenti DEI, Proximi, quin & sui ipsius amore inflammare studuerit; & quātopere per hoc Ministeriū DEI gloriam promovere, Proximo

ximo prodesse, & proprium meritum augere possit, paulo accuratiùs perpenderit; Certè omnes horæ, quas in Confessionibus audiendis consumpserit, videbuntur illi breves præ amoris, quo in Divinam gloriam animarũq; & propriam salutem atq; perfectionem rapietur, magnitudine.

3tium Impedimentum est; eorum, quorum Confessiones excipiendæ sunt, *ruditas* ac *simplicitas*, nec non *statûs humilitas*; hinc experientia, utinam! non crebra ostendit, aliquos Cõfessarios, quando Personarum nobilium maximè Fœminarum confessiones excipiendæ sint, promptos se ad id obsequium exhibere, secus verò si non nisi ad Rusticorum aliorumque simplicium hominũ confessiones audiendas vocentur; de quorum zelo jure illud *Tho: Kemp:* l. 1. c. 15. dici potest: *Sæpe videtur esse charitas, & est magis carnalitas, quia naturalis inclinatio, propria voluntas, spes retributionis, affectus commoditatis raro abesse volunt.*

Qui enim veram erga DEUM, Proximum, & seipsum charitatem seriò semel concepit, & finem, quem debet, sibi propositum habet, non modo non horrebit ejusmodi Personarum confessiones excipere, sed potius easdem præ aliis omnibus optabit, & fovebit, eo quod in talium Confessionibus audiendis major quidem labor, sed minus etiam periculum reperiatur; & præterea DEI beneplacitum, as-

nima-

nimirum salus & proprii meriti augmentũ ob sinceriorem intentionem, & generosiorem sui victoriam multo copiosius obtineatur; Ipseq; Confessarius tum DEUM, (cujus est cum simplicibus sermocinatio teste Salom: *Prov: 3.*) tum Christum (qui pro omnibus æqualiter mortuus est, & insuper dicebat: *Sinite parvulos venire ad me.*) perfectiùs imitetur.

Q. *Quæ industriæ adhibendæ sunt à Confessario, ut Confessiones cum debita perfectione, & fructu audiat?* R. 1. Ut in Confessionibus audiendis meminerit se Patrem spiritualem agere, ideoq; paternam quandam & spiritualem gravitatẽ, ac severitatem potiùs, quam nimiam familiaritatem ostendat, quæ in eo consistit, ut à blanditiis, & à nimia severitate abstineatur, itaq; simul ut ametur, ac timeatur à Pœnitentibus, quemadmodum Patres à filiis suis amari ac timeri solent.

R. 2. Ut singulari studio noxiam illam, & à Confessionali omnino eliminandam zelotypiam (quâ Confessarii interdum accensi ægre ferunt, si sui pœnitentes aliis cônfiteantur) diligentissime devitet; ad hoc enim faciendum non leves eum causæ impellere debent.

Nam I. Nemo venit ad Confessarium, nisi Pater Cœlestis traxerit illum, si autem hic Pœnitentem ad alium Confessarium trahit? quam causam querelæ habere potest primus

Con-

Confessarius? maxime si solum DEI beneplacitum & voluntatem quærat, quam æq; in non audito perficere, & implere potest.

II. Si salutem Pœnitentis unicè & sincerè quærat, gaudere potiùs, quam tristari deberet de discessu, cùm seipsum minimum omnium, atq; ad omnia ineptum esse sibi persvadere debeat, adeoq; prudenter præsumere possit pœnitentem ab alio Confessario & peritiùs, & efficacius curatum iri.

III. Quia nihil ipsi de merito coram DEO decedit per discessum Pœnitentis, cùm & voluntas ipsius bona, qua audire paratus erat suo merito non sit caritura.

Q. *Quibus virtutibus Confessarius maxime studere debet?* R. 1. Potissimum *Patientiæ* & *Mansvetudini*, uti Xsti Vicesgerens, ut quotiescúq; ad confessionale accedit, dicere pœnitentes possint: *Ecce Agnus DEI &c.* Ut ergo hanc exerceat. 1. Si increpandi sunt & puniendi? faciat id cum singulari benignitate gravitate, ac commiseratione, sicut Medicus infirmum urere, & scissionibus torquere solet. 2. Errores & vitia pœnitentium cum magna charitate, & patientia supportet, tranquille, ac patienter audiat; si inutilia narret? leniter sermonem abrumpat, dicendo: *quid ultra*, nec impetuose urgeat, ut se expediant.

II. *Humilitati:* quâ summe indiget quivis Confessarius, tum ut gratiam ad hoc Sacramentum

mentum

mentum administrandum per necessariã (quæ teste Apostolo humilibus potissimum datur) obtineat, tum ut se à superbiæ, quæ ex cõparatione sui cum pœnitentibus facile oriri solet, tentatione custodiat.

Itaq; 1. ex corde seipsum despiciat, & omnibus pœnitentibus inferiorem ducat, illud Ascetæ semper in mente habens: *Non nocet si omnibus te supponas, nocet autem vel maxime, si vel uni te præponas.*

2do Semper sibi diffidat & pavidus hoc tribunal accedat, memor illius effati: *qui se existimat stare, videat ne cadat.* DEO confidat, & gratiæ vocationis suæ.

3tio Deponat omnem respectum humanũ, & timorem contemptûs apud pœnitentes subeundi, sed potius optet ob tale beneficium, nullam aliam mercedẽ ab ullo homine referre, ut tanto magis DEO placere possit.

§. 3tius.

De Scientia & Prudentia Confessarii.

Q. *Quotuplex est scientia?* R. 3plex: 1. *Eminens*, quam qui habet, subtiles & difficiles quæstiones discernere novit, & sine librorũ revolutione promptè respondet. 2. *Mediocris*, quam qui habet cum revolutione librorum scit etiam in difficilibus veritatem invenire. 3. Sufficiens, eam, qui habet, per se sufficit ad ea explicanda, quæ sunt sui officii.

Q. *Qualem ex his omnino debet habere Confessarius?*

vius? R. Saltem ſufficientem, ne ſe ipſum & ſuos pœnitentes exponat periculo errandi in materia gravi.

Q. *Quæ ſcire debet in particulari Confeſſarius?* R. 1. Debet ſcire, quænam peccata communiter ex genere ſunt mortalia, & quæ venialia?

2. Quæ regulæ ſint communes pro diſtinctione numerica & ſpecifica peccatorum? vid: infra §. 6. hic revocentur in memoriam Cap: 2. §. 1. 2.

3. Quænam circumſtantiæ mutantes ſpeciem, & quæ aggravantes?

4. Quæ regulæ communes, quibus quis excuſari poſſit à peccato mortali vel præcepto? 5. Debet ſcire caſus reſervatos.

Verbo, debet ſcire omnia illa, quæ ſpectant ad ipſum Confeſſarium, Pœnitentem, & peccata.

Q. *Quomodo peccat Confeſſarius ſine ſcientia horum præſumens audire Confeſſiones?* R. Si notabiliter in his deficiat? mortaliter. CC. DD. Si tamen ſit dubius de ſua ſcientia ſufficienti, debet ſe conformare judicio ſui Superioris aut alicujus docti Theologi. Tenetur tamen per lectionem librorum & indagationem indies pro poſſe proficere.

Licet autem ſcire debeat Confeſſarius quidnam ex natura ſua ſit peccatum mortale & quid veniale, non tamen requiritur, ut

de

de omnibus, quæ audit à pœnitente judicet, an ſint hic & nunc peccata mortalia vel venialia; ſed ſufficit ſi gravitatem peccatorum diſcernat ſecundùm judicium practicum; neq; ſe ipſum torquere debet, utrum veniale non judicet pro mortali; ſed attentâ malitiâ peccatorum abſolvat ſuſpendendo judicium pro natura ipſorum. Sacerdos enim non debet judicare Pœnitentem ſcientiâ Divinâ, ſed authoritate Divinâ abſolvere. Cum in his diverſitas opinionum inter DD. ſæpe occurrat.

Q. *Quid faciendum Confeſſario ſi aliquem errorem in Confeſſione committat?* R. Si error ſit circa ſubſtantialia vg. ſi abſolvit non habendo juriſdictionem, vel Approbationem, vel poteſtatem in Reſervata? tenetur illum corrigere petendo prius à pænitente licentiam loquendi cum ipſo de re ad ſalutem neceſſaria: Sed hoc fiat nimis cautè, & attentis bene omnibus circumſtantiis, num hoc cum fructu commodè fieri poſſit, ſecus DEO committatur, apud quem excuſatur, cùm ſit ſide bonâ confeſſus. Confeſſarius autem peccaret, etiamſi hoc ignoranter faceret, cùm ſcire teneatur ſuam poteſtatem.

Si error ſit circa accidentalia relinqui poteſt pænitens in bona ſide. Errores autem, qui ex oblivione naturali occurrere ſolent: Vel quia oblitus eſt de ſpecie peccati interro-

gare, vel quia non bene intellexit peccatũ, & postea per oblivionem interrogare omisit, non sunt cum gravi incommodo corrigendi, sed pœnitens relinquendus est in bona fide.

Q. *Circa quæ generaliter prudentia Confessarii debet esse sollicita?* R. Circa se ipsum: Pœnitentem: & circumstantes.

Q. *Quid circa se ipsum* R. 1. Ut sit in gratia DEI, ne alios judicans, solus æternæ damnationi sit obnoxius.

2. Ut antequam Confessiones excipiat, prius invocando gratiam Spiritûs S. intentionem faciat absolvendi omnes, quoscunq; ritè dispositos invenerit, & hæc una intentio sufficiet pro omnibus audiendis.

3. Ut in materia contra castitatem non sit interrogationibus nimis curiosus, ne sibimet ipsi laqueum injiciat tentationis alicujus.

Q. *Quomodo ergo formandæ sunt interrogationes in materia luxuriæ?* R. Valde cautè, nam melius quod Confessarius peccatum Pœnitentis minus perfecte intelligat, quàm illi, vel sibi scandalum, seu ruinam pariat. Ideo faciendæ sunt interrogationes modestè sine extorsione ad verba turpia, & inhonesta, si ex modestis terminis intelligere poterit qualitatẽ peccati.

Unde Si Pœnitens confiteatur generaliter se peccasse contra 6. Præceptum? interrogetur 1. num cogitatione, vel verbo, aut opere? si dicet: *opere?* non interroget de verbo,

aut

aut cogitatione, quia præſumitur præceſſiſſe; conſtituuntq; unum peccatum.

2. Interrogetur, quot vicibus: an cum una, vel pluribus? 3. Num hæc perſona fuerat ligata? & eſſet *Adulterium*: *Vel* libera? erit *Fornicatio*: *vel* ſpiritualis? & erit *Sacrilegiũ*: *vel* conſangvinea? erit *Inceſtus*.

Quod ſi dicat Pœnitens: *ſolum per oſcula, vel tactus peccaſſe?* interrogetur quoties, num diversâ ſeu interrupta, vel unâ converſatione cum fœmina? Nam ſi unâ converſatione, nõ recedendo ad aliud diſtans tempore opus, ſint plures tactus & oſcula? unum erit peccatum continuatum. Superaddat Confeſſarius num aliquid aliud pejus non ſit exinde ſecutum? ſi dicat: nihil? deſinat jam ab interrogationibus, ne præſertim juvenis, & ſimplex ſcandalizetur, aut mala, quæ ignorabat, doceatur.

Si pœnitens negat ſe habuiſſe cogitationes immundas? de actibus non eſt interrogandꝰ, quia ubi non eſt diſpoſitio ad actum, nec ipſe actus præſumitur adeſſe.

Q. *In quibus prudentia Confeſſario neceſſaria eſt circa Pœnitentes?* R. 1. Ut non æqualiter cũ omni Pœnitente procedat, ſed juxta uniuſcujuſq; conſcientiam remedia ſalutis ſuggerat. Cum ſcrupuloſis & nimium timoratis manſvetè ac paternè: Cum nimium licentioſis aliquomodo rigidius procedet ſine paſſione tamen.

2. Ut juvet Pœnitentem ſuggerendo ipſi memoriæ aliqua peccata, ſi illa non commiſerit, maxime cum plebeji confitentur.

3. Siquidem non omnes pœnitentes ſunt ejuſdem ſtatûs Officii & conditionis, ita pariter non ſunt omnes interrogandi iiſdem interrogationibus; ſed prudens Confeſſarius penſatis circumſtantiis ſui Pœnitentis adducat ei in memoriam illa peccata, in quibus ſuſpicatur ejus periclitari animam. *Verbo* Unusquisq; Officialis ficuti habet propria munera, ita & ipſorum defectus.

4. Dum audit aliqua graviſſima peccata, nullum det ſignum admirationis, indignationis, aut minarum ne ſubticeat peccata tum ob timorem, tum propter oblivionem, ſed finitâ uſq; Confeſſione de circumſtantiis interroget, & det ipſi ſalutis monita.

5. Quotieſcunq; loquitur ad Pœnitentem, ſemper utatur verbis honeſtis & Paternis, ne odioſam reddat Pœnitenti Confeſſionem Sacramentalem. Et ſi in ſe ipſo zelum ſenſerit (*uti ſolent ſcrupuloſi Confeſſarii & juniores Sacerdotes*) recordetur, quod homo coram homine confiteatur, qui etiam ſimiliter multis circumdatus eſt infirmitatibus. Unde ſi quid Chriſtianæ charitatis habet, de offenſa DEI cum pœnitente doleat, & de ruina animæ pœnitentis ſui condoleat.

6. Antequam incipiat audire Confeſſioñ, non

non intendat curiosè in faciem Pœnitentis, quia hæc possunt esse occasio majoris pudoris in pœnitente, si quæ gravia peccata habebit. Si autem ignorat, cujus sit Officii, aut an liberi sit statûs? poterit sciscitari modestè ex Pœnitente.

Q. *Quæ prudentia necessaria est Confessario circa circumstantes?* R. Hæc, quæ ad strictum secretum omnimode servandum est necessaria: unde 1. Confessarius dum audit Pœnitentem, debet alios removere modicum, nè audiant ipsius peccata.

2. Solus autem Confessarius, quantū fieri potest cum silentio, submissâ intelligibili tamen voce loquatur, & interrogationes faciat.

3. Si quem ex circumstantibus suspicatur audivisse aliena peccata, debet ipsum intra Confessionem admonere de servando secreto sub mortali.

Q. *Quid facere debet Confessarius cùm accidit casus difficilis in Confessione, quem ipse nequit resolvere?* R. Debet tunc cautè Pœnitentem remittere ad aliud tempus, vel svadere, ut in alia Confessione idem peccatum confiteatur, ut interim consulere libros, vel doctos viros possit. *Sylv.*

Q. *Quid faciendum Confessario, qui evidenter scit Pœnitentem tale peccatum commisisse & propterea interrogat, nihilominus Pœnitens negat?* R. Si scit ex aliorum relatione, vel ex Confessione cō-

plicis, debet Pœniteti credere! quia potuit aliter fieri, vel jam alibi confessum esse.

Si ipse Confessarius vidit, neq; probabiliter existimat illum alteri esse confessum, sed deprehendit eum evidenter mentiri, non tenetur stare dictis ejus, sed potest uti suâ scientiâ ad convincendum eum. *Sua.*

Q. *An in casu, quo aliqui in Confessarium conspirassent, ut de nocte eum dormientem occiderent, aut venenum in vino consecrando miscuissent, & Confessarius ex unius illorum confessione id audivisset, absq; fractione sigilli sine licentia pœnitentis possit fugere, aut à celebratione abstinere?* R. Posset, sed cum hac distinctione: Si ex tali fuga seu declinatione illius mali nulla habeatur suspicio apud alios, præter Pænitentem, quod Confessarius de intentatis sibi insidiis sit certus ex Confessione. Vel etiam, si ex hoc nullum Pænitenti sequatur malum.

Quod si ergo istæ duæ conditiones nō possint haberi? Confessarius in tali casu cōmendet DEO animam suam, & ita se habeat, quo ad apparentiam, ac si nihil sciverit: Quia sigillum Sacramentale ob bonum fidelium & reverentiam Sacramenti magis obligat, quam salus totius mundi, & multo magis, quàm propria vita. CC. DD.

Vel: Posset Confessarius, quasi casu dimittere in terram ampullam, aut non egredi in viam, sed duntaxat protunc, quando vg. Pe-

trus

trus nesciviſſet Paulum confeſſum eſſe coram eodem Confeſſario, quia ſic poſſet caſuali eventui prædictos adſcribere caſus declinandæ mortis. *Vel* poſſet jubere, ut ſibi extra confeſſionem id dicatur.

Q. *Quid agere debet Confeſſarius cum eo, qui gravia minatur, niſi eum abſolvat?* R. Tali (ut ſupponitur) omnino indiſpoſito non eſt licitum ob timorem mortis abſolutionem conferre indigno. Benignè ergo eum moneat, talem abſolutionem ei non profuturam, & omnibus modis iram illius lenire curet.

Q. *An Sacerdos poſſit abſolvere eum, quem videt vg. poſt fluvium diſtantem 20. paſſus, illumq; non audit, ſed alii dicunt illi petere abſolutionem?* R. Affirm: quia cùm illum videat, verificatur illud: *Ego te abſolvo.* Idem dicendum, ſi pænitens ſit in aliquo cubiculo & illum Confeſſarius non videat, ſed vocem audit. Invalida autem eſſet Confeſſio, ſi fieret per literas vel nuntium, quamvis eſſet in articulo mortis. Contraria eſt damn: à Clem: VIII.

Q. *An Sacerdotibus poſt mediam noctem Nativitatis Chriſti, aut tempore Miſſæ Nocturnæ licitum ſit audire Confeſſiones?* R. Non: ſed expectanda eſt aurora; S. R. C. 23. Mart: 1685. Neq; Communionem diſtribuere S. R. C. 7. Dec: 1641.

Q. *Si pœnitens confiteatur aliquod peccatum mortale, quod in prioribus Confeſſionibus ſubticuit?* R.

Interrogandus est: *1mo* à quot annis hoc peccatum reticuerit. *2do* Quot Confessiones & Communiones cum tali peccato peregerit. *3tio* Utrum in omnibus Confessionibus recordabatur ejusdem? Tandem admonendus est, ut reconfiteatur omnia illa peccata præsertim gravia illarum Confessionum, in quibus scienter hoc delictum occultaverit; cùm omnes illæ Confessiones fuerint sacrilegæ. In quorum cõmemoratione juvandus erit Pœnitens à Confessario.

Q. *Quotuplex est occasio peccandi?* R. 2plex: *Proxima*, in qua constitutus moraliter nõ potest cavere peccatum. Ut si vg. Petrus & Anna ambo liberi statûs in eadem domo maneant. Et *Remota*, per quam homo moraliter non cogitur ad peccatum. *Primam* tenetur pœnitens fugere sub mortali, nõ verò secundam, alias omnes fugere deberemus in Eremum.

Hinc licet sub mortali unusquisq; teneatur removere occasionem proximam peccandi, non tamen indispensabiliter omnis, sed solum ille, qui potest: Si verò sit in tali occasione constitutus, quam sine scandalo, infamia, aut gravi damno non potest removere, & fugere, aut quia non est in ejus potestate alienare illam Personam, quæ Pœnitenti est occasio proxima ad pecatum, tunc ad hanc legem Pœnitens non tenetur, sed monendus

nendus erit, ut habeat firmum propositum, quàm primùm aderit commoditas se talem occasionem deserturum; & si est occasio proxima ad peccatum? promittat Confessario se specialiter evitaturum colloquia, familiaritates, loca privata, aliasq; peccati illecebras, faciendo aliquomodo ex occasione proxima remotam.

Q. *Si pœnitens sit recidivus & consvetudinarius?* R. Magna prudentia & discretio circa ipsum adhibenda est; nam talis relapsus non semper est verum signum falsæ Pœnitentiæ, sed potius fragilitatis humanæ. Unde si Recidivus post ultimam Confessionem saltem paululum se se emendaverit, nec tot peccata, quod ordinarie solitus fuerat, commisit, & aliquem conatum ad se emendandum adhibuit? debet absolvi.

Q. *Quod si Pœnitens augeat numerum peccatorū, aut saltem ita longo tempore sua peccata continuet, aliquoties se vincendo, & iterum relabendo, ac numerum augendo?* R. Tunc Confessario duo extrema erunt vitanda. *imo.* Ne per nimiam severitatem sit potius occasio ruinæ spiritualis, & desperationis Pœnitentis, quàm salutis. *2do* Ne è contra per nimiam clementiam potius foveat peccata, quàm minuat.

Unde prudens ac discretus Confessarius hujusmodi Recidivum & gravioribus motivis deterreat à relapsu, & dulcioribus verbis eri-

gat mentem in fiduciam Divinæ Bonitatis, prout Spiritus S. dabit eloqui illi.

Q. *Si ista remedia post sæpius repetitas Confessiones nihil proficiant, & ipse Pœnitens semper in eodē numero peccatorum aut majori accedat, nullumq; serium conatum adhibeat, quo tentationibus peccandi resistat?* R. Tunc absolutio ei ad tempus denegetur, ne Confessarius Pœnitentem in suis peccatis videatur fovere. Hoc tamen rarò faciat & potius Confessarius omnem lapidem moveat, antequam absolutionem relapso deneget. Agitur enim in tam gravissima causa de periculo desperatæ salutis.

Q. *Quæ à Confessario præscribenda sunt remedia Recidivis?* R. *Generalia* Remedia danda sunt hæc. 1. Humilitèr & frequentèr cum plena in DEUM fiducia petat auxilium ejus. 2. Frequentèr confiteatur & quidem uni & determinato Confessario. 3. Sæpius devotè cōmunicet. 4. Attentè legat de gravitate peccati libros, ac pœnis infernalibus. 5. Confugiat ad preces B. V. MARIÆ. 6. Fugiat occasiones peccandi scil: Personas ac objecta inductiva ad peccatum. 7. Svadeat ut triduo abstineat à familiari sibi vitio in honorem Ssmæ Trinitatis. Iterum ut 5q; diebus abstineat in honorem 5q; Vulnerum Christi; & sic deinceps, donec emendetur.

Particularia Remedia maxime quo ad peccatum luxuriæ danda sunt hæc: 1. Ut caveat

veat aſpicere Perſonas, cum quibus ſolet peccare. 2. Ut abſtineat à calido potu, & lautioribus eſculis. 3. Ut faciat aliquam carnis mortificationem. 4. Ut mane ſurgendo faciat firmum propoſitum hâc die illud peccatũ non cõmittendi. 5. Remonſtretur ipſi, quantum habitus luxuriæ obſit ſanitati, & abbreviet vitam.

Q. *Quæ Confeſſarius ſcire debet circa maledictiones & imprecationes?* R. Ad hoc ut maledictio & imprecatio mali proximo aut brutis animalibus ſit *peccatum mort:* requiritur 1. Ut ipſa imprecatio mali ſit ex animo. 2. Ut ſit ex plena deliberatione animi. 3. Ut malũ, quod imprecatur alteri, ſit grave; unde ſi aliquod iſtorum deficit, erit tantum veniale. Et ſic ſæpe excuſari poſſunt à mortali Mulieres maledicentes ſuis liberis, vel ancillis, Ruſtici jumentis, &c. *Nav. Sa.*

Non peccat, qui optat alicui malum ſub ratione boni, vg. ut aliquis peccator ægrotet, ut ſcil: melior fiat, aut ne aliis noceat. Optare verò malum ſub ratione mali, eſt peccatum. *Sylv.*

Q. *Quidam quærit in Confeſſione: nocte præcedente voluntariam pollutionem habui; vel: præter voluntatem paſſus fui; vel: ſolius voluptatis causâ actum conjugalem exercui, num ſine peccato hodie communicare poſſim?* R. Peractâ ritè Confeſſione talis *per ſe loquendo* poteſt permitti ad S.

Commu-

Communionem. Ita *Joan. Sancti. Burg. &c.* Accedens digne ad S. Euchariſt: non peccat, atqui talis digne accederet, E. quia purificatus per Confeſſionem eſſet juſtus, amicus, & filius DEI. Tum quia S. Communio multa homini dignè accedenti præſtat bona; ergo non facile talis ab eadem eſt arcendus, niſi alia cauſa aliud poſtulet, unde ſignatè dixi: *per ſe loquendo.*

Præceptum non accedendi ad S. Euchar: poſt actum conjugalem, ſi quod olim extitit, jam pridem exolevit, ut omnes DD. fatentur apud Burg. Cent. 2. N. XIV.

§. 4tus.

De Pœnitentiæ Sacramento.

Q. *Quotupliciter ſumitur Pœnitentia?* R. 2pliciter: 1. Ut *virtus:* & eſt dolor animi, & deteſtatio peccati cum propoſito emendandi.

2. Ut eſt *Sacramentum,* poteſt ſic deſcribi: Eſt Sacramentum novæ Legis à Xſto Dmno inſtitutum ad remiſſionem peccatorum poſt Baptiſmum cõmiſſorum.

Q. *Quot ſunt partes hujus Sacramenti?* R. 3, Contritio, Confeſſio, & Satisfactio.

Q. *Quid Triden: circa hoc Sacramentum definivit ſub Anathemate?* R. 1. Quod pœnitentia fuit ſemper neceſſaria ad veniam peccati mortalis. 2. Quod nihil proſit nõ baptizatis. 3. Quod à Chriſto inſtitutum ſit. 4. Quod eſt verè & propriè Sacramentum diſtinctũ à Ba-

ptiſmo.

ptiſmo. 5. Quod ſolus Epiſcopus & Presbyter ritè ordinati poſſint abſolvere, (& null9 alius) & licet ſint improbi, non tamen amittunt hanc poteſtatem.

Q. *An Pœnitentiæ Sacramentum eſt de neceſſitate ſalutis?* R. Eſt omnibus poſt Baptiſmum in peccatum mortale lapſis neceſſariū neceſſitate *medii* vel *præcepti*. Quamvis non ſemper & defacto realiter neceſſario ſit ſuſcipiendū, ſed ſatis ſit alterutro modo capi, nempe vel in re vel in voto ſive deſiderio. CC. DD.

Q. *Utiq; ante Chriſtum legitur fuiſſe Pœnitentia?* R. fuit ut virtus, non verò ut Sacramentū.

Q. *Quot ſunt effectus Sacramenti hujus?* R. 1. Remiſſio peccati mortalis, quàm venialis. 2. Gratia 1ma vel 2da, ſi erit remiſſio venialiū. 3. Gratia Sacramentalis. 4. Commutatio pœnæ æternæ in temporalem. Quibus additur etiam illud, quod per Pœnitentiam reviviſcunt merita, quæ fuerunt per peccatū mortale mortificata.

§. 5tus.

De Materia remota Sacramenti Pœnitentiæ.

Quoniam Cap: 2. §. 1. *jam nonnulla dicta ſunt de peccatis, ideo revocanda erunt, & denuo relegenda.* Hoc ſolum addo ad pag: 18, quod peccatum *Philoſophicum* non eſt dabile ſine *Theologico.*

Q. *Quotuplex eſt materia hujus Sacramenti?* R. 2plex: 1. *Remota, neceſſaria:* eſt omne pec-

catum

catum mortale post Baptismum commissum & non confessum. *Sufficiens* materia etsi *non necessaria*: est omne veniale post Baptismum commissum, *vel* etiam mortale, alias jam ritè confessum.

R. 2. Materia *Proxima* sunt actus Pœnitentis: *Contritio*, *Confessio*, *Satisfactio*, quarum ultima est integralis tantum, duæ priores sunt essentiales.

Q. *Quibus modis & regulis dignosci possit mortale esse commissum à Pœnitente, & non veniale?* R. 1. Desumitur gravitas vel levitas peccati à lege graviter vel leviter obligante. 2. Ex dictamine rationis, si enim conscientia hic & nunc dictat peccatum commissum cadere in gravem DEI aut proximi injuriam? erit mortale. 3. Parvitas vel levitas peccati potest desumi ex ipso actu peccaminoso, considerando etiam malitiam & materiam gravem vel levem. Potest etiam considerari tam ex objecto, quàm fine, & circumstantiis, uti est perfecta vel imperfecta libertas; plenus vel non plenus consensus & advertentia.

Hæ omnes Regulæ non necessario debent simul inveniri in uno eodemq; peccato mortali: Quia potest esse materia levis, & lex graviter obligans.

Q. *Quot possunt esse circumstantiæ speciem peccati mutantes vel aggravantes?* R. Octo hoc expressæ versu:

Quis,

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Quis, Non ſubſtantiam ſed Perſonæ conditionem delicta patrantis ſignificat, ut ſi ſit conjugatus &c. *Quid* qualitem objecti, circa quod peccator ſuam exercet actionem, denotat, ut ſi percuſſit Clericum, vel Patrem &c. *Ubi* ad locum ſpectat vg. ſangvinis effuſio in Eccleſia. *Quibus auxiliis*, Perſonæ circumſtantiam peccatum adjuvantis explicat, ut mediatore utens ad mæchandum &c. *Cur* ad finem attinet. *Quomodo* declarat modum, quo peccatum committitur. *Quando* oſtendit circumſtatiam temporis.

Q. *Quæ ſunt peccata reſtitutioni obnoxia?* R. Ea, quibus violatur juſtitia, vel ea, quibus pœna reſtitutionis injuncta eſt à Summo Pontifice, uti ſunt: Uſura, Contractus illicitus, Simonia, Omiſſio Horarum Can: in beneficiatis.

Q. *Teneturne Pœnitens exprimere in Confeſſione omnes circuſtantias peccati?* R. Affirm: quoad circumſtantias mutantes ſpeciem. *Con: Trid:* Seſ: 14. C. 5. Circumſtantiæ autem notabiliter aggravantes peccatum in eadem ſpecie, an ſit aperiendæ nec ne? utrumq; apud DD. probabile eſt, eo quia Trid: de talibus circumſtantiis nihil aperte concluſerit.

Q. *Aliena peccata quot modis poſſunt imputari alteri?* R. Sequentibus modis: Conſilio, juſſione,

ne, consensu, coöperatione, auxilio, favore, laudatione seu adulatione, pravâ doctrinâ, exemplo, & silentio. Quia homo his modis cooperando peccato alieno, efficitur causa moralis peccati alieni, & illi verè consentit, vel expresse, vel virtualitèr, vel interpretative.

§. 6tus.

De Distinctione specifica & numerica peccatorum.

Q. *Quid est species moralis peccati?* R. Est specialis malitia, per quam unum peccatum essentialiter differt ab alio.

Q. *Quomodo peccata specie distingvuntur?* R. *1mo* Per oppositionem diversis specie virtutibus, sic ebrietas à furto differt specie, quia illa temperantiæ, hæc justitiæ opponitur.

2do Distingvuntur specie ex diversis specie motivis, sive finibus intentis, ut mentiri ex fine joci, & mentiri ex intentione alterū graviter decipiendi sunt diversa specie peccata.

3tio Ex diverso modo tendendi: sic habere simplicem complacentiam in malo, & habere desiderium efficax, sunt specie diversa peccata.

4to Ratione circumstantiarū tenentium se ex parte objecti talium, quæ dicuntur mutare speciem, sic simplex furtum, quod est contra justitiam tantum, est peccatum diversum specie à

cie à furto, sacrilego, quod est contra Religionem.

5to Peccata specificam differentiam desumunt à specie diversis materialibus objectis vg. Odium DEI, & odium proximi sunt diversa specie peccata.

Q. *Unde colligi potest distinctio numerica peccati?*
R. *imo* Ex objectis diversis numero, non tantum materialiter & physicè, sed etiam formaliter & moraliter distinctis. Unde verba impudica, oscula copulam seu pollutionem intentam antecedentia, si ea in effectu sequatur, unum numerô peccatum constituunt, quia ad eundem finem referuntur.

2do Ex interruptione morali actuum, quæ fit per contrariam voluntatem & propositum, vel per liberam cessationem ab actu, vel per cessationem naturalem vg. somnum.

Unum numero peccatum committit, qui uno actû odii vel detractionis fertur in 10. homines: qui uno ictu duos occidit: qui uno actu vult omittere Officium Horarum Canon: per Mensem, qui furatur Bibliothecam per totam noctem, etsi sæpius voluntaté furandi renovet, unum furtum: & qui ad occidendum alium pergens sæpe voluntatem renovat, unum homicidium committit, quia est una actio externa ab internis intenta, in qua internæ omnes complentur & moraliter uniuntur.

Q.

Q. *An actus voluntatis internus & externus executivus ejusdem voluntatis, circa quem prior ille versatur, unum numero peccatum constituunt?* R. Affirm: Sic vg. volitio furandi, & ablatio rei alienæ unum eundemq; totalem actum constituunt moralem.

§. 7mus.

De Materia proxima scil: Dolore.

Q. *Quid est dolor?* R. Est detestatio mali commissi sive peccati propter aliquem finem cum proposito illud in posterum vitandi.

Q. *Quotuplex est dolor?* R. 1. *Naturalis*, qui elicitur ex motivo naturali, vg. si quis detestatur furtum à se commissum ideo, quia illi infamiam, vel pœnam infert.

2. *Supernaturalis*, est: qui elicitur ex motivo supernaturali, si quis vg. dolet de peccatis propter amissum Cœlum, vel promeritum infernum.

Dolor *supernaturalis* 2plex est: 1. *Perfectus*: qui elicitur ex motivo perfecto, scil: *ob amorem, aut bonitatem infinitam DEI*; vocaturque hic dolor; *Contritio perfecta.*

2. *Imperfectus est*, qui ex alio motivo, supernaturali tamen, elicitur vg. *amissionis Cœli vel ex metu gehennæ*, & vocatur *Attritio.*

Q. *Quomodo pœnitens se præparare debeat ad Confessionem Sacramentalem?* R. Post invocationem Spiritus S. examinare debet conscientiã

suam,

ſuam, & in memoriam revocare peccata. 2. Dolorem elicere.

3. Firmum propoſitum facere amplius DEUM non offendendi.

Q. *Qualis eſſe debeat diligentia in examine?* R. Non requiritur, ut ſit nimis ſcrupuloſa, ſed mediocris, & humana; qualem ſolemus adhibere in rebus, & negotio magni momenti, & quæ diligentia ſufficit moraliter ad cognoſcenda commiſſa peccata.

Q. *Dolor ſive ſit contritio ſive attritio, ut ſit ſufficiens qualis eſſe debet?* R. 1. Debet eſſe dolor *formalis* ſeu *actualis*, de peccatis commiſſis & ſimul propoſitum ampliùs non peccandi, & occaſiones fugiendi.

2. Debet eſſe *univerſalis*, de omnibus peccatis. 3. Debet eſſe actus internus, non requiritur omnino externus. 4. *Supernaturalis:* factus ex motivo ſupernaturali, auxiliante gratiâ DEI. 5. Dolor debet eſſe *appretiative ſummus*, hoc eſt: peccator debet odio habere peccata ſuper omnia alia mala, & debet eſſe paratus pati potius omnia mala, quàm peccare mortalitèr. Tandem dolor debet eſſe conjunctus cum ſpe veniæ.

Q. *Contritio & attritio in quibus conveniunt?* R. In his: 1. Quod utraq; verſetur circa peccatum, deteſtando illud, ut eſt offenſa DEI. 2. Utraq; excludit voluntatem peccandi. Utraq; debet eſſe ſupernaturalis, elicita ex

mo-

motivo supernaturali, & cum auxilio Divino.

Differunt in his: 1. Quia *Contritio* procedit ex perfectiori motivo scil: *ex motivo bonitatis Divinæ, & amoris erga DEUM.* *Attritio* verò ex motivo vg. *turpitudinis peccati, amissionis Cæli, vel ex metu gehennæ.* Qui dolor est etiam *supernaturalis*, & ad Pœnitentiæ Sacramentum omnino necessarius. 2. Quia *Contritio* perfecta potest hominem justificare extra Sacramétum, cum voto tamen saltem implicito suscipiendi Sacramentum. Com: TT.

Jam verò *Attritio* non est sufficiens extra, nisi intra Sacramentum.

Q. *Quando homo tenetur elicere contritionem?* R. 1. In articulo mortis, si non adsit Confessarius. 2. In tentatione, & occasione ad peccandum. 3. Sacerdos in necessitate ad, ministraturus Sacramentum aliquod in peccato mortali existens, si non habeat Confessarium.

§. 8vus.
De Confessione.

Q. *Quid est Confessio?* R. Est accusatio de propriis peccatis coram legitimo Sacerdote ad eorum remissionem obtinendam per absolutionem virtute clavium.

Q. *Quid est clavis modo dicta?* R. Est potestas ligandi, & solvendi, quâ Confessarius

potest

potest dignos recipere, indignos à Regno Cœlesti excludere.

Q. *Quotuplex est integritas Confessionis?* R. 2plx: *Materialis*: quæ tunc habetur, quando Pœnitens omnia peccata secundùm speciem, & numerum confitetur. Alia *Formalis*: quando in aliqua necessitate confessis aliquibus peccatis, in aliud tempus reservat reliqua. Potest quis excusari à *materiali integritate*; nũquam tamen à *formali*.

Q. *Magnus concursus populi in die Indulgentiæ, vel Festivitatis magnæ, an excusat ab integritate materiali Confessionis?* R. Non; contraria damn: ab Innoc: XI.

Q. *An tenetur pœnitens confiteri per interpretem, si idiomatis Confessarii sit ignarus?* R. Non; nisi velit ipse ex pietate, neq; tunc tenetur confiteri omnia, maximè si timeret aliquod scandalum.

Q. *In quibus casibus licita est Confessio integra formaliter?* R. 1. In extrema necessitate. 2. Si duo infirmi in eodem lecto jaceant. 3. Si sit parturiens fœmina. 4. Si vulnerato non possit postea adhiberi medicina. 5. In conflictu, naufragio.

Q. *Licitumne est fidelibus latini ritus confiteri coram Sacerdotibus Græco unitis, & è contra?* R. Licitum est; Decrevit S. Congr: de Propag: Fid: 1626. 1. Jun.

§. 9nus.

§. 9nus.

De Satisfactione.

Q. *Quid est Satisfactio?* R. Est compensatio pœnæ temporalis peccatis debitæ post remissionem culpæ per bona opera à Confessario injuncta, vel voluntariè assumpta.

Q. *Quotuplex est satisfactio?* R. Una *in re*, quæ est ipsum opus à Confessario injunctum. Alia *in voto*, seu in proposito Pœnitentis, quo velit obligationem annexam peccato adimplere, ac injuriam DEO illatam in hoc, vel in altero mundo reparare. Et hæc, etsi non sit pars essentialis Sacramenti, est tamen essentialis Sacramento, & implicitè contenta in proposito observandi mandata DEI, inter quæ est etiam satisfactionis præceptum. *Gamach. Sacr. Pœnit. C. 23.*

Satisfactio in re est solum pars integralis Sacramenti, cùm sine illa foret Sacramentum validum, vg. si Confessarius illius imponendæ oblivisceretur, vel Pœnitens illâ nō impleta, decederet.

Q. *Quot modis potest fieri satisfactio?* R. 1. Per bona *Corporis*, vg. jejunia, flagellationes, peregrinationes. 2. Per bona *Animæ*, vg. orationes, spirituales lectiones, Missas &c. 3. Per bona externa: uti Eleemosynas, &c.

Q. *An Confessarius potest mutare pœnitentiam impositam à priori Confessario?* R. Potest, sed solum in foro conscientiæ, si id ratio exigit, tenetur

tenetur iterum pœnitens peccata sua confiteri, si recordatur. Pœnitens autem propriâ authoritate non potest mutare etiam in meliorem, vel majorem.

Q. *Ad quid tenetur Pœnitens, qui oblitus fuit pœnitentiæ sibi impositæ?* R. Non tenetur repetere Confessionem, sed solùm confiteri suam oblivionem, & tunc judicio Confessarii imponenda est nova Pœnitentia juxta præsentem statum Pœnitentis.

Q. *Quomodo peccat Pœnitens, si sponte non absolvat pœnitentiam sibi impositam?* R. *Juxta Suar:* Si fuerit gravis, & illam totaliter omittat, vel ejus notabilem partem? peccabit mortaliter. Si fuit levis vg. 5q; *Pater* & *Ave*, aut modica pars omittatur? non erit mortale, nam etiam hic parvitas materiæ excusat à mortali.

Q. *Quamdiu Pœnitens possit pœnitentiam differre absolvendam?* R. 1. Satisfactio seu pœna à Confessario assignata est 2plex: *Medicinalis*: per quam pœnitens præservatur in futurum à relapsu: Talis esset: si injungeretur consvetudinario fuga ab occasionibus peccati, oratio &c. juxta qualitatem conscientiæ Pœnitentis. Alia *Vindicativa*, per quam intenditur vindicta peccatorum Confessorum, uti est jejunium, disciplina, & alia pœnalia opera, quæ aliquando per longius spatium adimplentur.

R. 2. Tenetur absolvere pœnitentiam, quàm primùm cōmode poterit *Bona.* Si satisfactionem vindicativam differat ad Mensē, non esse mortale, docet *Lacro:* l. 6. p. 2.

Q. *Si alicui injunctum sit omni die Sabbathi per annum jejunare, si illum diem omittat, num peccabit?* R. Affirm: non tamen obligatur alio die jejunare, *Gob. Spor.* quia in talibus circūstantiis videtur mens Confessarii esse de jejunando die Sabbathi tantum, & nō alio, nisi alitèr expresse jusserit.

Q. *Persolvens pœnitentiam debetne esse in gratia DEI?* R. Affirm: Si tamen per negligentiam differendo absolveret in statu peccati? venialiter solùm peccaret. *Fill:*

Q. *Quid observandum in praxi Confessario, si gravior pœnitentia assignari debeat?* R. Debet leniter pœnitentem disponere ad agnoscendam gravitatem suorum peccatorum. Semper tamen magis cavere debet excessum, quam defectum in assignanda pœnitentia; *facilius erit enim Confessario reddere rationem ex clementia, quàm ex crudelitate.* Mens est *S. Chrysost.* Unde si Sacerdos suspicatur de aliquo, quod nō sit absoluturus pœnitentiam ex imbecillitate, vel alia causa, debet ipsi assignare mitiorem, nō obstante quod non sit proportionata peccatis. *Ger. Par. 2.*

Non assignentur pro pœnitentia variæ diversæ orationes, quas pœnitens memoriâ tenere

nero non possit, ob varios inde oriri solitos conscientiæ angores, & scrupulos.

Optimè faciet Confessarius, quando injunget Pœnitenti, ut ipse applicet pro pecatis suis merita, & Passionis Xsti satisfactiones.

Caveat Confessarius pro peccatis occultis quantumvis gravibus injungere pœnitentiam publicam, utpote infamativam. Neq; talem, ex qua domestici possent devenire in notitiā gravioris criminis vg. flagellationes, multa jejunia, nisi habeatur occasio, similes pœnitentias secreto peragendi.

§. 1emus.

De Forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Q. *Quæ est forma hujus Sacramenti?* R. Sunt Verba Absolutionis à Sacerdote prolata scil: illa: *Ego te absolvo à peccatis tuis &c.*

Q. *Quæ verba sunt essentialia?* R. Hæc: *Absolvo te.* In magno Pœnitentium concursu potest omitti: *Misereatur*, & *Indulgentiam.* In gravi, & urgente necessitate hæc forma serviat: *Ego te absolvo ab omnibus censuris & peccatis.*

Q. *Quibus verbis solet dari absolutio in Confessione?* R. Ex communi praxi Ecclesiæ his verbis: *Misereatur &c. Indulgentiam &c. Dominus Noster JESUS Christus te absolvat, & ego authoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo Excommunicationis Suspensionis & Interdicti, in quantum possū & tu indiges: Deinde ego te absolvo à peccatis tuis in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. A.*

Passio

Passio Domini Nostri JESU Christi, merita B. M. V, & Omnium SS. quidquid boni feceris, aut mali sustinueris sit tibi in remissionem peccatorum augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.

Nota: Ly: *Suspensionis* semper omittitur, si Pœnitens nullum habeat ordinem, vel saltem primam Tonsuram.

Forma Absolutionis ab Hæresi intra Confessionem.

Misereatur &c. Indulgentiam &c. Dominus Noster JESUS Christus te absolvat, & ego authoritate ipsius & SS Petri & Pauli Apostolorum, nec non SSmi Dni Nostri Papæ NN mihi concessa, nec hactenus revocata, absolvo te ab omni vinculo Excōmunicationis, quo teneris propter hæresim, in qua vixisti, & incorporo te gremio S. Matris Ecclesiæ communioni fideliū & participationi Sacramentorum ejusdem S Rom: Cath: & veræ Apostolicæ Ecclesiæ. Deinde eâdem authoritate absolvo te ab omnibus peccatis tuis. In Nomine Patris &c. Passio Domini Nostri JESU Christi &c.

Forma absolutionis à Suspensione, vel interdicto extra, vel intra Confessionem.

Misereatur &c. Indulgentiam &c. Authoritate mihi ab N. tradita: Ego te absolvo à vinculo suspensionis, vel interdicti, quam, vel quod *propter tale delictum N vel causam incurristi, seu incurrisse declaratus es, In Nomine Patris &c.*

Forma dispensationis super Irregularitate. Post absolutionem à peccatis, subjunget Sacerdos

cerdos sive intra, sive extra Confessionem.

Et eâdem authoritate dispenso tecum super Irregularitate in quam ob causam N incurristi, & habilem te reddo, & restituo executioni Ordinum, & officiorum tuorum in Nomine Patris &c.

Si nullum Ordinem habeat? dicatur: *Habilem te reddo ad omnes Ordines suscipiendos,* vel etiam ad alia juxta tenorem facultatis, seu mandati, & juxta exigentiam casûs.

Quod si necesse sit Titulum Beneficii restituere, & fructus malè perceptos condonare? subjunget: *Et restituo tibi Titulum, seu titulos,* si plures habet, *& condono tibi fructus male perceptos, In Nomine Patris &c.*

Q. *An peccat, qui sine justa causa, in eadem Confessione absolutionem repetit super eadem peccata?* R. Affirm: quia *2da* absolutio est irrita, defectu novæ materiæ.

Si faciat id ex scrupulo, aut sit ita perplexus, ut æque malum putet esse, non repetere, quam repetere? poterit nullum esse peccatum.

Q. *Si pœnitens statim post Confessionem redeat & sola venialia afferat, aut circumstantias mortalium non notabiliter aggravantes, repetendane est absolutio?* R. Negat *Spor:* nisi adferat aliquod mortale.

Q. *An absolutio possit dari ab uno pluribus simul?* R. Affirm: sic possunt absolvi multi milites in prælio dicendo: *Ego vos absolvo à peccatis.*

Q. *An absolutio data sub conditione de futuro*

vg. absolve te, si restituas valida sit? R. Neg. quia non est in potestate Ministri suspendere effectum Sacramenti, absolutio tamen de præsenti vg. *absolve te, si habes intentionem restituendi.* Etiam absolutio de præterito vg. *absolve te si restituisti*, valida est.

Dum Confessarius absolvit sub conditione, sufficit solum in mente habere conditionem.

Q. *Quomodo verba absolutionis proferri debent à Confessario?* R. Modo imperativo. *Com: DD.* unde si proferrentur modo deprecativo vg. *Absolvat te DEUS*, invalida esset forma, quia hoc Sacramentum institutum est à Christo per modum judicii, & ideo forma ejus debet proferri per modum judicialis sententiæ, nō verò deprecationis, aut impetrationis.

Nota: Quod in Sacramento pœnitentiæ datur duplex absolutio, una *peccatorum*, altera *Censurarum* consveta in illa oratione: *Dnûs Nr JESUS &c.* quæ juxta *Suar:* debet sub mortali prius dici à Confessario, quam absolutio à peccatis, maximè quando prudens dubium adest, num pœnitens non sit innodatus tali vinculo: Quia Ecclesia graviter præcipit, ut nemo excommunicatus ullum Sacramentum recipiat, antequam priùs tollatur tale vinculum.

Q. *A quibusnam pœnitens Censuris absolvitur per illa verba: Absolvo te ab omni vinculo excommunicationis &c?* R. Ab omnibus in Confessione expressis,

expressis, quàm etiam ab illis, quorum pœnitens non recordatur, aut ipse Confessarius hic & nunc ignorat, uti sunt plane innumeræ, inquantum facultas Confessarii se extendat, & pœnitentis adsit intentio satisfaciendi oneri, si aliquod adsit, & remaneat.

Q. *Quæ Oratio dici solet à Confessario supra pœnitentem immediate ante Confessionem?* R. Hæc: *Dnus sit in corde tuo, & in labiis tuis, ut digne & competenter confitearis peccata tua. In Nomine Patris, &c.*

Q. *An valida sit absolutio data ignorantibus necessaria necessitate medii?* R. Invalida, Bened: XIV. *Encicly.* T. I. n. 42. Si verò ignoret Pœnitens *necessaria necessitate præcepti?* & rite doleat de hac ignorantia, ac emendationem promittat? posse absolvi judicat. *Idem ibid. n.* 12.

Q. *Quid Confessario faciendum est post auditas Confessiones?* R. I. Debet DEO gratias agere pro collato sibi, & pœnitentibus auxilio ad hoc Sacramentum rite administrandum, vel suscipiendum, novaq; sibi, & illis auxilia à DEO emendicare ad faciliorem propositorum executionem.

II. Exercere debet varios actus humilitatis, credens se longe magis ingratum esse omnibus suis pœnitentibus, ob majus lumen, uberiora auxilia, plura, & efficaciora præsidia, quibus tam segniter cooperatur.

III.

III. Conetur oblivisci omnium auditorum in Confessione, & surdâ aure recurrentes species, molestèq; allatrantes pertransilire.

§ IImus.
De Sigillo.

Q. *Quid est Sigillum Confessionis?* R. Est obligatio illa, quâ in secreto teneri debent peccata ex Sacramentali Confessione cognita. Dicitur *Metaphorice* sigillum, quia sicuti res sigillo materiali munitæ debent esse integræ, occultæ, & secretæ ita peccata in Confessione enarrata.

Q. *Quo precepto obligatur Confessarius ad servandum sigillum?* R. 3plici: *Naturali*, quia de jure naturæ, est servare secretum sibi commissum. 2. *Divino*, 3. *Humano*, seu *Ecclesiastico*. Tenetur Confessarius ad sigillum etsi ob aliquam rationem non dederit absolutionem pœnitenti. *Item* tenetur etiā post mortem pœnitentis, quia ex tali revelatione odiosum redderetur Sacramentum audientibus aliena peccata ex Confessione cognita, & revelata.

Q. *Quæ cadunt sub sigillum?* R. 1. Omnia peccata pœnitentis tam ficta, quàm vera. 2. Pœnitentia imposita, si gravis sit. 3. Virtutes aut defectus naturales Pœnitentis, aut corporis occulta vitia, aut scrupuli, quoties hæc alioquin nota non sint, & eorum manifestatio creditur ingrata pœnitenti futura.

4.

4. Omnis ea actio, quæ ex notitia peccati cum periculo directe, vel indirecte revelationis procedit. 5. Factum quodcunq; ruborem, vel molestiam. Pœnitenti creans, si advertat id ex notitia Confessionis procedere. *Fag. Lug.*

Q. *Qui obligatur ad sigillum servandum?* R. Præter Confessarium, omnis ille, qui licitè, vel illicitè mediatè, vel immediatè audit aliquod peccatum, sive sit interpres, sive casu audierit.

Q. *Poteſtne Confessarius uti scientia cum damno occulto Pœnitentis illato propter publicum bonum?* R. Neg: nam Innoc: XI. in Congreg: gene: 18. Nov: 1682. inhibuit expresse scientiâ Confessionis uti cum aliquo gravamine pœnitentis, ex qua responsione.

Nota 1mo Quod non potest Parochus suo famulo tenenti clavim, illam auferre, si præcisè ex Confessione sciat, quod illâ abutatur. Posset tamen tunc alio licito modo subvenire suo, aut communi bono absq; fractione sigilli, vg. poterit obligare famulum, ut quãtum potest restitutionem faciat, vel clavim ad manus Parochi deponat &c.

2do Cavendum est omnibus Confessariis, ne dum vocantur ad audiendas Confessiones illorum, quorum ex repetita Confessione noverint conscientiæ statum, mutationem ostẽdant faciei, multomagis dicant aliquid, per

quod

quod saltim in confuso cognosci ab illis possit illorum conscientia vg. *semper unum loquitur &c.* aut aliquid simile. Tales noverint se esse hoc ipso fractores sigilli Sacramentalis.

3tio Caveant etiam summopere Sacerdotes in præsentia Sæcularium Personarum sermonem miscere de Confessione vg. proponendo dubia, enarrando inexpectatos, ridiculos, aut admirabiles sibi, vel alteri cuipiam contigisse, vel audivisse casus in Confessione; id etenim notabilem in Sæcularibus parit admirationem, animi perturbationem, & sæpe sæpius grave scandalum, ac Sacramenti Pœnitentiæ vilipensionem.

Q. *An licet Confessario extra Confessionem loqui cum pœnitente de peccatis in Confessione auditis?* R. *Com. DD.* non licet, quia talis loquela ruborem affert, & redderet Confessionem odiosam. Licebit autem de licentia pœnitentis, si ipse prius de peccatis suis loqui incipiat, verum & hic cautus sit Confessarius.

Q. *Debetne Pœnitens complicem peccati manifestare coram Confessario, si aliter non possit explicare peccatum?* R. Variæ sententiæ in hoc casu sunt DD. Proinde melius faciet Pœnitens, si confiteatur coram Confessario, qui nõ noscat complicem peccati.

Q. *Licitumne Confessario interrogare pœnitentem de compliciis nomine, aut loco habitationis, vel aliis adjunctis circumstantiis?* R. Nullo modo licet, Patet

Patet recentissime, ex Brevi Bened. XIV. *Suprema omnium &c.* Et *Constit.* ejusd: Papæ An: 1746. *Ubi primum*, in qua sub Excommu: soli Papæ reservata, & in articulo mortis absolvenda, prohibet talia fieri.

In dicta *Constit.* omnes obligat, qui aliunde, quàm ex Confessione sciunt Confessariū interrogare de complicis nomine, ut talem ad Episcopum denuntient. Postremo: *Ad perpetuam rei memoriam*, tulit ultimè decretum confirmatorium utriusq; *Constitutionis* suæ, quod incipit: *Ad eradicandum* An. 1746. Cautè itaq; in hac re procedendum est Confessariis, prædicta enim prohibitio non tantum procedit de illo, qui interrogaret de *nomine complicis*, sed etiam *de officio, & aliis circumstantiis*, ex quibus curiosè deveniri possit persona complicis ejusdem, qui, seu quæ confitetur.

Q. *Si Pœnitens occidisset fratrem Confessarii, aut cum ejus sorore peccasset potestne tacere tale peccatū in Confessione, si non habet Confessarium alium, & præceptum Confessionis urget?* R. Potest, cum proposito illud confiteri quam primùm sine suo, vel alterius damno poterit. *Tol. &c.*

Q. *Licetne duobus Confessariis, qui pœnitentem de iisdem peccatis se accusantem audiverunt, ad invicem colloqui de auditis in Confessione?* R. Non, quia uterq; sigillo obstrictus est.

Q. *Quomodo Confessarius respondere debet, si interrogetur de peccato Pœnitentis?* R. Non debet

bet tunc tergiversari sic, ut pœnitentem reddat suspectum, sed respondere debet, etiam cum juramento, si opus sit, *se nihil scire de peccato illo*, scil: in mente habendo: *ut homini privatum, cui id revelare liceat.*

Q. *Confessarius ex certa causa non absolvit pœnitentem, hic autem rogat sibi dari testimonium Confessionis, num Confessarius debet dare testimonium, quod sit confessus hic pœnitens?* R. Plures DD. affirmant, aliàs esset fractio sigilli, veniret in suspicionem apud alios pœnitens. Nec tunc mentietur Confessarius, quia tantum testatur eum confessum esse. Nisi aliqua fraus Pœnitentis interveniret.

Q. *Quotupliciter frangitur sigillum Confessionis?* R. Generaliter duobus modis: *Directè* tunc violatur, quando Confessarius expresse, vel apertè peccatum auditum, aut aliquod aliud dictum sub sigillum cadens manifestat. Et *Indirectè*: quando Confessarius licet nihil directè revelet, ita tamen verbis, vel signis se gerit, ut alter possit in notitiam peccati pœnitentis devenire, sivè in specie, sivè in confuso. Com. DD.

Q. *Utrum liceat saltim indirectè violare sigillũ?* R. Nullo modo. Violaret autem Confessarius indirecte sigillum. 1. Si ob peccata occulta publicam imponeret pœnitentiam. 2. Si publicè alicui negaret SS. Eucharistiam propter solam notitiam ex Confessione habitam.

tam. 3. Si diceret, ſe non abſolviſſe Petrũ, nullam aliam addendo rationem. 4. Si gravem pœnitentiam impoſitam pœnitenti propalaret. 5. Si Confeſſarius averſionem aliquã conciperet à Pœnitente ex notitia in Confeſſione accepta. His etiam & aliis ſimilibus modis indirectè violaretur ſigillum.

Q. *Sacerdos violans ſigillum Confeſſionis quot peccata committit?* R. Tria: I. Cõmittit peccatum *detractionis*, infamando proximum. II. Peccatum *infidelitatis*, non ſervando ſecretum in re graviſſima. III. Committit *Sacrilegium*, faciendo contra reverentiam Sacramenti, & Religionis.

Q. *Quæ pœna ſtatuta eſt pro Confeſſario revelante peccata in Confeſſione audita?* R. Depoſitio, intruſio in Monaſterium, ad carceres perpetuos, ad triremes, fit infamis, & ſubinde Irregularis ſecutâ Judicis ſententiâ. *Majol. Far. &c.*

Q. *An etiam ipſe pœnitens teneatur ad ſigillum, quo ad illa, quæ ipſe dixit, vel Confeſſarius ei?* R. Tenetur, non quidem ad ſigillum Sacramentale, bene verò ad ſecretum naturale, & quidem ſub mortali, quo ad illa, ex quorum propalatione ſequeretur gravis infamia ſui, aut Confeſſarii. *Felix Pot.*

§. 12mus.

De Confeſſario ſollicitante Pœnitentẽ ad turpia.

Q. *Si Confeſſarius ſollicitaret* (quod DEUS

aver

avertat) *in Confessione ad turpia, num posset tali absolvi à quovis Sacerdote?* R. Quamvis cõmitteret gravissimum peccatum sacrilegii, tamen jure communi non prohibetur absolvi, nisi particularia alicujus Diæcesis statuta aliud habeant.

Nota 1. Confessarius sollicitans (*quod si docuerit personam sollicitatam non teneri ad eum denuntiandum, si confiteatur coram Confessario sollicitante*) non potest absolvi, quia talis incurrit Excomm. Papæ reservatam. ex Decr. Alex: VII.

Nota 2. Sacerdos sollicitans antequam absolvatur, debet exigi ab illo juramentum, ne amplius hoc crimen committat; si non vellet præstare, non debet absolvi tanquam indispositus; quia in enormibus omnino debet exigi juramentum. CC. DD.

Q. *Daturne parvitas materiæ in sollicitatione?* R. Non datur, contrar: opinio dam: est à Clem: VIII. *teste Dia p. 3.*

Q. *Quæ est obligatio pœnitentis sollicitati à Confessario ad turpia?* R. Tenetur per se, vel per alium sub peccato gravi talem Confessarium deferre ad Eppum, sive sollicitavit marem, sive fœminam, sive pro se, sive pro alio, sive in actu Confessionis, sive ante, sive immediatè post: sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam tunc, aut post legen-

dam

dam Bened: XIV. *Const.* Sacramentum Pœnitentiæ.

Q. *Persona sollicitata neglectâ denuntiatione potestne absolvi?* R. Si intra mensem non denũtiavit (*quia tale tempus in Edicto S. Inquisi: statutum est ad denuntiandum*) & id *scienter* fecerit? incidit in Excom: reservatam S. Officio; consequenter nullus inferior Confessarius potest absolvere extra articulum mortis, neq; sub tempus Jubilæi. *Matheu. l. 1.*.

Q. *Constitutiones Pontificum pœnas statuentes in sollicitantes sunt pro Regnis nonnullis tantum?* R. Sed eas *Greg: XV.* ad omnes fideles extendit Const.; *Universi Dominici gregis &c.*

Q. *Præceptum denuntiandi Confessarios sollicitantes, & pœna alia huic sollicitationi indita an extenduntur etiam ad alia crimina à re venerea diversa?* R. Non. Bened: XIV. de Synod.

Q. *Confessarius, si post sollicitationem statim se pœnitet sollicitasse, & hoc asserit pœnitenti sollicitata, debetne pænitens talem Confessarium denuntiare?* R. Debet sub peccato mort: & sub Excom: Nam quilibet sollicitans ad effugiendas pœnas potest dicere se pœnituisse de sollicitatione, nã non sufficit post delictum se pœnitere, sed necessaria punitio ob bonum publicum. *Lez. Bon. Cab. &c.*

Q. *Confessarius sollicitans, quomodo sibi potest consulere, ut veniam impetrare possit?* R. Debet sponte comparere coram Eppo, & ibi fateri

ſuum delictum, veniam petendo, & ita illam conſequetur. *Lez. &c.* Ut autem præfatus delinquens gaudere poſſit *beneficio ſponte comparentium*, neceſſe eſt, ut nullis præventus indiciis coram Eppo compareat. Et ſi eſt præventus? gaudebit beneficio comparentium no citatorum. *Far. Matheu.*

§. 13tius.

Reliqua ſcienda de Confeſſione.

Q. *Confeſſionem quis inſtituit?* R. Chriſtus Dominus (non Eccleſia prout mentiuntur Diſſidentium Paſtores) dicens ad Apoſt: *Quacunq; ligaveritis &c.* Math: 18. Et Joann: 20. Proinde monet S. Jacob: c. 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra.*

Q. *Nonne ſatis eſt ſoli DEO (cui nota ſunt) confiteri peccata?* R. Non; quia Xſtus ſtatuit *loco cit.* etiam ſervis ſuis, videlicet legitime ordinatis Sacerdotibus, confitenda eſſe.

Neq; ſufficit ſe accuſare coram Sacerdote, dicendo: *ſe eſſe peccatorem*, citatis enim Textibus conſtituit Xſtus in Eccleſia ſua judices ſpirituales cum poteſtate remittendi, & retinendi peccata, ut igitur ſciant, quando *ligandum*, vel *ſolvendum*; quid *remittendum*, quid *retinendum*, omnino neceſſaria eſt diſtincta peccatorum Confeſſio.

Q. *Utiq; Xſtus Magdalenam, & quoſdam alios ſine Confeſſione abſolverat?* R. Licitum illi fue-

rat,

rat, cui arcana cordium perspecta erant, habenti præterea absolutam Poteſtatem.

Q. *Quodsi pœnitens, aliàs benedispositus, obliviscatur quorundam peccatorum?* R. Absolvitur etiam ab illis, quia fecit quantum modo humano poterat, quæ enim memor â excidunt, hæc confiteri, non eſt in noſtra poteſtate.

Q. *Sed David ait:* Delicta quis intelligit *Psalm: 18* ? R. Non eſt nececeſſe ut pœnitens omnino comprehendat quantam delicta sua malitiam contineant; ad Confeſſarium ſpectabit talia humano modo discernere.

Q. *Fueratne Confeſſio tempore Apoſtolorũ in uſu?* R. Fuerat: Teſte Jacob: c. 5. Et Acto: 19. *Multi credentes veniebant confitentes & annunciantes actus suos.* Et Joann: 1. Ep: 1 v. 9 *Si confiteamur peccata noſtra, fidelis, & juſtus, ut remittat peccata noſtra.*

Q. *Ad quid in Confeſſione Generali, id eſt in* Confiteor DEO &c. *fit mentio Sanctorum utiq; soli DEO, non Sanctis Confeſſio inſtituenda?* R. Falsum eſt, quod soli DEO, sed omnino etiam Sacerdoti facienda eſt; Jam si corã homine mortali confiteor, cur præterea non potero proteſtari me quoq; coram omnibus Sanctis cum DEO regnantibus fateri delicta mea.

Q. *Utilisne pœnitenti talis Confeſſio, quæ coram Miniſtro Acatholico inſtituitur cum sola proteſtatione universali, se eſſe peccatorem, & in multis deliquiſſe?*

R. Non: & quidem ideo 1. quoniam id non est verè confiteri, & revelare ipsa peccata, sed solum in confuso fateri se peccatorem esse, quod ordinariè facere solent homines, modo se offerat occasio, etiam in medio fori, & coram quibusvis adstantibus.

2. Siquidem hujusmodi Ministri sint puri Laici, nullam prorsus habent potestatem absolvendi à peccatis, sicut plurimi ex illis ultro fatentur; ác proinde docent: *peccata per solam Fidem in Xstum remitti, Pastor verò solum pœnitenti annunciat, quod remissa sint peccata.* Ita *Hæretici communitèr.*

Veri Sacerdotes legitima Ordinatione & Jurisdictione pollentes non annunciant Pœnitenti peccata sua esse remissa, sed habent potestatem à Xsto collatam remittendi ea nomine Xsti, cum expresse dicat: *Quorum remiseritis peccata &c.*

Q. *Quæ sub gravi obligatione tenentur Confessarii explicare illis præcipue, qui primo confitentur?* R. Præter credenda necessitate *Medii* & *Præcepti*. 1. Animam hominis esse immortalem. 2. Quod DEUS nobis dat bona supernaturalia, & remittit peccata ex meritis & Passione Xsti. 3. Quod gratia DEI sit nobis omnino necessaria ad consequendam salutem animæ. 4. Quod in Sacramentis DEUS nobis infundit gratiam, promisitq; æternam beatitudi-

titudi-

titudinem ex meritis Xsti. 5. Quod DEUS sit unicus noster finis.

Gravis insuper est obligatio Parochorum ut de virtutibus Fidei, Spei, & Charitatis erudiant suas oves, ut saltem 6 vicibus, si non plus eliciant hos actus *Fidei &c.* per Annum.

Q. *Quæ sunt Confessario observanda circa Confessionem Adolescentum puerorum & puellarum?* R. Multi DD. censent cum illis maximam esse difficultatem, quia sæpe dubium est, an habeant annos discretionis? an reipsa peccaverint? &c. Proinde hæc sunt observanda: 1. Parvis, quamvis non sint aliquando capaces absolutionis, expedit illis permittere Confessionem, ut discant, & assvescant confiteri. *Unde tenetur Confessarius illos extra Confessionem instruere, quærendo primò de Rudimentis Fidei, tandem quæ spectant ad Confess. & Comm.*

2. Si Confessarius dubitet, an pueri vel puellæ septennes habeant sufficientem usum rationis? debent absolvi *sub conditione*, quia nullus privandus est jure suo ob aliquod dubium; *non verò absolute*; ob periculum nullitatis. *Gob. &c.*

3. Inculcet Confessarius horrorem peccati: *quia reddit animam turpem, & deformem instar dæmonis: reddit DEO odibilem, quia DEUS vario modo hic temporaliter, ibi æternum punit &c. &c.*

4. Si Confessarius judicet talem parvum

esse

esse absolvendum, debet ipsum inducere ad dolorem vg. *Fili, qui peccant, quo perveniunt post mortem? utiq; ad Infernum, vel Purgatorium, o! quam graves pœnas ibi patiuntur; Quis detrudit ad tales pænas hominem? DEUS, ecce DEUS id effecit, quod non sis hucusq; detrusus. an non amandus talis Dnus, qui tibi hæc, & alia multa bona præstat? ipse creavit, ipse redemit nos &c. amasne tam bonum Dnum &c. dolesne?* Eodem modo procedendum cum Rudibus.

Q. *Si pœnitens nullum habet peccatum, seu nullam adfert absolutionis materiam?* R. Reperientur aliquando maxime ex rudibus nonnulli, immunes ab omni gravi noxa; Proinde talis ex anterioribus Confessionibus repetat aliquod peccatum, vel, sub conditione absolvendus erit.

Q. *Qualis pœnitentia pueris & aliis rudibus imponenda est?* R. Plerumq; preces tantum imponendæ sunt, & quidem tales, quos statim post Confessionem vel proximo Festo absolvere possint. Interdum potest assignari frequentatio Confessionis, Concionis, vel alicujus Devotionis in Ecclesia.

Q. *Quid in Confessione mutorum & surdorũ observandum venit?* R. Ducendi sunt ad locum æparatum & (*nisi scripto confiteri possint, & benevole velint*) monendi sunt, ut genua flectant, nutu vel signo aliquo peccata sua confiteantur, quorum si aliqua quocunq; modo narraverint,

verint, poterit illis Confessarius signum dare, percutiendo pectus, & oculos in Cœlum elevando, quo inquirat, num doleant de peccatis, pro pœnitentia assignando vel terrā osculari, vel ostendere in globulis Rosarii, aut digitis tot & tot preces absolvendas, &c. Si acceperit Confessarius signum doloris? sine scrupulo absolvat, cùm in tali casu non requiratur Confessio *integra materialiter*, sed sufficiat *formalis integritas*.

Q. *Quid agendum cum eo, qui à nativitate cæcus, mutus, & surdus existit?* R. Talis præter Baptismum non posset ullum aliud Sacramentum recipere.

Q. *Quæ sunt maxime adhuc observanda Confessario?* R. Præter dicta superius: I. Cavere specialiter debet, ne inter audiendas Confessiones dormitet, distrahatur, aut omnino obliviscatur peccatorum, antequam injunxerit pœnitentiam: nam si omnino nil percepisset de aliquo peccato, debet statim interrogare.

Si enim aliquid intellexisset? potest ad finē differri interrogatio, ne pœnitenti causet distractionem, dummodo moralis adsit certitudo, quod memoria non excidet. Si tamen perspectam habens pœnitentis conscientiam prudenter præsumere posset, eum nō nisi venialia confiteri solere, neq; de peccato non percepto sine molestia illius possit in-

terrogare? potest tunc interrogationem omittere.

Quod si nullum omnino percepisset peccatum? licet respectu talis Pœnitentis etiam tunc omitti posset interrogatio, suadet tamen *Gob*: T. 1. Ut si absq; notabili molestia pœnitentis fieri possit, jubeat repeti unum vg. ultimum ex narratis peccatis.

II. Non nimis cito deproperet Confessiones eo fine, ut plures audiat, meminerit moniti sapientissimi, *Gerso*: *Eligibilius est paucos audire complete, quam multos imperfecte . . . mallē, namq;, si Curatus essem, multorum differre Confessiones post Pascha etiam, ubi quidam non redirent; quam quod cæcus cæcos seducerem, dum pro verè absolutis, ipsi non recte absoluti se gererent.*

III. Tolerans sit Confessarius molestiarū, & fastidiorum, quæ pœnitens affert. Etenim qui nihil molestiæ in hoc Ministerio ferre vult, plane se ineptum ad illud ostendit. Signa proinde intolerantiæ aut nauseæ (*DEUS avertat*) nunquam prodat; His enim facile moveri potest pœnitens, ut sacrilegio se involvat, reticendo quod admisit, aut abrūpendo, aut excusando, quod addendum fuit, & fatendum; De quo sane Confessario gravissima coram DEO ratio reddenda manet.

Hoc loco ipsa praxis docet: mire conducere ad pœnitentis animum conciliandum, si ab initio Confessionis suaviter nomen illius quæratur (maxime si

simpli-

ſimplicior & rudior ſit) vg. Age, dic mea anima, vel bone homo quando ultimo confeſſ9 es? & quibus peccatis DEUM amantiſſimum Patrem tuum offendiſti? &c. *Tales enim quæſtiones præambulæ miros animos addunt pœnitenti, unde colligere poteſt: Confeſſarium in viſceribus charitatis cum eo agere paratum eſſe qui alioqui ſi Confeſſarius nihil dicat uſq; ad finem Confeſſionis? terretur, & hominem ſeverum ſuſpicatur, peccata ſubticet, aut certe minus confidenter ea exponit.*

Q. *Si aliquando duriores & laxiores reprehendendi ſunt?* R. Id pariter fieri debet circa finem Confeſſionis in ſpiritu charitatis & lenitatis, abſtinendo ab omnibus convitiis, præſcribendo media, abſterrendo à peccatis, adhortando ad virtutes. Quo tamen in negotio ſedulo cavebit, ne fructum bonæ ſementis, à ſua potius induſtria, quam à DEO expectet, & pœnitentes nimis urgeat, ut uno quaſi volatu ad culmen perfectionis, aſcendant. Conetur potius bonas cujusq; propẽſiones cognoſcere, & methodum bene vivendi cujusq; conditioni, profectui, & viribus, covenientem præſcribat.

Præcipue verò laboret, ut pœnitentes ipſi9 aſſveſcant omnia ſua opera ad DEUM referre, omnia de manu ejus patientèr acceptare, ejusq; voluntati æquo animo acquieſcere: ad protectionem B. V. M. in neceſſitatibus magna cum fiducia confugere: examen conſci-

entiæ

entiæ quotidie facere: Sacramenta frequentare: liberorum & domesticorum sedulam curam gerere, occasiones peccatorum fugere, &c. hæc enim omnia, uti magis ab ipsis requirit DEUS, ita præ omnibus aliis supererogatoriis grata atq; accepta eidem erunt.

Nota: Homines prudentiâ præditi, docti, & valde graves, aut in magna dignitate cõstituti (præcipue si viri sint) plerumq; non sunt arguendi, aut admonendi, cùm prudenter supponi possit, quod ipsi jam sciant Officium suum, neq; adeo magnum ex tali exhortatione fructum hausturi sint.

Etiam eos, qui frequenter confitentur, si multi adsint pœnitentes, plerumq; sine adhortatione dimittet Confessarius.

CAPUT 2dum.

§. 1mum.

De Reservatis Casibus.

Q. *Quid est Reservatio?* R. Est restrictio jurisdictionis in Confessario, ne pœnitentes suos in certis casibus, seu à certis peccatis absolvere possit.

Q. *Quid est casus reservatus?* R. Est peccatum mortale, cujus absolutio nulli Sacerdoti permittitur etiam approbato, sed manet pe-

nes

nes Superiorem, vel penes delegatum ab eodem.

Q. *Daturne in Ecclesia potestas reservandi aliqua peccata ita ut inferior non valeat ab iis absolvere?* R. Datur: cùm enim Xstus principaliter & irrestrictè Petro ejusq; Successoribus dixerit: *Quidquid ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis*, ideo poterunt hi, justis de causis, & propter majus bonum animarum, etiam potestatem absolvendi in Presbyteris inferioribus ligare.

Q. *Qui finis quod peccata nonnulla reservantur?* R. Eo fine id fit, ut subditi intelligentes hujus aut illius sceleris absolutionem difficulter posse obtineri, magis exinde illius gravitatem apprehendant, ac ab eo cõmittendo deterreantur.

Q. *Quomodo dividuntur casus reservati?* R. In Papales, & Episcopales, & Prælatorum Regularium pro suis Religiosis.

Papa enim reservare potest pro tota Ecclesia; *Episcopus* pro tota Diœcesi; *Minister Generalis* pro toto Ordine.

Item alii sunt reservati cum annexa censura, alii sine ea, sed solum simpliciciter sunt reservati.

Q. *Qui? & quot sunt casus Reservati Papæ?* R. Sunt varii, quorum 20. sunt præcipui, qui in *Bulla Cænæ Dni* continentur.

Q. *Unde sumpta est hæc denominatio Bullæ Cænæ Dni?*

Dni? R. Quia ſingulis Annis Feriâ V. Magnâ, ſeu in die Cænæ Dni publicari ſolet.

Reliqui verò caſus partim ſunt in *Jure Canonico*, partim in variis *Conſtit*: Apoſtolicis, id eſt Pontificiis contenti. Sciendum autem eſt, quod ferè omnia peccata Papæ reſervata, ordinariè habent annexam Excom: Papæ reſervatam.

Q. *Qui ſunt caſus, & Excommunicationes Papæ reſervatæ in Bulla Cænæ*? R. 1. Incidunt in Excom: hanc, 1. Omnes Hæretici, Schismatici, eorumq; fautores. Legentes libros hæreticorum de Religione tractantes, domi retinentes, vel imprimentes. *Porro* Reſervata eſt Hæreſis formalis & externa. Nam Hæreticus purè externus (qui ſcilicet alio præſente negat verbis aliquem fidei articulum intùs tamen credit) poteſt à quolibet approbato abſolvi, quamvis peccaret graviter ratione ſcandali, & in foro externo puniretur.

2. Appellantes à Papa ad futurum concilium, eorum Fautores.

3. Pyratæ in mari Pontificio, eorumque Fautores.

4. Naufragantium Chriſtianorum bona ſurripientes.

5. Imponentes nova pedagia, ſeu Gabellas præter habentes authoritatem ad hoc, uti ſunt: Reges, Principes abſoluti in terris ſuis.

6. Falſificantes literas Apoſtolicas, vel falſo fabricantes.

7. Deferentes arma, & alia usui bellico idonea ad Turcas, & alios Nominis Christiani hostes.

8. Impedientes eos, qui victualia, aut alia necessaria Romam convehunt.

9. Vexantes, vel offendentes eos, qui Romam eunt pro negotiis, sive per se, sive per alium, *similis casus est* n. 10. & n. 12.

10. Offendentes, vel hostiliter insequentes Cardinales, Eppos, & Legatos Apostolicos.

11. Appellantes à gravamine, vel futura executione literarum Apostolicarum ad laicam potestatem.

12. Usurpantes Judicium competẽs Ecclesiasticis Judicibus.

13. Judices sæculares, qui Personas Ecclesiasticas ad sua Tribunalia trahunt.

14. Impedientes, ne Judices Ecclesiastici suâ jurisdictione fungi possint. *Item* qui eludunt judicium Ecclesiasticum, & recurrunt ad Sæculares: omnium horum auxiliantes & faventes.

15. Usurpantes fructus seu proventus Ecclesiasticos.

16. Imponentes Decimas & alia onera Personis Ecclesiasticis, & Monasteriis, sine licentia expressa Papæ.

17. Judices Sæculares, Notarii &c. se interponentes in causis criminalibus contra spiritua-

rituales, illos processando, capiendo, vexando, sine licentia Papæ.

18. Occupantes terras aut bona Ecclesiæ Rom: & illus jurisdictionem usurpantes.

Q. *Qui sunt casus & Excomm: Papæ reservata extra Bullam Cænæ?* R. Sunt plurimi, de nonnullis sparsim in variis materiis in hoc libro dictum est; Alii in partibus nostris usitatiores hic sequuntur. *Ex Wigan: c. 11. &c.*

1. Incurrunt Excomm: Papæ reservatam: Sacrilegi effractores Ecclesiarum, ut eam spolient.

2. Communicantes in crimine cum Excommunicato à Papa.

3. Omnes viri ingredientes Monasteria Monialium, & è contra omnes Mulieres intrantes Monasteria Religiosorum.

4. Dantes, aut recipientes aliquid pro gratia, aut justitia apud Sedem Apostolicam.

5. Docentes & defendentes propositiones damnatas.

6. Sepelientes Hæreticos in loco S.

7. Impedientes executionem literarum Sacræ Pœnitentiæ.

8. Tertiarii portantes habitum Fratrum Minorum sine licentia eorum.

9. Concionatores, qui S. Scripturæ sensũ ab interpretatione Doctorum alienum, circa tempus AntiChristi, & extremi judicii, & alia similia revelata prædicant.

10.

10. Religiosi Apostatæ à Religione sua, quamvis maneant in Fide Cathol. Si enim non manerent in Fide? incurrerent casum Bullæ Cænæ.

11. Religiosi & Clerici sæculares inducentes aliquem ad vovendum jurandum, aut promittendum per pactum, ut in eorum Eccla sepulturam quis eligat, vel jam electam non mutet; etsi effectus sepulturæ non sit subsecutus. *In Clem.*

Non incurrunt, si ad id solum dederunt consilium, adhortationem. Nec incurrunt Excomm: si inducant, ut quis eligat in aliena Eccla. Nec incurrit, qui non est Religiosus aut Clericus, quamvis inducat ad vovendum &c. *Matheu.*

12. Omnis Sacerdos incurreret Excomm: Papæ reservatam, & invalidè absolveret, si absolveret complicem suum contra 6. Præceptum Decalogi. Sive Persona complex sit mas, sive fœmina: sive peccatum contra 6. Præceptum sit opere consũmatum, sive non; imo etsi tantum fuerant oscula vel tactus: etsi persona pœnitens complex sit ea, cum qua Confessarius peccavit tunc, cùm adhuc in statu Laicali fuerat. Ita resol: S. Pœnitentiaria Rom: 1751. 3. Sept.

13. Committentes Simoniam confidentialem, h. e. quando aliquis accipit Beneficium eo pacto, ut illud alteri, qui modo est incapax, postea resignet. 14.

14. Post defunctos Clericos rerum quarumcunq; usurpatores; id est: in quacunq; specie, sive in peccunia, sive in alia supellectili; Requiritur tamen semper quantitas sufficiens ad peccatum mort: quia censura Excomm: præcipuè Papalis, non fertur ob leve peccatum.

15. Regulares administrantes Viaticum, Extremam Unctionem; Solemnizantes Matrimonium sine privilegio, vel speciali licentia Eppi, aut Parochi.

Excommunicationes Papæ non reservatæ usitatiores ex Wigan. c. 11.

1. Contrahentes Matrimonium in gradibus prohibitis, vel cum Monialibus.

2. Cogentes fœminas ad Matrimonium, vel Monasterium.

3. Negligentes administrare justitiam Ecclesiasticis &c.

§. 2dus.

Reliqua scienda de Reservatis.

Q. *Suntne adhuc plures casus habentes annexam censuram tam reservatam, quàm non reservatam?* R. Sunt; quorum series etsi Confessario sit ignota, non tamen exinde debet torqueri, & anxius esse. Judicium enim hoc Sacramentale humano modo exerceri debet, foret autem imbecillitati humanæ onus planè insupportabile noscendi omnes censuras, & memoriâ tenendi. *Com. DD. apud Rey. p. 1. Inst. 6.*

Q. *Qui*

Q. *Qui sunt casus Eppo Diæcesano reservati?* R. Sunt illi, quos sibi unusquisq; Eppus pro sua Diæcesi specialiter reservat; à quibus nec Regulares absolvere possunt sine licentia Eppi. *Contrar. damn. ab Alex. VII.*

Hi autem casus non possunt per extensum recenseri, cùm non sint uniformiter in omni Diæcesi iidem, sed pro libitu Epporum, juxta statum suæ Diæcesis diversi excipiuntur.

Q. *Quæ sunt observanda de casibus Bullæ Cænæ?* R. Hæc: I. Hi casus habent strictissimam reservationem, & annexam Excomm: Papæ reservatam, cum derogatione privilegiorum quibuscunq; concessorū. Unde præfatos casus, si qui memoriâ tenere non possint, debent eos apud se habere, ut cognoscant, ne errent, absolvendo illos, ad quos jurisdictio eorum non extenditur.

II. Sacerdos à casibus Bullæ Cænæ absolvere præsumens extra periculum mortis, incurrit Excomm: ipso facto, licèt non reservatam (à qua posset absolvi ab Eppo. *Ita Vigant:*) & peccat mortaliter.

Ordinariè à casibus Bullæ Cænæ, Papa absolvit; *si tamen sint occulti, & nondum ad Forum contentiosum deducti*, absolvere potest Eppus per seipsum, vel per suum Vicarium. *Trid:* Sess: 24.

Q. *An potest Eppus in aliquo casu absolvere à casibus Bullæ Cænæ etiam publicis?* R. Potest, si

adsint impedimenta, propter quæ pœnitens personaliter neq; potest adire Nunciū Apost; neq; Romam, quia Eccla utpote Mater censetur id concedere. *Vigant. &c.*

Q. *Quæ sunt illa impedimenta?* R. 1. Si sit periculum mortis in itinere. 2. Si sit longa infirmitas, etiam non periculosa. 3. Si sit paupertas, ut si cogeretur mendicare, qui alias non solebat. 4. Ætas senilis, vel juvenilis. 5. Sexûs fragilitas, ut si sit fœmina. 6. Si pœnitens non sit sui juris, ut filius respectu Patris, servus respectu Dni. 7. Cura animarum. 8. Debilitas, ob quam molestiæ itineris ferri non possunt, *item* si sit cæcq claudus &c. 9. Quodvis impedimentum, quod arbitrio prudentis judicatur legitimum.

Q. *Confessarius simplex an potest absolvere in articulo mortis a censuris?* R. Potest ab omni hæresi, etiam publica: à Duello, ab omnibus censuris sive sint *Bullæ Cœnæ*, sive extra *Bullam Cœnæ*.

Hæc tamen tunc essent observanda. I. Quod eo casu absolveret tantum *indirectè* ab iisdem censuris. *Unde* antequam absolveret sub pec: mort:, obligatur imponere tria onera: 1. Ut pœnitens, *si convalurit*, præsentet se Superiori, id est habenti potestatem in Reservata. 2. Ut faciat promissionem de stando mandatis Ecclæ. 3. Si satisfactio debet fieri? debet id exequi, vel saltem cautionem

jura-

juratam dare, tandem absolvat sub dicto onere: ut cessante morbo, præsentet se Superiori, vel coram ipsomet Confessario, postquam sibi procuraverit facultatem absolvendi; quod si id non præstiterit? ob inobedientiam, novam incurret Excomm: Papæ reservatam.

II. Pro censuris reservatis in Bulla Cænæ requiritur juramentum, seu promissio jurata; Pro reservatis autem extra Bullam Cænæ in foro Sacramenti sufficit simplex promissio; jam verò juramentum exigitur tantum pro foro externo. *Felix Po.*

III. Absolutus in articulo mortis à reservatis, quæ non habent annexam censuram, licet convaluerit, nulli Superiori tenetur se sistere, quia tunc omnis reservatio cessat.

Q. *Dum pœnitens invincibiliter ignorat tali vel tali peccato esse annexam reservationem Eppi num incurrit reservationem?* R. Affirm: quia reservatio principaliter afficit Confessarium, tollendo ipsi facultatem in ordine ad absolvendũ à tali peccato pœnitentem.

Q. *Utiq; pœnitens non incurrit casum Papa reservatum, si invincibiliter ignorat?* R. Quia Papa ordinarie non reservat sibi casum, nisi habeat censuram annexam; Censura autem (si invincibiliter ignoretur) nõ incurritur, quia homo non censetur tunc fuisse contumax & Ecclæ inobediens. Eppi verò solent casus reservare sibi sine censuris annexis.

Duo tamen casus reperiuntur Papæ reservati sine censura. I. Malitiosa & injusta accusatio sollicitationis contra Confessarium innocetem; taliter accusantem nullus Sacerdos quocunq; privilegio ac indulto munitus extra articulum mortis posset absolvere, præter Romanum Pontificem. *Bened XIV. Const. Sacram. Pœnit.* II. Receptio donorum à Regularibus etiam Superioribus oblatorum (exceptis quæ fiunt propter remuneratioñe v. eleemosynã) Urb: VIII. *Const. Nuper* ubi statuit, ne Confessarii ordinarii possint absolvere præfatum casum post publicationẽ suæ Bullæ, & si donũ excederet 10. Scuta, recipiens illud ne quidé à S. Pœnitentiaria possit absolvi, nisi prius factâ restitutione doni; quod etiam confirmavit Bened: XIV. in Bulla *Pastoralis* A. 1744.

Q. *Filia habens casum reservatum sive sine, sive cum annexa censura, & adstante Matre debet ad S. Synaxim accedere.* Vel *Sacerdos in simili aliquo reservato habet necessitatem celebrandi Missam, sed caret Sacerdote approbato pro reservatis, quid facere debet?* R. Confiteri debet cuicunq; Approbato, ut absolvatur *directe* à non reservatis; *indirecte* verò & *consecutive* à reservatis.

Hoc tamen casu habet obligationem postea adeundi Superiorem, ut *directè* à reservato absolvi possit. Vel eidem Confessario tenebitur confiteri, postquam procuraverit facultatem absolvendi à reservatis.

Q. *Regulares an subjacent casibus ab Episcopo reservatis?* R. Non exempti, subjacent; exempti verò, non subjacent, quia quo ad hoc nō subsunt jurisdictioni Epi. CC. DD.

Q. *Si quis commisit reservatum in sua Diœcesi, & accedit ad Cōfessarium in alia Diœcesi, in qua non est reservatum, rectene absolveretur?* R. Affir: nisi venit in fraudem reservationis, tunc enim ratione malæ dispositionis absolvi nequit, fraus enim nemini patrocinari debet.

Q. *Si quis verò commisit delictum in Diœcesi ubi non est reservatum, an potest absolvi in Diœc. ubi est reservatum?* R. Non potest, ob subtractam facultatem Cofessario.

Q. *Qui confessus est Sacerdoti habenti potestatem in reservata, & sine sua culpa oblitus exponere reservatum, an potest illud reservatum postea confiteri Sacerdoti non habenti potestatem in reservata, & ab eo absolvi?* R. Potest, quia in priori absolutione sublata est reservatio per Sacerdotem, qui potuit absolvere ab ea.

Q. *Facultas concessa in Reservata pro foro interno num expirat morte concedentis?* R. Non, cùm sit gratia.

Secus dicendum de jurisdictione pro Foro externo, hæc enim mortuo delegante expirat, quia hæc facultas habet potius rationem mādati, & non gratiæ; mandatum autem expirat morte mandantis. *Lay.* l. 5. &c.

Q. *Qui habet facultatem absolvendi ab omnibus*

Papa reservatis, poteſtne tunc etiam à reservatis Episcopo absolvere? R. Non poteſt, niſi expreſſe habeat facultatem & in reſervata Eppo.

§. 3tius.

De Actibus Humanis.

Q. *Quid eſt Actus Humanus?* R. Eſt libera hominis operatio vel omiſſio.

Q. *An eſt unum dicere: actus hominis, & actus humanus?* R. Theologicè loquendo, non ſunt idem, quia *Actus hominis* eſt quæcunq; actio ab homine procedens, ſive ſit libera, ſive neceſſaria, ſive cum advertentia, ſive ſine ea, vg. *creſcere, nutriri, &c.*

Jam verò: *Actus humanus* eſt tantum illa actio, quæ ab homine procedit prævià cognitione, & voluntarie, ſive ille actus ſit bonus, ſive malus, ut *exercere virtutes, committere peccatum.*

Q. *Actus humanus quotuplex eſt?* R. 3plex: *1mus Moraliter bonus* eſt actus conformis rectæ rationi, & regulis morum vg. *Amor DEI, actus Fidei &c.*

2dus Actus moraliter malus, eſt actus difformis rectæ rationi, & regulis morum vg. *odium DEI*, & alia peccata omnia.

3tius Actus indifferens, eſt actus ille, qui neq; eſt conformis, neq; difformis rectæ rationi, & regulis morum vg. ambulatio, & recreatio ſecundum ſe conſiderata, neq; eſt bona, neq; mala, tamen poteſt eſſe bona, ſi

fiat

fiat cum intentione bona. Contrà, potest esse mala, si in finem malum instituatur.

Q. *Quibus modis procedunt ab homine actus tã hominis, quàm humani?* R. Cogitatione, locutione, & operatione, vel horum omnium omissione.

Q. *Actus humanus quotuplex adhuc considerari potest?* R. 2plex: I. *Actus necessarius*, qui necessario procedit ab aliqua potentia, hoc est, qui positis omnibus requisitis non potest non poni, vg. intellectio ab intellectu, & primi motus à voluntate necessario procedunt.

II. *Actus liber*, qui libere procedit à voluntate, vg. locutio, visio &c.

Nota: *Actus internus* est ipsa volitio, vg. quando quis vult & intendit aliquem occidere. *Actus externus* est ipsa actualis occisio.

Q. *Actus externus an addit bonitatem vel malitiam actui interno?* R. Actus externus peraccidens habet distinctam malitiam & bonitatem ab actu interno, ita ut cum actu interno faciat majorem bonitatem, vel malitiam extensivè.

Q. *Quæ sunt constitutiva actus humani?* R. I. *Voluntarium* & est, quod procedit ab intrinseco, ex cognitione finis, sic amor Beatorũ in DEUM est voluntarius, est tamen simul necessarius, seu non liber, quia impossibile est DEUM videre in Patria, & eum non amare.

II.

II. Et *liberum*, quod procedit ab extrinseco aliquo principio se ipsum ex electione determinante, ita ut possit se non determinare. Sic opera bona & mala libere procedunt ab hominibus. Hinc omne liberum est voluntarium, non è contra.

Q. *Quotuplex est Voluntarium?* R. Multiplex: *Formale*, *Actuale*, *Habituale*, *Virtuale*, & de his ita loquendum est, sicut de divisione intentionis.

Aliud *Directum*, quando aliquid volumus in se ipso. Si vg. aliquis omittit Missam audire studio, & ex negligentia. Et *Indirectum*, quando unum volumus in alio. Sic indirecte volo omittere Sacrum, dum venationem die Festo instituo.

Aliud *Interpretativum*, quod formaliter hic & nunc non pendet à voluntate alicujus; tamen fit dependenter ab aliqua interpretatione, & præsumptione de illius voluntate, ex quibusdam rationibus, signis & circumstantiis vg. Si servus aliquid faceret præsente, & nō contradicente Dno.

Q. *Actus humani unde dusumunt suam moralem bonitatem & malitiam?* R. Ex objecto ex fine, & ex circumstantiis.

Notandum: Ut sit *actus bonus honestus*, debet necessario desumere suam bonitatē ex 3plici capite: *Ex objecto, fine, circumstantiis, prout conveniunt naturæ rationali, & legi Divinæ*, nimirū debet

debet esse de objecto bono, vel saltem indifferente, sed conducibili ad bonum finem; debet fieri modo conveniente, debet esse in circustantiis objecto debitis, & debet esse propter finem honestum.

Secus dicendum de actu malo: ut sit actus malus, malitia ejus potest desumi non tantum ex *3plici* aut *2plici*, sed etiam ex uno capite vg. si fiat aut propter finem malum, aut objectum inhonestum, aut circumstantias inhonestas, & disconvenientes naturæ rationali, & legi Divinæ. *Bonum enim ex integra causa, malum ex quovis defectu.*

Q. *Quot sunt regulæ morum seu actionnm humanarum?* R. Duæ *Ratio* seu dictamen conscientiæ, & *Leges*, quæ fundantur in voluntate Divina.

§. 4tus.
De Conscientia.

Q. *Quid est Conscientia seu dictamen rationis?* R. Est judicium practicum particulare, quod dictat hic & nunc tale malum esse fugiendũ, & tale bonum esse amplectendum.

Q. *Cur dicitur*: judicium practicum, seu judicium intellectûs practici? R. Quia conscientia versatur circa humanas actiones, nõ tantum ut illas cognoscat, sed etiam ut illas regulet, & dirigat.

Q. *Quid est Synderesis?* R. Est babitus primorum principiorum moralium & practicorũ,

dictans

dictans in genere, quod bonum est faciendũ, & quod malum est fugiendum, vg. *DEUS est colendus, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, &c.*

Q. *Quo differt conscientia à Synderesi?* R. Synderesis proponit principia communia, generica & universalissima; jam verò conscientia proponit aliquid faciendum, vel fugiendum hic & nunc in particulari vg. *Missa audienda est hodie, quia est Festum &c.*

Q. *Quotuplex est Conscientia?* R. 5plex: I. *Recta & certa*, quæ certè & rectè judicat aliquid esse faciendum, vel non faciendum.

II. *Erronea Conscientia*, est: quæ falso judicat aliquid esse faciendum, vel non faciendum.

Q. *Cur dicitur Recta, Erronea &c.?* R. Quia judicium intellectûs, seu conscientia aliquando rectè, aliquando erroneè, aut scrupulosè judicat hoc esse tale, vel tale; & ideo si recte judicat? erit recta, si erroneè? erronea; si scrupulosè? scrupulosa.

Q. *Conscientia Erronea quotuplex?* R. 2plex. *Erronea vincibilis seu vincibiliter*, cujus error, moraliter loquendo vitari potuit, & debuit, & ideo est culpabilis. Et *Erronea invincibiliter seu invincibilis*, cujus error etsi adhibita diligentia morali vitari non potuit, & ideo ad culpam non imputatur.

Q. *Si quis ex conscientia erronea judicet esse mortale,*

tale, quod est veniale, & illud faciat, vel omittat? R. Peccat mortaliter. S. Tho: 1. 2. q. 19. Dummodo illud opus sit liberum. Unde incarceratus etsi putaret se mortaliter peccare, non audiendo Missam, non peccat, quia non est ei liberum de carcere exire.

Q. *Dum quis credit actionem vel omissionem aliquam sub veniali esse prohibitam?* R. Dum facit vel omittit non contrahit aliam, nisi venialē malitiam, licet alioqui actio vel omissio illa mortaliter sit peccaminosa. *Com. TT*

Q. *Quali modo Conscientia vincibiliter Erronea deponenda est?* R. Investigare debet homo diligentiùs veritatem, attentè considerando, in quo se falli suspicatur. Tum etiam adhibendo consilium prudentioris. In quo casu, si prudens consuleret falsè, & errans homo innixus ejus consilio operaretur? non peccaret, quia protunc haberet conscientiam *invincibilitèr erroneam.*

III. *Conscientia dubia* est, quæ nihil judicat, sed manet suspensa seu anceps inter hanc & illam partem, vg. *an hoc sit licitum, an non.*

Alia est conscientia *speculativè dubia*, dum quis dubitat nude & præcisè de veritate aliqua, vg. *an si Adam peccasset, Xstus venisset.*

Alia *dubia practice:* si dubitat de actione, ejusq; honestate in particulari hic & nunc exercenda.

Q. *An licet operari cum conscientia practice dubia?*

bia? R. Non licet, Hinc vg. Petrus dubitans an licitum sit in Eccla spuere? spuere licitè non potest; Debet ergo suam actioné suspendere, donec re maturè examinatâ dubium prudenter deponat, formando judicium determinatum de honestate, seu bonitate actionis.

Q. *An licitum cum conscientia speculativè dubia operari*? R. Licitum, si practice judicem opus illud esse hic & nunc sibi licitum; vg. *Si dubitem an hodie sit jejunium, & post adhibitam diligentiam rescire non possum: potero me practice resolvere, quod non teneor hodie jejunare, quia est possessio in mea libertate.*

Q. *Si dubitem de aliqua lege an sit lata? vel de voto an emiserim*? R. Possum me tutâ conscientia resolvere: tali lege, aut voto non obligari.

At si mihi constet legem aut votum existere, sed tantum dubito, an illis sit satisfactum? ad satisfaciendum obligor. *Quia* tali casu lex, & votum est in possessione. *Hinc Sacerdos plene & prudenter dubitans an Horas Can. persolverit? tenetur eas persolvere.*

Q. *Qui certus est de lege lata, sed dubius est, an casus hic & nunc occurrens lege illâ comprehendatur, an recte resolvit se quo ad illum casum non obligari?* R. Recte, quia præsumptio, quo ad hoc punctum est pro libertate, vg. *Præceptum est: die*

festo

festo abstinere ab opere servili, dubito an pingere; sit opus servile? non teneor à pingendo abstinere.

Q. *Qui dubius est post diligens examen, an aliquid alteri debeat, utrum tenetur solvere?* R. Neg. quia iniqua esset solutio certa, pro debito incerto. Verùm, qui certus est de debito, sed dubius est, an persolverit? à solutione non eximitur, eo enim casu possessio stat pro debito. *Sua. Vas. &c.*

Q. *An obest bonæ fidei possessori dubium superveniens?* R. Non, vg. si emerem librum bonâ fide, & postea dubitarem, an fuerit Petro ablatus? retinere possum, si nihil certius occurrat.

Sciendum: Quotiescunq; Confessarius animadvertit pœnitentem esse in bona fide cum ignorantia invincibili circa aliquod peccatum commissum vel committendum, sive sit peccatum ex infirmitate proveniens, sive ex malitia, prævidetq; pœnitentem quamvis instrueretur, & à sua bona fide ac ignorantia per ipsius peccati declarationem retraheretur, nō idcirco à peccato recessurum esse? Eo casu, si sperat probabiliter suam admonitionem nō profuturam, non tenetur pœnitentem monere; foret enim actus inutilis.

Quod si verò pœnitens vel minimum patiatur dubium, illiusq; resolutionem petat? tenetur Confessarius illi veritatem aperire, licet non ignoret pœnitentem suis monitis & dictis

dictis non obtemperaturum; Eo enim ipso, quod pœnitens dubitet, jam habet in conscientia remorsum peccati sui, ita ut non amplius in illa bona fide foret, si non vellet instrui. *Sanch: Bertau &c.*

Exempli gratia Duo contraxere Matrimonium bonâ fide cum impedimento dirimente, accedit Conjux Confessionale, confitetur; Confessarius probabiliter credit, etiamsi impedimentum istud illi declaret, se nihil effecturum? nihil tenetur dicere, sed ipsum in sua bona fide relinquat.

Item Conjugata quædam bonâ fide ad *2das* convolavit nuptias, eò quod suum conjugem obiisse intellexerit, Confessarius verò certò scit, ipsum adhuc vivere, nihil illi dicat, nisi inde aliquem fructum sperare possit; reservet negotium in tempus commodum, quo majorem fructum sperare possit, contentus *hic* & *nunc*, quod suus pœnitens in generali protestetur, malle se mori, quam DEUM mortaliter offendere.

IV. *Conscientia probabilis* est, quæ cum formidine oppositi judicat aliquid ex rationibus non levis momenti, vel ex authoritate Doctorum.

Q. *In quibus casibus non licet sequi opinionẽ probabilem relictâ probabiliore?* R. *Judice* in judicando; *Medico* in medendo; *Sacerdoti* circa essentialia

tialia Sacramentorum. Nam hi ſub mortali tenentur ſequi opinionem probabiliorem.

V. *Conſcientia ſcrupuloſa* eſt, quæ aliquid judicat ex frivolis & levibus rationibus; Hinc oritur timor, & anxietas ſuſpicando eſſe peccatum, ubi non eſt peccatum: & hoc vocatur *ſcrupulus.*

Q. *Quæ ſunt indicia Conſcientiæ ſcrupuloſæ?* R. Perturbatæ actiones. 2. Pertinacia judicii, non enim vult acquieſcere conſiliis Confeſſarii, neq; aliorum prudentum. 3. Timor peccati in omni actione. 4. Anxie orat, ſemper ſubſiſtit, eadem repetit &c.

Q. *Quæ ſunt privilegia ſcrupuloſi?* R. Non tenetur ad tantam diligentiam in examinando conſcientiam, prout alii. 2. Non tenetur confiteri dubia, ſed quæ certo jurare poteſt, quod commiſerit, & nondum ſit confeſſus.

Q. *Ex quibus cauſis ſcrupuli proveniunt?* R. 1. Ex mala conſtitutione hominis, ſcil: ex natura timida frigida, melancholica &c. 2. Ex infirmitate, præſertim dolore capitis. 3. Ex diuturna triſtitia, per quam acquiritur melancholia. 4. Aliquando ex permiſſione Divina, ut homo patiatur hunc cruciatũ ob pœnam peccati, præſertim ſuperbiæ, contemptûs aliorum; Aliquando etiam proſunt ſcrupuli ad majus meritum, ut conſtat ex Vitis SS. &c.

Q.

Q. *Quæ sunt remedia contra scrupulos?* R. 1. Scrupuli possunt tolli per medicinas, ut tollantur humores, & melancholia. 2. Debet esse frequens recreatio, distractio. 3. Sit refugium ad DEUM per orationes contra tentationes diaboli. 4. Non facile credat, quod præbuerit consensum, quia in hoc sæpe fallitur. 5. Studia sunt temperanda, jejunia fiant tantum ex consilio Confessarii, consortia cum scrupulosis sunt vitanda &c.

Q. *Quomodo Confessarius se gerere debeat cum scrupulosis?* R. Magna scientia, prudentia & discretio requiritur in Confessario, ne magis conturbaret, afligeret, induceretq; in desperationem. Proinde.

Hæc sunt observanda: *1mo* Ut habeat Confessarius remedia, seu responsa in promptu, & sine ulla hæsitatione instruat, injungendo hoc esse faciendum omnino, vel omittendũ. *2do* Prolixos discursus non faciat, neq; multiplicet rationes, ne occasio præbeatur plurium scrupulorum, sed sine discursu captivet intellectum.

3tio Persvadeat, & injungat promptam obedientiam, ut abjecto suo judicio, exequatur jussa Confessarii. *4to* Extra Confessioné non permittat adire propter interrogationes faciendas de dubiis.

5to Non permittat Confessiones anteriores repetere, & facere generales, nisi sit magna

&

& evidens necessitas. *6to* Prohibeatur lectio rigidiorum librorum etiam Ascet-corum. *7mo* Non fiat crebra mutatio Confessariorum. *8vo* Scrupulosis exhortatio facienda est suavis, mitis & benigna, ne afflictio addatur afflicto. *Si tamen sit necessitas?* potest adhiberi aliquando discreta austeritas, ut amoveatur pertinacia scrupulosis inesse solita.

§ 5tus.

De Indulgentiis.

Q. *Quare Confessarii quædam opera pœnitentiæ injungere solent?* R. Ut pœna temporalis, quam pro peccatis nostris meremur, per jejunium, orationes, elemosynas &c. avertatur.

Q. *Utiq; per absolutionem Sacerdotis absolvitur homo nomine Xsti ab omnibus peccatis, & pœnis?* R. Absolvitur à peccatis & pœna æterna, non tamen à pœna temporali.

Q. *Ergo solet DEUS remittendo peccatum, & consequenter etiam pœnam æternam, adhuc reservare pœnam temporalē?* R. Solet, teste Scrip. Num: 14. v. 18. *Dominus patiens est, & multæ misericordiæ, auferens iniquitatem & scelera, nullumq; innoxium derelinquens, qui visitas Patrum in filios, in 3tiam & 4tam generationem.*

Q. *In exemplo?* R. 2. Reg: 12. Expertus David, cui licet fuerit remissum peccatum adulterii, & homicidii, pœna tamen temporalis non remissa: *Verumtamen filius tuus morietur* inquiebat Propheta.

Item Num: 14. v. 20. Quamvis DEUS ad orationem Moysis dimisisset delicta populo, mulctati tamen sunt plurimi pœnâ temporali, ne videlicet terram promissionis ingrederentur.

Q. *Utiq; Xtus pro nobis satispassus?* R. 1. Verum est, nihilominus tot crucibus premuntur homines, ut docet experientia. Christus etiam pro Paulo passus, & tamen 1. Cor: 9. inquit ille: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.*

2. Abunde Xstus satisfecit pro peccatis omnium hominũ, nihilominus prætereà obligavit, ut hanc sibi satisfactionem applicarent, sicut in ordine ad remittendam culpam, & pœnam æternam per Sacramentum Pœnitentiæ, ita etiam ad remittendam pœnam temporalem per opera à Confessario injuncta, aut alio modo. Scimus de Ninivitis *Jonæ* 3. De Rege Achaz 3. *Reg*: 21. Et *Daniel*: 4. v. 24.

Q. *Habeturne adhuc facilior modus pro declinanda pœna temporali?* R. Habetur nimirum usus Indulgentiarum.

Q. *Si quis in hac vita non exsolvat pœnam temporalem, & prædictis modis a se non avertat?* R. Is tenebitur id facere in altera vita, in Purgatorio.

Q. *Quid est Indulgentia?* R. Est remissio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus,

bus, quo ad culpam jam remissis facta extra Sacramentum per applicationem thesauri Ecclesiæ.

Q. *Quid est iste thesaurus Ecclæ?* R. Sunt: infinita ac pretiosissima opera, & satisfactiones Xsti Dni, item merita B. V. M. ac aliorum OO. SS.

Q. *Ubinam hic thesaurus existit?* R. Cùm sit spiritualis, non requirit locum materialem, sed est in suprema potestate clavium, nempe penes Papam, (cui commissæ sunt claves) qui habet potestatem applicandi easdem satisfactiones etiam aliis Christi fidelibus Vid. Math: 16. v. 19. Joan: 21. v. 15. 16.

Q. *Ad quid Indulgentiæ sunt necessariæ?* R. Postquam homo in Sacramento Pœnitentiæ Nomine Xsti absolutus est à peccatis suis, & à pœna æterna, applicantur eidem merita Xti per orationes, aut alia pia opera, in ordine ad extingvendam quoq; pœnam temporalem ex toto, vel saltem ex parte, juxta varietatē Indulgentiarum.

Q. *Possuntne Indulgentiæ peccuniâ emi?* R. Nullo modo, cùm Indulgentiæ ex meritis Xsti profluant, quæ sunt infiniti valoris.

Q. *Pro quo igitur solvitur Romæ?* R. Pro labore, quem describendis & imprimendis Brevibus Apost: impendunt: *Dignus enim est operarius mercede.* Luc: 10. Pro vialibus, alisq; expensis fieri solitis.

Q. *Quæ requiruntur conditiones ex parte nostra ad lucrandam Indulgentiam?* R. Præcipue sequentes: 1. Volens lucrari debet esse baptizatus, non excommunicatus, debet esse in statu gratiæ, saltem tunc, quando ultimum opus præscriptum completur.

2. Requiritur ut omnia opera injuncta adimpleantur, quæ ordinariè solent injungi; *Oratio, Jejunium, Elemosyna &c.*

3. Detestatio omnium peccatorum requiritur, propositum ac sollicitudo satisfaciendi DEO per congruas satisfactiones.

Q. *Quomodo Indulgentiæ prosunt vivis, & quomodo defunctis?* R. *Vivis:* per modum sententiæ, seu judicialis potestatis. *Defunctis verò* deprecativè per modum suffragii, quia animæ Purgatorii sunt extra forum jurisdictionis Papæ.

Q. *Quando oramus pro anima, quæ non est in Purgatorio, an inanis est oratio?* R. Non est inanis, sed nobis est meritoria, & prodest aliis animabus indigentibus.

Q. *An ad lucrandas Indulgentias necessariò præmittenda est Confessio?* R. Si in concessione Indulgentiæ nō exprimitur? sufficit, ut lucrans sit in gratia; vel si in peccato existit? & confiteri hic & nunc non potest, Contritionem eliciat; Nisi Confessio omnino sit injuncta.

Q. *Quotuplex est Indulgentia?* R. *Plenaria*, per quam plenè remittitur pœna temporalis;

Et

Et *Non Plenaria*, per quam solum pars pœnæ temporalis remittitur

Plenaria solet subdividi in *Pleniorem* illa est: dum potestas absolvendi à casibus reservatis superadditur. Et in *Plenissimam*: dum ultra hæc etiam Dispensationes in votis conceduntur ut fit in Jubilæo, & in Indulgentiis in forma Jubilæi datis.

Indulgentiæ 100. vel 1000 annorum sensus est: quod per talis Indulgentiæ collationem tanta pœna remittitur cuipiam, quanta remitteretur virtute illius pœnitentiæ, quæ *idum* formam Juris, & consvetudinem Ecclesiæ olim statuebatur, si ipsa tot diebus vel annis in hoc mundo peragеretur.

Quadragena Est Indulgentia 40. dierum, id est relaxatio tantæ pœnæ, quanta fuisset redempta per pœnitentiam 40. dierum, olim ab Ecclesia pro certis peccatis statutam.

Septena est Indulgentia 7. annorum, seu relaxatio tantæ pœnæ, quanta fuisset redempta per pœnitentiam 7. annorum.

Carena est Indulgentia utramq; complectens: ita ut sit remissio tantæ pœnæ, quanta fuisset remissa per pœnitentiam 40. dierum in pane & aqua peractam, & per aliam pœnitentiam 7. annorum subsequentem.

Indulgentia alia est *Personalis*, quæ conceditur alicui Personæ determinatæ, vel toti Religioni. Alia *Localis*, quæ alicui pro loco

conce-

conceditur ad ejus devotionem augendam, in ordine ad personas in tali loco orantes. Alia *Realis*, quæ conceditur rebus mobilibus vg. Rosariis, Imaginibus &c. in ordine ad homines consequi Indulgentiam volentes.

Q. *An possumus unâ eâdemq; die plures lucrari Indulgentias?* R. *Non plenarias*, possumus. *Plenarias* verò nō nisi semel pro nobis. *S. Con. 7. 1688.* Pro animabus vero possumus lucrari toties, quoties de die elicimus opus, cui annexa est Indulgentia communicabilis illi.

Q. *An si ob Leges Rubricæ Festum aliquod in Parochia transferri debeat, etiam indulgentias ob Festum concessas pro illo primùm die, in quem transfertur, promulgare debeat?* R. Negant quidem *Azor. Fag.* sed probabiliùs affirmant multi DD. apud *Dia. Gob.*, eò quod tunc ratio, propter quam ad tale festum Indulgentia cōcessa est, adhuc vigeat. nempe, ut festum tale à fidelibus cum tanto majori frequentia celebretur.

Q. *An si Ecclesia in qua Indulgentiæ proposita sunt, nimis angusta sit, possit publice fideles hortari, ut foris in Cæmeterio preces præscriptas persolvant?* R. Affirm: quia tales adhuc censentur moraliter præsentes. *Lay. Suar. &c.*

§. 6tus.

De Jubilæo.

Q. *Indulgentia plenaria distingviturne à Jubilæo?* R. Distingvitur solum accidentaliter, inquantum

tum Jubilæum superaddit potestatem à reservatis, & commutandi vota, licet nō omnia.

Q. *Quid est Jubilæum?* R. Est Indulgentia plenaria à Summo Pontifice concessa visitantibus certas Ecclas, & præscripta pia opera peragentibus. unâ cum concessione certarum facultatum in Brevi Apostolico expressarum.

Q. *Quotuplex est?* R. *Ordinarium*, quod post Annum S. Romæ celebratum, conceditur Regnis & Provinciis extra Italiam.

Et Jubilæum *Extraordinarium*, quod conceditur vel post coronationem Neo Electi Papæ, vel in gravi aliqua necessitate Ecclæ.

Q. *Hæc vox* Jubilæum *unde suam originem traxit?* R. A voce *Jobel*, quæ buccinam significat. Nam populus Isràéliticus excitabatur tubis ad recolendum Annum 50. Ingressûs filiorum Israel in terram promissionis. In hoc A. 50. qui Judæis erat *Jubilæus*, debita remittebantur gratis, servi libertate donabantur, & sic nostrum præfigurabat *Jubilæum*, in quo fideles servitutis jugum, quo à diabolo premuntur, excutientes, redeunt in possessionem hæreditatis æternæ.

Antehac Jubilæum nō concedebant Pontifices nisi singulis 100. Annis. Dein singulis 50 tandem indulserunt, ut ob brevitatem vitæ humanæ singulis 25. annis celebraretur.

Q. *Quæ sunt requisita ad lucrandum Jubilæum?*

R.

R. Eadem quæ ad lucrandum *Indulg plen.* de quibus dict. superiùs. Et insuper illa omnia, quæ in Bulla Jubilæi præscribuntur: uti sunt *Jejunium, eleemosyna, visitatio Ecclesiarum, oratio, Confessio, Communio.* Hæc omnia ita, & eo modo, ac illo tempore sunt adimplenda, quo sunt præscripta. *O! quam sapiùs propter suam incuriam multi frustrantur Jubilai gratiâ.*

Jejunium debet omnino feria *4ta, 6ta* & *Sabbatho* absolvi. Ad quod absolvendum tenentur etiam illi, qui sunt à jejunio Ecclesiastico de jure liberi, uti juvenes ante Annum 21. & senes post annos 60.

Q. *Jejunium Feria Sexta per annum habetne aliquod fundamentū in Scriptura?* R. habet, *Math.* 9 v. 15. ait Xstus: *Cum auferetur ab eis Sponsus, tunc jejunabunt.* Porro Sponsus, id est Xstus ablatus est feria 6ta.

Q. *Quid respondendum iis, qui objiciunt: ubi DEUS jejunium præcepit?* R. illud Xsti Dmni: *Qui non audierit Ecclam, sit tibi sicut Ethnicus &c.* Math 18.

Q. *An tenetur quis in eodem loco vg. in eadem Urbe omnes conditiones Jubilai exequi?* R. Non tenetur, sed potest in illa Eccla, ubi manet vg. jejunare, & alibi confiteri, & communicare, quia favor Jubilæi non est localis, sed personalis. CC. DD.

Q. *Quæ Privilegia solent Confessarii habere tempore Jubilai?* R. Possunt absolvere à quibus-

vis

vis casibus etiam Bullæ Cænæ, exceptâ Hæresi formali, si ita Bulla sonat. *Item* Conceditur facultas commutandi vota omnia, excepto voto castitatis & ingrediendæ Religionis. *In reliquo legatur Bulla Jubilai.*

Q. *Si quis fuit in via longa, & veniens in locū suum, invenit jam finitum tempus Jubilai, num poterit inibi opera Jubilai peragere, & sic lucrari Indulgentiam?* R. Poterit, hoc enim solet concedi in Bulla.

Q. *Quæ Indulgentiæ suspenduntur tempore Jubilai?* R. Omnes, etiam perpetuæ quo ad vivos nisi cum aliquibus sit specialiter dispensatum.

Et sic: Non suspenduntur Indulgentiæ sive sint Altaris Privilegiati, sive alio modo applicabiles animabus Purgatorii. Innoc: X. declar:

Neq; suspenduntur Indulg: concessæ pro articulo mortis. Clem: X. declaravit.

Indulgentia Portiunculæ in Eccla S. MARIÆ Angelorum Assisii nec pro vivis nec pro defunctis suspenditur. In aliis verò Ecclesiis Ord: Min: suspenditur pro vivis, non verò pro defunctis. *Plura apud TT.*

Q. *An possit Jubilaum bis obtineri?* R. Probabit r non potest, etiam in diversis Civitatibus, quia licet locus sit diversus, idem tamen est Jubilæum.

EXA-

EXAMEN TERTIUM.

Pro Institutione ad Beneficium.

§. 1mus.

De Beneficio.

Q. *Quid est Beneficium?* R. Est jus perpetuũ percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ propter Officium aliquod Spirituale authoritate Ecclæ constitutum.

Q. *Quotuplex est Beneficium?* R. I. Beneficia alia sunt *Majora*: ut Papatus, Episcopatus &c. *Minora* sunt, quæ immediatè dictis sunt inferiora.

II. Alia *Curata*, quæ curam animarũ pro foro interno, & Sacramentali habent vg. Parochia. Alia *Non curata*, quæ aliter vocantur *Simplicia*, quibus nulla annexa est cura animarum, uti sunt: *Capellaniæ*, *Præbendæ*, *Altaria*.

III. Aliud Beneficium est *Manuale*, quod confertur ad nutum Superioris. Aliud *Non manuale*, quod confertur in perpetuum, & hoc est proprie Beneficium.

Aliud est Beneficium *Patronatûs*, quod ad præsentationem Patroni à Prælato Ecclesiastico confertur. Aliud *Electivum*, ad quod per viam Electionis Beneficiatus assumitur.

Regulare, quod regitur per Religiosos, vel ex fundatione, vel Eppi institutione, vel annorum 40. cum bona fide & titulo, præscriptione.

Sæcula-

Sæculare, quod regitur à Clericis Sæcularibus, qui nullam profitentur Regulam, sed in sæculo militant, ac DEO serviunt.

Q. *Quot sunt species Beneficiorum simpliũ?* R. Plures: Præstimonia, Canonicatus &c.

Q. *Quid est Præstimonium?* R. Est Beneficiũ institutum pro Clericis ut studiis vacent, habetq; sæpe adjunctum onus orandi aliquas preces.

Canonicatus est jus spirituale, per quod aliquis spectans ad Capitulum, stallum habet in Choro, & vocem in Capitulo.

Commenda est Officium in quo alicui commendatur administratio aliqua spiritualis vg. administrandi Sacramenta.

Coadjutoria est facultas alicui concessa adjuvandi Beneficiatum in sui Beneficii regimine, ideoq; per se non est proprie Beneficiũ, potestq; dari ad tempus, vel ad vitam coadjuti, idq; sine vel cum futura successione, tam in simplicibus, quàm Curatis Beneficiis.

§. 2dus.

De Requisitis ad obtinendum Beneficium.

Q. *Quæ qualitates extrinsecæ requiruntur in ordine ad obtinendum Beneficium?* R. Ut Beneficiũ volens obtinere sit Clericus saltem 1. Tonsuræ. Ut habeat ætatem convenienté, scientiam debitam, morum probitatem: Ut sit cælebs, ut non sit in aliqua censura, vel ir-

regu-

regularitate. Ut sit legitimè vocatus, electus, vel præsentatus.

Q. *Quid est electio?* R. Est designatio alicujus Personæ capacis ad aliquod Beneficium facta per suffragia.

Q. *Quid est Collatio?* R. Est concessio Beneficii ex solo jure & libertate conferentis abq; præsentatione Patroni.

Q. *Quid est Præsentatio?* R. Est exhibitio Personæ beneficiandæ facta illi, ad quem pertinet instituere.

Q. *Quid Institutio?* R. Est atributio, sive concessio Beneficii facta ex præsentatione Patroni.

Q. *Quid Provisio?* R. Est quid genericū, & significat dispositionem de Beneficio in favorem alicujus. Hinc qui præsentavit, aut contulit alicui Beneficium, dicitur: *illi providisse*, & qui Benficium accepit, dicitur: *provisus de Beneficio.*

Q. *Quot modis Beneficia amittuntur?* R. 1. Per mortem Beneficiati. 2. Ex dispositione juris, ut dum quis Religionem ingreditur in eaq; Professionem faciat; vel propter alterius Beneficii incompatibilis consecutionem; vel per contractum Matrimonium, si fuerat vg. Clericus in Min: Ordinibus; vel per cōmissionem criminis vg. Hæresis. 3. Per sententiam Judicis. 4 Per liberam resignationē.

Q. *Quot modis acquiritur Beneficium?* R. 1.

Præsen-

Præſentatione. 2. Electione. 3. Libera collatione. 4. Concurſu.

Q. *Quæ conditiones poſſunt apponi reſignationi?* R. I. Ut Beneficium conferatur alicui deſignato, & hæc dicitur: *In favorem.*

II. Ut Reſignatarius viciſſim ipſi permutet ſuum Beneficium, & hæc dicitur: *Permutatio Beneficii.*

III. Ut ſibi reſerventur omnes, vel aliqui fructus, & dicitur: *ſub Penſione.*

IV. Ut regredi, vel ingredi poſſit ad Beneficium vg. ſi Reſignatarius præmoriatur. Ingredi autem, vg. ſi alicui ſit collatum Beneficium, & hic ante captam poſſeſſionem cedat alteri ſub pacto, ut poſt abſoluta ſtudia, illud recipere poſſit, & dicitur: *Reſignatio cum regreſſu, & acceſſu.*

Q. *Coram quo debet fieri permutatio Beneficii, ſeu reſignatio in favorem tertii, ſeu reſignatio cum reſervatione annuæ penſionis vel fructuum?* R. Coram Eppo. Nam ſi fiat privatè, ſeu authoritate propriâ? erit ſimonia juris humani. Omnis Reſignatio Beneficii ordinarie debet fieri coram Eppo, aut ejus Officio.

Q. *Præſentatio, vel Collatio Beneficii facta excommunicato majore Excom: an eſt valida?* R. Non, etiamſi ſit ab homine injuſte excommunicatus; modò ritè ſit lata dicta Excomm: quamvis ſit *Toleratus*, & occultus, aut neſciatur talis, vel putetur abſolutus, etſi ipſe *electus,*

ctus, seu *præsentatus* ignoret se esse excommunicatum. Cap. *Postulatis*. Similiter ipso jure est irrita collatio Beneficii saltem curati, facta infami, vel publice criminoso nondum emendato. Cap. *Cum in cunctis*.

Collatio autem Beneficii facta Excommunicato Excomm: minori, non est quidem irrita ipso facto, sed tantum per sententiam irritanda, si id scienter factum.

Q. *An excommunicatus occultus tenetur se manifestare, ne Beneficium accipiat?* R. Si potest sine scandalo, & gravi sua infamia, tenetur; Sin secus Eccla non obligat cum tanto incõmodo. Debet autem, si potest, honesto titulo se excusare; vel si illud acceptavit? debet quam primùm petere absolutionẽ à S. Pœnitentiaria.

Q. *Irregularitas redditne etiam inhabilem ad Beneficium, & ad fructus percipiendos?* R. Affirm; Imo si aliquis in censura & irregularitate accipiat Beneficium, etiam sublato impedimento vg. post obtentam Dispensationem in Irregularitate non potest illud retinere sine nova collatione.

Q. *Qui recipit Beneficium per Simoniam, vel in Excom. aut Irregularitate, teneturne Horas Can. persolvere?* R. Etsi ratione Beneficii nõ teneatur, quia non habet Titulum verum Beneficii, nec facit fructus suos; tenebitur autem ratione Ordinis S. si quem habet. *San.*

Q.

Q. *Petrus tempore Collationis non erat excommunicatus, sed crastinâ die, tempore Institutionis incidit in Excomm. acceptatne validè tale Beneficiũ?* R. Affirmat *Bon.* quia jura solum irritant collationem, seu electionem, nõ verò acceptionem Beneficii, nam cùm versemur in materia odiosa, extendi non debet ad casus non expressos jure.

Q. *Potestne quis tutâ conscientiâ plura habere Beneficia?* R. Non potest, licet sint simplicia, si personalem requirant residentiam; vel si sint supra sufficientem & honestam possidentis sustentationem. *Trid.* Sess. 24.

Habens ergo unum Beneficium sufficiens, non potest retinere duo; vel habens duo per se separatim insufficientia, sed simul juncta, sufficientia? non potest tertium retinere tuta conscientia.

Proinde qui habet Beneficium quantumcunq; simplex, quod per se sufficiat ad vitã honestam Beneficiati, non potest aliud tenere sine peccato mort: *Glos. in Cap. Dudum.*

Nemini ergo suffragatur dispensatio Pontificia ad possidendum plura simul Beneficia, nisi ex justa causa fuerint obtenta. *Mach:* &c. vg. in utilitatem Ecclæ, secus non esset homo securus coram DEO. *Com. DD.*

Q. *Potestne Eppus dispensare, ut aliquis possit habere duo Beneficia simplicia?* R. Potest, si primum non sufficiat ad honestam sustentationẽ.

Non

Non potest autem Eppus absq; Apostolica Dispensatione plura simplicia, ultra duo conferre. *Trid. 24.*

Q. *An omnis Beneficiatus tenetur ad horas?* R. Affir: *Con. Lat. Ses. 9.* Quia Beneficium propter Officium, in quo comprehenduntur preces Canonicæ; Etsi Beneficiatus non sit in Sacris.

Q. *Quid adhuc requiritur in instituendo ad Beneficium?* R. Debet Professionem Fidei facere in Officio, intra 2. Menses à die adeptæ possessionis. Qui autem eam scienter non fecerit? fructibus Beneficii privatur, & mortal. peccat. *Lob. Barb.*

Notandum Bened: XIV. *Inst. Eccl.* 60. §. 3. citans Decretum S. Congr: docet: Professionem Fidei fieri debere per seipsum Beneficiandum, & non per Procuratorem.

§. 3tius.

De Jure Patronatûs.

Q. *Quid est Jus Patronatûs?* R. Est potestas nominandi, seu præsentandi Clericum idoneum ad Beneficium Ecclesiasticū vacans.

Q. *Quotuplex est Jus Patronatûs?* R. 3plex. I. *Ecclesiasticum*, quod Personæ Ecclesiasticæ competit ratione Ecclæ, vel Dignitatis, aut Beneficii Ecclesiastici.

II. *Laicale*, quod competit alicui Laico, vel Clerico ratione proprii Patrimonii, seu successionis Paternæ, aut ratione tituli sæcularis.

III.

III. *Mixtum*, quod partim nomine Ecclæ ad Clerum, partim ex alio titulo ad ipſum, vel ad Laicum ſpectat. Ut ſi Clericus ex bonis Ecclæ fundaret, & Laicus dotaret eandem Ecclam.

Aliud iterum eſt *Activum*, quando Patronus poteſt præſentare ad Beneficium. Aliud *Paſſivum*, quando certi ex Familia (dummodo idonei adſint) excluſis extraneis, debent ad Beneficium præſentari.

Aliud *Perſonale*, quod Perſonæ Fundatoris, vel ejus hæredi competit. Aliud *Reale*, quod competit certo loco, vg. Caſtro. Monaſterio, Capitulo. *Nota* qui habet *jus Patronatûs*, vocatur *Patronus*.

Q. *Quibus modis acquiritur jus Patronatûs*? R. Præcipue *3bus*: Fundatione, Ædificatione, & Dotatione, juxta illud:

Patronum faciunt: Dos, Ædificatio, Fundus.

Fundaſſe dicitur: qui fundum, ſeu terræ ſolum dedit, in quo Eccla conſtrueretur.

Ædificare dicitur, qui Ecclam ſuis ſumptibus conſtruxit.

Dotaſſe dicitur: qui Ecclæ annuos redditꝰ ſufficienter aſſignavit.

Jus Patronatûs poteſt acquiri Privilego, ſi alicui bene in Eccla merito Papa, & non alius conferret.

Q. *Quot modis poteſt jus Patronatûs ab uno ad alterum tranſire*? R. 1. *Succeſſione* per hæredita-

tem, vel per Testamentum. 2. *Donatione*. 3. *Permutatione*. 4. *Venditione*, non quidem soliûs Patronatûs, quia esset *Simonia*, sed vg. cum Bonis.

Q. *Quomodo jus Patronatûs cessat?* R. 1. Per voluntariam remissionem hujus juris. 2. Extinctâ Familiâ, cui erat affixum. 3. Si Eccla penitus destruatur sine spe reædificationis. 4. Per sententiam in pœnam delicti. 5. Per præscriptionem. 6. Per occisionem vel mutilationem Clerici Ecclæ Patronatæ. 7. Si Patronus consentiat ut Beneficium uniatur vg. Monasterio. 8. Per Simoniam in cessione ejus commissam. 9. Si Patronus usurpet bona Beneficii. 10. Si ingratus sit Ecclæ.

Q. *Quot sunt jura Patroni?* R. 1. Jus præsentandi. 2. Præcedendi vg. in Processione, in sede, in Thurificatione. 3. Defendendi Ecclam. 4. Ut indigenti aliquomodo succurratur de Eccla, cujus est Patronus.

Q. *Quis est capax Juris Patronatûs?* R. Clerici, Laici tam Masculi, quàm Fœminæ. Infidelis est incapax, etsi Ecclam ædificaret.

Q. *An Patronus potest seipsum præsentare?* R. Non, sed potest præsentare amicos suos, consangvineos, imo & filios suos *Engel*. Potest autem Eppum rogare, ut si inveniatur dignus, sibi illud Eppus, conferat. Vel si antecedenter Eppus offerat Beneficium Patrono, hic poterit consentire. *Abb.*

Q.

Q. *Patronus intra quot Menses tenetur præsentare?* R. Si sit *Laicus*? intra 4. Si sit Ecclesiasticus? intra 6. Menses. Si verò jus Patronatûs sit *Mixtum*, id est & Laicus & Ecclesiasticus Patronus, uterq; habet 6. Menses. *Reyfen.*

Q. *Quomodo hoc tempus computari debet?* R. Non à die Vacantiæ Beneficii, sed à die notitiæ dictæ vacationis, quam supponuntur habere Patroni juxta locorum distantiam. Quod si intra hoc tempus Patronus præsentare neglexerit, vel quia lis oriretur de Jure Patronatûs, statim elapso illo tempore, ad illum devolvitur collatio Beneficii, ad quem spectat Institutio.

Q. *Quæ est differentia inter jus præsentandi Patroni Ecclesiastici, & jure præsentandi Laici?* R. 1. Ecclesiasticus, si semel aliquem præsentavit, jam non potest variare, & alium præsentare, si primus sit dignus. Secùs verò Laicus Patronus habet privilegium, unum & alterum præsentare intra 4. Menses, sic jura statuunt.

Si ergo Ecclesiasticus scientèr indignum præsentabit, ipso jure privatur eâ vice potestate præsentandi. Non sic autem Laicus, qui poterit alium, & alium digniorem præsentare.

R. 2. Laicus omni tempore præsentare potest, Ecclesiasticus verò (si ei competit jus prout Personæ Spirituali, seu si Beneficium

sit de Bonis Ecclesiasticis) præsentat, solum in his 6. Mensibus: *Febr: Apr: Jun: August: 8br: 10br:* In reliquis Mensibus præsentat Papa, vel indicitur concursus.

Q. *Præsentatio facta antequam vacat Beneficium an valida?* R. Neg. Hinc *Loh.* docet mortaliter peccare Patronum, si juret se præsentaturum Cajum, dum Beneficium vacabit, quia Eccla graviter prohibuit, ne detur occasio alienæ mortis desiderandæ.

§. 4tus.

De Parocho.

Q. *Quid est Parochus?* R. Est Clericus perfectam curam habens totius populi intra certos limites congregati, cui Sacramenta administrare tenetur.

Q. *Quem ætatis annum habere debet, qui Parochiam obtinere nititur?* R. Completum 24. *Trid.* Ses. 24. In quo Eppus dispensare non potest. Soli enim Papæ competit dispensare in ætate ad obtinendum Beneficium. *Decr. Con. Later. & Lugd.*

Q. *An Beneficium curatum pt̃ accipere, qui nullum S. Ordinem habet?* R. Potest, dummodo intra Annum ad Sacerdotium promoveri possit. Alias post expletum Annum ipso jure Beneficio esset privatus, etiam sine ulla monitione præmissa, ita ut in illa vacatione nullatenus illud Beneficium ei iterato conferri possit. Cap. *licet.*

Exce-

Exceptò tamen si intra hunc Annū ægrotaret graviter, vel Eppus non haberet ordinationes, aut justo aliquo Canonico obstaculo non posset ordinari.

Q. *Quæ ætas requiritur ad obtinendum Beneficium simplex?* R. Sufficit annus 14. nisi in fundatione, cui per Concil: non derogatur, sit ætas major vel minor præscripta. *Trid. 23. Ses.*

Q. *Quæ dotes requiruntur in eo, qui vult institui ad munus Parochi?* R. Probitas, ætatis maturitas, sufficiens literatura, in ordine ad fidē defendendam, ad dandam salutarem doctrinā populo, Sacramentorumq; administrationem.

Q. *Quid est Vicarius?* R. Est Sacerdos, qui Beneficio alicui alieno nomine præest. Horum alii sunt *Perpetui*, qui ad præsentationem Patroni per Eppum vel alium Prælatum perpetuo titulo instituuntur. Alii *Temporales*, qui ad beneplacitum Prælatorum vel Rectorum Ecclæ exponuntur.

Q. *Quæ est differentia inter hos Vicarios?* R. 1. *Perpetui*, cùm sint intitulati, seu instituti nec à Rectore, nec à Successore illius amoveri possunt ab Eccla, nisi ob crimen, vel aliam justam causam per sententiam competentis judicis id fiat.

Temporales verò hoc ipso, quod titulum non habent, ad nutum amoveri possunt.

2do Perpetui Vicarii sunt veri Beneficiati, utpote qui jus reale ac verum titulum. Canoni-

nonicum Beneficii acquirunt; secùs dicendū de *temporalibus Vicariis.*

Q. *Quæ pericula seu vitia maximè curatus fugere debeat?* R. 1. *Otium*, quia docet omnem malitiam. 2. *Luxuriam*, quia affert summam infamiam. 3. *Avaritiam*, quia tollit æstimationem Sacerdoti, qui in contemptu mundi ac rerum terrenarum exemplo præire deberet sæcularibus. 4. *Crapulam* seu *Ebrietatem*, quæ in Persona Spirituali summe est abominabilis, probrosissima, ac omnibus modis scandalosissima! *Eheu! quoties ob ingluviem gutturis castitas Sacerdotalis læsa exstitit! Officium Divinū perperam persolutum, aut pene omissum: infans absq; Baptismo, æger Sacramentis destitutus miserrime decessit: DEUS, & proximus gravissime offensus: quot animæ Acatholicorum vel unico in Sacerdote ebrietatis scandalo deterritæ à fide vera perierunt, alias salvandæ!*

§. 5tus.
De Obligatione Parochi.

Q. *Quod munus & obligatio Parochi?* R. Pascere oves Xsti doctrinâ, exemplo bono, & Sacramentis.

Q. *Quo titulo obligatur Parochus administrare Sacramenta?* R. Triplici: I. Titulo *Obedientiæ*, ut pareat præcepto Divino, Ecclesiastico, & Naturali, à quibus adstringitur ad suam vocationem, seu Ministerium ritè implendum. II. Titulo *Justitiæ*, ut serviat in Spiritua-

libus

libus sibi concreditis ovibus, à quibus ideo corporaliter alitur.

III. Titulo *Charitatis*, ut cooperetur proximorum saluti.

Q. *An sub gravi peccato obligatur animarum curam habens ad administranda Sacramenta?* R. 1. Citra omne dubium, cùm objectum hujus obligationis de se grave sit, ipsaq; salus animarum sibi concreditarum à tali administratione pendeat.

R. 2. *Possev. &c. DD.* docent innodari talem peccato mort: qui non negat quidem Sacramenta, sed reddit se difficilem, objurgando aspere, si petatur, ut per hoc amoveat à frequenti receptione Sacramentorum oves suas.

Q. *Quibus diebus obligatur Parochus Missam offerre pro Parochianis?* R. Præcisa aliqua obligatione, tenetur per se, vel per alium singulis Dominicis & Festis celebribus.

Q. *An Parochus celebrans in Irregularitate incurrat novam Irreg:?* R. Neg: sed toties mortaliter peccat, quoties celebrat.

Q. *Parochus omittens uno mense dicere Parochianis verbum DEI, num peccat?* R. Peccare mort: docent *Bon. &c.* DD.

Q. *Parochus obligaturne personaliter residere in sua Parochia?* R. Omnino, tam jure Divino, quàm Ecclesiastico. Trid: Ses: 23.

Q. *Quæ pœnæ statutæ sunt pro Parochis non residentibus*

dentibus in sua Parochia? R. Tales non possunt tutâ conscientiâ retinere fructus sui Beneficii ad ratam temporis absentiæ, sed illos tenentur absq; alia declaratione applicare Ecclæ, vel erogare pauperibus, Retentâ tamen sibi aliquâ parte fructuum, concernente recitationem Officii Divini tempore absentiæ. *Poss. Bon. &c.*

2do Post 3. citationes successive præcedenter factas potest privari Beneficio ab Eppo.

Q. *Quæ sunt causæ excusantes Parochum à dicta residentia?* R. Charitas Xstiana: urgens necessitas: debita obedientia: evidens Ecclæ vel Reipublicæ utilitas vg. ad promovendam pacem inter Principes, vel ob bonum fidei procurandum, vel ad defendenda jura Ecclæ.

Item si infirmitas urgebit se sistere Medico. *Item* si Eppus ob legitimas rationes dispensaverit sine cujus faultate per 2. Menses abesse non potest à sua Parochia.

Q. *Quæ est obligatio Parochi tempore pestis?* R. Potest se Parochus cum facultate Eppi tunc subducere, si substituat alium idoneum, æq; profuturum, & subsistat in loco, in quo possit gerere curam gregis sui.

Si autem substituere non possit idoneum? non potest tunc uti privilegio *Tridentini Conc:* scil: emanendi ad bimestre. Neq; tutâ conscientia potest resignare Beneficium, est enim conductus pro tali necessitate, sicut Miles pro futuro prælio. Com: DD.

Obligatur ergo Parochus etiam cum periculo vitæ administrare in peste specialiter Sacramenta *necessaria necessitate medii*, id est *Baptismi*, si nullus alius esset; & *Pœnitentiæ*.

Non videtur tam gravis obligatio se extendere ad administranda Sacramenta *Euchar.* & *Extr. Unct.* nisi æger aliis Sacramentis juvari nequeat. *Lopez. &c.*

Q. *Teneturne Sacerdos non curatus, vel Religiosus cujuscunq; Ordinis tempore pestis ministrare Sacramenta, etiam cum periculo vitæ?* R. 1. Si desit proprius Parochus, vel peste laboret, vel moriatur, tunc quicunq; Sacerdos ex lege charitatis, & legalis justitiæ tenetur. CC. DD.

R. 2. Tenetur tunc, dum ad hoc munus protunc ab Eppo deputetur, vel ab eodem cogatur; cui tunc vel maxime quisq; Sacerdos etiam Regularis (qui tunc tenetur magis Eppum, quàm suum Superiorem audire) debet obedire, ut promisit in sua ordinatione. *Chap: Cas: San. &c.*

Q. *Quid agendum Curato dum peste (aut alio contagioso morbo) infectorum Confessiones sunt excipiendæ?* R. Ante omnia curet prius, ut domus infirmi purgetur ab aere infecto, fenestrarum apertione, suffitu ex juniperis, aliisq; similibus mediis.

2. Curet, ut si fieri possit, in loco libero, seu aere non infecto infirmus sit constitutus. Quamobrem ipsi etiam infirmi obligati sunt,

ut

ut è cubili aut domo ad confitendum egrediantur, si id sine gravi eorum incommodo fieri possit. *Lay.*

Si infirmus egredi nequit? in tali casu cõmuniter loquendo, accedere debet Curatus, poterit eum rogare, ut statim graviora confiteatur quædam, aliis omissis. *Lohn.*

Q. *Sacerdotes tempore pestis exponentes se periculo vitæ administrando Sacramenta, quam mercedem habent?* R. Maximam: in hac vita promotionem, In altera pro his actibus hæroicis magnum expectant præmium, habentur enim ut Martyres. In Martyrologio Rom: à Baro: edito legitur: *Commemoratio SS. Presbyterorum, Diaconorum, & aliorum, qui tempore Valeriani Imp. cùm pestis sævissima grassaretur, morbo laborantibus ministrantes, libentissime mortem oppetiere, quos velut Martyres religiosa piorum fides venerari consuevit &c.*

Q. *An plene Officio suo satisfecit Parochus, qui postquam munivit moribundum Sacramentis, eum deserit nec ulterius visitat?* R. Minime, quia quo vicinior est mors, eò magis salutis periculũ ingruit à Dæmone infestante, & tanto major est corporis, & animi infirmitas, ergò tunc maxime tenetur ex Officio Parochus saluti suorum providere.

Q. *Proventus ex Beneficio quomodo disponere debeat Parochus?* R. In honestam sustentationem sui, superflua verò cedere debent in fabricã Ecclæ: in subsidium pauperum.

Con-

Consangvineis suis potest qu dem Beneficiatus quivis dare aliquid de redditibus Ecclæ, sed tanquā pauperibus, ne solum indigeant (mens. S. Tho: 22. q. 185.) non autem ut ditentur.

§. 6tus.

De Potestate Parochi.

Q. *Parochus nondum Sacerdos, quæ per se exercere in Eccla potest?* R. Omnia, quæ ad Parochum spectant, exceptis iis, quæ illum Ordinem (quem nondum habet) concernunt.

Q. *An Parochus potest concedere suis Parochianis licentiam laborandi diebus festivis ad tempus ex causa legitima?* R. Affirmat *Sua. Azor. &c.*

Q. *Potestne Parochus suorum Parochianorū Confessiones audire in aliena Diæcesi, sine approbatione ejusdem Diæc. Eppi?* R. Potest. Com: DD. apud Antoi.

Q. *Potestne Parochus quoscunq; Religiosos confitentes audire?* R. Affir; si peregrè veniant, quia prudentèr supponere potest, illos non petituros, si facultatem non haberent à suis Superioribus confitendi coram extraneis.

Non posset tamen eos absolvere à reservatis in Religione, nisi expressam licentiam haberent à suo Provinciali.

Q. *An Parochus possit cogere Parochianos ad Missam in Parochiali Eccla audiendam?* R. Nunc omnes ferè DD. negant; cùm & Pontifices varii expresse id deciderint, & ratio manifesta

festa svadeat, quæ dictat Eppum aut Parochum non posse tollere, aut restringere jus commune, & generalem totius orbis consvetudinem. *Loch.*

Q. *Potestne Cathol. Parochus assistere Matrimoniis Hæreticorum, quos habet in sua Parochia?* R. Potest, sed benedictio (maxime hæc quæ dari solet tempore Missæ) non est danda.

Q. *Quæ sunt jura Parochialia?* R. Illa, quæ ita competunt Parocho, ut à nullo altero, nisi de ejus, vel Eppi licentia exerceri licitè possint. Et talia sunt 1. Benedictio Fontis Baptismalis. 2. Administratio Sacramenti Eucharistiæ tempore Paschali. 3. Administratio infirmis *Viatici* & *Extremæ Unct.* 4. Delatio stolæ in Processionibus, & Funeralibus. *S Cong. Con. 25. Jun. 1695.* 5. Acceptio Decimarum. 6. Benedictio domorum in Sabbatho S. 7. Benedictio Sponsorum. 8. Publicatio Matrimonii, & Festorum, Vigiliarū.

Q. *An Regulares requisiti ab Agrorum Dominis possint absq; licentia Parochi benedicere Agros? Et an in hujusmodi functionibus peragendis uti possint stolâ absq; licentia Parochi?* R. S. Congr. Car. ad utrumq; respondit negativè. A. 1688. 28. Aug. Ita *Morac.* p. 2. Form. Tit. 13.

Q. *Quæ sunt illæ res, quas, si Parochus benedicere vellet, facultatem ab Eppo habere deberet?* R. Indumenta Sacerdotalia ad Missam adhiberi solita. Mappæ, seu linteamina Altaris: Corpo-

Corporalia, Vascula pro S. Eucharistia conservanda vel ad infirmum portanda. Cruces novæ, Imagines Xsti Dmni, B. V. M. & aliorum SS, Lapis primarius pro ædificanda nova Ecclasia, novum Cæmeterium. Insuper nullam rem benedicere potest, ubi unctio S. Olei intervenit. *Rit. Rom.*

Q. *Quid Parochus tenetur successori suo derelinquere?* R. Annum gratiæ h. e. quando cedit Beneficio, vel moritur in *Januario, Febr. Mart.* debetur ipsi tantum 4ta pars omnium redditutuum juxta valorem sui Beneficii; sed Successori relinquet frumenta æstivalia ad seminandum.

Si in *Apr. Majo Jun.*? debetur ipsi medietas. Si in *Jul. Aug. Sept.*? debentur ipsi 3. partes, sed de frumentis hyemalibus Successori relinquet ad seminandum. Si verò residuis mensibus? habet totũ hujus Anni proventum cedens, seu mortuus. *Const. Synod.* pag: 177.

§. 7mus.
De Sepultura.

Q. *Ubi fideles sepeliri debent?* R. In Ecclesiis, sive circa Ecclam suam Parochialem, nisi sibi alibi elegerint sepulturam.

Q. *Qui in loco S. prohibentur ab Eccla sepeliri?* R. Omnes, qui sine Baptismo *fluminis* & *flaminis* mortui: Hæretici non tolerati, & eorũ fautores, Apostatæ à Fide, Schismatici, publice ex-

ce excommunicati, aut nominatim interdicti, se ipsos ob desperationem vel iracundiam occidentes; nisi ante mortẽ dederint signa Pœnitentiæ. *Item* ignotus non sepeliatur, priusquam probabilia indicia non habeantur, quod Catholicus fuerit, & ut talis obierit. Deinde si quis occisus inveniatur, terræ prius non mandet Parochus, quam Magistratus de facta cæde fuerit certior factus. *Item* omnes, qui in peccato mort. absq; Pœnitentia mortui certò sciantur. Et qui in loco Duelli obierunt.

Prædicti omnes solum tunc privantur sepulturâ Ecclticâ, quando ante mortem pœnitentiam non egerunt. *Can. 6. de Consec.* Ubi verò in prædictis casibus dubium occurrerit? Eppus consulatur.

Q. *Quam citò post mortem sepelienda sunt corpora?* R. Saltem post spatium 24. horarum.

Q. *Quo tempore?* R. Omnibus diebus etiã Dominicis, Festis, si id ratio exigat. Feriâ *6ta* Magna, si sepeliantur abstinendum est à pulsu campanæ, qui tunc est prohibitus.

Q. *An Parochus potest differre sepulturam, vel retardare propter jus sepulturæ nondum solutum?* R. Nullo modo; Cùm nulla ratio patiatur, ac Christianæ pietatis repugnans videatur, ob pecuniarum interesse cadavera insepulta remanere. *S. Cong. Ep. & Reg. 17. 7br. 1717.*

Q. *Corpora defunctorum quomodo ponenda sunt in feretro,*

feretro, dum in Ecclam deportantur? R. *Laicorum*, pedibus versus Altare Majus; *Presbyteri* verò habent caput versus Altare.

Extra Ecclesiam consvetudo habet, quod pedes *Laicorum* sint versus orientem; *Presbyterorum* verò caput.

Q. *Quid est 4ta pars Funeralium?* R. Est quædam portio à Canonibus inducta, & approbata, Parocho pro sustentatione debita, ex iis, quæ Regularibus obveniunt, ex quo in ipsorum Ecclesiis eligat quis sepulturam, & apud eos sepeliatur.

Quantum tamen ad solutionem hujus portionis Canonicæ non concordant DD. in assignanda quota. In quibusdam enim partibꝰ debetur Parocho medietas, in aliis *3tia* & *4ta*, secundum varia jura, & consvetudines antiquas.

Q. *Quæ sunt observanda circa sepulturas, quando fiunt apud Regulares?* R. I. Non omnino corpora in Eccla Regularium sepelienda deferri debent prius ad Ecclam Parochialẽ. S. R. C. 14. Mart. A. 1722.

II. Parochi associantes funus ad Ecclam Regularium arceri non possunt ab ingressu Ecclæ illius cũ Cruce, & stolâ. Bened. XIII. Bul. *Pretiosus.*

III. Pro cadaveribus apud Regulares sepeliendis non licet Parochis plus exigere, quàm si in eorum Ecclesiis sepelirentur. S. C. Ep. & Reg. 18. Jan. 1672.

Q.

Q. *Quando cadavera sepulta licitè exhumari possunt?* R. 1. Quando perpetuæ sepulturæ nō sunt adhuc tradita, sed tantum deposita in aliqua Ecc'a, Capella. 2. Dum exigit Capellæ renovatio. 3. Quando sepulta sunt contra voluntatem Testatoris. *Ex Decr.* S. C. Ep. 31. 8br. 1640.

In aliis autem casibus licitè exhumari nō possunt absq; Eppi facultate, etiamsi Judex sæcularis pro recognitione corporis petat illius exhumationem, eò quod magna suspicio existat de morte violenta defuncti. S. C. Ep. 11. 7br. 1643.

Pro commodo Curam Animarum gerentium adduntur casus nonnulli scitu necessarii.

§. 1mus.

I. Q. *Quid faciendum Curato cum Pœnitente maleficiato?* R. 1. Signa maleficiati sunt hæc: 1. Si ægrotus magis horret cibos in occulto benedictos, quàm alios. 2. Si laboret siti, aut fame, & tamen neq; bibere, neq; manducare potest, neq; illi ullæ medicinæ aliquid prosunt, quæ in similibus prodesse solebant. 3. Si ex ore ejusdem exeant quasi infernales fætores sulphuris, picis &c. 4. Si ex ventre ejus procedant insoliti clamores ranarū &c. 5. Si per vomitum ejiciantur ranæ, vermes, crines, aciculæ, vitra, & alia similia.

Circa Conjugatos solent hæc esse signa maleficii.

1. Si

1. Si Maritus uxorem absentem satis diligit, præsentem vero odio habet. 2. Cùm vir uxori, nec vicissim, appropinquare potest ad habendum meritalem actum, tunc signum est, quod sagæ aliquod corpus intermedium existat. 3. Dum natura licet sit satis robusta, & tamen debilitatur, quādo maritalis attentatur copula. 4. Si uxor sit capax, pro illo tamen tempore, dum tentatur copula, subitò ita constringitur, ut penetrari nequeat. 5. Si Maritus sit capax ad còeundum cum aliis, non verò cum uxore propria, etiamsi eam diligat, &c.

R. 2. Post peractam ritè Confessionē cognito maleficio, poterit Curatus facere Exorcismum, & illis remediis uti, quæ solent applicare communiter Exorcistæ *ex Rituali.* Ante cubitum aspergendi sunt aquâ benedictâ, & aliis rebus S. muniri debent.

Maleficio affectus potest uti balneo, seu lavacro ex variis herbis, Exorcismo præmisso, benedictis.

II. Q. *Quid faciendum Parocho, si aliqui accedant ad Confessionem quasi obsessi à Dæmone?* R. 1. Signa verè obsessi certa, & secura sunt hæc: si noscatur ante rudis & illiteratus, postea disputet subtilitèr; si variis lingvis loquatur, quas nunquam scivit, si intelligat verba lingva ignota prolata: si verè occulta & remota intra brevissimum tempus annuntiet: si ante

te fuerat debilis nunc supra modum robustꝰ: si certo sciatur per aliquot dies nihil manducasse, aut bibisse, & tamen fortis appareat: si insolitus, & contranaturalis tumor in corpore appareat: si se cruentat, saxis collidat, in ignem mittat, nec ullum malum sequatur: si se aliquo instrumento lædat, & mox sine ullo remedio sanetur: si elevetur in aera: si ad Sacra contremiscat; unde detur ipsi ad bibendum aqua benedicta, & non benedicta; vera aliqua Reliquia S. & frustum ligni in involucro, si sciat semper discernere? signum est veræ obsessionis.

Plurima alia sunt signa, in quibus, uti & in recensitis sit Curatus ex omni parte cautꝰ, ne in illis simulata malitia interveniat, præsertim in mulieribus, quibus non facile credendum est.

R. 2. Si probabile signum adest? probet ulterius Parochus tali vg. modo: privatè adhibitis 2. vel 3. testibus (quod fieri potest sine scitu Eppi) disponat obsessum ad actum Fidei, unâ cum ipso oret: *Pater noster*, *Credo &c.* Invocato Spiritu S. ponet manum super obsessam personam cum fiducia ad DEUM dicendo secretò præceptum illud: *Ego N. Minister Xsti, & Ecclæ in Nomine JESU Xsti præcipio vobis immundi spiritus, si qui latetis in corpore hujus hominis à DEO creati, vel si quo eum modo vexatis, ut statim mihi præbeatis aliquod signũ evidens,*

dens,

dens, & certum præsentiæ vestræ absq; nocumento quocunq;.

Simile præceptum formetur si persona obsessa vult aliquod Sacramentum suscipere, & Diabolus eam torquet: *Ego N. Minister Xsti, & Ecclæ in Nmne JESU Xsti præcipio vobis immundi spiritus, ut hanc personam non vexetis, nec eam ad hoc Sacramentum N. accedere impediatis.*

R. 3. Habito autem evidentissimo signo veræ obsessionis procedat Parochus ad expulsionem; si tamen velit exorcizare publice & solemniter, prius omnino licentiam ab Eppo habeat, & quæ erunt tunc facienda, prolixā informationem reperiet *in Rit. Majori.*

Si nullum signum certum appareat absessionis? Persona talis discrete castigetur, & si est advena, è finibus Parochiæ pellatur, ne DEUM amplius offendat, Ecclæ illudat, homines præsertim infideles scandalizet.

III. Q. *Quid faciendum Parocho cū pœnitente, si confiteatur se esse subscriptum Diabolo?* R. 1. Cautissimè cum talibus procedendum est, ne ipsum Confessarium & Sacramentum turpis lucri gratiâ illudant, sperantes à Confessario se aliquid accepturos, maximè si dicant id factum esse ob paupertatem, & maximam miseriam.

Deinde attendat Sacerdos, si non sunt sagæ, seu Personæ vitæ suspectæ, quæ jussu dæmonis solent absq; ulla verecundia peccata

 luxu-

luxuriæ confiteri, ut ipsum Confessarium exinde tentationibus repleant.

Aliæ personæ simulabunt se esse sagas, seu se posse nocere in vita, vel in sanitate iis, qui eas elemosynâ non dignantur: Aliæ accusabunt se de horrendis & inauditis peccatis eò fine, ut Sacerdos ex commiseratione succurrat: in his & aliis similibus opus est magnâ prudentiâ hæc omnia discernere.

R. 2. Quodsi nulla deceptionis signa appareant hoc modo cum talibus, sicut cum obsessis procedat. 1. Disponat pœnitentem ad Confessionem perfectam. 2. Detestetur pactum cum diabolo, illudq; per merita Xti annullet cum plena fiducia; nil obstat, etsi dæmon non reddat Cyrographum. 3. Dicat cum eo Professionem Fidei ex *Con. Trid.* 4. Muniatur SS. Reliquiis. 5. Oret frequentèr cum summo dolore, ac sæpius muniat se signo S. Crucis cum aspersione aquæ benedictæ. 6. Resistat fortiter tentationibus, neq; timeat horribiles aspectus diaboli. 7. Firmam fiduciam habeat in DEO, & meritis ac Passione Xsti, non desperet de salute. 8. Dum imminet tempus determinatum subscriptionis, huic Sacerdos assistat personaliter, svadendo ante hoc tempus Confessionem denuo faciendam esse, & S. Communionem. Utatnr Sacerdos Exorcismis huic actui convenientibus.

IV. Q. *Quid faciet Parochus, si quæ persona*

confite-

confiteretur se esse verè Magam seu Sagam? R. Talis examinanda est de Apostasia à Fide: de Idololatria; Diabolũ enim loco DEI adorant: de blasphemia in DEUM & SS. de Sacrilegio, seu abusu rerum S. & Eucharistiæ: de commixtione luxuriosa cum dæmone: de damnis hominibus illatis, iisq; resarciendis; libri, si quos habet, comburantur; si ostendat Cyrographum, Sacerdos dilaceret, & in igne benedicto comburat.

Finitâ Confessione repetat Sacerdos cum tali dolorosam detestationem suorum peccatorum cum firmo proposito emendationis, ac renunciationem diabolo, & affectui ejusdem: dicat cum illis Professionem Fidei.

Moneat talem, quod per hanc renunciationem, & Confessionem seriam, omnia jam pacta diaboli solvantur, & subscriptio ei data penitus cessat, etiamsi Cyrographum datum amplius non redderet. Tandem detur absolutio (habitâ facultate) ab omnibus censuris & peccatis. Et quia tamen solet dæmon infestare, muniator rebus S.

Q. *Si intra Confessionem prædicta Persona fateatur aliquos infantes in nomine diaboli, aut alio quovis modo invalide baptizasse?* R. Obligabit illam Sacerdos, ut sibi id extra Confessionem manifestet, ut talibus in remedio salutis summè necessario subveniri possit.

Q. *Si dicat se S. Hostiam in terra servasse?* R.

Si

Si non pridem hoc factum sit? curet Sacerdos pro posse invenire. Si verò longo jam tempore? commendabit hanc rem DEO, quia in loco humido supponitur species Panis jam corruptas esse.

Q. *An Parochus debet tolerare consvetudinem probandi sagas per aquam?* R. In Polonia statutum est in *Constit:* A. 1543. Causam incantationis & Magiæ ad judicia spiritualia pertinere; Probatio autem per aquam omnino est illicita.

V. Q. *Quid faciendum Parocho, si vocetur, ut spectra diabolica, vel Magica expellat à domibus, quæ infestantur?* R. Debet præ primis attendere, & examinare omnes circumstantias loci, temporis, personarum &c. an sint vera spectra, vel potius vanus timor, aut aliqua fraus humana?

Si cognoverit, quod sint spectra diabolica? Præmissis orationibus, jejuniis, Sacrificio Missæ, ante omnia DEO confisus Sacerdos puram habens conscientiam, Patremfamilias, ac congregatos domesticos ad firmam fidem, & fiduciam in DEUM, ac Xsti Dni merita, ad contritionem de peccatis adhortetur. Postea indutus superpelliceo, stolâ, Cruce, aquâ benedictâ acceptâ, & candelis benedictis accensis, simul cum habitantibus processionalitèr accedat ad portam domûs, ibiq; Litanias de OO. SS. inchoabit, quas circumeundo continuabit,

bit, & in loco principaliter infestato coram Crucifixo finiet.

His peractis tanquam Judex à DEO destinatus, voce gravi præceptum probaticũ contra dæmonem pronuntiet dicendo: *In virtute SS. Trinitatis, & in Nne D. N. J. C. præcipio vobis dæmones, ut si habeatis aliquam potestatem in hanc domum, detis mihi sine ulla læsione signum evidens præsentiæ vestræ, causando aliquem tumultum, aut rumorem, quem prius me absente causare consueveratis.*

Quod si nullus tumultus, aut aliud signũ præsentiæ habeatur? rectè infertur, aut ibi nullum fuisse spectrũ, aut jam evanuisse, aut esse animam damnatam, vel in purgatorio existentem.

Ultimò genuflexis cæteris, & firmâ fide ac fiduciâ in DEUM, orantibus, ipse Sacerdos sedens pro Tribunali, ad expulsioné procedet faciendo Exorcismum ex aliquo Rituali approbato convenientem huic actui.

Q. *Quid faciendum, si adhibitis omnibus modis adhuc dubitetur an sit spiritus bonus, vel malus?* R. Potest practicari modus P. Joan: Godi. Vid. *Armam: p. 2. c. ult.* Ille enim vocatus ad similem actum recitavit Officium Defuct. Postea strepitu audito adjuravit spectrum in virtute SS. Trinitatis, & Nnis JESU, ut non recederet de loco, priusquam ad ea, de quibꝰ interrogaverit, veraciter respondeat.

Quæsi-

Quæſivit autem 1. An eſſet ſpiritus bonꝰ, vel malus? *Poterit (ſi dicat ſe ſpiritum bonum) peti, ut ſecum Nomen JESU honoret, & devote invocet.* 2. Inſtabat quis eſſet? quid velit? quibus cognitis illam animam dimiſit, & pro illa, quæ petebat, facienda curavit.

Signa malum ſpiritum apparere, ſunt: ſi ad verba: *Omnis bonus Spiritus laudat Dominum* fugiat, vel contrariè ſe exhibeat. 2. Si res benedictas horreat. 3. Si prætendat ſuæ apparitionis cauſam pravam, aut falſam. 4. Si proferat quid contra fidem, vel bonos mores. 5. Si appareat in forma deformi, & horrifica cum tumultu, vel in ſpecie ſordidi animalis &c. 6. Si poſtquam præſtitum eſt, quod petiit ſubſidium, rurſus quæſitis aliis cauſis redeat.

Q. *Quæ remedia domum ab omni infeſtatione diabolica præſervandi?* R. 1. Vera fides, & roborata fiducia, quod DEUS hanc domum, omnesq; habitatores certò ſit ab omni vexatione diabolica protecturus.

2. Paterfamilias quâlibet veſpera domum aquâ benedictâ aſpergat, ſimulq; præceptum formet Dæmonem excludens, imo quilibet incola in ſuo loco privato, dicendo vg. *In Nne Dni N. J. C. præcipio vobis Dæmonibus omnibus, ne ullus veſtrum per ſe, nec per ulla inſtrumenta veſtra me aut meos moleſtare præſumat, in Nomine † Patris &c.*

VI.

VI. Q. *Quid faciendum Parocho cum illis, qui proponunt in Confessionali varias sibi revelationes factas, aut inextases se raptas?* R. Nec talibus facile credendum, neq; statim applaudat Sacerdos tali Pœnitenti laudando illum, aut miretur quasi Sanctum; quinimo moderate increpet, tentando illum, num aliqua in ipso simulatio sit, aut superbia.

Bene advertat Sacerdos 1. An materia revelata nihil contineat contra Fidem. 2. An talis pœnitens sit vitæ verè devotæ, humilis, & abnegans se ipsum. 3. An supra suum statum pusillanimitatis revelat difficilia. 4. An non sit nimis Melancholicus. 5. An revelata tendant ad majorem DEI gloriam. *Plura scienda suppeditabunt libri Mystici.*

Sciendum autem est, quod plures morbi sunt, qui habent quandam similitudinem cum extasi naturali, ut sunt: *Catalepsis*, quâ homo destituitur omni sensu. *Cares*, qui est somnus profundissimus. *Suffocatio uteri* est morbus fœminis familiaris, qui si magnus? mulieres tanquam mortuæ apparent, transacto autem, proxime audita referunt.

§. 2dus.

Q. *Quid observandum sit Parocho seu Confessario illius, qui deliberat de statu vitæ eligendo?* R. 1. Acturus cum deliberante Confessarius, sit prorsus indifferens, ne DEUM præveniat, sed sequatur. Vocatio est lumen DEI, à quo,

qui

qui alio declinat, errat. *Omnis plantatio, quam nō plantavit Pater Cœlestis, eradicabitur.* Math: 15.

2. Rem hanc, à qua deliberantis æterna salus pendet, DEO Patri luminum sæpius cō-mendet Confessarius. Multi sub Missa in *Memento* eorum recordantur, quos in anima dirigendos assumpserunt.

3. Ut melius dirigere possit, conetur deliberantem prius non tantum, quo ad internū animæ statum, sed etiam quo ad naturam, talenta, educationem, inclinationem &c. perspectum habere; Præcipuè considerandi sunt habitus, seu consvetudines peccandi; tales enim, si quis in se habeat, cautissime debet eligere, ne se conjiciat, in statum, in quo moralitèr certum sit, quod vitam ducturus sit sceleratam, scadalosam & tandem æternùm periturus. Hinc nemo unquam prudens svaserit alicui habituato in vitio carnis, & ebrietatis, ut statum spiritualem, aut Religiosum Ordinem talem assumat, in quo major, quam in aliis libertas; ordinarie enim nihil boni sperandū, nisi emendatio seria & solida præcedat, vel certè eligendus is status Religiosus, in quo periculis labendi severissime præcautum sit.

4. Jubeat deliberare an in sæculo manere velit? an spiritualem seu Ecclesiasticum assumere præstet, an Religionem ingredi velit? si Religionem? investigandum qualis Religio perplacet? Quisq;

Quisq; debet se primò resolvere ad statū in genere, postea ad statum in particulari, & deniq; ad statum in individuo.

5. Svadeatur, ut rationes (quibus ad hunc potius statum eligendum permotus sit) scripto adnotet, uti & illas, ob quas alios status sibi non judicat convenire. Juvabit etiam eidem quædam contra illum statum, quem deliberans eligere vult, objicere, ita tamen, ut posit.vè nullum ei statum dissvadeat, moneatq; quatenus primam curam habeat de anima.

6. Conetur Confessarius deliberantis motiva discernere: an à DEO? an ab amore proprio? an à Consangvineis? vel dæmone sint profecta? req; diu coram DEO consideratâ, suum ei consiliū aperiat, memor: quod hanc animam, quam DEUS ejus curæ tradidit, etiam ab eodem sit repetiturus.

7. Etiam extra Confessionem cum deliberante agat Confessarius, in rebus spiritualib9 instruat, communicando ipsi devotos libellos. Et ingressuro statum Ecclesiasticum, seu Religiosum explicet statûs difficultates, svadeat tales corporis mortificationes, quæ illi statui sunt præscriptæ, ne nova deinde omnia videantur.

Q. *Quæ sunt svadenda à Confessario ipsi deliberanti in actu deliberationis?* R. 1. Inchoaturus deliberationem det se orationi in conscientia munda à peccato mortali, frequentet Sacra-

menta

menta *Pœniten.* & *Euchar.* Siquidem opus hoc gravissimi momenti est, in quo agitur de negotio omnium maximo, quod est æterna salus propriæ animæ, ideo rogandus est Spiritus S. ardenter, habeat particulares suas devotiones ad B. V. M. S. Angelum Cust: & ad alios SS. Patronos, si quos in hunc finem sibi elegit.

2. Assvescat frequenter usurpare pia suspiria vg. *Dmne quid me vis facere: Paratum cor meum DEUS, paratum cor meum: Vias tuas Dne demonstra mihi, & semitas tuas edoce me: Domine doce me facere voluntatem tuam &c. &c.*

3. Finis ultimus semper spectandus, & Regula in omnibus eligendis est hæc: *DEI honor & obsequium, nostraq; æterna salus*, ita ut quidquid nobis magis deserviet ad hunc finem, id nobis eligendum sit, quod minùs eò conducet, id non sit eligendum.

4. Innuat Confessarius, quod singuli statq *Sæcularis*, *Spiritualis*, & *Religiosus* afferunt sua commoda in ordine ad consequendam salutē: *Sæcularis* per eleemosynas, per piam educationem prolium, per bona exempla apud domesticos &c. *Spiritualis* per administrationē Sacramentorum, per occupationem ferme cōtinuam in cultu Divino: per continuas pauperibus, benefaciendi occasiones tam in temporalibus, quàm spiritualibus, per bona exempla Confratrum &c. *Religiosus* per observa-

tionem

tionem votorum: per separationem à rebus mundanis; per pia exercitia, quæ Regula præscribit: per vigilem curam Superiorum &c.

E contra etiam singuli illi status habent sua incommoda, eò quod afferant occasionem & pericula peccandi. *Sæcularis* per injustitiā, avaritiam, discordias in conjugio, per adversitates cum liberis, exempla mala corrupti sæculi &c. *Spiritualis* per nimiam libertatē, conversationes periculosas, abundantiam eorū, quæ sunt illicia peccandi &c. *Religiosus* per tentationes, per adversitates, quæ aliquando causantur, ob indiscretionem Superiorū, immortificationem Fratrum, cum quibus agendum est &c.

5. Ut deliberans eligat, non debet ad hoc præcisè attendere, quis status sit in se perfectior, alioqui omnes deberent fieri Religiosi, sed attendere debet, quis status respectivè ad se sit melior, id est, quis status futurus sit ipsi magis accomodatus, *ut ipse melius DEO serviat in hac vita, & in altera securius salvetur.* Et quia multi hoc non considerant, malè eligunt, licèt fiant Religiosi, qui si in sæculo mansissent, fuissent salvati, nunc damnantur, quia eligunt statum respective ad se nō convenientem, & in quo propter naturam ineptam, vel habitus pravos non observabunt illa, quæ in tali statu sunt observanda.

Q. *Ex quibus signis agnoscere quis possit vocatio-*

nem

nem suam? R. 1. Si ab ipsa pueritia diu & constanter sentiatur affectus ad aliquem statū, idq; maxime sub oratione, & pietatis exercitiis, absq; eo, quod ille status ab ullo sit persvasus.

2. Si quis ita constitutus sit, ut nisi crederetur hic instinctus à DEO, promptissimus foret, ei nullo modo obtemperare.

3. Si quoties recordatur hujus instinctus, toties sentiat se impelli ad bonum & desideria Xstum sequendi, eaq; omnia præstandi, quæ ad animæ salutem & DEI gloriā spectant.

4. Si talis instinctus veniat cum animi pace, & lætitia, & in longiori ejus cogitatione gustū & consolationem sentiat, è contra dum ab eo se avertit, & mentem alio applicat, sentiat animo suo non satisfieri.

5. Si sentiat sibi in animo quasi promitti vires ad perferendum omnia onera, & incōmoda illius status, addiq; spem ad vincendas impugnationes tum dæmonum, tum aliunde occurrentes.

6. Si rationes sibi objectas facile solvere possit, nec aliorum dissvasiones multū curet; nec moveatur in oppositum aliorum exemplis, quidcunq; alii agant, aut eligant.

7. Inclinatio ad aliquem statum non necessario debet esse valde vehemens, sed sufficit, ut sit talis, ut adverti possit. Errant proinde, qui non credunt se vocari, nisi quasi

ardeant

ardeant præ desiderio alicujus statûs: aut nisi continuo diu noctuq; se impelli, ac quasi per capillos ad eum se trahi sentiant, quod licet aliquando faciat DEUS, plerumq; tamen nõ facit. Tonabat quidem vehementius, dum *Saulum* ad se vocabat, *Apostolos* tamen in sibilo auræ tenuis per modum transeuntis vocavit, & uterq; modus erat vox DEI.

8. Præter hanc affectionem ad aliquẽ statum, solet DEUS vocare per illustrationem intellectûs, quâ quis perpensis rationibus agnoscit, quis status pro sua salute, aliisq; circumstantiis sit melior.

9. Si quis aspiret optima mente ad Religionem, qui tamen teneretur succurrere Parentibus, nõ agitur à bono spiritu, nec enim DEUS svadet bonum, ut inde eveniat malũ; nec minus bonũ, impeditivum majoris. *Heven.*

10 Si quis moveatur ad Religionem, antequam ullum in ea noscat, vel cum ullo agat, signum est operantis Spiritûs S., adeoq; tuto hunc sequi potest.

11. Si DEUS alicui negavit id, quod hic aut ille status postulat, probabile est, quod illum non destinet ad hunc statum.

12. Si se determinare non posset deliberans, non est svadendum, ut rem sorti committat vg. diversos status diversis chartis inscribendo, quem sorte traheret, ad illum se resolveret, sed potius pro determinatione pleniori

niori devotionem aliquam sibi eligat, vel *Recollectiones* per aliquot dies absolvat.

Q. *Quæ monita danda sunt, à Confessario aspiranti, & jam se determinanti ad statum spiritualem seu Religiosum?* R. 1. Diabolus videns brevi sibi tempus superesse, hic potissimum laborat, & conatur mille impedimenta ponere, ideo aspirans in omnibus cautus esse debet.

2. Determinatio ad certum statum non omnibus est promulganda, quia multa hinc sequi solent incommoda.

3. Non velit, quasi à Bacchanalibus ad Quadragesimam, ita à comessationibus conviviis saltibus per cognatos institutis transilire ad statum spiritualem sive Religiosum; etenim pessimæ species inde colliguntur, in quibus ejiciendis multū laboris habebit. Potest valedictio fieri etiam sine his commessationibus, quæ & sanitati, & famæ, & non raro etiam animæ nocent. Stulta præparatio per offensam DEI, se velle ad DEUM disponere, *Nec enim ad virtutem* ait S. Bas: *iter est per vitium.*

4. Maximâ curâ cavenda est societas, & consvetudo, nunquam plus orationi, quàm nunc, insistendum.

5. Non audiendi tentantes, qui, ubi determinatio innotuit, sunt plurimi. Hic promittit montes aureos, spondet promotiones, viam ostendit ad divitias, & nescio quas delicias;

licias; ille cavillatur statum, quem aspirans ingredi intendit, narrat mira, & sæpe infamissima, alter exprobrabit ætatis imprudentiam, svadebit differendam executionem; in quibus omnibus constantem se exhibere debet, & similia vel joco excipere, vel spirituali doctrinâ retorquere.

6. Præparet se ad ultimos Parentum conatus, blanditias & lachrymas: quomodo iis obviare debeat, ne his emolliatur animus.

7. Abiturus, illâ die communicet, & Parentibus valedicens, ab iis flexis genibus Paternam benedictionem petat, sicq; resolutus calcato mundo ad Xsti militiam & Crucem avolet. Resolutione generosâ reddat sibi facilem à charis separationem. Caveat tristitiã aliquam admittere, nam hilarem datorem diligit DEUS.

§. 3tius.

Q. *Quid observandum Parocho cum captivis ad mortem?* R. 1. Imprimis Sacerdos ingressus carcerē debet sibi conciliare amorem & confidentiam Rei. 2. Excitet Reum ad virtutē Pœnitentiæ, Patientiæ & Resignationis in voluntatem DEI. 3. Ordinariè non inducatur Reus ad Confessionem Sacramentalem faciendam, donec prius judicialiter sit sua crimina confessus; nisi sit graviter infirmus, vel aliud immineat periculum.

Q. *Si Confessarius resciverit ex Sacramentali Cō-*

fessione Reum esse innocentem, sed vi tormentorum, vel falsis testibus esse convictum? R. Non propterea adeundus est judex, sed hanc rem DEO commendet. Quia Judex ex una parte, nihil ad persvasionem faceret, cum ipse judicaverit secundùm allegata & probata; ex altera parte daretur occasio aliis etiam nocentibus sua crimina reticendi in Confessione.

4. Non exprobret Reo crimina, nisi quantum ad Forum conscientiæ necesse fuerit. Adhortandus est ad Confessionem generalem. In die fatali rursus confiteatur.

5. In via Sacerdos post Reum ibit, cavebit, ne Reum jubeat citius ire. Non detur Reo nimium vini bibere. Post mortem anima circumstantibus recommendetur, & fiat exhortatio, (si eo loci fieri solebat in similibus casibus) ut alii abstineant à vitiis. Monendi Parentes de bona educatione liberorum &c. &c.

Q. *Si Reus vi tormentorum fassus est crimen, quod non fecit, an Confessarius eum debet adstringere ad revocationem?* R. Non; eò quod non teneatur Reus cum tanto cruciatu vitam tueri. *Tan. Les. Loh. &c.*

Q. *Quæ cautelæ circa Confessionem damnatorum ad mortem adhiberi debent à Confessario?* R. 1. Ut si pœnitens confiteatur, se aliquot crimina, etiam semiplenè probata, negâsse, nō importunè urgeat ad illa adhuc coram Judice confitenda. *Les. Fil. &c.*

2. Ut neq; fugam ſvadeat, nec ad eandem ullo modo per oblationem inſtrumentorum, aut pecuniæ cóòperetur; quia, etſi per ſe omnes, qui non ſunt Miniſtri juſtitiæ, cóòperari poſſe ad talẽ fugam, armaq; ad effringendos carceres offerre. *Vaſq. Leſſ.* doceant, Ut tamen Confeſſarius id faciat, nõ expedit, quia poſſet ſibi, totiq; Clero grandem averſionem Judicum creare, efficereq;, ut deinceps tam libere non permitterentur Sacerdotes agere cum Reis. Elemoſynam poſſet dare pro neceſſitatibus Rei.

3. Ut, ſi forte Reus in foro externo jam convictus, ideoq; ad mortem etiam damnatꝰ, conſtanter adhuc crimen neget, atq; etiam in ipſa Confeſſ: Sacramentali innocentem ſe eſſe dicat, eidem abſolutionem quidem impertiat, (cùm in foro interno magis Reo, quàm omnibus aliis credendum ſit) interea tamen moneatur de obligatione illud fatendi, ſi illud revera commiſerit, & ſaluti ſuæ proſpectum velit.

4. In dicto immediatè caſu, & aliis, non recipiat in ſe patrocinium ſupplicii remittendi, quia ſic Reum non poſſet tam commode diſponere ad officium ſuum faciendũ, utpote qui ſemper haberet ſpem vitæ à Confeſſario obtinendæ, &, ſi ſpe cadat, animum ab eo penitus abalienaturus eſſet.

5. Ut nullo modo ipſemet Confeſſarius

ſententiam mortis Reo indicet, ſed dicāt ſuū officium eſſe, ad mortem piè, fortiterq; obeundam, Reum diſponere.

Q. *Si Reus ad mortē damnatus (vel alius quispiam vg. infirmus morti proximus) ex pertinacia, vel deſperatione confiteri nolit?* R. 1. Confeſſari9 ſe ad preces conferat, & maxime ad SS. Miſſæ Sacrificium, ubi dum S. Hoſtiam in manu habebit, illis Eſtheris verbis Salvatorem ſuum & Rei alloqui poterit: *Si inveni, o! Dne gratiā in Oculis tuis, & ſi placet tibi, dona mihi hanc animam, pro qua rogo, &c.* Eundem in finem etiā aliorum piorum hominum preces implorare poterit.

2. Maximam, quam poteſt, charitatem, tū per blanda colloquia, tum per opera miſericordiæ vg. cibi, aut potûs emendicationem, exhibeat.

3. Offerat aliqua Sacrificia pro animabus Purgatorii, conſtat enim hoc medium ſæpius non parum efficax fuiſſe ad felicem negotii hujus ſucceſſum impetrandum.

4. Narret interdum adſtantibus hiſtorias quaſdam, vel de magnitudine gaudiorū Cœleſtium, vel tormentorum infernalium. Interdum proderit etiam hiſtoriam aliquam tragicam impœnitentis hominis, & turpiter à Diabolo contra promiſſionem derelicti narrare; aut etiam alterius cujusdam in ipſo mortis articulo reſipiſcentis, & cum magno ſpe-

ctato-

ctatorum gaudio & cōmendatione morientis.

5. Si tempus fatalis diei advenerit, ſvavitèr interroget, an non meliora conſilia conceperit? adeſſe jam paulatim momentum, à quo pendeat, felix aut infelix æternitas. Roget per vulnera, & Sangvinem Xſti, ne ſalutem ſuam negligat. Imo interdum expediret etiam in genua provolvi, atq; ad idem faciendum adſtantes hortari.

6. Si Lictores veniant ad illum abducendum, indicet, nunc eum verè iter æternitatis ingredi. Alloquatur coram Reo Chriſtum Crucifixum, quem in manibus habet, rogetq; ne permittat perire hanc animam ſuo Sangvine redemptam, aliaq; plura in hunc finē apta proferat.

7. In egreſſu, ſi nolit orare Reus, nō urgeat eum, ſed potius cum ſociis lingvâ vernaculâ preces fundat pro eo ad DEUM, & nonnunquam ſvaviter quærat: an non refocillatione aliqua indigeat.

8. Ubi ad locum ſupplicii deventum fuerit, jubeat omnes adſtentes genufle̲ctere, & pro Reo preces fundere. Quodſi nihil his omnibus effecerit? aliqui putant ad terrorem & exemplum adſtantium ei, dum ictum fatalem excepturus eſt, minaci vultu dicendū: *Ergo abi maledicte in ignem æternum, qui paratus eſt &c.* Ego tamen potius ingeminanda adhuc pia ſuſpiria contritionis judicarem, ut vel

in

in ultimo articulo non desertus fortè resipiscat. *His mediis & aliis similibus uti potest Curatus in convertendis obstinatis Hæreticis.*

§. 4tus.

Q. *An, & quomodo Curatus Hæreticos à sua Hæresi abducere debeat?* R. Omnino ad zelosum Curatum pertinet: DEI gloriam, Ecclæ Catholicæ augmentum, & animarum salutem procurare; Ideo nesse est, ut sedulo curet, errantes oviculas quærere, atq; ad ovile Xsti cum magno DEI, Angelorumq; gaudio, & ipsarum oviculàrum solatio reducere.

Q. *Quibus mediis reduci possunt errantes ad Fidem Cath:?* R. 1mum medium *Oratio assidua*: Certe hic, si ullibi aliàs locum habet illud Xsti Joa: 6. *Nemo potest ad me venire, nisi Pater, qui misit me traxerit eum.*

2dum Ut ad *bonorum operum exercitium*, si potest, eosdem Curatus animet.

3tium est: *Inductio*, ut Templa nostra frequentent, & Conciones audiant; sic enim alia longe (quam sibi falso hactenus persvaserant) videbunt, & audient. Certe experientiâ constat, quosdam, cùm in libris per Pastores Dissidentium editis horrendas picturas seu Icones Ecclam Cath: malitiosissime denigrantes, ac exosam reddentes, vidissent: impudentissima mendacia, enormia convitia, inauditas calumnias in Catholicos, & eorum Religionem scriptas legissent, vel à suis Parenti-

rentibus & hæreticis Ministris audivissent, ubi postea Templa nostra ingressi, tantam in Officiis Divinis peragendis uniformitatem & reverentiam adverterunt, in Hæresi nutare cœpisse, atq; ad Fidem Cath: amplectendam animum habuisse. *Hæc omnia ipsâ experientiâ coactus sum annotare.*

4tum est ut per *Amicam conversationem* cum ipso Sacerdote, vel aliis Catholicis factam, paulatim ad suos errores detegendos inducantur, & occasione datâ interdum eorum falsa dogmata non directe statim impugnentur, sed solummodo ostendatur, ob has vel illas causas sibi ea creditu difficilia videri; sic enim paulatim iterum dubitare de veritate suorum dogmatũ incipient, & salutares scrupulos, velut scintillas in ipsum deniq; accuratioris investigationis incendium erupturas concipient.

Quia tamen frequentèr horrent ejusmodi Personæ cum ipsis Sacerdotibus ab initio statim agere, ideo alii interdum, cum quibus habitant, instruendi sunt, quomodo cum iisdem agere, & nonnunquam scrupulum injicere possint, quem in finem etiam libelli ejusmodi materias facili, & claro modo tractantes suppeditari possunt.

Q. *Quæ cautelæ circa ejusmodi Personas adhibendæ sunt à Curato?* R. Præcipue sequentes. 1. Ut non nimis credulum se earundem nar-

ratio-

rationibus præbeat, sed per varias quæstiones diversis temporibus factas probet, an dicta illarum sibi satis cohæreant? An jam nō sint absolutæ ab Hæresi?

2. Ut nec magnam sollicitudinem suscipiat in pecuniis pro ipsarum sustentatione colligendis, ne occasionem præbeat, ut propter ejusmodi commoda potius, quam veritatis agnitionem ad Fidem Cath: transeant.

3. Ut non nimis familiarem se illis præbeat, nec in privata conversatione quidquam aut dicat, aut agat, quod dictum aut factum nollet, si illæ ad vomitum redirent.

4. Ne libros, aut alias quascunq; res grandioris pretii iisdem commodet, quia experientiâ compertum est, non semel eas talia vendidisse, aut cum iisdem aufugisse.

5. Non facile aliis Catholicis eas cōmendet per literas, ne onus earundem juvandarum satis ordinarie molestum ab humeris suis excutere, & in alias transferre voluisse videatur.

Verum tamen magnâ cum benevolentia & charitate tales sunt suscipiendi, ut tantâ suavitate deliniti, suos errores, & vulnera tanto libentius aperiant, seq; totos directioni committant.

Q. *Quid observandum Curato circa ægrotos?* R. 1. Invocato DEI auxilio faciat firmum propositum nihil aliud quærere nisi salutem proximi.

ximi. Eâdē promptitudine adibit tā pauperes, quàm divites.

2. Ante ingressum interroget domesticos de conditione morbi, moribus infirmi, ut possit ei condolentiam magis familiarem facere. Ingressus cubiculum dicat: *Pax huic domui*, aspergatq; infirmum aquâ benedictâ.

3. Patientèr ferat Sacerdos infirmi discursum de suo morbo, verbis condolentibus, ac placidis captet sibi benevolentiam, prudenter ac discrete inclinet discursum ad præstanda remedia animæ.

4. Si infirmus renuat confiteri, Sacerdos discretè, ac svavitèr id ei innuere non omittat, ne in spem futuræ incertæ sanitatis differat Confessionem.

5. Post Confessionem peractam, assignata ipsi levi aliqua pœnitentiâ, si nimiùm sit debilis, absolvatur, & dicantur cum ægroto Actus: *Fidei*, *Spei*, *doloris &c.* Tandem dabitur Viaticum. Extr: Unctio, prout videbitur.

Q. *Moribundus destitutus usu lingvæ, si pectus pulset, oculos in Cœlum levet, vel aliud signum doloris ostendat, debetne absolvi?* R. Quodsi dubiū sit, utrum ista signa fuerint orta ex vi contritionis, vel potius mærore mortis? danda est absolutio sub conditione, ne exponatur nullitati Sacramentum.

Idem faciet, si nec signa, nec testes signorum haberet Sacerdos, dūmodo sciatur, quod

mori-

moribundus hic Christiane se gesserit frequentando Sacramenta.

Q. *Quæ sunt scienda circa Indulgentiam in articulo mortis?* R. Bened: XIV. 5. Apr: 1747. Concessit Indulgentiam plenariam, si has conditiones observet moribundus. 1. Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extr: Unct: quantum infirmitas permittit recipiat. 2. Ut ex manu Dni mortem ipsam patienter subeundam, ac omnes dolores in satisfactionem pœnarum, quas peccando promeruerit libenter acceptet. 3. Ut benedictionem seu absolutionem à Sacerdote recipiat sub nota forma. *Adjutorium nostrum &c.*

Si vero infirmus sit adeò morti proximus, ut neq; Confessionis faciendæ, neq; præmissarum precum recitandarum tempus suppetat, statim Sacerdos benedictionem incipiendo à verbis istis: *Dnus noster &c.* ei impertiatur. Et non tantum moribundis in lecto, etiam in executione justitiæ Civilis quocunq; modo interimendis, cum æq; sint in articulo mortis, quam Benedictionem quivis Sacerdos impertiri potest.

§. 4tus.

Decreta S. R. Cong: scitu necessaria.

1. In die Octava Dedicationis Ecclæ lectiones 1. Noct: sunt de Communi, & non de Scriptura accipiendæ. S. R. C. 2. 7bris A. 1741.

2. In

2. In benedicendo populum cum SSmo, Sacerdos debet perficere circulum redeundo ad Altare ex parte manûs dexteræ. S. R. C. 21. Mart: A. 1676.

3. Cruces Altarium vel Processionum non sunt benedicendæ de præcepto, potest tamen simplex Sacerdos eas benedicere privatim, & non solenniter. 12. Jul: A. 1704.

4. Sacerdotes non debent deferre strophiũ super calicem tam in eundo, quam redeundo ab Altari, neq; illud debent collocare super Altare, sed appendere subter casulam. 1. 7br: A. 1703.

5. Omnibus diebus Dominicis, quæ non habent suam propriam Præfationem in Missa dici, seu cantari debet Præfatio de SS. Trinitate, etiamsi in eam Domin: incidat Festũ 1 vel 2. Clas. nisi Præfationem propriã habeat. 3. Jan. 1759.

6. Quando SSmum est expositum, omnes penes illud transeuntes cujuscunq; Ordinis, & conditionis sint, sive ad illud accedentes, sive ab eodem recedentes, semper utroq; genu flectere debent. 16. Aug: 1651.

7. Non sunt inserendi alii Sancti in Litaniis OO. SS. præter ibi scriptos, neq; tempore pestis addendi sunt Tutelares, & Civitatis Patroni sine speciali concessione. 10. Jun: 1690.

8. Dum Missa cantatur coram SSmo in

Altari

Altari exposito, debet fieri Cõmemoratio de SSmo post omnes alias Commemorationes de præcepto; Et in Missis Solemnibus Festorum 1. vel 2. Clas. facienda est sub una conclusione. 23. Jun: 1736.

9. Coram SSmo in Altari exposito Concio debet fieri capite detecto. 16. Febr: 1730. Intellige si SSmum non est obvelatum.

10. Quando Antyphonæ & ℣. *in Vesp.* variandi sunt pro commemoratione alicujus simplicis, vel Octavæ, facienda, tunc ad Vesperas (supple post orationem Officii) *imo.* Accipienda est Antyph: cum ℣. Laudum. Si vero plures sint commemorationes simplicium ejusdem qualitatis vg. *Confessorum*, *Mart.* &c. tunc *2da* sumetur cõmemoratio ex 2dis Vesp. cum ℣. 2di Noct. *3tia* verò commemoratio fiet desumendo Antyphonam primã ex Noct: 3. cum ℣. ejusdem Noct.

Ad *Laudes* post orationem Officii *1ma* cõmemoratio cum ℣. erit propria ex *1mis* Vesp. *2da* commem: fiet cum Antyph: Noctur: *3tii* cum ℣. ejusd. Noct. *3tia* autem comm: fit desumendo Antyph: ex Vesp: *2dis*, & ℣. *2di* Noct. S. R. C. 5. Maji 1736.

11. In depositione defunctorum in verbis illis: *Non intres in judicium cum servo tuo &c.* & si sit mulier, aut plures defuncti, non possunt hæc verba: *Servo tuo &c.* mutari in *serva*

tua.

tua vel *servis tuis*, sed immutabiliter tota hæc oratio legatur. 31. Aug: 1697.

12. In Ordinum collatione diebus à jure statutis dicenda est semper Missa de feria occurrente, non de Sancto in ea cadente. 21. Mart: 1744.

13. Sacerdos Sæcularis vel Regularis habens Officium 2pl: quin etsi dupl: 1. vel 2. Clas. celebrans ex devotione in Eccla, ubi celebratur Festum Solemne; debet Missam celebrando, conformare se illi Ecclæ, ubi celebrat, etiam quo ad solemnitatem, & colorem apparamentorum. 29. Jun: 1752.

14. Sacerdos tam Sæcularis, quæ Regularis habens Officium 2pl: quin etsi dupl: 1. vel 2. Clas. celebrans in aliena Eccla ex obligatione in solemni sepultura alicujus cadaveris, vel Exequiis solemnibus, debet se conformare illi Ecclæ celebrando *Missam de Requiem*. Ao, die, ut supra. *Quæ Decreta cum posteriora sint, derogant quibuscunq; aliis anterioribus in hacce materia.* Ita *Caval.* An. 1757. *apud Fer.* T. 8.

15. Cadavera non sunt sepelienda privatim sine lumine, Cruce, Parocho, etiamsi id ordinasset defunctus, cùm talis dispositio tanquam irrationabilis unâ cum consvetudine, quæ alicubi innixa esse possit, sit rejicienda. *Rota Rom*: 15. Jul: An. 1699. Et Bened: XIV. T. 2.

16.

16. In Vigilia Nativitatis Dni, ficut & in tota ejus Octava (idem dicendum de Epiph:) prohibentur Missæ Votivæ privatæ, & *de Requiem*, exceptâ una solemni pro re gravi, & *de Requiem* cantata præsente cadavere, vel in Anniversario vera depositionis defuncti in Eccla tumulante. 15. Sept: 1714. Et 16. Sept: 1730. 10. Dec: 1718. *Dies Anniversaria numerari debet à die obitûs defuncti, & non à die sepulturæ ut colligitur* ex Decr: 19. Jun: 1700. *Diei autem 3. 7. & 30. numerationem petendam esse non à die obitûs, sed à die sepulturæ; quãvis non desint, qui censeant ab utroq; die numerationem peti posse. Ferra.*

17. Missa *de Requiem*, cantari potest præsente corpore triduo ante Cænam Dni. *Item* per Octavam Paschæ, & Pentecostes, & Corporis Xsti. 11. Aug: 1736. Et 7. Septem: 1741. *apud Fer.* T. 8.

18. Privata Officii defunctorum recitatio Vesperatum & Matutini cum laudibus pro generali illorum commemora: absolvi potest licite post Vesperas Festi OO. SS., secus verò in Choro. 4. Sept: 1745.

19. Quando est expositum SSmum in Altari, non est omnino necesse Crucem collocare, quia Prothotypus adoratur. 7. 7br: 1741.

20. In Missis defunctorum non potest fieri Communio per modum Sacrificii, nempe de illis particulis, quæ intra eandem Missam fuis-

fuissent consecratæ; bene verò per modum Sacramenti extrahendo pyxidem è Ciborio. 2. Sept: 1741.

21. Extra ambitum Ecclæ suæ non licet Regularibus facere Processiones, nisi de licentia & consensu Parochi. 26. Febr: 1628. Quod debet intelligi etiam de Processione, quæ solet fieri à Regularibus infra Octavam Corporis Xsti. 11. Dec. 1613.

22. Sacerdotes exteri confluentes ad Eclas Regularium, dum celebrant apud eosdem, debent se conformare cum iisdem Regularibus quo ad *Credo*, & numerum orationum, (id est: non possunt plures dicere, quam quot in illis Eccliis dicuntur) si Festum celebratur cum solemnitate & concursu populi. Si verò absq; solemnitate celebratur? possunt se quidem conformare, sed non tenentur. 11. Jun. 1701.

23. Similiter tenentur eundem colorē adhibere, quo utuntur Regulares, & possunt dicere commemor: Octavæ, si quæ fiet in eadem Eccla, quam conformitatem etiam Regularibus concedit eadem S. R. C. A. eodem, dum celebrant in alienis Eccliis.

24. In Festo Corporis Xsti SSmum nō est deferendum per plateas Judæorum. 22. Februar: 1593.

25. Missa Votiva dum cantatur pro re gravi de aliquo S. semper dici debet cum *Gloriæ*

&

& *Credo*, & in colore, quo utitur Eccla in Festo ejusdem S. cujus Missa cantatur. S. R. C. 13. Aug: 1667.

26. In Ecclesiis ubi non cantatur quotidie Missa (intellige omnes alias Ecclesias præter Collegiatas, & maxime in pagis, & Oppidulis) si occurrat Festum *Patroni seu Titularis vel Dedicationis*, his diebus, quibus non potest de eo fieri Officium, potest nihilominus (diebꝰ non exceptis à Rubrica Missalis Tit: 6. *De Transl. Festorum*) cantari Missa de *Patrono*, seu *Titulari*, licet non cantetur altera Missa concordans cum Officio. S. R. C. 23. Aug: 1704. Aliæ autem omnes Missæ privatæ tunc dici debent de Officio occurrente.

§. 5tus.

Reliqua Notanda scitu necessaria.

1. Ante versiculum qui dicitur *Communio* in Missa, cóoperiendus est calix velo in anteriori parte (ut calix non appareat) sicut in principio Missæ. S. R. C. 1. Mart: 1698. Pariter dum defertur à Sacerdote ante Missā ad Altare, & post Missam, velum calicis debet pendere, nō involvi super Bursam. *Rub: Mis.*

2. Ablutio digitorum in Missa post Commun: debet fieri in vino, & aqua. *Gav. Mer.*

3. Dum ditur Votiva infra aliquam Octavam vg. Ascensionis Dni habentem *Præfationem* propriam, & *Communicantes*, debet in ea diei *Præfatio* hujus Octavæ, & *Communicantes*.

Si

Si autem illa Votiva habeat *Præfationem* propriam vg. de *Beata*, vel de *Cruce*? tunc propria Votivæ *Præfatio* dicitur, sed *Communicantes* ut infra Octav.

4. Infra Octavam Corporis Xsti *Sequentia*, seu *Prosa*: Ecce Panis &c. tunc tantum cantatur, quando Missa est de Festo Corporis Xsti; Hinc in Dominica & Festis dupl: tunc occurrentibus cani non debet.

5. Dum in aliqua Ecclesia præter Missam Conventualem (quæ cantatur de Officio currenti) cantantur Missæ Votivæ ex fundatione, in his Votivis (secus in privatis) jam nō debet sumi Commemoratio Officii, seu Festi currentis juxta *Decr*: S. R. C. 28. Jul: 1736. sed orationes duæ assumantur ad complendū numerum ternarium, prout fit in Missa de Festo semidupl: (dum nulla alia commemor: in Officio occurrit) juxta diversitatem temporum vg. 2. Oratio *A cunctis*, 3. ad libitum. *Vel* 2. Or: de B. 3. *Eccl.* vel pro *Papa*.

6. Missa Votiva *de Beata*: *Rorate* dicta, quæ in Regnis Poloniarum cantari solet per totum *Adventum*, cantari debet cum *Gloria in excelsis*, sine *Credo* cum commemorationibus devotioni antiquæ competentibus *jux. Rubr. Mis.* uti in Eccla Cathedr: Cracov: ab immemorabili tempore practicatur; optandum ut ubivis locorum propter uniformitatem hic Ritus servetur.

Circa commemorationes in hac Missa Votiva faciendas, hæc regula servanda est, vg. In Domin: Adventûs post *Gloria in excel.* *2da* Or. erit Domin. *3tia* de Spiritu S. *4ta* Eccl: vel pro Papa, sine *Credo.*

Aliis diebus, si occurrat Festum sive *dupl:* sive *semid:*? *2da* Orat: erit Festi. *3tia* Feriæ. Si autem facienda sit commemoratio alicujus Festi simp. vel infra Octav. erit *4ta* Orat. *5ta* de Spiritu S. *6ta* Eccl: vel pro Papa. *Præfatio* de Beata *Et te in Veneratione.*

Dixi: 2da Orat: erit Festi: In Ecclsiis enim, ubi cantatur Missa Conventualis (sive Parochialis) de Festo, ibi non debet sumi in Votivis in cantu fundatis Oratio Festi (secùs in privatis) jux: Decr: S. R. Congr. 23. Junii 1736.

Missa hæc *Rorate* cantari debet summo mane & eodem Ritu etiam in Festis B. V. M. Immacul: Concept. Et Domûs Lauret. Et Expectationis Partûs; sed in illis Festis versus *Præfati.* mutatur, & dicitur in Festo & per Octavam Conceptio: *Et Te in Conceptione.* In aliis dictis Festis *ut in Direct. notatur.*

In Ecclesiis autem ubi unus tantum Sacerdos, tunc in Dominicis & Festis Celebribus debet cantari Missa (*& si mane cantetur*) de Domin: aut de Festo occurrente, non autem Votiva Rorate. S. R. C. 9. Decembr:

Anno

Anno 1634. *Totum hoc excerptum est ex Annotat: in Director. Diac. Crac. Anni 1774.*

7. In Officio defunctorum duplicari Antyph: debent scil: in commemoratione OO. Fidelium defunctorum. *Item* in die obitûs, seu Depositionis defuncti; item in die 3. 7. 30. ac Anniversario vero. S. R. C. 8. Mart: 1738. Extra hos casus etiamsi ex fundatione contingat decantari præfatum Officium Defunctorum, 3tium Nocturn: quod certe contingit in quibusdam Ecclesiis quolibet Mense, aut Quartuali, non debent duplicari Antyph: sed sub Ritu semidupl: hocce Officium peragi debet. *Caj. Sect. 11.*

8. In Officio Defunctorum dicitur *Invitatorium*: Regem cui &c. in die commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum, *Item* in die obitûs seu depositionis Defuncti. *Item* in die 3. 7. & 30. ac in Anniversario vero defuncti Et quandocunq; dicuntur 3. Nocturn. alias nunquam dici debet. *Rubr. Brev.*

Ad

M. D.

Gloriam.

INDEX
MATERIARUM.

Consi-

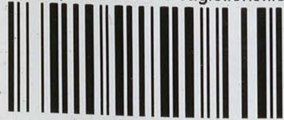
De

De

Redu-

Omnia cedant
Ad M. D. G.

Depozyt w Bibliotece Jagiellońskiej
02042

